។ នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

បទរូបសិទ្ធិ

គន្ថារម្ភ

[ក]

វិសុទ្ធសទ្ធម្មសហស្សទីធិតឹ ,
សុពុទ្ធសម្ពោធិយុគន្ធរោទិតំ;
តិពុទ្ធខេត្តេកទិវាករំ ជិនំ,
សធម្មសង្ឃំ សិរសា’ភិវន្ទិយ។

[ខ]

កច្ចាយនញ្ចាចរិយំ នមិត្វា,
និស្សាយ កច្ចាយនវណ្ណនាទឹ;
ពាលប្បពោធត្ថមុជុំ ករិស្សំ,
ព្យត្តំ សុកណ្ឌំ **បទរូបសិទ្ធឹ**។

១. សន្ធិកណ្ឌ

តត្ថ ជិនសាសនាធិគមស្ស អក្ខរកោសល្លមូលកត្តា តំ សម្បាទេតព្ពន្តិ ទស្សេតុំ អភិធេយ្យប្បយោជនវាក្យមិទមុច្ចតេ។

១. អត្ថោ អក្ខរសញ្ញាតោ។

យោ កោចិ លោកិយលោកុត្តរាទិភេទោ វចនត្ថោ, សោ សព្ពោ អក្ខរេហេវ សញ្ញាយតេ។ សិថិលធនិតាទិ អក្ខរវិបត្តិយញ្ហិ អត្ថស្ស ទុន្នយតា ហោតិ, តស្មា អក្ខរកោសល្លំ ពហូបការំ ពុទ្ធវចនេសុ, ឯត្ថ បទានិបិ អក្ខរសន្និបាតរូបត្តា អក្ខរេស្វេវ សង្គយ្ហន្តិ។

តស្មា អក្ខរកោសល្លំ, សម្បាទេយ្យ ហិតត្ថិកោ;
ឧបដ្ឋហំ គរុំ សម្មា, ឧដ្ឋានាទីហិ បញ្ចហិ។

សញ្ញាវិធាន

តត្ថាទោ តាវ សទ្ទលក្ខណេ វោហារវិញ្ញាបនត្ថំ សញ្ញាវិធានមារភីយតេ។

២. អក្ខរាបាទយោ ឯកចត្តាលីសំ។

អក្ខរា អបិ អាទយោ ឯកចត្តាលីសំ, តេ ច ខោ ជិនវចនានុរូបា អការាទយោ និគ្គហីតន្តា ឯកចត្តាលីសមត្ថា វណ្ណា បច្ចេកំ អក្ខរា នាម ហោន្តិ។ តំ យថា – អា ឥ ឦ ឧ ឩ ឯ ឱ, ក ខ គ ឃ ង, ច ឆ ជ ឈ ញ, ដ ឋ ឌ ឍ ណ, ត ថ ទ ធ ន, ប ផ ព ភ ម, យ រ ល វ ស ហ ឡ អំ-ឥតិ អក្ខរា។

នក្ខរន្តីតិ **អក្ខរា**, អ អាទិ យេសំ តេ **អាទយោ**។ អការាទីនមនុក្កមោ បនេស ឋានាទិក្កមសន្និស្សិតោ, តថា ហិ ឋានករណប្បយតនេហិ វណ្ណា ជាយន្តេ, តត្ថ **ឆ ឋានានិ** កណ្ឋតាលុមុទ្ធទន្តឱដ្ឋនាសិកាវសេន។

តត្ថ – **អ**វណ្ណ **ក**វគ្គ **ហ**ការា **កណ្ឋជា**។

តវណ្ណ **ច**វគ្គ **យ**ការា **តាលុជា**។ **ដ**វគ្គ **រ**ការ **ឡ**ការា **មុទ្ធជា**។ **ត**វគ្គ **ល**ការ **ស**ការា **ទន្តជា**។ **ឧ**វណ្ណ **ប**វគ្គា **ឱដ្ឋជា**។ **ឯ**ការោ **កណ្ឋតាលុជោ**។ **ឱ**ការោ **កណ្ឋោដ្ឋជោ**។

វការោ **ទន្តោដ្ឋជោ**។

និគ្គហីតំ **នាសិកដ្ឋានជំ**។

ង ញ ណ ន មា **សកដ្ឋានជា, នាសិកដ្ឋានជា** ចាតិ។

> **ហ**ការំ បញ្ចមេហេវ, អន្តដ្ឋាហិ ច សំយុតំ;
> ឱរសន្តិ វទន្តេត្ថ, កណ្ឋជំ តទសំយុតំ។

ករណំ ជិវ្ហាមជ្ឈំ តាលុជានំ, ជិវ្ហោបគ្គំ មុទ្ធជានំ, ជិវ្ហគ្គំ ទន្តជានំ, សេសា សកដ្ឋានករណា។

បយតនំ សំវុតាទិករណវិសេសោ។ សំវុតត្តម**អ**ការស្ស, វិវដត្តំ សេសសរានំ **ស**ការ**ហ**ការានញ្ច, ផុដ្ឋំ វគ្គានំ, ឦសំផុដ្ឋំ យរលវានន្តិ។

ឯវំ ឋានករណប្បយតនសុតិកាលភិន្នេសុ អក្ខរេសុ សរា និស្សយា, ឥតរេ និស្សិតា។ តត្ថ –

> និស្សយាទោ សរា វុត្តា, ព្យញ្ជនា និស្សិតា តតោ;
> វគ្គេកជា ពហុត្តាទោ, តតោ ឋានលហុក្កមា។

វុត្តញ្ច –

> “បញ្ចន្នំ បន ឋានានំ, បដិបាដិវសាបិ ច;
> និស្សយាទិប្បភេទេហិ, វុត្តោ តេសមនុក្កមោ”តិ។

ឯកេនាធិកា ចត្តាលីសំ **ឯកចត្តាលីសំ,** ឯតេន គណនបរិច្ឆេទេន –

> អធិកក្ខរវន្តានិ, ឯកតាលីសតោ ឥតោ;
> ន ពុទ្ធវចនានីតិ, ទីបេតាចរិយាសភោ។

អបិគ្គហណំ ហេដ្ឋា វុត្តានំ អបេក្ខាករណត្ថំ។

៣. តត្ថោទន្តា សរា អដ្ឋ។

តត្ថ តេសុ អក្ខរេសុ **អ**ការាទីសុ **ឱ**ការន្តា អដ្ឋ អក្ខរា សរា នាម ហោន្តិ។ តំ យថា – អ អា ឥ ឦ ឧ ឩ **ឯ** ឱ-ឥតិ សរា។

ឱ អន្តោ យេសំ តេ **ឱទន្តា, ទ**ការោ សន្ធិជោ, សរន្តិ គច្ឆន្តីតិ **សរា,** ព្យញ្ជនេ សារេន្តីតិបិ **សរា**។

“តត្ថា”តិ វត្តតេ។

៤. លហុមត្តា តយោ រស្សា។

តត្ថ អដ្ឋសុ សរេសុ លហុមត្តា តយោ សរា រស្សា នាម ហោន្តិ។ តំ យថា – អ ឥ ឧ-ឥតិ រស្សា។

លហុកា មត្តា បមាណំ យេសំ តេ **លហុមត្តា, មត្តា**សទ្ទោ ចេត្ថ អច្ឆរាសង្ឃាតអក្ខិនិមីលនសង្ខាតំ កាលំ វទតិ, តាយ មត្តាយ **ឯក**មត្តា **រស្សា,** ទ្វិមត្តា **ទីឃា,** អឌ្ឍមត្តា **ព្យញ្ជនា។ លហុ**គ្គហណញ្ចេត្ថ ឆន្ទសិ ទិយឌ្ឍមត្តស្សាបិ គហណត្ថំ។ រស្សកាលយោគតោ **រស្សា,** រស្សកាលវន្តោ វា **រស្សា**។

សរស្សរគ្គហណានិ ច វត្តន្តេ។

៥. អញ្ញេ ទីឃា។

តត្ថ អដ្ឋសុ សរេសុ រស្សេហិ អញ្ញេ ទ្វិមត្តា បញ្ច សរា ទីឃា នាម ហោន្តិ។ តំ យថា – អា ឦ ឩ ឯ ឱ-ឥតិ ទីឃា។

អញ្ញគ្គហណំ ទិយឌ្ឍមត្តិកានម្បិ សង្គហណត្ថំ។ ទីឃកាលេ និយុត្តា, តព្ពន្តោ វា **ទីឃា**។ ក្វចិ សំយោគបុព្វា ឯ ការោការា រស្សា ឥវ វុច្ចន្តេ។ យថា – ឯត្ថ, សេយ្យោ, ឱដ្ឋោ, សោត្ថិ។ **ក្វចី**តិ កឹ? មំ ចេ ត្វំ និខណំ វនេ។ បុត្តោ ត្យាហំ មហារាជ។

៦. ទុម្ហិ គរុ។

ទ្វិន្នំ សមូហោ **ទុ**, តស្មឹ ទុម្ហិ។ សំយោគភូតេ អក្ខរេ បរេ យោ បុព្ពោ រស្សក្ខរោ, សោ គរុសញ្ញោ ហោតិ។ យថា – ទត្វា, ហិត្វា, ភុត្វា។

“គរូ”តិ វត្តតេ។

៧. ទីឃោ ច។

ទីឃោ ច សរោ គរុសញ្ញោ ហោតិ។ យថា – នាវា, នទី, វធូ, ទ្វេ, តយោ។ គរុកតោ អញ្ញោ “លហុកោ”តិ វេទិតព្ពោ។

៨. សេសា ព្យញ្ជនា។

បបេត្វា អដ្ឋ សរេ សេសា អឌ្ឍមត្តា អក្ខរា **ក**ការាទយោ និគ្គហីតន្តា តេត្តឹស ព្យញ្ជនា នាម ហោន្តិ។ វុត្តេហិ អញ្ញេ **សេសា**។ ព្យញ្ជីយតិ ឯតេហិ អត្ថោតិ **ព្យញ្ជនា**។ តំ យថា – ក ខ គ ឃ ង, ច ឆ ជ ឈ ញ, ដ ឋ ឌ ឍ ណ, ត ថ ទ ធ ន, ប ផ ព ភ ម, យ រ លវ ស ហ ឡ អំ-ឥតិ ព្យញ្ជនា។ **ក**ការាទីស្វការោ ឧច្ចារណត្ថោ។

“ព្យញ្ជនា”តិ វត្តតេ។

៩. វគ្គា បញ្ចបញ្ចសោ មន្តា។

តេសំ ខោ ព្យញ្ជនានំ **ក**ការាទយោ **ម**ការន្តា បញ្ចវីសតិ ព្យញ្ជនា បញ្ចបញ្ចវិភាគេន វគ្គា នាម ហោន្តិ។ តំ យថា – ក ខ គ ឃ ង, ច ឆ ជ ឈ ញ, ដ ឋ ឌ ឍ ណ, ត ថ ទ ធ ន, ប ផ ព ភ ម-ឥតិ វគ្គា។

តេ បន បឋមក្ខរវសេន **ក**វគ្គ**ច**វគ្គាទិវោហារំ គតា, **វគ្គោ**តិ សមូហោ, តត្ថ បញ្ចបញ្ចវិភាគេនាតិ វា បញ្ច បញ្ច ឯតេសមត្ថីតិ វា **បញ្ចបញ្ចសោ**, មោ អន្តោ យេសំ តេ **មន្តា**។

១០. អំឥតិ និគ្គហីតំ។

អការោ ឧច្ចារណត្ថោ, **ឥតិ**សទ្ទោ បនានន្តរវុត្តនិទស្សនត្ថោ, អំឥតិ យំ **អ**ការតោ បរំ វុត្តំ ពិន្ទុ, តំ និគ្គហីតំ នាម ហោតិ។ រស្សស្សរំ និស្សាយ គយ្ហតិ,ករណំ និគ្គហេត្វា គយ្ហតីតិ វា **និគ្គហីតំ**។

> ករណំ និគ្គហេត្វាន, មុខេនាវិវដេន យំ;
> វុច្ចតេ និគ្គហីតន្តិ, វុត្តំ ពិន្ទុ សរានុគំ។

ឥធ អវុត្តានំ បរសមញ្ញានម្បិ បយោជនេ សតិ គហណត្ថំ បរិភាសមាហ។

១១. បរសមញ្ញា បយោគេ។

យា ច បន បរស្មឹ សក្កតគន្ថេ, បរេសំ វា វេយ្យាករណានំ សមញ្ញា ឃោសាឃោសលោបសវណ្ណសំយោគលិង្គាទិកា, តា បយោគេ សតិ ឯត្ថាបិ យុជ្ជន្តេ។

បរស្មឹ, បរេសំ វា សមញ្ញា **បរសមញ្ញា,** វេយ្យាករណេ, វេយ្យាករណមធីតានំ វា សមញ្ញាត្យត្ថោ។ បយុជ្ជនំ **បយោគោ,** វិនិយោគោ។

តត្ថ វគ្គានំ បឋមទុតិយា, **ស**ការោ ច **អឃោសា**។ វគ្គានំ តតិយចតុត្ថបញ្ចមា, យ រ លវ ហ ឡា ចាតិ ឯកវីសតិ **ឃោសា** នាម។

ឯត្ថ ច វគ្គានំ ទុតិយចតុត្ថា **ធនិតា**តិបិ វុច្ចន្តិ, ឥតរេ **សិថិលា**តិ។ វិនាសោ **លោបោ**។ រស្សស្សរា សកទីឃេហិ អញ្ញមញ្ញំ **សវណ្ណា** នាម, យេ **សរូបា**តិបិ វុច្ចន្តិ។ សរានន្តរិតានិ ព្យញ្ជនានិ **សំយោគោ**។ ធាតុប្បច្ចយវិភត្តិវជ្ជិតមត្ថវំ **លិង្គំ**។ វិភត្យន្តំ **បទំ**។ ឥច្ចេវមាទិ។

ឥតិ សញ្ញាវិធានំ។

សរសន្ធិវិធាន

អថ សរសន្ធិ វុច្ចតេ។

លោក អគ្គបុគ្គលោ, បញ្ញា ឥន្ទ្រិយំ, តីណិ ឥមានិ, នោ ហិ ឯតំ, ភិក្ខុនី ឱវាទោ, មាតុ ឧបដ្ឋានំ, សមេតុ អាយស្មា, អភិភូ អាយតនំ, ធនា មេ អត្ថិ, សព្ពេ ឯវ, តយោ អស្សុ ធម្មា, អសន្តោ ឯត្ថ ន ទិស្សន្តិ ឥតីធ សរាទិសញ្ញាយំ សព្ពសន្ធិករណង្គានេ ព្យញ្ជនវិយោជនត្ថំ បរិភាសមាហ។

១២. បុព្ពមធោឋិតមស្សរំ សរេន វិយោជយេ។

សរេនាតិ និស្សក្កេ ករណវចនំ, សហយោគេ វា, សន្ធិតព្ពេ សរសហិតំ បុព្ពព្យញ្ជនំ អនតិក្កមន្តោ អធោឋិតមស្សរញ្ច កត្វា សរតោ វិយោជយេតិ សរតោ ព្យញ្ជនំ វិយោជេតព្ពំ។ ឯត្ថ ច **អស្សរ**គ្គហណសាមត្ថិយេន “ព្យញ្ជន”ន្តិ លទ្ធំ។

១៣. សរា សរេ លោបំ។

សរា ខោ សព្ពេបិ សរេ បរេ ឋិតេ លោបំ បប្បោន្តិ។ **លោបោ**តិ អទស្សនំ អនុច្ចារណំ។ ឯត្ថ **សរា**តិ ការិយីនិទ្ទេសោ។ **ពហុវចនំ** បនេត្ថ ឯកេកស្មឹ សរេ បរេ ពហូនំ លោបញាបនត្ថំ។ **សរេ**តិ និមិត្តនិទ្ទេសោ, និមិត្តសត្តមី ចាយំ, និមិត្តោបាទានសាមត្ថិយតោ វណ្ណកាលព្យវធានេ សន្ធិការិយំ ន ហោតិ។ **លោប**ន្តិ ការិយនិទ្ទេសោ, ឥទំ បន សុត្តំ ឧបរិ បរលោបវិធានតោ បុព្ពលោបវិធានន្តិ ទដ្ឋព្ពំ, ឯវំ សព្ពត្ថ សត្តមីនិទ្ទេសេ បុព្ពស្សេវ វិធិ, ន បរស្ស វិធានន្តិ វេទិតព្ពំ។

“អស្សរំ, អធោឋិត”ន្តិ ច វត្តតេ, សិលិដ្ឋកថនេ បរិភាសមាហ។

១៤. នយេ បរំ យុត្តេ។

សររហិតំ ខោ ព្យញ្ជនំ អធោឋិតំ បរក្ខរំ នយេ យុត្តេ ឋានេតិ បរនយនំ កាតព្ពំ។ ឯត្ថ **យុត្ត**គ្គហណំ និគ្គហីតនិសេធនត្ថំ, តេន “អក្កោច្ឆិ មំ អវធិ ម”ន្តិអាទីសុ បរនយនសន្ទេហោ ន ហោតិ។

លោកគ្គបុគ្គលោ, បញ្ញិន្ទ្រិយំ, តីណិមានិ, នោហេតំ, ភិក្ខុនោវាទោ, មាតុបដ្ឋានំ, សមេតាយស្មា, អភិភាយតនំ, ធនា មត្ថិ, សព្ពេវ, តយស្សុ ធម្មា, អសន្តេត្ថ ន ទិស្សន្តិ។

យស្ស ឥទានិ, សញ្ញា ឥតិ, ឆាយា ឥវ, កថា ឯវ កា, ឥតិ អបិ, អស្សមណី អសិ, ចក្ខុ ឥន្ទ្រិយំ, អកតញ្ញូ អសិ, អាកាសេ ឥវ, តេ អបិ, វន្ទេ អហំ, សោ អហំ, ចត្តារោ ឥមេ, វសលោ ឥតិ, មោគ្គល្លានោ អាសិ ពីជកោ, បាតោ ឯវាតីធ បុព្ពលោបេ សម្បត្តេ “សរេ”តិ អធិការោ, ឥធ បន “អត្ថវសា វិភត្តិវិបរិណាមោ”តិ កត្វា “សរោ, សរម្ហា, លោប”ន្តិ ច វត្តមានេ –

១៥. វា បរោ អសរូបា។

អសមានរូបម្ហា សរម្ហា បរោ សរោ លោបំ បប្បោតិ វា។ សមានំ រូបំ អស្សាតិ សរូបោ, ន សរូបោ **អសរូបោ,** អសវណ្ណោ ។ យស្មា បន មរិយាទាយំ, អភិវិធិម្ហិ ច វត្តមានោ **អា**ឧបសគ្គោ វិយ **វា**សទ្ទោ ទ្វិធា វត្តតេ, កត្ថចិ វិកប្បេ, កត្ថចិ យថាវវត្ថិតរូបបរិគ្គហេ, តេន បន បច្ឆិមេ, តតោ និច្ចមនិច្ចមសន្តញ្ច វិធិមេត្ថ **វា**សទ្ទោ ទីបេតិ។ “នយេ បរំ យុត្តេ”តិ បរំ នេតព្ពំ។

យស្សទានិ យស្ស ឥទានិ, សញ្ញាតិ សញ្ញា ឥតិ, ឆាយាវ ឆាយា ឥវ, កថាវ កា កថា ឯវ កា, ឥតីបិ ឥតិ អបិ, អស្សមណីសិ អស្សមណី អសិ។ ចក្ខុន្ទ្រិយ មិតិ និច្ចំ។ អកតញ្ញូសិ អកតញ្ញូ អសិ, អាកាសេវ អាកាសេ ឥវ, តេបិ តេ អបិ, វន្ទេហំ វន្ទេ អហំ, សោហំ សោ អហំ, ចត្តារោមេ ចត្តារោ ឥមេ, វសលោតិ វសលោ ឥតិ, មោគ្គល្លានោសិ ពីជកោ មោគ្គល្លានោ អាសិ ពីជកោ, បាតោវ បាតោ ឯវ។

ឥធ ន ភវតិ – បញ្ចិន្ទ្រិយានិ, សទ្ធិន្ទ្រិយំ, សត្តុត្តមោ, ឯកូនវីសតិ, យស្សេតេ, សុគតោវាទោ, ទិដ្ឋាសវោ, ទិដ្ឋោឃោ, ចក្ខាយតនំ, តំ កុតេត្ថ លព្ភា ឥច្ចាទិ។

ភវតិ ច វវត្ថិតវិភាសាយ។

> អវណ្ណតោ សរោទានី-តីវេវាទី វិនា បរោ;
> ន លុប្បតញ្ញតោ ទីឃោ, អាសេវាទិវិវជ្ជិតោ។

ពន្ធុស្ស ឥវ, ឧប ឥក្ខតិ, ឧប ឥតោ, អវ ឥច្ច, ជិន ឦរិតំ, ន ឧបេតិ, ចន្ទ ឧទយោ, យថា ឧទកេ ឥតីធ បុព្ពាវណ្ណស្សរានំ លោបេ កតេ “បរោ, អសរូបេ”តិ ច វត្តតេ, តថា “ឥវណ្ណោ យំ នវា”តិ ឥតោ **ឥវណ្ណ**គ្គហណញ្ច, “វមោទុទន្តាន”ន្តិ ឥតោ **ឧ**គ្គហណញ្ច សីហគតិយា ឥធានុវត្តេតព្ពំ។

១៦. ក្វចាសវណ្ណំ លុត្តេ។

ឥវណ្ណភូតោ, **ឧ**ការភូតោ ច បរោ សរោ អសរូបេ បុព្ពស្សរេ លុត្តេ ក្វចិ អសវណ្ណំ បប្បោតិ។ នត្ថិ សវណ្ណា ឯតេសន្តិ **អសវណ្ណា,** ឯការោការា, តត្ថ ឋានាសន្នវសេន ឥវណ្ណការានមេការោការា ហោន្តិ។

ពន្ធុស្សេវ, ឧបេក្ខតិ, ឧបេតោ, អវេច្ច, ជិនេរិតំ, នោបេតិ, ចន្ទោទយោ, យថោទកេ។ **ក្វចី**តិ កឹ? តត្រិមេ, យស្សិន្ទ្រិយានិ, មហិទ្ធិកោ, សព្ពីតិយោ, តេនុបសង្កមិ, លោកុត្តរោ។ **លុត្តេ**តិ កឹ? ឆ ឥមេ ធម្មា, យថា ឥទំ, កុសលស្ស ឧបសម្បទា។ **អសរូបេ**តិ កឹ? ចត្តារិមានិ, មាតុបដ្ឋានំ។

ឯត្ថ ច សតិបិ ហេដ្ឋា **វា**គ្គហណេ **ក្វចិ**ករណតោ អវណ្ណេ ឯវ លុត្តេ ឥធ វុត្តវិធិ ហោតីតិ ទដ្ឋព្ពំ។ តតោ ឥធ ន ភវតិ – ទិដ្ឋបាទានំ, បញ្ចហុបាលិ, មុទិន្ទ្រិយំ, យោ មិស្សរោតិ។

តត្រ អយំ, ពុទ្ធ អនុស្សតិ, ស អត្ថិកា, បញ្ញវា អស្ស, តទា អហំ, យានិ ឥធ ភូតានិ, គច្ឆាមិ ឥតិ, អតិ ឥតោ, កិកី ឥវ, ពហុ ឧបការំ, មធុ ឧទកំ, សុ ឧបធារិតំ, យោបិ អយំ , ឥទានិ អហំ, សចេ អយំ, អប្បស្សុតោ អយំ, ឥតរ ឥតរេន, សទ្ធា ឥធ វិត្តំ, កម្ម ឧបនិស្សយោ, តថា ឧបមំ, រត្តិ ឧបរតោ, វិ ឧបសមោ ឥច្ចត្រ បុព្ពស្សរានំ លោបេ កតេ –

“ក្វចី”តិ អធិការោ, “បរោ, លុត្តេ”តិ ច វត្តតេ។

១៧. ទីឃំ។

សរោ ខោ បរោ បុព្ពស្សរេ លុត្តេ ក្វចិ ទីឃភាវំ បប្បោតីតិ ឋានាសន្នវសេន រស្សស្សរានំ សវណ្ណទីឃោ។

តត្រាយំ, ពុទ្ធានុស្សតិ, សាត្ថិកា, បញ្ញវាស្ស, តទាហំ, យានីធ ភូតានិ, គច្ឆាមីតិ, អតីតោ, កិកីវ, **ពា**ហូបការំ, មធូទកំ, សូបធារិតំ, យោបាយំ, ឥទានាហំ, សចាយំ, អប្បស្សុតាយំ, ឥតរីតរេន, សទ្ធីធ វិត្តំ, កម្មូបនិស្សយោ, តថូបមំ, រត្តូបរតោ, វូបសមោ។

ក្វចីតិ កឹ? អចិរំ វត’យំ កាយោ, កិម្ប៊ិមាយ, តីណិមានិ, បញ្ចសុបាទានក្ខន្ធេសុ, តស្សន្តោ, បញ្ចង្គិកោ, មុនិន្ទោ, សតិន្ទ្រិយំ, លហុដ្ឋានំ, គច្ឆាមហំ, តត្រិទំ, បញ្ចហុបាលិ, នត្ថញ្ញំ។ **លុត្តេ**តិ កឹ? យថា អយំ, និមិ ឥវ រាជា, កិកី ឥវ, សុ ឧបធារិតំ។

លោកស្ស ឥតិ, ទេវ ឥតិ, វិ អតិ បតន្តិ, វិ អតិ នាមេន្តិ, សង្ឃាដិ អបិ, ជីវិតហេតុ អបិ, វិជ្ជុ ឥវ, កឹសុ ឥធ វិត្តំ, សាធុ ឥតិ ឥតីធ បរស្សរានំ លោបេ កតេ –

“លុត្តេ, ទីឃ”ន្តិ ច វត្តតេ។

១៨. បុព្ពោ ច។

បុព្ពោ សរោ បរស្សរេ លុត្តេ ក្វចិទីឃំ បប្បោតិ។ **ច**គ្គហណំ លុត្តទីឃគ្គហណានុកឌ្ឍនត្ថំ, តំ “**ចា**នុកឌ្ឍិតមុត្តរត្រ នានុវត្តតេ”តិ ញាបនត្ថំ។

លោកស្សាតិ, ទេវាតិ, វីតិបតន្តិ, វីតិនាមេន្តិ, សង្ឃាដីបិ, ជីវិតហេតូបិ, វិជ្ជូវ, កឹសូធ វិត្តំ, សាធូតិ។

ក្វចីតិ កឹ? យស្សទានិ, ឥតិស្ស, ឥទានិបិ, តេសុបិ, ចក្ខុន្ទ្រិយំ, កិន្នុមាវ។

អធិគតោ ខោ មេ អយំ ធម្មោ, បុត្តោ តេ អហំ, តេ អស្ស បហីនា, បព្ពតេ អហំ, យេ អស្ស ឥតីធ បុព្ពលោបេ សម្បត្តេ –

១៩. យមេទន្តស្សាទេសោ។

ឯការស្ស បទន្តភូតស្ស ឋានេ សរេ បរេ ក្វចិ **យ**ការាទេសោ ហោតិ។ **អ**ការេមេតោយេសទ្ទាទិស្សេវាយំ វិធិ, **យ**ន្តិ យំ រូបំ, ឯ ឯវ អន្តោ **ឯទន្តោ,** អាទេសិដ្ឋានេ អាទិស្សតីតិ **អាទេសោ**។ “ព្យញ្ជនេ”តិ អធិកិច្ច “ទីឃ”ន្តិ ទីឃោ។

អធិគតោ ខោ ម្យាយំ ធម្មោ, បុត្តោ ត្យាហំ, ត្យាស្ស បហីនា, បព្ពត្យាហំ, យ្យាស្ស។

ក្វចីតិ កឹ? តេ នាគតា, បុត្តា មត្ថិ។ **អន្ត**គ្គហណំ កឹ? ធម្មចក្កំ បវត្តេន្តោ, ទមេន្តោ ចិត្តំ។

យាវតកោ អស្ស កាយោ, តាវតកោ អស្ស ព្យាមោ, កោ អត្ថោ, អថ ខោ អស្ស, អហំ ខោ អជ្ជ, យោ អយំ, សោ អស្ស, សោ ឯវ, យតោ អធិករណំ, អនុ អទ្ធមាសំ, អនុ ឯតិ, សុ អាគតំ, សុ អាការោ, ទុ អាការោ, ចក្ខុ អាបាថំ, ពហុ អាពាធោ, បាតុ អកាសិ, ន តុ ឯវាតីធ –

២០. វមោទុទន្តានំ។

ឱការុការានំ អន្តភូតានំ សរេ បរេ ក្វចិ **វ**ការាទេសោ ហោតិ។ **ក ខ យ ត**សទ្ទាទិ**ឱ**ការស្សេទំ គហណំ។

យាវតក្វស្ស កាយោ, តាវតក្វស្ស ព្យាមោ, ក្វត្ថោ, អថ ខ្វស្ស, អហំ ខ្វជ្ជ, យ្វាយំ, ស្វស្ស, ស្វេវ, យត្វាធិករណំ, អន្វទ្ធមាសំ, អន្វេតិ, ស្វាគតំ, ស្វាការោ, ទ្វាការោ, ចក្ខ្វាបាថំ, ពហ្វាពាធោ, បាត្វាកាសិ, ន ត្វេវ។

ក្វចីតិ កឹ? កោ អត្ថោ, អថ ខោ អញ្ញតរា, យោហំ, សោហំ, ចត្តារោមេ, សាគតំ, សាធាវុសោ, ហោតូតិ។ **អន្ត**គ្គហណំ កឹ? សវនីយំ, វិវរន្តិ។

បជិសន្ធារវុត្តិ អស្ស, សព្ពា វិត្តិ អនុភុយ្យតេ, វិ អញ្ជនំ, វិ អាកតោ, នទី អាសន្នោ ឥតីធ មណ្ឌូកគតិយា “អសរូបេ”តិ វត្តតេ។

២១. ឥវណ្ណោ យំ នវា។

បុព្ពោ ឥវណ្ណោ អសរូបេ សរេ បរេ **យ**ការំ បប្បោតិ នវា។ ឥ ឯវ វណ្ណោ **ឥវណ្ណោ**, **នវា**សទ្ទោ **ក្វចិ**សទ្ទបរិយាយោ។

បដិសន្ធារុត្យស្ស, សព្ពា វិត្យានុភុយ្យតេ, ព្យញ្ជនំ, ព្យាកតោ, នទ្យាសន្នោ។

នវាតិ កឹ? បញ្ចហង្គេហិ, គាទិ អត្ថនិ, គច្ឆាមហំ, មុត្តចាគី អនុទ្ធតោ។ **អសរូបេ**តិ កឹ? ឥតិហិទំ, អគ្គីវ, អគ្គីតិ។

អតិ អន្តំ, អតិ ឱទាតា, បតិ អយោ, បតិ អាហរតិ, បតិ ឯតិ, ឥតិ អស្ស, ឥតិ ឯតំ, ឥតិអាទិ ឥតីធ "ឥវណ្ណោ យំ នវា"តិ **យ**ការាទេសេ សម្បត្តេ –

២២. សព្ពោ ចន្តិ។

អតិបតិឥតីនំ **តិ**សទ្ទស្សេទំ គហណំ។

សព្ពោ **តិ**ឥច្ចេសោ សទ្ទោ សរេ បរេ ក្វចិ **ច**ការំ បប្បោតិ។ **តី**តិ និទ្ទេសតោ អកត**យ**ការស្សេវាយំ វិធិ, ឥតរថា **ក្វចិ**គ្គហណស្ស ច "អតិស្ស ចន្តស្សា"តិសុត្តស្ស ច និរត្ថកតា សិយា។ "បរទ្វេភាវោ ឋានេ"តិ ទ្វិត្តំ។

អច្ចន្តំ , អច្ចោទាតា, បច្ចយោ, បច្ចាហរតិ, បច្ចេតិ, ឥច្ចស្ស, ឥច្ចេតំ, ឥច្ចាទិ។

ក្វចីតិ កឹ? ឥតិស្ស, ឥតិ អាកង្ខមានេន។

"តេ ន វាឥវណ្ណេ"តិ ឥតោ "ន ឥវណ្ណេ"តិ ច វត្តតេ។

២៣. អតិស្ស ចន្តស្ស។

អតិឥច្ចេតស្ស អន្តភូតស្ស **តិ**សទ្ទស្ស ឥវណ្ណេ បរេ "សព្ពោ ចំ តី"តិ វុត្តរូបំ ន ហោតិ។ **អតិស្សា**តិ **អតិ**ឧបសគ្គានុករណមេតំ។ តេនេវេត្ថ វិភត្តិលោបាភាវោ។ ឯត្ថ ច **អន្ត**សទ្ទោ សទ្ទវិធិនិសេធប្បករណតោ **អតិ**សទ្ទន្តភូតំ **តិ**សទ្ទមេវ វទតិ, ន ឥវណ្ណន្តិ ទដ្ឋព្ពំ, ឥតរថា ឥទំ សុត្តមេវ និរត្ថកំ សិយា។

> "**ឥ**វណ្ណោ យំ នវា"តីធ, អសរូបាធិការតោ;
> ឥវណ្ណស្ស សរូបស្មឹ, **យា**ទេសោ ច ន សម្ភវេ។

ចការោ អនុត្តសមុច្ចយត្ថោ, តេន **ឥតិបតី**នមន្តស្ស ច ន ហោតិ។ អតិ ឥសិគណោ អតីសិគណោ, ឯវំ អតីតោ, អតីវិតំ, ឥតីតិ, ឥតីទំ, បតីតោ។

អភិ អក្ខានំ, អភិ ឧគ្គតោ, អភិ ឱកាសោ ឥតីធ **យ**ការេ សម្បត្តេ –

"សរេ"តិ វត្តតេ។

២៤. អព្ភោ អភិ។

អភិឥច្ចេតស្ស សព្ពស្ស សរេ បរេ **អព្ភា**ទេសោ ហោតិ។

> "អភី"តិ បឋមន្តស្ស, វុត្តិយំ ឆដ្ឋិយោជនំ;
> អាទេសាបេក្ខតោ វុត្តំ, "អំមោ"តិអាទិកេ វិយ។

បុព្ពស្សរលោបោ , អព្ភក្ខានំ, អព្ភុគ្គតោ, អព្ភោកាសោ។

អធិ អគមា, អធិ ឧបគតោ, អធិ ឱគាហេត្វា ឥតីធ

២៥. អជ្ឈោ អធិ។

អធិឥច្ចេតស្ស សព្ពស្ស សរេ បរេ **អជ្ឈ**ាទេសោ ហោតិ។ អជ្ឈគមា, អជ្ឈុបគតោ, អជ្ឈោគាហេត្វា។

អភិ ឥច្ចិតំ, អធិ ឦរិតំ ឥតីធ

“អព្ភោ អភិ, អជ្ឈោ អធី”តិ ច វត្តតេ។

២៦. តេ ន វា ឥវណ្ណេ។

តេ ច ខោ **អភិអធិ**ឥច្ចេតេ ឧបសគ្គា **ឥ**វណ្ណេ បរេ អព្ភោ អជ្ឈោឥតិ វុត្តរូបា ន ហោន្តិ វា។ សរលោបបរនយនានិ។ អភិច្ឆិតំ, អធីរិតំ។ **វា**តិ កឹ? អព្ភីរិតំ, អជ្ឈិណមុត្តោ, អជ្ឈេដ្ឋោ។

ឯកមិធ អហន្តីធ

២៧. ទោ ធស្ស ច។

ធឥច្ចេតស្ស សរេ បរេ ក្វចិ **ទ**ការោ ហោតិ។ **ឯក**សទ្ទតោ បរស្ស **ឥធ**ស្ស **ធ**ការស្សេវាយំ, សរលោបទីឃា។ ឯកមិទាហំ។ **ក្វចី**តិ កឹ? ឥធេវ។

ចសទ្ទេន ក្វចិ **សាធុ**ស្ស **ធ**ស្ស **ហ**ការោ, យថា – សាហុ ទស្សនំ។

យថា ឯវ តថា ឯវាតីធ

“នវា”តិ វត្តតេ, “សរម្ហា”តិ ច។

២៨. ឯវាទិស្ស រិ បុព្ពោ ច រស្សោ។

យថាតថាទ្វយបរស្សេទំ គហណំ។ ទីឃសរម្ហា បរស្ស **ឯវ**សទ្ទាទិភូតស្ស **ឯ**ការស្ស **រិ**ការោ ហោតិ, បុព្ពោ ច សរោ រស្សោ ហោតិ នវា។ យថរិវ, តថរិវ។ **នវា**តិ កឹ? យថេវ, តថេវ។

តិ អន្តំ,តិ អទ្ធំ, អគ្គិ អគារេ, សត្តមី អត្ថេ, បញ្ចមី អន្តំ, ទុ អង្គិកំ, ភិក្ខុ អាសនេ, បុថុ អាសនេ, សយម្ភូ អាសនេ ឥតីធ **យវា**ទេសេសុ សម្បត្តេសុ –

“សញ្ញា”តិ វត្តតេ។

២៩. ឥវណ្ណុវណ្ណា ឈលា។

ឥវណ្ណឧវណ្ណឥច្ចេតេ យថាក្កមំ **ឈល**សញ្ញា ហោន្តិ។ **វណ្ណ**គ្គហណំ សវណ្ណគ្គហណត្ថំ។

ឈលសញ្ញា បសញ្ញាវ, ន លិង្គន្តំវ និស្សិតា;
អាខ្យាតេ លិង្គមជ្ឈេ ច, ទ្វិលិង្គន្តេ ច ទស្សនា។

៣០. ឈលានមិយុវា សរេ វា។

ឈលឥច្ចេតេសំ **ឥយឧវ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ វា សរេ បរេ, សរលោបោ។

តិយន្តំ, តិយទ្ធំ, អគ្គិយាគារេ, សត្តមិយត្ថេ, បញ្ចមិយន្តំ, ទុវង្គិកំ, ភិក្ខុវាសនេ, បុថុវាសនេ, សយម្ភុវាសនេ។ **វា**តិ កឹ? អគ្យាគារេ, សត្តមីអត្ថេ, ភិក្ខុអាសនេ និសីទតិ។

គោ អជិនំ, គោ ឯឡកំ ឥតីធ

“គោ, អវោ, សមាសេ”តិ ច វត្តតេ។

៣១. ឱ សរេ ច។

គោឥច្ចេតស្ស **ឱ**ការស្ស សរេ បរេ **អវា**ទេសោ ហោតិ សមាសេ។ គវាជិនំ, គវេឡកំ។ **ច**សទ្ទគ្គហណេន ឧវណ្ណស្ស **ឧវអវា**ទេសា។ យថា – ភុវិ, បសវោ។

បុថ ឯវាតីធ

៣២. គោ សរេ បុថស្សាគមោ ក្វចិ។

បុថឥច្ចេតស្ស និបាតស្ស អន្តេ ក្វចិ **គ**ការាគមោ ហោតិ សរេ បរេ។ អាគច្ឆតីតិ **អាគមោ**, អសន្តុប្បត្តិ អាគមោ។ ឯត្ថ ច “សរេ”តិ និមិត្តាសន្នវសេន បុថស្ស អន្តេតិ លព្ភតិ។ បុថគេវ, បុថ ឯវ។

បា ឯវាតីធ

“សរេ, គោ, អាគមោ, ក្វចី”តិ ច វត្តតេ។

៣៣. បាស្ស ចន្តោ រស្សោ។

បាឥច្ចេតស្ស អន្តេ សរេ បរេ ក្វចិ **គ**ការាគមោ ហោតិ, **បា**ស្ស អន្តោ ច សរោ រស្សោ ហោតិ។ បគេវ វុត្យស្ស, បា ឯវ។

“វា, សរេ”តិ ច វត្តតេ។

៣៤. យវ ម ទ ន ត រ លា ចាគមា។

សរេ បរេ **យ**ការាទយោ អដ្ឋ អាគមា ហោន្តិ វា។ **ច**សទ្ទេន **គ**ការាគមោ ច, វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ។

តត្ថ **យការាគមោ យថា**ទិភោ ឥការេការាទីសុ។ យថា ឥទំ យថយិទំ, ព្យញ្ជនេតិ អធិកិច្ច “រស្ស”ន្តិ រស្សត្តំ, យថា ឥទំ វា, យថា ឯវ, យថាយេវ, យថេវ, ឯវំ មាយិទំ, មាយេវ, តំយិទំ, តំយេវ, នយិទំ, នយិមស្ស, នយិមានិ, នវយិមេ ធម្មា, ពុទ្ធានំយេវ, សន្តិយេវ, ពោធិយាយេវ, សតិយេវ, បថវីយេវ, ធាតុយេវ, តេសុយេវ, សោយេវ, បាដិយេក្កំ។

តថា សរេ **វិបរិ**យាទិតោ ច។ វិ អញ្ញនា វិយញ្ជនា, ព្យញ្ជនា វា, ឯវំ វិយាកាសិ, ព្យាកាសិ។ បរិអន្តំ បរិយន្តំ, ឯវំ បរិយាទានំ, បរិយុដ្ឋានំ, បរិយេសតិ, បរិយោសានមិតិ និច្ចំ។ និ អាយោគោ និយាយោគោ។ ឥធ ន ភវតិ, បរិក្ខតោ, ឧបបរិក្ខតិ។

វការោ តិសទ្ទាទិតោ អវណ្ណការេសុ។ តិ អង្គុលំ តិវង្គុលំ, ឯវំ តិវង្គិកំ, ភូវាទយោ, មិគី ភន្តា វុទិក្ខតិ, បវុច្ចតិ, បាគុញ្ញវុជុតា។

មការោ លហុប្បភុតិតោ សរេ ឆន្ទានុរក្ខណាទិម្ហិ។ លហុ ឯស្សតិ លហុមេស្សតិ, ឯវំ គរុមេស្សតិ, ឥធមាហុ, កេន តេ ឥធ មិជ្ឈតិ, ភទ្រោ កសាមិវ, អាកាសេ មភិបូជយិ, ឯកមេកស្ស, យេន មិធេកច្ចេ, អាសតិមេវ។

ទការោ ឧឧបសគ្គ សកិ កេនចិ កិញ្ចិ កិស្មិញ្ចិ កោចិ សម្មា យាវ តាវ បុន យ តេ’តត្តសាទីហិ។ **ឧ**ឧបសគ្គតោ និច្ចំ, ឧ អគ្គោ ឧទគ្គោ, ឯវំ ឧទយោ, ឧទបាទិ, ឧទាហដំ, ឧទិតោ, ឧទីរិតំ, ឧទេតិ។

និបាតតោ ច, សកិ ឯវ សកិទេវ, ឯវំ សកទាគាមិ, មហាវុត្តិសុត្តេន **ឥ**ការស្ស **អ**ការោ។ តថា កេនចិទេវ, កិញ្ចិទេវ, កិស្មិញ្ចិទេវ, កោចិទេវ, សម្មា អត្ថោ សម្មទត្ថោ, រស្សត្តំ។ ឯវំ សម្មទក្ខាតោ, សម្មទញ្ញា វិមុត្តានំ, សម្មទេវ, យាវទត្ថំ, យាវទេវ, តាវទេវ, បុនទេវ។

នាមតោ, យទត្ថំ, តទត្ថំ, យទន្តរា, តទន្តរា, តទង្គវិមុត្តិ, ឯតទត្ថំ, អត្ថទត្ថំ, សទត្ថបសុតោ សិយា។ យតេតត្ថសេហិ សមាសេយេវ។

អាទិសទ្ទេន អញ្ញទត្ថំ, មនសាទញ្ញា វិមុត្តានំ, ពហុទេវ រត្តិំ, អហុទេវ ភយំ។

វាតិ កឹ? កេនចិ អត្ថកាមេន, សម្មា អញ្ញាយ, យាវាហំ, តាវាហំ, បុនាបរំ, អត្តត្ថំ។

នការោ អាយតាទិម្ហិ។ ឥតោ អាយតិ ឥតោ នាយតិ, ចិរំ នាយតិ។

តការោ យស្មា តស្មា អជ្ជាទិតោ ឥហគ្គាទិម្ហិ។ យស្មាតិហ, តស្មាតិហ, អជ្ជតគ្គេ។

រការោ និ ទុបាតុ បុន ធី បាត ចតុរាទិតោ។ និ អន្តរំ និរន្តរំ, ឯវំ និរាលយោ, និរិន្ធនោ, និរីហកំ, និរុត្តរោ, និរោជំ។ ទុ អតិក្កមោ ទុរតិក្កមោ, ទុរាគតំ, ទុរុត្តំ។ បាតុរហោសិ, បាតុរហេសុំ។ បុនរាគច្ឆេយ្យ, បុនរុត្តំ, បុនរេវ, បុនរេតិ។ ធិរត្ថុ។ បាតរាសោ។

ចតុសទ្ទាទិតោ, ចតុរង្គិកំ, ចតុរារក្ខា, ចតុរិទ្ធិបាទបដិលាភោ, ចតុរោយនិត្ថរណត្ថំ។ ភត្តុរត្ថេ, វុត្តិរេសា, បថវីធាតុរេវេសា។

តថា សរតោ ឥវេវេសុ ឆន្ទានុរក្ខណេ។ នក្ខត្តរាជារិវ តារកានំ, វិជ្ជុរិវព្ភកូដេ, អារគ្គេរិវ សាសបោ, សាសបោរិវ អារគ្គេ, ឧសភោរិវ, សព្ភិរេវ សមាសេថ។

វាតិ កឹ? ទ្វាធិដ្ឋិតំ, បាតព្ភាកាសិ, បុនបិ។

លការោ ឆសង្ខ្យាហិ។ លឡានមវិសេសោ។ ឆ អភិញ្ញា ឆឡភិញ្ញា, ឆឡង្គំ, ឆឡាសីតិ, ឆឡំសា, សឡាយតនំ។

វាតិ កឹ? ឆ អភិញ្ញា។

ឥតិ សរសន្ធិវិធានំ និដ្ឋិតំ។

ឥត្ថិលិង្គ

អថ ឥត្ថិលិង្គានិ វុច្ចន្តេ។

អការន្តោ ឥត្ថិលិង្គសទ្ទោ អប្បសិទ្ធោ។

អាការន្តោ ឥត្ថិលិង្គោ **កញ្ញា**សទ្ទោ។ “កញ្ញា”ឥតិ ឋិតេ –

១៧៦. ឥត្ថិយមតោ អាប្បច្ចយោ។

ឥត្ថិយំ វត្តមានា **អ**ការន្តតោ លិង្គម្ហា បរោ **អា**ប្បច្ចយោ ហោតិ។

> បកត្យត្ថជោតកា ឥត្ថិ-ប្បច្ចយា ស្យាទយោ វិយ;
> ណាទយោ បច្ចយត្ថស្ស, សកត្ថស្សាបិ វាចកា។

“សរលោបោ”តិអាទិនា បុព្ពស្សរេ លុត្តេ, បរនយនេ ច កតេ “ធាតុប្បច្ចយវិភត្តិវជ្ជិតមត្ថវំ លិង្គ”ន្តិ វុត្តត្តាវ បច្ចយន្តស្សាបិ អលិង្គត្តា វិភត្តុប្បត្តិយមសម្បត្តាយំ “តទ្ធិតសមាសកិតកា នាមំ វា’តវេតុនាទីសុ ចា”តិ ឯត្ថ **វ**គ្គហណេន ឥត្ថិប្បច្ចយន្តស្សាបិ នាមព្យបទេសោ។ បុរេ វិយ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ, “សេសតោ លោបំ គសិបី”តិ **សិ**លោបោ។ សា កញ្ញា។

ពហុវចនេ “អាលបនេ សិ គសញ្ញោ”តិ ឥតោ “សញ្ញោ”, “គេ ឥត្ថិខ្យា បោ”តិ ឥតោ “ឥត្ថិខ្យា”តិ ច វត្តតេ។

១៧៧. អា ឃោ។

លិង្គស្សន្តោ **អា**ការោ យទា ឥត្ថិខ្យោ, តទា **ឃ**សញ្ញោ ហោតីតិ **ឃ**សញ្ញាយំ “ឃបតោ ច យោនំ លោបោ”តិ វិកប្បេន **យោ**លោបោ។ តា កញ្ញា កញ្ញាយោ។

អាលបនេ “សខតោ គស្សេ វា”តិ ឥតោ “គស្សា”តិ វត្តតេ។

១៧៨. ឃតេ ច។

ឃតោ បរស្ស **គ**ស្ស **ឯ**ការោ ហោតិ, សរលោបាទិ។ ភោតិ កញ្ញេ, ភោតិយោ កញ្ញា កញ្ញាយោ។

អំម្ហិ សរលោបបកតិភាវា កញ្ញំ, កញ្ញា កញ្ញាយោ។

តតិយាទីសុ “អាយ ចតុត្ថេកវចនស្ស តុ”តិ ឥតោ “អាយោ, ឯកវចនាន”ន្តិ ច វត្តតេ។

១៧៩. ឃតោ នាទីនំ។

ឃសញ្ញតោ លិង្គស្សាការា បរេសំ **នា**ទីនំ **ស្មិំ**បរិយន្តានំ ឯកវចនានំ វិភត្តិគណានំ **អាយា**ទេសោ ហោតិ។ សរលោបបរនយនាទិ។ កញ្ញាយ, កញ្ញាហិ កញ្ញាភិ, កញ្ញាយ, កញ្ញានំ, កញ្ញាយ, កញ្ញាហិ កញ្ញាភិ, កញ្ញាយ, កញ្ញានំ។

ស្មិំម្ហិ –

១៨០. ឃបតោ ស្មិំ យំ វា។

ឃបតោ បរស្ស **ស្មិំ**វចនស្ស **យំ** ហោតិ វា, អញ្ញត្ថាយាទេសោ។ កញ្ញាយំ កញ្ញាយ, កញ្ញាសុ។

ឯវមញ្ញេបិ –

សទ្ធា មេធា បញ្ញា វិជ្ជា, ចិន្តា មន្តា វីណា តណ្ហា;
ឥច្ឆា មុច្ឆា ឯជា មាយា, មេត្តា មត្តា សិក្ខា ភិក្ខា។

ជង្ឃា គីវា ជិវ្ហា វាចា,
ឆាយា អាសា គង្គា នាវា;
គាថា សេនា លេខា សាលា,
មាលា វេលា បូជា ខិឌ្ឌា។

បិបាសា វេទនា សញ្ញា, ចេតនា តសិណា បជា;
ទេវតា វដ្ដកា គោធា, ពលាកា បរិសា សភា។

ឩកាសេផាលិកា លង្កា, សលាកា វាលិកា សិខា;
វិសាខា វិសិខា សាខា, វចា វញ្ឈា ជដា ឃដា។

ជេដ្ឋា សោណ្ឌា វិតណ្ឌា ច, ករុណា វនិតា លតា;
កថា និទ្ទា សុធា រាធា, វាសនា សីសបា បបា។

បភា សីមា ខមា ជាយា,
ខត្តិយា សក្ខរា សុរា;
ទោលា តុលា សិលា លីលា,
លាលេ’លា មេខលា កលា។

វឡវា’លម្ពុសា មូសា, មញ្ជូសា សុលសា ទិសា;
នាសា ជុណ្ហា គុហា ឦហា, លសិកា វសុធាទយោ។

អម្មាទីនំ អាលបនេវ រូបភេទោ។ អម្ម, អម្មា អម្មាយោ។

គស្ស “ឃតេ ចា”តិ **ឯ**ការេ សម្បត្តេ –

១៨១. ន អម្មាទិតោ។

អម្មា អន្នាឥច្ចេវមាទិតោ បរស្ស គស្ស អាលបនេកវចនស្ស ន ឯការត្តំ ហោតិ។ “អាការោ វា”តិ រស្សត្តំ។

ភោតិ អម្ម ភោតិ អម្មា, ភោតិយោ អម្មា អម្មាយោ។ ឯវំ អន្នា, អន្នា អន្នាយោ, ភោតិ អន្ន ភោតិ អន្នា, ភោតិយោ អន្នា អន្នាយោ។ អម្ពា , អម្ពា អម្ពាយោ, ភោតិ អម្ព ភោតិ អម្ពា, ភោតិយោ អម្ពា អម្ពាយោ ឥច្ចាទិ។

អាការន្តំ។

ឥការន្តោ ឥត្ថិលិង្គោ **រត្តិ**សទ្ទោ;
តថេវ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ, **សិ**លោបោ, រត្តិ។

ពហុវចនេ “សញ្ញោ, ឥវណ្ណុវណ្ណោ”តិ ច វត្តតេ។

១៨២. តេ ឥត្ថិខ្យា បោ។

ឥត្ថិយា អាខ្យា សញ្ញា **ឥត្ថិខ្យា,** លិង្គស្សន្តា តេ ឥវណ្ណុវណ្ណា យទា ឥត្ថិខ្យា, តទា **ប**សញ្ញា ហោន្តីតិ **ប**សញ្ញាយំ “ឃបតោ ចា”តិអាទិនា **យោ**លោបោ, “យោសុ កត”ឥច្ចាទិនា ទីឃោ។ រត្តី រត្តិយោ រត្យោ វា, ហេ រត្តិ, ហេ រត្តី ហេ រត្តិយោ។

“អំមោ”តិអាទិនា និគ្គហីតំ, រត្តិំ, រត្តី រត្តិយោ;
តតិយាទីសុ “ឯកវចនានំ, នាទីន”ន្តិ ច វត្តតេ។

១៨៣. បតោ យា។

បសញ្ញតោ ឥវណ្ណុវណ្ណេហិ បរេសំ **នា**ទីនមេកវចនានំ វិភត្តិគណានំ **យា**អាទេសោ ហោតិ។ រត្តិយា, រត្តីហិ រត្តីភិ រត្តិហិ រត្តិភិ, រត្តិយា, រត្តីនំ រត្តិនំ។

បញ្ចមិយំ –

១៨៤. អមា បតោ ស្មិំស្មានំ វា។

បឥច្ចេតស្មា បរេសំ **ស្មិំ ស្មា**ឥច្ចេតេសំ យថាក្កមំ **អំ អា**អាទេសា ហោន្តិ វា។ វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ , តេន **ឧ**វណ្ណន្តតោ ន ហោន្តិ, **ឥ**វណ្ណន្តតោបិ យថាបយោគំ។

“សរេ, យការោ”តិ ច វត្តតេ, សីហមណ្ឌូកគតីហិ **យោវចនេកវចន**គ្គហណញ្ច។

១៨៥. បសញ្ញស្ស ច។

បសញ្ញស្ស **ឥ**វណ្ណស្ស **យោ**វចនេកវចនវិភត្តីនមាទេសេ សរេ បរេ **យ**ការោ ហោតិ។ ឯត្ថ ច **យ**ការស្សេវាធិការតោ **បសញ្ញ**គ្គហណេន **ឥ**វណ្ណោវ គយ្ហតិ, **ច**គ្គហណំ “រត្តោ”តិអាទីសុ និវត្តនត្ថំ។ រត្យា រត្តិយា, រត្តីហិ រត្តីភិ រត្តិហិ រត្តិភិ, រត្តិយា, រត្តីនំ រត្តិនំ។ **ស្មិំ**វចនេ **អំ**មាទេស**យ**ការាទេសា, រត្យំ។ “ឃបតោ ស្មិំ យំ វា”តិ **យំ**អាទេសោ, រត្តិយំ។

អញ្ញត្ថ “អំ, ស្មឹ, វា”តិ ច វត្តតេ។

១៨៦. អាទិតោ ឱ ច។

អាទិឥច្ចេតស្មា **ស្មឹ**វចនស្ស **អំ** ឱអាទេសា ហោន្តិ វា។ **ច**សទ្ទេន អញ្ញស្មាបិ **អា អំ** ឱអាទេសា។ រត្យា រត្តឹ រត្តោ រត្តិយា, រត្តីសុ រត្តិសុ។

ឯវមញ្ញានិបិ –

បត្តិ យុត្តិ វុត្តិ កិត្តិ, មុត្តិ តិត្តិ ខន្តិ កន្តិ;
សន្តិ តន្តិ សិទ្ធិ សុទ្ធិ, ឥទ្ធិ វុទ្ធិ ពុទ្ធិ ពោធិ។

ភូមិ ជាតិ បីតិ សូតិ, នន្ទិ សន្ធិ សាណិ កោដិ;
ទិដ្ឋិ វុឌ្ឍិ តុដ្ឋិ យដ្ឋិ, បាឡិ អាឡិ នាឡិ កេឡិ;
សតិ មតិ គតិ ចុតិ, ធិតិ យុវតិ វិកតិ។

រតិ រុចិ រស្មិ អសនិ វសនិ ឱសធិ អង្គុលិ ធូលិ **ទុ**ន្ទុភិ ទោណិ អដវិ ឆវិ អាទីនិ **ឥ**ការន្តនាមានិ។

ឥការន្តំ។

ឦការន្តោ ឥត្ថិលិង្គោ **ឥត្ថី**សទ្ទោ;
“ឥត្ថ”ឥតីធ “ឥត្ថិយំ, បច្ចយោ”តិ ច វត្តតេ។

១៨៧. នទាទិតោ វា ឦ។

នទាទិតោ វា **អនទា**ទិតោ វា ឥត្ថិយំ វត្តមានា លិង្គម្ហា ឦប្បច្ចយោ ហោតិ។ **វា**គ្គហណមន**ទា**ទិសម្បិណ្ឌនត្ថំ, តេន **បុថុគវា**ទិតោ ច ឦ។

សរលោបេ “ក្វចាសវណ្ណំ លុត្តេ”តិ អសវណ្ណេ សម្បត្តេ បកតិភាវោ នាមព្យបទេសោ, **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ។ ឥត្ថី, ឥត្ថី “អយោ រស្ស”ន្តិអាទិនា រស្សត្តំ, ឥត្ថិយោ។ សម្ពោធនេ “ឈលបា រស្ស”ន្តិ រស្សត្តំ។ ភោតិ ឥត្ថិ, ភោតិយោ ឥត្ថី ឥត្ថិយោ។

ទុតិយេកវចនេ “យបតោ ស្មឹ យំ វា”តិ ឥតោ “វា”តិ វត្តតេ។

១៨៨. អំ យមីតោ បសញ្ញតោ។

បសញ្ញតោ **ឦ**ការតោ បរស្ស **អំ**វចនស្ស **យំ** ហោតិ វា។ ឥត្ថិយំ ឥត្ថឹ, ឥត្ថី ឥត្ថិយោ, ឥត្ថិយា, ឥត្ថីហិ ឥត្ថីភិ, ឥត្ថិយា, ឥត្ថីនំ, ឥត្ថិយា, ឥត្ថីហិ ឥត្ថីភិ, ឥត្ថិយា, ឥត្ថីនំ, ឥត្ថិយំ ឥត្ថិយា, ឥត្ថីសុ។

ឯវំ នទី, នទី។ **យោ**លោបាភាវេ “តតោ យោនមោ តុ”តិ ឯត្ថ **តុ**សទ្ទេន យោនមោការោ ច, “បសញ្ញស្ស ចា”តិ ឦការស្ស **យ**ការោ, “យវតំ តលន”ឥច្ចាទិនា ទ្យស្ស **ជ**ការោ, ទ្វិត្តំ។ នជ្ជោ សន្ទន្តិ, នទិយោ។

ឯត្ថ ចេវំ សិជ្ឈន្តានំ **នជ្ជោ**អាទីនំ វុត្តិយំ អានត្តគ្គហណាទិនា និប្ផាទនំ **អត្រជ សុគតា**ទីនំ វិយ និប្ផាទនូបាយន្តរទស្សនត្ថន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។

ហេ នទិ, ហេ នទី ហេ នជ្ជោ ហេ នទិយោ, នទិយំ នទឹ, នទី នជ្ជោ នទិយោ។

អមាទិសុត្តេ **អា បតោ**តិ យោគវិភាគេន ក្វចិ នាសានញ្ញាត្តំ, តេន ន ជច្ចា វសលោ ហោតិ, បថព្យា ឯករជ្ជេនាតិ អាទិ ច សិជ្ឈតិ, បុរេ វិយ **យ**ការ**ជ**ការាទេសទ្វិត្តានិ។

នជ្ជា កតំ នទិយា, នទីហិ នទីភិ, នជ្ជា នទិយា, នទីនំ, នជ្ជា នទិយា, នទីហិ នទីភិ, នជ្ជា នទិយា, នទីនំ, នជ្ជំ នទិយំ នទិយា, នទីសុ។

អញ្ញេបិ –

មហី វេតរណី វាបិ, បាដលី កទលី ឃដី;
នារី កុមារី តរុណី, វារុណី ព្រាហ្មណី សខី។

គន្ធព្ពី កិន្នរី នាគី, ទេវី យក្ខី អជី មិគី;
វានរី សូករី សីហី, ហំសី កាកី ច កុក្កុដី –

ឥច្ចាទយោ **ឥត្ថី**សទ្ទសមា។

តថេវ **មាតុល**សទ្ទតោ ឦប្បច្ចយេ កតេ –

១៨៩. មាតុលាទីនមានត្តមីការេ។

មាតុល អយ្យក វរុណឥច្ចេវមាទីនមន្តោ **អាន**ត្តមាបជ្ជតេ ឦការេ បច្ចយេ បរេ, អន្តាបេក្ខាយំ ឆដ្ឋី, សរលោបាទិ។ មាតុលានី, ឯវំ អយ្យកានី, វរុណានី, សេសំ **ឥត្ថី**សទ្ទសមំ។

អ**នទា**ទិសុ **បុថុ**សទ្ទតោ ឦប្បច្ចយោ។ “ឱ សរេ ចា”តិ ឯត្ថ **ច**សទ្ទេន **ឧ**ការស្ស **អវា**ទេសោ។ បុថវី, បុថវិយោ។ **សស្មា ស្មិ**សុ បុថព្យា បុថវិយា, បុថព្យា បុថវិយា, បុថព្យំ បុថវិយំ បុថវិយា ឥច្ចាទិ។

គោសទ្ទតោ “នទាទិតោ វា ឦ”តិ ឦប្បច្ចយោ។ មហាវុត្តិនា វា “គាវ សេ”តិ ឯត្ថ **គាវ**ឥតិ យោគវិភាគេន វា **ឱ**ការស្ស **អាវា**ទេសោ។ គាវី, គាវី គាវិយោ ឥច្ចាទិ **ឥត្ថី**សទ្ទសមំ។

“មានវ”ឥតីធ “ឥត្ថិយំ, វា, ឦ”តិ ច វត្តតេ។

១៩០. ណវ ណិក ណេយ្យ ណន្តុហិ។

ណវ ណិក ណេយ្យ ណន្តុប្បច្ចយន្តេហិ ឥត្ថិយំ វត្តមានេហិ លិង្គេហិ ឦប្បច្ចយោ ហោតិ។ **វា**ធិការោ កត្ថចិ និវត្តនត្ថោ, សរលោបាទិ។ មានវី, ឯវំ នាវិកី, វេនតេយ្យី, គោតមី។

“គុណវន្តុ ឦ”ឥតីធ “វា”តិ វត្តតេ។

១៩១. ន្តុស្ស តមីការេ។

សព្ពស្សេវ **ន្តុ**ប្បច្ចយស្ស **ត**ការោ ហោតិ វា **ឦ**ការប្បច្ចយេ បរេ, អញ្ញត្ថ សរលោបាទិ។ គុណវតី, គុណវតី គុណវតិយោ, គុណវន្តី, គុណវន្តី គុណវន្តិយោ ឥច្ចាទិ **ឥត្ថី**សទ្ទសមំ។

ឯវំ កុលវតី, សីលវតី, យសវតី, រូបវតី, សតិមតី, គោត្តមតី។

មហន្តសទ្ទតោ “នទាទិតោ វា ឦ”តិ **ឦ**ប្បច្ចយោ, **ន្តុ**ព្យបទេសោ វិកប្បេន **ត**ការាទេសោ។ មហតី មហន្តី។

“ភវន្តុ ឦ”ឥតីធ “ឦការេ”តិ វត្តតេ។

១៩២. ភវតោ ភោតោ។

សព្ពស្សេវ **ភវន្ត**សទ្ទស្ស **ភោតា**ទេសោ ហោតិ ឦការេ ឥត្ថិគតេ បរេ។ សា ភោតី, ភោតី ភោតិយោ, ហេ ភោតិ, ហេ ភោតី ភោតិយោ ឥច្ចាទិ។

“ភិក្ខុ” ឥតីធ “ឥត្ថិយ”ន្តិ វត្តតេ “វា”តិ ច។

១៩៣. បតិភិក្ខុរាជីការន្តេហិ ឥនី។

បតិ ភិក្ខុ រាជ ឥច្ចេតេហិ **ឦ**ការន្តេហិ ច ឥត្ថិយំ វត្តមានេហិ លិង្គេហិ **ឥនី**ប្បច្ចយោ ហោតិ។

“សរលោបោ’មាទេស”ឥច្ចាទិសុត្តេ **តុ**គ្គហណេន ក្វចិ បុព្ពលោបស្ស និសេធនតោ “វា បរោ អសរូបា”តិ សរលោបោ។ ភិក្ខុនី, ភិក្ខុនី ភិក្ខុនិយោ ឥច្ចាទិ។

គហបតិសទ្ទតោ ឥនី, “អត្ត”មិតិ វត្តតេ។

១៩៤. បតិស្សិនីម្ហិ។

បតិសទ្ទស្ស អន្តោ **អ**ត្តមាបជ្ជតេ **ឥនី**ប្បច្ចយេ បរេ។ តថេវ បរសរេ លុត្តេ “បុព្ពោ ចា”តិ ទីឃោ, គហបតានី។

តថេវ **រាជ**សទ្ទតោ **ឥនី**, សរលោបបកតិភាវា, រាជិនី។ **ឦ**ការន្តេសុ **ទណ្ឌី**សទ្ទតោ ឥនី, សរលោបាទិ, ទណ្ឌិនី, ទណ្ឌិនី ទណ្ឌិនិយោ, ឯវំ ហត្ថិនី, មេធាវិនី, តបស្សិនី, បិយភាណិនី ឥច្ចាទិ។

“បោក្ខរិនី” ឥតីធ “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា **ឥ**ការ**ន**ការានំ **អ**ការ**ណ**ការាទេសា, បោក្ខរណី, បោក្ខរណី។ “តតោ យោនមោ តូ”តិ សុត្តេ **តុ**គ្គហណេន យោនមោការោ ច, **ឦ**ការស្ស **យ**ការោ, “យវត”មិច្ចាទិសុត្តេ **ការ**គ្គហណេន **ណ្យ**ស្ស **ញ**ការោ, ទ្វិត្តំ។ បោក្ខរញ្ញោ បោក្ខរណិយោ វា ឥច្ចាទិ។

វាធិការោ អនុត្តសមុច្ចយត្ថោ, តេន **វិទូ យក្ខា**ទិតោបិ **ឥនី**, បរចិត្តវិទុនី, សរលោបរស្សត្តានិ, បរចិត្តវិទុនី បរចិត្តវិទុនិយោ, យក្ខិនី យក្ខិនិយោ, សីហិនី សីហិនិយោ ឥច្ចាទិ។

ឦការន្តំ។

ឧការន្តោ ឥត្ថិលិង្គោ **យាគុ**សទ្ទោ។

តស្ស **រត្តិ**សទ្ទស្សេវ រូបនយោ។ អមាទេសាទិអភាវោវ វិសេសោ។

យាគុ, យាគូ យាគុយោ, ហេ យាគុ, ហេ យាគូ យាគុយោ, យាគុំ, យាគូ យាគុយោ, យាគុយា, យាគូហិ យាគូភិ យាគុហិ យាគុភិ, យាគុយា, យាគូនំ យាគុនំ, យាគុយា, យាគូហិ យាគូភិ យាគុហិ យាគុភិ, យាគុយា, យាគូនំ យាគុនំ, យាគុយំ យាគុយា, យាគូសុ យាគុសុ។

ឯវំ ធាតុ ធេនុ កាសុ ទទ្ទុ កច្ឆុ កណ្ឌុ រជ្ជុ ករេណុ បិយង្គុ សស្សុអាទីនិ។

មាតុសទ្ទស្ស ភេទោ។ តស្ស **បិតុ**សទ្ទស្សេវ រូបនយោ។ “អារត្ត”មិតិ ភាវនិទ្ទេសេន **អារា**ទេសាភាវេ “បតោ យា”តិ **យា**ទេសោវ វិសេសោ។

មាតា, មាតរោ, ភោតិ មាត, ភោតិ មាតា ភោតិយោ មាតរោ, មាតរំ, មាតរេ មាតរោ, មាតរា មាតុយា មត្យា, “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា **ឧ**ការលោបោ , រស្សត្តញ្ច។ មាតរេហិ មាតរេភិ មាតូហិ មាតូភិ មាតុហិ មាតុភិ, មាតុ មាតុស្ស មាតុយា, មាតរានំ មាតានំ មាតូនំ មាតុនំ, មាតរា មាតុយា, មាតរេហិ មាតរេភិ មាតូហិ មាតូភិ, មាតុ មាតុស្ស មាតុយា, មាតរានំ មាតានំ មាតូនំ មាតុនំ, មាតរិ, មាតរេសុ មាតូសុ មាតុសុ។

ឯវំ ធីតា, ធីតរោ, ទុហិតា, ទុហិតរោ ឥច្ចាទិ។

ឧការន្តំ។

ឩការន្តោ ឥត្ថិលិង្គោ **ជម្ពូ**សទ្ទោ។

ជម្ពូ, ជម្ពូ ជម្ពុយោ, ហេ ជម្ពុ, ហេ ជម្ពូ ជម្ពុយោ, ជម្ពុំ, ជម្ពូ ជម្ពុយោ ឥច្ចាទិ **ឥត្ថី**សទ្ទសមំ។

ឯវំ វធូ ច សរភូ, សរពូ សុតនូ ចមូ;
វាមូរូ នាគនាសូរូ, សមានិ ខលុ ជម្ពុយា។

ឩការន្តំ។

ឱការន្តោ ឥត្ថិលិង្គោ **គោ**សទ្ទោ។

តស្ស បុល្លិង្គ**គោ**សទ្ទស្សេវ រូបនយោ។

កញ្ញា រត្តិ នទី ឥត្ថី, មាតុលានី ច ភិក្ខុនី;
ទណ្ឌិនី យាគុ មាតា ច, ជម្ពូ គោតិត្ថិសង្គហោ។

ឥត្ថិលិង្គំ និដ្ឋិតំ។

នបុំសកលិង្គ

អថ នបុំសកលិង្គានិ វុច្ចន្តេ។

អការន្តោ នបុំសកលិង្គោ **ចិត្ត**សទ្ទោ។

បុរេ វិយ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ, “ចិត្ត សិ” ឥតីធ –

“នបុំសកេហិ, អតោ និច្ច”ន្តិ ច វត្តតេ។

១៩៥. សឹ។

សិ, អំឥតិ ទ្វិបទមិទំ។ **អ**ការន្តេហិ នបុំសកលិង្គេហិ បរស្ស **សិ**វចនស្ស **អំ** ហោតិ និច្ចំ។ សរលោប បកតិភាវាទិ, ចិត្តំ។

ពហុវចនេ “យោនំ និ នបុំសកេហី”តិ វត្តតេ។

១៩៦. អតោ និច្ចំ។

អការន្តេហិ នបុំសកលិង្គេហិ **យោ**នំ និច្ចំ **និ** ហោតិ។ “សព្ពយោនីនមាឯ”តិ **និ**ស្ស វា **អា**ការោ។ អញ្ញត្ថ “យោសុ កត”ឥច្ចាទិនា ទីឃោ។ ចិត្តា ចិត្តានិ។

យោនំ និភាវេ ចាឯត្តេ, សិទ្ធេបិ អវិសេសតោ;
“អតោ និច្ច”ន្តិ អារម្ភា, អាឯត្តំ ក្វចិទេវិធ។

អាលបនេ **គ**លោបោ។ ហេ ចិត្ត, ហេ ចិត្តា ចិត្តានិ, ទុតិយាយំ **និ**ស្ស វិកប្បេនេការោ។ ចិត្តំ, ចិត្តេ ចិត្តានិ។ សេសំ **បុរិស**សទ្ទេន សមំ។

ឯវមញ្ញានិបិ –

បុញ្ញ បាប ផល រូប សាធនំ,
សោត ឃាន សុខ ទុក្ខ ការណំ;
ទាន សីល ធន ឈាន លោចនំ,

មូល កូល ពល ជាលមង្គលំ។

នឡិន លិង្គ មុខ’ង្គ ជល’ម្ពុជំ,
បុលិន ធញ្ញ ហិរញ្ញ បទា’មតំ;
បទុម វណ្ណ សុសាន វនា’យុធំ,
ហទយ ចីវរ វត្ថ កុលិ’ន្ទ្រិយំ។

នយន វទន យានោ’ទាន សោបាន បានំ,
ភវន ភុវន លោហា’លាត តុណ្ឌ’ណ្ឌ បីឋំ;
ករណ មរណ ញាណា’រម្មណា’រញ្ញ តាណំ,
ចរណ នគរ តីរច្ឆត្ត ឆិទ្ទោ’ទកានិ –

ឥច្ចាទីនិ។

កម្មសទ្ទស្ស គតិយេកវចនាទីសុ រូបភេទោ។

កម្មំ, កម្មា កម្មានិ, ហេ កម្ម, ហេ កម្មា កម្មានិ, កម្មំ, កម្មេ កម្មានិ។

“វា, ឧ, នាម្ហិ, ចា”តិ ច វត្តតេ។

១៩៧. អ កម្មន្តស្ស ច។

កម្មសទ្ទន្តស្ស **ឧ**ការ **អ**ការាទេសា ហោន្តិ វា **នា**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ **អន្ត**គ្គហណេន **ថាមទ្ធា**ទីនមន្តស្សាបិ **ឧ**ត្តំ។ **ច** សទ្ទគ្គហណេន **យុវ មឃវា**នមន្តស្ស **អា** ហោតិ ក្វចិ **នា សុ**ឥច្ចេតេសុ។ កម្មុនា កម្មនា កម្មេន វា, កម្មេហិ កម្មេភិ។

សស្មាសុ “ឧ នាម្ហិ ចា”តិ ឯត្ថ **ច**សទ្ទេន **បុម កម្មថាម**ន្តស្ស ចុការោ វា **សស្មា**សូតិ **ឧ**ត្តំ។ កម្មុនោ កម្មស្ស, កម្មានំ, កម្មុនា កម្មា កម្មម្ហា កម្មស្មា, កម្មេហិ កម្មេភិ, កម្មុនោ កម្មស្ស, កម្មានំ។

ស្មិំវចនេ “ព្រហ្មតោ តុ ស្មិំនី”តិ ឯត្ថ **តុ**សទ្ទេន ក្វចិ **និ** ហោតិ។ កម្មនិ កម្មេ កម្មម្ហិ កម្មស្មិំ, កម្មេសុ។

ឯវំ ថាមុនា ថាមេន ថាមសា វា, ថាមុនោ ថាមស្ស, ថាមុនា ថាមា។ អទ្ធុនា, អទ្ធុនោ ឥច្ចាទិ បុរិមសមំ។

គុណវន្ត សិ, “សវិភត្តិស្ស, ន្តស្ស, សិម្ហី”តិ ច វត្តតេ។

១៩៨. អំ នបុំសកេ។

នបុំសកេ វត្តមានស្ស លិង្គស្ស សម្ពន្ធិនោ **ន្ត**ប្បច្ចយស្ស សវិភត្តិស្ស **អំ** ហោតិ **សិ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ គុណវំ ចិត្តំ។

យោម្ហិ “ន្តស្សន្តោ យោសុ ចា”តិ **អ**ត្តំ, **ឥ**ការោ ច។ គុណវន្តិ, គុណវន្តានិ, សេសំ ញេយ្យំ។

គច្ឆន្ត សិ, “សិម្ហិ គច្ឆន្តាទីនំ ន្តសទ្ទោ អ”មិតិ **អំ**។ គច្ឆំ គច្ឆន្តំ, គច្ឆន្តា គច្ឆន្តានិ។

អការន្តំ។

អាការន្តោ នបុំសកលិង្គោ **អស្សទ្ធា**សទ្ទោ។

“អស្សទ្ធា”ឥតិ ឋិតេ –

“សមាសស្សា”តិ អធិកិច្ច “សរោ រស្សោ នបុំសកេ”តិ សមាសន្តស្ស រស្សត្តំ, សមាសត្តា នាមព្យបទេសោ, **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ។ សេសំ **ចិត្ត**សមំ។

អស្សទ្ធំ កុលំ, អស្សទ្ធា អស្សទ្ធានិ កុលានិ ឥច្ចាទិ។

តថា **មុខនាសិកា**សទ្ទោ។ តស្ស ទ្វន្ទេកត្តា សព្ពត្ថេកវចនមេវ។ មុខនាសិកំ, ហេ មុខនាសិក, មុខនាសិកំ, មុខនាសិកេន ឥច្ចាទិ។

អាការន្តំ។

ឥការន្តោ នបុំសកលិង្គោ **អដ្ឋិ**សទ្ទោ។

ស្យាទ្យុប្បត្តិ, **សិ**លោបោ, អដ្ឋិ។

“វា”តិ វត្តតេ។

១៩៩. យោនំ និ នបុំសកេហិ។

នបុំសកលិង្គេហិ បរេសំ សព្ពេសំ **យោនំ និ** ហោតិ វា។

អដ្ឋីនិ, អញ្ញត្ថ និច្ចំ **យោ**លោបោ, ទីឃោ ច, អដ្ឋី, តថា ហេ អដ្ឋិ, ហេ អដ្ឋី អដ្ឋីនិ, អដ្ឋឹ, អដ្ឋី អដ្ឋីនិ, អដ្ឋិនា ឥច្ចាទិ **អគ្គិ**សទ្ទសមំ។

ឯវំ សត្ថិ ទធិ វារិ អក្ខិ អច្ឆិ អច្ចិ ឥច្ចាទីនិ។

ឥការន្តំ។

ឦការន្តោ នបុំសកលិង្គោ **សុខការី**សទ្ទោ។

“សុខការី សិ” ឥតីធ អនបុំសកត្តាភាវា **សិ**ស្មិម្បិ “អឃោ រស្ស”មិច្ចាទិនា រស្សត្តំ, **សិ**លោបោ។ សុខការិ ទានំ, សុខការី សុខការីនិ, ហេ សុខការិ, ហេ សុខការី ហេ សុខការីនិ, សុខការិនំ សុខការឹ, សុខការី សុខការីនិ។

សេសំ **ទណ្ឌី**សទ្ទសមំ។ ឯវំ **សីឃយាយី**អាទីនិ។

ឦការន្តំ។

ឧការន្តោ នបុំសកលិង្គោ **អាយុ**សទ្ទោ។ តស្ស **អដ្ឋិ**សទ្ទស្សេវ រូបនយោ។

អាយុ, អាយូ អាយូនិ, ហេ អាយុ, ហេ អាយូ ហេ អាយូនិ, អាយុំ, អាយូ អាយូនិ, អាយុនា អាយុសាតិ មនោគណាទិត្តា សិទ្ធំ។ អាយូហិ អាយូភិ, អាយុនោ អាយុស្ស, អាយូនមិច្ចាទិ។

ឯវំ ចក្ខុ វសុ ធនុ ទារុ តិបុ មធុ ហិង្គុ សិគ្គុ វត្ថុ មត្ថុ ជតុ អម្ពុ អស្សុអាទីនិ។

ឧការន្តំ។

ឩការន្តោ **ន**បុំសកលិង្គោ **គោត្រភូ**សទ្ទោ។

គោត្រភូ សិ, នបុំសកត្តា រស្សត្តំ, **សិ**លោបោ។ គោត្រភុ ចិត្តំ, គោត្រភូ គោត្រភូនិ, ហេ គោត្រភុ, ហេ គោត្រភូ ហេ គោត្រភូនិ, គោត្រភុំ, គោត្រភូ គោត្រភូនិ, គោត្រភុនា ឥច្ចាទិ បុល្លិង្គេ **អភិភូ**សទ្ទសមំ។

ឯវំ អភិភូ សយម្ភូ ធម្មញ្ញូអាទីនិ។

ឩការន្តំ។

ឱការន្តោ នបុំសកលិង្គោ **ចិត្តគោស**ទ្ទោ។

“ចិត្តា គាវោ អស្ស កុលស្សា”តិ អត្ថេ ពហុព្វីហិសមាសេ កតេ “សរោ រស្សោ នបុំសកេ”តិ ឱការស្ស ឋានប្បយតនាសន្នត្តា រស្សត្តមុការោ, **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ, **សិ**លោបោ។ ចិត្តគុ កុលំ, ចិត្តគូ ចិត្តគូនិ ឥច្ចាទិ **អាយុ**សទ្ទសមំ។

ឱការន្តំ។

ចិត្តំ កម្មញ្ច អស្សទ្ធ-មថដ្ឋិ សុខការិ ច;
អាយុ គោត្រភូ ធម្មញ្ញូ, ចិត្តគូតិ នបុំសកេ។

នបុំសកលិង្គំ និដ្ឋិតំ។

សព្ពនាម

អថ សព្ពនាមានិ វុច្ចន្តេ។

សព្ព, កតរ, កតម, ឧភយ, ឥតរ, អញ្ញ, អញ្ញតរ, អញ្ញតម, បុព្ព, បរ, អបរ, ទក្ខិណ, ឧត្តរ, អធរ, យ, ត, ឯត, ឥម, អមុ, កឹ, ឯក, ឧភ, ទ្វិ, តិ, ចតុ, តុម្ហ, អម្ហ ឥតិ សត្តវីសតិ សព្ពនាមានិ, តានិ សព្ពនាមត្តា តិលិង្គានិ។

តត្ថ **សព្ព**សទ្ទោ និរវសេសត្ថោ, សោ យទា បុល្លិង្គវិសិដ្ឋត្ថាភិធាយី, តទា រូបនយោ។ បុរេ វិយ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ, “សោ”តិ **សិ**ស្ស **ឱ**ការោ, សរលោបបរនយនានិ។ សព្ពោ ជនោ។

ពហុវចនេ “សព្ព យោ” ឥតីធ “បរសមញ្ញា បយោគេ”តិ សព្ពាទីនំ សព្ពនាមសញ្ញា។

“យោ”តិ វត្តតេ។

២០០. សព្ពនាមការតេ បឋមោ។

សព្ពេសំ ឥត្ថិបុមនបុំសកានំ នាមានិ **សព្ពនាមានិ,** តេសំ សព្ពេសំ សព្ពនាមសញ្ញានំ លិង្គានំ **អ**ការតោ បរោ បឋមោ **យោ ឯ**ត្តមាបជ្ជតេ។ សព្ពេ បុរិសា។

អការតោតិ កឹ? សព្ពា អមូ។

ហេ សព្ព សព្ពា, ហេ សព្ពេ, សព្ពំ, សព្ពេ, សព្ពេន, សព្ពេហិ សព្ពេភិ។

ចតុត្ថេកវចនេ **អាយា**ទេសេ សម្បត្តេ –

“អតោ, អា ឯ, ស្មាស្មឹនំ, អាយ ចតុត្ថេកវចនស្សា”តិ ច វត្តតេ។

២០១. តយោ នេវ ច សព្ពនាមេហិ។

អការន្តេហិ សព្ពនាមេហិ បរេសំ **ស្មា ស្មឹ** ឥច្ចេតេសំ, ចតុត្ថេកវចនស្ស ច **អា ឯ អាយ**ឥច្ចេតេ អាទេសា នេវ ហោន្តីតិ **អាយា**ទេសាភាវោ។ **ច**គ្គហណំ កត្ថចិ បដិសេធនិវត្តនត្ថំ, តេន បុព្ពាទីហិ **ស្មា ស្មឹនំ អា ឯ** ច ហោន្តិ។ សព្ពស្ស។

“អការោ, ឯ”តិ ច វត្តតេ។

២០២. សព្ពនាមានំ នំម្ហិ ច។

សព្ពេសំ សព្ពនាមានំ **អ**ការោ **ឯ**ត្តមាបជ្ជតេ **នំ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។

“សព្ពនាមតោ”តិ ច វត្តតេ។

២០៣. សព្ពតោ នំ សំសានំ។

សព្ពតោ សព្ពនាមតោ បរស្ស **នំ**វចនស្ស **សំ សានំ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ។

សព្ពេសំ សព្ពេសានំ, សព្ពស្មា សព្ពម្ហា, សព្ពេហិ សព្ពេភិ, សព្ពស្ស, សព្ពេសំ សព្ពេសានំ, សព្ពស្មិំ សព្ពម្ហិ, សព្ពេសុ។

ឥត្ថិយំ “ឥត្ថិយមតោ អាប្បច្ចយោ”តិ **អា**ប្បច្ចយោ។ អញ្ញំ **កញ្ញា**សទ្ទសមំ អញ្ញត្រ **ស នំ ស្មឹ**វចនេហិ។ សព្ពា បជា, សព្ពា សព្ពាយោ, ហេ សព្ពេ, ហេ សព្ពា សព្ពាយោ, សព្ពំ, សព្ពា សព្ពាយោ, សព្ពាយ, សព្ពាហិ សព្ពាភិ។

ចតុត្ថេកវចនេ “សព្ពនាមតោ វា”, **សព្ពតោ កោ**តិ ឥតោ “សព្ពតោ”តិ ច វត្តតេ។

២០៤. ឃបតោ ស្មឹសានំ សំសា។

សព្ពតោ សព្ពនាមតោ **ឃប**សញ្ញតោ **ស្មឹ ស**ឥច្ចេតេសំ យថាក្កមំ **សំសា**អាទេសា ហោន្តិ វា។

“សំសាស្វេកវចនេសុ ចា”តិ វត្តតេ។

២០៥. ឃោ រស្សំ។

ឃសញ្ញោ **អា**ការោ រស្សមាបជ្ជតេ **សំសា**ស្វេកវចនេសុ វិភត្តាទេសេសុ បរេសុ។

“សាគមោ”តិ វត្តតេ។

២០៦. សំសាស្វេកវចនេសុ ច។

សំ សាឥច្ចេតេសុ ឯកវចនដ្ឋានសម្ភូតេសុ វិភត្តាទេសេសុ បរេសុ លិង្គម្ហា **ស**ការាគមោ ហោតិ។

សព្ពស្សា សព្ពាយ, សព្ពាសំ សព្ពាសានំ, សព្ពាយ, សព្ពាហិ សព្ពាភិ, សព្ពស្សា សព្ពាយ, សព្ពាសំ សព្ពាសានំ។

ស្មឹម្ហិ “សព្ពនាមតោ, ឃបតោ”តិ ច វត្តតេ។

២០៧. នេតាហិ ស្មិមាយយា។

ឯតេហិ សព្ពនាមេហិ **ឃប**សញ្ញេហិ បរស្ស **ស្មឹ**វចនស្ស នេវ **អាយ យា**ទេសា ហោន្តីតិ **អាយា**ភាវោ។ **វា**ធិការតោ ក្វចិ ហោតិ ទក្ខិណាយ ឧត្តរាយាតិ អាទិ។

សំយមាទេសា, សព្ពស្សំ សព្ពាយំ, សព្ពាសុ។

នបុំសកេ សព្ពំ ចិត្តំ, សព្ពានិ, ហេ សព្ព, ហេ សព្ពានិ, សព្ពំ, សព្ពានិ។ សេសំ បុល្លិង្គេ វិយ ញេយ្យំ។

ឯវំ **កតរា**ទីនំ **អញ្ញតម**សទ្ទបរិយន្តានំ តីសុបិ លិង្គេសុ រូបនយោ។

តត្ថ **កតរកតម**សទ្ទា បុច្ឆនត្ថា។

ឧភយសទ្ទោ ទ្វិអវយវសមុទាយវចនោ។

ឥតរសទ្ទោ វុត្តប្បដិយោគវចនោ។

អញ្ញសទ្ទោ អធិកតាបរវចនោ។

អញ្ញតរ អញ្ញតមសទ្ទា អនិយមត្ថា។

“យោ, សព្ពនាមការតេ បឋមោ”តិ ច វត្តតេ។

២០៨. ទ្វន្ទដ្ឋា វា។

ទ្វន្ទសមាសដ្ឋា សព្ពនាមការតោ បរោ បឋមោ **យោ ឯ**ត្តមាបជ្ជតេ វា។ កតរេ ច កតមេ ចាតិ កតរកតមេ, កតរកតមា វា ឥច្ចាទិ។

បុព្ពាទយោ ទិសាទិវវត្ថានវចនា។

បុព្ពោ កាលោ។ ពហុវចនេ “ធាតុលិង្គេហិ បរា បច្ចយា”តិ ឯត្ថ **បរា**តិ និទ្ទេសតោ បុព្ពាទីហិ **យោ**វចនស្ស វិកប្បេនេការោ។

បុព្ពេ បុព្ពា, ហេ បុព្ព, ហេ បុព្ពេ ហេ បុព្ពា, បុព្ពំ, បុព្ពេ, បុព្ពេន, បុព្ពេហិ បុព្ពេភិ, បុព្ពស្ស, បុព្ពេសំ បុព្ពេសានំ។ “ស្មាស្មិនំ វា”តិ វិកប្បេនាការេការា។ បុព្ពា បុព្ពស្មា បុព្ពម្ហា, បុព្ពេហិ បុព្ពេភិ, បុព្ពស្ស, បុព្ពេសំ បុព្ពេសានំ, បុព្ពេ បុព្ពស្មិំ បុព្ពម្ហិ, បុព្ពេសុ។

ឥត្ថិយំ បុព្ពា ទិសា, បុព្ពា បុព្ពាយោ ឥច្ចាទិ **សព្ពា**សទ្ទសមំ។

នបុំសកេ បុព្ពំ ឋានំ, បុព្ពានិ, ហេ បុព្ព, ហេ បុព្ពានិ, បុព្ពំ, បុព្ពានិ, សេសំ បុល្លិង្គសមំ។ ឯវំ **បរាបរទក្ខិណុត្តរាធរ**សទ្ទា។

“សព្ពនាមតោ, ទ្វន្ទដ្ឋា”តិ ច វត្តតេ។

២០៩. នាញ្ញំ សព្ពនាមិកំ។

ទ្វន្ទដ្ឋា សព្ពនាមតោ បរស្ស **យោ**វចនស្ស បបេត្វា **ឯ**ត្តំ អញ្ញំ សព្ពនាមិកំ ការិយំ ន ហោតីតិ **សំសាន**មាទេសាភាវោ។ បុព្ពាបរានំ, បុព្ពុត្តរានំ អធរុត្តរានំ, “នាញ្ញំ សព្ពនាមិក”ន្តិ វិនាធិការេន យោគេន តតិយាសមាសេបិ។ មាសបុព្ពាយ, មាសបុព្ពានំ។

“នាញ្ញំ សព្ពនាមិក”ន្តិ ច វត្តតេ។

២១០. ពហុព្ពីហិម្ហិ ច។

ពហុព្ពីហិម្ហិ ច សមាសេ សព្ពនាមិកវិធានំ នាញ្ញំ ហោតិ។ បិយបុព្ពាយ, បិយបុព្ពានំ, បិយបុព្ពេ។

ចសទ្ទគ្គហណេន ទិសត្ថសព្ពនាមានំ ពហុព្ពីហិម្ហិ សព្ពនាមិកវិធានំវ ហោតិ។

ទក្ខិណស្សា ច បុព្ពស្សា ច យទន្តរាឡន្តិ អត្ថេ ពហុព្ពីហិ, ទក្ខិណបុព្ពស្សំ, ទក្ខិណបុព្ពស្សា, ឯវំ ឧត្តរបុព្ពស្សំ, ឧត្តរបុព្ពស្សា ឥច្ចាទិ។

យតេតសទ្ទាទីនមាលបនេ រូបំ ន សម្ភវតិ។ **យ**សទ្ទោ អនិយមត្ថោ។

យោ បុរិសោ, យេ បុរិសា, យំ, យេ។ យា កញ្ញា, យា យាយោ, យំ, យា យាយោ។ យំ ចិត្តំ, យានិ, យំ, យានិ។ សេសំ សព្ពត្ថ **សព្ព**សទ្ទសមំ។

ត ឯត ឥម អមុ កឹឥច្ចេតេ បរម្មុខ សមីប អច្ចន្តសមីបទូរ បុច្ឆនត្ថវចនា។

តសទ្ទស្ស ភេទោ។ “ត សិ” ឥតីធ –

“អនបុំសកស្សាយំ សិម្ហីតិ, ស”មិតិ ច វត្តតេ។

២១១. ឯតតេសំ តោ។

ឯត តឥច្ចេតេសំ អនបុំសកានំ **ត**ការោ **ស**ការមាបជ្ជតេ **សិ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ សោ បុរិសោ។

សព្ពនាមគ្គហណញ្ច, ឥតោ **ត**គ្គហណញ្ច វត្តតេ។

២១២. តស្ស វា នត្តំ សព្ពត្ថ។

តឥច្ចេតស្ស សព្ពនាមស្ស **ត**ការស្ស **ន**ត្តំ ហោតិ វា សព្ពត្ថ លិង្គេសុ។ នេ តេ, នំ តំ, នេ តេ, នេន តេន, នេហិ នេភិ តេហិ តេភិ។

“សព្ពស្ស, តស្ស វា សព្ពត្ថា”តិ ច វត្តតេ។

២១៣. សស្មាស្មឹសំសាស្វត្តំ។

តឥច្ចេតស្ស សព្ពនាមស្ស សព្ពស្សេវ **អ**ត្តំ ហោតិ វា **ស ស្មា ស្មឹ សំ សា**ឥច្ចេតេសុ វចនេសុ សព្ពត្ថ លិង្គេសុ។ អស្ស នស្ស តស្ស, នេសំ តេសំ នេសានំ តេសានំ។

“ស្មាហិស្មឹនំ ម្ហាភិម្ហិ វា”តិ ឥតោ “ស្មាស្មឹនំ, ម្ហាម្ហី”តិ ច វត្តតេ។

២១៤. ន តិមេហិ កតាការេហិ។

ត ឥមឥច្ចេតេហិ កតាការេហិ បរេសំ **ស្មាស្មឹ**នំ **ម្ហា ម្ហិ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ន ហោន្តិ។

បកតិសន្ធិវិធាន

អថ សរានមេវ សន្ធិការិយេ សម្បត្តេ បកតិភាវោ វុច្ចតេ។

“សរា, បកតី”តិ ច វត្តតេ។

៣៥. សរេ ក្វចិ។

សរា ខោ សរេ បរេ ក្វចិ ឆន្ទភេទាសុខុច្ចារណដ្ឋានេ, សន្ធិច្ឆារហិតដ្ឋានេ ច បកតិរូបានិ ហោន្តិ, ន លោបាទេសវិការមាបជ្ជន្តេតិ អត្ថោ។

តត្ថ **បកតិដ្ឋានំ** នាម អាលបនន្តា អនិតិស្មឹ អច្ឆន្ទានុរក្ខណេ អសមាសេ បទន្តទីឃា ច ឥការុការា ច នាមបទន្តាតីតក្រិយាទិម្ហីតិ ឯវមាទិ។

អាលបនន្តេសុ តាវ – កតមា ចានន្ទ អនិច្ចសញ្ញា, កតមា ចានន្ទ អាទីនវសញ្ញា, សារិបុត្ត ឥធេកច្ចោ, ឯហិ សិវិក ឧដ្ឋេហិ, ឧបាសកា ឥធេកច្ចោ, ភោតិ អយ្យេ, ភិក្ខុ អរោគំ តវ សីលំ, សិញ្ច ភិក្ខុ ឥមំ នាវំ, ភិក្ខវេ ឯវំ វទាមិ, បញ្ចិមេ គហបតយោ អានិសំសា ឥច្ចេវមាទីសុ បកតិភាវោ, បុព្ពស្សរលោប**យវា**ទេសាទយោ ន ហោន្តិ។

ក្វចិគ្គហណេន **ឥតិ**ស្មឹ ឆន្ទានុរក្ខណេ សន្ធិ ហោតិ, យថា – សក្កា ទេវីតិ, នមោ តេ ពុទ្ធ វីរត្ថុ។

សរេតិ កឹ? សាធុ មហារាជាតិ, ឯវំ កិរ ភិក្ខូតិ។

អសមាសេ បទន្តទីឃេសុ – អាយស្មា អានន្ទោ គាថា អជ្ឈភាសិ, ទេវា អាភស្សរា យថា, តេវិជ្ជា ឥទ្ធិប្បត្តា ច, ភគវា ឧដ្ឋាយាសនា, ភគវា ឯតទវោច, អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ, គន្ត្វា ឱលោកេន្តោ, ភូតវាទី អត្ថ

វាទី, យំ ឥត្ថី អរហា អស្ស, សាមាវតី អាហ, បាបការី ឧភយត្ថ តប្បតិ, នទី ឱត្ថរតិ, យេ តេ ភិក្ខូ អប្បិច្ឆា, ភិក្ខូ អាមន្តេសិ, ភិក្ខូឧជ្ឈាយិំសុ, ភិក្ខូ ឯវមាហំសុ, ឥមស្មឹ គាមេ អារក្ខកា, សព្ពេ ឥមេ, កតមេ ឯកាទស, គម្ភីរេ ឱទកន្តិកេ, អប្បមាទោ អមតបទំ, សង្ឃោ អាគច្ឆតុ, កោ ឥមំ បឋវឹ វិច្ចេស្សតិ, អាលោកោ ឧទបាទិ, ឯកោ ឯកាយ, ចត្តារោ ឱឃា។

និបាតេសុបិ – អរេ អហម្បិ, សចេ ឥមស្ស កាយស្ស, នោ អភិក្កមោ, អហោ អច្ឆរិយោ, អថោ អន្តោ ច, អថ ខោ អាយស្មា, អថោ ឱដ្ឋវចិត្តកា, តតោ អាមន្តយិ សត្ថា។

ក្វចិគ្គហណេន **អ**ការ ឥតិវេវេត្ថាទីសុ សន្ធិបិ។ យថា – អាគតត្ថ, អាគតម្ហា, កតមាស្សុ ចត្តារោ, អប្បស្សុតាយំ បុរិសោ, ឥត្ថីតិ, ច មរិវ, សព្ពេវ, ស្វេវ, ឯសេវ នយោ, បរិសុទ្ធេត្ថាយស្មន្តោ, នេត្ថ, តំ កុតេត្ថ លព្ភា, សចេស ព្រាហ្មណ, តថូបមំ, យថាហ។

អសមាសេតិ កឹ? ជិវ្ហាយតនំ, អរិដ្ឋោឃោ, ឥត្ថិន្ទ្រិយំ, អភិភាយតនំ, ភយតុបដ្ឋានំ។ **អច្ឆន្ទានុរក្ខណេ**តិ កឹ? សទ្ធីធ វិត្តំ បុរិសស្ស សេដ្ឋំ, យោ មិស្សរោ។

នាមបទន្តឥការុការេសុ – គាថាហិ អជ្ឈភាសិ, បុប្ផានិ អាហរិំសុ, សត្ថុ អទាសិ។

ក្វចីតិ កឹ? មនសាកាសិ។

៣៦. សរា បកតិ ព្យញ្ជនេ។

សរា ខោ ព្យញ្ជនេ បរេ បកតិរូបា ហោន្តីតិ យេភុយ្យេន ទីឃរស្សលោបេហិ វិការាភាវោ។ យថា – អច្ចយោ, បច្ចយោ, ភាសតិ វា ករោតិ វា, វេទនាក្ខន្ធោ, ភាគ្យវា, ភទ្រោ កសាមិវ, ទីឃតិ, តុណ្ហីភូតោ, សោ ធម្មំ ទេសេតិ។

ឥតិ បកតិសន្ធិវិធានំ និដ្ឋិតំ។

ព្យញ្ជនសន្ធិវិធាន

អថ ព្យញ្ជនសន្ធិ វុច្ចតេ។

“ព្យញ្ជនេ”តិ អធិការោ, “សរា, ក្វចី”តិ ច វត្តតេ។

៣៧. ទីឃំ។

សរា ខោ ព្យញ្ជនេ បរេ ក្វចិ ទីឃំ បប្បោន្តីតិ សុត្តសុខុច្ចារណឆន្ទានុរក្ខណដ្ឋានេសុ ទីឃោ។

ត្យស្ស បហីនា ត្យាស្ស បហីនា, ស្វស្ស ស្វាស្ស, មធុវ មញ្ញតិ ពាលោ មធុវា មញ្ញតី ពាលោ, តថា ឯវំ គាមេ មុនី ចរេ, ខន្តី បរមំ តបោ តិតិក្ខា, ន មង្គុ ភវិស្សាមិ, ស្វាក្ខាតោ, ឃ្វាហំ, កាមតោ ជាយតី សោកោ, កាមតោ ជាយតី ភយំ, សក្កោ ឧជូ ច សុហុជូ ច, អនូបឃាតោ, ទូរក្ខំ, ទូរមំ, សូរក្ខំ, ទូហរតា។

ក្វចីតិ កឹ? ត្យជ្ជ, ស្វស្ស, បតិលិយ្យតិ។

យិដ្ឋំ វា ហុតំ វា លោកេ, យទិ វា សាវកេ, បុគ្គលា ធម្មទសា តេ, ភោវាទី នាម សោ ហោតិ, យថាភាវី គុណេន សោ ឥតីធ –

បុព្ពស្មិំយេវាធិការេ –

៣៨. រស្សំ។

សរា ខោ ព្យញ្ជនេ បរេ ក្វចិ រស្សំ បប្បោន្តីតិ ឆន្ទានុរក្ខណេ, អាគមេ, សំយោគេ ច រស្សត្តំ។

ឆន្ទានុរក្ខណេ តាវ យិង្ហ្វំ ហុតំ លោកេ, យទិវ សាវកេ, បុគ្គល ធម្មទសា តេ, ភោវាទិ នាម សោ ហោតិ, យថាភាវិ គុណេន សោ។

អាគមេ យថយិទំ, សម្មទក្ខាតោ។

សំយោគេ បរាកមោ បរក្កមោ, អាសាទោ អស្សាទោ, ឯវំ តណ្ហក្ខយោ, ឈានស្ស លាភិម្හិ, វសិម្හិ, ចុល្លច្ចយោ។

ក្វចីតិ កឹ? មាយិទំ, មនសា ទញ្ញា វិមុត្តានំ, យថាក្កមំ, អាខ្យាតិកំ, ទីយ្យតិ, សូយ្យតិ។

ឯសោ ខោ ព្យន្តិ កាហិតិ, សោ គច្ឆំ ន និវត្តតិ ឥច្ចត្រ –

តស្មិំយេវាធិការេ –

៣៩. លោបញ្ច តត្រាការោ។

សរា ខោ ព្យញ្ជនេ បរេ ក្វចិ លោបំ បប្បោន្តិ, តត្រ លុត្តេ ឋានេ **អ**ការាគមោ ច ហោតិ។ **ឯតត**សទ្ទន្តោ ការស្សេវាយំ លោបោ។

ឯស ខោ ព្យន្តិ កាហិតិ, ស គច្ឆំ ន និវត្តតិ, ឯវំ ឯស ធម្មោ, ឯស បក្កោសិ, ស មុនិ, ស សីលវា។

ក្វចីតិ កឹ? ឯសោ ធម្មោ, សោ មុនិ, សោ សីលវា។

ចសទ្ទេន **ឯត**សទ្ទន្តស្ស សរេបិ ក្វចិ លោបោ។ យថា – ឯស អត្ថោ, ឯស អាភោគោ, ឯស ឥទានិ។

វិបរិណាមេន “សរម្ហា, ព្យញ្ជនស្សា”តិ ច វត្តតេ។

៤០. បរទ្វេភាវោ ឋានេ។

សរម្ហា បរស្ស ព្យញ្ជនស្ស ទ្វេភាវោ ហោតិ ឋានេ។ ទ្វិន្នំ ភាវោ ទ្វិភាវោ, សោ ឯវ ទ្វេភាវោ។

ឯត្ថ ច **ឋានំ** នាម រស្សាការតោ បរំ ប បតិ បដិកមុកុស កុធ កី គហ ជុត ញាសិ សុ សម្ភុ សរ សសាទីនមាទិព្យញ្ជនានំ ទ្វេភាវំ, តិក តយ តីស វតាទីនមាទិ ច, វតុ វដុទិសាទីនមន្តញ្ច, ឧ ទុ និ-ឧបសគ្គ ត ចតុ ឆ សន្ត សទ្ទាទេសាទិបរញ្ច, អបទន្តា នាការទីឃតោ **យ**ការាទិ ច,

> យវតំ តលនាទីន-មាទេសោ ច សយាទិនំ;
> សហ ធាត្វន្តស្សាទេសោ, សីសការោ តបាទិតោ។

ឆន្ទានុរក្ខណេ ច – យរ ឈេ ធំសុ ភមាទីនមាទិ ច, រស្សាការតោ វគ្គានំ ចតុត្ថទុតិយា ច ឥច្ចេវមាទិ។

តត្ថ **ប បតិ បដីសុ** តាវ – ឥធ បមាទោ ឥធប្បមាទោ, ឯវំ អប្បមាទោ, វិប្បយុត្តោ, សុប្បសន្នោ, សម្មាបធានំ សម្មប្បធានំ, វស្សត្តំ, អប្បតិវត្តិយោ, អធិបតិប្បច្ចយោ, សុប្បតិដ្ឋិតោ, អប្បដិបុគ្គលោ, វិប្បដិសារោ, សុប្បដិបន្នោ, សុប្បដិបត្តិ។

កមាទិធាតូសុ – បក្កមោ, បដិក្កមោ, ហេតុក្កមោ, អាកមតិ អក្កមតិ, ឯវំ បរក្កមតិ, យថាក្កមំ។

បក្កោសតិ, បដិក្កោសតិ, អនុក្កោសតិ, អាកោសតិ, អក្កោសតិ។

អក្កុទ្ធោ, អតិក្កោធោ។

ធនក្កីតោ, វិក្កយោ, អនុក្កយោ។

បគ្គហោ, វិគ្គហោ, អនុគ្គហោ, និគ្គហោ, ចន្ទគ្គហោ, ទិដ្ឋិគ្គាហោ។

បង្ឃាតោ, វិង្ឃាតតិ, ឧង្ឃាតោ។

កតញ្ញូ, វិញ្ញូ, បញ្ញាណំ, វិញ្ញាណំ, អនុញ្ញា, មនុញ្ញា, សមញ្ញា។

អវស្សយោ, និស្សយោ, សមុស្សយោ។

អប្បស្សុតោ, វិស្សុតោ, ពហុស្សុតោ, អាសវា អស្សវា។

បស្សម្ភន្តោ, វិស្សម្ភតិ។

អង្គស្សរោ, វិស្សរតិ, អនុស្សរតិ។

បស្សសន្តោ, វិស្សសន្តោ, មហុស្សសន្តោ, អាសាសោ អស្សាសោ។

អវិស្សជ្ជេន្តោ, វិស្សជ្ជេន្តោ, បរិច្ចជន្តោ, ឧបទ្ទវោ, ឧបក្កិលិដ្ឋោ, មិត្តទ្ទុ, អាយព្ពយោ, ឧទព្ពហិ ឥច្ចាទិ។

សរម្ហាតិ កឹ? សម្បយុត្តោ, សម្បតិជាតោ, សម្បជិច្ឆន្នំ, សង្កមន្តោ, សង្គហោ។

ឋានេតិ កឹ? មា ច បមាទោ, បតិគយ្ហតិ, វចីបកោបំ រក្ខេយ្យ, យេ បមត្តា យថា មតា, មនោបកោបំ រក្ខេយ្យ, ឥធ មោទតិ, បេច្ច មោទតិ។

តិកាទីសុ – កុសលត្តិកំ, បីតិត្តិកំ, ហេតុត្តិកំ, វេទនាត្តិកំ, លោកត្តយំ, ពោធិត្តយំ, វត្ថុត្តយំ។ ឯកត្តឹស, ទ្វត្តឹស, ចតុត្តឹស។ សីលព្ពតំ, សុព្ពតោ, សប្បីតិកោ, សមន្នាគតោ, បុនប្បុនំ ឥច្ចាទិ។

វតុ វដុ ទិសាទីនមន្តេ យថា – វត្តតិ, វឌ្ឍតិ, ទស្សនំ, ផស្សោ ឥច្ចាទិ។

ឧ ទុ និ ឧបសគ្គាទិបរេសុ – ឧកំសោ ឧក្កំសោ។ ទុករំ ទុក្ករំ, និកង្ខោ និក្កង្ខេ។

ឯវំ ឧគ្គតំ, ទុច្ចរិតំ, និជ្ជដំ, ឧញ្ញាតំ, ឧន្នតិ, ឧត្តរោ, ទុក្ករោ, និទ្ទរោ, ឧន្នតោ, ទុប្បញ្ញោ, ទុព្ពលោ, និម្មលោ, ឧយ្យុត្តោ, ទុល្លភោ, និព្ពត្តោ, ឧស្សាហោ, ទុស្សហោ, និស្សារោ។

តថា តក្ករោ, តជ្ជោ, តន្និន្នោ, តប្បភវោ, តម្មយោ។

ចតុក្កំ, ចតុទ្ទិសំ, ចតុប្បាទោ, ចតុព្ពិធំ, ចតុស្សាលំ។

ឆក្កំ, ឆន្នវុតិ, ឆប្បទិកា, ឆព្ពស្សានិ។

សក្ការោ, សក្កតោ, សទ្ទិដ្ឋិ, សប្បុរិសោ, មហព្ពលោ។

ឋានេតិ កឹ? និកាយោ, និទានំ, និវាសោ, និវាតោ, តតោ, ចតុវីសតិ, ឆសដ្ឋិ។

យការាទិម្ហិ – នីយ្យតិ, សូយ្យតិ, អភិភុយ្យ, វិចេយ្យ, វិនេយ្យ, ជេយ្យំ, នេយ្យំ, សេយ្យោ, ជេយ្យោ, វេយ្យាករណោ។

អាទិសទ្ទេន ឯត្តោ, ឯត្តាវតា។

អនាការគ្គហណំ កឹ? មាលាយ, ទោលាយ, សមាទាយ។

ឋានេតិ កឹ? ឧបនីយតិ, សូយតិ, តោយំ។

យវតមាទេសេ – ជាតិ អន្នោ, វិបលិ អាសោ, អនិ អាយោ, យទិ ឯវំ, អបិ ឯកច្ចេ, អបិ ឯកទា ឥច្ចត្រ, **ឥ**ការស្ស “ឥវណ្ណោ យំ នវា”តិ **យ**ការេ កតេ –

“សព្ពស្ស សោ ទាម្ហិ វា”តិ ឥតោ មណ្ឌូកគតិយា **វា**តិ វត្តតេ។

៤១. យវតំ តលនទការានំ ព្យញ្ជនានិ ចលញជការត្តំ។

យការវន្តានំ **តលនទ**ការានំ សំយោគព្យញ្ជនានិ យថាក្កមំ **ចលញជ**ការត្តមាបជ្ជន្តេ វា។

ការគ្គហណំ **យវតំ** **ស**ការ **ក ច ដ ប**វគ្គានំ **ស**ការ**កចដប**វគ្គាទេសត្ថំ, តថា **យវតំ** **ត ថ ណ**ការានំ **ឆ ឈញ** ការាទេសត្ថញ្ច, តតោ យវតមាទេសស្ស អនេន ទ្វិភាវោ។

ជច្ចន្នោ, វិបល្លាសោ, អញ្ញាយោ, យជ្ជេវំ, អប្បេកច្ចេ អប្បេកទា។

វាតិ កឹ? បដិសន្ធារវុត្យស្ស, ពាល្យំ, អាលស្យំ។

សរម្ហាតិ កឹ? អញ្ញាយោ, អាកាសានញ្ចាយតនំ។

តបាទិតោ **សិម្ហិ** – តបស្សី, យសស្សី។

ឆន្ទានុរក្ខណេ – នប្បជ្ជហេ វណ្ណពលំ បុរាណំ, ឧដ្ឋគតេសុ សេយ្យោ, គច្ឆន្តិ សុគ្គតិន្តិ។

វគ្គចតុត្ថទុតិយេសុ បន តស្មិំយេវាធិការេ “បរទ្វេភាវោ ឋានេ”តិ ច វត្តតេ។

វគ្គចតុត្ថទុតិយានំ សទិសវសេន ទ្វិភាវេ សម្បត្តេ និយមត្ថមាហ។

៤២. វគ្គេ ឃោសាឃោសានំ តតិយបឋមា។

សរម្ហា បរភូតានំ វគ្គេ ឃោសាឃោសានំ ព្យញ្ជនានំ យថាក្កមំ វគ្គតតិយ បឋមក្ខរា ទ្វិភាវំ គច្ឆន្តិ ឋានេតិ ឋានាសន្នវសេន តព្ពគ្គេ តតិយបឋមាវ ហោន្តិ។

ឯត្ថ ច សម្បត្តេ និយមត្ថា **ឃោសាឃោស**គ្គហណេន ចតុត្ថទុតិយាវ អធិប្បេតា, ឥតរថា អនិដ្ឋប្បសង្គោសិយា។ តេន “កតញ្ញូ, តន្ទយោ, តម្មយោ”តិអាទីសុ វគ្គបញ្ចមានំ សតិបិ ឃោសត្តេ តតិយប្បសង្គោន ហោតិ, ឋានាធិការតោ វា។

យរាទីសុ ប ឧ ទុ និអាទិបរចតុត្ថេសុ តាវ – បយរតិ បគ្ឃរតិ, ឯវំ ឧគ្ឃរតិ, ឧគ្ឃាដេតិ, ទុគ្ឃោសោ, និគ្ឃោសោ, ឯសេវ ចជ្ឈានផលោ, បឋមជ្ឈានំ, អភិជ្ឈាយតិ, ឧជ្ឈាយតិ, វិទ្ធំសេតិ, ឧទ្ធំសិតោ, ឧទ្ធារោ, និទ្ធារោ, និទ្ធនោ, និទ្ធុតោ, វិព្ភន្តោ, ឧព្ភតោ, ទុព្ភិក្ខំ, និព្ភយំ, តព្ភារោ, ចតុទ្ធា, ចតុព្ភិ, ឆទ្ធា, សទ្ធម្មោ, សព្ភូតោ, មហទ្ធនោ, មហព្ភយំ។

យវត មាទេសាទីសុ – ពោជ្ឈង្គា, អាសព្ភំ, ពុជ្ឈិតព្ពំ, ពុជ្ឈតិ។

ឋានេតិ កឹ? សីលវន្តស្ស ឈាយិនោ, យេ ឈានប្បសុតា ធីរា, និធានំ, មហាធនំ។

រស្សាការតោបរំ វគ្គទុតិយេសុ – បញ្ច ខន្ធា បញ្ចក្ខន្ធា, ឯវំរូបក្ខន្ធោ, អក្ខមោ, អភិក្ខណំ, អវិក្ខេបោ, ជាតិក្ខេត្តំ, ធាតុក្ខោភោ, អាយុក្ខយោ។ សេតឆត្តំ សេតច្ឆត្តំ, ឯវំ សព្ពច្ឆន្នំ, វិច្ឆិន្នំ, ពោធិច្ឆាយា, ជម្ពុច្ឆាយា, សមុច្ឆេទោ។ តត្រ ឋិតោ តត្រដ្ឋិតោ, ឯវំ ថលដ្ឋំ, ជលដ្ឋំ, អធិដ្ឋិតំ, និដ្ឋិតំ, ចត្តារិដ្ឋានានិ, គរុដ្ឋានិយោ, សមុដ្ឋិតោ, សុប្បដ្ឋានោ។ យសត្ថេរោ, យត្ថ, តត្ថ, បត្ថរតិ, វិត្ថារោ, អភិត្ថុតោ, វិត្ថម្ភិតោ, អនុត្ថុនំ, ចតុត្ថោ, កុត្ថ។ បប្ផោដេតិ, មហប្ផលំ, និប្ផលំ, វិប្ផារោ, បរិប្ផុសេយ្យ, មធុប្ផាណិតំ។

អាការតោ – អាខាតោ អាក្ខាតោ, ឯវំ តណ្ហាក្ខយោ, អាណាក្ខេត្តំ, សញ្ញាក្ខន្ធោ, អាឆាទយតិ, អាច្ឆាទយតិ, ឯវំ អាច្ឆិន្ទតិ, នាវាដ្ឋំ, អាត្ថរតិ, អាប្ជោដេតិ។

សរម្ហាតិ កឹ? សង្ខារោ, តង្ខណេ, សញ្ជន្នំ, តណ្ហានំ, សន្ថតោ, តម្ហលំ។

ឋានេតិ កឹ? បូវខជ្ជកំ, តស្ស ឆវិយាទីនិ ឆិន្ទិត្វា, យថា បិតំ, កថំ, កម្មផលំ។

និកមតិ, និបត្តិ, និចយោ, និចរតិ, និតរណំ ឥច្ចត្រ – “ទោ ធស្ស ចា”តិ ឯត្ថ ចគ្គហណស្ស ពហុលត្ថត្តា តេន **ច**គ្គហណេន យថាបយោគំ ពហុធា អាទេសោ សិយា។

យថា – **និ ឧបសគ្គតោ** កមុ បទ ចិ ចរ តរានំ បឋមស្ស វគ្គទុតិយោ ឥមិនា ទ្វិត្តំ, និក្ខមតិ, និប្ផត្តិ, និច្ឆយោ, និច្ឆរតិ, និត្ថរណំ។

តថា **ពោ វស្ស** កុវ ទិវ សិវ វជាទីនំ ទ្វិរូបស្សាតិ **វ**ការទ្វយស្ស **ព**ការទ្វយំ, យថា – កុព្ពន្តោ, ឯវំ កុព្ពានោ, កុព្ពន្តិ, សជាតូន្តយាទេសស្ស ទ្វិត្តំ។ ទិវតិ ទិព្ពតិ, ឯវំ ទិព្ពន្តោ, សិព្ពតិ, សិព្ពន្តោ, បវជតិ បព្ពជតិ, បព្ពជន្តោ, និវានំ និព្ពានំ, និព្ពុតោ, និព្ពិន្ទតិ, ឧទព្ពយំ ឥច្ចាទិ។

លោ រស្ស បរិ តរុណាទីនំ ក្វចិ។ បរិបន្នោ បលិបន្នោ, ឯវំ បលិពោធោ, បល្លង្កំ, តរុណោ តលុនោ, មហាសាលោ, មាលុតោ, សុខុមាលោ។

ដោ តស្ស ទុក្កតាទីនំ ក្វចិ។ យថា – ទុក្កតំ ទុក្កដំ, ឯវំ សុកដំ, បហដោ, បត្ថដោ, ឧទ្ធដោ, វិសដោ ឥច្ចាទិ។

កោ តស្ស និយតាទីនំ ក្វចិ។ និយតោ និយកោ។

យោ ជស្ស និជាទិស្ស វា, និជំបុត្តំ និយំបុត្តំ។

កោ គស្ស កុលូបគាទីនំ, កុលូបគោ កុលូបកោ។

តថា **ណោ នស្ស ប បរិអាទិតោ**។ បនិធានំ បណិធានំ, ឯវំ បណិបាតោ, បណាមោ, បណីតំ, បរិណតោ, បរិណាមោ, និន្នយោ និណ្ណយោ, ឯវំ ឧណ្ណតោ, ឱណតោ ឥច្ចាទិ។

បតិអគ្គិ, បតិហញ្ញតិ ឥតីធ –

៤៣. ក្វចិ បដិ បតិស្ស។

បតិឥច្ចេតស្ស ឧបសគ្គស្ស សរេ វា ព្យញ្ជនេ វា បរេ ក្វចិ **បដិ**អាទេសោ ហោតិ បុព្ពស្សរលោបោ។ បដគ្គិ, បដិហញ្ញតិ។

ក្វចីតិ កឹ? បច្ចត្តំ, បតិលីយតិ។

បុថជនោ បុថភូតំ ឥតីធ “អន្តោ”តិ វត្តតេ។

៤៤. បុថស្ស ព្យញ្ជនេ។

បុថឥច្ចេតស្ស អន្តោ សរោ **ឧ**ការោ ហោតិ ព្យញ្ជនេ បរេ, ទ្វិត្តំ។ បុថុជ្ជនោ, បុថុភូតំ។

ព្យញ្ជនេតិ កឹ? បុថ អយំ។ “បុថស្ស អ បុថ”ឥតិ សមាសេនេវ សិទ្ធេ បុន **អន្ត**គ្គហណាធិការេន ក្វចិ អបុថន្តស្សាបិ ឧត្តំ សរេ។

មនោ អញ្ញំ មនុញ្ញំ, ឯវំ ឥមំ ឯវុមំ, បរលោបោ, ឥតិ ឯវំ ឥត្វេវំ, **ឧ**ការស្ស **វ**ការោ។

អវកាសោ, អវនទ្ធោ, អវវទតិ, អវសានមិតីធ –

“ក្វចិ ព្យញ្ជនេ”តិ ច វត្តតេ។

៤៥. ឱ អវស្ស។

អវឥច្ចេតស្ស ឧបសគ្គស្ស **ឱ**ការោ ហោតិ ក្វចិ ព្យញ្ជនេ បរេ។ ឱកាសោ, ឱនទ្ធោ, ឱវទតិ, ឱសានំ។

ក្វចីតិ កឹ? អវសានំ, អវសុស្សតុ។

ព្យញ្ជនេតិ កឹ? អវយាគមនំ, អវេក្ខតិ។

អវគតេ សូរិយេ, អវគច្ឆតិ, អវគហេត្វា ឥតីធ –

“អវស្សេ”តិ វត្តតេ ឱគ្គហណញ្ច។

៤៦. តព្ពិបរីតូបបទេ ព្យញ្ជនេ ច។

អវសទ្ទស្ស ឧបបទេ តិដ្ឋមានស្ស តស្សោការស្ស វិបរីតោ ច ហោតិ ព្យញ្ជនេ បរេ។

តស្ស វិបរីតោ តព្ពិបរីតោ, ឧបោច្ចារិតំ បទំ ឧបបទំ, **ឱការវិបរីតោ**តិ ឧការស្សេតំ អធិវចនំ។ **ច**សទ្ទោ **ក**គ្គចិ និវត្តនត្ថោ, ទ្វិត្តំ។ ឧគ្គតេ សូរិយេ, ឧគ្គច្ឆតិ, **ឧ**គ្គហេត្វា។

អតិប្បខោ តាវ, បរសតំ, បរសហស្សំ ឥតីធ –

“អាគមោ”តិ វត្តតេ។

៤៧. ក្វចិ ឱ ព្យញ្ជនេ។

ព្យញ្ជនេ បរេ ក្វចិ ឱការាគមោ ហោតីតិ **អតិប្ប បរ**សទ្ទេហិ ឱការាគមោ “យវមទ”ឥច្ចាទិសុត្តេ **ច**សទ្ទេន **អតិប្ប**តោ **គ**ការាគមោ ច។

អតិប្បគោ ខោ តាវ, បរោសតំ, បរោសហស្សំ, ឯត្ថ “សរា សរេ លោប”ន្តិ បុព្ពស្សរលោបោ។

មនមយំ, អយមយំ ឥតីធ “មនោគណាទីន”ន្តិ វត្តតេ។

៤៨. ឯតេសមោ លោបេ។

ឯតេសំ មនោគណាទីនមន្តោ ឱត្តមាបជ្ជតេ វិភត្តិលោបេ កតេ។

មនោមយំ, អយោមយំ, ឯវំ មនោសេដ្ឋា, អយោបត្តោ, តបោធនោ, តមោនុទោ, សិរោរុហោ, តេជោកសិណំ, រជោជល្លំ, អហោរត្តំ, រហោគតោ។

អាទិសទ្ទេន អាបោធាតុ, វាយោធាតុ។

សីហគតិយា **វា**ធិការតោ ឥធ ន ភវតិ, មនមត្តេន មនច្ឆដ្ឋានំ, អយកបល្លំ, តមវិនោទនោ, មនអាយតនំ។

ឥតិ ព្យញ្ជនសន្ធិវិធានំ និដ្ឋិតំ។

និគ្គហីតសន្ធិវិធាន

អថ និគ្គហីតសន្ធិ វុច្ចតេ។

តណ្ហំ ករោ, រណំ ជហោ, សំ ឋិតោ, ជុតឹ ធរោ, សំ មតោ ឥតីធ “និគ្គហីត”ន្តិ អធិការោ, “ព្យញ្ជនេ”តិ វត្តតេ។

៤៩. វគ្គន្តំ វា វគ្គេ។

វគ្គភូតេ ព្យញ្ជនេ បរេ និគ្គហីតំ ខោ វគ្គន្តំ វា បប្បោតីតិ និមិត្តានុស្សរានំ ឋានាសន្នវសេន តព្ពគ្គបញ្ចមោ ហោតិ។ វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ។ តេន “តណ្ហង្ករោ, រណញ្ជហោ, សណ្ឋិតោ, ជុតិន្ធរោ, សម្មតោ”តិអាទីសុ និច្ចំ។

តង្ករោតិ តំ ករោតិ, តង្ខណំ តំខណំ, សង្គហោ សំគហោ, តង្ឃតំ តំ ឃតំ។ ធម្មញ្ចរេ ធម្មំ ចរេ, តញ្ឆន្ទំ តំ ឆន្ទំ, តញ្ជាតំ តំ ជាតំ, តញ្ញាណំ តំ ញាណំ។ តណ្ឋានំ តំ ឋានំ, តណ្ឌហតិ **ភំ** ឌហតិ។ តន្តនោតិ តំ តនោតិ, តន្ថិរំ តំ ថិរំ, តន្ទានំ តំ ទានំ, តន្ធនំ តំ ធនំ, តន្និច្ចុតំ តំ និច្ចុតំ។ តម្បត្តោ តំ បត្តោ, តម្ផលំ តំ ផលំ, តេសម្ពោធោ តេសំ ពោធោ, សម្ភូតោ សំភូតោ, តម្មិត្តំ តំ មិត្តំ។ កិង្កតោ កឹ កតោ, ទាតុង្គតោ ទាតុំ គតោតិ ឯវមាទីសុ វិកប្បេន។

ឥធ ន ភវតិ, ន តំ កម្មំ កតំ សាធុ, សរណំ គច្ឆាមិ។

សតិ ចោបរិ **វា**គ្គហណេ វិជ្ជន្តរេ វា ឥធ **វា**គ្គហណករណមត្ថន្តរវិញ្ញាបនត្ថំ, តេន និគ្គហីតស្ស **សំ**ឧបសគ្គបុមន្តស្ស **លេ ល**ការោ។ យថា – បដិសំលីនោ បដិសល្លីនោ, ឯវំ បដិសល្លាណោ, សល្លក្ខណា, សល្លេខោ, សល្លាបោ, បុំលិង្គំ បុល្លិង្គំ។

បច្ចត្តំ ឯវ, តំ ឯវ, តញ្ហិ តស្ស, ឯវញ្ហិ វោ ឥតីធ “វា”តិ អធិការោ។

៥០. ឯហេ ញំ។

ឯការ**ហ**ការេ បរេ និគ្គហីតំ ខោ **ញ**ការំ បប្បោតិ វា, **ឯ**ការេ **ញ្ញ**ទេសស្ស ទ្វិភាវោ។

បច្ចត្តញ្ញេវបច្ចត្តំ ឯវ, តញ្ញេវ តំ ឯវ, តញ្ហិ តស្ស តញ្ហិ តស្ស, ឯវញ្ហិ វោ ឯវញ្ហិ វោ។

វវត្ថិតវិភាសត្ថា **វា**សទ្ទស្ស **ឯវហិ**និបាតតោ អញ្ញត្ថ ន ហោតិ, យថា – ឯវមេតំ, ឯវំ ហោតិ។

សំយោគោ, សំយោជនំ, សំយតោ, សំយាចិកាយ, យំ យទេវ, អានន្តរិកំ យមាហុ ឥតីធ “ញ”មិតិ វត្តតេ។

៥១. ស យេ ច។

និគ្គហីតំ ខោ **យ**ការេ បរេ សហ **យ**ការេន **ញ**ការំ បប្បោតិ វា, **ញ្ញ**ទេសស្ស ទ្វិត្តំ។

សញ្ញោគោ សំយោគោ, សញ្ញោជនំ សំយោជនំ, សញ្ញតោ សំយតោ, សញ្ញាចិកាយ សំយាចិកាយ, យញ្ញទេវ យំ យទេវ, អានន្តរិកញ្ញមាហុ អានន្តរិកំ យមាហុ។

វាសទ្ទស្ស វវត្ថិតវិភាសត្តាវ **សំ**បទន្តតោ ច សព្ពនាម**យ**ការបរតោ ច និគ្គហីតា អញ្ញត្ថ ន ហោតិ។ យថា – ឯតំ យោជនំ, តំ យានំ, សរណំ យន្តិ។

ឯត្ថ ច “សហ យេ ចា”តិ វត្តព្ពេ “ស យេ ចា”តិ វចនតោ សុត្តន្តេសុ សុខុច្ចារណត្ថមក្ខរលោបោបីតិ ទដ្ឋព្ពំ, តេន បដិសង្ខាយ យោនិសោ បដិសង្ខា យោនិសោ, សយំ អភិញ្ញាយ សច្ឆិកត្វា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា, បរិយេសនាយ បរិយេសនាតិអាទិ សិជ្ឈតិ។

តំ អហំ ព្រូមិ, យំ អាហុ, ធនំ ឯវ, កឹ ឯតំ, និន្ទិតុំ អរហតិ, យំ អនិច្ចំ, តំ អនត្តា, ឯតំ អវោច, ឯតំ ឯវ ឥច្ចត្រ –

៥២. មទា សរេ។

និគ្គហីតស្ស ខោ សរេ បរេ **ម**ការ**ទ**ការាទេសា ហោន្តិ វា។ ឯត្ថ ច **វា**សទ្ទាធិការស្ស វវត្ថិតវិភាសត្តា **ទ**ការោ **យតេត**សទ្ទតោ បរស្សេវ។

តមហំ ព្រូមិ, យមាហុ, ធនមេវ, កិមេតំ, និទ្ទិតុមរហតិ, យទនិច្ចំ, តទនត្តា, ឯតទវោច, ឯតទេវ។

វាតិ កឹ? តំ អហំ, ឯតំ ឯវ, អក្កោច្ឆិ មំ អវធិ មំ។

ឯត្ថ ច **មទា**តិ យោគវិភាគេន ព្យញ្ជនេបិ វា **ម**ការោ។ តេន "ពុទ្ធម សរណម គច្ឆាមី"តិអាទិ សិជ្ឈតិ។

តាសំ អហំ សន្តិកេ, វិទូនំ អគ្គំ, តស្ស អទាសិ អហំ ឥតីធ "សរេ"តិ វត្តតេ។

៥៣. ក្វចិ លោបំ។

និគ្គហីតំ ខោ សរេ បរេ លោបំ បប្បោតិ ក្វចិ ឆន្ទានុរក្ខណេ សុខុច្ចារណដ្ឋានេ។ បុព្ពស្សរលោបោ, បរស្ស អសំយោគន្តស្ស ទីឃោ។

តាសាហំ សន្តិកេ, វិទូនគ្គំ, តស្ស អទាសាហំ, តថាគតាហំ, ឯវាហំ, ក្យាហំ។

ក្វចីតិ កឹ? ឯវមេស្ស, កិមហំ។

អរិយសច្ចានំ ទស្សនំ, ឯតំ ពុទ្ធានំ សាសនំ, សំរត្តោ, សំរាគោ, សំរម្ភោ, អវិសំហារោ, ចិរំ បវាសី, គន្តុំ កាមោ, គន្តុំ មនោ ឥតីធ "ក្វចិ លោប"ន្តិ វត្តតេ។

៥៤. ព្យញ្ជនេ ច។

និគ្គហីតំ ខោ ព្យញ្ជនេ ច បរេ លោបំ បប្បោតិ ក្វចិ ឆន្ទានុរក្ខណាទិម្ហិ។ **រ**ការ**ហ**ការេសុ ឧបសគ្គន្តស្ស ទីឃោ។

អរិយសច្ចាន ទស្សនំ, ឯតំ ពុទ្ធាន សាសនំ, សារត្តោ, សារាគោ, សារម្ភោ, អវិសាហារោ, ចិរប្បវាសី, ទ្ទិត្តុំ, គន្តុកាមោ, គន្តុមនោ។

ក្វចីតិ កឹ? ឯតំ មង្គលមុត្តមំ។

កតំ ឥតិ, កឹ ឥតិ, អភិនន្ទុំ ឥតិ, ឧត្តត្តំ ឥវ, ចក្កំ ឥវ, កលឹ ឥទានិ, កឹ ឥទានិ, ត្វំ អសិ, ឥទំ អបិ, ឧត្តរិំ អបិ, ទាតុំ អបិ, សទិសំ ឯវ ឥតីធ "និគ្គហីតម្ហា, លោប"ន្តិ ច វត្តតេ។

៥៥. បរោ វា សរោ។

និគ្គហីតម្ហា បរោ សរោ លោបំ បប្បោតិ វា។ និគ្គហីតស្ស វគ្គន្តត្តំ។

កតន្តិ, កិន្តិ, អភិនន្ទុន្តិ, ឧត្តត្តំវ, ចក្កំវ, កលិន្ទានិ, កិន្ទានិ, ត្វំសិ, ឥទម្បិ, ឧត្តរិម្បិ, ទាតុម្បិ, សទិសំវ។

វាតិ កឹ? កតំ ឥតិ, កិមិតិ, ទាតុមបិ, សាមំ ឯវ។

អយម្បិ **វា**សទ្ទស្ស វវត្ថិតវិភាសត្តា ឥតីវិទានិសីបេវាទិតោ អញ្ញត្ថ ន ហោតិ។ យថា – អហំ ឯត្ថ, ឯតំ អហោសិ។

ឯវំ អស្ស តេ អាសវា, បុប្ផំ អស្សា ឧប្បជ្ជតិ ឥតីធ សរេ បរេ លុត្តេ វិបរិណាមេន "បរស្មិំ, សរេ, លុត្តេ"តិ ច វត្តតេ។

៥៦. ព្យញ្ជនោ ច វិសញ្ញោគោ។

និគ្គហីតម្ហា បរស្មឹ សរេ លុត្តេ ព្យញ្ជនោ សញ្ញោគោ ចេ, វិសញ្ញោគោវ ហោតីតិ សំយោគេកទេសស្ស បុរិមព្យញ្ជនស្ស លោបោ។

ទ្វិន្នំ ព្យញ្ជនានមេកត្រ ឋិតិ សញ្ញោគោ, ឥធ បន សំយុជ្ជតីតិ សញ្ញោគោ, បុរិមោ វណ្ណោ, វិគតោ សញ្ញោគោ អស្សាតិ **វិសញ្ញោគោ,** បរោ។

ឯវំ ស តេ អាសវា, បុប្ផំសា ឧប្បជ្ជតិ។

លុត្តេតិ កឹ? ឯវមស្ស។

ចសទ្ទេន តិណ្ណំ ព្យញ្ជនានំ សរូបសំយោគោបិ វិសញ្ញោគោ ហោតិ។ យថា – អគ្យាគារំ, វុត្យស្ស។

ចក្ខុ ឧទបាទិ, អវ សិរោ, យាវចិធ ភិក្ខវេ, អណុថូលានិ, ត សម្បយុត្តា ឥភិធ “សរេ, អាគមោ, ក្វចិ, ព្យញ្ជនេ”តិ ច វត្តតេ។

៥៧. និគ្គហិតញ្ច។

និគ្គហីតញ្ច អាគមោ ហោតិ សរេ វា ព្យញ្ជនេ វា ក្វចិ សុខុច្ចារណដ្ឋានេ។ និគ្គហីតស្ស រស្សានុគតត្តា រស្សតោយេវាយំ។

ចក្ខុំ ឧទបាទិ, អវំសិរោ, យាវញ្ចិធ ភិក្ខវេ, អណុំថូលានិ, តំសម្បយុត្តា, ឯវំ តង្ខណេ, តំសភាវោ។

ក្វចីតិ កឹ? ន ហិ ឯតេហិ, ឥធ ចេវ។

ឯវំ វុត្តេ, តំ សាធុ, ឯកំ សមយំ ភគវា, អគ្គីវ សនមំ ឥតីធ លោបាទេសការិយេ សម្បត្តេ យេភុយ្យេន តទបវាទត្ថមាហ។

៥៨. អំ ព្យញ្ជនេ និគ្គហីតំ។

និគ្គហីតំ ខោ ព្យញ្ជនេ បរេ អំឥតិ ហោតិ។

អការោ ឧច្ចារណត្ថោ, “សរលោបោ”តិអាទិនា បុព្ពស្សរលោបោ វា។

ឯវំ វុត្តេ, តំ សាធុ, ឯកំ សមយំ ភគវា, អគ្គីវ សន្ធមំ។

ឥធ អវុត្តវិសេសានម្បិ វុត្តនយាតិទេសត្ថមតិទេសមាហ។

៥៩. អនុបទិដ្ឋានំ វុត្តយោគតោ។

យេ ឥធ អម្ហេហិ វិសេសតោ ន ឧបទិដ្ឋា ឧបសគ្គនិបាតាទយោ, តេសំ វុត្តយោគតោ វុត្តនយេន សរសន្ធាទីសុ វុត្តនយានុសារេន រូបសិទ្ធិ វេទិតព្ពា។

តេន “ទោ ធស្ស ចា”តិ សុត្តេ **ច**សទ្ទេន បរិយាទីនំ រហនាទិវណ្ណស្ស វិបរិយយោ យវាទីហិ, យថា – បរិយុទាហាសិ បយិរុទាហាសិ, អរិយស្ស អយិរស្ស, ពហ្វាពាធោ ពវ្ហាពាធោ, ន អភិនេយ្យ អនភិនេយ្យ។

“តំ ឥមិនាបិ ជានាថា”តិ ឯត្ថ “បរោ វា សរោ”តិ សរេ លុត្តេ “តត្រាគាគោ”តិ យោគវិភាគេន **អ**ការោ និគ្គហីតស្ស **ទ**ការោ, តទមិនាបិ ជានាថ ឥច្ចាទិ។

ឥតិ និគ្គហីតសន្ធិវិធានំ និដ្ឋិតំ។

សញ្ញាវិធានំ សរសន្ធិ សន្ធិ,
និសេធនំ ព្យញ្ជនសន្ធិ សន្ធិ;
យោ និគ្គហិតស្ស ច សន្ធិកប្បេ,
សុនិច្ឆយោ សោបិ មយេត្ថ វុត្តោ។

ឥតិ រូបសិទ្ធិយំ សន្ធិកណ្ឌោ

បឋមោ។

២. នាមកណ្ឌ

អថ នាមិកវិភត្យាវតារោ វុច្ចតេ។

អត្ថាភិមុខំ នមនតោ, អត្តនិ ចត្ថស្ស នាមនតោ **នាមំ**, ទព្ពាភិធានំ។

តំ បន ទុវិធំ អន្វត្ថរុឡ្ហីវសេន, តិវិធំ បុមិត្ថិនបុំសកលិង្គវសេន។ យថា – រុក្ខោ, មាលា, ធនំ។

ចតុព្ពិធំ សាមញ្ញគុណក្រិយាយទិច្ឆាវសេន, យថា – រុក្ខោ, នីលោ, បាចកោ, សិរិវឌ្ឍោតិអាទិ។

អដ្ឋវិធំ អវណ្ណិវណ្ណុវណ្ណោការនិគ្គហីតន្តបកតិភេទេន។

បុល្លិង្គ

តត្ថ បឋមំ **អ**ការន្តម្ហា បុល្លិង្គា ជាតិនិមិត្តា **បុរិស**សទ្ទា **ស្យា**ទិវិភត្តិយោ បរា យោជីយន្តេ។

៦០. ជិនវចនយុត្តញ្ហិ។

អធិការោយំ។ តត្ថ បញ្ច មារេ ជិតវាតិ ជិនោ, ពុទ្ធោ។ ជិនស្ស វចនំ ជិនវចនំ, តស្ស ជិនវចនស្ស យុត្តំ **ជិនវចនយុត្តំ**, តេបិដកស្ស ពុទ្ធវចនស្ស មាគធិកាយ សភាវនិរុត្តិយា យុត្តំ អនុរូបមេវាតិ ឥទំ អធិការត្ថំ វេទិតព្ពំ។

> សា មាគធី មូលភាសា, នរា យាយាទិកប្បិកា;
> ព្រហ្មានោ ច’ស្សុតាលាបា, សម្ពុទ្ធា ចាបិ ភាសរេ។

អធិការោ បន តិវិធោ សីហគតិកមណ្ឌូកគតិកយថានុបុព្ពិកវសេន, អយំ បន សីហគតិកោ បុព្ពាបរវិលោកនតោ, យថានុបុព្ពិកោយេវ វា។

សក្កតវិសេទិសំ កត្វា ជិនវចនានុរូបវសេន បកតិរូបនត្ថំ បរិភាសមាហ។

៦១. លិង្គញ្ច និបច្ចតេ។

លិង្គំបាដិបទិកំ, យថា យថា ជិនវចនយុត្តញ្ហិ លិង្គំ, តថា តថា ឥធ លិង្គំ និបច្ចតេ ឋបីយតិ។ **ច**សទ្ទេន ធាតវោ ចាតិ ជិនវចនានុរូបតោ “បុរិស”ឥតិ លិង្គេ ឋបិតេ តតោ តស្ស ធាតុប្បច្ចយវិភត្តិវជ្ជិតស្ស អត្ថវតោ សទ្ទស្ស “បរសមញ្ញា បយោគេ”តិ បរិភាសតោ លិង្គសញ្ញាយំ –

ឥតោ បរំ វិភត្តិប្បច្ចយាទិវិធានេ សព្ពត្ថ **លិង្គ**គ្គហណមនុវត្តតេ។

៦២. តតោ ច វិភត្តិយោ។

តតោ ជិនវចនយុត្តេហិ លិង្គេហិ បរា វិភត្តិយោ ហោន្តិ។ **ច**សទ្ទគ្គហណេន តវេតុនាទិបច្ចយន្តនិបាតតោបិ។ កម្មាទិវសេន, ឯកត្តាទិវសេន ច លិង្គត្ថំ វិភជន្តីតិ វិភត្តិយោ។

កា ច បន តា វិភត្តិយោ? “វិភត្តិយោ”តិ អធិការោ។

៦៣. សិយោ, អំយោ, នាហិ, សនំ, ស្មាហិ, សនំ, ស្មិំសុ។

ស្យាទយោ ទ្វិសត្ត វិភត្តិយោ នាម ហោន្តិ។ តត្ថ សិ, យោ ឥតិ បឋមា, អំ, យោ ឥតិ ទុតិយា, នា, ហិ ឥតិ តតិយា, ស, នំ ឥតិ ចតុត្ថី, ស្មា, ហិ ឥតិ បញ្ចមី, ស, នំ ឥតិ ឆដ្ឋី, ស្មិំ, សុ ឥតិ សត្តមី។

ឥទំ បន សញ្ញាធិការបរិភាសាវិធិសុត្តេសុ **សញ្ញាសុត្ត**ន្តិ ទដ្ឋព្ពំ, វុត្តញ្ហិ វុត្តិយំ “វិភត្តិឥច្ចនេន ក្វត្ថោ, អមុស្ស មមំ សវិភត្តិស្ស សេ”តិ, ឥតរថា បុរិមសុត្តេន ឯកយោគោ កត្តព្ពោតិ។ ឯត្ថ ច បឋមាទិវោហារោ, ឯកវចនាទិវោហារោ ច អន្វត្ថវសេន, បរសមញ្ញាវសេន វា សិទ្ធោតិ វេទិតព្ពោ។

ឯកស្ស វចនំ ឯកវចនំ, ពហូនំ វចនំ ពហុវចនំ, ទ្វិន្នំ បូរណី ទុតិយាតិអាទិ, ឥតរថា បុរិមសុត្តេ **ច**សទ្ទេន សញ្ញាករណេ អប្បកតនិវត្តកវិធិប្បសង្គោ សិយា។

“ជិនវចនយុត្តញ្ហិ, លិង្គញ្ច និបច្ចតេ”តិ ច វត្តតេ។ ឥធ បន បទនិប្ផាទនម្បិ ជិនវចនស្សាវិរោធេនាតិ ញាបេតុំ បរិភាសន្តរមាហ។

៦៤. តទនុបរោធេន។

យថា យថា តេសំ ជិនវចនានំ ឧបរោធោ ន ហោតិ, តថា តថា ឥធ លិង្គំ, **ច**សទ្ទេនាខ្យាតញ្ច និបច្ចតេ, និប្ផាទីយតីតិ អត្ថោ។ តេនេវ ឥធ ច អាខ្យាតេ ច ទ្វិវចនាគ្គហណំ, សក្កតវិសទិសតោ វិភត្តិប្បច្ចយាទិវិធានញ្ច កតន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។

តត្ថ អវិសេសេន សព្ពស្យាទិវិភត្តិប្បសង្គេ “វត្តិច្ឆានុបុព្ពិកា សទ្ទប្បវត្តី”តិ វត្តិច្ឆាវសា –

៦៥. លិង្គត្ថេ បឋមា។

លិង្គត្ថាភិធានមត្តេ បឋមាវិភត្តិ ហោតីតិ បឋមា។ តត្ថាបិ អនិយមេនេកវចនពហុវចនប្បសង្គេ “ឯកម្ហិ វត្តព្ពេ ឯកវចន”ន្តិ បរិភាសតោ លិង្គត្ថស្សេកត្តវចនិច្ឆាយំ បឋមេកវចនំ **សិ**។

“អតោ នេនា”តិ ឥតោ “អតោ”តិ វត្តតេ, **លិង្គ**គ្គហណញ្ច។

៦៦. សោ ។

សិ, ឱឥតិ ទ្វិបទមិទំ។ លិង្គស្ស **អ**ការតោ បរស្ស **សិ**វចនស្ស **ឱ**ការោ ហោតិ។

សុត្តេសុ ហិ បឋមានិទ្ទិដ្ឋស្ស ការិយិនោ ឆដ្ឋីវិបរិណាមេន វិវរណំ អាទេសាបេក្ខន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។

ឯត្ថ ច **សី**តិ វិភត្តិ គយ្ហតេ វិភត្តិការិយវិធិប្បករណតោ, “តតោ ច វិភត្តិយោ”តិ ឥតោ **វិភត្តិ**គ្គហណានុវត្តនតោ វា, ឯវំ សព្ពត្ថ **ស្យា**ទីនំ ការិយវិធានេ វិភត្តិយេវាតិ ទដ្ឋព្ពំ។

“វា បរោ អសរូបា”តិ បរលោបេ សម្បត្តេ តទបវាទេន បុព្ពលោបមាហ។

៦៧. សរលោបោ’មាទេសប្បច្ចយាទិម្ហិ សរលោបេ តុ បកតិ។

បុព្ពស្សរស្ស លោបោ ហោតិ **អំ**វចនេ, អាទេសប្បច្ចយាទិភូតេ ច សរេ បរេ, សរលោបេ កតេ តុ បរសរស្ស បកតិភាវោ ហោតិ។ ឯត្ថ ច “សរលោបេ”តិ បុនគ្គហណំ ឥមិនាវ កតសរលោបនិមិត្តេយេវ បរស្ស វិការេ សម្បត្តេ បកតិភាវត្ថំ។ បរសរស្ស បកតិភាវវិធានសាមត្ថិយតោ អមាទេសប្បច្ចយាទិភូតេ សរេ បរេតិបិ សិទ្ធំ។

ត្យាទិវិភត្តិយោ ចេត្ថ, បច្ចយត្តេន គយ្ហរេ;
អាទិគ្គហណមាខ្យាត-កិតកេស្វាគមត្ថិទំ។

បច្ចយសាហចរិយា, ចាទេសោ បកតីបរោ;
បទន្តស្សរលោបោ ន, តេន’ញ្ញាហាទិកេ បរេ។

តុគ្គហណំ **ភិក្ខុនី**អាទីសុ សរលោបនិវត្តនត្ថំ, “នយេ បរំ យុត្តេ”តិ បរំ នេតព្ពំ។ បុរិសោ តិដ្ឋតិ។

បុរិសោ ច បុរិសោ ចាតិ បុរិស បុរិសឥតិ វត្តព្ពេ –

៦៨. សរូបានមេកសេស្វសកី។

សរូបានំ សមានរូបានំ បទព្យញ្ជនានំ មជ្ឈេ ឯកោវ សិស្សតេ, អញ្ញេ លោបមាបជ្ជន្តេ អសកិន្តិ ឯកសេសោ។ ឯត្ថ ច “សរូបាន”ន្តិ វុត្តត្តាវ សិទ្ធេ អសកិម្បយោគេ បុ**នាសកី**គហណំ **ឯក**វិភត្តិវិសយាន មេវាសកិម្បយោគេ ឯវាយន្តិ ទស្សនត្ថំ, ន ច វិច្ឆាបយោគេ’តិប្បសង្គោ។ “វគ្គា បញ្ចបញ្ចសោ មន្តា”តិ ឯត្ថ “បញ្ចបញ្ចសោ”តិ និទ្ទេសេនេវ វិច្ឆាបយោគសិទ្ធិយា ញាបិតត្តា, អថ វា សហវចនិច្ឆាយ’មយ’មេកសេសោ។

យោគវិភាគតោ ចេត្ថ, ឯកសេស្វសកី ឥតិ;
វិរូបេកសេសោ ហោតិ, វា “បិតូន”ន្តិអាទិសុ។

តត្ថេវ លិង្គត្ថស្ស **ពហុត្ត**វចនិច្ឆាយំ “ពហុម្ហិ វត្តព្ពេ ពហុវចន”ន្តិ បឋមាពហុវចនំ **យោ**, បុរិស យោ ឥតីធ “អតោ, វា”តិ ច វត្តតេ។

៦៩. សព្ពយោនីនមាឯ។

អការន្តតោ លិង្គម្ហា បរេសំ សព្ពេសំ បឋមាយោនីនំ, ទុតិយាយោនីនញ្ច យថាក្កមំ អាការេការាទេសា ហោន្តិ វាតិ **អា**ការោ, **សព្ព**គ្គហណំ សព្ពាទេសត្ថំ, សរលោបាទិ បុរិមសទិសមេវ, បុរិសា តិដ្ឋន្តិ។

វា ឥច្ចេវ រូបា រូបានិ, អគ្គយោ, មុនយោ។

វាសទ្ទោយំ វវត្ថិតបិភាសត្ថោ, តេន ចេត្ថ –

និច្ចមេវ ច បុល្លិង្គេ, អនិច្ចញ្ច នបុំសកេ;
អសន្តំ **ឈេ** កតត្តេ តុ, វិធឹ ទីបេតិ **វា**សុតិ។

តត្ថេវាលបនវចនិច្ឆាយំ “លិង្គត្ថេ បឋមា”តិ វត្តតេ។

៧០. អាលបនេ ច។

អភិមុខំ កត្វា លបនំ **អាលបនំ**, សម្ពោធនំ។ តស្មឹ អាលបនត្ថាធិកេ លិង្គត្ថាភិធានមត្តេ ច បឋមាវិភត្តិ ហោតិ។ បុរេ វិយ ឯកវចនាទិ។

បុរិស សិ ឥច្ចត្រ –

៧១. អាលបនេ សិ គសញ្ញោ។

អាលបនត្ថេ វិហិតោ **សិ គ**សញ្ញោ ហោតីតិ **គ**សញ្ញាយំ “ភោ គេ តូ”តិ ឥតោ “គេ”តិ វត្តតេ។

៧២. អការបិតាទ្យន្តានមា។

លិង្គស្ស សម្ពន្ធី **អ**ការោ ច **បិតុសត្ថុ**ឥច្ចេវមាទីនមន្តោ ច **អា**ការត្តមាបជ្ជតេ **គេ** បរេ។

“គេ, វស្ស”មិតិ ច វត្តតេ។

៧៣. អាកាកោ វា។

លិង្គស្ស សម្ពន្ធី **អា**ការោ រស្សមាបជ្ជតេ **គេ បរេ** វិកប្បេន, អទូរដ្ឋស្សាលបនេវាយំ។

៧៤. សេសតោ លោបំ គសិបិ។

“សី, សោ, ស្បា ច, សខតោ គស្មេ វា, ឃតេ ចា”តិ ឯវមាទីហិ និទ្ទិដ្ឋេហិ អញ្ញោ សេសោ នាម, តតោ សេសតោ លិង្គម្ហា **គសិ**តប្ចេតេ លោបមាបជ្ជន្តេ។ **អបិ**គ្គហណំ ទុតិយត្ថសម្បិណ្ឌនត្ថំ, ឯត្ថ ច សតិបិ **សិ**គ្គហណេ **វ**តតិ វចនមេវ ញាបកមញ្ញត្ថាបិ **សិ**គ្គហណេ អាលបនាគ្គហណស្ស។ កេចិ អាលបនាភិព្យត្តិយា **ភវន្ត**សទ្ទំ វា **ហេ**សទ្ទំ វា បយុជ្ជន្តេ។ ភោ បុរិស តិដ្ឋ, ហេ បុរិសា វា។

ពហុវចនេ **ន** វិសេសោ, ភវន្តោ បុរិសា តិដ្ឋថ។

តត្ថេវ កម្មត្ថវចនិច្ឆាយំ “វ,”តិ វត្តតេ។

៧៥. យំ ករោតិ តំ កម្មំ។

យំ វា ករោតិ, យំ វា វិករោតិ, យំ វា បាបុណាតិ, តំ ការកំ ក្រិយានិមិត្តំ កម្មសញ្ញំ ហោតិ។

៧៦. កម្មត្ថេ ទុតិយា។

កម្មត្ថេ ទុតិយាវិភត្តិ ហោតិ។ បុរេ វិយ ទុតិយេកវចនំ អំ, “សរលោបោ”តិអាទិនា សរេ លុត្តេ “ទីឃ”ន្តិ ទីឃេ សម្បត្តេ បកតិភាវោ ច, បុរិសំ បស្ស។

ពហុវចនេ “សព្ពយោនីនមាឯ”តិ **យោ**វចន**ស្សេ**ការោ, បុរិសេ បស្ស។

តត្ថេវ កត្តុវចនិច្ឆាយំ –

៧៧. យោ ករោតិ ស កត្តា។

យោ អត្តប្បធានោ ក្រិយំ ករោតិ, សោ កត្តុសញ្ញោ ហោតិ។

“តតិយា”តិ វត្តតេ។

៧៨. កត្តរិ ច។

កត្តរិ ច ការកេ តតិយាវិភត្តិ ហោតីតិ តតិយេកវចនំ **នា**។

៧៩. អតោ នេន។

ឯនាតិ អវិភត្តិកនិទ្ទេសោ។ **អ**ការន្តតោ លិង្គម្ហា បរស្ស **នា**វចនស្ស **ឯនា**ទេសោ ហោតិ, សរលោបាទិ, បុរិសេន កតំ។

ពហុវចនម្ហិ –

៨០. សុហិស្វការោ ឯ។

សុ, ហិតប្ចេតេសុ វិភត្តិរូបេសុ បរេសុ លិង្គស្ស សម្ពន្ធី **អ**ការោ **ឯ**ត្តមាបជ្ជតេ។

៨១. ស្មាហិស្មិនំ ម្ហាភិម្ហិ វា។

សព្ពតោ លិង្គម្ហា **ស្មា ហិ ស្មិ**តប្ចេតេសំ យថាក្កមំ **ម្ហា, ភិ, ម្ហិ**តប្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ វា, បុរិសេហិ, បុរិសេភិ កតំ។

តត្ថេវ ករណវចនិច្ឆាយំ –

៨២. យេន វា កយិរតេ តំ ករណំ។

យេន វា កយិរតេ, យេន វា បស្សតិ, យេន វា សុណាតិ, តំ ការកំ ករណសញ្ញំ ហោតិ។

៨៣. ករណេ តតិយា។

ករណការកេ តតិយាវិភត្តិ ហោតិ, សេសំ កត្តុសមំ, អាវិដ្ធេន បុរិសេន សោ បុញ្ញំ ករោតិ, បុរិសេហិ, បុរិសេភិ។

តត្ថេវ សម្បទានវចនិច្ឆាយំ –

៨៤. យស្ស ទាតុកាមោ រោចតេ ធារយតេ វា តំ សម្បទានំ។

យស្ស វា ទាតុកាមោ, យស្ស វា រោចតេ, យស្ស វា ធារយតេ, តំ ការកំ សម្បទានសញ្ញំ ហោតិ។

៨៥. សម្បទានេ ចតុត្ថី។

សម្បទានការកេ ចតុត្ថីវិភត្តិ ហោតីតិ ចតុត្ថិយា ឯកវចនំ **ស**។

៨៦. សាគមោ សេ។

សព្ពតោ លិង្គម្ហា **ស**ការាគមោ ហោតិ **សេ** វិភត្តិម្ហិ បរេ។ បុរិសស្ស ធនំ ទទាតិ។

ពហុវចនម្ហិ “ទីឃ”ន្តិ វត្តតេ។

៨៧. សុនំហិសុ ច។

សុ នំ ហិឥច្ចេតេសុ បរេសុ លិង្គស្ស អន្តភូតា សព្ពេ រស្សសរា ទីឃមាបជ្ជន្តេ, **ច**គ្គហណមិការុការានំ ក្វចិ និវត្តនត្ថំ។ បុរិសានំ។

តត្ថេវាបាទានវចនិច្ឆាយំ –

៨៨. យស្មា ទបេតិ ភយមាទត្តេ វា តទបាទានំ។

យស្មា វា អវធិភូតា អបេតិ, យស្មា វា ភយំ, យស្មា វា អាទត្តេ, តំ ការកំ អបាទានសញ្ញំ ហោតិ។

៨៩. អបាទានេ បញ្ចមី។

អបាទានការកេ បញ្ចមីវិភត្តិ ហោតីតិ បញ្ចមិយា ឯកវចនំ **ស្មា**។

“អតោ, សព្ពេសំ, អា ឯ”តិ ច វត្តតេ។

៩០. ស្មាស្មីន វា។

អការន្តតោ លិង្គម្ហា សព្ពេសំ **ស្មា ស្មី**ឥច្ចេតេសំ យថាក្កមំ អាការេការាទេសា ហោន្តិ វា, អញ្ញត្ថ **ម្හា**ទេសោ។ បុរិសា អបេតិ, បុរិសម្ហា, បុរិសស្មា។

ពហុវចនេ សព្ពត្ថ តតិយាសមំ, **ហិ**ស្ស **ភិ**អាទេសោ ហោតិ។ បុរិសេហិ, បុរិសេភិ អបេតិ។

តត្ថេវ សាមិវចនិច្ឆាយំ –

៩១. យស្ស វា បរិគ្គហោ តំ សាមិ។

យស្ស វា បរិគ្គហោ, តំ សាមិសញ្ញំ ហោតិ។

៩២. សាមិស្មិំ ឆដ្ឋី។

សាមិស្មិំ ឆដ្ឋីវិភត្តិ ហោតិ។ បបេត្វា **អាយា**ទេសំ សព្ពត្ថ ចតុត្ថិឆដ្ឋីនំ សមានំ រូបំ។ បុរិសស្ស ឯតំ ធនំ, បុរិសានំ។

តត្ថេវ ឱកាសវចនិច្ឆាយំ –

៩៣. យោធារោ តមោកាសំ។

យោ កត្តុកម្មានំ ក្រិយាយ អាធារោ, តំ ការកំ ឱកាសសញ្ញំ ហោតិ។

៩៤. ឱកាសេ សត្តមី។

ឱកាសការកេ សត្តមីវិភត្តិ ហោតីតិ សត្តមិយា ឯកវចនំ ស្មិំ, តស្ស "ស្មាស្មិំនំ វា"តិ **ឯ**ការោ, **ម្ហិ**អាទេសោ ច, បុរិសេ បតិដ្ឋិតំ, បុរិសម្ហិ, បុរិសស្មិំ។

ពហុវចនេ "សុហិស្វការោ ឯ"តិ **ឯ**ការោ, បុរិសេសុ។

បុរិសោ, បុរិសា, ភោ បុរិស ភោ បុរិសា វា, ភវន្តោ បុរិសា, បុរិសំ, បុរិសេ, បុរិសេន, បុរិសេហិ បុរិសេភិ, បុរិសស្ស, បុរិសានំ, បុរិសា បុរិសស្មា បុរិសម្ហា, បុរិសេហិ បុរិសេភិ, បុរិសស្ស, បុរិសានំ, បុរិសេ បុរិសស្មិំ បុរិសម្ហិ, បុរិសេសុ។

តថា សុគតោ, សុគតា, ភោ សុគត ភោ សុគតា វា, ភវន្តោ សុគតា, សុគតំ, សុគតេ, សុគតេន, សុគតេហិ សុគតេភិ, សុគតស្ស, សុគតានំ, សុគតា សុគតស្មា សុគតម្ហា, សុគតេហិ សុគតេភិ, សុគតស្ស, សុគតានំ, សុគតេ សុគតស្មិំ សុគតម្ហិ, សុគតេសុ។

ឯវំ សុរា'សុរ នរោ'រគ នាគ យក្ខា,
គន្ធព្ព កិន្នរ មនុស្ស បិសាច បេតា;
មាតង្គ ជង្គម តុរង្គ វរាហ សីហា,
ព្យគ្ឃ'ច្ឆ កច្ឆប តរច្ឆ មិគ'ស្ស សោណា។

អាលោក លោក និលយា'និល ចាគ យោគា, វាយាម គាម
និគមា'គម ធម្ម កាមា;
សង្ឃោ'ឃ ឃោស បដិឃា'សវ កោធ លោភា,
សារម្ភ ថម្ភ មទ មាន បមាទ មក្ខា។

បុន្នាគ បូគ បនសា'សន ចម្បក'ម្ពា,
ហិន្តាល តាល ពកុល'ជ្ជុន កឹសុកា ច;
មន្ទារ កុន្ទ បុចិមន្ទ ករញ្ជ រុក្ខា,
ញ្ញោយ្យា មយូរ សកុនណ្ឌជ កោញ្ច ហំសា –

ឥច្ចាទយោបិ។

មនោគណាទិស្ស តុ នាសស្មាស្មិំសុ វិសេសោ។ អញ្ញត្ថ បុរិសសមំ។

មនោ, មនា, ហេ មន ហេ មនា វា, ភវន្តោ មនា, មនំ, មនេ។

"វា"តិ វត្តតេ។

៩៥. មនោគណាទិតោ ស្មិំនានមិអា។

មនោបភុតិ គណោ មនោគណោ, មនោគណាទិតោ **ស្មឹ, នា**ឥច្ចេតេសំ យថាក្កមំ ឥការាការាទេសា ហោន្តិ វា។ **អាទិ**គ្គហណេន **ពិលបទា**ទិតោបិ។

“មនោគណាទិតោ”តិ វត្តតេ។

៩៦. ស សរេ វាគមោ។

ឯតេហេវ មនោគណាទីហិ សរេ បរេ **សា**គមោ ហោតិ វា។ មនសា, មនេន។

វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ, តេន “មនោ មនា មនំ មនេ មនអាយតន”ន្តិអាទីសុ ន ហោតិ។ “មានសិកំ, ចេតសិក”ន្តិអាទីសុ និច្ចំ។ មនេហិ, មនេភិ។

“មនោគណាទិតោ, វា”តិ ច វត្តតេ។

៩៧. សស្ស ចោ។

មនោគណាទិតោ បរស្ស **ស**ស្ស វិភត្តិស្ស **ឱ**ការោ ហោតិ វា។ **សា**គមោ។

មនសោ មនស្ស, មនានំ, មនា មនស្មា មនម្ហា, មនេហិ មនេភិ, មនសោ មនស្ស, មនានំ, មនសិ មនេ មនស្មឹ មនម្ហិ, មនេសុ។

ឯវំ វចោ វយោ តេជោ,
តបោ ចេតោ តមោ យសោ;
អយោ បយោ សិរោ ឆន្ទោ,
សរោ ឧរោ រហោ អហោ –

ឥច្ចាទិ **មនោគណោ**។

គុណវន្តុសទ្ទស្ស ភេទោ។ គុណវន្តុ សិ ឥតីធ –

“សវិភត្តិស្ស, ន្តុស្សា”តិ ច អធិការោ។

៩៨. អា សិម្ហិ។

សព្ពស្សេវ **ន្តុ**បច្ចយស្ស សវិភត្តិស្ស **អា**អាទេសោ ហោតិ សិម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ គុណវា។

“យោម្ហិ, បឋមេ”សីហគតិយា “វា”តិ ច វត្តតេ។

៩៩. ន្តុស្ស ន្តោ។

សព្ពស្សេវ **ន្តុ**បច្ចយស្ស សវិភត្តិស្ស **ន្តោ**អាទេសោ ហោតិ វា **យោ**ម្ហិ បឋមេ, គុណវន្តោ តិដ្ឋន្តិ។

“សុនំហិសុ, អត្ត”ន្តិ ច វត្តតេ។

១០០. ន្តុស្សន្តោ យោសុ ច។

ន្តុបច្ចយស្ស អន្តោ **ឧ**ការោ **អ**ត្តមាបជ្ជតេ **សុនំហិ យោ**ឥច្ចេតេសុ, **ច**គ្គហណេន អញ្ញេសុ អំ **នា ស្មាស្មឹ**សុ ច។ គុណវន្តា, ឆដ្ឋិយា សិទ្ធេបិ **អន្តា**ទេសេ បុន **អន្ត**គ្គហណករណតោ **យោ**នំ **ឥ**ការោ ច ក្វចិ។ គុណវន្តិ។

“អ”មិតិ វត្តតេ។

១០១. អវណ្ណា ច គេ។

សព្ពស្សេវ **ន្តុ**បច្ចយស្ស សវិភត្តិស្ស **អំ អ**វណ្ណេតច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ **គេ** បរេ។

ភោ គុណវំ ភោ គុណវ ភោ គុណវា, ភវន្តោ គុណវន្តោ គុណវន្តា, គុណវន្តំ, គុណវន្តេ។

“វា”តិ វត្តតេ។

១០២. តោតិតា សស្មីនាសុ។

សព្ពស្សេវ **ន្តុ**បច្ចយស្ស សវិភត្តិស្ស **តោតិ តា**អាទេសា ហោន្តិ វា **សស្មីនា**តច្ចេតេសុ យថាសង្ខ្យំ។ គុណវតា គុណវន្តេន, គុណវន្តេហិ គុណវន្តេភិ។

១០៣. ន្តស្ស សេ វា។

សព្ពស្សេវ **ន្តុ**បច្ចយស្ស សវិភត្តិស្ស ន្ត**ស្ស**តច្ចយមាទេសោ ហោតិ វា **សេ** វិភត្តិម្ហិ។ គុណវន្តស្ស គុណវតោ។

១០៤. នំម្ហិ តំ វា។

សព្ពស្សេវ **ន្តុ**បច្ចយស្ស សវិភត្តិស្ស **តំ**អាទេសោ ហោតិ វា **នំ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ គុណវតំ គុណវន្តានំ។

“អម្ហ តុម្ហ ន្តុ”ឥច្ចាទិនា **ស្មា**វចនស្ស នាព្យបទេសោ។

គុណវតា គុណវន្តា គុណវន្តស្មា គុណវន្តម្ហា, គុណវន្តេហិ គុណវន្តេភិ, គុណវន្តស្ស គុណវតោ, គុណវតំ គុណវន្តានំ, គុណវតិ គុណវន្តេ គុណវន្តស្មិ គុណវន្តម្ហិ, គុណវន្តេសុ។

ឯវំ គណវា កុលវា ពលវា យសវា ធនវា សុតវា ភគវា ហិមវា ផលវា សីលវា បញ្ញវា ឥច្ចាទយោ។

ហិមវន្តុសទ្ទតោ **សិ**ម្ហិ កតេ –

“អត្តំ, ន្តស្ស’ន្តោ”តិ ច វត្តមានេ –

១០៥. សិម្ហិ វា។

ន្តុបច្ចយស្ស អន្តោ **អ**ត្តំ ហោតិ វា **សិ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ ហិមវន្តោ, ហិមវា, សេសំ សមំ។

បុន **វា**គ្គហណករណំ **ហិមវន្តុ**សទ្ទតោ អញ្ញត្រ អត្តនិសេធនត្ថំ, វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ។ តេន គុណវន្តាទីសុ នាតិប្បសង្គោ។

ឯវំ សតិមា ធិតិមា គតិមា មតិមា មុតិមា មុត្តិមា ជុតិមា សិរិមា ហិរិមា ថុតិមា រតិមា យតិមា សុចិមា កលិមា ពលិមា កសិមា រុចិមា ពុទ្ធិមា ចក្ខុមា ពន្ធុមា ហេតុមា សេតុមា កេតុមា រាហុមា ភាណុមា ខាណុមា វិជ្ជុមា ឥច្ចាទយោ។

តត្ថ **សតិមន្តុ ពន្ធុមន្តុ**សទ្ទានំ **អំសេ**សុ រូបភេទោ។ “អត្តំ, ន្តស្សា”តិ ច វត្តតេ។

១០៦. សព្ពស្ស វា អំសេសុ។

សព្ពស្សេវ **ន្តុ**បច្ចយស្ស **អ**ត្តំ ហោតិ វា **អំស**ឥច្ចេតេសុ។ ឥធាបិ **វា**សទ្ទស្ស វវត្ថិតវិភាសត្ថា នាតិប្បសង្គោ ។ សតិមំ សតិមន្តំ, ពន្ធុមំ ពន្ធុមន្តំ, សតិមស្ស សតិមតោ សតិមន្តស្ស, ពន្ធុមស្ស ពន្ធុមតោ ពន្ធុមន្តស្ស, សេសំ សមំ។

គច្ឆន្តុសទ្ទស្ស ភេទោ, គច្ឆន្តុ សិ,

“វា”តិ វត្តតេ។

១០៧. សិម្ហិ គច្ឆន្តាទីនំ ន្តសទ្ទោ អំ។

គច្ឆន្តិច្ចេវមាទីនំ **អន្ត**ប្បច្ចយន្តានំ **ន្ត**សទ្ទោ អំរូបំ អាបជ្ជតេ វា **សិម្ហិ** វិភត្តិម្ហិ។ សរលោប**សិ**លោបា, សោ គច្ឆំ, គច្ឆន្តោ វា គណ្ហាតិ។

“គច្ឆន្តាទីនំ, ន្តសទ្ទោ”តិ ច វត្តមានេ –

១០៨. សេសេសុ ន្តុវ។

គច្ឆន្តាទីនំ **ន្ត**សទ្ទោ **ន្តុ**បច្ចយោវ ទដ្ឋព្ពោ សេសេសុ វិភត្តិប្បច្ចយេសុ, អស្មិម្ហិ ការិយាតិទេសោយំ។ សេសំ **គុណវន្តុ**សមំ។

តេ គច្ឆន្តោ គច្ឆន្តា, ភោ គច្ឆំ ភោ គច្ឆ ភោ គច្ឆា, ភវន្តោ គច្ឆន្តោ គច្ឆន្តា, [គច្ឆំ] គច្ឆន្តំ, គច្ឆន្តេ, គច្ឆតា គច្ឆន្តេន, គច្ឆន្តេហិ គច្ឆន្តេភិ, គច្ឆតោ គច្ឆន្តស្ស, គច្ឆតំ គច្ឆន្តានំ, គច្ឆតា គច្ឆន្តស្មា គច្ឆន្តម្ហា, គច្ឆន្តេហិ គច្ឆន្តេភិ, គច្ឆតោ គច្ឆន្តស្ស, គច្ឆតំ គច្ឆន្តានំ, គច្ឆតិ គច្ឆន្តេ គច្ឆន្តស្មិំ គច្ឆន្តម្ហិ, គច្ឆន្តេសុ។

ឯវំ មហំ ចរំ តិដ្ឋំ, ទទំ ភុញ្ជំ សុណំ បចំ;
ជយំ ជីរំ ចវំ មីយំ, សរំ កុព្ពំ ជបំ វជំ –

ឥច្ចាទយោ។

ភវន្តសទ្ទស្ស **គ យោ នា ស**វចនេសុ វិសេសោ។ សោ ភវំ។

“ភវតោ”តិ វត្តតេ។

១០៩. ឱភាវោ ក្វចិ យោសុ វការស្ស។

ភវន្តឥច្ចេតស្ស **វ**ការស្ស **ឱ**ភាវោ ហោតិ ក្វចិ **យោ**ឥច្ចេតេសុ។ តេ ភោន្តោ ភវន្តោ ភវន្តា។

“ភវតោ”តិ វត្តតេ។

១១០. ភោ គេ តុ។

សព្ពស្សេវ **ភវន្ត**សទ្ទស្ស **ភោ** ហោតិ **គេ** បរេ។ **តុ**សទ្ទេន ភន្តេ, ភោន្តាទិ ច, **គ**លោបោ, ភោ ភន្តេ ភោន្ត ភោន្តា, ភោន្តោ ភវន្តោ ភវន្តា, ភវន្តំ, ភោន្តេ ភវន្តេ។

នាសេសុ “ឱភាវោ ក្វចី”តិ យោគវិភាគេន **ឱ**ភាវោ។

ភោតា ភវតា ភវន្តេន, ភោតោ ភវតោ ភវន្តស្ស ឥច្ចាទិ។

១១១. ភទន្តស្ស ភទ្ទន្ត ភន្តេ។

សព្ពស្សេវ **ភទន្ត**សទ្ទស្ស **ភទ្ទន្ត ភន្តេ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ ក្វចិ **គេ** បរេ **យោ**សុ ច។ ភោ ភទ្ទន្ត ភន្តេ, ភទន្ត ភទន្តា វា ឥច្ចាទិ **បុរិស**សទ្ទសមំ។

១១២. សន្តសទ្ទស្ស សោ ភេ ពោ ចន្តេ។

សព្ពស្សេវ **សន្ត**សទ្ទស្ស **ស**សទ្ទាទេសោ ហោតិ **ភ**ការេ បរេ, អន្តេ ច **ព**ការាគមោ ហោតិ។

ចសទ្ទគ្គហណេន អ**ភ**ការេបិ សមាសេ ក្វចិ **ស**ការាទេសោ។ សព្ភិ។

ភេតិ កឹ? សន្តេហិ, សេសំ **គច្ឆន្ត**សទ្ទសមំ។

អត្ថិ **រាជ ព្រហ្ម អត្ត សខ**សទ្ទាទីនំ ភេទោ, តថេវ **ស្យា**ទ្យប្បត្តិ, “រាជ សិ”ឥតិ ឋិតេ –

“ព្រហ្មត្តសខរាជាទិតោ”តិ អធិការោ។

១១៣. ស្យា ច។

ព្រហ្ម អត្ត សខ រាជឥច្ចេវមាទិតោ **សិ**វចនស្ស **អា**ការោ ហោតិ។ **អាទិ**សទ្ទេន **អាតុមា**ទិសទ្ទតោ ច។ សរលោបាទិ។ រាជា តិដ្ឋតិ។

១១៤. យោនមានោ។

ព្រហ្មត្តសខរាជាទិតោ **យោ**នំ **អានោ**អាទេសោ ហោតិ។ រាជានោ តិដ្ឋន្តិ, ភោ រាជ ភោ រាជា, ភវន្តោ រាជានោ។

“វា”តិ វត្តតេ។

១១៥. ព្រហ្មត្តសខរាជាទិតោ អមានំ។

ព្រហ្មាទីហិ បរស្ស អំវចនស្ស **អានំ** ហោតិ វា។ រាជានំ បស្ស រាជំ វា, រាជានោ។

“សវិភត្តិស្ស, រាជស្សា”តិ ច វត្តតេ។

១១៦. នាម្ហិ រញ្ញា វា។

សព្ពស្សេវ **រាជ**សទ្ទស្ស សវិភត្តិស្ស **រញ្ញា**អាទេសោ ហោតិ វា **នា**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ រញ្ញា កតំ រាជេន វា។

១១៧. រាជស្ស រាជុ សុនំហិសុ ច។

សព្ពស្ស **រាជ**សទ្ទស្ស **រាជុ**អាទេសោ ហោតិ **សុ នំ ហិ**ឥច្ចេតេសុ វចនេសុ។ **ច**សទ្ទោ វិកប្បនត្ថោ, “សុនំហិសុ ចា”តិ ទីឃោ, រាជូហិ រាជូភិ, រាជេហិ រាជេភិ វា។

“សវិភត្តិស្សា”តិ អធិការោ។

១១៨. រាជស្ស រញ្ញោរាជិនោ សេ។

សព្ពស្សេវ **រាជ**សទ្ទស្ស សវិភត្តិស្ស **រញ្ញោ រាជិនោ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ **សេ** វិភត្តិម្ហិ។ រញ្ញោ, រាជិនោ ទេតិ។

“រាជស្សា”តិ វត្តតេ។

១១៩. រញ្ញំ នំ ម្ហិ វា។

សព្ពស្សេវ **រាជ**សទ្ទស្ស សវិភត្តិស្ស **រញ្ញំ**អាទេសោ ហោតិ វា **នំ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ រញ្ញំ រាជូនំ រាជានំ។

បញ្ចមិយំ –

១២០. អម្ហតុម្ហន្តុរាជព្រហ្មត្តសខសត្ថុបិតាទីហិ ស្មា នាវ។

អម្ហតុម្ហន្តុរាជព្រហ្មត្តសខសត្ថុបិតុឥច្ចេវមាទីហិ **ស្មា**វចនំ **នាវ** ទដ្ឋព្ពន្តិ **ស្មា**វចនស្ស នាភាវាតិទេសោ។ **អតិទេសោ** បន ឆព្ពិធោ។

វុត្តញ្ច –

“ព្យបទេសោ និមិត្តញ្ច, តំរូបំ តំសភាវតា;
សុត្តញ្ចេវ តថា ការិ-យាតិទេសោតិ ឆព្ពិធោ”តិ។

តត្រាយំ **ព្រហ្មត្តសខា**ទីសុ បាបសាមត្ថិយតោ **រូបាតិទេសោ**។ សេសំ គតិយាសមំ។

រញ្ញា អបេតិ, រាជូហិ រាជូភិ, រាជេហិ រាជេភិ, រញ្ញោ, រាជិនោ សន្តកំ, រញ្ញំ រាជូនំ រាជានំ។

“រាជស្សា”តិ វត្តតេ។

១២១. ស្មឹម្ហិ រញ្ញេ រាជិនិ។

សព្ពស្សេវ **រាជ**សទ្ទស្ស សវិភត្តិស្ស **រញ្ញេរាជិនិ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ **ស្មឹ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ រញ្ញេ, រាជិនិ បតិដ្ឋិតំ, រាជូសុ រាជេសុ។

ព្រហ្មសទ្ទស្ស ច **គ នា ស ស្មឹ**សុ វិសេសោ។ ព្រហ្មា, ព្រហ្មានោ។

អាលបនេ ច “ឯ”តិ វត្តតេ។

១២២. ព្រហ្មតោ គស្ស ច។

ព្រហ្មសទ្ទតោ **គ**ស្ស ច **ឯ**ការោ ហោតិ, **ច**គ្គហណំ **ឯ**គ្គហណានុកឌ្ឍនត្ថំ, ភោ ព្រហ្មេ, ភវន្តោ ព្រហ្មានោ, ព្រហ្មានំ ព្រហ្មំ, ព្រហ្មានោ។

វិបរិណាមេន “ព្រហ្មស្ស, អន្តោ”តិ ច វត្តតេ។

១២៣. ឧត្តំ សនាសុ។

ព្រហ្មសទ្ទស្ស អន្តោ **ឧ**ត្តមាបជ្ជតេ **ស នា**ឥច្ចេតេសុ វចនេសុ។ **ឧត្ត**មិតិ ភាវនិទ្ទេសោ កត្ថចិ អភាវទស្សនត្ថោ។ ព្រហ្មុនា, ព្រហ្មេហិ ព្រហ្មេភិ។

សស្មឹ ឧត្តេ កតេ “ឥវណ្ណុវណ្ណា ឈលា”តិ **ល**សញ្ញាយំ –

១២៤. ឈលតោ សស្ស នោ វា។

ឈលសញ្ញេហិ ឥវណ្ណុវណ្ណេហិ បរស្ស **ស**ឥច្ចេតស្ស វចនស្ស **នោ**ឥច្ចាទេសោ ហោតិ វា។ ព្រហ្មុនោ ព្រហ្មស្ស, ព្រហ្មានំ ព្រហ្មូនំ វា, **ឧត្ត**មិតិ យោគវិភាគេន អញ្ញត្ថាបិ ឧត្តំ។

បញ្ចមិយំ នាភាវាតិទេសោ។ ព្រហ្មុនា, ព្រហ្មេហិ ព្រហ្មេភិ, ព្រហ្មុនោ ព្រហ្មស្ស, ព្រហ្មានំ ព្រហ្មូនំ វា។

១២៥. ព្រហ្មតោ តុ ស្មឹ និ។

ព្រហ្មសទ្ទតោ **ស្មឹ**វចនស្ស **និ** ហោតិ។ **តុ**សទ្ទេន **កម្មចម្មមុទ្ធា**ទិតោ ច ក្វចិ។ ព្រហ្មនិ, ព្រហ្មេសុ។

អត្តសទ្ទស្ស គតិយាទីស្វេវ វិសេសោ។

អត្តា, អត្តានោ, ភោ អត្ត ភោ អត្តា, ភវន្តោ អត្តានោ, អត្តានំ អត្តំ, អត្តានោ។

នាម្ហិ “អកម្មន្តស្ស ចា”តិ ឯត្ថ **ច**សទ្ទេន **អត្ត**ន្តស្ស អត្តំ វា។ អត្តនា អត្តេន វា។

១២៦. អត្តន្តោ ហិស្មិមនត្តំ។

អត្តសទ្ទស្ស អន្តោ **អន**ត្តមាបជ្ជតេ **ហិ**ស្មឹ បរេ។ អត្តនេហិ អត្តនេភិ។

“តតោ, អត្តតោ”តិ ច វត្តតេ។

១២៧. សស្ស នោ។

តតោ **អត្ត**សទ្ទតោ **ស**ស្ស វិភត្តិស្ស **នោ** ហោតិ។ អត្តនោ, អត្តានំ។

១២៨. ស្មា នា។

តតោ **អត្ត**សទ្ទតោ **ស្មា**វចនស្ស **នា** ហោតិ។ អត្តនា អបេតិ។

នាភាវាតិទេសេនេវ សិទ្ធេបិ ឧត្តរសុត្តេន ឯកយោគមកត្វា ភិន្នយោគករណំ អត្តន្តរវិញ្ញាបនត្ថំ, តេន **អត្តន្តត**ការស្ស **រ**ការោ **ជ**ការេ ក្វចិ។ អត្រជោ អត្តជោ វា។ អត្តនេហិ អត្តនេភិ, អត្តនោ, អត្តានំ។

“អត្តតោ”តិ វត្តតេ។

១២៩. តតោ ស្មឹ និ។

តតោ **អត្ត**សទ្ទតោ **ស្មឹ**វចនស្ស **និ** ហោតិ។ អត្តនិ, អត្តេសុ។

សខសទ្ទស្ស ភេទោ។ សខា, សខានោ។

“យោន”មិតិ វត្តតេ។

១៣០. សខតោ ចាយោនោ។

សខសទ្ទតោ **យោនំ អាយោ នោ**អាទេសា ច ហោន្តិ។ សខាយោ។

១៣១. សខន្តស្សិ នោនានំសេសុ។

សខសទ្ទន្តស្ស **ឥ**ការាទេសោ ហោតិ **នោនានំស**ឥច្ចេតេសុ បរេសុ។ សខិនោ តិដ្ឋន្តិ។

អាលបនេ **គ**សញ្ញាយំ –

១៣២. សខតោ គស្សេ វា។

សខតោ **គ**ស្ស **អ**ការ **អា**ការ **ឥ**ការ **ឦ**ការ**ឯ**ការាទេសា ហោន្តិ។ **វា**សទ្ទេន អញ្ញស្មាបិ ក្វចិ **ឯ**ការោ។ យថា – ភទ្ទន្តេ ឥសេ ឥតិ។

អ ច អា ច ឥ ច ឦ ច ឯ ចាតិបិ ឯ, បុព្ពស្សរានំ កមេន លោបោ។

ភោ សខ ភោ សខា ភោ សខិ ភោ សខី ភោ សខេ, ភវន្តោ សខានោ សខាយោ សខិនោ។

“សខន្តស្ស, អារោ ចា”តិ ច វត្តតេ។

១៣៣. សុនមំសុ វា។

សខន្តស្ស **អារោ** ភោតិ វា **សុនំ អំ**ឥច្ចេតេសុ បរេសុ។ សខារំ សខានំ សខំ, សខានោ សខាយោ សខិនោ, សខិនា។

“សខន្តស្សា”តិ វត្តតេ។

១៣៤. អាគោ ហិម្ហិ វា។

សខន្តស្ស **អាគោ** ហោតិ វា **ហិ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ សខារេហិ សខារេភិ, សខេហិ សខេភិ។

ឥការាទេសេ “ឃលតោ សស្ស នោ វា”តិ **នោ**។ សខិនោ សខិស្ស, សខារានំ សខីនំ។

ស្មាវចនស្ស **នា**ភាវោ។ សខិនា, សខារេហិ សខារេភិ សខេហិ សខេភិ, សខិនោ សខិស្ស, សខារានំ សខីនំ។

“សខតោ”តិ ច វត្តតេ។

១៣៥. ស្មិមេ ។

សខតោ **ស្មិ**វចនស្ស **ឯ**ការោ ហោតិ។ និច្ចត្ថោយមារម្ភោ។ សខេ, សខារេសុ សខេសុ។

អាតុមសទ្ទស្ស បឋមាទុតិយាសុ **អត្ត**សទ្ទស្សេវ រូបនយោ។ អាតុមា, អាតុមានោ, ភោ អាតុម ភោ អាតុមា, ភវន្តោ អាតុមានោ, អាតុមានំ អាតុមំ, អាតុមានោ, អាតុមេន ឥច្ចាទិ **បុរិស**សមំ។

បុមសទ្ទស្ស ភេទោ។ បុម សិ,

“សវិភត្តិស្សា”តិ អធិការោ។

១៣៦. បុមន្តស្សា សិម្ហិ។

បុមសទ្ទស្ស សវិភត្តិស្ស **អា**ការាទេសោ ហោតិ **សិ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ **អន្ត**គ្គហណេន **មឃវយុវា**ទីនមន្តស្ស ច។ បុមា។

“បុមន្តស្សា”តិ អធិការោ។

១៣៧. យោស្វានោ។

បុមន្តស្ស សវិភត្តិស្ស **អានោ**អាទេសោ ហោតិ **យោ**សុ វិភត្តីសុ។ បុមានោ។

១៣៨. អមាលបនេកវចនេ។

បុមន្តស្ស សវិភត្តិស្ស **អំ** ហោតិ អាលបនេកវចនេ បរេ។ ហេ បុមំ, ហេ បុមានោ, បុមំ, បុមានោ។

“អា, វា”តិ ច វត្តតេ។

១៣៩. ឧ នាម្ហិ ច។

បុមន្តស្ស **អាឧ**អាទេសា ហោន្តិ វា **នា**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ **ច**សទ្ទេន បុមកម្មថាមន្តស្ស ច’ការោ វា **សស្មា**សុ។ បុមានា បុមុនា បុមេន វា។

“អានេ”តិ វត្តតេ។

១៤០. ហិវិភត្តិម្ហិ ច។

បុមន្តស្ស **ហិ**វិភត្តិម្ហិ ច **អានេ**អាទេសោ ហោតិ។ **វិភត្តិ**គ្គហណំ សវិភត្តិគ្គហណនិវត្តនត្ថំ។ បុមានេហិ បុមានេភិ។

ចសទ្ទេន **យុវមឃវា**ទីនមន្តស្ស វា **អានា**ទេសោ ហោតិ សព្ពវិភត្តីសុ។ “ឧ នាម្ហិ ចា”តិ ឯត្ថ **ច**សទ្ទេន បុមន្តស្សុការោ វា **សស្មា**សុ វិភត្តីសុ។ “ឃលតោ សស្ស នោ វា”តិ **នោ**។ បុមុនោ បុមស្ស, បុមានំ។

“ស្មា, នា”តិ វត្តតេ។

១៤១. ឈលតោ ច។

ឈលឥច្ចេតេហិ **ស្មា**វចនស្ស **នា** ហោតិ។ **ច**គ្គហណំ ក្វចិ និវត្តនត្ថំ។ បុមានា បុមុនា បុមា បុមស្មា បុមម្ហា, បុមានេហិ បុមានេភិ បុមេហិ បុមេភិ, បុមុនោ បុមស្ស, បុមានំ។

១៤២. អានេ ស្មឹម្ហិ វា។

បុមន្តស្ស សវិភត្តិស្ស **អានេ**អាទេសោ ហោតិ វា ស្មឹម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ បុមានេ បុមេ បុមស្មឹ បុមម្ហិ។

១៤៣. សុស្មិមា វា។

បុមន្តស្ស **សុ**ឥច្ចេតស្មឹ បរេ **អា**អាទេសោ ហោតិ វា។ បុមាសុ បុមេសុ។

យុវាទីសុ “យុវ សិ” ឥតីធ –

“បុមន្តស្សា សិម្ហី”តិ ឯត្ថ **អន្ត**គ្គហណេន អាការោ, “ហិវិភត្តិម្ហិ ចា”តិ សុត្តេ **ច**សទ្ទេន **អានា**ទេសោ ច។

> យុវា យុវានោ, យុវានា យុវា, ហេ យុវ ហេ យុវា ហេ យុវាន ហេ យុវានា, ភវន្តោ យុវានា, យុវានំ យុវំ, យុវានេ យុវេ។

“អកម្មន្តស្ស ចា”តិ ឯត្ថ **ច**សទ្ទេន **យុវមឃវា**ទីនមន្តស្ស **អា** ហោតិ វា **នាសុ**ឥច្ចេតេសូតិ **អា**ត្តំ។

> យុវានា យុវេន យុវានេន វា, យុវានេហិ យុវានេភិ យុវេហិ យុវេភិ, យុវានស្ស យុវស្ស, យុវានានំ យុវានំ, យុវានា យុវានស្មា យុវានម្ហា, យុវានេហិ យុវានេភិ យុវេហិ យុវេភិ, យុវានស្ស យុវស្ស, យុវានានំ យុវានំ, យុវានេ យុវានស្មឹ យុវានម្ហិ យុវេ យុវម្ហិ យុវស្មិំ, យុវានេសុ យុវាសុ យុវេសុ។

ឯវំ មឃវា មឃវានោ, មឃវានា ឥច្ចាទិ **យុវ**សទ្ទសមំ។

អការន្តំ។

អាការន្តោ បុល្លិង្គោ **សា**សទ្ទោ។

សា សិ, សិលោបោ, សា សុនខោ។

ពហុវចនេ –

១៤៤. អឃោ រស្សមេកវចនយោស្វបិ ច។

ឃសញ្ញក**អា**ការវជ្ជិតោ លិង្គស្សន្តោ សរោ រស្សមាបជ្ជតេ ឯកវចនេសុ **យោ**សុ ច បរេសូតិ រស្សត្តំ។ **អបិ**គ្គហណំ **សិ**ម្ហិ និវត្តនត្ថំ។ សេសំ នេយ្យំ។

> សា តិដ្ឋន្តិ, ហេ ស ហេ សា, ហេ សា, សំ, សេ, សេន, សាហិ សាភិ, សស្ស សាយ, សានំ, សា សស្មា សម្ហា, សាហិ សាភិ, សស្ស, សានំ, សេ សស្មឹ សម្ហិ, សាសុ។

ឯវំ បច្ចក្ខធម្មា គាណ្ឌីវធន្វាបភុតយោ។

អាការន្តំ។

ឥការន្តោ បុល្លិង្គោ **អគ្គិ**សទ្ទោ។ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ, អគ្គិ សិ,

“អន្តោ, សិម្ហិ, វា”តិ ច វត្តតេ។

១៩៥. អគ្គិស្សិនិ។

អគ្គិស្ស អន្តោ **ឥនិ** ហោតិ វា **សិម្ហិ** វិភត្តិម្ហិ។ “សេសតោ លោបំ គសិបី”តិ **សិ**លោបោ។ អគ្គិនិ អគ្គិ។

ពហុវចនេ “ឥវណ្ណុវណ្ណា ឈលា”តិ **ឈល**សញ្ញាយំ –

“ឈលតោ, វា”តិ ច វត្តតេ។

១៩៦. ឃបតោ ច យោនំ លោបោ។

ឃបសញ្ញេហិ ឥត្ថិវាចកេហិ អាការិវណ្ណុវណ្ណេហិ, **ឈល**សញ្ញេហិ ច បរេសំ **យោ**វចនានំ លោបោ ហោតិ វា។ វវត្ថិតវិភាសាយំ។

១៩៧. យោសុ កតនិការលោបេសុ ទីឃំ។

លិង្គស្សន្តភូតា សព្ពេ រស្សសរា **យោ**សុ កតនិការលោបេសុ ទីឃមាបជ្ជន្តេ។ កតា **និ**ការលោបា យេសំ តេ **កតនិការលោបា**។ អគ្គី។

“បញ្ចាទីនមត្ត”ន្តិ ឥតោ “អត្ត”មិតិ វត្តតេ។

១៩៨. យោស្វកតរស្សោ ឈោ។

យោសុ បរេសុ អកតរស្សោ **ឈោ អ**ត្តមាបជ្ជតេ។ អគ្គយោ។

ឈោតិ កឹ? រត្តិយោ។

អាលបនេបេវំ។ ហេ អគ្គិ, ហេ អគ្គី ហេ អគ្គយោ។

ទុតិយេកវចនេ បុព្ពស្សរលោបេ សម្បត្តេ –

១៩៩. អំ មោ និគ្គហីតំ ឈលបេហិ។

ឈលបត្ថេហិ បរស្ស **អំ**វចនស្ស, **ម**ការស្ស ច និគ្គហីតំ អាទេសោ ហោតិ។ អគ្គឹ។

អគ្គី អគ្គយោ, អគ្គិនា, អគ្គីហិ អគ្គីភិ, “សុនំហិសុ ចា”តិ ឯត្ថ **ច**គ្គហណេន កត្ថចិ ទីឃាភាវោ។ អគ្គិហិ អគ្គិភិ។

“ឈលតោ សស្ស នោ វា”តិ **នោ**។ អគ្គិនោ អគ្គិស្ស, អគ្គីនំ។

“ស្មា នា”តិ វត្តមានេ “ឈលតោ ចា”តិ វិកប្បេន **នា**។ អគ្គិនា អគ្គិស្មា អគ្គិម្ហា, អគ្គីហិ អគ្គីភិ អគ្គិហិ អគ្គិភិ, អគ្គិនោ អគ្គិស្ស, អគ្គីនំ អគ្គិនំ, អគ្គិម្ហិ អគ្គិស្មឹ, អគ្គីសុ អគ្គិសុ។

ឯវមញ្ញេបិ –

ជោតិ បាណិ គណ្ឋិ មុដ្ឋិ, កុច្ឆិ វត្ថិ សាលិ វីហិ;
ព្យាធិ ឱធិ ពោធិ សន្ធិ, រាសិ កេសិ សាតិ ទីបិ។

ឥសិ មុនិ មណិ ធនិ យតិ គិរិ រវិ កវិ,
កបិ អសិ មសិ និធិ វិធិ អហិ កិមិ បតិ;
ហរិ អរិ តិមិ កលិ ពលិ ជលធិ គហបតិ,

ឧរុផិតិ វរមតិ និរុបធិ អធិបតិ។

អញ្ជលិ សារថិ អតិថិ សមាធិ ឧទធិប្បភុតយោ។

ឥការន្តំ។

ឦការន្តោ បុល្លិង្គោ **ទ**ណ្ឌីសទ្ទោ។

“ទណ្ឌី សិ” ឥតីធ –

“អឃោ រស្សមេកវចនយោស្វបិ ចា”តិ រស្សត្តេ សម្បត្តេ ឯត្ថេវា**បិ**គ្គហណេន **សិ**ស្មិំ តទភាវេ សិទ្ធេ និយមត្ថមាហ។

“រស្ស”ន្តិ វត្តមានេ –

១៥០. ន សិស្មិមនបុំសកានិ។

សិស្មិំ នបុំសកវជ្ជិតានិ លិង្គានិ ន រស្សមាបជ្ជន្តេតិ រស្សត្តាភាវោ, **សិ**លោបោ។ ទណ្ឌី តិដ្ឋតិ។

អនបុំសកានីតិ កឹ? សុខការិ ទានំ។

ឯត្ថ ច –

  វិសទាវិសទាការ-វោហារោភយមុត្តកា;
  បុមាទិជាននេ ហេតុ-ភាវតោ លិង្គមីរិតា។

យោលោបេ ទណ្ឌី តិដ្ឋន្តិ។

ឥតរត្រ “អឃោ រស្ស”មិច្ចាទិនា រស្សត្តេ កតេ –

“ឈតោ, កតរស្សា”តិ ច វត្តតេ។

១៥១. យោនំ នោ។

សព្ពេសំ **យោ**នំ សាលបនានំ **ឈ**តោ កតរស្សា បរេសំ **នោ**ឥច្ចាទេសោ ហោតិ។ ទណ្ឌិនោ តិដ្ឋន្តិ។

កតរស្សាតិ កឹ? អគ្គយោ។

  អធិការំ វិនា “យោនំ,
  នោ”តិ យោគវិភាគតោ;
  ក្វចិ អកតរស្សាបិ,
  នោ សារមតិនោ យថា។

អាលបនេ “គេ”តិ វត្តតេ។

១៥២. ឈលបា រស្សំ។

ឈលបឥច្ចេតេ រស្សមាបជ្ជន្តេ **គេ** បរេ។ ភោ ទណ្ឌិ។

“អឃោ រស្ស”ន្តិអាទិនាវ សិទ្ធេបិ រស្សត្តេ បុនារម្ភោ និយមត្ថោ, តេន “ភោ គោ”តិអាទីសុ ន ភវតិ។ ទណ្ឌី ទណ្ឌិនោ។

ទុតិយាយំ វស្សត្តេ កតេ “អ”មិតិ វត្តតេ, “ឃបតោ ស្មិំ យំ វា”តិ ឥតោ មណ្ឌូកគតិយា “វា”តិ វត្តតេ។

១៥៣. នំ ឈតោ កតរស្សា។

ឈតោ កតរស្សា បរស្ស **អំ**វចនស្ស **នំ** ហោតិ វា។ ទណ្ឌិនំ ទណ្ឌី, ទណ្ឌី ទណ្ឌិនោ, ទណ្ឌិនា, ទណ្ឌីហិ ទណ្ឌីភិ, ទណ្ឌិនោ ទណ្ឌិស្ស, ទណ្ឌីនំ។

“ឈលតោ ចា”តិ **នា**។ ទណ្ឌិនា ទណ្ឌិស្មា ទណ្ឌិម្ហា, ទណ្ឌីហិ ទណ្ឌីភិ, ទណ្ឌិនោ ទណ្ឌិស្ស, ទណ្ឌីនំ។

“ឈតោ, កតរស្សា”តិ ច វត្តតេ, បុរេ វិយ “វា”តិ ច។

១៥៤. ស្មិំ និ។

ឈតោ កតរស្សា បរស្ស **ស្មិំ**វចនស្ស **និ**ឥច្ចាទេសោ ហោតិ វា។ ទណ្ឌិនិ ទណ្ឌិស្មិំ ទណ្ឌិម្ហិ, ទណ្ឌីសុ។

ឯវមញ្ញានិបិ –

ធម្មី សង្ឃី ញាណី ហត្ថី, ចក្កី បក្ខី ទាឋី វឌ្ឍី;
ឆត្តី មាលី វម្មី យោគី, ភាគី ភោគី កាមី សាមី។

ធជី គណី សសី កុដ្ឋី, ជដី យានី សុខី សិខី;
ទន្តី មន្តី ករី ចាគី, កុសលី មុសលី ពលី។

បាបការី សត្តឃាតី, មាល្យការី ទីឃជីវី;
ធម្មចារី សីឃយាយី, សីហនាទី ភូមិសាយី –

ឥច្ចាទីនិ **ឦ**ការន្តនាមានិ។

គាមណីសទ្ទស្ស តុ សត្តមិយំ ភេទោ។

គាមណិ, គាមណី គាមណិនោ, ភោ គាមណិ, ភោន្តោ គាមណី ភោន្តោ គាមណិនោ, គាមណិនំ គាមណី, គាមណី គាមណិនោ។

សេសំ **ទណ្ឌី**សមំ។ **និ**អាទេសាភាវោវ វិសេសោ។ ឯវំ **សេនានី សុធី**ប្បភុតយោ។

ឦការន្តំ។

ឧការន្តោ បុល្លិង្គោ **ភិក្ខុ**សទ្ទោ។

តថេវ **ភិក្ខុ**សទ្ទតោ **សិ, សិ**លោបោ។ សោ ភិក្ខុ។

ពហុវចនេ “ឃបតោ ច យោនំ លោបោ”តិ **យោ**លោបោ, “យោសុ កត”ឥច្ចាទិនា ទីឃោ។ តេ ភិក្ខូ។

លោបាភាវេ “វា, យោន”ន្តិ ច វត្តតេ។

១៥៥. លតោ វោការោ ច។

លសញ្ញតោ បរេសំ **យោ**វចនានំ **វោ**ការាទេសោ ហោតិ វា។ **ការ**គ្គហណេន **យោ**នំ **នោ** ច ហោតិ។ **ច** សទ្ទគ្គហណំ កត្ថចិ និវត្តនត្ថំ។ អថ វា **ច**គ្គហណំ នោគ្គហណានុវត្តនត្ថំ, តេន **ជន្តុសព្ពញ្ញូ**អាទិតោ **យោនំ នោ** ច ហោតិ។ **វា**សទ្ទោ វវត្ថិតវិភាសត្ថោ។ តេន –

ភិក្ខុប្បភុតិតោ និច្ចំ, វោ យោនំ ហេតុអាទិតោ;

វិភាសា ន ច វោ នោ ច, អមុប្បកុតិតោ ភវេ។

“អត្តំ, អកតរស្មា”តិ ច វត្តតេ។

១៥៦. វេវោសុ លោ ច។

វេ វោឥច្ចេតេសុ ច បរេសុ អកតរស្មា **លោ** អត្តមាបជ្ជតេ។ ភិក្ខវោ, ភោ ភិក្ខុ, ភវន្តោ ភិក្ខូ។

លោបាភាវេ –

១៥៧. អកតរស្សា លតោ យ្វាលបនស្ស វេវោ។

អកតរស្សា **ល**តោ បរស្ស អាលបនេ វិហិតស្ស **យោ**ឥច្ចេតស្ស **វេ វោ**អាទេសា ហោន្តិ។ **អត្តំ**។ ភវន្តោ ភិក្ខវេ ភិក្ខវោ។ “អំ មោ និគ្គហីតំ ឈលបេហី”តិ និគ្គហីតំ។

ភិក្ខុំ, ភិក្ខូ ភិក្ខវោ, ភិក្ខុនា, ភិក្ខូហិ ភិក្ខូភិ ភិក្ខុហិ ភិក្ខុភិ, ភិក្ខុនោ ភិក្ខុស្ស, ភិក្ខូនំ ភិក្ខុនំ, ភិក្ខុនា ភិក្ខុស្មា ភិក្ខុម្ហា, ភិក្ខូហិ ភិក្ខូភិ ភិក្ខុហិ ភិក្ខុភិ, ភិក្ខុនោ ភិក្ខុស្ស, ភិក្ខូនំ ភិក្ខុនំ, ភិក្ខុម្ហិ ភិក្ខុស្មិំ, ភិក្ខូសុ ភិក្ខុសុ។

ឯវំ សេតុ កេតុ រាហុ ភានុ បង្គុ ឧច្ឆុ វេឡុ មច្ចុ សិន្ធុ ពន្ធុ នេរុ មេរុ សត្ថុ ការុ ហេតុ ជន្តុ រុរុ បដុ ឥច្ចាទយោ។

ហេតុជន្តុសទ្ទានំ បឋមាទុតិយាសុ វិសេសោ។

ហេតុ, ហេតូ ហេតវោ ហេតុយោ, ភោ ហេតុ, ភោន្តោ ហេតូ ហេតវេ ហេតវោ, ហេតុំ, ហេតូ ហេតវោ ហេតុយោ។ សេសំ **ភិក្ខុ**សមំ។

ជន្តុ, ជន្តូ ជន្តវោ។ **ការ**គ្គហណេន យោនំ នោ ច ហោតិ។ ជន្តុនោ ជន្តុយោ, ភោ ជន្តុ, ជន្តូ ជន្តវេ ជន្តវោ, ជន្តុំ, ជន្តូ ជន្តវោ ជន្តុនោ ជន្តុយោ ឥច្ចាទិ។

សត្ថុសទ្ទស្ស ភេទោ។ “សត្ថុ សិ”ឥតីធ –

“អន្តោ”តិ វត្តតេ។

១៥៨. សត្ថុបិតាទីនមា សិស្មិំ សិលោបោ ច។

សត្ថុ បិតុ មាតុ ភាតុ ធីតុ កត្តុឥច្ចេវមាទីនមន្តោ **អា**ត្តមាបជ្ជតេ **សិស្មិំ**, **សិ**លោបោ ច ហោតិ។ សត្ថា។

“សត្ថុ បិតាទីន”ន្តិ អធិការោ។

១៥៩. អញ្ញេស្វារត្តំ ។

សត្ថុ បិតាទីនមន្តោ **សិ**វចនតោ អញ្ញេសុ វចនេសុ **អារ**ត្តមាបជ្ជតេ។ **អារត្ត**មិតិភាវនិទ្ទេសេន កត្ថចិ អនិយមំ ទស្សេតិ។

អារគ្គហណមនុវត្តតេ។

១៦០. តតោ យោនមោ តុ។

តតោ **អារា**ទេសតោ សព្ពេសំ **យោ**នំ **ឱ**ការាទេសោ ហោតិ។

តុគ្គហណេន អញ្ញេហិបិ **ចតុឧភនទីគវា**ទីហិ **យោនមោ**ការោ ហោតិ, សរលោបាទិ។ សត្ថារោ។

អាលបនេ “អការបិតាទ្យន្តានមា”តិ **អាត្តំ**។ “គេ រស្ស”ន្តិ អធិកិច្ច “អាការោ វា”តិ វិកប្បេន រស្សត្តំ, **វ**លោបោ។ ភោ សត្ថ ភោ សត្ថា, ភវន្តោ សត្ថារោ, សត្ថារំ, សត្ថារេ សត្ថារោ។

“តតោ”តិ ច វត្តតេ។

១៦១. នា អា។

តតោ **អារា**ទេសតោ **នា**វចនស្ស **អា**ការាទេសោ ហោតិ។ សត្ថារា, សត្ថុនាតិ **អារត្ត**មិតិភាវនិទ្ទេសេន សិទ្ធំ។ សត្ថារេហិ សត្ថារេភិ។

“វា នំម្ហី”តិ ឥតោ “វា”តិ វត្តតេ។

១៦២. ឧ សស្មឹ សលោបោ ច។

សត្ថុ បិតុឥច្ចេវមាទីនមន្តស្ស **ឧ**ត្តំ ហោតិ វា **ស**ស្មឹ, **ស**លោបោ ច ហោតិ។ **អារា**ទេសាបវាទោយំ។ សត្ថុ, អញ្ញត្ថ ភាវនិទ្ទេសេនារាភាវោ។ សត្ថុស្ស សត្ថុនោ។

“អារត្ត”ន្តិ វត្តតេ។

១៦៣. វា នំម្ហិ។

សត្ថុ បិតុអាទីនមន្តោ **អារ**ត្តមាបជ្ជតេ វា **នំ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ សត្ថារានំ។

អារាភាវេ “វា នំម្ហី”តិ វត្តតេ។

១៦៤. សត្ថុនត្តញ្ច។

សត្ថុសទ្ទន្តស្ស, **បិតា**ទីនមន្តស្ស ច **អ**ត្តំ ហោតិ វា **នំ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ, បុន **សត្ថុ**គ្គហណំ សត្ថុនោ និច្ចវិធានត្ថំ។ សត្ថានំ។

“អម្ហតុម្ហន្តុរាជព្រហ្មត្តសខសត្ថុបិតាទីហិ ស្មា នាវា”តិ **ស្មា**វចនស្ស**នា**ភាវោ។ សត្ថារា, សត្ថារេហិ សត្ថារេភិ, សត្ថុ សត្ថុនោ សត្ថុស្ស, សត្ថារានំ សត្ថានំ។

“អារតោ”តិ វត្តតេ។

១៦៥. តតោ ស្មិមិ។

តតោ **អារា**ទេសតោ **ស្មឹ**វចនស្ស **ឥ**ការាទេសោ ហោតិ។ បុន **តតោ**គ្គហណេន អញ្ញស្មាបិ **ស្មឹ**វចនស្ស **ឥ**ការោ។ យថា – ភុវិ, ទិវិ។

១៦៦. អារោ រស្សមិការេ។

អារាទេសោ រស្សមាបជ្ជតេ ឥការេ បរេ, សត្ថរិ, សត្ថារេសុ។

ឯវំ កត្តា, កត្តារោ, ភោ កត្ត ភោ កត្តា, ភវន្តោ កត្តារោ, កត្តារំ, កត្តារេ កត្តារោ, កត្តារា, កត្តារេហិ កត្តារេភិ។ “ឧ សស្មឹ សលោបោ ចា”តិ **ឧ**ត្តំ, សលោបោ ច។ កត្តុ កត្តុនោ កត្តុស្ស, កត្តារានំ កត្តានំ កត្តូនំ កត្តុនំ, កត្តារា, កត្តារេហិ កត្តារេភិ, កត្តុ កត្តុនោ កត្តុស្ស, កត្តារានំ កត្តានំ កត្តូនំ កត្តុនំ, កត្តរិ, កត្តារេសុ, **អារា**ភាវេ កត្តូសុ កត្តុសុ។

ឯវំ –

ភត្តុ វត្តុ នេតុ សោតុ, ញាតុ ជេតុ ឆេត្តុ ភេត្តុ។ ទាតុ ធាតុ នត្តុ ពោទ្ធុ, វិញ្ញាបេតុ អាទយោបិ។

“ឧ សស្មិ សលោបោ ចា”តិ វត្តតេ។

១៦៧. សកមន្ធាតាទីនញ្ច។

សកមន្ធាតុឥច្ចេវមាទីនមន្តោ ច **ឧ**ត្តមាបជ្ជតេ **ស**ស្មិំ, **ស**លោបោ ច, និច្ចំ បុនព្ពិធានា។ សកមន្ធាតុ វិយ អស្ស រាជិនោ វិភវោ, សេសំ សមំ។ ឯវំ មហាមន្ធាតុប្បភុតយោ។

បិតុសទ្ទស្ស ភេទោ។ **សិម្ហិ អាត្តំ**, **សិ**លោបោ, បិតា។

យោម្ហិ “អារោ, រស្សោ”ន្តិ ច វត្តតេ។

១៦៨. បិតាទីនមសិម្ហិ ។

បិតាទីនម**ារា**ទេសោ រស្សមាបជ្ជតេ អ**សិ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ **សិ**ស្មិំ **អារា**ទេសាភាវេបិ **អសិម្ហី**តិ អធិកវចនមត្ថន្តរវិញ្ញាបនត្ថំ, តេន **តោ**អាទិម្ហិ **បិតា**ទីនមិការោ ច។ យថា – បិតិតោ, មាតិតោ, ភាតិតោ, ធីតិតោ, បិតិបក្ខោ, មាតិបក្ខោតិ។

> បិតរោ, សេសំ **កត្តុ**សមំ។ ភោ បិត ភោ បិតា, ភវន្តោ បិតរោ, បិតរំ, បិតរេ បិតរោ, បិតរា បិតុនា, បិតរេហិ បិតរេភិ។ ភាវនិទ្ទេសេន **អារា**ទេសាភាវេ បិតូហិ បិតូភិ បិតុហិ បិតុភិ, បិតុ បិតុនោ បិតុស្ស, បិតរានំ បិតានំ បិតូនំ, ទីឃាភាវេ បិតុនំ វា, បិតរា, បិតរេហិ បិតរេភិ បិតូហិ បិតូភិ បិតុហិ បិតុភិ, បិតុ បិតុនោ បិតុស្ស, បិតរានំ បិតានំ បិតូនំ បិតុនំ, បិតរិ, បិតរេសុ បិតូសុ បិតុសុ។

ឯវំ ភាតា, ភាតរោ ឥច្ចាទិ។

ឧការន្តំ។

ឩការន្តោ បុល្លិង្គោ **អភិភូ**សទ្ទោ។

តថេវ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ, **សិ**លោបោ។ សោ អភិភូ, **យោ**លោបេ កតេ តេ អភិភូ។

“អយោ រស្សោ”ន្តិអាទិនា រស្សត្តំ, **វោ**ការោ។ កតរស្សត្តា **អ**ត្តាភាវោ។ អភិភុវោ, ភោ អភិភុ, ភវន្តោ អភិភូ អភិភុវោ។

កតរស្សត្តា **វេ**អាទេសោ ន ហោតិ។ សេសំ **ភិក្ខុ**សទ្ទសមំ, រស្សត្តមេវ វិសេសោ។ អភិភុំ, អភិភូ អភិភុវោ , អភិភុនា, អភិភូហិ អភិភូភិ, អភិភុនោ អភិភុស្ស, អភិភូនំ ឥច្ចាទិ។

ឯវំ សយម្ភូ, វេស្សភូ, បរាភិភូ, សហភូអាទយោ។ **សហភូ**សទ្ទស្ស **យោ**នំ **នោ**អាទេសោវ វិសេសោ។ សហភូ, សហភូ សហភុវោ សហភុនោ ឥច្ចាទិ។

តថា **សព្ពញ្ញូ**សទ្ទស្ស **យោ**ស្វេវ វិសេសោ។ សោ សព្ពញ្ញូ តេ សព្ពញ្ញូ, **យោ**លោបាភាវេ រស្សត្តំ, “លតោ វោការោ ចា”តិ ឯត្ថ **ការ**គ្គហណេន **យោ**នំ **នោ**អាទេសោ។ **វា**ធិការស្ស វវត្ថិតវិភាសត្តា ន ច **វោ**ការោ។ សព្ពញ្ញុនោ, ភោ សព្ពញ្ញុ, ភោន្តោ សព្ពញ្ញូ សព្ពញ្ញុនោ, សព្ពញ្ញុំ, សព្ពញ្ញូ សព្ពញ្ញុនោ ឥច្ចាទិ។

ឯវំ មគ្គញ្ញូ ធម្មញ្ញូ អត្ថញ្ញូ កាលញ្ញូ រត្តញ្ញូ មត្តញ្ញូ កតញ្ញូ តថញ្ញូ វិញ្ញូ វិទូ វេទគូ បារគូ ឥច្ចាទយោ។

ឩការន្តំ។

ឯការន្តោ អប្បសិទ្ធោ។

ឱការន្តោ បុល្លិង្គោ **គោ**សទ្ទោ។

តតោ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ, **សិ**លោបោ, គោ គច្ឆតិ។

“គាវ សេ”តិ ឥតោ “គោ”តិ អធិការោ, “អាវា”តិ ច វត្តតេ។

១៦៩. យោសុ ច។

គោឥច្ចេតស្ស **ឱ**ការស្ស **អាវា**ទេសោ ហោតិ **យោ**សុ។ **ច**សទ្ទេន **នា ស្មា ស្មឹសុ**ឥច្ចេតេសុ ច។ “តតោ យោនមោ តូ”តិ ឯត្ថ **តុ**គ្គហណេន យោនមោការោ, សរលោបាទិ។ គាវោ តិដ្ឋន្តិ។

១៧០. អវំម្ហិ ច។

គោឥច្ចេតស្ស **ឱ**ការស្ស **អាវ អវ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ **អំ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ សេទ្ទេន **យោ នា ស ស្មា ស្មឹសុ**ឥច្ចេតេសុ ច **អវា**ទេសោ ហោតិ។ គវោ គច្ឆន្តិ, ហេ គោ, ហេ គាវោ ហេ គវោ។

ទុតិយាយំ **“អំម្ហី”**តិ វត្តតេ។

១៧១. អាវស្សុ វា។

អាវឥច្ចេតស្ស **គាវា**ទេសស្ស អន្តសរស្ស **ឧ**ការាទេសោ ហោតិ វា **អំ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ អាវស្ស អ អាវ, តស្ស **អាវ** សទ្ទន្តស្ស។ “អំមោ”តិអាទិនា និគ្គហីតំ។ គាវុំ គាវំ គវំ, គាវោ គវោ។

“គោណ, វា”តិ វត្តតេ។

១៧២. សុហិនាសុ ច។

សុ ហិ នាឥច្ចេតេសុ សព្ពស្ស **គោ**សទ្ទស្ស **គោណា**ទេសោ ហោតិ វា។ **ច**សទ្ទេន សេសេសុ ច។ គោណោ, គោណា, ហេ គោណ ហេ គោណា, គោណំ, គោណេ, គោណេន, គោណេហិ គោណេភិ, គោណស្ស។

១៧៣. គោណ នំម្ហិ វា។

សព្ពស្ស **គោ**សទ្ទស្ស **គោណា**ទេសោ ហោតិ វា **នំ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ គោណានំ, គោណា គោណស្មា គោណម្ហា, គោណេហិ គោណេភិ, គោណស្ស, គោណានំ, គោណេ គោណស្មឹ គោណម្ហិ, គោណេសុ។

គោណាទេសាភាវេ គាវេន គវេន, គោហិ គោភិ។

១៧៤. គាវ សេ។

“គោ អាវ សេ”ឥតិ តិបទមិទំ។ គោស្ស ឱ គោ, **គោ**សទ្ទោការស្ស **អាវា**ទេសោ ហោតិ **សេ** វិភត្តិម្ហិ។ គាវស្ស គវស្ស។

នំម្ហិ “គោ, អវា”តិ ច វត្តតេ។

១៧៥. តតោ នមំ បតិម្ហាលុត្តេ ច សមាសេ។

តតោ **គោ**សទ្ទតោ បរស្ស **នំ**វចនស្ស **អំ**អាទេសោ ហោតិ, **គោ**សទ្ទោការស្ស **អវា**ទេសោ ច **បតិ**ម្ហិ បរេ អលុត្តេ ច សមាសេ។ **ច**សទ្ទេន អសមាសេបិ **អំ អវា**ទេសា។ គវំបតិស្ស ថេរស្ស, គវំ។

“សុហិនាសុ ចា”តិ ឯត្ថ **ច**សទ្ទេន នំម្ហិ **គុ**អាទេសោ។ “នោ ច ទ្វាទិតោ នំម្ហី”តិ សុត្តេ **ច**សទ្ទេន **ន** ការាគមោ ច។ គុន្នំគោនំ វា។

គាវា គាវម្ហា គាវស្មា គវា គវម្ហា គវស្មា, គោហិ គោភិ, គាវស្ស គវស្ស, គវំ គុន្នំ គោនំ, គាវេ គាវម្ហិ គាវស្មិ គវេ គវម្ហិ គវស្មិ, គាវេសុ គវេសុ គោសុ។

ឱការន្តំ។

បុរិសោ គុណវា រាជា, សា'គ្គិ ទណ្ឌី ច ភិក្ខុ ច;
សត្ថា'ភិភូ ច សព្ពញ្ញូ, គោតិ បុល្លិង្គសង្គហោ។

បុល្លិង្គំ និដ្ឋិតំ។

អស្មា នស្មា តស្មា នម្ហា តម្ហា, នេហិ នេភិ តេហិ តេភិ, អស្ស នស្ស តស្ស, នេសំ តេសំ នេសានំ តេសានំ, អស្មិ នស្មិ តស្មិ នម្ហិ តម្ហិ, នេសុ តេសុ។

ឥត្ថិយំ "តា សិ" ឥតីធ **សា**ទេស**សិ**លោបា។ សា កញ្ញា, នត្តំ។ នា តា នាយោ តាយោ, នំ តំ, នា តា នាយោ តាយោ, នាយ តាយ, នាហិ តាហិ នាភិ តាភិ។

"ឯតិមាសមី"តិ ឥតោ **ឯតិមា**គ្គហណញ្ច "តស្សា វា"តិ ឥតោ **ត**គ្គហណញ្ច បញ្ចមិយន្តវសេន វត្តតេ "វា"តិ ច។

២១៥. តតោ សស្ស ស្សាយ។

តតោ **តា ឯតា ឥមា**តោ បរស្ស **ស**ស្ស វិភត្តិស្ស **ស្សាយា**ទេសោ ហោតិ វា។

"សំសាស្វេកវចនេសុ ច, ឥ"ឥតិ ច វត្តតេ។

២១៦. តស្សា វា។

តាឥច្ចេតស្ស ឥត្ថិយំ វត្តមានស្ស អន្តស្ស **ឥ**ការោ ហោតិ វា **សំ សា**ស្វេកវចនេសុ វិភត្តាទេសេសុ។ តិស្សាយ តស្សាយ អស្សាយ នស្សាយ អស្សា នស្សា តិស្សា តស្សា នាយ តាយ, នាសំ តាសំ។

បញ្ចមីឆដ្ឋីសុ តតិយាចតុត្ថីសមំ។ សត្តមិយំ អស្សំ នស្សំ តិស្សំ តស្សំ នាយំ តាយំ, នាសុ តាសុ។

នបុំសកេ **សិម្ហិសា**ទេសាភាវា នត្តំ។ នំ តំ, នានិ តានិ, នំ តំ, នានិ តានិ, នេន តេន ឥច្ចាទិ បុល្លិង្គសមំ។

ឯត សិ, "ឯតតេសំ តោ"តិ **ស**ការាទេសោ។ ឯសោ បុរិសោ, ឯតេ, ឯតំ, ឯតេ ឥច្ចាទិ **សព្ព**សទ្ទសមំ។

ឥត្ថិយំ **ឯតា សិ, សា**ទេសោ។ ឯសា កញ្ញា, ឯតា ឯតាយោ, ឯតំ, ឯតា ឯតាយោ, ឯតាយ, ឯតាហិ ឯតាភិ។

ស ស្មឹសុ បន "សំសាស្វេកវចនេសុ ចា"តិ វត្តតេ។

២១៧. ឯតិមាសមិ។

អន្តាបេក្ខាយំ ឆដ្ឋី, **ឯតា ឥមា**ឥច្ចេតេសមន្តោ សរោ **ឥ**ការោ ហោតិ **សំសា**ស្វេកវចនេសុ វិភត្តាទេសេសុ។ **សា**ទេសគតិកត្តា **ស្សាយា**ទេសេបិ។ **ច**សទ្ទាធិការតោ **អញ្ញេកា**សទ្ទាទីនមន្តស្ស ច។

ឯតិស្សាយ ឯតិស្សា ឯតាយ, ឯតាសំ ឯតាសានំ, ឯតាយ, ឯតាហិ ឯតាភិ, ឯតិស្សាយ ឯតិស្សា ឯតាយ, ឯតាសំ ឯតាសានំ, ឯតិស្សំ ឯតាយំ, ឯតាសុ។

ចសទ្ទតោ អញ្ញិស្សា អញ្ញាយ, អញ្ញិស្សំ អញ្ញាយំ។ ឯកិស្សា ឯកាយ, ឯកិស្សំ ឯកាយំ។ ឥតរិស្សា ឥតរាយ, ឥតរិស្សំ ឥតរាយំ ឥច្ចាទិ។

នបុំសកេ ឯតំ, ឯតានិ, ឯតំ, ឯតានិ, សេសំ ញេយ្យំ។

ឥមសទ្ទស្ស ភេទោ។ **ឥម សិ** –

“សព្ពស្សិមស្សា”តិ វត្តតេ។

២១៨. អនបុំសកស្សាយំ សិម្ហិ។

ឥមសទ្ទស្ស សព្ពស្សេវ អនបុំសកស្ស **អយំ**អាទេសោ ហោតិ **សិ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ, **សិ**លោបោ។ អយំ បុរិសោ, ឥមេ, ឥមំ, ឥមេ។

២១៩. អនិមិ នាម្ហិ ច។

ឥមសទ្ទស្ស សព្ពស្សេវ **អន ឥមិ**អាទេសា ហោន្តិ **នា**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ អនិត្ថិលិង្គស្សេវេតំ គហណំ។ អនេន ឥមិនា។

“សុនំហិស្វូ”តិ វត្តតេ។

២២០. សព្ពស្សិមស្សេ វា។

សព្ពស្ស **ឥម**សទ្ទស្ស **ឯ**ការោ ហោតិ វា **សុ នំ ហិ**ឥច្ចេតេសុ វចនេសុ។

អាប្បច្ចយន្តានិទ្ទេសា, សព្ពត្ថាតិ អវុត្តតោ;
អនិត្ថិលិង្គស្សេវេត្ថ, គហណញ្ចិ ឥមស្សិតិ។

ឯហិ ឯភិ ឥមេហិ ឥមេភិ។

“សព្ពស្ស, វា, សព្ពត្ថ, សស្មាស្មឹសំសាស្វត្ត”ន្តិ ច វត្តតេ។

២២១. ឥមសទ្ទស្ស ច។

ឥមសទ្ទស្ស ច សព្ពស្សេវ **អត្តំ** ហោតិ វា **ស ស្មា ស្មឹសំ សា**ឥច្ចេតេសុ វចនេសុ សព្ពត្ថ លិង្គេសុ។

អស្ស ឥមស្ស, ឯសំ ឯសានំ ឥមេសំ ឥមេសានំ, អស្មា ឥមស្មា ឥមម្ហា, ឯហិ ឯភិ ឥមេហិ ឥមេភិ, អស្ស ឥមស្ស, ឯសំ ឯសានំ ឥមេសំ ឥមេសានំ, អស្មឹ ឥមស្មឹ ឥមម្ហិ, ឯសុ ឥមេសុ។

ឥត្ថិយំ **ឥមា សិ, អយ**មាទេសសិលោបា។

អយំ កញ្ញា, ឥមា ឥមាយោ, ឥមំ, ឥមា ឥមាយោ, ឥមាយ, ឥមាហិ ឥមាភិ។ ចតុត្ថិយំ **អត្តំ**, **ឥ**ការ- **ស្សាយា**ទេសា ច, អស្សាយ ឥមិស្សាយ អស្សា ឥមិស្សា ឥមាយ, ឥមាសំ ឥមាសានំ។ សត្តមិយំ អស្សំ ឥមិស្សំ ឥមិស្សា វា, “តេសុ វុទ្ធិលោបា”ទិនា **ស្មឹ**វចនស្ស វា **សា**ទេសោ។ ឥមាយំ, ឥមាសុ។ សេសំ ញេយ្យំ។

នបុំសកេ **ឥម សិ,** “សវិភត្តិស្ស, វា”តិ ច វត្តតេ។

២២២. ឥមស្សិទមំសិសុ ន បុំសកេ។

នបុំសកេ វត្តមានស្ស សព្ពស្សេវ **ឥម**សទ្ទស្ស សវិភត្តិស្ស **ឥទំ** ហោតិ វា **អំ សិ**សុ បរេសុ។

ឥទំ ចិត្តំ វិរោចតិ, ឥមំ, ឥមានិ, ឥទំ បុប្ផំ បស្សសិ, ឥមំ, ឥមានិ, អនេន ឥមិនា, ឯហិ ឯភិ ឥមេហិ ឥមេភិ ឥច្ចាទិ បុល្លិង្គេ វិយ ញេយ្យំ។

អមុសទ្ទស្ស ភេទោ។ **អមុ សិ** –

“វា, អនបុំសកស្ស, សិម្ហិ”តិ ច វត្តតេ។

២២៣. អមុស្ស មោ សំ។

អនបុំសកស្ស **អមុ**សទ្ទស្ស **ម**ការោ **ស**ការមាបជ្ជតេ វា **សិ**ម្ហិ បរេ។ អសុ រាជា។

“សព្ពនាមតោ, វា”តិ ច វត្តតេ។

២២៤. សព្ពតោ កោ។

សព្ពតោ សព្ពនាមតោ បរោ **ក**ឥច្ចយមាគមោ ហោតិ វា។ បុន **សព្ពតោ**គ្គហណេន **ហីនា**ទិតោបិ **កោ**។ “អមុស្ស មោ ស”ន្តិ វិនាធិការេន យោគេន **ក**ការេបិ **សា**ទេសោ។

អសុកោ , អសុកា, អសុកំ។ **សា**ទេសាភាវេ អមុកោ, អមុកា, អមុកំ ឥច្ចាទិ។

ពហុវចនេ “លតោ វោការោ ចា”តិ សុត្តេ អនុវត្តមាន**វា**គ្គហណេន **វោ**ការោ ន ហោតិ, និច្ចំ **យោ**លោបោ, ទីឃោ ច។

> អមូ បុរិសា, អមុំ, អមូ, អមុនា, អមូហិ អមូភិ អមុហិ អមុភិ, អមុស្ស។ “អមុស្សាទុ”ន្តិ វិនាធិការេន យោគេន **អទុំ**អាទេសោ, អទុស្ស, អមូសំ អមូសានំ អមុសំ អមុសានំ, អមុស្មា អមុម្ហា, អមូហិ អមូភិ អមុហិ អមុភិ, អមុស្ស អទុស្ស, អមូសំ អមូសានំ អមុសំ អមុសានំ, អមុស្មិំ អមុម្ហិ, អមូសុ អមុសុ។

ឥត្ថិយំ **សិ**ម្ហិ **សា**ទេសាទិ។

> អសុ កញ្ញា អសុកា អមុកា វា, អមូ អមុយោ, អមុំ, អមូ អមុយោ, អមុយា, អមូហិ អមូភិ, អមុស្សា អមុយា, អមូសំ អមូសានំ, អមុយា, អមូហិ អមូភិ, អមុស្សា អមុយា, អមូសំ អមូសានំ, អមុស្សំ អមុយំ អមុយា, អមូសុ។

នបុំសកេ **អមុំសិ**។ “សវិភត្តិស្ស”, **ឥមស្សិទ**មិច្ចាទិតោ “អំសិសុ នបុំសកេ”តិ ច វត្តតេ។

២២៥. អមុស្សាទុំ។

នបុំសកេ វត្តមានស្ស សព្ពស្សេវ **អមុ**សទ្ទស្ស សវិភត្តិស្ស **អទុំ** ហោតិ **អំសិ**សុ បរេសុ។ អទុំ បុប្ផំ, អមូ អមូនិ, អទុំ, អមូ អមូនិ, អមុនា ឥច្ចាទិ បុល្លិង្គសមំ។

កឹសទ្ទស្ស ភេទោ។ “កឹ សិ” ឥតីធ –

“កិស្ស ក វេ ចា”តិ ឥតោ “កិស្ស, ក”ឥតិ ច វត្តតេ។

២២៦. សេសេសុ ច។

កិំមិច្ចេតស្ស **ក**សទ្ទោ អាទេសោ ហោតិ **វ**ប្បច្ចយតោ សេសេសុ វិភត្តិភេទេសុ។ ឯត្ថ ច “កិស្ស ក វេ ចា”តិ សុត្តេ **ច**សទ្ទេន **វ**ប្បច្ចយាវសិដ្ឋ **ថ**មាទិប្បច្ចយានំ គហិតត្តា **សេស**គ្គហណេន វិភត្តិយោវ គយ្ហន្តេ។ **ច**គ្គហណំ កត្ថចិ និវត្តនត្ថំ, តេន “កិស្ស, កិស្មិ”ន្តិអាទិ ច សិជ្ឈតិ។ “សោ”តិ **សិ**ស្ស **ឱ**, សរលោបាទិ។

> កោ ឯសោ, កេ, កំ, កេ, កេន, កេហិ កេភិ, កស្ស កិស្ស, និគ្គហីតលោបាទិ, កេសំ កេសានំ, កស្មា កម្ហា, កេហិ កេភិ, កស្ស កិស្ស, កេសំ កេសានំ, កស្មិំ កិស្មិំ កម្ហិ កិម្ហិ, កេសុ។

ឥត្ថិយំ “កឹ សិ”ឥតីធ “សេសេសុ ចា”តិ វិភត្តិយំ បរាយំ **កា**ទេសេ កតេ “ឥត្ថិយមតោ អាប្បច្ចយោ”តិ មជ្ឈេ **អា**ប្បច្ចយោ, **សិ**លោបោ។

កា ឯសា កញ្ញា, កា កាយោ, កំ, កា កាយោ ឥច្ចាទិ **សព្ពា**សទ្ទសមំ។

នបុំសកេ **កឹ សិ,** លោបវិធិស្ស ពលវតរត្តា បឋមំ **សិ**លោបេ កតេ បុន វិភត្តិបរត្តាភាវា, “តទនុបរោធេនា”តិ បរិភាសតោ វា **កា**ទេសាភាវោ។ កឹ ឯតំ, កានិ។

ទុតិយេកវចនេ “ក្វចិ លោប”ន្តិ និគ្គហីតលោបេ កតេ “អំមោ និគ្គហីតំ ឈលបេហី”តិ និគ្គហីតំ។ កឹ, កានិ ឥច្ចាទិ បុល្លិង្គសមំ។

ឯកសទ្ទោ សង្ខ្យាតុល្យាសហាយញ្ញវចនោ។ យទា សង្ខ្យាវចនោ, តទា សព្ពត្ថេកវចនន្តោវ, អញ្ញត្ថ ពហុវចនន្តោបិ។ ឯកោ, ឯកា, ឯកំ ឥច្ចាទិ សព្ពត្ថ **សព្ព**សទ្ទសមំ។ **សំសា**ស្វេវ វិសេសោ។

ឧភសទ្ទោ **ទ្វិ**សទ្ទបរិយាយោ, សទា ពហុវចនន្តោវ។

“ឧភ យោ” ឥតីធ “តតោ យោនមោ តូ”តិ ឯត្ថ **តុ**គ្គហណេន ក្វចិ **យោ**នមោការោ។ ឧភោ បុរិសាឧភេ វា, ឧភោ បុរិសេ ឧភេ។ **សុ ហិ**សុ “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា ក្វចិ ឯការស្សោការោ។ ឧភោហិ ឧភោភិ ឧភេហិ ឧភេភិ។

២២៧. ឧភាទិតោ នមិន្នំ។

ឧភឥច្ចេវមាទិតោ នំវចនស្ស **ឥន្នំ** ហោតិ។

ឧភិន្នំ, ឧភោហិ ឧភោភិ ឧភេហិ ឧភេភិ, ឧភិន្នំ, ឧភោសុ ឧភេសុ។

ទ្វិអាទយោ សង្ខ្យាសង្ខ្យេយ្យវចនា, ពហូនំ វាចិតត្តា សទា ពហុវចនន្តាវ។

“ទ្វិ យោ”ឥតីធ “សវិភត្តិស្ស, ឥត្ថិបុមនបុំសកសង្ខ្យ”ន្តិ ច អធិការោ។

២២៨. យោសុ ទ្វិន្នំ ទ្វេ ច។

ទ្វិឥច្ចេតស្ស សង្ខ្យាសទ្ទស្ស ឥត្ថិបុមនបុំសកេ វត្តមានស្ស សវិភត្តិស្ស **ទ្វេ**ឥច្ចាទេសោ ហោតិ **យោ**សុ បរេសុ។ **ច**សទ្ទេន ទុវេ ច, ក្វចិ ទុវិ ច **នំម្ហិ**។ **ពហុវចន**ប្បហណំ **ទ្វិ**សទ្ទតោ ពហុវចនមេវ ហោតីតិ ញាបនត្ថំ។ ទ្វេ ធម្មា, ទ្វេ ឥត្ថិយោ, ទ្វេ រូបានិ, ទុវេ វា, ឯវំ ទុតិយាយម្បិ, ទ្វីហិ ទ្វីភិ។

នំម្ហិ ទីយេ សម្បត្តេ –

២២៩. នោ ច ទ្វាទិតោ នំម្ហិ។

ទ្វិឥច្ចេវមាទិតោ សង្ខ្យាតោ **ន**ការាគមោ ហោតិ **នំម្ហិ** វិភត្តិម្ហិ។ **ច**សទ្ទគ្គហណេន ឥត្ថិយំ **តិ ច តុ**សទ្ទតោ **ស្ស**ញ្ញាគមោ **នំម្ហិ** វិភត្តិម្ហិ។ ទ្វិន្នំ ទុវិន្នំ វា, ទ្វីហិ ទ្វីភិ, ទ្វិន្នំ ទុវិន្នំ, ទ្វីសុ។

តិសទ្ទស្ស ភេទោ។ “តិ យោ”ឥតីធ

យោលោបេ សម្បត្តេ

“យោសូ”តិ វត្តតេ។

២៣០. តិ ចតុន្នំ តិស្សោ ចតស្សោ តយោចត្តារោតីណិ ចត្តារិ។

តិ ចតុន្នំ សង្ខ្យានំ ឥត្ថិបុមនបុំសកេ វត្តមានានំ សវិភត្តីនំ យថាក្កមំ **តិស្សោ ចតស្សោ តយោ ចត្តារោតីណិ ចត្តារិ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ **យោ**សុ បរេសុ។ តយោ បុរិសា, តយោ បុរិសេ បស្ស, តីហិ តីភិ។

“ន”មិតិ វត្តតេ។

២៣១. ឥណ្ណមិណ្ណន្នំ តីហិ សង្ខ្យាហិ។

តិឥច្ចេតស្មា សង្ខ្យាសទ្ទា បរស្ស **នំ**វចនស្ស **ឥណ្ណំ ឥណ្ណន្នំ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ, សរលោបាទិ។ តិណ្ណំ តិណ្ណន្នំ, តីហិ តីភិ, តិណ្ណំ តិណ្ណន្នំ, តីសុ។

ឥត្ថិយំ តិស្សោ ឥត្ថិយោ, តិស្សោ, តីហិ តីភិ, **នំ**ម្ហិ **ស្ស**ញ្ញាគមោ, តិស្សន្នំ, **ស្សំ**ព្យវធានតោ **ឥណ្ណ**ភាវោ, សេសំ សមំ។

នបុំសកេ តីណិ, តីណិ។ សេសំ បុល្លិង្គសមំ។

តថា **ចតុ**សទ្ទស្សាបិ យោសុ “តិចតុន្ន”ន្តិអាទិនា យថាវុត្តាទេសោ, “តតោ យោនមោ តូ”តិ ឯត្ថ **តុ**សទ្ទេន ក្វចិ **ឱ**ការោ ច។ ចត្តារោ ចតុរោ វា, ចត្តារោ ចតុរោ, ចតូហិ ចតូភិ ចតុព្ភិ, ចតុន្នំ, **ន**ការាគមោ។ ចតូហិ ចតូភិ ចតុព្ភិ, ចតុន្នំ, ចតូសុ។

ឥត្ថិយំ ចតស្សោ, ចតស្សោ, **នំ**ម្ហិ **ស្ស**ញ្ញាគមោ, “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា ចតុរុការស្ស **អ**ការោ។ ចតស្សន្នំ។ សេសំ សមំ។

នបុំសកេ ចត្តារិ, ចត្តារិ។ សេសំ បុល្លិង្គសមំ។

តថា –

> នីលាទិគុណនាមញ្ច, ពហុព្ពីហិ ច តទ្ធិតំ;
> សាមញ្ញវុត្យតីតាទិ-កិតន្តំ វាច្ចលិង្គិកំ។

ឯត្ថេទំ វុច្ចតេ –

> ឯសេ’សោ ឯតមិតិ ច,
> បសិទ្ធិ អត្ថេសុ យេសុ លោកស្ស;
> ថីបុន្នបុំសកានិតិ,
> វុច្ចន្តេ តានិ នាមានិ។

តិលិង្គំ និដ្ឋិតំ។

អលិង្គនាម

អថាលិង្គេសុ នាមេសុ **តុម្ហម្ហ**សទ្ទា វុច្ចន្តេ។

តេសំ បនាលិង្គត្តា តីសុ លិង្គេសុ សមានរូបំ។ **“តុម្ហម្ហ”**ឥតិ ឋិតេ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ។

“សវិភត្តីនំ, តុម្ហម្ហាក”ន្តិ អធិការោ។

២៣២. ត្វមហំ សិម្ហិ ច។

សព្ពេសំ **តុម្ហអម្ហ**សទ្ទានំ សវិភត្តីនំ យថាក្កមំ **ត្វំអហំ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ **សិ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ **ច**សទ្ទេន **តុម្ហ**ស្ស **តុវ**ញ្ច ហោតិ។ ត្វំ បុមា, ត្វំ ឥត្ថី, ត្វំ នបុំសកំ, តុវំ សត្ថា វា។ អហំ បុមា, អហំ ឥត្ថី, អហំ នបុំសកំ។

ពហុវចនេ “សព្ពនាមការតេ បឋមោ”តិ **ឯ**ការោ។ តុម្ហេ តិដ្ឋថ, ភិយ្យោ អម្ហេ មហេមសេ។

“អម្ហស្សា”តិ វត្តតេ។

២៣៣. មយំ យោម្ហិ បឋមេ។

សព្ពស្ស **អម្ហ**សទ្ទស្ស សវិភត្តិស្ស **មយំ**អាទេសោ ហោតិ **យោ**ម្ហិ បឋមេ។ មយំ គច្ឆាម។

ឯត្ថ ច ឯកស្មិម្បិ គារវពហុមានេន ពហុត្តសមារោបា ពហុវចនំ ហោតិ។

“អំម្ហី”តិ វត្តតេ។

២៣៤. តវំ មមញ្ច នវា។

សព្ពេសំ **តុម្ហ អម្ហ**សទ្ទានំ សវិភត្តីនំ **តវំ មមំ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ នវា យថាក្កមំ **អំ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ តវំ, មមំ បស្ស។

២៣៥. តំ មមំម្ហិ។

សព្ពេសំ **តុម្ហ អម្ហ**សទ្ទានំ សវិភត្តីនំ **តំ មំ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ យថាក្កមំ **អំ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ តំ, មំ។

២៣៦. តុម្ហស្ស តុវំ ត្វមំម្ហិ។

សព្ពស្ស **តុម្ហ**សទ្ទស្ស សវិភត្តិស្ស **តុវំត្វំ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ **អំ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ តុវំ ត្វំ។

ពហុវចនេ “តុម្ហម្ហេហិ, អាក”ន្តិ ច វត្តតេ។

២៣៧. វា យ្វប្បឋមោ។

តុម្ហម្ហេហិ បរោ អប្បឋមោ **យោ អាកំ** ហោតិ វា។ តុម្ហាកំ បស្សាមិ, តុម្ហេ បស្សាមិ, អម្ហាកំ បស្សសិ, អម្ហេ បស្សសិ។

២៣៨. នាម្ហិ តយា មយា។

សព្ពេសំ **តុម្ហ អម្ហ**សទ្ទានំ សវិភត្តីនំ **តយា មយា**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ យថាក្កមំ **នា**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។

២៣៩. តយាតយីនំ តកាវោ ត្វត្តំ វា។

តយា តយិឥច្ចេតេសំ **ត**ការោ **ត្វ**ត្តមាបជ្ជតេ វា។ ត្វយា តយា, មយា, តុម្ហេហិ តុម្ហេភិ, អម្ហេហិ អម្ហេភិ។

“សស្មី, វា”តិ វត្តតេ។

២៤០. សស្សំ។

តុម្ហម្ហេហិ **ស**ស្ស វិភត្តិស្ស **អមា**ទេសោ ហោតិ វា។ តុម្ហំ, អម្ហំ ទីយតេ។

២៤១. តវ មម សេ។

សព្ពេសំ **តុម្ហ អម្ហ**សទ្ទានំ សវិភត្តីនំ យថាក្កមំ **តវមម**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ **សេ** វិភត្តិម្ហិ, វិកប្បេនាយំ វិជ្ជន្តរស្ស វិជ្ជមានត្តា។

“សេ”តិ វត្តតេ។

២៤២. តុយ្ហំ មយ្ហញ្ច។

សព្ពេសំ **តុម្ហ អម្ហ**សទ្ទានំ សវិភត្តីនំ យថាក្កមំ **តុយ្ហំមយ្ហំ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ច ហោន្តិ **សេ** វិភត្តិម្ហិ។ តវ, មម តុយ្ហំ, មយ្ហំ វា ទីយតេ។

២៤៣. អម្ហស្ស មមំ សវិភត្តិស្ស សេ។

សព្ពស្សេវ **អម្ហ**សទ្ទស្ស សវិភត្តិស្ស **មមំ**អាទេសោ ហោតិ **សេ** វិភត្តិម្ហិ។ មមំ ទីយតេ។

“សស្ស”ន្តិ ឥតោ សីហគតិយា “អ”មិតិ វត្តតេ។

២៤៤. តុម្ហម្ហេហិ នមាកំ។

តុម្ហម្ហេហិ បរស្ស **នំ**វចនស្ស **អាក**មិច្ចាទេសោ ហោតិ, **អ**ញ្ច។ “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា **អម្ហ**ស្ស ក្វចិ **អស្មា** ទេសោ។ តុម្ហំ តុម្ហាកំ, អម្ហំ អម្ហាកំ អស្មាកំ វា។

បញ្ចមិយំ “អម្ហតុម្ហន្តុរាជ”ឥច្ចាទិនា **ស្មា**វចនស្ស **នា**ភាវាតិទេសោ។ តយា, មយា អបេតិ, តុម្ហេហិ, អម្ហេហិ តុម្ហេភិ អម្ហេភិ, តុម្ហំ អម្ហំ តវ មម, តុយ្ហំ, មយ្ហំ មមំ បរិគ្គហោ, តុម្ហំ តុម្ហាកំ, អម្ហំ អម្ហាកំ អស្មាកំ ធម្មតា។

“ស្មិម្ហី”តិ វត្តតេ។

២៤៥. តុម្ហម្ហាកំ តយិ មយិ។

សព្ពេសំ **តុម្ហ អម្ហ**សទ្ទានំ សវិភត្តីនំ **តយិ មយិ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ យថាក្កមំ **ស្មឹ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ **ត**ការស្ស **ត្វ**ត្តំ។ ត្វយិ តយិ មយិ, តុម្ហេសុ អម្ហេសុ។

តេសំ ឯវ **តុម្ហ អម្ហ**សទ្ទានំ បទតោ បរេសំ ក្វចិ អាទេសន្តរវិធានេ រូបភេទោ។

“នវា”តិ អធិការោ។

២៤៦. បទតោ ទុតិយាចតុត្ថីឆដ្ឋីសុ វោ នោ។

សព្ពេសំ **តុម្ហ អម្ហ**សទ្ទានំ សវិភត្តីនំ បទស្មា បរេសំ **វោ នោ**អាទេសា ហោន្តិ យថាក្កមំ ទុតិយាចតុត្ថីឆដ្ឋីសុ ពហុវចនេសុ នវា។ ឯត្ថ ច “ឯកវចនេសូ”តិ វត្តមានត្តា “ពហុវចនេសូ”តិ លទ្ធំ។ បហាយ វោ គមិស្សាមិ, មា នោ អជ្ជ វិកន្តីសុ, ធម្មំ វោ ភិក្ខវេ ទេសិស្សាមិ, សំវិភជេថ នោ រជ្ជេន, តុដ្ឋោស្មិ វោ បកតិយា, សត្ថា នោ ភគវា អនុប្បត្តោ។

នវាតិ កឹ? ភយំ តុម្ហាក នោ សិយា, ឯសោ អម្ហាកំ សត្ថា។

“បទតោ, ចតុត្ថីឆដ្ឋីសូ”តិ វត្តតេ។

២៤៧. តេមេកវចនេសុ ច។

សព្ពេសំ **តុម្ហ អម្ហ**សទ្ទានំ សវិភត្តីនំ បទស្មា បរេសំ **តេ មេ**អាទេសា ហោន្តិ យថាក្កមំ ចតុត្ថីឆដ្ឋីសុ ឯកវចនេសុ នវា។ ទទាមិ តេ គាមវរានិ បញ្ច, ទទាហិ មេ គាមវរំ, ឥទំ តេ រដ្ឋំ, អយំ មេ បុត្តោ។

នវាតិ កឹ? ឥទំ ចីវរំ តុយ្ហំ វិកប្បនត្ថាយ ទម្មិ, សុណាថ វចនំ មម។

> **នវា**ធិការតោ ចេត្ថ,
> វោ នោ តេ មេតិ យេ ឥមេ;
> បាទាទោ ច ច វា ឯវា-
> ទិយោគេ ច ន ហោន្តិ តេ។

យថា –

> ន សោចាមិ ន រោទាមិ, តវ សុត្វាន មាណវ;

តុយ្ហញ្ចាបិ មហារាជ, មយ្ហញ្ច រដ្ឋវឌ្ឍនំ។

ឯវមិទំ ទីឃមទ្ធានំ សន្ធាវិតំ សំសរិតំ មមញ្ចេវ តុម្ហាកញ្ចាតិ។

បទតោតិ កឹ? តវ ញាតិ, មម ញាតិ។

“តេ មេ”តិ វត្តតេ។

២៤៨. ន អំម្ហិ។

សព្ពេសំ **តុម្ហ អម្ហ**សទ្ទានំ សវិភត្តីនំ បទស្មា បរេសំ **តេ មេ**អាទេសា ន ហោន្តិ **អំ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ បស្សេយ្យ តំ វស្សសតំ អារោគ្យំ។ សោ មមព្រវីតិ។

“តេមេកវចនេ”តិ វត្តតេ។

២៤៩. វា តតិយេ ច។

សព្ពេសំ **តុម្ហ អម្ហ**សទ្ទានំ សវិភត្តីនំ បទស្មា បរេសំ **តេ មេ** អាទេសា ហោន្តិ វា យថាក្កមំ តតិយេកវចនេ បរេ ។ កតំ តេ បាបំ, កតំ តយា បាបំ, កតំ មេ បុញ្ញំ, កតំ មយា បុញ្ញំ។

“វា, តតិយេ”តិ ច វត្តតេ។

២៥០. ពហុវចនេសុ វោ នោ។

សព្ពេសំ **តុម្ហ អម្ហ**សទ្ទានំ សវិភត្តីនំ បទស្មា បរេសំ **វោ នោ**អាទេសា ហោន្តិ វា យថាក្កមំ តតិយាពហុវចនេ បរេ។ កតំ វោ កម្មំ, កតំ នោ កម្មំ។

ពហុវចននិទ្ទេសេន ក្វចិ **យោ**ម្ហិ បឋមេ ច **វោ នោ** ហោន្តិ។ គាមំ វោ គច្ឆេយ្យាថ, គាមំ នោ គច្ឆេយ្យាម។

តថា **បញ្ចា**ទីនមឌ្ឍារសន្នានំ, **កតិ**សទ្ទស្ស ចាលិង្គត្តា តិលិង្គេបិ សមានរូបំ, អលិង្គត្តា ឯវ **បញ្ចា**ទិតោ ឥត្ថិប្បច្ចយាភាវោ។

“បញ្ច យោ”ឥតីធ –

“យោសុ ទ្វិន្នំ ទ្វេ ចា”តិ ឥតោ “យោសូ”តិ វត្តតេ, “ឥត្ថិបុមនបុំសកសង្ខ្យា”ន្តិ ច។

២៥១. បញ្ចាទីនមការោ។

អន្តាបេក្ខាយំ ឆដ្ឋី, **បញ្ចា**ទីនំ **អដ្ឋារស**ន្នានំ សង្ខ្យានំ ឥត្ថិបុមនបុំសកេ វត្តមានានមន្តស្ស សវិភត្តិស្ស **អ**ការោ ហោតិ **យោ**សុ បរេសុ។ **អា ឯ**អាទេសាបវាទោយំ, បញ្ចក្ខន្ធា, បញ្ច គតិយោ, បញ្ច ឥន្ទ្រិយានិ។ ឯវំ ទុតិយាយញ្ច។

“សុនំហិសូ”តិ វត្តតេ។

២៥២. បញ្ចាទីនមត្តំ។

បញ្ចាទីន**មដ្ឋារស**ន្នានំ សង្ខ្យានមន្តោ **អត្ត**មាបជ្ជតេ **សុ នំ ហិ**ឥច្ចេតេសុ បរេសុ។ **ឯ**ត្តទីឃាបវាទោយំ។ បញ្ចហិ បញ្ចភិ , បញ្ចន្នំ, បញ្ចហិ បញ្ចភិ, បញ្ចន្នំ, បញ្ចសុ។ ឯវំ **ឆ ស ត្ត អដ្ឋនវ ទស**សទ្ទា។

“ឯកញ្ច ទស ចា”តិ អត្ថេ ទ្វន្ទសមាសេ, “ឯកេន អធិកា ទសា”តិ អត្ថេ តប្បុរិសេ វា កតេ

“សង្ខ្យានេ”តិ វត្តតេ។

២៥៣. ទ្វេកដ្ឋានមាការរោ វា។

ទ្វិឯកអដ្ឋឥច្ចេតេសមន្តោ **អា**ការោ ហោតិ វា សង្ខ្យានេ ឧត្តរបទេ បរេ។ វវត្ថិតវិភាសាយំ។ **ឯ**កាទស, ទ្វាទស, អដ្ឋារស។

សង្ខ្យានេតិ កិមត្ថំ? ឯកទន្តោ, ទ្វិទន្តោ, អដ្ឋគ្គម្ភោ។

“វា”តិ វត្តតេ។

២៥៤. ឯកាទិតោ ទស្ស រ សង្ខ្យានេ។

ឯកាទិតោ សង្ខ្យាតោ បរស្ស ទសស្ស អាទិស្ស **ទស្ស រ**ការោ ហោតិ វា សង្ខ្យានេ។ សេសំ សមំ។ ឯការស, ឯកាទស។

ទ្វេ ច ទស ច, ទ្វីហិ វា អធិកា ទសាតិ ទ្វិទស ឥតីធ –

“វា”តិ វត្តតេ។

២៥៥. វីសតិទសេសុ ពា ទ្វិស្ស តុ។

***វីសតិ* ទស**ឥច្ចេតេសុ បរេសុ **ទ្វិ**សទ្ទស្ស **ពា** ហោតិ វា។ **តុ**សទ្ទេន **តីសា**យម្បិ។ **រ**ការោ, **អា**ត្តញ្ច។ ពារស, ទ្វាទស។

តយោ ច ទស ច, តីហិ វា អធិកា ទសាតិ តេរស។ ឯត្ថ “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា **តិ**សទ្ទស្ស **តេ**អាទេសោ អានវុតិយា។

ចត្តារោ ច ទស ច, ចតូហិ វា អធិកា ទសាតិ ចតុទ្ទស ឥច្ចត្រ –

“គណនេ, ទសស្សា”តិ ច វត្តតេ។

២៥៦ . ចតូបបទស្ស លោបោ តុត្តរបទាទិ ចស្ស ចុ ចោបិ នវា។

គណនេ **ទស**ស្សាទិម្ហិ ឋិតស្ស **ចតុ**ឥច្ចេតស្ស ឧបបទស្ស **តុ**សទ្ទោ លោបោ ហោតិ, ឧត្តរបទាទិម្ហិ ឋិតស្ស **ចតូ**បបទស្ស **ច**ការស្ស **ចុ ចោ**អាទេសា ហោន្តិ នវា។ ចុទ្ទស, ចោទ្ទស, ចតុទ្ទស។

អបិគ្គហណេន អនុបបទស្សាបិ គណនេ បទាទិ**ច**ការស្ស លោបោ, **ចុ ចោ** ហោន្តិ នវា។ យថា – តាលីសំ, ចុត្តាលីសំ, ចោត្តាលីសំ, ចត្តាលីសំ។

បញ្ច ច ទស ច, បញ្ចហិ វា អធិកា ទសាតិ អត្ថេ បញ្ចទស។ “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា **បញ្ច**សទ្ទស្ស **ទស វីសតីសុ** ក្វចិ **បន្នបណ្ណ**អាទេសា។ បន្នរស, បណ្ណរស។

ឆ ច ទស ច, ឆហិ វា អធិកា ទសាតិ អត្ថេ ឆទស ឥតីធ –

“ឆស្សា”តិ វត្តតេ។

២៥៧. ទសេ សោ និច្ចញ្ច។

ឆឥច្ចេតស្ស សង្ខ្យាសទ្ទស្ស និច្ចំ **សោ** ហោតិ **ទសេ** បរេ។

“សង្ខ្យានំ, វា”តិ ច វត្តតេ។

២៥៨. ល ទរានំ។

សង្ខ្យានំ **ទ**ការរការានំ **ល**ការាទេសោ ហោតិ វា។

លឡានមវិសេសោ ។ វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ, តេន "សោឡស" ឥតិ និច្ចំ, "តេឡស, តេរស, ចត្តាលីសំ, ចត្តារីស"មិតិ វិភាសា, ទស បន្នរសាទីសុ ន ច ហោតិ។

សត្ត ច ទស ច, សត្តហិ វា អធិកា ទសាតិ អត្ថេ សត្តរស, សត្តទស។

អដ្ឋ ច ទស ច, អដ្ឋហិ វា អធិកា ទសាតិ អត្ថេ អដ្ឋទស ឥតីធ **អា**ត្តេ កតេ –

"វា, ទស្ស, រ, សង្ខ្យានេ"តិ ច វត្តតេ។

២៥៩. អដ្ឋាទិតោ ច។

អដ្ឋាទិតោ ច **ទស**សទ្ទស្ស **ទ**ការស្ស **រ**ការោ ហោតិ វា សង្ខ្យានេ។ អដ្ឋារស, អដ្ឋាទស។

អដ្ឋាទិតោតិ កឹ? ចតុទ្ទស។

កតិសទ្ទោ ពហុវចនន្តោវ, "កតិ យោ" ឥតីធ

និច្ចំ **យោ**លោបាទិ, រស្សត្តំ, កតិ តិដ្ឋន្តិ, កតិ បស្សសិ, កតិហិ កតិភិ, កតិនំ, កតិហិ កតិភិ, កតិនំ, កតិសុ។

អលិង្គនាមំ និដ្ឋិតំ។

វិភត្តិប្បច្ចយវិធាន

អថ វិភត្តិប្បច្ចយន្តា វុច្ចន្តេ។

តេសំ បនាលិង្គត្តា, និបាតត្តា ច តិលិង្គេ, វចនទ្វយេ ច សមានំ រូបំ។

បុរិសស្មា, បុរិសេហិ វាតិ អត្ថេ –

២៦០. ក្វចិ តោ បញ្ចម្យត្ថេ។

សព្ពស្មា សុទ្ធនាមតោ, សព្ពនាមតោ ច លិង្គម្ហា ក្វចិ **តោ**បច្ចយោ ហោតិ បញ្ចម្យត្ថេ។

២៦១. ត្វាទយោ វិភត្តិសញ្ញា។

តោអាទិ យេសំ **ទានិ**បរិយន្តានំ បច្ចយានំ តេ ហោន្តិ បច្ចយា **ត្វាទយោ,** តេ បច្ចយា វិភត្តិសញ្ញា ហោន្តិ។ តេន តទន្តានម្បិ វិភត្យន្តបទត្តំ សិទ្ធំ ហោតិ។

បុរិសតោ, ឯវំ រាជតោ វា, ចោរតោ វា, អគ្គិតោ វា, គហបតិតោ វា, ហត្ថិតោ, ហេតុតោ, សព្ពញ្ញុតោ, កញ្ញាតោ, យុត្តិតោ, ឥត្ថិតោ, ភិក្ខុនិតោ, ឯត្ថ ច "ក្វចាទិមជ្ឈុត្តរានំ ទីឃរស្សាបច្ចយេសុ ចា"តិ **តោ**បច្ចយេ រស្សត្តំ។ យាគុតោ, ជម្ពុតោ, ចិត្តតោ, អាយុតោ ឥច្ចាទិ។

សព្ពនាមតោ សព្ពស្មា, សព្ពេហីតិ វា អត្ថេ សព្ពតោ, ឯវំ យតោ, តតោ, កតរតោ, កតមតោ, ឥតរតោ, អញ្ញតោ, ឯកតោ, ឧភយតោ, បុព្ពតោ, បរតោ, អបរតោ, ទក្ខិណតោ, ឧត្តរតោ, អមុតោ។

"កិស្ស, កុ"ឥតិ ច វត្តតេ។

២៦២. ត្រតោថេសុ ច។

កិមិច្ចេតស្ស **កុ** ហោតិ **ត្រតោ ថ**ឥច្ចេតេសុ ច បរេសុ។ កស្មា, កេហីតិ វា កុតោ។

“តោថេសូ”តិ វត្តតេ។

២៦៣. សព្ពស្សេតស្សាការោ វា។

សព្ពស្ស **ឯត**សទ្ទស្ស **អ**ការោ ហោតិ វា **តោថ**ឥច្ចេតេសុ។ ឯតស្មា, ឯតេហីតិ វា អតោ។

“សព្ពស្សេតស្សា”តិ ច វត្តតេ។

២៦៤. ឯ តោថេសុ ច។

សព្ពស្ស **ឯត**សទ្ទស្ស **ឯ**ការោ ហោតិ វា **តោថ**ឥច្ចេតេសុ។ ទ្វិត្តំ, ឯត្តោ។

“សព្ពស្សា”តិ វត្តតេ។

២៦៥. ឥមស្សិ ថំទានិហតោធេសុ ច។

ឥមសទ្ទស្ស សព្ពស្សេវ **ឥ**ការោ ហោតិ **ថំទានិហតោធ**ឥច្ចេតេសុ ច។ ឥមស្មាតិ ឥតោ។

“ក្វចិ តោ”តិ យោគវិភាគេន **អាទិ**ប្បភុតីហិ **តោ** សត្តមិយត្ថេ។ **អនិច្ចាទី**ហិ តតិយត្ថេ ច។ យថា – អាទិម្ហីតិ អត្ថេ អាទិតោ។ ឯវំ មជ្ឈតោ, ឯកតោ, បុរតោ, បច្ឆតោ, បស្សតោ, បិដ្ឋិតោ, បាទតោ, សីសតោ, អគ្គតោ, មូលតោ, បរតោ ឥច្ចាទយោ។

តតិយត្ថេ អនិច្ចេនាតិ អនិច្ចតោ, អនិច្ចតោ សម្មសតិ។ ឯវំ ទុក្ខតោ, រោគតោ, គណ្ឌតោ ឥច្ចាទយោ។

“អត្ថេ, ក្វចី”តិ ច វត្តតេ។

២៦៦. ត្រថ សត្តមិយា សព្ពនាមេហិ។

សព្ពនាមេហិ បរា **ត្រ ថ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ ក្វចិ សត្តម្យត្ថេ។ សព្ពស្មិំ, សព្ពេសុ ចាតិ សព្ពត្រ សព្ពត្ថ។ ឯវំ យត្រ យត្ថ, តត្រ តត្ថ, ឥតរត្រ ឥតរត្ថ, អញ្ញត្រ អញ្ញត្ថ, ឧភយត្រ ឧភយត្ថ, បរត្រ បរត្ថ, កុត្រ កុត្ថ, “ត្រតោថេសុ ចា”តិ **កុ**ត្តំ។ “កិស្ស ក វេ ចា”តិ សុត្តេ **ច**សទ្ទេន **កា**ទេសោ។ កត្ថ, អមុត្រ អមុត្ថ។

“សព្ពស្សេតស្សាការោ”តិ វត្តតេ។

២៦៧. ត្រេ និច្ចំ។

សព្ពស្សេវ **ឯត**សទ្ទស្ស **អ**ការោ ហោតិ និច្ចំ **ត្រេ** បរេ។ អត្រ។ “សព្ពស្សេតស្សាការោ វា”តិ **អ**ត្តំ, **“ឯ** តោថេសុ ចា”តិ **ឯ**ការោ, អត្ថ, ឯត្ថ។

“ក្វចិ, អត្ថេ, សត្តមិយា”តិ ច អធិការោ, សព្ពស្មិន្តិ អត្ថេ –

២៦៨. សព្ពតោ ធិ។

សព្ពឥច្ចេតស្មា **ធិ**ប្បច្ចយោ ហោតិ ក្វចិ សត្តម្យត្ថេ។ សព្ពធិ។

២៦៩. កិស្មា វោ។

កិមិច្ចេតស្មា **វ**ប្បច្ចយោ ហោតិ ក្វចិ សត្តម្យត្ថេ។

២៧០. កិស្ស ក វេ ច។

កិមិច្ចេតស្ស **ក**សទ្ទោ អាទេសោ ហោតិ **វ**ប្បច្ចយេបរេ។ **ចគ្គហណេន ថហ**មាទិអវប្បច្ចយេបិ។ “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា **ក**ការេ **អ**ការស្ស លោបោ ច **វ**ម្ហិ។ ក្វ គតោសិ ត្វំ។

“កិស្មា”តិ វត្តតេ។

២៧១. ហឹហំហិញ្ចនំ ។

កិមិច្ចេតស្មា **ហឹ ហំ ហិញ្ចនំ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ ក្វចិ សត្តម្យត្ថេ។

“កិស្សា”តិ វត្តតេ។

២៧២. កុ ហឹហំសុ ច។

កិមិច្ចេតស្ស **កុ** ហោតិ **ហឹ ហំ** ឥច្ចេតេសុ។ **ចគ្គហណេន ហិញ្ចនំទាចន**មិច្ចាទីសុបិ។ កិស្មិន្តិ កុហឹ, កុហំ, កុហិញ្ចនំ, កហំ **កា**ទេសោ។

“ហឹ ហ”ន្តិ វត្តតេ។

២៧៣. តម្ហា ច។

តឥច្ចេតស្មា ច សព្ពនាមតោ **ហឹហំ**បច្ចយា ហោន្តិ ក្វចិ សត្តម្យត្ថេ។ តស្មិន្តិ តហឹ, តហំ។

២៧៤. ឥមស្មា ហធា ច។

ឥមសទ្ទតោ **ហធ**ប្បច្ចយា ហោន្តិ ក្វចិ សត្តម្យត្ថេ។ “ឥមស្សិ ថ”ន្តិអាទិនា **ឥ**ការោ។ ឥមស្មិន្តិ ឥហ, ឥធ។

២៧៥. យតោ ហឹ។

យឥច្ចេតស្មា សព្ពនាមតោ **ហឹ**បច្ចយោ ហោតិ ក្វចិ សត្តម្យត្ថេ។ យស្មិន្តិ យហឹ។

“កាលេ”តិ អធិការោយំ។

កស្មឹ កាលេតិ អត្ថេ

២៧៦. កឹសព្ពញ្ញេកយកុហិ ទា ទាចនំ។

កឹ សព្ពអញ្ញឯកយឥច្ចេតេហិ សព្ពនាមេហិ **ទា**បច្ចយោ ហោតិ។ **កុ**ឥច្ចេតស្មា **ទាចន**ញ្ច កាលេ ក្វចិ សត្តម្យត្ថេ។

“កិស្ស ក វេ ចា”តិ សុត្តេ **ច**សទ្ទេន កាទេសោ, កទា។

២៧៧. សព្ពស្ស សោ ទាម្ហិ វា។

សព្ពឥច្ចេតស្ស សទ្ទស្ស **ស**សទ្ទាទេសោ ហោតិ វា **ទា**បច្ចយេ បរេ។ សព្ពស្មឹ កាលេតិ សទា, សព្ពទា។

ឯវំ អញ្ញទា, ឯកទា, យទា, កស្មឹ កាលេតិ កុទាចនំ, “កុ ហឹហំសុ ចា”តិ សុត្តេ **ច**សទ្ទេន **កុ**ត្តំ, “**កុ**”ឥតិ និបាតនេន វា។

“ទា”តិ វត្តតេ។

២៧៨. តម្ហា ទានិ ច។

ឥតច្ចេតស្មា សព្វនាមតោ **ទានិទា**បច្ចយា ហោន្តិ កាលេ ក្វចិ សត្តម្យត្ថេ។ តស្មឹ កាលេតិ តទានិ, តទា។

២៧៩. ឥមស្មា រហិធុនាទានិ ច។

ឥមសទ្ទតោ **រហិ ធុនា ទានិ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ កាលេ ក្វចិ សត្តម្យត្ថេ។

“សព្វស្ស, ឥមស្សា”តិ ច វត្តតេ។

២៨០. ឯត រហិម្ហិ។

សព្វស្ស **ឥម**សទ្ទស្ស **ឯតា**ទេសោ ហោតិ **រហិ**ម្ហិ បច្ចយេ បរេ។ ឥមស្មឹ កាលេតិ ឯតរហិ។

២៨១. អ ធុនាម្ហិ ច។

សព្វស្សេវ **ឥម**សទ្ទស្ស **អ**ការោ ហោតិ **ធុនា**បច្ចយេ បរេ។ អធុនា, **ឥម**សទ្ទស្ស **ឥ**ការោ។ ឥមស្មឹ កាលេតិ ឥទានិ។

វិភត្តិប្បច្ចយវិធានំ និដ្ឋិតំ។

ឱបសគ្គិកបទ

អថាលិង្គសង្ខ្យាវិភត្តិភេទា ឧបសគ្គនិបាតា វុច្ចន្តេ។

ប បរា និ នី ឧ ទុ សំ វិ អវ អនុ បរិ អធិ អភិ បតិ សុ អា អតិ អបិ អប ឧប ឥតិ **បីសតិ ឧបសគ្គា**។

តត្ថ **ប**សទ្ទោ បការា’ទិកម្ម បធានិ’ស្សរិយ’ន្តោភាវវិយោគ តប្បរ ភុសត្ថ សម្ភវតិត្តិ អនាវិល បត្ថនាទីសុ។ **ប**ឥតិ អយមុបសគ្គោ ឯតេសុ បការាទីសុ អត្ថេសុ វត្តតិ, យថា – **បការេ** បញ្ញា, **អាទិកម្មេ** វិប្បកតំ, **បធានេ** បណីតំ, បធានំ បធានត្តំ, **ឥស្សរិយេ** បភូ អយំ ទេសស្ស, **អន្តោភាវេ** បក្ខិត្តំ, **វិយោគេ** បវាសី, **តប្បរេ** បាចរិយោ, **ភុសត្ថេ** បវុទ្ធកាយោ, **សម្ភវេ** ហិមវតា គង្គា បភវតិ, **តិត្តិយំ** បហូតមន្នំ, **អនាវិលេ** បសន្នមុទកំ, **បត្ថនេ** បណិហិតំ។

បរាឥតិ បរិហានិ បរាជយ គតិវិក្កមា’មសនាទីសុ។ យថា – **បរិហានិយំ** បរាភវោ, **បរាជយេ** បរាជិតោ, **គតិយំ** បរាយនំ។ **វិក្កមេ** បរក្កមតិ, **អាមសនេ** អង្គស្ស បរាមសនំ។

និឥតិ និស្សេស និគ្គត នីហរណ’ន្តោបវេសនា’ភាវនិសេធ និក្ខន្ត បាតុភាវា’វធារណ វិភជន ឧបមូ’បធារណា’វសានឆេកាទីសុ។ **និស្សេសេ** និរុត្តិ, និរវសេសំ ទេតិ, **និគ្គតេ** និក្កិលេសោ, និយ្យាតិ, **នីហរណេ** និទ្ធារណំ, **អន្តោបវេសនេ** និខាតោ, **អភាវេ** និម្មក្ខិកំ, **និសេធេ** និវារេតិ, **និក្ខន្តេ** និព្ពានោ, និព្ពានំ, **បាតុភាវេ** និម្មិតំ, **អវធារណេ** និច្ឆយោ, **វិភជនេ** និទ្ទេសោ, **ឧបមាយំ** និទស្សនំ, **ឧបធារណេ** និសាមនំ, **អវសានេ** និដ្ឋិតំ, **ឆេកេ** និបុណោ។

នីឥតិ នីហរណា’វរណាទីសុ។ **នីហរណេ** នីហរតិ, **អាវរណេ** នីវរណំ។

ឧឥតិ ឧគ្គតុ’ទ្ធកម្ម បធាន វិយោគ សម្ភវ អត្ថលាភសត្តិ សរូបកថនាទីសុ។ **ឧគ្គតេ** ឧគ្គច្ឆតិ, **ឧទ្ធកម្មេ** អាសនា ឧដ្ឋិតោ, ឧក្ខេបោ, **បធានេ** ឧត្តមោ, លោកុត្តរោ, **វិយោគេ** ឧព្ពាសិតោ, **សម្ភវេ** ឧព្ភូតោ, **អត្ថលាភេ** ឧប្បន្នំ ញាណំ, **សត្តិយំ** ឧស្សហតិ គន្តុំ, **សរូបកថនេ** ឧទ្ទិសតិ សុត្តំ។

ទុឥតិ អសោភនា’ភាវកុច្ឆិតា’សមិទ្ធិ កិច្ឆ វិរូបតាទីសុ។ **អសោភនេ** ទុគ្គន្ធោ, **អភាវេ** ទុព្ភិក្ខំ, **កុច្ឆិតេ** ទុក្កដំ, **អសមិទ្ធិយំ** ទុស្សស្សំ, **កិច្ឆេ** ទុក្ករំ, **វិរូបតាយំ** ទុព្វណ្ណោ, ទុម្មុខោ។

សំឥតិ សមោធាន សម្មាសម សមន្តភាវសង្គត សង្ខេបភុសត្ថ សហត្ថ អប្បត្ថ បភវា’ភិមុខភាវ សង្គហ បិធាន បុនប្បុនករណ សមិទ្ធាទីសុ។ **សមោធានេ** សន្ធិ, **សម្មាសមេសុ** សមាធិ , សម្បយុត្តោ, **សមន្តភាវេ**

សំកិណ្ណា សមុល្លបនា, **សង្កេតេ** សង្កមោ, **សង្ខេបេ** សមាសោ, **ភុសត្ថេ** សារត្ថោ, **សហត្ថេ** សំវាសោ, **អប្បត្ថេ** សមគ្ឃោ។ **បភវេ** សម្ភវោ, **អភិមុខភាវេ** សម្មុខំ, **សង្គហេ** សង្គណ្ហាតិ, **បិធានេ** សំវុតំ, **បុនប្បុនករណេ** សន្ទាវតិ, **សមិទ្ធិយំ** សម្បន្នោ។

វិឥតិ វិសេស វិវិធ វិរុទ្ធ វិគត វិយោគ វិរូបតាទីសុ។ **វិសេសេ** វិមុត្តិ វិសិដ្ឋោ, **វិវិធេ** វិមតិ វិចិត្រំ, **វិរុទ្ធេ** វិវាទោ, **វិគតេ** វិមលំ, **វិយោគេ** វិប្បយុត្តោ, **វិរូបតាយំ** វិរូបោ។

អវឥតិ អធោភាគ វិយោគ បរិភវ ជានន សុទ្ធិ និច្ឆយទេស ថេយ្យាទីសុ។ **អធោភាគេ** អវក្ខិត្តចក្ខុ, **វិយោគេ** ឱមុក្កឧបាហនោ អវកោកិលំ វនំ, **បរិភវេ** អវជាននំ អវមញ្ញតិ, **ជាននេ** អវគច្ឆតិ, **សុទ្ធិយំ** វោទានំ, **និច្ឆយេ** អវធារណំ, **ទេសេ** អវកាសោ, **ថេយ្យេ** អវហារោ។

អនុឥតិ អនុគតា’នុបច្ឆិន្ន បច្ឆត្ថ ភុសត្ថ សាទិស្ស ហីនតតិយត្ថ លក្ខណិ’ត្ថម្ភូតក្ខាន ភាគ វិច្ឆាទីសុ។ **អនុគតេ** អន្វេតិ, **អនុបច្ឆិន្នេ** អនុសយោ, **បច្ឆាសទ្ទត្ថេ** អនុរថំ, **ភុសត្ថេ** អនុរត្តោ, **សាទិស្សេ** អនុរូបំ។ **ហីនេ** អនុសារិបុត្តំ បញ្ញវន្តោ, **តតិយត្ថេ** នទិមន្វវសិតា សេនា, **លក្ខណេ** រុក្ខំ អនុ វិជ្ជោតតេ វិជ្ជុ, **ឥត្ថម្ភូតក្ខានេ** សាធុ ទេវទត្តោ មាតរំ អនុ, **ភាគេ** យទេត្ថ មំ អនុសិយា តំ ទីយតុ, **វិច្ឆាយំ** រុក្ខំ រុក្ខំ អនុ វិជ្ជោតតេ ចន្ទោ។

បរិឥតិ សមន្តតោភាវ បរិច្ឆេទ វជ្ជនា’លិង្គន និវាសនបូជាភោជនា’វជានន ទោសក្ខាន លក្ខណាទីសុ។ **សមន្តតោភាវេ** បរិវុតោ, **បរិច្ឆេទេ** បរិញ្ញេយ្យំ, **វជ្ជនេ** បរិហរតិ , **អាលិង្គនេ** បរិស្សជតិ, **និវាសនេ** វត្ថំ បរិធស្សតិ, **បូជាយំ** បារិចរិយា, **ភោជនេ** ភិក្ខុំ បរិវិសតិ។ **អវជាននេ** បរិភវតិ, **ទោសក្ខានេ** បរិភាសតិ, **លក្ខណាទីសុ** រុក្ខំ បរិ វិជ្ជោតតេ វិជ្ជុតច្ចាទិ។

អធិឥតិ អធិកិ’ស្ស’រូបរិភាវា’ធិភវនជ្ឈាយនា’ធិដ្ឋាននិច្ឆយបាបុណនាទីសុ។ **អធិកេ** អធិសីលំ, **ឥស្សរេ** អធិបតិ, អធិ ព្រហ្មទត្តេ បញ្ចាលា, **ឧបរិភាវេ** អធិរោហតិ, បថវឹ អធិសេស្សតិ, **អធិភវនេ** អធិភវតិ, **អជ្ឈាយនេ** ព្យាករណមធីតេ, **អធិដ្ឋានេ** ភូមិកម្បាទី អធិដ្ឋាតិ, **និច្ឆយេ** អធិមោក្ខោ, **បាបុណនេ** ភោគក្ខន្ធំ អធិគច្ឆតិ។

អភិឥតិ អភិមុខភាវ វិសិដ្ឋា’ធិ ក’ទ្ធកម្ម កុល សារុប្បវន្ទន លក្ខណិ’ត្ថម្ភូតក្ខាន វិច្ឆាទីសុ។ **អភិមុខភាវេ** អភិមុខោ អភិក្កមតិ, **វិសិដ្ឋេ** អភិធម្មោ, **អធិកេ** អភិវស្សតិ, **ឧទ្ធកម្មេ** អភិរុហតិ, **កុលេ** អភិជាតោ, **សារុប្បេ** អភិរូបោ, **វន្ទនេ** អភិវាទេតិ, **លក្ខណាទីសុ** បុរិមសមំ។

បតិឥតិ បតិគត បដិលោមបតិនិធិ បតិទាន និសេធនិវត្តន សាទិស្ស បតិករណា’ទាន បតិពោធ បដិច្ច លក្ខណិ’ត្ថម្ភូតក្ខាន ភាគវិច្ឆាទីសុ។ **បតិគតេ** បច្ចក្ខំ, **បដិលោមេ** បតិសោតំ, **បតិនិធិម្ហិ** អាចរិយតោ បតិ សិស្សោ, **បតិទានេ** តេលត្ថិកស្ស ឃតំ បតិ ទទាតិ, **និសេធេ** បដិសេធនំ, **និវត្តនេ** បដិក្កមតិ, **សាទិស្សេ** បតិរូបកំ, **បតិករណេ** បតិការោ, **អាទានេ** បតិគ្គណ្ហាតិ, **បតិពោធេ** បដិវេធោ, **បដិច្ចេ** បច្ចយោ, **លក្ខណាទីសុ** បុរិមសមំ។

សុឥតិ សោភន សុដ្ឋុសម្មា សមិទ្ធិ សុខត្ថាទីសុ។ **សោភនេ** សុគន្ធោ, **សុដ្ឋុសម្មាទត្ថេសុ** សុដ្ឋុ គតោ សុគតោ, សម្មា គតោតិបិ សុគតោ, **សមិទ្ធិយំ** សុភិក្ខំ, **សុខត្ថេ** សុករោ។

អាឥតិ អភិមុខភាវុ’ទ្ធកម្ម មរិយាទា’ភិវិធិ បត្តិ’ច្ឆាបរិស្សជន អាទិកម្មគ្គហណ និវាស សមីប’វ្ហានាទីសុ។ **អភិមុខភាវេ** អាគច្ឆតិ, **ឧទ្ធកម្មេ** អារោហតិ, **មរិយាទាយំ** អាបព្ពតា ខេត្តំ, **អភិវិធិម្ហិ** អាកុមារំ យសោ កច្ចាយនស្ស, **បត្តិយំ** អាបត្តិមាបន្នោ, **ឥច្ឆាយំ** អាកង្ខា, **បរិស្សជនេ** អាលិង្គនំ, **អាទិកម្មេ** អារម្ភោ, **គហណេ** អាទីយតិ អាលម្ពតិ, **និវាសេ** អាវសថោ, **សមីបេ** អាសន្នំ, **អវ្ហានេ** អាមន្តេសិ។

អតិឥតិ អតិក្កមនា’តិក្កន្តា’តិសយ ភុសត្ថាទីសុ។ **អតិក្កមនេ** អតិរោចតិ អម្ហេហិ, អតីតោ, **អតិក្កន្តេ** អច្ចន្តំ, **អតិសយេ** អតិកុសលោ, **ភុសត្ថេ** អតិក្កោធោ អតិវុទ្ធិ។

អបិឥតិ សម្ភាវនា’បេក្ខា សមុច្ចយ គរហ បញ្ហាទីសុ។ **សម្ភាវនាយំ** អបិ ទិព្ពេសុ កាមេសុ, មេរុម្បិ វិនិវិជ្ឈិត្វា គច្ឆេយ្យ, **អបេក្ខាយំ** អយម្បិ ធម្មោ អនិយតោ, **សមុច្ចយេ** ឥតិបិ អរហំ, អន្តម្បិ អន្តគុណម្បិ អាទាយ, **គរហេ** អបិ អម្ហាកំ បណ្ឌិតក, **បញ្ហេ** អបិ ភន្តេ ភិក្ខំ លភិត្ថ។

អបឥតិ អបគត គរហ វជ្ជន បូជា បទុស្សនាទីសុ។ **អបគតេ** អបមានោ អបេតោ, **គរហេ** អបគព្ភោ, **វជ្ជនេ** អបសាលាយ អាយន្តិ វាណិជា, **បូជាយំ** វុឌ្ឍាបចាយី, **បទុស្សនេ** អបរជ្ឈតិ។

ឧបឥតិ ឧបគមន សមីបូ’បបត្តិ សាទិស្សា’ធិកូ’បរិភាវា’នសន ទោសក្ខាន សញ្ញា បុព្ពកម្ម បូជា គយ្ហាការ ភុសត្ថាទីសុ។ **ឧបគមនេ** និសិន្នំ វា ឧបនិសីទេយ្យ, **សមីបេ** ឧបនគរំ, **ឧបបត្តិយំ** សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ, អថ វា **ឧបបត្តិ** យុត្តិ, យថា – ឧបបត្តិតោ ឥក្ខតីតិ ឧបេក្ខា, **សាទិស្សេ** ឧបមានំ ឧបមា, **អធិកេ** ឧប ខារិយំ ទោណោ, **ឧបរិភាវេ** ឧបសម្បន្នោ, **អនសនេ** ឧបវាសោ, **ទោសក្ខានេ** បរំ ឧបបទតិ, **សញ្ញាយំ** ឧបធា ឧបសគ្គោ, **បុព្ពកម្មេ** ឧបក្កមោ ឧបការោ, **បូជាយំ** ពុទ្ធុបដ្ឋាកោ, មាតុបដ្ឋានំ, **គយ្ហាការេ** សោចេយ្យបច្ចុបដ្ឋានំ, **ភុសត្ថេ** ឧបាទានំ, ឧបាយាសោ, ឧបនិស្សយោតិ។ ឥតិ អនេកត្ថា ហិ ឧបសគ្គា។

វុត្តញ្ច –

“ឧបសគ្គ និបាតា ច, បច្ចយា ច ឥមេ តយោ;
នេកេនេកត្ថវិសយា, ឥតិ នេរុត្តិកាព្រវុ”ន្តិ។

តត្ថ ឧបសគ្គានំ នាមាខ្យាតវិសេសកត្តា លិង្គសញ្ញាយំ អនិយមេន ស្យាទិម្ហិ សម្បត្តេ តេសំ សង្ខ្យាកម្មាទិភេទាភាវា តេហិ បឋមេកវចនមេវ ភវតិ។

“លោប”ន្តិ វត្តមានេ

២៨២. សព្ពាសមាវុសោបសគ្គនិបាតាទីហិ ច។

អាវុសោសទ្ទតោ, ឧបសគ្គនិបាតេហិ ច សព្ពាសំ បរាសំ វិភត្តីនំ លោបោ ហោតិ។ **អាទិ**សទ្ទេន ក្វចិ **សុត្តបទា**ទីហិ ច។ ឯត្ថ ច **អាវុសោ**តិមស្ស វិសុំ គហណំ សសង្ខ្យត្តទីបនត្ថន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។

ឧបេច្ចត្ថំ សជ្ជន្តីតិ, ឧបសគ្គា ហិ បាទយោ;
ចាទី បទាទិមជ្ឈន្តេ, និបាតា និបតន្តិតិ។

បហរណំ បហារោ, ឯវំ បរាភវោ, និវាសោ, នីហារោ, ឧហារោ, ទុហារោ, សំហារោ, វិហារោ, អវហារោ, អនុហារោ, បរិហារោ, អធិហារោ, អភិហារោ, បតិហារោ, សុហារោ, អាហារោ, អតិហារោ, អបិហារោ, អបហារោ , ឧបហារោ។ បហរតិ, បរាភវតិ, និវសតិ, នីហរតិ, ឧទ្ធរតិ ឥច្ចាទិ យោជេតព្ពំ។

ធាត្វត្ថំ ពាធតេ កោចិ, កោចិ តមនុវត្តតេ;
តមេវញ្ញោ វិសេសេតិ, ឧបសគ្គគតី តិធា។

ឱបសគ្គិកបទំ និដ្ឋិតំ។

នេបាតិកបទ

សមុច្ចយវិកប្បនបដិសេធបូរណាទិអត្ថំ អសត្ត្វវាចកំ **នេបាតិកំ** បទំ។

តត្រ **ច**ឥតិ សមុច្ចយា’ន្វាចយេ’តរីតរយោគសមាហារា’វធារណាទីសុ។

វាឥតិ វិកប្បនូ’បមាន សមុច្ចយ វវត្ថិតវិភាសាសុ។

ន នោ មា អ អលំ ហលំ ឥច្ចេតេ បដិសេធនត្ថេ។

អលំ បរិយត្តិ ភូសនេសុ ច។

បូរណត្ថំ ទុវិធំ អត្ថបូរណំ បទបូរណញ្ច។

តត្ថ អថ ខលុ វត វថ អថោ អស្សុ យគ្ឃេ ហិ ចរហិ នំ តំ វា ច តុវ វោ បន ហវេ កីវ ហ តតោ យថា សុទំ ខោ វេ ហំ ឯនំ សេយ្យថិទំ ឥច្ចេវមាទីនិ បទបូរណានិ។

តត្ថ – **អថ**ឥតិ បញ្ហា’នន្តរិយា’ធិការាទីសុ ច។

ខលុឥតិ បដិសេធា’វធារណ បសិទ្ធីសុ ច។

វតឥតិ ឯកំស ខេទា’នុកម្បសង្កប្បេសុ ច។

អថោឥតិ អន្វាទេសេ ច។

ហិឥតិ ហេតុ អវធារណេសុ ច។

តុឥតិ វិសេស ហេតុ និវត្តនាទីសុ ច។

បនឥតិ វិសេសេបិ។

ហវេ, វេឥច្ចេតេ **ឯ**កំសត្ថេបិ។

ហំឥតិ វិសាទ សម្ភមេសុបិ។

សេយ្យថិទន្តិ តំ កតមន្តិ អត្ថេបិ។

អត្ថបូរណំ ទុវិធំ វិភត្តិយុត្តំ, អវិភត្តិយុត្តញ្ច។

អត្ថិ សក្កា លព្ភា ឥច្ចេតេ បឋមាយំ។

អាវុសោ អម្ភោ ហម្ភោ រេ អរេ ហរេ ជេឥច្ចេតេ អាមន្តនេ។

ទិវា ភិយ្យោ នមោ ឥច្ចេតេ បឋមាយំ, ទុតិយាយញ្ច។

សយំ សាមំ សំ សម្មា កិន្តិ ឥច្ចេតេ តតិយត្ថេ, **សោ តោ ធា**បច្ចយន្តា ច។ សុត្តសោ បទសោ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ ឯកធា ទ្វិធា ឥច្ចាទិ។

តវេ តុំបច្ចយន្តា ចតុត្ថិយា, កាតវេ ទាតវេ កាតុំ ការេតុំ ទាតុំ ទាបេតុំ ឥច្ចាទិ។

សោ តោបច្ចយន្តា បញ្ចមិយត្ថេ, ទីឃសោ ឱរសោ រាជតោ វា ចោរតោ វា ឥច្ចាទិ។

តោ សត្តម្យត្ថេបិ, **ត្រថា**ទិបច្ចយន្តា ច។ ឯកតោ បុរតោ បច្ឆតោ បស្សតោ បិដ្ឋិតោ បាទតោ សីសតោ អគ្គតោ មូលតោ យត្រ យត្ថ យហឹ តត្រ តត្ថ តហឹ តហំ ឥច្ចាទិ។

សមន្តា សាមន្តា បរិតោ អភិតោ សមន្តតោ ឯកជ្ឈំ ឯកមន្តំ ហេដ្ឋា ឧបរិ ឧទ្ធំ អធោ តិរិយំ សម្មុខា បរម្មុខា អាវិ រហោ តិរោ ឧច្ចំ នីចំ អន្តោ អន្តរា អជ្ឈត្តំ ពហិទ្ធា ពាហិរា ពាហិរំ ពហិ ឱរំ បារំ អារា អារកា បច្ឆា បុរេ ហុរំ បេច្ច ឥច្ចេតេ សត្តមិយា។

សម្បតិ អាយតិ អជ្ជ អបរជ្ជុ បរជ្ជុ សុវេ ស្វេ បរសុវេ ហិយ្យោ បរេ សជ្ជុ សាយំ បាតោ កាលំ កល្លំ ទិវា នត្តំ និច្ចំ សតតំ អភិណ្ហំ អភិក្ខណំ មុហុំ មុហុត្តំ ភូតបុព្ពំ បុរា យទា តទា កទា ឥច្ចាទយោ កាលសត្តមិយា។ ឥតិ វិភត្តិយុត្តានិ។

អវិភត្តិយុត្តេសុ ច **អប្បេវ អប្បេវនាម នុ** ឥច្ចេតេ សំសយត្ថេ។

អទ្ធា អញ្ញទត្ថុ តគ្ឃ ជាតុ កាមំ សសក្កំឥច្ចេតេ ឯកំសត្ថេ។

ឯវឥតិ អវធារណេ។

កច្ចិន្ន'កិន្នុននុកចំ កឹសុ កឹឥច្ចេតេ បុច្ឆនត្ថេ។

ឯវំ ឥតិ ឥត្ថំ ឥច្ចេតេ និទស្សនេ។

ឥតិ ហេតុ វាក្យបរិសមត្តីសុ ច។

យាវ តាវ យាវតា តាវតា កិត្តាវតា ឯត្តាវតា កីវ ឥច្ចេតេ បរិច្ឆេទនត្ថេ។

ឯវំ សាហុ លហុ ឱបាយិកំ បតិរូបំ អាម សាធុ ឥតិ សម្បដិច្ឆនត្ថេ។

យថា តថា យថេវ តថេវ ឯវំ ឯវមេវ ឯវមេវំ ឯវម្បិ យថាបិ សេយ្យថាបិ សេយ្យថាបិនាម វិយ ឥវ យថរិវ តថរិវ យថានាម តថានាម យថាហិ តថាហិ យថាចតថាច ឥច្ចេតេ បដិភាគត្ថេ។

យថាឥតិ យោគ្គតា វិច្ឆា បទត្ថានតិវត្តនិទស្សនេសុ ច។

ឯវឥតិ ឧបទេស បញ្ហាទីសុ ច។

កិញ្ចាបិឥតិ អនុគ្គហត្ថេ។

អហោឥតិ គរហ បសំសន បត្ថនេសុ ច។

នាមឥតិ គរហ បសំសន សញ្ញា បញ្ហេសុ ច។

សាធុឥតិ បសំសន យាចនេសុ ច។

ឥង្ឃ ហន្ទ ឥច្ចេតេ ចោទនត្ថេ។

សាធុ សុដ្ឋុ ឯវមេតន្តិ អនុមោទនេ។

កិរឥតិ អនុស្សវណ អស្សទ្ធេយ្យេសុ។

នូនឥតិ អនុមានា'នុស្សរណ បរិវិតក្កនេសុ។

កស្មាឥតិ ការណបុច្ឆនេ។

យស្មា តស្មា តថាហិ តេន ឥច្ចេតេ ការណច្ឆេទនត្ថេ។

សហ សទ្ធិំ សមំ អមាឥតិ សមក្រិយាយំ។

វិនា រិតេឥតិ វិប្បយោគេ។

នានា បុថុ ពហុប្បការេ។

បុថុ វិសុំ អសង្ឃាតេ ច។

ទុដ្ឋុ កុ ជិគុច្ឆាយំ។

បុន អប្បឋមេ។

កថញ្ចិ កិច្ឆត្ថេ ច។

ធា ក្ខត្តុំ សកិញ្ច សង្ខ្យាវិភាគេ។

ឦសកំ អប្បត្ថេ។

សណិកំ មន្ទត្ថេ។

ខិប្បំ អរំ លហុ អាសុំ តុណ្ណំ អចិរំ សីឃត្ថេ។

ចិរំ ចិរស្សំ ទីឃកាលេ។

ចេ យទិ សង្កាវដ្ឋានេ។

ធុវំ ថិរាវធារណេសុ។

ហា វិសាទេ។

តុណ្ហី អភាសនេ។

សច្ឆិ បច្ចក្ខេ។

មុសា មិច្ឆា អលិកំ អសច្ចេ។

សុវត្ថិ អាសីសត្ថេ ឥច្ចាទិ។

តុន ត្វាន ត្វាបច្ចយន្តា ឧស្សុក្កនត្ថេ ភវន្តិ។

យថា – បស្សិតុន បស្សិយ បស្សិត្វាន បស្សិត្វា ទិស្វា ទិស្វានទស្សេត្វា ទាតុន ទត្វាន ទត្វា ឧបាទាយ ទាបេត្វា វិញ្ញាបេត្វា វិចេយ្យ វិនេយ្យ និហច្ច សមេច្ច អបេច្ច ឧបេច្ច អារព្ភ អាគម្ម ឥច្ចាទិ។

ឯវំ នាមាខ្យាតោបសគ្គវិនិមុត្តំ យទព្យយលក្ខណំ, តំ សព្ពំ និបាតបទន្តិ វេទិតព្ពំ។

វុត្តញ្ច –

“មុត្តំ បទត្តយា យស្មា, តស្មា និបតត្យន្តរា;
នេបាតិកន្តិ តំ វុត្តំ, យំ អព្យយ សលក្ខណ”ន្តិ។

នេបាតិកបទំ និដ្ឋិតំ។

បុល្លិង្គំ ឥត្ថិលិង្គញ្ច, នបុំសកមថាបរំ;
តិលិង្គញ្ច អលិង្គញ្ច, នាមិកំ បញ្ចធា ឋិតំ។

ឥតិ បទរូបសិទ្ធិយំ នាមកណ្ឌោ ទុតិយោ។

៣. ការកកណ្ឌ

អថ វិភត្តីនមត្ថភេទា វុច្ចន្តេ។

តត្ថ ឯកម្បិ អត្ថំ កម្មាទិវសេន, ឯកត្តាទិវសេន ច វិភជន្តីតិ **វិភត្តិយោ**, ស្យាទយោ។ តា បន បឋមាទិភេទេន សត្តវិធា។

តត្ថ កស្មឹ អត្ថេ បឋមា?

២៨៣. លិង្គត្ថេ បឋមា។

លិង្គត្ថាភិធានមត្តេ បឋមាវិភត្តិ ហោតិ។

លិង្គស្ស អត្ថោ **លិង្គត្ថោ**។ ឯត្ថ ច លីនំ អត្ថន្តិ លិង្គំ, អបាកដោ អវយវោ, បុរិសោតិអាទីនញ្ហិ បកតិប្បច្ចយាទិវិភាគកប្បនាយ និប្ផាទិតានំ សទ្ទប្បតិរូបកានំ នាមិកបទានំ បឋមំ បបេតព្ពំ បកតិរូបំ អបាកដត្តា, អវយវត្តា ច លិង្គន្តិ វុច្ចតិ។ អថ វា វិសទាវិសទោភយរហិតាការវោហារសង្ខាតេន តិវិធលិង្គេន សហិតត្ថស្ស, តព្ពិនិមុត្តស្សបសគ្គាទីនមត្ថស្ស ច លីនស្ស គមនតោ, លិង្គនតោ វា លិង្គន្តិ អន្វត្ថនាមវសេន វា "ធាតុប្បច្ចយវិភត្តិវជ្ជិតមត្ថវំ លិង្គ"ន្តិ វចនតោ បរសមញ្ញាវសេន វា លិង្គន្តិ ឥធ បាដិបទិកាបរនាមធេយ្យំ **ស្យា**ទិវិភត្យន្តបទបកតិរូបមេវ វុច្ចតីតិ ទដ្ឋព្ពំ។

លិង្គស្សត្ថោ នាម បពន្ធវិសេសាការេន បវត្តមានេ រូបាទយោ ឧបាទាយ បញ្ញាបិយមានោ តទញ្ញានញ្ញភាវេន អនិព្ពចនីយោ សមូហសន្តានាទិភេទោ ឧបាទាបញ្ញត្តិសង្ខាតោ ឃដបដាទិវោហារត្ថោ ច បថវីធាតុផស្សាទីនំ សភាវធម្មានំ កាលទេសាទិភេទភិន្នានំ វិជាតិយវិនិវត្តោ សជាតិយសាធារណោ យថាសង្កេតមារោបសិទ្ធោ តជ្ជាបញ្ញត្តិសង្ខាតោ កក្ខឡត្តផុសនាទិសាមញ្ញាការោ ច។

សោ បន កម្មាទិសំសង្គោ, សុទ្ធោ ចាតិ ទុវិធោ។ តត្ថ កម្មាទីសុ ទុតិយាទីនំ វិធីយមានត្តា កម្មាទិសំសគ្គរហិតោ លិង្គសង្ខ្យាបរិមាណយុត្តោ, តព្ពិនិមុត្តបសគ្គាទិបទត្ថភូតោ ច សុទ្ធោ សទ្ទត្ថោ ឥធ **លិង្គត្ថោ** នាម។

យោ បន អាខ្យាតកិតកតទ្ធិតសមាសេហិ វុត្តោ កម្មាទិសំសង្គោ អត្ថោ, សោបិ ទុតិយាទីនំ បុន អត្តនា វត្តព្ពស្ស អត្ថវិសេសស្សាភាវេន អវិសយត្តា, លិង្គត្ថមត្តស្ស សម្ភវតោ ច បឋមាយេវ វិសយោ។

ហោតិ ចេត្ថ –

> បឋមាវុបសគ្គត្ថេ, កេសញ្ចត្ថេ និបាតសទ្ទានំ;
> លិង្គាទិកេ ច សុទ្ធេ-ភិហិតេ កម្មាទិអត្ថេបិ។

សលិង្គេ តាវ – ឯសោ បុរិសោ, ឯតេ បុរិសា, ឯសា កញ្ញា, ឯតា កញ្ញាយោ, ឯតំ ចិត្តំ, ឯតានិ ចិត្តានិ។

សសង្ខ្យេ – ឯកោ ទ្វេ។

សបរិមាណេ – ទោណោ ខារី អាឡ្ហកំ។

លិង្គាទិវិនិមុត្តេ សត្តាមត្តេ – ច វា ហ អហំ អត្ថិ សក្កាលព្ភា ឥច្ចាទិ។

"លិង្គត្ថេ បឋមា"តិ អធិកិច្ច "អាលបនេ ចា"តិ អាលបនត្ថេ ច បឋមា, អភិមុខំ កត្វា លបនំ អាលបនំ, អាមន្តនំ អវ្ហានន្តិ អត្ថោ។

ឯត្ថ ច អាមន្តនំ នាម បគេវ លទ្ធសរូបស្ស សទ្ទេន អភិមុខីករណំ, កតាភិមុខោ បន "គច្ឆា"តិអាទិនា នយេន ក្រិយាយ យោជីយតិ, តស្មា អាមន្តនសមយេ ក្រិយាយោគាភាវតោ ឥទំ ការកវោហារំ ន លភតិ។

វុត្តញ្ច

> “សទ្ទេនាភិមុខីការោ, វិជ្ជមានស្ស វត្ថុនោ;
> អាមន្តនំ វិធាតព្ពេ, នត្ថិ ‘រាជា ភវេ’តិទ”ន្តិ។

ភោ បុរិស ឯហិ, ភោ បុរិសា វា, ភវន្តោ បុរិសា ឯថ។

កស្មឹ អត្ថេ ទុតិយា?

២៨៤. កម្មត្ថេ ទុតិយា។

កម្មត្ថេ លិង្គម្ហា ទុតិយាវិភត្តិ ហោតិ។

អនភិហិតេ ឯវាយំ, “កម្មនិ ទុតិយាយំ ត្តោ”តិ វចនញ្ចេត្ថ ញាបកំ។

កឹ កម្មំ?

“យេន វា កយិរតេ តំ ករណ”ន្តិ ឥតោ “វា”តិ វត្តតេ។

២៨៥. យំ ករោតិ តំ កម្មំ។

យំ វា ករោតិ, យំ វា វិករោតិ, យំ វា បាបុណាតិ, តំ ការកំ កម្មសញ្ញំ ហោតិ។

ឥធ លិង្គកាលវចនមតន្តំ។ ករិយតីតិ **កម្មំ**។ តត្ថ ការកំ, សាធកំ ក្រិយានិប្ផត្តិយា ការណមុច្ចតេ, តំ បន **ការកំ** ឆព្ពិធំ កម្មំ កត្តា ករណំ សម្បទានមបាទានមោកាសោ ចាតិ។ តត្ថ សភាវតោ, បរិកប្បតោ វា កម្មាទិម្ហិ សតិយេវ ក្រិយាភាវតោ កម្មាទីនំ ឆន្នម្បិ ការកវោហារោ សិទ្ធោវ ហោតិ។

តំ បន **កម្មំ** តិវិធំ និព្ពត្តនីយំ វិករណីយំ បាបណីយញ្ចាតិ។ យថា – មាតា បុត្តំ វិជាយតិ, អាហារោ សុខំ ជនយតិ។ ឃដំ ករោតិ ទេវទត្តោ, កដ្ឋមង្គារំ ករោតិ, សុវណ្ណំ កេយូរំ, កដកំ វា ករោតិ, វីហយោ លុនាតិ។ ទេវទត្តោ និវេសនំ បវិសតិ, អាទិច្ចំ បស្សតិ, ធម្មំ សុណាតិ, បណ្ឌិតេ បយិរុបាសតិ។

វុត្តញ្ច

> “និព្ពត្តិវិកតិប្បត្តិ-ភេទេន តិវិធំ មតំ;
> កត្តុ ក្រិយាភិគម្មំ តំ, សុខង្គារំ និវេសន”ន្តិ។

ឯត្ថ ច ឥច្ឆិតានិច្ឆិតកថិតាកថិតាទិភេទមនបេក្ខិត្វា សព្ពសង្គាហកវសេន “យំ ករោតិ តំ កម្ម”ន្តិ វុត្តត្តា, អត្ថន្តរវិកប្បនវាធិការតោ ច សព្ពត្ថ ឥមិនាវ កម្មសញ្ញា ហោតិ។

តត្ថ **អនិច្ឆិតកម្មំ** យថា – កណ្ដកំ មទ្ទតិ, វិសំ គិលតិ, គាមំ គច្ឆន្តោ រុក្ខមូលំ ឧបគច្ឆតិ។

អកថិតកម្មំ យថា – យញ្ញទត្តំ កម្ពលំ យាចតេ ព្រាហ្មណោ។ ឯត្ថ ហិ “កម្ពល”មិតិ កថិតកម្មំ ទ្វិកម្មិកាយ យាចនក្រិយាយ បត្តុមិច្ឆិតតរត្តា។ “យញ្ញទត្ត”មិតិ អប្បធានត្តា អកថិតកម្មំ។ តថា សមិទ្ធំ ធនំ ភិក្ខតេ, អជំ គាមំ នយតិ, បរាភវន្តំ បុរិសំ, មយំ បុច្ឆាម គោតមំ, ភគវា ភិក្ខូ ឯតទវោច ឥច្ចាទិ។

អភិហិតកម្មេ បន ន ហោតិ, យថា – កដោ ករិយតេ ទេវទត្តេន, សុគតេន ទេសិតោ ធម្មោ, យញ្ញទត្តោ កម្ពលំ យាចីយតេ ព្រាហ្មណេន ឥច្ចាទិ។

“ទុតិយា”តិ អធិការោ។

២៨៦. គតិ ពុទ្ធិ ភុជ បឋ ហរ ករ សយាទីនំ ការិតេ វា។

គមុ សប្បុ គតិម្ហិ, **ពុធ** ពោធនេ, **ពុធ** អវគមនេ វា, **ភុជ** បាលនព្យវហរណេសុ, **បឋ** ព្យត្តិយំ វាចាយំ, **ហរ** ហរណេ, **ករ** ករណេ, **សិ** សយេ ឥច្ចេវមាទីនំ ធាតូនំ បយោគេ ការិតេ សតិ បយោជ្ជកកត្តុភូតេ កម្មនិ លិង្គម្ហា ទុតិយាវិភត្តិ ហោតិ វា។ និច្ចសម្បត្តេ វិកប្បត្ថោយំ, តេន តស្ស បក្ខេ តតិយា ហោតិ។

យោ កោចិ បុរិសោ គាមំ គច្ឆតិ, តមញ្ញោ បយោជយតិ។ បុរិសោ បុរិសំ គាមំ គមយតិ, បុរិសេន វា គាមំ គមយតិ។ ឯវំ សិស្សំ ធម្មំ ពោធេតិ អាចរិយោ, មាតា បុត្តំ ភោជនំ ភោជយតិ, សិស្សំ ធម្មំ បាឋេតិ អាចរិយោ, បុរិសោ បុរិសំ ភារំ ហារេតិ, តថា បុរិសោ បុរិសំ កម្មំ ការយតិ, បុរិសេន វា កម្មំ ការាបយតិ, បុរិសោ បុរិសំ សយាបយតិ។ ឯវំ សព្ពត្ថ ការិតេ កត្តុកម្មនិ ទុតិយា។

ការិតេតិ កឹ? បុរិសោ គាមំ គច្ឆតិ។

អភិហិតេ ន ភវតិ, បុរិសេន បុរិសោ គាមំ គមីយតេ, សិស្សោ ធម្មំ ពោធីយតេ ឥច្ចាទិ។

២៨៧. កាលទ្ធានមច្ចន្តសំយោគេ។

អច្ចន្តំ និរន្តរំ សំយោគោ**អច្ចន្តសំយោគោ**។ កាលទ្ធានំ ទព្ពគុណក្រិយាហិ អច្ចន្តសំយោគេ តេហិ កាលទ្ធានវាចីហិ លិង្គេហិ ទុតិយាវិភត្តិ ហោតិ។

កាលេ តាវ – សត្តាហំ គវបានំ, មាសំ មំសោទនំ, សរទំ រមណីយា នទី, សព្ពកាលំ រមណីយំ នន្ទនំ, មាសំ សជ្ឈាយតិ, តយោ មាសេ អភិធម្មំ ទេសេសិ។

អទ្ធានេ – យោជនំ វនរាជិ, យោជនំ ទីឃោ បព្ពតោ, កោសំ សជ្ឈាយតិ។

អច្ចន្តសំយោគេតិ កឹ? មាសេ មាសេ ភុញ្ជតិ, យោជនេ យោជនេ វិហារំ បតិដ្ឋាបេសិ។

២៨៨. កម្មប្បវចនីយយុត្តេ។

កម្មប្បវចនីយេហិ និបាតោបសគ្គេហិ យុត្តេ យោគេ សតិ លិង្គម្ហា ទុតិយាវិភត្តិ ហោតិ។

កម្មំ បវចនីយំ យេសំ តេ **កម្មប្បវចនីយា**, បរសមញ្ញាវសេន វា អន្វាទយោ កម្មប្បវចនីយា។

តត្ថ **អនុ**សទ្ទស្ស លក្ខណេ, សហត្ថេ, ហីនេ ច កម្មប្បវចនីយសញ្ញា វុត្តា។ យថា – បព្ពជិតមនុ បព្ពជឹសុ, នទិមន្វវសិតា ពារាណសី, នទិយា សហ អវពទ្ធាតិ អត្ថោ, អនុ សារិបុត្តំ បញ្ញវា។

លក្ខណាទីសុ “លក្ខណិ’ត្ថម្ភូតក្ខានភាគ វិច្ឆាសុ បតិ បរិ អនវោ”តិ បតិ បរិ អនូនំ កម្មប្បវចនីយសញ្ញា វុត្តា។

លក្ខណេ សូរិយុគ្គមនំ បតិ ទិព្ពា ភក្ខា បាតុភវេយ្យុំ, រុក្ខំ បតិ វិជ្ជោតតេ ចន្ទោ, រុក្ខំ បរិ, រុក្ខំ អនុ។

ឥត្ថម្ភូតក្ខានេ សាធុ ទេវទត្តោ មាតរំ បតិ, មាតរំ បរិ, មាតរំ អនុ។

ភាគេ យទេត្ថ មំ បតិ សិយា, មំ បរិ, មំ អនុ, តំ ទីយតុ។

វិច្ឆាយោគេ អត្ថមត្ថំ បតិ សទ្ទោ និវិសតិ, រុក្ខំ រុក្ខំ បតិ វិជ្ជោតតេ ចន្ទោ, រុក្ខំ រុក្ខំ បរិ, រុក្ខំ រុក្ខំ អនុ។

“អភិរភាគេ”តិ អភិស្ស ភាគវជ្ជិតេសុ លក្ខណាទីសុ កម្មប្បវចនីយសញ្ញា វុត្តា។ តំ ខោ បន ភវន្តំ គោតមំ ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ, សាធុ ទេវទត្តោ មាតរំ អភិ។

និបាតេ ធិ ព្រាហ្មណស្ស ហន្តារ មិច្ចេវមាទិ។

២៨៩. ក្វចិ ទុតិយា ឆដ្ឋីនមត្ថេ។

ឆដ្ឋីនំ អត្ថេ ក្វចិ ទុតិយាវិភត្តិ ហោតិ។ អន្តរាអភិតោ បរិតោ បតិ បដិភាតិយោគេ អយំ។ អន្តរា ច រាជគហំ អន្តរា ច នាឡន្ទំ អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នោ, រាជគហស្ស ច នាឡន្ទាយ ច មជ្ឈេតិ អត្ថោ។ អភិតោ គាមំ វសតិ, បរិតោ គាមំ វសតិ, នទី នេរញ្ជរំ បតិ, នេរញ្ជរាយ នទិយា សមីបេតិ អត្ថោ។ បដិភន្តុ តំ ចុន្ទ ពោជ្ឈង្គា, ឧបមា មំ បដិភាតិ, ឧបមា មយ្ហំ ឧបដ្ឋហតីតិ អត្ថោ។

“ក្វចិ ទុតិយា, អត្ថេ”តិ ច វត្តតេ។

២៩០. តតិយាសត្តមីនញ្ច។

តតិយាសត្តមីនមត្ថេ ច ក្វចិ លិង្គម្ហា ទុតិយាវិភត្តិ ហោតិ។

តតិយត្ថេ សចេ មំ នាលបិស្សតិ, ត្វញ្ច មំ នាភិភាសសិ, វិនា សទ្ធម្មំ កុតោ សុខំ, ឧបាយមន្តរេន ន អត្ថសិទ្ធិ។

សត្តមិយត្ថេ – កាលេ, ឧបាទ្វជ្ឈាវសស្ស បយោគេ, អធិសិដ្ឋាវសានំ បយោគេ, តប្បានចារេ ច ទុតិយា។

កាលេ តាវ – បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា, ឯកំ សមយំ ភគវា។ ឥមំ រត្តិំ ចត្តារោ មហារាជានោ។

ឧបាទិបុព្ពស្ស **វស**ធាតុស្ស បយោគេ – គាមំ ឧបវសតិ, គាមំ អនុវសតិ, វិហារំ អធិវសតិ, គាមំ អាវសតិ, អគារំ អជ្ឈាវសតិ។ តថា បថវិំ អធិសេស្សតិ, គាមំ អធិតិដ្ឋតិ, គាមំ អជ្ឈាវសតិ។

តប្បានចារេសុ – នទី បិវតិ, គាមំ ចរតិ ឥច្ចាទិ។

កស្មិំ អត្ថេ តតិយា?

២៩១. ករណេ តតិយា។

ករណការកេ តតិយាវិភត្តិ ហោតិ។

កិំ ករណំ?

២៩២. យេន វា កយិរតេ តំ ករណំ។

យេន វា កត្តា ឧបករណភូតេន វត្ថុនា ក្រិយំ អព្យវធានេន ករោតិ, យេន វា វិករោតិ, យេន វា បាបុណាតិ, តំ ការកំ ករណសញ្ញំ ហោតិ។

ករីយតេ អនេនាតិ **ករណំ,** ឯត្ថ ច សតិបិ សព្ពការកានំ ក្រិយាសាធកត្តេ “យេន វា កយិរតេ”តិ វិសេសេត្វា វចនំ កត្តុបករណភូតេសុ ការកេសុ សាធកតមស្សេវ គហណត្ថំ។

វុត្តញ្ច

“យស្ស សព្ពវិសេសេន, ក្រិយាសំសិទ្ធិហេតុតា;
សម្ភាវីយតិ តំ វុត្តំ, ករណំ នាម ការក”ន្តិ។

តំ បន ទុវិធំ អជ្ឈត្តិក ពាហិរវសេន។

យថា – ហត្ថេន កម្មំ ករោតិ, ចក្ខុនា រូបំ បស្សតិ, មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ។ ទត្តេន វីហយោ លុនាតិ, អគ្គិនា កុដិំ ឈាបេតិ។

“តតិយា”តិ អធិការោ។

២៨៣. កត្តរិ ច។

កត្តរិ ច ការកេ លិង្គម្ហា តតិយាវិភត្តិ ហោតិ។ ចក្កហណេន ឥត្ថម្ភូតលក្ខណេ, ក្រិយាបវគ្គេ, បុព្ព សទិសសមូនត្ថ កលហ និបុណ មិស្សក សខិលត្ថាទិយោគេ, កាលទ្ធានេសុ, បច្ចត្តកម្មត្ថបញ្ចមិយត្ថាទីសុ ច តតិយា។

កោ ច កត្តា?

២៨៤. យោ ករោតិ ស កត្តា។

យោ ក្រិយំ អត្តប្បធានោ ហុត្វា ករោតិ, សោ កត្តុសញ្ញោ ហោតិ។

សោ តិវិធោ សុទ្ធកត្តា ហេតុកត្តា កម្មកត្តាតិ។ តត្ថ យោ សយមេវ ក្រិយំ ករោតិ, សោ **សុទ្ធកត្តា**។ យោ អញ្ញំ កាតុំ សមត្ថំ អករោន្តំ កម្មំ និយោជេតិ, សោ **ហេតុកត្តា**, យថា – គន្តុំ សមត្ថោ ទេវទត្តោ, តមញ្ញោ បយោជេតិ "គមយតិ ទេវទត្ត"ន្តិ។

យំ បន តត្ថ តត្ថ គច្ឆតិ ទេវទត្តោ, តមញ្ញោ បយោជយតិ "គមយតិ ទេវទត្ត"ន្តិ ហេត្វត្ថនិទស្សនំ, តម្បិ សាមត្ថិយទស្សនវសេន វុត្តន្តិ គហេតព្ពំ។ អញ្ញថា យទិ សយមេវ គច្ឆតិ, កឹ តត្ថ បយោជកព្យាបារេន អករោន្តំ ពលេន ការយតិ, បាសាណំ ឧដ្ឋាបយតីតិអាទិកញ្ច ន សិជ្ឈេយ្យ។

ឯត្ថ បន

"កត្តា"តិ វត្តតេ។

២៨៣. យោ ការេតិ ស ហេតុ។

យោ កត្តារំ ការេតិ, សោ ហេតុសញ្ញោ ហោតិ, កត្តា ចាតិ ហេតុកត្តុសញ្ញា។

យោ បន បរស្ស ក្រិយំ បដិច្ច កម្មភូតោបិ សុករត្តា សយមេវ សិជ្ឈន្តោ វិយ ហោតិ, សោ **កម្មកត្តា** នាម, យថា – សយំ ករិយតេ កដោ, សយមេវ បច្ចតេ ឱទនោតិ។

វុត្តញ្ច

"អត្តប្បធានោ កិរិយំ, យោ និព្ពត្តេតិ ការកោ;
អប្បយុត្តោ បយុត្តោ វា, ស កត្តាតិ បវុច្ចតិ។

ហេតុកត្តាតិ កថិតោ,
កត្តុនោ យោ បយោជកោ;
កម្មកត្តាតិ សុករោ,
កម្មភូតោ កថីយតេ"តិ។

ននុ ច "សំយោគោ ជាយតេ"តិអាទីសុ កថំ បុរេ អសតោ ជននក្រិយាយ កត្តុភាវោសិយាតិ? វុច្ចតេ – លោកសង្កេតសិទ្ធោ ហិ សទ្ទប្បយោគោ, អវិជ្ជមានម្បិ ហិ លោកោ សទ្ទាភិធេយ្យតាយ វិជ្ជមានំ វិយ គហេត្វា វោហរតិ , វិកប្បពុទ្ធិគហិតាការោយេវ ហិ សទ្ទេនាភិធីយតេ, ន តុ វត្ថុសភាវោ, អញ្ញថា សុគមយញាណេនបិ បច្ចក្ខេន វិយ វត្ថុសភាវសច្ឆិករណប្បសង្គោ ច មុសាវាទ កុទិដ្ឋិវាទាទីនមភាវប្បសង្គោ ច សិយា, តស្មា ពុទ្ធិបរិ កប្បិតបញ្ញត្តិវសេនបិ សទ្ទប្បវត្តិ ហោតីតិ អសតោ សំយោគាទិស្សបិ ហោតេវ ជននក្រិយាយ កត្តុការកតាតិ។

យថាហ

"វោហារវិសយោ សទ្ទោ, នេកន្តបរមត្ថិកោ;
ពុទ្ធិសង្កប្បិតោ អត្ថោ, តស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ។

ពុទ្ធិយា គហិតត្ថា ហិ, សំយោគោ ជាយតេ ឥតិ;
សំយោគោ វិជ្ជមានោវ, កត្ថា ភវតិ ជាតិយា”តិ។

តត្រ **តតិយា** ជិនេន ទេសិតោ ធម្មោ, ពុទ្ធេន ជិតោ មារោ, អហិនា ទដ្ឋោ នរោ, ពុទ្ធេន ពោធិតោ លោកោ, សទ្ធេហិ ការិតោ វិហារោ។

អភិហិតេ ន ភវតិ។ កដំ ករោតិ ទេវទត្តោ, ការេតិ វា។

ឥត្ថម្ភូតស្ស លក្ខណេ – សា ភិន្នេន សីសេន បគ្ឃរន្តេន លោហិតេន បដិវិស្សកានំ ឧជ្ឈាបេសិ, ឱនបញ្ចពន្ធនេន បត្តេន អញ្ញំ នវំ បត្តំ ចេតាបេយ្យ, តិទណ្ឌកេន បរិព្ពាជកមទ្ទក្ខិ។

អបវគ្គេ – ឯកាហេនេវ ពារាណសឹ បាយាសិ, នវហិ មាសេហិ វិហារំ និដ្ឋាបេសិ, យោជនេន អធីតំ ព្យាករណំ, **ក្រិយាបវគ្គោ**តិ ក្រិយាយ អាសុំ បរិនិដ្ឋាបនំ។

បុព្ពាទិយោគេ – មាសេន បុព្ពោ, បិតរា សទិសោ, មាតរា សមោ, កហាបណេន ឱនោ, ធនេន វិកលោ, អសិនា កលហោ, អាចារេន និបុណោ, វាចាយ និបុណោ, គុឡេន មិស្សកំ, តិលេន មិស្សកំ, វាចាយ សខិលោ, មណិនា អត្ថោ, ធនេន អត្ថោ, បិតរា តុល្យោ។

កាលទ្ធានេសុ – មាសេន ភុញ្ជតិ, យោជនេន គច្ឆតិ។

បច្ចត្តេ – អត្តនាវ អត្តានំ សម្មន្នតិ។

កម្មត្ថេ – តិលេហិ ខេត្តេ វបតិ។

បញ្ចមិយត្ថេ – សុមុត្តា មយំ តេន មហាសមណេន។

២៨៦. សហាទិយោគេ ច។

សហ សទ្ធឹ សមំ នានា វិនា អលំ កិមិច្ចេវមាទីហិ យោគេ លិង្គម្ហា តតិយាវិភត្តិ ហោតិ, **ច**សទ្ទេន សហត្ថេបិ។

តត្ថ **សហ**សទ្ទេន យោគោ ក្រិយា គុណ ទព្ព សមវាយេ សម្ភវតិ។ យថា – វិតក្កេន សហ វត្តតិ, បុត្តេន សហ ថូលោ, អន្តេវាសិកសទ្ធិវិហារិកេហិ សហ អាចរិយុបជ្ឈាយានំ លាភោ, និសីទិ ភគវា សទ្ធឹ ភិក្ខុសង្ឃេន, សហស្សេន សមំ មិតា, សព្ពេហិ មេ បិយេហិ មនាបេហិ នានាភាវោ វិនាភាវោ, សង្ឃោ វិនាបិ គត្តេន ឧបោសថំ ករេយ្យ, អលំ តេ ឥធ វាសេន, កឹ មេ ឯកេន តិណ្ណេន, បុរិសេន ថាមទស្សិនា, កឹ តេ ជដាហិ ទុម្មេធ, កឹ តេ អជិនសាដិយា។

សហត្ថេ – ទេវទត្តោ រាជគហំ បាវិសិ កោកាលិកេន បច្ឆាសមណេន, ទុក្ខោ ពាលេហិ សំវាសោ។

២៨៧. ហេត្វត្ថេ ច។

យោគគ្គហណមិហានុវត្តតេ, ហេត្វត្ថេ, ហេត្វត្ថប្បយោគេ ច លិង្គម្ហា តតិយាវិភត្តិ ហោតិ។

កិស្មិញ្ចិ ផលេ ទិដ្ឋសាមត្ថិយំ ការណំ ហេតុ, សោយេវ អត្ថោ, តស្មឹ ហេត្វត្ថេ, អន្នេន វសតិ, ធម្មេន វសតិ, វិជ្ជាយ វសតិ។

ន ជច្ចាវសលោ ហោតិ,
ន ជច្ចា ហោតិ ព្រាហ្មណោ;
កម្មុនា វសលោ ហោតិ,
កម្មុនា ហោតិ ព្រាហ្មណោ។

ទានេន ភោគវា, អាចារេន កុលី។

កេន បាណិ កាមទទោ, កេន បាណិ មធុស្សវោ;
កេន តេ ព្រហ្មចរិយេន, បុញ្ញំ បាណិម្ហិ ឥជ្ឈតិ។

ហេត្វត្ថប្បយោគេ – កេន និមិត្តេន, កេន បយោជនេន, កេនដ្ឋេន, កេន ហេតុនា វសតិ។

២៩៨. សត្តម្យត្ថេ ច។

សត្តម្យត្ថេ ច លិង្គម្ហា តតិយាវិភត្តិ ហោតិ។

កាលទ្ធានទិសាទេសាទីសុ ចាយំ។ តេន សមយេន, តេន កាលេន, កាលេន ធម្មស្សវណំ, សោ វោ មមច្ចយេន សត្ថា, មាសេន ភុញ្ជតិ, យោជនេន ធាវតិ។ បុរត្ថិមេន ធតរដ្ឋោ, ទក្ខិណេន វិរូឡ្ហកោ, បច្ឆិមេន វិរូបក្ខោ, ឧត្តរេន កសិវន្តោ ជនោឃមបរេន ច, យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ឥច្ចាទិ។

២៩៩. យេនង្គវិការោ។

យេន ព្យាធិមតា អង្គេន អង្គិនោ វិការោ លក្ខីយតេ, តត្ថ តតិយាវិភត្តិ ហោតិ។ ឯត្ថ ច អង្គមស្ស អត្ថីតិ **អង្គំ**, សរីរំ។ អក្ខិនា កាណោ, ហត្ថេន កុណី, បាទេន ខញ្ជោ, បិដ្ឋិយា ខុជ្ជោ។

៣០០. វិសេសនេ ច។

វិសេសីយតិ វិសេសិតព្ពំ អនេនាតិ **វិសេសនំ**, គោត្តាទិ។ តស្មឹ គោត្តនាមជាតិសិប្បវយោគុណសង្ខាតេ វិសេសនត្ថេ តតិយាវិភត្តិ ហោតិ, **ច**សទ្ទេន **បកតិ**អាទីហិ ច។ គោត្តេន គោតមោ នាថោ។

សារិបុត្តោតិ នាមេន, វិស្សុតោ បញ្ញវា ច សោ;
ជាតិយា ខត្តិយោ ពុទ្ធោ, លោកេ អប្បដិបុគ្គលោ។

តទហុ បព្ពជិតោ សន្តោ, ជាតិយា សត្តវស្សិកោ;
សោបិ មំ អនុសាសេយ្យ, សម្បដិច្ឆាមិ មត្ថកេ។

សិប្បេន នឡការោ សោ, ឯកូនតីសោ វយសា, វិជ្ជាយ សាធុ, បញ្ញាយ សាធុ, តបសា ឧត្តមោ, សុវណ្ណេន អភិរូបោ។

បកតិអាទីសុ – បកតិយា អភិរូបោ, យេភុយ្យេន មត្តិកា, សមេន ធាវតិ, វិសមេន ធាវតិ, ទ្វិទោណេន ធញ្ញំ កិណាតិ, សហស្សេន អស្សកេ កិណាតិ ឥច្ចាទិ។

កស្មឹ អត្ថេ ចតុត្ថី?

៣០១. សម្បទានេ ចតុត្ថី។

សម្បទានការកេ លិង្គម្ហា ចតុត្ថីវិភត្តិ ហោតិ។

កិញ្ច សម្បទានំ?

៣០២. យស្ស ទាតុកាមោ រោចតេ ធារយតេ វា តំ សម្បទានំ។

យស្ស វា ទាតុកាមោ, យស្ស វា រោចតេ, យស្ស វា ធារយតេ, តំ ការកំ សម្បទានសញ្ញំ ហោតិ។ សម្មា បទីយតេ អស្សាតិ **សម្បទានំ**, បដិគ្គាហកោ។

តំ បន តិវិធំ ទិយ្យមានស្សានិវារណជ្ជេសនានុមតិវសេន។ យថា – ពុទ្ធស្ស បុប្ផំ យជតិ, ពោធិរុក្ខស្ស ជលំ ទទាតិ។ **អជ្ជេសនេ** – យាចកានំ ធនំ ទទាតិ។ **អនុមតិយំ** – ភិក្ខូនំ ទានំ ទេតិ។

យថាហ

"អនិរាករណារាធ-នាព្ភនុញ្ញាវសេន ហិ;
សម្បទានំ តិធា វុត្តំ, រុក្ខ យាចក ភិក្ខវោ"តិ។

ទាតុកាមោតិ កឹ? រញ្ញោ ទណ្ឌំ ទទាតិ។

រោចនាទីសុ បន – សមណស្ស រោចតេ សច្ចំ, មាយស្មន្តានម្បិ សង្ឃភេទោ រុច្ចិត្ថ, យស្សាយស្មតោ ខមតិ, ទេវទត្តស្ស សុវណ្ណច្ឆត្តំ ធារយតេ យញ្ញទត្តោ។

"សម្បទានំ, វា"តិ ច វត្តតេ។

៣០៣. សិលាឃ ហនុ ឋា សប ធារ បិហ កុធ ទុហិ ស្សាសូយ រាធិក្ខ បច្ចាសុណ អនុបតិគិណបុព្ពកត្តារោចនត្ថតទត្ថ តុមត្ថាលមត្ថ មញ្ញានាទរប្បាណិនិ គត្យត្ថកម្មនិ អាសិសត្ថ សម្មុតិ ភិយ្យសត្តម្យត្ថេសុ ច។

ចតុប្បទមិទំ ។ **សិលាឃ** កត្ថនេ, **ហនុ** អបនយនេ, **ឋា** គតិនិវត្តិម្ហិ, **សប** អក្កោសេ, **ធរ** ធារណេ, **បិហ** ឥច្ឆាយំ ឥច្ចេតេសំ ធាតូនំ បយោគេ, **កុធ** កោបេ, **ទុហ** ជិឃំសាយំ, **ឥស្ស** ឥស្សាយំ, **ឧសូយ** ទោសាវិករណេ ឥច្ចេតេសំ តទត្ថានំ ធាតូនំ បយោគេ ច **រាធ** ហឹសាសំរាធេសុ, **ឥក្ខ** ទស្សនង្កេសូតិ ឥមេសំ បយោគេ ច **បតិ អា**បុព្ពស្ស **សុ** សវណេតិ ឥមស្ស ច **អនុបតិ**បុព្ពស្ស **គេ**សទ្ទេតិ ឥមស្ស ច បុព្ពកត្តា ច អារោចនត្ថប្បយោគេ, តទត្ថេ, តុមត្ថេ, អលមត្ថប្បយោគេ ច មញ្ញតិប្បយោគេ អនាទរេ អប្បាណិនិ ច គត្យត្ថានំ កម្មនិ ច អាសិសត្ថប្បយោគេ ច សម្មុតិ ភិយ្យប្បយោគេសុ ច សត្តម្យត្ថេ ចាតិ តំ កម្មាទិការកំ សម្បទានសញ្ញំ ហោតិ, **ច** សទ្ទគ្គហណេន បហិណតិកប្បតិ បហោតិ ឧបមាញ្ជលិករណ ផាសុ អត្ថសេយ្យប្បភុតិយោគេ ច បុរេ វិយ ចតុត្ថី។

សិលាឃាទិប្បយោគេ តាវ – ពុទ្ធស្ស សិលាឃតេ។ ឧបជ្ឈាយស្ស សិលាឃតេ, ថោមេតីតិ អត្ថោ។

ហនុតេ មយ្ហមេវ, ហនុតេ តុយ្ហមេវ, អបលបតីតិ អត្ថោ។

ឧបតិដ្ឋេយ្យ សក្យបុត្តានំ វឌ្ឍកី, ឯត្ថ ច ឧបដ្ឋានំ នាម ឧបគមនំ។ ភិក្ខុស្ស ភុញ្ជមានស្ស បានីយេន វា វិធូបនេន វា ឧបតិដ្ឋេយ្យ។

តុយ្ហំ សបតេ, មយ្ហំ សបតេ, ឯត្ថ ច **សបនំ** នាម សច្ចករណំ។

ធារយតិប្បយោគេ ធនិកោយេវ សម្បទានំ, សុវណ្ណំ តេ ធារយតេ, ឥណំ ធារយតីតិ អត្ថោ។ តស្ស រញ្ញោ មយំ នាគំ ធារយាម។

បិហប្បយោគេ ឥច្ឆិតោយេវ, ទេវាបិ តស្ស បិហយន្តិ តាទិនោ, ទេវាបិ តេសំ បិហយន្តិ, សម្ពុទ្ធានំ សតីមតំ, បត្ថេន្តីតិ អត្ថោ។

កោធាទិអត្ថានំ បយោគេ យំ បតិ កោបោ, តស្ស កុជ្ឈ មហាវីរ, យទិហំ តស្ស កុប្បេយ្យំ។

ទុហយតិ ទិសានំ មេឃោ, យោ មិត្តានំ ន ទុព្ភតិ។

តិត្ថិយា ឥស្សន្តិ សមណានំ។

ទុជ្ជនា គុណវន្តានំ ឧសូយន្តិ, កា ឧសូយា វិជានតំ។

រាធិក្ខប្បយោគេ យស្ស វិបុច្ឆនំ កម្មវិខ្យាបនត្ថំ, **វា**ធិការតោ ទុតិយា ច។ អារាធោ មេ រញ្ញោ, រញ្ញោ អបរជ្ឈតិ, រាជានំ វា អបរជ្ឈតិ, ក្យាហំ អយ្យានំ អបរជ្ឈាមិ, ក្យាហំ អយ្យេ អបរជ្ឈាមិ វា។

អាយស្មតោ ឧបាលិត្ថេរស្ស ឧបសម្បទាបេក្ខោ ឧបតិស្សោ, អាយស្មន្តំ វា។

បច្ចាសុណ អនុបតិគិណានំ បុព្ពកត្តា ច សុណោតិស្ស ធាតុស្ស បច្ចាយោគេ, គិណស្ស ច អនុបតិយោគេ បុព្ពស្ស កម្មុនោ យោ កត្តា, សោ សម្បទានសញ្ញោ ហោតិ។ យថា – ភគវា ភិក្ខូ ឯតទវោច, ឯត្ថ "ភិក្ខូ"តិ អកថិតកម្មំ, "ឯត"ន្តិ កថិតកម្មំ, បុព្ពស្ស វចនកម្មស្ស កត្តា ភគវា។ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ, អាសុណន្តិ ពុទ្ធស្ស ភិក្ខូ, តថា ភិក្ខុ ជនំ ធម្មំ សាវេតិ, តស្ស ភិក្ខុនោ ជនោ អនុគិណាតិ, តស្ស ភិក្ខុនោ ជនោ បតិគិណាតិ, សាធុការទានាទិនា តំ ឧស្សាហយតីតិ អត្ថោ។

> យោ វទេតិ ស កត្តាតិ, វុត្តំ កម្មន្តិ វុច្ចតិ;
> យោ បដិគ្គាហកោ តស្ស, សម្បទានំ វិជានិយាតិ។

អារោចនត្ថប្បយោគេ យស្ស អារោចេតិ, តំ សម្បទានំ។ អារោចយាមិ វោ ភិក្ខវេ, បដិវេទយាមិ វោ ភិក្ខវេ, អាមន្តយាមិ តេ មហារាជ, អាមន្ត ខោ តំ គច្ឆាមាតិ វា។ ឯត្ថ ច **អារោចន**សទ្ទស្ស កថនប្បការត្ថត្តា ទេសនត្ថាទិប្បយោគេបិ ចតុត្ថី។ ធម្មំ វោ ទេសេស្សាមិ, ទេសេតុ ភន្តេ ភគវា ធម្មំ ភិក្ខូនំ, យថា នោ ភគវា ព្យាករេយ្យ, និរុត្តិំ តេ បវក្ខាមិ ឥច្ចាទិ។

តទត្ថេ សម្បទានសញ្ញា, ចតុត្ថី ច។

"អតោ, វា"តិ ច វត្តតេ។

៣០៤. អាយ ចតុត្ថេកវចនស្ស តុ។

អការន្តតោ លិង្គម្ហា បរស្ស ចតុត្ថេកវចនស្ស **អាយា**ទេសោ ហោតិ វា, សរលោបាទិ។

ពុទ្ធស្សត្ថាយ ធម្មស្សត្ថាយ សង្ឃស្សត្ថាយ ជីវិតំ បរិច្ចជាមិ, បិណ្ឌបាតំ បដិសេវាមិ នេវ ទវាយ ន មទាយ ន មណ្ឌនាយ ន វិភូសនាយ, ឩនស្ស បារិបូរិយា, អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តតិ។

តុមត្ថេ – លោកានុកម្បាយ, លោកមនុកម្បិតុន្តិ អត្ថោ។ តថា ផាសុវិហារាយ។

អលំសទ្ទស្ស អត្ថា អរហបដិក្ខេបា។ **អរហត្ថេ** – អលំ មេ រជ្ជំ, អលំ ភិក្ខុ បត្តស្ស, អក្ខធុត្តោ បុរិសបុគ្គលោ នាលំ ទារភរណាយ, អលំ មល្លោ មល្លស្ស, អរហតិ មល្លោ មល្លស្ស។

បដិក្ខេបេ – អលំ តេ ឥធ វាសេន, អលំ មេ ហិរញ្ញសុវណ្ណេន, កឹ មេ ឯកេន តិណ្ណេន, កឹ តេ ជដាហិ ទុម្មេធ, កឹ តេត្ថ ចតុមដ្ឋស្ស។

មញ្ញតិប្បយោគេ អនាទរេ អប្បាណិនិ កម្មនិយេវ – កដ្ឋស្ស តុវំ មញ្ញេ, កឡិង្គរស្ស តុវំ មញ្ញេ, ជីវិតំ តិណាយបិ ន មញ្ញមានោ។

អនាទរេតិ កឹ? សុវណ្ណំ តំ មញ្ញេ។ **អប្បាណិនី**តិ កឹ? គទ្រភំ តុវំ មញ្ញេ។

គត្យត្ថកម្មនិ វាធិការតោ ទុតិយា ច។ អប្បោ សគ្គាយ គច្ឆតិ, អប្បោ សគ្គំ គច្ឆតិ, និព្ពានាយ វជន្តិយា, មូលាយ បដិកស្សេយ្យ, មូលំ បដិកស្សេយ្យ។

អាសីសនត្ថេ អាយុភទ្ទកុសលាទិយោគេយេវ, អាយស្មតោ ទីឃាយុ ហោតុ, "គោតិតា សស្ថីនាស្វ"តិ **ន្ត**ស្ស សវិភត្តិស្ស **តោ** អាទេសោ។ ភទ្ទំ ភវតោ ហោតុ, កុសលំ ភវតោ ហោតុ, អនាមយំ ភវតោ ហោតុ, សុខំ ភវតោ ហោតុ, អត្ថំ ភវតោ ហោតុ, ហិតំ ភវតោ ហោតុ, ស្វាគតំ ភវតោ ហោតុ, សោត្ថិ ហោតុ សព្ពសត្តានំ។

សម្មុតិប្បយោគេ – សាធុ សម្មុតិ មេ តស្ស ភគវតោ ទស្សនាយ។

ភិយ្យប្បយោគេ ភិយ្យោសោ មត្តាយ។

សត្តមិយត្ថេ អាវិករណេ ធាតុភវនាទិយោគេ – តុយ្ហញ្ចស្ស អាវិករោមិ, តស្ស មេ សក្កោ បាតុរហោសិ។

ចសទ្ទគ្គហណេន បហិណាទិក្រិយាយោគេ, ផាសុអាទិនាមបយោគេ ច – តស្ស បហិណេយ្យ, ភិក្ខូនំ ទូតំ បាហេសិ, កប្បតិ សមណានំ អាយោគោ, ឯកស្ស ទិន្នំ ទ្វិន្នំ តិណ្ណំ បហោតិ, ឧបមំ តេ ករិស្សាមិ, អញ្ជលិ តេ បគ្គណ្ហាមិ។ តថា តស្ស ផាសុ ហោតិ, លោកស្សត្ថោ, មណិនា មេ អត្ថោ, សេយ្យោ មេ អត្ថោ ឥច្ចាទិ។

“ចតុត្ថី”តិ វត្តតេ។

៣០៥. នមោយោគាទីស្វបិ ច។

នមោសទ្ទយោគេ, **សោត្ថិស្វាគតាទី**ហិ ច យោគេ លិង្គម្ហា ចតុត្ថីវិភត្តិ ហោតិ។ នមោ តេ ពុទ្ធ វីរត្ថុ, នមោ ករោហិ នាគស្ស, នមត្ថុ ពុទ្ធានំ, នមត្ថុ ពោធិយា, សោត្ថិ បជានំ, ស្វាគតំ តេ មហារាជ, អថោ តេ អទុរាគតំ។

“កាលេ, ភវិស្សតី”តិ ច វត្តតេ។

៣០៦. ភាវវាចិម្ហិ ចតុត្ថី**។**

ភាវវាចិម្ហិ ចតុត្ថីវិភត្តិ ហោតិ ភវិស្សតិកាលេ។ ភវនំ **ភាវោ**។ បច្ចិស្សតេ, បចនំ វា បាកោ, បាកាយ វជតិ, បចិតុំ គច្ឆតីតិ អត្ថោ។ ឯវំ ភោគាយ វជតិ ឥច្ចាទិ។

កស្មិំ អត្ថេ បញ្ចមី?

៣០៧. អបាទានេ បញ្ចមី។

កិមបាទានំ?

៣០៨. យស្មាទបេតិ ភយមាទត្តេ វា តទបាទានំ។

យស្មា វា អវធិតោ អបេតិ, យស្មា វា ភយហេតុតោ ភយំ ភវតិ, យស្មា វា អក្ខាតារា វិជ្ជំ អាទទាតិ, តំ ការកំ អបាទានសញ្ញំ ហោតិ។ អបនេត្វា ឥតោ អាទទាតីតិ **អបាទានំ**។

តំ បន តិវិធំ វិសយភេទេន និទ្ទិដ្ឋវិសយំ, ឧបាត្តវិសយំ, អនុមេយ្យវិសយញ្ចាតិ។

អបាទានសញ្ញាវិសយស្ស ក្រិយាវិសេសស្ស និទ្ទិដ្ឋត្តា **និទ្ទិដ្ឋវិសយំ**។ យថា – គាមា អបេន្តិ មុនយោ, នគរា និគ្គតោ រាជា។

ឯត្ថ ច “បាបា ចិត្តំ និវារយេ, បាបា និវារេន្តី”តិអាទីសុ យទិបិ កាយសំយោគបុព្ពកាបគមនំ នត្ថិ, តថាបិ ចិត្តសំយោគបុព្ពកស្ស អបគមនស្ស សម្ភវតោ ឥមិនា ច អបាទានសញ្ញា។

យត្ថ បន អបគមនក្រិយំ ឧបាត្តំ អជ្ឈាហដំ វិសយំ កត្វា បវត្តតិ, តំ **ឧបាត្តវិសយំ**។ យថា – វលាហកា វិជ្ជោតតេ វិជ្ជុ, កុសូលតោ បចតីតិ។ ឯត្ថ ច “វលាហកា និក្ខម្ម, កុសូលតោ អបនេត្វា”តិ ច បុព្ពក្រិយា អជ្ឈាហរីយតិ។

អនុមេយ្យវិសយំ យថា – មាថុរា បាដលិបុត្តកេហិ អភិរូបា។ ឯត្ថ ហិ កេនចិ គុណេន ឧក្កំសីយន្តីតិ អនុមេយ្យោវ ក្រិយាវិសេសោ។ ឥធ បន **ទូរន្តិកា**ទិសុត្តេ ***វិភត្ត***គ្គហណេន អបាទានសញ្ញា។

វុត្តញ្ច

> “និទ្ទិដ្ឋវិសយំ កិញ្ចិ, ឧបាត្តវិសយំ តថា;
> អនុមេយ្យវិសយញ្ចាតិ, អបាទានំ តិធា មត”ន្តិ។

តទេវ ចលាចលវសេន ទុវិធម្បិ ហោតិ។

ចលំ យថា – ធាវតា ហត្ថិម្ហា បតិតោ អង្កុសធារី។

អចលំ យថា – បព្ពតា ឱតរន្តិ វនចរា។

ភយហេតុម្ហិ – ចោរា ភយំ ជាយតិ, តណ្ហាយ ជាយតី ភយំ, បាបតោ ឧត្តសតិ, **អក្ខាតរិ** – ឧបជ្ឈាយា សិក្ខំ គណ្ហាតិ, អាចរិយម្ហា អធីតេ, អាចរិយតោ សុណាតិ។

“អបាទាន”ន្តិ អធិការោ។

៣០៩. ធាតុនាមានមុបសគ្គយោគាទីស្វបិ ច។

ធាតវោ ច នាមានិ ច **ធាតុនាមានិ**, តេសំ អវិហិតលក្ខណានំ ធាតុនាមានំ បយោគេ, ឧបសគ្គយោគេ ច **អាទិ**សទ្ទេន និបាតយោគេ ច តំយុត្តំ ការកំ អបាទានសញ្ញំ ហោតិ។

ធាតុប្បយោគេ តាវ – **បរាជិ**យោគេ យោ អសយ្ហោ, បភូយោគេ បភវោ, ជនិយោគេ ជាយមានស្ស បកតិ ច។ យថា – ពុទ្ធស្មា បរាជេន្តិ អញ្ញតិត្ថិយា។ ហិមវតា បភវន្តិ បញ្ច មហានទិយោ, អនវតត្តម្ហា មហាសរា បភវន្តិ, អចិរវតិយា បភវន្តិ កុន្នទិយោ។ កាមតោ ជាយតី សោកោ, យស្មា សោ ជាយតេ គិនិ, ឧរស្មា ជាតោ បុត្តោ, កម្មតោ ជាតំ ឥន្ទ្រិយំ។

នាមប្បយោគេ អញ្ញត្ថិតរាទីហិ យុត្តេ – នាញ្ញត្រ ទុក្ខា សម្ភោតិ, នាញ្ញំ ទុក្ខា និរុជ្ឈតិ, តតោ អញ្ញេន កម្មេន, តតោ ឥតរំ, ឧភតោ សុជាតោ បុត្តោ ឥច្ចាទិ។

ឧបសគ្គយុត្តេសុ អបបរីហិ វជ្ជនត្ថេហិ យោគេ, មរិយាទាភិវិធិអត្ថេ អាយោគេ **បតិ**នា បតិនិធិបតិទានត្ថេន យោគេ ច។ យថា – អបសាលាយ អាយន្តិ វាណិជា, សាលំ វជ្ជេត្វាតិ អត្ថោ។ តថា បរិបព្ពតា ទេវោ វស្សតិ, បព្ពតំ វជ្ជេត្វាតិ អត្ថោ។ **មរិយាទាយំ** – អាបព្ពតា ខេត្តំ។ **អភិវិធិម្ហិ** – អាព្រហ្មលោកា សទ្ទោ អព្ភុគ្គច្ឆតិ, ព្រហ្មលោកំ អភិព្យាបេត្វាតិ អត្ថោ។ **បតិនិធិម្ហិ** – ពុទ្ធស្មា បតិ សារិបុត្តោ ធម្មទេសនាយ អាលបតិ តេមាសំ។ **បតិទានេ** – ឃតមស្ស តេលស្មា បតិ ទទាតិ, កនកមស្ស ហិរញ្ញស្មា បតិ ទទាតិ។

និបាតយុត្តេសុ រិតេ នានា វិនាទីហិ យោគេ – រិតេ សទ្ធម្មា កុតោ សុខំ លភតិ។ តេ ភិក្ខូ នានាកុលា បព្ពជិតា។ វិនា សទ្ធម្មា នត្ថញ្ញោ កោចិ នាថោ លោកេ វិជ្ជតិ។ អរិយេហិ បុថគេវាយំ ជនោ, យាវ ព្រហ្មលោកា សទ្ទោ អព្ភុគ្គច្ឆតិ។

អបិគ្គហណេន កម្មាបាទានការកមជ្ឈេបិ បញ្ចមី កាលទ្ធានេហិ, បក្ខស្មា វិជ្ឈតិ មិគំ លុទ្ទកោ, ឥតោ បក្ខស្មា មិគំ វិជ្ឈតីតិ វុត្តំ ហោតិ។ ឯវំ មាសស្មា ភុញ្ជតិ ភោជនំ, កោសា វិជ្ឈតិ កុញ្ជរំ។

ចសទ្ទគ្គហណេន **បភុត្យា**ទិអត្ថេ, តទត្ថប្បយោគេ ច – យតោហំ ភគិនិ អរិយាយ ជាតិយា ជាតោ, យតោ សរាមិ អត្តានំ, យតោ បត្តោស្មិ វិញ្ញុតំ, យត្វាធិករណមេនំ, យតោ បភុតិ, យតោ បដ្ឋាយ, តតោ បដ្ឋាយ ឥច្ចាទិ។

៣១០. រក្ខណត្ថានមិច្ឆិតំ ។

រក្ខណត្ថានំ ធាតូនំ បយោគេ យំ ឥច្ឆិតំ, តំ ការកំ អបាទានសញ្ញំ ហោតិ, **ច**ការាធិការតោ អនិច្ឆិតញ្ច។ រក្ខណញ្ចេត្ថ និវារណំ, តាយនញ្ច។ កាកេ រក្ខន្តិ តណ្ឌុលា, យវា បដិសេធេន្តិ គាវោ។

អនិច្ឆិតំ យថា – បាបា ចិត្តំ **និ**វារយេ, បាបានិវារេន្តិ, រាជតោ វា ចោរតោ វា អគ្គិតោ វា ឧទកតោ វា នានាភយតោ វា នានារោគតោ វា នានាឧបទ្ទវតោ វា អារក្ខំ គណ្ហន្តុ។

“ឥច្ឆិត”មិតិ វត្តតេ។

៣១១. យេន វា'ទស្សនំ។

យេន អទស្សនមិច្ឆិតំ អន្តរធាយនេ្តន, តំ ការកំ អបាទានសញ្ញំ ហោតិ វា, អន្តរធានេវាយំ។ ឧបជ្ឈាយា អន្តរធាយតិ សិស្សោ, និលីយតីតិ អត្ថោ។ មាតាបិតូហិ អន្តរធាយតិ បុត្តោ។

វាតិ កឹ? ជេតវនេ អន្តរហិតោ។ **យេនា**តិ កឹ? យក្ខោ តត្ថេវ អន្តរធាយតិ។

៣១២. ទូរន្តិកទ្ធកាលនិម្មានត្វាលោបទិសាយោគវិភត្តារប្បយោគ សុទ្ធប្បមោចន ហេតុ វិវិត្តប្បមាណ បុព្ពយោគ ពន្ធន គុណវចន បញ្ហ កថនថោកាកត្តូសុ ច។

ទូរត្ថេ, អន្តិកត្ថេ, អទ្ធនិម្មានេ, កាលនិម្មានេ, ត្វាលោបេ, ទិសាយោគេ, វិភត្តេ, អារតិប្បយោគេ, សុទ្ធត្ថប្បយោគេ, បមោចនត្ថប្បយោគេ, ហេត្វត្ថេ, វិវិត្តត្ថប្បយោគេ, បមាណត្ថេ, បុព្ពយោគេ, ពន្ធនត្ថប្បយោគេ, គុណវចនេ , បញ្ហេ, កថនេ, ថោកត្ថេ, អកត្តរិ ច យទវធិភូតំ, ហេតុកម្មាទិភូតញ្ច, តំ ការកំ អបាទានសញ្ញំ ហោតិ, **ច**សទ្ទេន យថាយោគំ ទុតិយា, តតិយា, ឆដ្ឋី ច។

ឯត្ថ ច ទូរន្តិកញ្ច ទូរន្តិកត្ថញ្ចាតិ **ទូរន្តិក**ន្តិ សរូបេកសេសំ កត្វា វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ពំ, តេន ទូរន្តិកត្ថប្បយោគេ, តទត្ថេ ច អបាទានសញ្ញោ ហោតិ។

ទូរត្ថប្បយោគេ តាវ – កីវទូរោ ឥតោ នឡការគាមោ, តតោ ហវេ ទូរតរំ វទន្តិ, គាមតោ នាតិទូរេ។ អារកា តេ មោឃបុរិសា ឥមស្មា ធម្មវិនយា, អារកា តេហិ ភគវា។ **ទូរត្ថេ** – ទូរតោវ នមស្សន្តិ, អទ្ទស ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ។

អន្តិកត្ថប្បយោគេ – អន្តិកំ គាមា, អាសន្នំ គាមា, សមីបំ គាមា, គាមស្ស សមីបន្តិ អត្ថោ។

ទុតិយា, តតិយា ច, ទូរំ គាមំ អាគតោ, ទូរេន គាមេន អាគតោ, ទូរតោ គាមា អាគតោតិ អត្ថោ។ ទូរំ គាមេន វា។ អន្តិកំ គាមំ អាគតោ, អន្តិកំ គាមេន វា, អាសន្នំ គាមំ, អាសន្នំ គាមេន វា ឥច្ចាទិ។

អទ្ធកាលនិម្មានេ និម្មានំ នាម បរិមាណំ, តស្មឹ គម្យមានេ – ឥតោ មថុរាយ ចតូសុ យោជនេសុ សង្កស្សំ, រាជគហតោ បញ្ចចត្តាលិសយោជនមត្ថកេ សាវត្ថិ។

កាលនិម្មានេ – ឥតោ ឯកនវុតិកប្បមត្ថកេ វិបស្សី ភគវា លោកេ ឧទបាទិ, ឥតោ វស្សសហស្សច្ចយេន ពុទ្ធោ លោកេ ឧប្បជ្ជិស្សតិ។

ត្វាបច្ចយន្តស្ស លោបោ នាម តទត្ថស្សម្ភវេបិ អវិជ្ជមានតា, តស្មឹ ត្វាលោបេ កម្មាធិករណេសុ – បាសាទា សង្កមេយ្យ, បាសាទំ អភិរុហិត្វា សង្កមេយ្យាតិ អត្ថោ ។ តថា ហត្ថិក្ខន្ធា សង្កមេយ្យ, អភិធម្មា បុច្ឆន្តិ, អភិធម្មំ សុត្វា វា, អភិធម្មា កថយន្តិ, អភិធម្មំ បឋិត្វា វា, អាសនា វុដ្ឋហេយ្យ, អាសនេ និសីទិត្វា វា។

ទិសត្ថវាចីហិ យោគេ, ទិសត្ថេ ច – ឥតោ សា បុរិមា ទិសា, ឥតោ សា ទក្ខិណា ទិសា, ឥតោ សា បច្ឆិមា ទិសា, ឥតោ សា ឧត្តរា ទិសា, អវីចិតោ ឧបរិភវគ្គោ, ឧទ្ធំ បាទតលា, អធោ កេសមត្ថកា ឥច្ចាទិ។ **ទិសត្ថេ** – បុរត្ថិមតោ ទក្ខិណតោតិអាទិ។ ឯត្ថ បន សត្តមិយត្ថេ **តោ**បច្ចយោបិ ភវិស្សតិ។

វិភត្តំ នាម សយំ វិភត្តស្សេវ តទញ្ញតោ គុណេន វិភជនំ, តស្មឹ វិភត្តេ – យតោ បណីតតរោ វា វិសិដ្ឋតរោ វា នត្ថិ, អត្តទន្តោ តតោ វរំ។ កិញ្ចាបិ ទានតោ សីលមេវ វរំ, តតោ មយា សុតា អស្សុតមេវ ពហុតរំ, សីលមេវ សុតា សេយ្យោ។ ឆដ្ឋី ច, ឆន្នវុតីនំ បាសណ្ឌានំ បវរំ យទិទំ សុគតវិនយោ។

អារតិប្បយោគោ នាម វិរមណត្ថសទ្ទប្បយោគោ។ តត្ថ – អសទ្ធម្មា អារតិ, វិរតិ បាបា, បាណាតិបាតា វេរមណី, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ, អប្បដិវិរតោ មុសាវាទា។

សុទ្ធត្ថប្បយោគេ – លោភនីយេហិ ធម្មេហិ សុទ្ធោ អសំសដ្ឋោ, មាតិតោ ច បិតិតោ ច សុទ្ធោ អនុបក្កុដ្ឋោ អគរហិតោ។

បមោចនត្ថប្បយោគេ – បរិមុត្តោ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ, មុត្តោ មារពន្ធនា, ន តេ មុច្ចន្តិ មច្ចុនា, មុត្តោហំ សព្ពបាសេហិ។

ហេត្វត្ថេ, សរូបេកសេសស្ស គហិតត្តា ហេត្វត្ថប្បយោគេ ច សព្ពនាមតោ – កស្មា នុ តុម្ហំ ទហរា ន មីយរេ, កស្មា ឥធេវ មរណំ ភវិស្សតិ, កស្មា ហេតុនា, យស្មា ច កម្មានិ ករោន្តិ, យស្មា តិហ ភិក្ខវេ, តស្មា តិហ ភិក្ខវេ ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ, តស្មា ពុទ្ធោស្មិ ព្រាហ្មណ, យស្មា ការណា, តស្មា ការណា, កឹ ការណា។ ទុតិយា, ឆដ្ឋី ច, កឹ ការណំ, តំ កិស្ស ហេតុ, កិស្ស តុម្ហេ កិលមថ។

កេន ហេតុនា, កេន ការណេន, យេន មិធេកច្ចេ សត្តា, តេន និមិត្តេន, តេន វុត្តមិច្ចាទីសុ “ហេត្វត្ថេចា”តិ តតិយា។

វិវិត្តំ នាម វិវេចនំ, តទត្ថប្បយោគេ – វិវិត្តោ បាបកា ធម្មា, វិវិច្ចេវ កាមេហិ, វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ។

បមាណត្ថេ តតិយា ច, អាយាមតោ ច វិត្ថារតោ ច យោជនំ, គម្ភីរតោ ច បុថុលតោ ច យោជនំ ចន្ទភាគាយ បរិមាណំ, បរិក្ខេបតោ នវយោជនសតបរិមាណោ មជ្ឈិមបទេសោ។

ទីឃសោ នវ វិទត្ថិយោ សុគតវិទត្ថិយា បមាណិកា ការេតព្ពា។

ឯត្ថ ច “ស្មាហិស្មិន”មិច្ចាទិតោ “ស្មា”តិ ច “សោ, វា”តិ ច វត្តមានេ

៣១៣. ទីឃោរេហិ ។

ទីឃ ឱរឥច្ចេតេហិ **ស្មា**វចនស្ស **សោ**អាទេសោ ហោតិ វា។

ទីឃសោ, ទីឃម្ហា វា, [ឱរសោ, ឱរម្ហា វា] តតិយា ច, យោជនំ អាយាមេន, យោជនំ វិត្ថារេន, យោជនំ ឧព្ពេធេន សាសបរាសិ។

បឋមត្ថវាចកេន **បុព្ព**សទ្ទេន យោគោ **បុព្ពយោគោ,** ឯត្ថ ច **បុព្ព**គ្គហណំ អទិសត្ថវុត្តិនោ **បុព្វា**ទិគ្គហណស្សុបលក្ខណន្តិ ទដ្ឋព្ពំ, តេន **បរា**ទិយោគេបិ។ យថា – បុព្ពេវ មេ ភិក្ខវេ សម្ពោធា, ឥតោ បុព្ពេនាហោសិ, តតោ បរំ បច្ចន្តិមា ជនបទា, ធាតុលិង្គេហិ បរា បច្ចយា, តតោ អបរេន សមយេន, តតោ ឧត្តរិម្បិ ឥច្ចាទិ។

ពន្ធនត្ថប្បយោគេ ពន្ធនហេតុម្ហិ ឥណេ បញ្ចមី, តតិយា ច ហោតិ, សតស្មា ពទ្ធោ នរោ រញ្ញា, សតេន វា ពទ្ធោ នរោ។

ផលសាធនហេតុភូតស្ស គុណស្ស វចនំ **គុណវចនំ,** តស្មិំ គុណវចនេ បញ្ចមី, តតិយា ច, ឥស្សរិយា ជនំ រក្ខតិ រាជា, ឥស្សរិយេន វា, សីលតោ នំ បសំសន្តិ, សីលេន វា, បញ្ញាយ វិមុត្តិមនោ ឥច្ចាទិ។

បញ្ហកថនេសុ – កុតោសិ ត្វំ, កុតោ ភវំ, បាដលិបុត្តតោ។ ឯត្ថ ច **កថនំ** នាម វិស្សជ្ជនំ។

ថោកត្ថេ អសត្វវចនេ ករណេ តតិយា ច, ថោកា មុច្ចតិ, ថោកេន មុច្ចតិ វា, អប្បមត្តកា មុច្ចតិ, អប្បមត្តកេន វា, កិច្ឆា មុច្ចតិ, កិច្ឆេន វា។

អកត្តរិ អការកេ ញាបកហេតុម្ហិ – កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា ឧស្សន្នត្តា វិបុលត្តា ឧប្បន្នំ ហោតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ, **ន** តាវិទំ នាមរូបំ អហេតុកំ សព្ពត្ថ សព្ពទា សព្ពេសញ្ច ឯកសទិសភាវាបត្តិតោ។

> ហុត្វា អភាវតោ និច្ចា, ឧទយព្ពយបីឡនា;
> ទុក្ខា អវសវត្តិត្តា, អនត្តាតិ តិលក្ខណំ។

“បញ្ចមី”តិ វត្តតេ។

៣១៤. ការណត្ថេ ច។

ករោតិ អត្តនោ ផលន្តិ **ការណំ,** ការកហេតុ [ជនកហេតុ], តស្មិំ ការណត្ថេ ច បញ្ចមីវិភត្តិ ហោតិ, វិកប្បេនាយំ, ហេត្វត្ថេ តតិយាយ ច វិហិតត្តា, អននុពោធា អប្បដិវេធា ចតុន្នំ អរិយសច្ចានំ យថាភូតំ អទស្សនា ឯវមិទំ ទីឃមទ្ធានំ សន្ធាវិតំ សំសរិតំ, អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា, សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ, អវិជ្ជាយ ត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធោ, សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ, វិញ្ញាណនិរោធា ឥច្ចាទិ។

កស្មិំ អត្ថេ ឆដ្ឋី?

៣១៥. សាមិស្មិំ ឆដ្ឋី។

កោ ច សាមី?

៣១៦. យស្ស វា បរិគ្គហោ តំ សាមី។

បរិគ្គយ្ហតីតិ **បរិគ្គហោ,** យោ យស្ស បរិគ្គហោ អាយត្តោ សម្ពន្ធី, តំ បតិ សោ អត្ថោ សាមិសញ្ញោ ហោតិ។ **វា**គ្គហណេន សាមិតព្ព រុជាទិយោគេបិ។

ឯត្ថ ច ក្រិយាភិសម្ពន្ធាភាវា ន ការកតា សម្ភវតិ។ សាមិភាវោ ហិ ក្រិយាការកភាវស្ស ផលភាវេន គហិតោ, តថា ហិ “រញ្ញោ បុរិសោ”តិ វុត្តេ យស្មា រាជា ទទាតិ, បុរិសោ ច បតិគ្គណ្ហាតិ, តស្មា “រាជបុរិសោ”តិ វិញ្ញាយតិ។ ឯវំ យោ យស្ស អាយត្តោ សេវកាទិភាវេន វា ភណ្ឌភាវេន វា សមីប សមូហាវយវវិការ ការិយអវត្ថា ជាតិ គុណ ក្រិយាទិវសេន វា, តស្ស សព្ពស្សាបិ សោ សម្ពន្ធាធារភូតោ វិសេសនដ្ឋានី អាគមីវសេន តិវិធោបិ អត្ថោ **សាមី** នាមាតិ គហេតព្ពោ។

វុត្តញ្ច

“ក្រិយាការកសញ្ជាតោ,
អស្សេទំ ភាវហេតុកោ;
សម្ពន្ធោ នាម សោ អត្ថោ,
តត្ថ ឆដ្ឋី វិធីយតេ។

បារតន្ត្យញ្ហិ សម្ពន្ធោ,
តត្ថ ឆដ្ឋី ភវេតិតោ;
ឧបាធិដ្ឋានា គមិតោ,
ន វិសេស្សាទិតោ តិតោ”តិ។

វិសេសនតោ តាវ – រញ្ញោ បុរិសោតិ, ឯត្ថ ច រាជា បុរិសំ អញ្ញសាមិតោ វិសេសេតិ និវត្តេតីតិ **វិសេសនំ,** បុរិសោ តេន វិសេសីយតីតិ **វិសេសិតព្ពោ,** ឯវំ សព្ពត្ថ វិសេសិតព្ពយោគេ វិសេសនតោវ ឆដ្ឋី។

ភណ្ឌេន សម្ពន្ធេ – បហូតំ មេ ធនំ សក្ក, ឯតស្ស បដិវិសោ, ភិក្ខុស្ស បត្តចីវរំ។

សមីបសម្ពន្ធេ – អម្ពវនស្ស អវិទូរេ, និព្ពានស្សេវ សន្តិកេ។

សមូហសម្ពន្ធេ – សុវណ្ណស្ស រាសិ, ភិក្ខូនំ សមូហោ។

អវយវសម្ពន្ធេ – មនុស្សស្សេវ តេ សីសំ, រុក្ខស្ស សាខា។

វិការសម្ពន្ធេ – សុវណ្ណស្ស វិកតិ, ភដ្ឋធញ្ញានំ សត្តុ។

ការិយសម្ពន្ធេ – យវស្ស អង្កុរោ, មេឃស្ស សទ្ទោ, បុត្តាបិ តស្ស ពហវោ, កម្មានំ ផលំ វិបាកោ។

អវត្ថាសម្ពន្ធេ – ខន្ធានំ បាតុភាវោ, ខន្ធានំ ជរា, ខន្ធានំ ភេទោ។

ជាតិសម្ពន្ធេ – មនុស្សស្ស ភាវោ, មនុស្សានំ ជាតិ។

គុណសម្ពន្ធេ – សុវណ្ណស្ស វណ្ណោ, វណ្ណោ ន ខីយេថ តថាគតស្ស, ពុទ្ធស្ស គុណឃោសោ, បុប្ផានំ គន្ធោ, ផលានំ រសោ, ចិត្តស្ស ផុសនា, សិប្បិកានំ សតំ នត្ថិ, តិលានំ មុដ្ឋិ, តេសំ សមាយោគោ, សន្ធិនោ វិមោក្ខោ, តថាគតស្ស បញ្ញាបារមី អារព្ភ, បុព្ពចរិយំ វា, សុខំ តេ, ទុក្ខំ តេ, ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ, បញ្ញាយ បដុភាវោ, រូបស្ស លហុតា, រូបស្ស មុទុតា, រូបស្ស ឧបចយោ។

ក្រិយាសម្ពន្ធេ – បាទស្ស ឧក្ខិបនំ, បាទស្ស អវក្ខេបនំ វា, ហត្ថស្ស សមិញ្ជនំ, បាទានំ បសារណំ, ជាតូនំ គមនំ, ជាតូនំយេវ ឋានំ, និសជ្ជា, សយនំ វា។ តថា តស្ស នាមគោត្តាទិ, តស្ស ការណំ, តស្ស មាតាបិតរោ, តស្ស បុរតោ បាតុរហោសិ, តស្ស បច្ឆតោ, នគរស្ស ទក្ខិណតោ, វស្សានំ តតិយេ មាសេ, ន តស្ស ឧបមា, កុវេរស្ស ពលិ ឥច្ចាទិ។

ឋានិតោ – យមេទន្តស្សាទេសោ, ឱ អវស្ស។

អាគមិតោ – បុថស្សាគមោ ឥច្ចាទិ។

សាមិយោគេ – ទេវានមិន្ទោ, មិគានំ រាជា។

តព្ព រុជាទិយោគេ – មហាសេនាបតីនំ ឧជ្ឈាបេតព្ពំ វិកន្ទិតព្ពំ វិរវិតព្ពំ, ទេវទត្តស្ស រុជតិ, តស្ស រោគោ ឧប្បជ្ជតិ, រជកស្ស វត្ថំ ទទាតិ, មុសាវាទស្ស ឱត្តប្បំ ឥច្ចាទិ។

“ក្វចិ, តតិយាសត្តមីន”ន្តិ ច វត្តតេ។

៣១៧. ឆដ្ឋី ច។

តតិយាសត្តមីនមត្ថេ ក្វចិ ឆដ្ឋីវិភត្តិ ហោតិ។

យជស្ស ករណេ – បុប្ផស្ស ពុទ្ធំ យជតិ, បុប្ផេន វា, ឃតស្ស អគ្គឹ ជុហោតិ។

សុហិតត្ថយោគេ – បត្តំ ឱទនស្ស បូរេត្វា, ឱទនេនាតិ អត្ថោ។ ឥមមេវ កាយំ បូរំ នានប្បការស្ស អសុចិនោ បច្ចវេក្ខតិ, បូរំ ហិរញ្ញសុវណ្ណស្ស, បូរតិ ពាលោ បាបស្ស។

តុល្យត្ថកិមលមាទិយោគេ – បិតុស្ស តុល្យោ, បិតរា វា តុល្យោ, មាតុ សទិសោ, មាតរា សទិសោ វា, កឹ តស្ស ច តុដ្ឋស្ស, កឹ តេន តុដ្ឋេនាតិ អត្ថោ។ អលំ តស្ស ច តុដ្ឋស្ស។

កត្តរិ កិតប្បច្ចយយោគេ – សោភនា កច្ចាយនស្ស កតិ, កច្ចាយនេន វា, រញ្ញោ សម្មតោ, រញ្ញា វា, ឯវំ រញ្ញោ បូជិតោ, រញ្ញោ សក្កតោ, រញ្ញោ អបចិតោ, រញ្ញោ មានិតោ, អមតំ តេសំ ភិក្ខវេ អបរិភុត្តំ, យេសំ កាយគតាសតិ អបរិភុត្តា ឥច្ចាទិ។

សត្តមិយត្ថេ កុសលាទិយោគេ – កុសលា នច្ចគីតស្ស សិក្ខិតា ចាតុរិត្ថិយោ, កុសលោ ត្វំ រថស្ស អង្គបច្ចង្គានំ, កុសលោ មគ្គស្ស, កុសលោ អមគ្គស្ស, សន្តិ ហិ ភន្តេ ឧឡារា យក្ខា ភគវតោ បសន្នា, ទិវសស្ស តិក្ខត្តុំ, ទិវសេ តិក្ខត្តុំ វា, មាសស្ស ទ្វិក្ខត្តុំ ឥច្ចាទិ។

“ក្វចិ, ឆដ្ឋី”តិ ច វត្តតេ។

៣១៨. ទុតិយាបញ្ចមីនញ្ច។

ទុតិយាបញ្ចមីនមត្ថេ ច ក្វចិ ឆដ្ឋីវិភត្តិ ហោតិ។

ទុតិយត្ថេ កម្មនិ កិតកយោគេ – តស្ស ភវន្តិ វត្តារោ, សហសា កម្មស្ស កត្តារោ, អមតស្ស ទាតា, ភិន្នានំ សន្ធាតា, សហិតានំ អនុប្បទាតា, ពោធេតា បជាយ, កម្មស្ស ការកោ នត្ថិ, វិបាកស្ស ច វេទកោ, អវិសំវាទកោ លោកស្ស, បាបានំ អករណំ សុខំ, ចតុន្នំ មហាភូតានំ ឧបាទាយ បសាទោ, អច្ឆរិយោ អរជកេន វត្ថានំ រាគោ, អច្ឆរិយោ អគោបាលកេន គាវីនំ ទោហោ។

តថា សរិច្ឆាទីនំ កម្មនិ – មាតុ សរតិ, មាតរំ សរតិ, ន តេសំ កោចិ សរតិ, សត្តានំ កម្មប្បច្ចយា, បុត្តស្ស ឥច្ឆតិ, បុត្តមិច្ឆតិ។

ករោតិស្ស បតិយតនេ ច – បតិយតនំ អភិសង្ខារោ, ឧទកស្ស បតិកុរុតេ, ឧទកំ បតិកុរុតេ, កណ្ឌស្ស បតិកុរុតេ, កណ្ឌំ បតិកុរុតេ។

បញ្ចមិយត្ថេ បរិហានិភយត្ថយោគេ – អស្សវនតា ធម្មស្ស បរិហាយន្តិ, កឹ នុ ខោ អហំ តស្ស សុខស្ស ភាយាមិ, សព្វេ តសន្តិ ទណ្ឌស្ស, សព្វេ ភាយន្តិ មច្ចុនោ, ភីតោ ចតុន្នំ អាសិវិសានំ ឥច្ចាទិ។

ក្វចីតិ កឹ? គម្ភីរញ្ច កថំ កត្តា, កាលេន ធម្មី កថំ ភាសិតា ហោតិ, បរេសំ បុញ្ញានិ អនុមោទិតា, ពុជ្ឈិតា សច្ចានិ, កដំ ការកោ, បសវោ ឃាតកោ។

តថា **ន និដ្ឋាទីសុ ច** – សុខកាមី វិហារំ កតោ, រថំ កតវន្តោ, រថំ កតាវី, កដំ កត្វា, កដំ ករោន្តោ, កដំ ករានោ, កដំ កុរុមានោ ឥច្ចាទិ។

កស្មឹ អត្ថេ សត្តមី?

៣១៩. ឱកាសេ សត្តមី។

ឱកាសការកេ សត្តមីវិភត្តិ ហោតិ។

កោ ច ឱកាសោ?

៣២០. យោធារោ តមោកាសំ។

អាធារីយតិ អស្មិន្តិ **អាធារោ,** អធិករណំ។ កត្តុកម្មសមវេតានំ និសជ្ជបចនាទិក្រិយានំ បតិដ្ឋានដ្ឋេន យោ អាធារោ, តំ ការកំ ឱកាសសញ្ញំ ហោតិ។

កដេ និសីទតិ ទេវទត្តោ, ថាលិយំ ឱទនំ បចតិ។ ឯត្ថ ហិ ទេវទត្តតណ្ឌុលានំ កត្តុកម្មានំ ធារណតោ តំសមវេតំ អាសនបចនសង្ខាតំ ក្រិយំ ធារេតិ នាម។

សោ បនាយមោកាសោ ចតុព្ពិធោ ព្យាបិកោ ឱបសិលេសិកោ សាមីបិកោ វេសយិកោតិ។

តត្ថ **ព្យាបិកោ** នាម យត្ថ សកលោបិ អាធារភូតោ អត្ថោ អាធេយ្យេន បត្ថដោ ហោតិ, យស្មិញ្ច អាធេយ្យភូតំ កិញ្ចិ ព្យាបេត្វា តិដ្ឋតិ, តំ យថា – តិលេសុ តេលំ អត្ថិ, ខីរេសុ ជលំ, ទធិម្ហិ សប្បីតិ។

ឱបសិលេសិកោ នាម បច្ចេកសិទ្ធានំ ភាវានំ យត្ថ ឧបសិលេសេន ឧបគមោ ហោតិ, យស្មិញ្ច អាធេយ្យោ ឧបសិលិស្សតិ អល្លីយិត្វា តិដ្ឋតិ, តំ យថា – អាសនេ និសិន្នោ សង្ឃោ, ថាលិយំ ឱទនំ បចតិ, ឃដេសុ ឧទកំ អត្ថិ, ទូរេ ឋិតោ, សមីបេ ឋិតោតិ។

សាមីបិកោ នាម យត្ថ សមីបេ សមីបវោហារំ កត្វា តទាយត្តវុត្តិតាទីបនត្ថំ អាធារភាវោ វិកប្បីយតិ, តំ យថា – គង្គាយំ ឃោសោ វសតិ, គង្គាយ សមីបេ វជោ វសតីតិ អត្ថោ។ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ, សាវត្ថិយា សមីបេតិ អត្ថោ។

វេសយិកោ នាម យត្ថ អញ្ញត្ថាភាវវសេន, ទេសន្តរវច្ឆេទវសេន វា អាធារភាវោ បរិកប្បោ, តំ យថា – អាកាសេ សកុណា បក្ខន្តិ, ភូមីសុ មនុស្សា ចរន្តិ, ជលេសុ មច្ឆា, បាទេសុ បតិតោ, បាបស្មឹ រមតី មនោ,

បសន្នោ ពុទ្ធសាសនេ, បញ្ញាយ សាធុ, វិនយេ និបុណោ, មាតរិ សាធុ, បិតរិ និបុណោ ឥច្ចាទិ។

សព្ពោបិ ចាយមាធារោ បធានវសេន វា បរិកប្បិតវសេន វា ក្រិយាយ បតិដ្ឋា ភវតីតិ **ឱកាសោ**ត្វេវ វុត្តោតិ វេទិតព្ពោ។

វុត្តញ្ចេតំ

"កិរិយា កត្តុកម្មានំ,
យត្ថ ហោតិ បតិដ្ឋិតា;
'ឱកាសោ'តិ បវុត្តោ សោ,
ចតុធា ព្យាបិកាទិតោ។

ព្យាបិកោ តិលខីរាទិ,
កដោ ឱបសិលេសិកោ;
សាមីបិកោ តុ គង្គាទិ,
អាកាសោ វិសយោ មតោ"តិ។

"ឆដ្ឋី, សត្តមី"តិ ច អធិការោ។

៣២១. សាមិស្សរាធិបតិទាយាទសក្ខិបតិភូបសូតកុសលេហិ ច។

សាមី ឥស្សរ អធិបតិ ទាយាទ សក្ខិបតិភូ បសូត កុសលឥច្ចេតេហិ យោគេ ឆដ្ឋីវិភត្តិ ហោតិ, សត្តមី ច។ ឧភយត្ថំ វចនំ។

គវំ សាមិ, គោសុ សាមិ, គវំ ឥស្សរោ, គោសុ ឥស្សរោ, គវំ អធិបតិ, គោសុ អធិបតិ, គវំ ទាយាទោ, គោសុ ទាយាទោ, គវំ សក្ខិ, គោសុ សក្ខិ, គវំ បតិភូ, គោសុ បតិភូ, គវំ បសូតោ, គោសុ បសូតោ, គវំ កុសលោ, គោសុ កុសលោ។

៣២២. និទ្ធារណេ ច។

នីហរិត្វា ធារណំ **និទ្ធារណំ,** ជាតិ គុណ ក្រិយា នាមេហិ សមុទាយតោ ឯកទេសស្ស បុថក្ករណំ, តស្មិំ និទ្ធារណត្ថេ គម្យមានេ តតោ សមុទាយវាចិលិង្គម្ហា ឆដ្ឋីវិភត្តិ ហោតិ, សត្តមី ច។

មនុស្សានំ ខត្តិយោ សូរតមោ, មនុស្សេសុ ខត្តិយោ សូរតមោ, កណ្ហា គាវីនំ សម្បន្នខីរតមា, កណ្ហា គាវីសុ សម្បន្នខីរតមា, អទ្ធិកានំ ធាវន្តោ សីឃតមោ, អទ្ធិកេសុ ធាវន្តោ សីឃតមោ, អាយស្មា អានន្ទោ អរហតំ អញ្ញតរោ អហោសិ, អរហន្តេសុ វា ឥច្ចាទិ។

៣២៣. អនាទរេ ច។

អនាទរេ គម្យមានេ ភាវវតា លិង្គម្ហា ឆដ្ឋីវិភត្តិ ហោតិ, សត្តមី ច។ អកាមកានំ មាតាបិតូនំ រុទន្តានំ បព្ពជិ, មាតាបិតូសុ រុទន្តេសុ បព្ពជិ។

អាកោដយន្តោ សោ នេតិ,
សិវិរាជស្ស បេក្ខតោ;
មច្ឆំ គច្ឆតិ អាទាយ,
បេក្ខមានេ មហាជនេ។

៣២៤. កម្មករណនិមិត្តត្ថេសុ សត្តមី។

កម្មករណនិមិត្តឥច្ចេតេស្វត្ថេសុ លិង្គម្ហា សត្តមីវិភត្តិ ហោតិ។

កម្មត្ថេ – ភិក្ខូសុ អភិវាទេន្តិ, មុទ្ធនិ ចុម្ពិត្វា, បុរិសស្ស ពាហាសុ គហេត្វា។

ករណត្ថេ – ហត្ថេសុ បិណ្ឌាយ ចរន្តិ, បត្តេសុ បិណ្ឌាយ ចរន្តិ, បថេសុ គច្ឆន្តិ, សោបិ មំ អនុសាសេយ្យ, សម្បជិច្ឆាមិ មត្ថកេ។

និមិត្តត្ថេ – ទីបិ ចម្មេសុ ហញ្ញតេ, កុញ្ជរោ ទន្តេសុ ហញ្ញតេ, អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី, សម្បជានមុសាវាទេ បាចិត្តិយំ, មុសាវាទនិមិត្តំ មុសាវាទប្បច្ចយាតិ អត្ថោ។

“សត្តមី”តិ អធិការោ។

៣២៥. សម្បទានេ ច។

សម្បទានត្ថេ ច លិង្គម្ហា សត្តមីវិភត្តិ ហោតិ។ សង្ឃេ ទិន្នំ មហប្ផលំ, សង្ឃេ គោតមិ ទេហិ, សង្ឃេ តេ ទិន្នេ អហញ្ចេវ បូជិតោ ភវិស្សាមិ។

> យា បលាលមយំ មាលំ, នារី ទត្វាន ចេតិយេ;
> អលត្ថ កញ្ចនមយំ, មាលំ ពោជ្ឈង្គិកញ្ច សា។

៣២៦. បញ្ចម្យត្ថេ ច។

បញ្ចម្យត្ថេ ច លិង្គម្ហា សត្តមីវិភត្តិ ហោតិ។ កទលីសុ គជេ រក្ខន្តិ។

៣២៧. កាលភាវេសុ ច។

កាលោ នាម និមេស ខណ លយ មុហុត្ត បុព្ពណ្ហាទិកោ, **ភាវោ** នាម ក្រិយា, សា ចេត្ថ ក្រិយន្តរូបលក្ខណាវ អធិប្បេតា, តស្មិំ កាលត្ថេ ច ភាវលក្ខណេ ភាវត្ថេ ច លិង្គម្ហា សត្តមីវិភត្តិ ហោតិ។

កាលេ – បុព្ពណ្ហសមយេ គតោ, សាយន្ហសមយេ អាគតោ, អកាលេ វស្សតិ តស្ស, កាលេ តស្ស ន វស្សតិ, ផុស្សមាសម្ហា តីសុ មាសេសុ វេសាខមាសោ, ឥតោ សតសហស្សម្ហិ, កប្បេ ឧប្បជ្ជិ ចក្ខុមា។

ភាវេនភាវលក្ខណេ – ភិក្ខុសង្ឃេសុ ភោជីយមានេសុ គតោ, ភុត្តេសុ អាគតោ, គោសុ ទុយ្ហមានាសុ គតោ, ទុទ្ធាសុ អាគតោ, ជាយមានេ ខោ សារិបុត្ត ពោធិសត្តេ អយំ ទសសហស្សិលោកធាតុ សំកម្បិ សម្បកម្បិ សម្បវេធិ។

> បាសាណា សក្ខរា ចេវ, កឋលា ខាណុកណ្ដកា;
> សព្ពេ មគ្គា វិវជ្ជន្តិ, គច្ឆន្តេ លោកនាយកេ។

ឥមស្មិំ សតិ ឥទំ ហោតិ ឥច្ចាទិ។

៣២៨. ឧបាធ្យាធិកិស្សរវចនេ។

ទ្វិបទមិទំ។ អធិកត្ថេ, ឥស្សរត្ថេ ច វត្តមានេហិ **ឧបអធិ**ឥច្ចេតេហិ យោគេ អធិកិស្សរវចនេ គម្យមានេ លិង្គម្ហា សត្តមីវិភត្តិ ហោតិ។

អធិកវចនេ – ឧប ខារិយំ ទោណោ, ខារិយា ទោណោ អធិកោតិ អត្ថោ។ តថា ឧប និក្ខេ កហាបណំ, អធិ ទេវេសុ ពុទ្ធោ, សម្មុតិឧបបត្តិវិសុទ្ធិទេវសង្ខាតេហិ តិវិធេហិបិ ទេវេហិ សព្ពញ្ញូ ពុទ្ធោវ អធិកោតិ អត្ថោ។

ឥស្សរវចនេ – អធិ ព្រហ្មទត្តេ បញ្ចាលា, ព្រហ្មទត្តិស្សរា បញ្ចាលាតិ អត្ថោ។

៣២៩. មណ្ឌិតុស្សុក្កេសុ តតិយា ច។

មណ្ឌិតឧស្សុក្កតច្ចេតេស្វត្ថេសុ គម្យមានេសុ លិង្គម្ហា តតិយាវិភត្តិ ហោតិ, សត្តមី ច។ **មណ្ឌិត**សទ្ទោ បនេត្ថ បសន្នត្ថវាចកោ, **ឧស្សុក្ក**សទ្ទោ សព្ពិហត្ថោ។ ញាណេន បសន្នោ, ញាណស្មឹ បសន្នោ, ញាណេន ឧស្សុក្កោ, ញាណស្មឹ ឧស្សុក្កោ សប្បុរិសោ។

ការកំ ឆព្ពិធំ សញ្ញា-វសា ឆព្ពីសតីវិធំ;
បភេទា សត្តធា កម្មំ, កត្តា បញ្ចវិធោ ភវេ។

ករណំ ទុវិធំ ហោតិ, សម្បទានំ តិធា មតំ;
អបាទានំ បញ្ចវិធំ, អាធារោ តុ ចតុព្ពិធោ។

វិភត្តិយោ បន បច្ចត្តវចនាទិវសេន អដ្ឋវិធា ភវន្តិ។ យថាហ

“បច្ចត្តមុបយោគញ្ច, ករណំ សម្បទានិយំ;
និស្សក្កំ សាមិវចនំ, ភុម្មាលបនមដ្ឋម”ន្តិ។

ឥតិ បទរូបសិទ្ធិយំ ការកកណ្ឌោ

តតិយោ។

៤. សមាសកណ្ឌ

អថ នាមមេវ អញ្ញមញ្ញសម្ពន្ធីនំ សមាសោតិ នាមនិស្សិតត្តា, សយញ្ច នាមិកត្តា នាមានន្តរំ **សមាសោ** វុច្ចតេ។

សោ ច សញ្ញាវសេន ឆព្ពិធោ អព្យយីភាវោ កម្មធារយោ ទិគុ តប្បុរិសោ ពហុព្ពីហិ ទ្វន្ទោ ចាតិ។

អព្យយីភាវសមាស

តត្រ បឋមំ អព្យយីភាវសមាសោ វុច្ចតេ;
សោ ច និច្ចសមាសោតិ អស្សបទវិគ្គហោ។

“ឧបនគរំ”ឥតីធ – **ឧប**សទ្ទតោ បឋមេករវចនំ **សិ,** តស្ស ឧបសគ្គបរត្តា “សព្ពាសមាវុសោបសគ្គនិបាតាទីហិ ចា”តិ លោបោ, **នគរ**សទ្ទតោ ឆដ្ឋេករវចនំ **ស,** នគរស្ស សមីបន្តិ អញ្ញបទេន វិគ្គហេ –

“នាមានំ សមាសោ យុត្តត្ថោ”តិ សមាសវិធានេ សព្ពត្ថ វត្តតេ។

៣៣០. ឧបសគ្គនិបាតបុព្ពកោ អព្យយីភាវោ។

ឧបសគ្គបុព្ពកោ, **និបាត**បុព្ពកោ ច នាមិកោ យុត្តត្ថោ តេហេវ អត្ថបុព្ពកេហិ ឧបសគ្គនិបាតេហិ សហ និច្ចំ សមសីយតេ, សោ ច សមាសោ **អព្យយីភាវ**សញ្ញោ ហោតិ។ ឥធ អព្យយីភាវាទិសញ្ញាវិធាយកសុត្តានេវ វា សញ្ញាវិធានមុខេន សមាសវិធាយកានីតិ ទដ្ឋព្ពានិ។

តត្ថ **អព្យយ**មិតិ ឧបសគ្គនិបាតានំ សញ្ញា, លិង្គវចនភេទេបិ ព្យយរហិតត្តា, អព្យយានំ អត្ថំ វិភាវយតីតិ **អព្យយីភាវោ** អព្យយត្ថបុព្ពង្គមត្តា, អនព្យយំ អព្យយំ ភវតីតិ វា អព្យយីភាវោ។ បុព្ពបទត្ថប្បធានោ ហិ អព្យយីភាវោ, ឯត្ថ ច “ឧបសគ្គនិបាតបុព្ពកោ”តិ វុត្តត្តា ឧបសគ្គនិបាតានមេវ បុព្ពនិបាតោ។

៣៣១. នាមានំ សមាសោ យុត្តត្ថោ។

តេសំ នាមានំ បយុជ្ជមានបទត្ថានំ យោ យុត្តត្ថោ, សោ សមាសសញ្ញោ ហោតិ, តទញ្ញំ វាក្យមិតិ វុច្ចតិ។

នាមានិ **ស្យា**ទិវិភត្យន្តានិ, សមស្សតេតិ **សមាសោ,** សង្ខិបិយតីតិ អត្ថោ។

វុត្តញ្ហិ

“សមាសោ បទសង្ខេបោ, បទប្បច្ចយសំហិតំ;
តទ្ធិតំ នាម ហោតេវំ, វិញ្ញេយ្យំ តេសមន្តរ”ន្តិ។

ទុវិធញ្ចស្ស សមសនំ សទ្ទសមសនមត្ថសមសនញ្ច, តទុភយម្បិ លុត្តសមាសេ បរិបុណ្ណមេវ លព្ភតិ។ អលុត្តសមាសេ បន អត្ថសមសនមេវ វិភត្តិលោបាភាវតោ, តត្ថាបិ វា ឯកបទត្តូបគមនតោ ទុវិធម្បិ លព្ភតេវ។ ទ្វេហិ សមាសស្ស បយោជនានិ ឯកបទត្តមេកវិភត្តិត្តញ្ចាតិ។

យុត្តោ អត្ថោ **យុត្តត្ថោ,** អថ វា យុត្តោ សង្គតោ, សម្ពន្ធោ វា អត្ថោ យស្ស សោយំ យុត្តត្ថោ, ឯតេន សង្គតត្ថេន **យុត្តត្ថ**វចនេន ភិន្នត្ថានំ ឯកត្ថីភាវោ សមាសលក្ខណន្តិ វុត្តំ ហោតិ។ ឯត្ថ ច “នាមាន”ន្តិ វចនេន “ទេវទត្តោ បចតី”តិអាទីសុ អាខ្យាតេន សមាសោ ន ហោតីតិ ទស្សេតិ។ សម្ពន្ធត្ថេន បន **យុត្តត្ថ**គ្គហណេន “ភដោ រញ្ញោ បុត្តោ ទេវទត្តស្សា”តិអាទីសុ អញ្ញមញ្ញានបេក្ខេសុ, “ទេវទត្តស្ស កណ្ហា ទន្តា”តិអាទីសុ ច អញ្ញសាបេក្ខេសុ អយុត្តត្ថតាយ សមាសោ ន ហោតីតិ ទីបេតិ។

“អត្ថវសា វិភត្តិវិបរិណាមោ”តិ វិបរិណាមេន “យុត្តត្ថាន”ន្តិ វត្តតេ។

៣៣២. តេសំ វិភត្តិយោ លោបា ច។

តេធ បទន្តរេន វា តទ្ធិតប្បច្ចយេហិ វា **អាយា**ទិប្បច្ចយេហិ វា ឯកត្ថីភូតា យុត្តត្ថា នាម, តេន "តេសំ យុត្តត្ថានំ សមាសានំ, តទ្ធិតា**យា**ទិប្បច្ចយន្តានញ្ច វិភត្តិយោ លោបនីយា ហោន្តី"តិ អត្ថោ។ **សមាស**គ្គហណាធិការេ បន សតិ **តេសំ**គហណេន វា តទ្ធិតា**យា**ទិប្បច្ចយន្ត វិភត្តិលោបោ។ **ច**គ្គហណំ "បភង្ករោ"តិអាទីសុ លោបនិវត្តនត្ថំ។

វិបរិណាមេន "លុត្តាសុ, វិភត្តីសូ"តិ វត្តតេ, **យុត្តត្ថ**គ្គហណញ្ច។

៣៣៣. បកតិ ចស្ស សរន្តស្ស។

លុត្តាសុ វិភត្តីសុ សរន្តស្ស អស្ស យុត្តត្ថភូតស្ស តិវិធស្សបិ លិង្គស្ស បកតិភាវោ ហោតិ។ **ច**សទ្ទេន **កីសមុទយ ឥទប្បច្ចយតា**ទីសុ និគ្គហីតន្តស្សបិ។ និមិត្តាភាវេ នេមិត្តកាភាវស្ស ឥធ អនិច្ឆិតត្តា អយមតិទេសោ។

សកត្ថវិរហេនិធ សមាសស្ស ច លិង្គភាវាភាវា វិភត្តុប្បត្តិយមសម្បត្តាយំ នាមព្យបទេសាតិទេសមាហ។

៣៣៤. តទ្ធិតសមាសកិតកា នាមំវា'តវេតុនាទីសុ ច។

តទ្ធិតន្តា , កិតន្តា, សមាសា ច នាមមិវ ទដ្ឋព្ពា **តវេតុន ត្វាន ត្វា**ទិប្បច្ចយន្តេ វជ្ជេត្វា។ **ច**គ្គហណំ កិច្ចប្បច្ចយ**អាណ្ណឥនី**តត្ថិប្បច្ចយន្តាទិស្សបិ នាមព្យបទេសត្ថំ។ ឥធ **សមាស**គ្គហណំ អត្ថវតំ សមុទាយានំ នាមព្យបទេសោ សមាសស្សេវាតិ និយមត្ថន្តិ អបរេ។

"អព្យយីភាវោ"តិ វត្តតេ។

៣៣៥. សោ នបុំសកលិង្គោ។

សោ អព្យយីភាវសមាសោ នបុំសកលិង្គោវ ទដ្ឋព្ពោតិ នបុំសកលិង្គត្ថំ។ ឯត្ថ ហិ សតិបិ លិង្គាតិទេសេ "អធិបញ្ញ"ន្តិអាទីសុ "អធិញ្ញាណំ"ន្តិអាទិ រូបប្បសង្គោ ន ហោតិ សទ្ទន្តរត្តា, "តិបញ្ញ"ន្តិអាទីសុ វិយាតិ ទដ្ឋព្ពំ, ន ចាយំ អតិទេសោ, សុត្តេ អតិទេសលិង្គស្ស **ឥវ**សទ្ទស្ស អទស្សនតោ។ បុរេ វិយ ស្យាទ្យុប្បត្តិ។

"ក្វចី"តិ វត្តតេ។

៣៣៦. អំ វិភត្តីនមការន្តា អព្យយីភាវា។

តស្មា អការន្តា អព្យយីភាវា បរាសំ វិភត្តីនំ ក្វចិ **អំ** ហោតិ, សេសំ នេយ្យំ។

តំ ឧបនគរំ, នគរស្ស សមីបំ តិដ្ឋតីតិ អត្ថោ។ តានិ ឧបនគរំ, អាលបនេបេវំ, តំ ឧបនគរំ បស្ស, តានិ ឧបនគរំ។

> **ន** បញ្ចម្យាយមម្ភាវោ, **ក្វចី**តិ អធិការតោ;
> តតិយាសត្តមីឆដ្ឋី-នន្តុ ហោតិ វិកប្បតោ។

តេន ឧបនគរំ កតំ, ឧបនគរេន វា, តេហិ ឧបនគរំ, ឧបនគរេហិ វា, តស្ស ឧបនគរំ ទេហិ, តេសំ ឧបនគរំ, ឧបនគរា អានយ, ឧបនគរម្ហា ឧបនគរស្មា, ឧបនគរេហិ, ឧបនគរំ សន្តកំ, ឧបនគរស្ស វា, តេសំ ឧបនគរំ, ឧបនគរានំ វា , ឧបនគរំ និធេហិ, ឧបនគរម្ហិ ឧបនគរស្មិំ, ឧបនគរំ ឧបនគរេសុ វា។ ឯវំ ឧបកុម្ភំ។

អភាវេ – ទរថានំ អភាវោ និទ្ទរថំ, និម្មសកំ។

បច្ឆាអត្ថេ – រថស្ស បច្ឆា អនុរថំ, អនុវាតំ។

យោគ្គតាយំ – យថាសរូបំ, អនុរូបំ, រូបយោគ្គន្តិ អត្ថោ។

វិច្ឆាយំ – អត្តានមត្តានំ បតិ បច្ចត្តំ, អទ្ធមាសំ អទ្ធមាសំ អនុ អន្វទ្ធមាសំ។

អនុបុព្ពិយំ – ជេដ្ឋានំ អនុបុព្ពោ អនុជេដ្ឋំ។

បដិលោមេ – សោតស្ស បដិលោមំ បដិសោតំ, បដិបថំ, បតិវាតំ, អត្តានំ អធិកិច្ច បវត្តា អជ្ឈត្តំ។

បរិយាទាភិវិធីសុ អាបាណកោដិយា អាបាណកោដិកំ, “ក្វចិ សមាសន្តគតានមការន្តោ”តិ **ក**ប្បច្ចយោ, អាកុមារេហិ យសោ កច្ចាយនស្ស អាកុមារំ។

សមិទ្ធិយំ – ភិក្ខាយ សមិទ្ធីតិ អត្ថេ សមាសេវ នបុំសកលិង្គត្តេ ច កតេ –

“សមាសស្ស, អន្តោ”តិ ច វត្តតេ។

៣៣៧. សរោ រស្សោ នបុំសកេ។

នបុំសកេ វត្តមានស្ស សមាសស្ស អន្តោ សរោ រស្សោ ហោតិ។ ឯត្ថ ច **អព្យយីភាវ**គ្គហណំ នានុវត្តេតព្ពំ, តេន ទិគុទ្វន្ទពហុព្ពីហីសុបិ នបុំសកេ វត្តមានស្ស សមាសន្តស្សរស្ស រស្សត្តំ សិទ្ធំ ហោតិ។ “អំ វិភត្តីន”មិច្ចាទិនា **អ**មាទេសោ, សុភិក្ខំ។ គង្គាយ សមីបេ វត្តតីតិ ឧបគង្គំ, មណិកាយ សមីបំ ឧបមណិកំ។

ឥត្ថីសុ អធិកិច្ចាតិ អត្ថេ សមាសនបុំសករស្សត្តាទីសុ កតេសុ –

“អព្យយីភាវា, វិភត្តីន”ន្តិ ច វត្តតេ។

៣៣៨. អញ្ញស្មា លោបោ ច។

អការន្តតោ អញ្ញស្មា អព្យយីភាវសមាសា បរាសំ វិភត្តីនំ លោបោ ច ហោតិ។ អធិត្ថិ, ឥត្ថីសុ អធិកិច្ច កថា បវត្តតីតិ អត្ថោ។ អធិត្ថិ បស្ស, អធិត្ថិ កតំ ឥច្ចាទិ, ឯវំ អធិកុមារិ, វធុយា សមីបំ ឧបវធុ, គុន្នំ សមីបំ ឧបគុ, **ឱ**ការស្ស រស្សត្តំ **ឧ**ការោ។ ឯវំ **ឧបសគ្គបុព្ពកោ**។

និបាតបុព្ពកោ យថា – វុឌ្ឍានំ បដិបាដិ, យេ យេ វុឌ្ឍា វា យថាវុឌ្ឍំ, **បទត្ថានតិក្កមេ** – យថាក្កមំ, យថាសត្តិ, យថាពលំ ករោតិ, ពលមនតិក្កមិត្វា ករោតីតិ អត្ថោ។ ជីវស្ស យត្តកោ បរិច្ឆេទោ យាវជីវំ, យាវតាយុកំ, **ក**ប្បច្ចយោ។ យត្តកេន អត្ថោ យាវទត្ថំ, បព្ពតស្ស បរភាគោ តិរោបព្ពតំ, តិរោបាការំ, តិរោកុដ្ដំ, បាសាទស្ស អន្តោ អន្តោបាសាទំ, អន្តោនគរំ, អន្តោវស្សំ, នគរស្ស ពហិ ពហិនគរំ, បាសាទស្ស ឧបរិ ឧបរិបាសាទំ, ឧបរិមញ្ចំ, មញ្ចស្ស ហេដ្ឋា ហេដ្ឋាមញ្ចំ, ហេដ្ឋាបាសាទំ, ភត្តស្ស បុរេ បុរេភត្តំ, ឯវំ បច្ឆាភត្តំ។

សាកល្លត្ថេ – សហ មក្ខិកាយ សមក្ខិកំ ភុញ្ជតិ, ន កិញ្ចិ បរិវជ្ជេតីតិ អត្ថោ។ “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា **សហ** សទ្ទស្ស **សា**ទេសោ។ គង្គាយ ឱរំ ឱរគង្គមិច្ចាទិ។

អព្យយីភាវសមាសោ និដ្ឋិតោ។

កម្មធារយសមាស

អថ កម្មធារយសមាសោ វុច្ចតេ។

សោ ច នវវិធោ វិសេសនបុព្ពបទោ វិសេសនុត្តរបទោ វិសេសនោភយបទោ ឧបមានុត្តរបទោ សម្ភាវនាបុព្ពបទោ អវធារណបុព្ពបទោ **ន**និបាតបុព្ពបទោ **កុ**បុព្ពបទោ **បា**ទិបុព្ពបទោ ចាតិ។

តត្ថ **វិសេសនបុព្ពបទោ** តាវ – “មហន្ត បុរិស”ឥតីធ ឧភយត្ថ បឋមេកវចនំ **សិ**, តុល្យាធិករណភាវប្បសិទ្ធត្ថំ **ច**សទ្ទ **ត**សទ្ទប្បយោគោ, មហន្តោ ច សោ បុរិសោ ចាតិ វិគ្គហេ –

តតោ បរំ “វិភាសា រុក្ខតិណ”ឥច្ចាទិតោ “វិភាសា”តិ សមាសវិធានេ សព្ពត្ថ វត្តតេ។

៣៣៩. ទ្វិបទេ តុល្យាធិករណេ កម្មធារយោ។

ទ្វេ បទានិ នាមិកានិ តុល្យាធិករណានិ អញ្ញមញ្ញេន សហ វិភាសា សមស្យន្តេ, តស្មឹ ទ្វិបទេ តុល្យាធិករណេ សតិ សោ សមាសោ កម្មធារយសញ្ញោ ច ហោតិ។

ទ្វេ បទានិ **ទ្វិបទំ**, តុល្យំ សមានំ អធិករណំ អត្ថោ យស្ស បទទ្វយស្ស តំ **តុល្យាធិករណំ**, តស្មឹ ទ្វិបទេ តុល្យាធិករណេ។ ភិន្នប្បវត្តិនិមិត្តានំ ទ្វិន្នំ បទានំ វិសេសនវិសេសិតព្ពភាវេន ឯកស្មឹ អត្ថេ បវត្តិ **តុល្យាធិករណតា**។ កម្មមិវ ទ្វយំ ធារយតីតិ **កម្មធារយោ**។ យថា ហិ កម្មំ ក្រិយញ្ច បយោជនញ្ច ទ្វយំ ធារយតិ, កម្មេ សតិ ក្រិយាយ, បយោជនស្ស ច សម្ភវតោ, តថា អយំ សមាសោ ឯកស្ស អត្ថស្ស ទ្វេ នាមានិ ធារយតិ, តស្មឹ សមាសេ សតិ **ឯ**កត្ថជោតកស្ស នាមទ្វយស្ស សម្ភវតោ។

បុរេ វិយ សមាសសញ្ញាវិភត្តិលោបបកតិភាវា, សមាសេនេវ តុល្យាធិករណភាវស្ស វុត្តត្តា “វុត្តត្ថានមប្បយោគោ”តិ **ច**សទ្ទ **ត**សទ្ទានមប្បយោគោ។

៣៤០. មហតំ មហា តុល្យាធិករណេ បទេ។

មហន្ត សទ្ទស្ស **មហា** ហោតិ តុល្យាធិករណេ ឧត្តរបទេ បរេ។ **មហត**ន្តិ ពហុវចនគ្គហណេន ក្វចិ **មហ** អាទេសោ ច, ឯត្ថ ច វិសេសនស្ស បុព្ពនិបាតោ វិសេសនភូតស្ស បុព្ពបទស្ស **មហា**ទេសវិធានតោវ វិញ្ញាយតិ។

“កម្មធារយោ, ទិគុ”តិ ច វត្តតេ។

៣៤១. ឧភេ តប្បុរិសា។

ឧភេ កម្មធារយទិគុសមាសា តប្បុរិសសញ្ញា ហោន្តិ។

តស្ស បុរិសោ តប្បុរិសោ, តប្បុរិសសទិសត្តា អយម្បិ សមាសោ អន្វត្ថសញ្ញាយ **តប្បុរិសោ**តិ វុត្តោ។ យថា ហិ **តប្បុរិស**សទ្ទោ គុណមតិវត្តោ, តថា អយំ សមាសោបិ។ ឧត្តរបទត្ថប្បធានោ ហិ តប្បុរិសោតិ។ តតោ នាមព្យបទេសោ ស្យាទ្យុប្បត្តិ។ អយំ បន តប្បុរិសោ អភិធេយ្យវចនោ, បរលិង្គោ ច។

មហាបុរិសោ, មហាបុរិសា ឥច្ចាទិ **បុរិស**សទ្ទសមំ, ឯវំ មហាវីរោ, មហាមុនិ, មហន្តញ្ច តំ ពលញ្ចាតិ មហាពលំ, មហព្ភយំ, **មហ**អាទេសោ។ សន្តោ ច សោ បុរិសោ ចាតិ សប្បុរិសោ, “សន្តសទ្ទស្ស សោ ភេ ពោ ចន្តេ”តិ ឯត្ថ **ច**សទ្ទេន **សន្ត**សទ្ទស្ស សមាសេ អ**ភ**ការេបិ **សា**ទេសោ, តថា បុព្ពបុរិសោ, បរបុរិសោ, បឋមបុរិសោ, មជ្ឈិមបុរិសោ, ឧត្តមបុរិសោ, ទន្តបុរិសោ, បរមបុរិសោ, វីរបុរិសោ, សេតហត្ថី, កណ្ហសប្បោ, នីលុប្បលំ, លោហិតចន្ទនំ។

ក្វចិ វិភាសាធិការតោ ន ភវតិ, យថា – បុណ្ណោ មន្តានិបុត្តោ, ចិត្តោ គហបតិ, សក្កោ ទេវរាជាតិ។

បុមា ច សោ កោកិលោ ចាតិ អត្ថេ សមាសេ កតេ –

“លោប”ន្តិ វត្តតេ។

៣៤២. បុមស្ស លិង្គាទីសុ សមាសេសុ។

បុមតច្ចេតស្ស អន្តោ **អ**ការោ លោបមាបជ្ជតេ **លិង្គា**ទីសុ បរបទេសុ សមាសេសុ, “អំមោ និគ្គហីតំ ឈលបេហី”តិ **ម**ការស្ស និគ្គហីតំ។ បុង្កោកិលោ។ ឯវំ បុន្នាគោ។

ឧត្តិយា ច សា កញ្ញា ចាតិ វិគ្គយ្ហ សមាសេ កតេ –

“តុល្យាធិករណេ, បទេ, ឥត្ថិយំ ភាសិតបុមិត្ថី បុមាវ ចេ”តិ ច វត្តតេ។

៣៤៣. កម្មធារយសញ្ញោ ច។

កម្មធារយសញ្ញោ ច សមាសេ ឥត្ថិយំ វត្តមានេ តុល្យាធិករណេ ឧត្តរបទេ បរេ បុព្ពភូតោ ឥត្ថិវាចកោ សទ្ទោ បុព្ពេ ភាសិតបុមា ចេ, សោ បុមា ឥវ ទដ្ឋព្ពោតិ បុព្ពបទេ ឥត្ថិប្បច្ចយស្ស និវត្តិ ហោតិ។

ខត្តិយកញ្ញា, ខត្តិយកញ្ញាយោ ឥច្ចាទិ។ ឯវំ វត្តលតា, ទុតិយភិក្ខា, ព្រាហ្មណី ច សា ទារិកា ចាតិ ព្រាហ្មណទារិកា, នាគមាណវិកា។

បុព្ពបទស្សេវាយំ បុម្ភាវាតិទេសោ, តេន "ខត្តិយកុមារី កុមារសមណី តរុណព្រាហ្មណី"តិអាទីសុ ឧត្តរបទេសុ ឥត្ថិប្បច្ចយស្ស ន និវត្តិ ហោតិ។

ឥត្ថិយមិច្ចេវ កិំ? កុមារីរតនំ, សមណីបទុមំ។

ភាសិតបុមាតិ កិំ? គង្គានទី, តណ្ហានទី, បថវីធាតុ។ "នន្ទាបោក្ខរណី, នន្ទាទេវី"តិអាទីសុ បន សញ្ញាសទ្ទត្តា ន ហោតិ។

តថា បុរត្ថិមោ ច សោ កាយោ ចាតិ បុរត្ថិមកាយោ, ឯត្ថ ច កាយេកទេសោ **កាយ**សទ្ទោ។ ឯវំ បច្ឆិមកាយោ, ហេដ្ឋិមកាយោ, ឧបរិមកាយោ, សព្ពកាយោ, បុរាណវិហារោ, នវាវាសោ, កតរនិកាយោ, កតមនិកាយោ, ហេតុប្បច្ចយោ, អពហុលំ ពហុលំ កតន្តិ ពហុលីកតំ, ជីវិតប្បធានំ នវកំ ជីវិតនវកំ ឥច្ចាទិ។

វិសេសនុត្តរបទេ ជិនវចនានុបរោធតោ ថេរាចរិយបណ្ឌិតាទិ វិសេសនំ បរញ្ច ភវតិ។ យថា – សារិបុត្តោ ច សោ ថេរោ ចាតិ សារិបុត្តត្ថេរោ។ ឯវំ មហាមោគ្គល្លានត្ថេរោ, មហាកស្សបត្ថេរោ, ពុទ្ធឃោសាចរិយោ, ធម្មបាលាចរិយោ, អាចរិយគុត្តិលោតិ វា, មហោសធោ ច សោ បណ្ឌិតោ ចាតិ មហោសធបណ្ឌិតោ។ ឯវំ វិធុរបណ្ឌិតោ, វត្ថុវិសេសោ។

វិសេសនោភយបទោ យថា – សីតញ្ច តំ ឧណ្ហញ្ចាតិ សីតុណ្ហំ, សិនិទ្ធោ ច សោ ឧណ្ហោ ចាតិ សិនិទ្ធុណ្ហោ, មាសោ។ ខញ្ជោ ច សោ ខុជ្ជោ ចាតិ ខញ្ជខុជ្ជោ។ ឯវំ អន្ធពធិរោ, កតាកតំ, ឆិទ្ទាវឆិទ្ទំ, ឧច្ចាវចំ, ឆិន្នភិន្នំ, សិត្តសម្មដ្ឋំ, គតបច្ចាគតំ។

ឧបមានុត្តរបទេ អភិធានានុរោធតោ ឧបមានភូតំ វិសេសនំ បរំ ភវតិ។ យថា – សីហោ វិយ សីហោ, មុនិ ច សោ សីហោ ចាតិ មុនិសីហោ។ ឯវំ មុនិវសភោ, មុនិបុង្គវោ, ពុទ្ធនាគោ, ពុទ្ធាទិច្ចោ, រំសិ វិយ រំសិ, សទ្ធម្មោ ច សោ រំសិ ចាតិ សទ្ធម្មរំសិ។ ឯវំ វិនយសាគរោ, បុណ្ឌរីកមិវ បុណ្ឌរីកោ, សមណោ ច សោ បុណ្ឌរីកោ ចាតិ សមណបុណ្ឌរីកោ, សមណបទុមោ។ ចន្ទោ វិយ ចន្ទោ, មុខញ្ច តំ ចន្ទោ ចាតិ មុខចន្ទោ។ ឯវំ មុខបទុមំ ឥច្ចាទិ។

សម្ភាវនាបុព្ពបទោ យថា – ធម្មោ ឥតិ ពុទ្ធិ ធម្មពុទ្ធិ។ ឯវំ ធម្មសញ្ញា, ធម្មសង្ខាតោ, ធម្មសម្មតោ, បាណសញ្ញិតា, អសុភសញ្ញា, អនិច្ចសញ្ញា, អនត្តសញ្ញា, ធាតុសញ្ញា, ធីតុសញ្ញា, អត្តសញ្ញា, អត្ថិសញ្ញា, អត្តទិដ្ឋិ ឥច្ចាទិ។

អវធារណបុព្ពបទោ យថា – គុណោ ឯវ ធនំ គុណធនំ។ ឯវំ សទ្ធាធនំ, សីលធនំ, បញ្ញាធនំ, ចក្ខុ ឯវ ឥន្ទ្រិយំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ។ ឯវំ ចក្ខាយតនំ, ចក្ខុធាតុ, ចក្ខុទ្វារំ, រូបារម្មណមិច្ចាទិ។

ននិបាតបុព្ពបទោ យថា – ន ព្រាហ្មណោតិ អត្ថេ កម្មធារយសមាសេ, វិភត្តិលោបាទិម្ហិ ច កតេ –

"ឧភេ តប្បុរិសា"តិ តប្បុរិសសញ្ញា។

៣៤៤. អត្តំ នស្ស តប្បុរិសេ។

នស្ស និបាតបទស្ស តប្បុរិសេ ឧត្តរបទេ បរេ សព្ពស្សេវ **អ**ត្តំ ហោតិ។ តប្បុរិសេកទេសត្តា តប្បុរិសោ, អព្រាហ្មណោ។

ន និសេធោ សតោ យុត្តោ,
ទេសាទិនិយមំ វិនា;
អសតោ ចាផលោ តស្មា,
កថមព្រាហ្មណោតិ ចេ?

និសេធត្ថានុវាទេន, បដិសេធវិធិ ក្វចិ;
បរស្ស មិច្ឆាញាណត្ថា-ខ្យបនាយោបបជ្ជតេ។

ទុវិធោ ចស្សត្ថោ បសជ្ជប្បដិសេធបរិយុទាសវសេន។

តត្ថ យោ “អសូរិយបស្សា រាជទារា”តិអាទីសុ វិយ ឧត្តរបទត្ថស្ស សព្ពថា អភាវំ ទីបេតិ, សោ **បសជ្ជប្បដិសេធវាចី** នាម។ យោ បន “អព្រាហ្មណ អមនុស្សា”តិអាទីសុ វិយ ឧត្តរបទត្ថំ បរិយុទាសិត្វា តំសទិសេ វត្ថុម្ហិ ការិយំ បដិបាទយតិ, សោ **បរិយុទាសវាចី** នាម។

វុត្តញ្ច

“បសជ្ជប្បដិសេធស្ស, លក្ខណំ វត្ថុនត្ថិតា;
វត្ថុតោ អញ្ញត្រ វុត្តិ, បរិយុទាសលក្ខណ”ន្តិ។

នន្វេវំ សន្តេបិ “អព្រាហ្មណោ”តិអាទីសុ កថមុត្តរបទត្ថប្បធានតា សិយាតិ?

វុច្ចតេ – **ព្រាហ្មណា**ទិសទ្ទានំ ព្រាហ្មណាទិអត្ថស្សេវ តំសទិសាទិអត្ថស្សាបិ វាចកត្តា, **ព្រាហ្មណា**ទិសទ្ទា ហិ កេវលាព្រាហ្មណាទិអត្ថេស្វេវ បាកដា, **ភូ**សទ្ទោ វិយសត្តាយំ, យទា តេ បន អញ្ញេន សទិសាទិវាចកេន **ន**ឥតិ និបាតេន យុជ្ជន្តិ, តទា តំសទិសតទញ្ញតព្ពិរុទ្ធតទភាវេសុបិ វត្តន្តិ, **ភូ**សទ្ទោ វិយ **អនុភ**វាទិយោគេ អនុភវនអភិភវនាទីសុ, តស្មា ឧត្តរបទត្ថជោតកោយេវេត្ថ **ន**ឥតិ និបាតោតិ ន ទោសោ, តេន អព្រាហ្មណោតិ ព្រាហ្មណសទិសោតិ វុត្តំ ហោតិ។ ឯវំ អមនុស្សោ, អស្សមណោ។

អញ្ញត្ថេ – ន ព្យាកតា អព្យាកតា, អសំកិលិដ្ឋា, អបរិយាបន្នា។

វិរុទ្ធត្ថេ – ន កុសលា អកុសលា, កុសលបដិបក្ខាតិ អត្ថោ។ ឯវំ អលោភោ, អមិត្តោ។

បសជ្ជប្បដិសេធេ – ន កត្វា អកត្វា, អកាតុន បុញ្ញំ អករោន្តោ។

“នស្ស, តប្បុរិសេ”តិ ច វត្តតេ។

៣៤៥. សរេ អន។

នឥច្ចេតស្ស បទស្ស តប្បុរិសេ ឧត្តរបទេ **អន** ហោតិ សរេ បរេ។

ន អស្សោ អនស្សោ, ន អរិយោ អនរិយោ។ ឯវំ អនិស្សរោ, អនិដ្ឋោ, អនុបវាទោ, ន អាទាយ អនាទាយ, អនោលោកេត្វា ឥច្ចាទិ។

កុបុព្ពបទោ យថា – កុច្ឆិតមន្នន្តិ និច្ចសមាសត្តា អញ្ញបទេន វិគ្គហោ, កម្មធារយសមាសេ កតេ –

“តប្បុរិសេ, សរេ”តិ ច វត្តតេ។

៣៤៦. កទទ កុស្ស។

កុឥច្ចេតស្ស និបាតស្ស តប្បុរិសេ ឧត្តរបទេ **កទ** ហោតិ សរេ បរេ។ កទន្នំ។ ឯវំ កទសនំ។

សរេតិ កឹ? កុទារា, កុបុត្តា, កុទាសា, កុទិដ្ឋិ។

“កុស្សា”តិ វត្តតេ។

៣៤៧. កាប្បត្ថេសុ ច។

កុតច្ចេតស្ស អប្បត្ថេ វត្តមានស្ស **កា** ហោតិ តប្បុរិសេ ឧត្តរបទេ បរេ។ ពហុវចនុច្ចារណតោ កុច្ឆិតត្ថេ ច ក្វចិ តប្បុរិសេ។ អប្បកំ លវណំ កាលវណំ។ ឯវំ កាបុប្ផំ, កុច្ឆិតោ បុរិសោ កាបុរិសោ, កុបុរិសោ វា។

បាទិបុព្ពបទោ ច និច្ចសមាសោវ, បធានំ វចនំ បាវចនំ, ភុសំ វទ្ធំ បវទ្ធំ, សរីរំ, សមំ, សម្មា វា អាធានំ សមាធានំ, វិវិធា មតិ វិមតិ, វិវិធោ កប្បោ វិកប្បោ, វិសិដ្ឋោ វា កប្បោ វិកប្បោ, អធិកោ ទេវោ អតិទេវោ។ ឯវំ អធិទេវោ, អធិសីលំ, សុន្ទរោ គន្ធោ សុគន្ធោ, កុច្ឆិតោ គន្ធោ ទុគ្គន្ធោ, សោភនំ កតំ សុកតំ, អសោភនំ កតំ ទុក្កដំ ឥច្ចាទិ។

យេ ឥធ អវិហិតលក្ខណា នាមនិបាតោបសគ្គា, តេសំ “នាមានំ សមាសោ”តិ យោគវិភាគេន សមាសោ ទដ្ឋព្ពោ។ យថា – អបុនគេយ្យា គាថា, អចន្ទមុល្លោកិកានិ មុខានិ, អស្សទ្ធភោជី, អលវណភោជីតិអាទីសុ អយុត្តត្ថត្តា នាញេន សមាសោ។

តថា ទិដ្ឋោ បុព្ពន្តិ ទិដ្ឋបុព្ពោ តថាគតំ។ ឯវំ សុតបុព្ពោ ធម្មំ, គតបុព្ពោ មគ្គំ, **កម្មនិ** ទិដ្ឋា បុព្ពន្តិ ទិដ្ឋបុព្ពា ទេវា តេន។ ឯវំ សុតបុព្ពា ធម្មា, គតបុព្ពា ទិសា, បហារោ, បរាភវោ, វិហារោ, អាហារោ, ឧបហារោ ឥច្ចាទិ។

កម្មធារយសមាសោ។

ទិគុសមាស

អថ ទិគុសមាសោ វុច្ចតេ។

តយោ លោកា សមាហដា ចិត្តេន សម្បិណ្ឌិតា, តិណ្ណំ លោកានំ សមាហារោតិ វា អត្ថេ –

“នាមានំ សមាសោ យុត្តត្ថោ”តិ វត្តមានេ “ទ្វិបទេ”តិអាទិនា កម្មធារយសមាសោ, តតោ សមាស សញ្ញាយំ, វិភត្តិលោបេ, បកតិភាវេ ច កតេ –

“កម្មធារយោ”តិ វត្តតេ។

៣៤៨. សង្ខ្យាបុព្ពោ ទិគុ។

សង្ខ្យាបុព្ពោ កម្មធារយសមាសោ ទិគុសញ្ញោ ហោតិ។

ទ្វេ គាវោ ទិគុ, ទិគុសទិសត្តា អយម្បិ សមាសោ **ទិគូ**តិ វុត្តោ។ អថ វា សង្ខ្យាបុព្ពត្តនបុំសកេកត្តសង្ខាតេហិ ទ្វីហិ លក្ខណេហិ គតោ អវគតោតិ ទិគូតិ វុច្ចតិ, ទ្វីហិ វា លក្ខណេហិ គច្ឆតិ បវត្តតីតិ ទិគុ។ ឯត្ថ ច “សង្ខ្យាបុព្ពោ”តិ វុត្តត្តា សង្ខ្យាសទ្ទស្សេវ បុព្ពនិបាតោ, “ឧភេ តប្បុរិសា”តិ តប្បុរិសសញ្ញា។

“នបុំសកលិង្គោ”តិ វត្តតេ។

៣៤៩. ទិគុស្សេកត្តំ។

ទិគុស្ស សមាសស្ស ឯកត្តំ ហោតិ, នបុំសកលិង្គត្តញ្ច។

សមាហារទិគុស្សេតំ គហណំ, តត្ថ សព្ពត្ថេកវចនមេវ ហោតិ, អញ្ញត្រ បន ពហុវចនម្បិ, នាមព្យបទេស ស្សាទ្យុប្បត្តិ **អ**មាទេសាទិ។

តិលោកំ, ហេ តិលោក, តិលោកំ, តិលោកេន, តិលោកស្ស, តិលោកា តិលោកស្មា តិលោកម្ហា, តិលោកស្ស, តិលោកេ តិលោកម្ហិ តិលោកស្មឹ។

ឯវំ តយោ ទណ្ឌា តិទណ្ឌំ, តីណិ មលានិ សមាហដានិ, តិណ្ណំ មលានំ សមាហារោតិ វា តិមលំ, តិលក្ខណំ, ចតុស្សច្ចំ, ចតស្សោ ទិសា ចតុទ្ទិសំ, “សរោ រស្សោ នបុំសកេ”តិ រស្សត្តំ, បញ្ចសិក្ខាបទំ, សឡាយតនំ, សត្តាហំ, អដ្ឋសីលំ, នវលោកុត្តរំ, ទសសីលំ, សតយោជនំ។

តថា – ទ្វេ រត្តិយោ ទ្វិរត្តំ, តិស្សោ រត្តិយោ តិរត្តំ, ទ្វេ អង្គុលិយោ ទ្វង្គុលំ, សត្ត គោទាវរិយោ, តាសំ សមាហារោតិ វា សត្តគោទាវរំ។

ឯត្ថ ច រត្តិ អង្គុលិ គោទាវរីនមន្តស្ស –

៣៥០. ក្វចិ សមាសន្តគតានមការន្តោ។

រាជាទិគណស្សេតំ គហណំ, តេន សមាសន្តគតានំ **រាជាទី**នំ នាមានំ អន្តោ ក្វចិ **អ**ការោ ហោតីតិ អត្ថោ។ **ការ**គ្គហណេន ពហុព្ពីហាទិម្ហិ សមាសន្តេ ក្វចិ **ក**ប្បច្ចយោ ហោតិ, **សុរភិ សុ ទុ បូតី**ហិ **គន្ធ**ន្តស្សិការោ ច។

អថ វា **អ** ច **កោ** ច អកា, **រ**ការោ បទសន្ធិករោ, តេន ក្វចិ សមាសន្តគតានមន្តោ ហុត្វា **អ ក** ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តីតិ អត្ថោ។ តេន បញ្ច គាវោ សមាហដាតិ អត្ថេ សមាសាទី កត្វា សមាសន្តេ **អ**ប្បច្ចយេ, “ឱ សរេ ចា”តិ **អវា**ទេសេ ច កតេ “បញ្ចគវ”ន្តិអាទិ ច សិជ្ឈតិ។ “ទ្វិរត្ត”ន្តិអាទីសុ បន **អ**ប្បច្ចយេ កតេ បុព្ពសរស្ស “សរលោបោ”តិអាទិនា លោបោ។

អសមាហារទិគុ យថា – ឯកោ ច សោ បុគ្គលោ ចាតិ ឯកបុគ្គលោ។ ឯវំ ឯកធម្មោ, ឯកបុត្តោ, តយោ ភវា តិភវា, ចតស្សោ ទិសា ចតុទ្ទិសា, ទសសហស្សចក្កវាឡានិ ឥច្ចាទិ។

ទិគុសមាសោ។

តប្បុរិសសមាស

អថ តប្បុរិសសមាសោ វុច្ចតេ។

សោ បន ទុតិយាទីសុ ឆសុ វិភត្តីសុ ភាវតោ ឆព្ពិធោ។ តត្ថ ទុតិយាតប្បុរិសោ គត និស្សិតាតីតាតិក្កន្តប្បត្តាបន្នាទីហិ ភវតិ។

សរណំ គតោតិ វិគ្គហេ –

“តប្បុរិសោ”តិ វត្តតេ។

៣៥១. អមាទយោ បរបទេភិ។

អមាទិវិភត្យន្តានិ យុត្តត្ថានិ បុព្ពបទានិ នាមេហិ បរបទេភិ សហ វិភាសា សមស្សន្តេ, សោ សមាសោ តប្បុរិសសញ្ញោ ហោតិ។ អយញ្ច តប្បុរិសោ អភិធេយ្យវចនលិង្គោ។

គតាទិសទ្ទា កិតន្តត្តា តិលិង្គា, វិភត្តិលោបាទិ សព្ពំ បុព្ពសមំ។ សោ សរណគតោ, តេ សរណគតា។ សា សរណគតា, តា សរណគតាយោ។ តំ កុលំ សរណគតំ, តានិ កុលានិ សរណគតានិ ឥច្ចាទិ។

ឯវំ អរញ្ញគតោ, ភូមិគតោ, ធម្មំ និស្សិតោ ធម្មនិស្សិតោ, អត្ថនិស្សិតោ, ភវំ អតីតោ ភវាតីតោ, កាលាតីតោ, បមាណំ អតិក្កន្តំ បមាណាតិក្កន្តំ។ លោកាតិក្កន្តំ, សុខំ បត្តោ សុខប្បត្តោ, ទុក្ខប្បត្តោ, សោតំ អាបន្នោ សោតាបន្នោ, និរោធសមាបន្នោ, រថំ អារុឡ្ហោ រថារុឡ្ហោ, សព្ពរត្តិំ សោភនោ សព្ពរត្តិសោភនោ, មុហុត្តសុខំ។

ឧបបទសមាសេ បន វុត្តិយេវ តស្ស និច្ចត្តា។ យថា – កម្មំ ករោតីតិ កម្មការោ, កុម្ភការោ, អត្ថំ កាមេតីតិ អត្ថកាមោ, ធម្មកាមោ, ធម្មំ ធារេតីតិ ធម្មធរោ, វិនយធរោ, សច្ចំ វទិតុំ សីលមស្សាតិ សច្ចវាទី ឥច្ចាទិ។

តវន្តមានន្តាទិកិតន្តេហិ វាក្យមេវ វវត្ថិតវិភាសាធិការតោ។ យថា – ឱទនំ ភុត្តវា, ធម្មំ សុណមានោ, ធម្មំ សុណន្តោ, កដំ ករានោ, អនភិធានតោ វា, អភិធានលក្ខណា ហិ តទ្ធិតសមាសកិតកាតិ។

ទុតិយាតប្បុរិសោ។

តតិយា កិតក បុព្ព សទិស សម្ពន្ធត្ថ កលហ និបុណ មិស្សសខិលាទីហិ។

ពុទ្ធេន ភាសិតោ ពុទ្ធភាសិតោ, ធម្មោ។ ឯវំ ជិនទេសិតោ, សត្ថារា វណ្ណិតោ សត្ថុវណ្ណិតោ, វិញ្ញូហិ គរហិតោ វិញ្ញុគរហិតោ, វិញ្ញុប្បសត្ថោ, ឥស្សរកតំ, សយំកតំ, សុកេហិ អាហដំ សុកាហតំ, រញ្ញា ហតោ រាជហតោ, រោគបីឡិតោ, អគ្គិទឌ្ឍោ, សប្បទដ្ឋោ, សល្លេន វិទ្ធោ សល្លវិទ្ធោ, ឥច្ឆាយ អបកតោ ឥច្ឆាបកតោ, សីលេន សម្បន្នោ សីលសម្បន្នោ។ ឯវំ សុខសហគតំ, ញាណសម្បយុត្តំ, មិត្តសំសគ្គោ, បិយវិប្បយោគោ, ជាតិត្ថទ្ធោ, គុណហីនោ, គុណវុឌ្ឍោ, ចតុវគ្គករណីយំ, ចតុវគ្គាទិកត្តព្ពំ, កាកេហិ បេយ្យា កាកបេយ្យា, នទី។

ក្វចិ វុត្តិយេវ, ឧរេន គច្ឆតីតិ ឧរគោ, បាទេន បិវតីតិ បាទបោ។ ក្វចិ វាក្យមេវ, បរសុនា ឆិន្នវា, កាកេហិ បាតព្ពា, ទស្សនេន បហាតព្ពា។

បុព្ពាទិយោគេ – មាសេន បុព្ពោ មាសបុព្ពោ។ ឯវំ មាតុសទិសោ, បិតុសមោ, ឯកូនវីសតិ, សីលវិកលោ, អសិកលហោ, វាចានិបុណោ, យាវកាលិកសំមិស្សំ, វាចាសខិលោ, សត្ថារា សទិសោ សត្ថុកប្បោ, បុញ្ញេន អត្ថិកោ បុញ្ញត្ថិកោ, គុណាធិកោ, គុឡេន សំសដ្ឋោ ឱទនោ គុឡោទនោ, ខីរោទនោ, អស្សេន យុត្តោ រថោ អស្សរថោ, មគ្គចិត្តំ, ជម្ពុយា បញ្ញាតោ លក្ខិតោ ទីបោ ជម្ពុទីបោ, ឯកេន អធិកា ទស ឯកាទស, ជាតិយា អន្ធោ ជច្ចន្ធោ, បកតិយា មេធាវី បកតិមេធាវី ឥច្ចាទិ។

តតិយាតប្បុរិសោ។

ចតុត្ថី តទត្ថអត្ថហិតទេយ្យាទីហិ។

តទត្ថេ – កឋិនស្ស ទុស្សំ កឋិនទុស្សំ, កឋិនចីវរត្ថាយាតិ អត្ថោ។ ឯវំ ចីវរទុស្សំ, ចីវរមូល្យំ, យាគុយា អត្ថាយ តណ្ឌុលា យាគុតណ្ឌុលា, ភត្តតណ្ឌុលា, សង្ឃស្សត្ថាយ ភត្តំ សង្ឃភត្តំ, អាគន្តុកានមត្ថាយ ភត្តំ អាគន្តុកភត្តំ។ ឯវំ គមិកភត្តំ, បាសាទាយ ទព្ពំ បាសាទទព្ពំ។

អត្ថេ ភិក្ខុសង្ឃស្សត្ថាយ វិហារោ ភិក្ខុសង្ឃត្ថោ វិហារោ, ភិក្ខុសង្ឃត្ថា យាគុ, ភិក្ខុសង្ឃត្ថំ ចីវរំ។ យស្សត្ថាយ យទត្ថោ, យទត្ថា, យទត្ថំ។ ឯវំ តទត្ថោ, តទត្ថា។ តទត្ថំ។ ឯតទត្ថោ វាយាមោ, ឯតទត្ថា កថា, ឯតទត្ថំ សោតាវធានំ។ កិមត្ថំ, អត្តត្ថំ, បរត្ថំ, វិនយោ សំវរត្ថាយ, សុខំ សមាធត្ថាយ, និព្ពិទា វិរាគត្ថាយ, វិរាគោ វិមុត្តត្ថាយ។ តថា លោកស្ស ហិតោ លោកហិតោ, ពុទ្ធស្ស ទេយ្យំ ពុទ្ធទេយ្យំ, បុប្ផំ។ សង្ឃទេយ្យំ, ចីវរំ។ ឥធ ន ភវតិ, សង្ឃស្ស ទាតព្ពំ, សង្ឃស្ស ទាតុំ ឥច្ចាទិ។

ចតុត្ថីតប្បុរិសោ។

បញ្ចមី អបគមន ភយ វិរតិ មោចនត្ថាទីហិ។

មេថុនស្មា អបេតោ មេថុនាបេតោ។ ឯវំ បលាបាបគតោ, នគរនិគ្គតោ, បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ។ គាមតោ និក្ខន្តំ គាមនិក្ខន្តំ, រុក្ខគ្គា បតិតោ រុក្ខគ្គបតិតោ, សាសនចុតោ, អាបត្តិវុដ្ឋានំ, ធរណិតលុគ្គតោ, សព្ពភវេហិ និស្សដោ សព្ពភវនិស្សដោ។

ភយត្ថាទិយោគេ យថា – រាជតោ ភយំ រាជភយំ, ចោរេហិ ភយំ ចោរភយំ, អមនុស្សេហិ ភយំ អមនុស្សភយំ, អគ្គិតោ ភយំ អគ្គិភយំ។ បាបតោ ភីតោ បាបភីតោ , បាបភីរុកោ, អកត្តព្ពតោ វិរតិ អកត្តព្ពវិរតិ។ ឯវំ កាយទុច្ចរិតវិរតិ, វចីទុច្ចរិតវិរតិ, ពន្ធនា មុត្តោ ពន្ធនមុត្តោ, វនមុត្តោ, ពន្ធនមោក្ខោ, កម្មតោ សមុដ្ឋិតំ កម្មសមុដ្ឋិតំ, ឧក្កដ្ឋុក្កដ្ឋំ, ឱមកោមកំ។

ក្វចិ វុត្តិយេវ, កម្មតោ ជាតំ កម្មជំ។ ឯវំ ចិត្តជំ, ឧតុជំ, អាហារជំ។ ឥធ ន ភវតិ, បាសាទា បតិតោ។

បញ្ចមីតប្បុរិសោ។

ឆដ្ឋី រញ្ញោ បុត្តោ រាជបុត្តោ។ ឯវំ រាជបុរិសោ, អាចរិយបូជកោ, ពុទ្ធសាវកោ, ពុទ្ធរូបំ, ជិនវចនំ, សមុទ្ទឃោសោ, ធញ្ញានំ រាសិ ធញ្ញរាសិ, បុប្ផគន្ធោ, ផលរសោ, កាយស្ស លហុតា កាយលហុតា, មរណស្សតិ, រុក្ខមូលំ, អយស្ស បត្តោ អយោបត្តោ, ឯវំ សុវណ្ណកដាហំ, បានីយថាលកំ, សប្បិកុម្ភោ។

“ទេវានំ រាជា”តិ អត្ថេ សមាសាទិម្ហិ កតេ “ក្វចិ សមាសន្តគតានមការន្តោ”តិ **អ**ការោ, តតោ “ស្យា ចា”តិ **អា**ត្តំ **ន** ភវតិ។ ទេវរាជោ, ទេវរាជា, ទេវរាជំ, ទេវរាជេ ឥច្ចាទិ **បុរិស**សទ្ទសមំ។ **អ**ត្តាភាវេ សោ ទេវរាជា, តេ ទេវរាជានោ ឥច្ចាទិ **រាជ**សទ្ទសមំ។ តថា ទេវានំ សខា ទេវសខោ, ទេវសខា, សោ ទេវសខា, តេ ទេវសខានោ ឥច្ចាទិ។

បុមស្ស លិង្គំ បុល្លិង្គំ។ ឯវំ បុម្ភាវោ, បុមន្តលោបាទិ។

ហត្ថិបទំ, ឥត្ថិរូបំ, ភិក្ខុនិសង្ឃោ, ជម្ពុសាខា, ឯត្ថ ច “ក្វចាទិមជ្ឈុត្តរាន”ន្តិអាទិនា មជ្ឈេ **ឡ**ការូការានំ រស្សត្តំ។

វិភាសាធិការតោ ក្វចិ វាក្យមេវ, សហសា កម្មស្ស កត្តារោ, ភិន្នានំ សន្ធាតា, កប្បស្ស តតិយោ ភាគោ, យា ច បក្ខស្ស អដ្ឋមី, មនុស្សានំ ខត្តិយោ សូរតមោ។

យុត្តត្ថោ ឥច្ចេវ? “ភដោ រញ្ញោ បុរិសោ ទេវទត្តស្សា”តិ ឯត្ថ “ភដសម្ពន្ធេ ឆដ្ឋី”តិ អញ្ញមញ្ញានបេក្ខតាយ អយុត្តត្ថភាវតោ សមាសោ ន ភវតិ, “កោសលស្ស រញ្ញោ បុត្តោ”តិអាទីសុ បន សាបេក្ខតាយ អសមត្ថត្តា ន ភវតិ, **សម្ពន្ធី**សទ្ទានំ បន និច្ចំ សាបេក្ខត្តេបិ គមកត្តា សមាសោ, យថា – ទេវទត្តស្ស គុរុកុលំ, ភគវតោ សាវកសង្ឃោតិអាទិ។

ឆដ្ឋីតប្បុរិសោ។

សត្តមី រូបេ សញ្ញា រូបសញ្ញា, ឯវំ រូបសញ្ចេតនា, សំសារទុក្ខំ, ចក្ខុម្ហិ សន្និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ, ធម្មេ រតោ ធម្មរតោ, ធម្មាភិរតិ, ធម្មរុចិ, ធម្មគារវោ, ធម្មេសុ និរុត្តិ ធម្មនិរុត្តិ, ទានាធិមុត្តិ, ភវន្តរកតំ, ទស្សនេ អស្សាទោ ទស្សនស្សាទោ, អរញ្ញេ វាសោ អរញ្ញវាសោ, វិកាលេ ភោជនំ វិកាលភោជនំ, កាលេ វស្សំ កាលវស្សំ, វនេ បុប្ផំ វនបុប្ផំ។ ឯវំ វនមហិសោ, គាមសូករោ, សមុទ្ទមច្ឆោ, អាវាដកច្ឆបោ, អាវាដមណ្ឌូកោ, កូបមណ្ឌូកោ, តិត្ថនាវា, ឥត្ថីសុ ធុត្តោ ឥត្ថិធុត្តោ ឆាយាយ សុក្ខោ ឆាយាសុក្ខោ, អង្គារបក្កំ, ចារកពទ្ធោ។

ឥធ វុត្តិយេវ, យថា – វនេ ចរតីតិ វនចរោ, កុច្ឆិម្ហិ សយតីតិ កុច្ឆិសយោ, ថលេ តិដ្ឋតីតិ ថលដ្ឋោ។ ឯវំ ជលដ្ឋោ, បព្ពតដ្ឋោ, មគ្គដ្ឋោ, បង្កេ ជាតំ បង្កជំ, សិរេ រុហតីតិ សិរោរុហំ ឥច្ចាទិ។

ឥធ ន ភវតិ, ភោជនេ មត្តញ្ញុតា, ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតា, អាសនេ និសិន្នោ, អាសនេ និសីទិតព្ពំ។

សត្តមីតប្បុរិសោ។

“តទនុបរោធេនា”តិ វុត្តត្តា យថាភិធានំ តប្បុរិសេ ក្វចិ **អច្ចន្តា**ទីសុ **អ**មាទិវិភត្យន្តំ បុព្ពបទំ បរំ សម្ភវតិ។

យថា – អន្តំ អតិក្កន្តំ អច្ចន្តំ, អច្ចន្តានិ, វេលំ អតិក្កន្តោ អតិវេលោ, រស្សត្តំ។ ឯវំ មាលំ អតីតោ អតិមាលោ, បត្តជីវិកោ, អាបន្នជីវិកោ, អក្ខំ បតិគតំ និស្សិតន្តិ បច្ចក្ខំ ទស្សនំ, បច្ចក្ខោ អត្តភាវោ, បច្ចក្ខា ពុទ្ធិ, អត្ថំ អនុគតំ អន្វត្ថំ, កោកិលាយ អវកុដ្ឋំ អវកោកិលំ វនំ, បរិច្ចត្តន្តិ អត្ថោ។ អវមយូរំ, អជ្ឈយនាយ បរិគិលានោ បរិយជ្ឈយនោ, កម្មស្ស អលំ សមត្ថោតិ អលំកម្មោ, វចនាយ អលន្តិ អលំវចនោ, វានតោ និក្ខន្តំ និព្ពានំ, កិលេសេហិ និក្ខន្តោ និក្កិលេសោ, និរង្គណោ, កោសម្ពិយា និក្ខន្តោ និក្កោសម្ពី, វនតោ និយ្យាតោ និព្ពនោ, អាចរិយតោ បរោ បាចរិយោ។ ឯវំ បយ្យកោ, បរហិយ្យោ, គង្គាយ ឧបរិ ឧបរិគង្គំ។ ឯវំ ហេដ្ឋានទី, អន្តោសមាបត្តិ, ហំសានំ រាជា រាជហំសោ, ហំសរាជា វា, មាសស្ស អទ្ធំ អទ្ធមាសំ, មាសទ្ធំ វា, អាមលកស្ស អទ្ធំ អទ្ធាមលកំ, អាមលកទ្ធំ វា, កហាបណស្ស អឌ្ឍំ អឌ្ឍកហាបណំ, អឌ្ឍមាសកំ, រត្តិយា អឌ្ឍំ អឌ្ឍរត្តំ, រត្តិយា បុព្ពំ បុព្ពរត្តំ, រត្តិយា បច្ឆា បច្ឆារត្តំ។ ឯត្ថ ច “ក្វចិ សមាសន្តគតានមការន្តោ”តិ **រត្តិ**សទ្ទន្តស្ស **អ**ត្តំ, អហស្ស បុព្ពំ បុព្ពន្ហំ។ ឯវំ សាយន្ហំ, “តេសុ វុទ្ធិ”តិអាទិនា **អហ**ស្ស **អន្ហា**ទេសោ។

អមាទិបរតប្បុរិសោ។

ក្វចិ តប្បុរិសេ “បភង្ករា”ទីសុ វិភត្តិលោបោ ន ភវតិ។

យថា – បភំ ករោតីតិ អត្ថេ “អមាទយោ បរបទេភី”តិ សមាសោ, “នាមានំ សមាសោ យុត្តត្ថោ”តិ សមាសសញ្ញា, តតោ “តេសំ វិភត្តិយោ លោបា ចា”តិ វិភត្តិលោបេ សម្បត្តេ តត្ថេវ **ច**គ្គហណេន បុព្ពបទេ វិភត្តិលោបាភាវោ។ សេសំ សមំ។ បភង្ករោ, អមតំ ទទាតីតិ អមតន្ទទោ, រណំ ជហាតីតិ រណញ្ជហោ, ជុតីធារេតីតិ ជុតិន្ធរោ, តថា សហសាកតំ, បរស្សបទំ។ អត្តនោបទំ, ភយតោ ឧបដ្ឋានំ ភយតូបដ្ឋានំ, បរតោឃោសោ, គវំបតិត្ថេរោ, មនសិការោ, បុព្ពេនិវាសោ, បុព្ពេនិវាសានុស្សតិ, មជ្ឈេកល្យាណំ, អន្តេវាសី, អន្តេវាសិកោ, ជនេសុតោ, ឧរសិលោមោ, កណ្ឋេកាឡោ, សរសិជមិច្ចាទិ។

អលោបតប្បុរិសោ។

តប្បុរិសសមាសោ និដ្ឋិតោ។

ពហុព្ពីហិសមាស

អថ ពហុព្ពីហិសមាសោ វុច្ចតេ។

សោ ច នវវិធោ ទ្វិបទោ តុល្យាធិករណោ, ទ្វិបទោ ភិន្នាធិករណោ, តិបទោ **ន**និបាតបុព្ពបទោ, **សហ**បុព្ពបទោ ឧបមានបុព្ពបទោ សង្ខ្យោភយបទោ ទិសន្តរាឡត្ថោ ព្យតិហារលក្ខណោ ចាតិ។

តត្ថ **ទ្វិបទោ តុល្យាធិករណោ** ពហុព្ពីហិ កម្មាទីសុ ឆសុ វិភត្យត្ថេសុ ភវតិ។

តត្ថ **ទុតិយត្ថេ** តាវ – “អាគតា សមណា ឥមំ សង្ឃារាម”ន្តិ វិគ្គហេ –

៣៥២. អញ្ញបទត្ថេសុ ពហុព្ពីហិ។

សមស្សមានបទតោ អញ្ញេសំ បឋមទុតិយាទិវិភត្យន្តានំ បទានមត្ថេសុ យុត្តត្ថានិ នាមានិ វិភាសា សមស្សន្តេ, សោ សមាសោ ពហុព្ពីហិសញ្ញោ ច ហោតិ។

ពហវោ វីហយោ យស្ស សោ ពហុព្ពីហិ, ពហុព្ពីហិសទិសត្តា អយម្បិសមាសោ អន្វត្ថសញ្ញាវសេន **ពហុព្ពីហី**តិ វុត្តោ, អញ្ញបទត្ថប្បធានោ ហិ ពហុព្ពីហិ។

ទុវិធោ ចាយំ ពហុព្ពីហិ តគ្គុណសំវិញ្ញាណាតគ្គុណសំវិញ្ញាណវសេន, តេសុ យត្ថ វិសេសនភូតោ អត្ថោ **អញ្ញបទត្ថ**គ្គហណេន គយ្ហតិ, សោ **តគ្គុណសំវិញ្ញាណោ,** យថា – លម្ពកណ្ណមានយាតិ។

យត្ថ បន ន គយ្ហតិ, សោ **អតគ្គុណសំវិញ្ញាណោ,** យថា – ពហុធនមានយាតិ។

ឥធ **ពហុព្ពីហិ**សទ្ទេ វិយ វិសេសនស្ស បុព្ពនិបាតោ, សេសំ បុព្ពសមំ។

អាគតសមណោ សង្ឃារាមោ។ ឯត្ថ ច **អាគត**សទ្ទោ, **សមណ**សទ្ទោ ច អត្តនោ អត្ថេ អដ្ឋត្វា ទុតិយាវិភត្យត្ថភូតេ សង្ឃារាមសង្ខាតេ អញ្ញបទត្ថេ វត្តន្តិ, តទត្ថជោតនត្ថមេវ តទនន្តរំ “សង្ឃារាមោ”តិ បទន្តរំ បយុជ្ជតិ, តតោ សមាសេនេវ កម្មត្ថស្ស អភិហិតត្តា បុន ទុតិយា ន ហោតិ។ **ឥទំ**សទ្ទស្ស ច អប្បយោគោ, ឯវំ សព្ពត្ថ។ ពហុព្ពីហិ ចាយំ អភិធេយ្យលិង្គវចនោ។

តថា អាគតសមណា សាវត្ថិ, អាគតសមណំ ជេតវនំ, បដិបន្នា អទ្ធិកា យំ បថំ សោយំ បដិបន្នទ្ធិកោ បថោ , អភិរូឡ្ហា វាណិជា យំ នាវំ សា អភិរូឡ្ហវាណិជា នាវា។ ឯវំ កម្មត្ថេ ពហុព្ពីហិ។

តតិយត្ថេ ពហុព្ពីហិ យថា – ជិតានិ ឥន្ទ្រិយានិ យេន សមណេន សោយំ ជិតិន្ទ្រិយោ សមណោ។ ឯវំ ទិដ្ឋធម្មោ, បត្តធម្មោ, កតកិច្ចោ, ជិតា មារា អនេនាតិ ជិតមារោ ភគវា, បដិវិទ្ធសព្ពធម្មោ។

ចតុត្ថិយត្ថេ ពហុព្ពីហិ យថា – ទិន្នោ សុង្កោ យស្ស រញ្ញោ សោយំ ទិន្នសុង្កោ រាជា, ឧបនីតំ ភោជនំ អស្ស សមណស្សាតិ ឧបនីតភោជនោ សមណោ, ឧបហដោ ពលិ អស្សាតិ ឧបហដពលិ យក្ខោ។

បញ្ចមិយត្ថេ ពហុព្ពីហិ យថា – និគ្គតា ជនា អស្មា គាមា សោយំ និគ្គតជនោ គាមោ, និគ្គតោ អយោ អស្មាតិ និរយោ, និគ្គតា កិលេសា ឯតស្មាតិ និក្កិលេសោ, អបេតំ វិញ្ញាណំ អស្មាតិ អបេតវិញ្ញាណោ មតកាយោ, អបគតំ ភយភេរវំ អស្មាតិ អបគតភយភេរវោ អរហា។

ឆដ្ឋិយត្ថេ ពហុព្ពីហិ យថា – ឆិន្នា ហត្ថា យស្ស បុរិសស្ស សោយំ ឆិន្នហត្ថោ បុរិសោ។ ឯវំ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ, ខីណាសវោ, វីតោ រាគោ អស្សាតិ វីតរាគោ, ទ្វេ បទានិ អស្សាតិ ទ្វិបទោ, ទ្វិហត្ថោ បដោ, តេវិជ្ជោ, ចតុប្បទោ, បញ្ច ចក្ខូនិ អស្សាតិ បញ្ចចក្ខុ ភគវា, ឆឡភិញ្ញោ, រស្សត្តំ, នវង្គំ សត្ថុសាសនំ, ទសពលោ, អនន្តញ្ញាណោ, តីណិ ទស បរិមាណមេតេសន្តិ តិទសា ទេវា, សមាសន្តស្ស **អត្តំ**, ឥធ **បរិមាណ**សទ្ទស្ស សន្និធានតោ **ទស**សទ្ទោ សង្ខ្យានេ វត្តតេ, អយំ បច្ចយោ ឯតេសន្តិ ឥទប្បច្ចយា, កោ បភវោ អស្សាតិ កឹបភវោ អយំ កាយោ, វិគតំ មលមស្សាតិ វិមលោ, សុន្ទរោ គន្ធោ អស្សាតិ សុគន្ធំ ចន្ទនំ។ ឯវំ សុសីលោ, សុមុខោ, កុច្ឆិតោ គន្ធោ អស្សាតិ ទុគ្គន្ធំ កុណបំ, ទុដ្ឋ មនោ អស្សាតិ ទុម្មនោ។ ឯវំ ទុស្សីលោ, ទុម្មុខោ, តបោ ឯវ ធនំ អស្សាតិ តបោធនោ, ខន្តិសង្ខាតំ ពលំ អស្សាតិ ខន្តិពលោ, ឥន្ទោតិ នាមំ ឯតស្សាតិ ឥន្ទនាមោ។

ឆន្ទជាតាទីសុ វិសេសនវិសេសិតព្ពានំ យថិច្ឆិតត្តា ឧភយំ បុព្ពំ និបតតិ, យថា – ឆន្ទោ ជាតោ អស្សាតិ ឆន្ទជាតោ, ជាតោ ឆន្ទោ អស្សាតិបិ ជាតឆន្ទោ។ ឯវំ សញ្ជាតបីតិសោមនស្សោ, បីតិសោមនស្សសញ្ជាតោ, មាសជាតោ, ជាតមាសោ, ឆិន្នហត្ថោ, ហត្ថច្ឆិន្នោ។

“ទីឃា ជង្ឃា យស្សា”តិ វិគ្គយ្ហ សមាសាទិម្ហិ កតេ –

“តុល្យាធិករណេ, បទេ”តិ ច វត្តតេ។

៣៥៣. ឥត្ថិយំ ភាសិតបុមិត្ថី បុមាវ ចេ។

ឥត្ថិយំ វត្តមានេ តុល្យាធិករណេ បទេ បរេ បុព្ពេ ភាសិតបុមា ឥត្ថិវាចកោ សទ្ទោ អត្ថិ ចេ, សោ បុមា ឥវ ទដ្ឋព្ពោតិ បុព្ពបទេ ឥត្ថិប្បច្ចយាភាវោ, ពហុព្ពីហិវិសយោយំ, ឧបរិ “កម្មធារយសញ្ញេ ចា”តិ វក្ខមានត្តា។

៣៥៤. ក្វចាទិមជ្ឈុត្តរានំ ទីឃរស្សាបច្ចយេសុ ច។

ក្វចិ តទ្ធិតសមាសនាមោបសគ្គាទីសុ បទេសុ អាទិមជ្ឈុត្តរភូតានំ សរានំ ជិនវចនានុបរោធេន ទីឃរស្សា ហោន្តិ បច្ចយេសុ, អបច្ចយេសុ បរេសុ, អបរភូតេសុ ច។

តត្ថ

ទីឃត្តំ បាកដានូប- យាតាទោ មធុវាទិសុ;
រស្សត្តំ អជ្ជវេ ឥត្ថិ- រូបាទោ ច ក, តាទិសូតិ។

ពហុព្ពីហិសមាសេ សតិ បុល្លិង្គេ ឧត្តរបទន្តស្ស រស្សត្តំ។ ទីឃជង្ឃោ បុរិសោ, តថា បហូតា ជិវ្ហា អស្សាតិ បហូតជិវ្ហោ ភគវា។ មហតី បញ្ញា អស្សាតិ មហាបញ្ញោ។ “មហតំ មហា តុល្យាធិករណេ បទេ”តិ **មហា**ទេសោ។

ឥត្ថិយមិតិ កឹ? ខមាធនោ។ **ភាសិតបុមា**តិ កឹ? សទ្ធាធុរោ, សទ្ធាបកតិកោ, បញ្ញាបកតិកោ, បញ្ញាវិសុទ្ធិកោ, ឯត្ថ ច “ក្វចិ សមាសន្តគតានមការន្តោ”តិ **ក**ប្បច្ចយោ។ **តុល្យាធិករណេ** ឥច្ចេវ? សមណិភត្តិកោ, កុមារិភត្តិកោ, កុមារិភត្តិ។

បុព្ពបទស្សេវាយំ បុម្ភាវាតិទេសោ, តេន ឥធ ន ភវតិ។ ពហុទាសិកោ បុរិសោ។ ពហុកុមារិកំ កុលំ។

“គាណ្ឌិវោ ធនុ អស្សា”តិ វិគ្គយ្ហ សមាសាទិម្ហិ កតេ –

៣៥៥. ធនុម្ហា ច។

តិបទមិទំ។ ក្វចិសមាសន្តគតា **ធនុ**សទ្ទា **អា**បច្ចយោ ហោតិ, **ច**សទ្ទេន **ធម្មា**ទិតោ ច, “វមោទុទន្តាន”ន្តិ **វ**ការោ, គាណ្ឌិវធន្វា។ ឯវំ បច្ចក្ខធម្មា។

ក្វចីតិ កឹ? សហស្សថាមធនុ, បច្ចក្ខធម្មោ, វិទិតធម្មោ។

នានាទុមបតិតបុប្ផវាសិតសានុ ឥច្ចត្រ – នានប្បការា ទុមា នានាទុមា, នានាទុមេហិ បតិតានិ នានាទុមបតិតានិ, នានាទុមបតិតានិ ច តានិ បុប្ផានិ ចាតិ នានាទុមបតិតបុប្ផានិ, តេហិ វាសិតា នានាទុមបតិតបុប្ផវាសិតា, នានាទុមបតិតបុប្ផវាសិតា សានូ យស្ស បព្ពតស្ស សោយំ នានាទុមបតិតបុប្ផវាសិតសានុ បព្ពតោ។ អយំ បន កម្មធារយតប្បុរិសគព្ភោ តុល្យាធិករណពហុព្ពីហិ។

តថា ព្យាលម្ពោ អម្ពុធរោ ព្យាលម្ពម្ពុធរោ, តស្ស ពិន្ទូនិ ព្យាលម្ពម្ពុធរពិន្ទូនិ, តេហិ ចុម្ពិតោ ព្យាលម្ពម្ពុធរពិន្ទុចុម្ពិតោ, តាទិសោ កូដោ យស្ស សោយំ **ព្យាលម្ពម្ពុធរពិន្ទុចុម្ពិតកូដោ** ឥច្ចាទិ។

សត្តមិយត្ថេ ពហុព្ពីហិ យថា – សម្បន្នានិ សស្សានិ យស្មឹ ជនបទេ សោយំ សម្បន្នសស្សោ ជនបទោ, សុលភោ បិណ្ឌោ ឥមស្មិន្តិ សុលភបិណ្ឌោ ទេសោ។ អាកិណ្ណា មនុស្សា យស្សំ រាជធានិយំ សា អាកិណ្ណមនុស្សា រាជធានី, ពហវោ តាបសា ឯតស្មិន្តិ ពហុតាបសោ អស្សមោ, ឧបចិតំ មំសលោហិតំ អស្មិន្តិ ឧបចិតមំសលោហិតំ សរីរំ, ពហវោ សាមិនោ អស្មិន្តិ ពហុស្សាមិកំ នគរំ។

“ពហូ នទិយោ អស្មិ”ន្តិ អត្ថេ សមាសាទិម្ហិ កតេ –

សមាសន្តគ្គហណំ, **ក**ប្បច្ចយោ ច វត្តតេ។

៣៥៦. នទិម្ហា ច។

សមាសន្តគតា **នទិ**ម្ហា **ក**ប្បច្ចយោ ហោតិ, **ច**សទ្ទេន គុអន្តា ច។ និច្ចត្ថំ វចនំ។ **នទី**តិ ចេត្ថ ឥត្ថិវាចកានំ **ឦ**ការូការានំ បរសមញ្ញា, តតោ “ក្វចាទិមជ្ឈុត្តរាន”ន្តិអាទិនា នទិសញ្ញស្ស **ក**ប្បច្ចយេ រស្សត្តំ, ពហុនទិកោ ជនបទោ។ ឯវំ ពហុជម្ពុកំ វនំ។ ពហុនារិកោតិ ឆដ្ឋីពហុព្ពីហិនា សិទ្ធំ។ ពហវោ កត្តារោ អស្មឹ, អស្សាតិ វា ពហុកត្តុកោ ទេសោ។ ឯវំ ពហុភត្តុកោ។

ភិន្នាធិករណោ យថា – ឯករត្តិំ វាសោ អស្សាតិ ឯករត្តិវាសោ, សមានេន ជនេន សទ្ធឹ វាសោ អស្សាតិ សមានវាសោ បុរិសោ។ ឧភតោ ព្យញ្ជនមស្ស អត្ថីតិ ឧភតោព្យញ្ជនកោ, ឆត្តំ បាណិម្ហិ អស្សាតិ ឆត្តបាណិ បុរិសោ។ ឯវំ ទណ្ឌបាណិ, សត្ថបាណិ, វជិរបាណិ, ខគ្គហត្ថោ, សត្ថហត្ថោ, ទានេ អជ្ឈាសយោ អស្សាតិ ទានជ្ឈាសយោ, ទានាធិមុត្តិកោ, ពុទ្ធភត្តិកោ, សទ្ធម្មគារវោ ឥច្ចាទិ។

តិបទោ យថា – បរក្កមេនាធិគតា សម្បទា យេហិ តេ ភវន្តិ បរក្កមាធិគតសម្បទា មហាបុរិសា។ ឯវំ ធម្មាធិគតភោគា, ឱណីតោ បត្តតោ បាណិ យេន សោយំ ឱណីតបត្តបាណិ, សីហស្ស បុព្ពទ្ធំ វិយ កាយោ អស្សាតិ សីហបុព្ពទ្ធកាយោ, មត្តា ពហវោ មាតង្គា អស្មិន្តិ មត្តពហុមាតង្គំ វនំ ឥច្ចាទិ។

ននិបាតបុព្ពបទោ យថា – នត្ថិ ឯតស្ស សមោតិ អសមោ ភគវា។ ឥធ “អត្ថំ នស្ស តប្បុរិសេ”តិ សុត្តេ “អត្ថំ នស្សា”តិ យោគវិភាគេន **ន**ស្ស **អ**ត្តំ។ ឯវំ អប្បដិបុគ្គលោ, អបុត្តកោ, អហេតុកោ, “ក្វចិ សមាសន្ត”ឥច្ចាទិនា **ក**ប្បច្ចយោ, នត្ថិ សំវាសោ ឯតេសន្តិ អសំវាសា, **ន** វិជ្ជតេ វុដ្ឋិ ឯត្ថាតិ អវុដ្ឋិកោ ជនបទោ, អភិក្ខុកោ វិហារោ, នត្ថិ ឯតស្ស ឧត្តរោតិ អនុត្តរោ, “សរេ អន”ន្តិ **អន, តប្បុរិស**គ្គហណមុបលក្ខណំ, អថវា “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា **ន**ស្ស **អន**។ ឯវំ នត្ថិ អន្តោ អស្សាតិ អនន្តំ, ន វិជ្ជន្តិ អាសវា ឯតេសន្តិ អនាសវា ឥច្ចាទិ។

បឋមាយត្ថេ សហបុព្ពបទោ យថា – សហ ហេតុនា យោ វត្តតេតិ សហេតុកោ, សហេតុ វា, “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា **សហ**សទ្ទស្ស **សា**ទេសោ, “ក្វចិ សមាសន្ត”ឥច្ចាទិនា **ក**ប្បច្ចយោ ច, សហ បីតិយា ឥមេ វត្តន្តីតិ សប្បីតិកា។ ឯវំ សហ បច្ចយេហិ វត្តន្តីតិ សប្បច្ចយា, សកិលេសោ, សឧបាទានោ, សបរិវារោ, សហ មូលេន ឧទ្ធតោ សមូលុទ្ធតោ រុក្ខោ។

ឧបមានបុព្ពបទោ បឋមាយត្ថេ តាវ – ឧបមានោបមេយ្យភាវប្បសិទ្ធត្ថំ **ឥវ**សទ្ទប្បយោគោ, កាយព្យាមានំ សមប្បមាណតាយ និគ្រោធោ ឥវ បរិមណ្ឌលោ យោ រាជកុមារោ សោយំនិគ្រោធបរិមណ្ឌលោ រាជ

កុមារោ។ “វុត្តត្ថានមប្បយោគោ”តិ **ឥវ**សទ្ទស្ស អប្បយោគោ, សង្ខោ វិយ បណ្ឌរោ អយន្តិ សង្ខបណ្ឌរោ, កាកោ វិយ សូរោ អយន្តិ កាកសូរោ, ចក្ខុ ឥវ ភូតោ អយំ បរមត្ថទស្សនតោតិ ចក្ខុភូតោ ភគវា។ ឯវំ អត្ថភូតោ។ ធម្មភូតោ, ព្រហ្មភូតោ, អន្ធោ វិយ ភូតោ អយន្តិ អន្ធភូតោ ពាលោ។ មុញ្ជបព្ពជមិវ ភូតា អយន្តិ មុញ្ជបព្ពជភូតា កុទិដ្ឋិ។ តន្តាកុលកមិវ ជាតា អយន្តិ តន្តាកុលកជាតា។

ឆដ្ឋិយត្ថេ – សុវណ្ណវណ្ណោ វិយ វណ្ណោ យស្ស សោយំ សុវណ្ណវណ្ណោ ភគវា។ ឧត្តរបទលោបោ, នាគស្ស វិយ អស្ស គតីតិ នាគគតិ។ ឯវំ សីហគតិ, នាគវិក្កមោ, សីហវិក្កមោ, សីហហនុ, ឯណិស្ស វិយ អស្ស ជង្ឃាតិ ឯណិជង្ឃោ, សីហស្ស បុព្ពទ្ធំ វិយ អស្ស កាយោតិ សីហបុព្ពទ្ធកាយោ, ព្រហ្មុនោ វិយ អដ្ឋង្គសមន្នាគតោ សរោ អស្សាតិ ព្រហ្មស្សរោ។

វាសទ្ទត្ថេ សង្ខ្យាភយបទោ យថា – ទ្វេ វា តយោ វា បត្តា ទ្វត្តិបត្តា, “ទ្វេកង្គានមាការោ វា”តិ **ទ្វិ**សទ្ទន្តស្ស **អា**ត្តំ, វស្សត្តំ, ទ្វីហំ វា តីហំ វា ទ្វីហតីហំ, ឆ វា បញ្ច វា វាចា ឆប្បញ្ចវាចា។ ឯវំ សត្តដ្ឋមាសា, ឯកយោជនទ្វិយោជនានិ។

ទិសន្តរាឡត្ថោ យថា – បុព្ពស្សា ច ទក្ខិណស្សា ច ទិសាយ យទន្តរាឡំ សាយំ បុព្ពទក្ខិណា វិទិសា។ ឯត្ថ តុល្យាធិករណបទបរត្តាភាវា ន បុម្ភាវាតិទេសោ, “ក្វចាទិមជ្ឈុត្តរាន”ន្តិអាទិនា ទិសន្តរាឡត្ថេ បុព្ពបទស្ស រស្សត្តំ។ ឯវំ បុព្ពុត្តរា, អបរទក្ខិណា, បច្ឆិមុត្តរា។ យទា បន ទក្ខិណា ច សា បុព្ពា ចាតិ កម្មធារយសមាសោ ហោតិ, តទា បុម្ភាវាតិទេសោ ឧត្តរបទត្ថប្បធានត្តា, សព្ពនាមិកវិធានម្បិ និច្ចំ ភវតិយេវ, យថា – ទក្ខិណបុព្ពស្សា, ទក្ខិណបុព្ពស្សមិតិ។

ព្យតិហារលក្ខណោ យថា – កេសេសុ ច កេសេសុ ច គហេត្វា ឥទំ យុទ្ធំ បវត្តតីតិ កេសាកេសិ, ទណ្ឌេហិ ច ទណ្ឌេហិ ច បហរិត្វា ឥទំ យុទ្ធំ បវត្តតីតិ ទណ្ឌាទណ្ឌិ, “ក្វចាទិមជ្ឈុត្តរាន”ន្តិអាទិនា មជ្ឈេទីឃោ, “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា អន្តស្សិការោ។

បឋមាវិភត្យត្ថពហុព្ពីហិ។

ពហុព្ពីហិសមាសោ និដ្ឋិតោ។

ទ្វន្ទសមាស

អថ ទ្វន្ទសមាសោ វុច្ចតេ។

សោ ច ទុវិធោ ឥតរីតរយោគ សមាហារត្ថភេទេន។

តត្ថ **ឥតរីតរយោគេ** តាវ – “សារិបុត្តមោគ្គល្លាន”ឥតីធ ឧភយត្ថាបិ បឋមេកវចនំ, សមុច្ចយជោតនត្ថំ **ច**សទ្ទប្បយោគោ ច។

“សារិបុត្តោ ច មោគ្គល្លានោ ចា”តិ វិគ្គហេ –

៣៥៧. នាមានំ សមុច្ចយោ ទ្វន្ទោ។

នានានាមានមេវ ឯកវិភត្តិកានំ យុត្តត្ថានំ យោ សមុច្ចយោ, សោ វិភាសា សមាសោ ភវតិ, ទ្វន្ទសញ្ញោ ច។

ឯត្ថ ច **សមុច្ចយោ** នាម សម្បិណ្ឌនំ, សោ បន អត្ថវសេន កេវលសមុច្ចយោ អន្វាចយោ ឥតរីតរយោគោ សមាហារោ ចាតិ ចតុព្ពិធោ។

តត្ថ កេវលសមុច្ចយេ, អន្វាចយេ ច សមាសោ ន ភវតិ, ក្រិយាសាបេក្ខតាយ នាមានំ អញ្ញមញ្ញំ អយុត្តត្ថភាវតោ, យថា – ចីវរំ បិណ្ឌបាតញ្ច បច្ចយំ សយនាសនំ អទាសិ, ទានញ្ច ទេហិ, សីលញ្ច រក្ខាហិ។ ឥតរីតរយោគេ, សមាហារេ ច សមាសោ ភវតិ, តត្ថ នាមានំ អញ្ញមញ្ញំ យុត្តត្ថភាវតោ។

ទ្វេ ទ្វេ បទានិ ទ្វន្ទា, ទ្វន្ទដ្ឋា វា ទ្វន្ទា, ទ្វន្ទសទិសត្តា អយំ សមាសោបិ អន្វត្ថសញ្ញាយ **ទ្វន្ទោ**តិ វុច្ចតិ, ឧភយបទត្ថប្បធានោ ហិ ទ្វន្ទោ។

ននុ ច ឧភយបទត្ថប្បធានត្តេ សតិ ទ្វន្ទេ កថមេកត្ថីភាវោ សិយាតិ? វុច្ចតេ – សទិសាទិអត្ថេបិ សទ្ទប្បវត្តិសម្ភវេនទ្វិន្នំ បទានំ ឯកក្ខណេយេវ អត្ថទ្វយទីបកត្តា ន វិរោធោ, តញ្ច ទ្វន្ទវិសយមេវ, តេសមត្ថទ្វយទីបកត្តា។ យថា ហិ **ភូ**សទ្ទោ អនុភវអភិភវាទិកេ អត្ថេ **អន្វភិ**អាទិឧបសគ្គសហិតោវ ទីបេតិ, ន កេវលោ, ឯវំ "គវស្សេក"ន្តិអាទីសុ គវាទីនំ **អស្សា**ទិសទ្ទន្តរសហិតានមេវ អត្ថទ្វយទីបនំ, ន កេវលានន្តិ តញ្ច ទ្វន្ទវិសយមេវ, ន សព្ពត្ថាតិ ទដ្ឋព្ពំ។ អថ វា ទ្វិន្នម្បិ យថាវុត្តសមុច្ចយទីបកត្តា អត្ថិ ទ្វន្ទេបេកត្ថិតាតិ ន កោចិ វិរោធោ, តតោ សមាសសញ្ញាវិភត្តិលោបាទិ វុត្តនយមេវ, សមាសេនេវ ចត្ថស្ស វុត្តត្តា "វុត្តត្ថានមប្បយោគោ"តិ **ច**សទ្ទស្ស អប្បយោគោ។

ឥធ ទ្វន្ទេ អច្ចិតតរំ បុព្ពំ និបតតិ, បរស្សេវ លិង្គញ្ច។ ឥតរីតរយោគស្ស អវយវប្បធានត្តា សព្ពត្ថ ពហុវចនមេវ។

សារិបុត្តមោគ្គល្លានា, សារិបុត្តមោគ្គល្លានេ, សារិបុត្តមោគ្គល្លានេហិ ឥច្ចាទិ, សមណោ ច ព្រាហ្មណោ ច សមណព្រាហ្មណា។ ឯវំ ព្រាហ្មណគហបតិកា, ខត្តិយព្រាហ្មណា, ទេវមនុស្សា, ចន្ទិមសូរិយា, មាតា ច បិតា ច មាតាបិតរោ, "តេសុ វុទ្ធី"តិអាទិនា ទ្វន្ទេ **មាតុ**អាទិបុព្ពប**ទុ**ការស្ស **អា**ការោ។ ឯវំ បិតាបុត្តា។

"ជាយា ច បតិ ចាតិ ជាយាបតិ"ឥតីធ –

"ក្វចី"តិ វត្តតេ។

៣៥៨. ជាយាយ តុទំ ជានិ បតិម្ហិ។

ជាយាសទ្ទស្ស **តុទំ ជានិ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ **បតិ**សទ្ទេ បរេ ក្វចិ។ តុទំបតិ, ជានិបតិ, ជយម្បតិកា។ **ឯ**ត្ថ និគ្គហីតាគមោ, "ក្វចា"ទិនា រស្សត្តញ្ច។

ក្វចិ អប្បសរំ បុព្ពំ និបតតិ, យថា – ចន្ទោ ច សូរិយោ ច ចន្ទសូរិយា, និគមា ច ជនបទា ច និគមជនបទា, សុរា ច អសុរា ច គរុឡា ច មនុជា ច ភុជគា ច គន្ធព្ពា ច សុរាសុរគរុឡមនុជភុជគគន្ធព្ពា។

ក្វចិ **ឥវណ្ណុ**វណ្ណន្តានំ បុព្ពនិបាតោ, យថា – អគ្គិ ច ធូមោ ច អគ្គិធូមា។ ឯវំ គតិពុទ្ធិភុជបឋហរករសយា, ធាតវោ ច លិង្គានិ ច ធាតុលិង្គានិ។

ក្វចិ សរាទិ**អ**ការន្តានំ បុព្ពនិបាតោ, យថា – អត្ថោ ច ធម្មោ ច អត្ថធម្មា។ ឯវំ អត្ថសទ្ទា, សទ្ទត្ថា វា។

សមាហារេ បន – "ចក្ខុ ច សោតញ្ចា"តិ អត្ថេ "នាមានំ សមុច្ចយោ ទ្វន្ទោ"តិ ទ្វន្ទសមាសំ កត្វា វិភត្តិលោបាទិម្ហិ កតេ –

"នបុំសកលិង្គំ, ឯកត្តញ្ចា"តិ វត្តតេ។

៣៥៩. តថា ទ្វន្ទេ បាណិ តូរិយ យោគ្គ សេនង្គ ខុទ្ទជន្តុក វិវិធ វិរុទ្ធ វិសភាគត្ថាទីនញ្ច។

យថា ទិគុសមាសេ, តថា សមាហារទ្វន្ទសមាសេបិ បាណិ តូរិយ យោគ្គ សេនង្គត្ថានំ, ខុទ្ទជន្តុកវិវិធ វិរុទ្ធ វិសភាគត្ថឥច្ចេវមាទីនញ្ច ឯកត្តំ ហោតិ, នបុំសកលិង្គត្តញ្ច។

បាណិនោ ច តូរិយានិ ច យោគ្គានិ ច សេនា ចាតិ បាណិតូរិយ យោគ្គសេនា, តាសមង្គានិ **បាណិតូរិយយោគ្គសេនង្គានិ,** ទ្វន្ទតោ បរត្តា **អង្គ**សទ្ទោ បច្ចេកមភិសម្ពជ្ឈតេ។ ខុទ្ទា ច តេ ជន្តុកា ចេតិ **ខុទ្ទជន្តុកា,** វិវិធេនាការេន វិរុទ្ធា **វិវិធវិរុទ្ធា,** និច្ចវិរោធិនោ។ សមានោ ភាគោ យេសំ តេ សភាគា, "តេសុ វុទ្ធី"តិអាទិនា **សមាន**ស្ស **ស**អាទេសោ, វិវិធា ច តេ លក្ខណតោ សភាគា ច កិច្ចតោតិ **វិសភាគា**។ បាណិតូរិយយោគ្គសេនង្គានិ ច ខុទ្ទជន្តុកា ច វិវិធវិរុទ្ធា ច វិសភាគា ចាតិ ទ្វន្ទោ, ឥធ ពហុត្តា បុព្ពនិបាតស្ស

អនិយមោ, តេ អត្ថា យេសំ តេ បាណិតូរិយយោគ្គសេនង្គខុទ្ទជន្តុកវិវិធវិរុទ្ធវិសភាគត្ថា, តេ អាទយោ យេសំ តេ តទាទយោ។

អាទិគ្គហណេន អញ្ញោញ្ញលិង្គវិសេសិត សង្ខ្យាបរិមាណត្ថ បចនចណ្ឌាលត្ថ ទិសត្ថាទីនញ្ច ទ្វន្ទេ ឯកត្តំ, នបុំសកលិង្គត្តញ្ច, ឥតិ បាណ្យង្គត្ថភាវតោ ចក្ខុសោតសទ្ទានំ ឥមិនា ឯកត្តំ, នបុំសកលិង្គត្តញ្ច កត្វា សមាសត្តា នាមព្យបទេសេ កតេ **ស្យា**ទុប្បត្តិ **អ**មាទេសាទិ។

ចក្ខុសោតំ, ហេ ចក្ខុសោត, ចក្ខុសោតំ, ចក្ខុសោតេន។ ឯវំ សព្ពត្ថេកវចនមេវ។ មុខញ្ច នាសិកា ច មុខនាសិកំ, “សរោ រស្សោ នបុំសកេ”តិ អន្តស្ស រស្សត្តំ, ហនុ ច គីវា ច ហនុគីវំ។ ឯវំ កណ្ណនាសំ, បាណិបាទំ, ឆវិមំសលោហិតំ។ ហត្ថបាទា មំសលោហិតានីតិអាទីនំ បន ឥតរីតរយោគេន សិទ្ធំ។ ឯវំ **បាណ្យង្គត្ថេ**។

តូរិយង្គត្ថេ គីតញ្ច វាទិតញ្ច គីតវាទិតំ, សម្មញ្ច តាឡញ្ច សម្មតាឡំ, **សម្ម**ន្តិ កំសតាឡំ។ **តាឡ**ន្តិ ហត្ថតាឡំ។ សង្ខោ ច បណវោ ច ឌិណ្ឌិមោ ច, សង្ខា ច បណវា ច ឌំណ្ឌិមា ចាតិ វា សង្ខបណវឌិណ្ឌិមំ, បណវាទយោ ទ្វេបិ ភេរិវិសេសោ។

យោគ្គង្គត្ថេ យថា – ផាលោ ច បាចនញ្ច ផាលបាចនំ, យុគញ្ច នង្គលញ្ច យុគនង្គលំ។

សេនង្គត្ថេ ហត្ថិនោ ច អស្សា ច ហត្ថិអស្សំ, រថា ច បត្តិកា ច រថបត្តិកំ, អសិ ច ចម្មញ្ច អសិចម្មំ, **ចម្ម**ន្តិ សរវារណផលកំ។ ធនុ ច កលាបោ ច ធនុកលាបំ, **កលាបោ**តិ តូណីរំ។

ខុទ្ទជន្តុកត្ថេ ឌំសា ច មកសា ច ឌំសមកសំ។ ឯវំ កុន្ថកិបិល្លិកំ, កីដបដង្គំ, កីដសរីសបំ។ តត្ថ **កុន្ថា** សុខុមកិបិល្លិកា, **កីដា** កបាលបិដ្ឋិកបាណា។

វិវិធវិរុទ្ធត្ថេ អហិ ច នកុលោ ច, អហី ច នកុលា ចាតិ វា អហិនកុលំ។ ឯវំ ពិឡារមូសិកំ, អន្តស្ស រស្សត្តំ, កាកោលូកំ, សប្បមណ្ឌូកំ, គរុឡសប្បំ។

វិសភាគត្ថេ សីលញ្ច បញ្ញាណញ្ច សីលបញ្ញាណំ, សមថោ ច វិបស្សនា ច សមថវិបស្សនំ។ ឯវំ នាមរូបំ, ហិរោត្តប្បំ។ សតិសម្បជញ្ញំ, លោភមោហំ, ទោសមោហំ, អហិរិកានោត្តប្បំ, ថិនមិទ្ធំ, ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចមិច្ចាទិ។ “អំមោនិគ្គហីតំ ឈលបេហិ”តិ ឯត្ថ “អំមោ”តិ និទ្ទេសទស្សនតោ កត្ថចិ នបុំសកលិង្គត្តំ ន ហោតីតិ ទដ្ឋព្ពំ, តេន អាធិបច្ចបរិវារោ ឆន្ទបារិសុទ្ធិ បដិសន្ធិប្បវត្តិយន្តិអាទិ សិជ្ឈតិ។

អញ្ញោញ្ញលិង្គវិសេសិតានំ ទ្វន្ទេ ទាសី ច ទាសោ ច ទាសិទាសំ, “ក្វចាទី”តិអាទិនា មជ្ឈេ រស្សត្តំ។ ឯវំ ឥត្ថិបុមំ, បត្តចីវរំ, សាខាបលាសមិច្ចាទិ។

សង្ខ្យាបរិមាណត្ថានំ ទ្វន្ទេ ឯកកញ្ច ទុកញ្ច ឯកកទុកំ, សង្ខ្យាទ្វន្ទេ អប្បសង្ខ្យា បុព្ពំ និបតតិ។ ឯវំ ទុកតិកំ, តិកចតុក្កំ, ចតុក្កបញ្ចកំ, ទីឃោ ច មជ្ឈិមោ ច ទីឃមជ្ឈិមំ។

បចនចណ្ឌាលត្ថានំ ទ្វន្ទេ ឱរព្ភិកា ច សូករិកា ច ឱរព្ភិកសូករិកំ។ ឯវំ សាកុណិកមាគវិកំ, សបាកោ ច ចណ្ឌាលោ ច សបាកចណ្ឌាលំ, បុក្កុសឆវឌាហកំ, វេនរថការំ។ តត្ថ **វេនា** តច្ឆកា, **រថការា** ចម្មការា។

ទិសត្ថានំ ទ្វន្ទេ បុព្ពា ច អបរា ចាតិ អត្ថេ ទ្វន្ទសមាសំ, វិភត្តិលោបញ្ច កត្វា ឥធា**ទិ**គ្គហណេន ឯកត្តេ, នបុំសកលិង្គត្តេ ច កតេ “សរោ រស្សោ នបុំសកេ”តិ រស្សត្តំ, បុព្ពាបរំ , ហេ បុព្ពាបរ, បុព្ពាបរំ, បុព្ពាបរេន, បុព្ពាបរស្ស ឥច្ចាទិ។ ឯវំ បុរត្ថិមបច្ឆិមំ, ទក្ខិណុត្តរំ, អធរុត្តរំ។

“នបុំសកលិង្គំ, ឯកត្តំ, ទ្វន្ទេ”តិ ច វត្តតេ។

៣៦០. វិភាសា រុក្ខ តិណ បសុ ធន ធញ្ញ ជនបទាទីនញ្ច។

រុក្ខ តិណ បសុ ធន ធញ្ញ ជនបទាទីនមេកត្តំ, នបុំសកលិង្គត្តញ្ច វិភាសា ហោតិ ទ្វន្ទេ សមាសេ។ **ឯ**កត្តាភាវេ ពហុវចនំ, បរស្សេវ លិង្គញ្ច។

តត្ថ **រុក្ខានំ ទ្វន្ទេ** អស្សត្ថា ច កបិត្ថា ចាតិ អត្ថេ សមាហារេ ទ្វន្ទសមាសាទិម្ហិ កតេ ឥមិនា វិកប្បេនេកត្តំ, នបុំសកលិង្គត្តញ្ច។ អស្សត្ថកបិត្ថំ, អស្សត្ថកបិត្ថា វា។ ឯវំ អម្ពបនសំ, អម្ពបនសា វា, ខទិរបលាសំ, ខទិរបលាសា វា, ធវស្សកណ្ណកំ, ធវស្សកណ្ណកា វា។

តិណានំ ទ្វន្ទេ ឧសីរានិ ច ពីរណានិ ច ឧសីរពីរណំ, ឧសីរពីរណានិ វា។ ឯវំ មុញ្ជបព្ពជំ, មុញ្ជបព្ពជា វា, កាសកុសំ, កាសកុសា វា។

បសូនំ ទ្វន្ទេ អជា ច ឯឡកា ច អជេឡកំ, អជេឡកា វា, ហត្ថី ច គាវោ ច អស្សា ច វឡវា ច ហត្ថិគវស្សវឡវំ, ហត្ថិគវស្សវឡវា វា, “ក្វចា”តិអាទិនា វស្សត្តំ, “ឱសរេ ចា”តិ **អវា**ទេសោ ច, គោមហឹសំ, គោមហឹសា វា, ឯណេយ្យវរាហំ, ឯណេយ្យវរាហា វា, សីហព្យគ្ឃតរច្ឆំ, សីហព្យគ្ឃតរច្ឆា វា។

ធនានំ ទ្វន្ទេ ហិរញ្ញញ្ច សុវណ្ណញ្ច ហិរញ្ញសុវណ្ណំ, ហិរញ្ញសុវណ្ណានិ វា។ ឯវំ ជាតរូបរជតំ, ជាតរូបរជតានិ វា, មណិមុត្តសង្ខវេឡុរិយំ, មណិមុត្តសង្ខវេឡុរិយា វា។

ធញ្ញានំ ទ្វន្ទេ សាលី ច យវា ច សាលិយវំ, សាលិយវា វា។ ឯវំ តិលមុគ្គមាសំ, តិលមុគ្គមាសា វា។

ជនបទានំ ទ្វន្ទេ កាសី ច កោសលា ច កាសិកោសលំ, កាសិកោសលា វា, វជ្ជី ច មល្លា ច វជ្ជិមល្លំ, វជ្ជិមល្លា វា, អង្គា ច មគធា ច អង្គមគធំ, អង្គមគធា វា។

អាទិគ្គហណេន អញ្ញោញ្ញប្បដិបក្ខធម្មានំ, សកុណត្ថានញ្ច ទ្វន្ទេ វិភាសា ឯកត្តំ ហោតិ, នបុំសកលិង្គត្តញ្ច។ កុសលញ្ច អកុសលញ្ច កុសលាកុសលំ, កុសលាកុសលា វា, ឯវំ សាវជ្ជានវជ្ជំ, សាវជ្ជានវជ្ជា វា, ហីនប្បណីតំ, ហីនប្បណីតា វា, កណ្ហសុក្កំ, កណ្ហសុក្កា វា, សុខទុក្ខំ, សុខទុក្ខានិ វា, បដិឃានុនយំ, បដិឃានុនយា វា, ឆាយាតបំ, ឆាយាតបា វា, អាលោកន្ធការំ, អាលោកន្ធការា វា, រត្តិ ច ទិវា ច រត្តិន្ទិវំ, រត្តិន្ទិវា វា, អហញ្ច រត្តិ ច អហោរត្តំ, អហោរត្តា វា, “ក្វចិ សមាសន្តា”ឥច្ចាទិនា **អា**ការិការានមត្តំ។

សកុណានំ ទ្វន្ទេ ហំសា ច ពកា ច ហំសពកំ, ហំសពកា វា។ ឯវំការណ្ឌវចក្កវាកំ, ការណ្ឌវចក្កវាកា វា, មយូរកោញ្ចំ, មយូរកោញ្ចា វា, សុកសាលិកំ, សុកសាលិកា វា។

សមាហារទ្វន្ទោ។

យេភុយ្យេន ចេត្ថ –

អច្ចិតប្បសរំ បុព្ពំ, ឥវណ្ណុវណ្ណកំ ក្វចិ;
ទ្វន្ទេ សរាទ្យការន្តំ, ពហូស្វនិយមោ ភវេ។

ទ្វន្ទសមាសោ និដ្ឋិតោ។

បុព្ពុត្តរុភយញ្ញត្ថ-ប្បធានត្តា ចតុព្ពិធោ;
សមាសោយំ ទិគុ កម្ម-ធារយេហិ ច ឆព្ពិធោ។

ទុវិធោ អព្យយីភាវោ, នវធា កម្មធារយោ;
ទិគុ ទុធា តប្បុរិសោ, អដ្ឋធា នវធា ភវេ;
ពហុព្ពីហិ ទ្វិធា ទ្វន្ទោ, សមាសោ ចតុវដ្ឋធាតិ។

ឥតិ បទរូបសិទ្ធិយំ សមាសកណ្ឌោ

ចតុត្ថោ។

៥. តទ្ធិតកណ្ឌ

អបច្ចតទ្ធិត

អថ នាមតោ ឯវ វិភត្យន្តា អបច្ចាទិអត្ថវិសេសេ តទ្ធិតុប្បត្តីតិ នាមតោ បរំ តទ្ធិតវិធានមារភីយតេ។

តត្ថ តស្មា តិវិធលិង្គតោ បរំ ហុត្វា ហិតា សហិតាតិ **តទ្ធិតា, ណា**ទិបច្ចយានមេតំ អធិវចនំ, តេសំ វា នាមិកានំ ហិតា ឧបការា តទ្ធិតាតិ អន្វត្ថភូតបរសមញ្ញាវសេនាបិ **ណា**ទិប្បច្ចយាវ តទ្ធិតា នាម។

“វសិដ្ឋស្ស អបច្ចំ”ន្តិ វិគ្គហេ –

“លិង្គញ្ច និបច្ចតេ”តិ ឥតោ **លិង្គ**គ្គហណមនុវត្តតេ។

៣៦១. វា ណ’បច្ចេ។

ឆដ្ឋិយន្តតោ លិង្គម្ហា **ណ**ប្បច្ចយោ ហោតិ វិកប្បេន “តស្ស អបច្ចំ”មិច្ចេតស្មិំ អត្ថេ។

សោ ច –

៣៦២. ធាតុលិង្គេហិ បរា បច្ចយា។

ធាតូហិ, លិង្គេហិ ច បច្ចយា បរាវ ហោន្តីតិ បរិភាសតោ អបច្ចត្ថសម្ពន្ធិលិង្គតោ ឆដ្ឋិយន្តាយេវ បរោ ហោតិ។ បដិច្ច ឯតស្មា អត្ថោ ឯតីតិ **បច្ចយោ,** បតីយន្តិ អនេន អត្ថាតិ វា បច្ចយោ, “វុត្តត្ថានមប្បយោគោ”តិ **អបច្ច**សទ្ទស្ស អប្បយោគោ, “តេសំ វិភត្តិយោ លោបា ចេ”តិ វិភត្តិលោបោ ច។

៣៦៣. តេសំ ណោ លោបំ។

តេសំ តទ្ធិតប្បច្ចយានំ **ណា**នុពន្ធានំ **ណ**ការោ លោបមាបជ្ជតេ។

៣៦៤. វុទ្ធាទិសរស្ស វាសំយោគន្តស្ស សណេ ច។

អាទិសរស្ស វា អាទិព្យញ្ជនស្ស វា អសំយោគន្តស្ស វុទ្ធិ ហោតិ ស**ណ**ការប្បច្ចយេ បរេ។ សំយោគោ អន្តោ អស្សាតិ សំយោគន្តោ, តទញ្ញោ **អសំយោគន្តោ**។ អថ វា វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ, តទា ច បកតិភូតេ លិង្គេ សរានមាទិសរស្ស អសំយោគន្តស្ស វុទ្ធិ ហោតិ ស**ណ**ការេ តទ្ធិតប្បច្ចយេ បរេតិ អត្ថោ។

តេន –

> វាសិដ្ឋាទីសុ និច្ចាយំ, អនិច្ចោឡុម្បិកាទិសុ;
> ន វុទ្ធិ នីលបីតាទោ, វវត្ថិតវិភាសតោ។

ចសទ្ទគ្គហណមវធារណត្ថំ។

តស្សា វុទ្ធិយា អនិយមប្បសង្គេ និយមត្ថំ បរិភាសមាហ។

៣៦៥. អយុវណ្ណានញ្ចាយោ វុទ្ធី។

តេសំ **អ**ការ**ឥវណ្ណ**វណ្ណានមេវ យថាក្កមំ **អា ឯឱ**ឥច្ចេតេ វុទ្ធិយោ ហោន្តិ។ **ច**សទ្ទគ្គហណមវុទ្ធិសម្បិណ្ឌនត្ថំ, អវធារណត្ថំ វា។ ឥ ច ឧ ច យុ, យុ ឯវ វណ្ណា យុវណ្ណា, អ ច យុវណ្ណា ច **អយុវណ្ណា**។ អា ច ឯ ច ឱ ច **អាយោ**។ បុន **វុទ្ធិ**គ្គហណំ “នេគមជានបទា”តិអាទីសុ ឧត្តរបទវុទ្ធិភាវត្ថំ, ឯត្ថ ច “អយុវណ្ណាន”ន្តិ ឋាននិយមវចនំ អាយោនំ វុទ្ធិភាវប្បសង្គនិវត្តនត្ថំ។

យថា ហិ គតវុទ្ធីនំ, បុន វុទ្ធិ ន ហោតិហ;
តថា សភាវវុទ្ធីនំ, អាយោនំ បុន វុទ្ធិ ន។

តតោ **អ**ការស្ស **អា**ការោ វុទ្ធិ, “សរលោបោមាទេសប្បច្ចយាទិម្ហិ សរលោបេ តុ បកតី”តិ សរលោប បកតិភាវា, “នយេ បរំ យុត្តេ”តិ បរនយនំ កត្វា តទ្ធិតត្តា “តទ្ធិតសមាស”ឥច្ចាទិនា នាមព្យបទេសេ កតេ បុរេ វិយ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ។

វាសិដ្ឋោ, វសិដ្ឋស្ស បុត្តោ វា, វាសិដ្ឋា ឥច្ចាទិ **បុរិស**សទ្ទសមំ។ តស្ស នត្តុបនត្តាទយោបិ តទុបចារតោ វាសិដ្ឋាយេវ។ ឯវំ សព្ពត្ថ គោត្តតទ្ធិតេ បឋមប្បកតិតោយេវ បច្ចយោ ហោតិ។

ឥត្ថិយំ ណប្បច្ចយន្តត្តា “ណវ ណិក ណេយ្យ ណ ន្តុហី”តិ **វាសិដ្ឋ**សទ្ទតោ ឦប្បច្ចយោ។ សរលោបាទី កត្វា ឥត្ថិប្បច្ចយន្តត្តា “តទ្ធិតសមាស”ឥច្ចាទិសុត្តេ **ច**គ្គហណេន នាមព្យបទេសេ កតេ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ, វាសិដ្ឋី កញ្ញា, វាសិដ្ឋី, វាសិដ្ឋិយោ ឥច្ចាទិ **ឥត្ថិ**សទ្ទសមំ។

នបុំសកេ វាសិដ្ឋំ អបច្ចំ, វាសិដ្ឋានិ អបច្ចានិ ឥច្ចាទិ **ចិត្ត**សទ្ទសមំ។ ឯវំ ឧបរិបិ តទ្ធិតន្តស្ស តិលិង្គតា វេទិតព្ពា។

ភារទ្វាជស្ស បុត្តោ ភារទ្វាជោ, វេសាមិត្តស្ស បុត្តោ វេសាមិត្តោ, គោតមស្ស បុត្តោ គោតមោ។ ឯត្ថ ច អយុវណ្ណត្តាភាវា **អា**ការាទីនំ ន វុទ្ធិ ហោតិ។ វសុទេវស្ស អបច្ចំ វាសុទេវោ, ពលទេវោ។ “ចិត្តកោ”តិអាទីសុ បន សំយោគន្តត្តា វុទ្ធិ ន ភវតិ។

“វច្ឆស្ស អបច្ច”ន្តិ វិគ្គហេ **ណ**ម្ហិ សម្បត្តេ “វា ណ’បច្ចេ”តិ ឥតោ **វា**តិ តទ្ធិតវិធានេ សព្ពត្ថ វត្តតេ, តេន សព្ពត្ថ វាក្យវុត្តិយោ ភវន្តិ។ “អបច្ចេ”តិ បទំ យាវ **សំសដ្ឋ**គ្គហណាវ វត្តតេ។

៣៦៦. ណាយន ណាន វច្ឆាទិតោ។

វច្ឆ កច្ចឥច្ចេវមាទិតោ ឆដ្ឋីយន្តតោ គោត្តគណតោ **ណាយន ណាន**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ វា “តស្សាបច្ច”មិច្ចេតស្មិំ អត្ថេ។ សព្ពត្ថ **ណ**ការានុពន្ធោ វុទ្ធត្ថោ, សេសំ បុព្ពសមំ, សំយោគន្តត្តា វុទ្ធិអភាវោវ វិសេសោ។

វច្ឆាយនោ វច្ឆានោ វច្ឆស្ស បុត្តោ វា។ ឯវំ កច្ចស្ស បុត្តោ កច្ចាយនោ កច្ចានោ, មោគ្គល្លស្ស បុត្តោ មោគ្គល្លាយនោ មោគ្គល្លានោ។ ឯវំ អគ្គិវេស្សាយនោ អគ្គិវេស្សានោ, កណ្ហាយនោ កណ្ហានោ, សាកដាយនោ សាកដានោ, មុញ្ជាយនោ មុញ្ជានោ, កុញ្ជាយនោ កុញ្ជានោ ឥច្ចាទិ។ អាកតិគណោ’យំ។

“កត្តិកាយ អបច្ច”ន្តិ វិគ្គហេ –

៣៦៧. ណេយ្យោ កត្តិកាទីហិ។

អាទិសទ្ទោយំ បការេ វត្តតេ។ **កត្តិកា វិនតារោហិណី**ឥច្ចេវមាទីហិ ឥត្ថិយំ វត្តមានេហិ លិង្គេហិ **ណេយ្យ**ប្បច្ចយោ ហោតិ វា “តស្សាបច្ច”មិច្ចេតស្មិំ អត្ថេ។

វិភត្តិលោបេ “បកតិ ចស្ស សរន្តស្សា”តិ បកតិភាវោ។ កត្តិកេយ្យោ, កត្តិកាយ បុត្តោ វា។ ឯវំ វិនតាយ អបច្ចំ វេនតេយ្យោ, **ឥ**ការស្ស**េ**ការោ វុទ្ធិ, រោហិណិយា បុត្តោ រោហិណេយ្យោ, គង្គាយ អបច្ចំ គង្គេយ្យោ, ភគិនិយា បុត្តោ ភាគិនេយ្យោ, នទិយាបុត្តោ នាទេយ្យោ។ ឯវំ អន្តេយ្យោ, អាហេយ្យោ, កាមេយ្យោ។ សុចិយា អបច្ចំ សោចេយ្យោ, ឯត្ថ **ឧ**ការស្ស**ោ**ការោ វុទ្ធិ, ពាលាយ អបច្ចំ ពាលេយ្យោ ឥច្ចាទិ។

“ទក្ខស្សាបច្ច”ន្តិ វិគ្គហេ ណម្ហិ សម្បត្តេ –

៣៦៨. អតោ ណិ វា។

អការន្តតោ លិង្គម្ហា **ណិ**បច្ចយោ ហោតិ វា “តស្សាបច្ច”មិច្ចេតស្មឹ អត្ថេ។ ទក្ខិ, ទក្ខី, ទក្ខយោ, ទោណស្ស អបច្ចំ ទោណិ។ ឯវំ វាសវិ, សក្យបុត្តិ, នាដបុត្តិ, ទាសបុត្តិ, ទាសរថិ។ វារុណិ, កណ្ហិ, ពាលទេវិ, បាវកិ, ជិនទត្តស្ស អបច្ចំ ជេនទត្តិ, សុទ្ធោទនិ, អនុរុទ្ធិ ឥច្ចាទិ។

បុន **វា**គ្គហណេន អបច្ចត្ថេ **ណិក**ប្បច្ចយោ, **អទិតិ**អាទិតោ **ណ្យ**ប្បច្ចយោ ច។ យថា – សក្យបុត្តស្ស បុត្តោ សក្យបុត្តិកោ, “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា **ក**ការស្ស **យ**ការោ, សក្យបុត្តិយោ។ ឯវំ នាដបុត្តិកោ, ជេនទត្តិកោ, វិមាតុយា បុត្តោ វេមាតិកោ។

“អទិតិយា បុត្តោ”តិ អត្ថេ **ណ្យ**ប្បច្ចយោ, វុទ្ធិ ច។

៣៦៩. អវណ្ណោ យេ លោបញ្ច។

អវណ្ណោ តទ្ធិតភូតេ **យ**ប្បច្ចយេ បរេ លោបមាបជ្ជតេ។ **ច**សទ្ទេន ឥវណ្ណោបីតិ **ឥ**ការលោបោ, “យវតំ តលនទការានំ ព្យញ្ជនានិ ច ល ញ ជការត្ត”ន្តិ **ត្យ**ការសំយោគស្ស **ច**ការោ, “បរទ្វេភាវោ ឋានេ”តិ ទ្វិត្តំ, អាទិច្ចោ។ ឯវំ ទិតិយា បុត្តោ ទេច្ចោ។

“កុណ្ឌនិយា បុត្តោ”តិ អត្ថេ **ណ្យ**ប្បច្ចយេ កតេ –

“ក្វចាទិមជ្ឈុត្តរេស្វ”តិ វត្តតេ។

៣៧០. តេសុ វុទ្ធិលោបាគមវិការវិបរីតាទេសា ច។

តេសុ អាទិមជ្ឈុត្តរេសុ អវិហិតលក្ខណេសុ ជិនវចនានុបរោធេន ក្វចិ វុទ្ធិ លោប អាគម វិការ វិបរីត អាទេសា ហោន្តីតិ សំយោគន្តត្តេបិ អាទិវុទ្ធិ, **ឥ**ការលោបេ **ន្យ**ស្ស **ញ**ទេសោ, កោណ្ឌញ្ញោ, កុរុនោ បុត្តោ កោរព្យោ, ឯត្ថាបិ តេនេវ **ឧ**ការស្ស **អវា**ទេសោ, ភាតុនោ បុត្តោ ភាតព្យោ។

“ឧបគុស្ស អបច្ច”ន្តិ វិគ្គហេ –

៣៧១. ណវោបគ្វាទីហិ។

ឧបគុ មនុឥច្ចេវមាទីហិ **ឧ**ការន្តេហិ គោត្តគណេហិ **ណវ**ប្បច្ចយោ ហោតិ វា “តស្សាបច្ច”មិច្ចេតស្មឹ អត្ថេ។ **អាទិ**សទ្ទស្ស ចេត្ថ បការវាចកត្តា **ឧ**ការន្តតោយេវាយំ។ ឱបគវោ, ឱបគវី, ឱបគវំ, មនុនោ អបច្ចំ មានវោ, “មានុសោ”តិ **ណ**ប្បច្ចយេ, **សា**គមេ ច កតេ រូបំ, ភគ្គុនោ អបច្ចំ ភគ្គវោ, បណ្ឌុនោ អបច្ចំ បណ្ឌវោ, ឧបវិន្ទុស្ស អបច្ចំ ឱបវិន្ទវោ ឥច្ចាទិ។

“វិធវាយ អបច្ច”ន្តិ អត្ថេ –

៣៧២. ណេរ វិធវាទិតោ។

វិធវាទិតោ **ណេរ**ប្បច្ចយោ ហោតិ វា អបច្ចត្ថេ។ វិគតោ ធវោ បតិ ឯតិស្សាតិ វិធវា, វេធវេរោ, ពន្ធុកិយា អភិសារិណិយា បុត្តោ ពន្ធុកេរោ, សមណស្ស ឧបជ្ឈាយស្ស បុត្តោ បុត្តដ្ឋានិយត្តាតិ សាមណេរោ, នាឡិកេរោ ឥច្ចាទិ។

អបច្ចតទ្ធិតំ។

សំសដ្ឋាទិអនេកត្ថតទ្ធិត

“តិលេន សំសដ្ឋ”ន្តិ វិគ្គហេ –

៣៧៣. យេន វា សំសដ្ឋំ តរតិ ចរតិ វហតិ ណិកោ។

យេន វា សំសដ្ឋំ, យេន វា តរតិ, យេន វា ចរតិ, យេន វា វហតិ, តតោ តតិយន្តតោ លិង្គម្ហា តេសុ សំសដ្ឋាទីស្វត្ថេសុ **ណិក**ប្បច្ចយោ ហោតិ វា។ តេលិកំ ភោជនំ, តិលេន អភិសង្ខតន្តិ អត្ថោ។ តេលិកី យាគុ។ គុឡេន សំសដ្ឋំ ឯគាឡិកំ។ ឯវំ ឃាតិកំ, ទាធិកំ, មារិចិកំ, លោណិកំ។

នាវាយ តរតីតិ នាវិកោ, ឧឡុម្បេន តរតីតិ ឱឡុម្បិកោ, វុទ្ធិអភាវបក្ខេ ឧឡុម្បិកោ។ ឯវំ កុល្លិកោ, គោបុច្ឆិកោ។ សកដេន ចរតីតិ សាកដិកោ។ ឯវំ បាទិកោ, ទណ្ឌិកោ, ធម្មេន ចរតិ បវត្តតីតិ ធម្មិកោ។ សីសេន វហតីតិ សិសិកោ, **វា**គ្គហណេន **ឰ**ការស្ស វុទ្ធិ ន ហោតិ។ ឯវំ អំសិកោ, ខន្ធិកោ, ហត្ថិកោ, អង្គុលិកោ។

បុន **វា**គ្គហណេន អញ្ញត្ថេសុបិ **ណិក**ប្បច្ចយោ, បរទារំ គច្ឆតីតិ បារទារិកោ, បថំ គច្ឆតីតិ បថិកោ។

“វិនយមធីតេ, អវេច្ចាធីតេ”តិ វា វិគ្គហេ –

“ណិកោ”តិ វត្តតេ។

៣៧៤. តមធីតេ តេនកតាទិសន្និធាននិយោគសិប្បភណ្ឌជីវិកត្ថេសុ ច។

ចតុប្បទមិទំ។ តមធីតេតិ អត្ថេ, តេន កតាទីស្វត្ថេសុ ច តម្ហិ សន្និធានោ, តត្ថ និយុត្តោ, តមស្ស សិប្បំ, តមស្ស ភណ្ឌំ , តមស្ស ជីវិកា ឥច្ចេតេស្វត្ថេសុ ច ទុតិយាទិវិភត្យន្តេហិ លិង្គេហិ **ណិក**ប្បច្ចយោ ហោតិ វា។ វេនយិកោ។ ឯវំ សុត្តន្តិកោ, អាភិធម្មិកោ។

“ព្យាករណមធីតេ”តិ អត្ថេ **ណិក**ប្បច្ចយាទិម្ហិ កតេ –

“វុទ្ធាទិសរស្ស វាសំយោគន្តស្ស សណេ ចា”តិ វត្តមានេ –

៣៧៥. មាយូនមាគមោ ឋានេ។

ឥ ឧឥច្ចេតេសំ អាទិសរានំ អសំយោគន្តានំ មា វុទ្ធិ ហោតិ សណេ, តត្រេវ វុទ្ធិ អាគមោ ហោតិ ច ឋានេតិ ឯការវុទ្ធាគមោ។

> “ឋានេ”តិ វចនា ចេត្ថ, **យូ**នមាទេសភូតតោ;
> **យវេ**ហិ បុព្ពេវ ឯឱ-វុទ្ធិយោ ហោន្តិ អាគមា។

យការស្ស ទ្វិភាវោ។

វេយ្យាករណិកោ, ញាយមធីតេតិ នេយ្យាយិកោ។ ឯវំ តក្កិកោ, វេទិកោ, នេមិត្តិកោ, កាយេន កតោ បយោគោ កាយិកោ, កាយេន កតំ កម្មំ កាយិកំ, វចសា កតំ កម្មំ វាចសិកំ។ ឯវំ មានសិកំ, ឯត្ថ ច “សសរេ វាគមោ”តិ សុត្តេ វវត្ថិត**វា**សទ្ទេន បច្ចយេ បរេបិ **សា**គមោ, ថេរេហិ កតា សង្គីតិ ថេរិកា។ ឯវំ បញ្ចសតិកា, សត្តសតិកា, ឯត្ថ “ណវណិកា”ទិសុត្តេ អនុវត្តិត**វា**គ្គហណេន ឰបច្ចយោ ន ហោតិ។

សន្និធានត្ថេ សរីរេ សន្និធានា វេទនា សារីរិកា, សារីរិកំ ទុក្ខំ។ ឯវំ មានសិកា, មានសិកំ។

និយុត្តត្ថេ ទ្វារេ និយុត្តោ ទោវារិកោ, ឯត្ថ “មាយូនមាគមោ ឋានេ”តិ **វ**ការតោ បុព្ពេ**ឱ**ការាគមោ។ ឯវំ ភណ្ឌាគារិកោ, នាគរិកោ, នវកម្មិកោ, វនកម្មិកោ, អាទិកម្មិកោ, ឱទរិកោ, រថិកោ, បថិកោ, ឧបាយេ និយុត្តោ ឱបាយិកោ, ចេតសិ និយុត្តា ចេតសិកា។

សិប្បត្ថេ វីណាវាទនំ វីណា, វីណា អស្ស សិប្បំ វេណិកោ។ **ឯ**វំ បាណវិកោ, មោទិង្គិកោ, វំសិកោ។

ភណ្ឌត្ថេ គន្ធោ អស្ស ភណ្ឌន្តិ គន្ធិកោ។ ឯវំ តេលិកោ, គោឡិកោ, បូវិកោ, បណ្ណិកោ, តម្ពូលិកោ, លោណិកោ។

ជីវិកត្ថេ ឧរព្ភំ ហន្ត្វា ជីវតិ, ឧរព្ភមស្ស ជីវិកាតិ វា ឱរព្ភិកោ។ ឯវំ មាគវិកោ, ឯត្ថ វការាគមោ។ សូករិកោ, សាកុណិកោ, មច្ឆិកោ ឥច្ចាទិ។

"តេន កតាទី"តិ ឯត្ថ **អាទិ**គ្គហណេន តេន ហតំ, តេន ពទ្ធំ, តេន កីតំ, តេន ទិព្ពតិ, សោ អស្ស អាវុធោ, សោ អស្ស អាពាធោ, តត្ថ បសន្នោ, តស្ស សន្តកំ, តមស្ស បរិមាណំ, តស្ស រាសិ, តំ អរហតិ, តមស្ស សីលំ, តត្ថ ជាតោ, តត្ថ វសតិ, តត្រ វិទិតោ, តទត្ថាយ សំវត្តតិ, តតោ អាគតោ, តតោ សម្ភូតោ, តទស្ស បយោជនន្តិ ឯវមាទិអត្ថេ ច **ណិក**ប្បច្ចយោ ហោតិ។ យថា – ជាលេន ហតោ, ហនតីតិ វា ជាលិកោ។ ឯវំ ពាឡិសិកោ, វាករិកោ, សុត្តេន ពទ្ធោ សុត្តិកោ, វរត្តាយ ពទ្ធោ វារត្តិកោ នាគោ។

វត្ថេន កីតំ ភណ្ឌំ វត្ថិកំ។ ឯវំ កុម្ភិកំ, ផាលិកំ, សោវណ្ណិកំ, សាតិកំ។ អក្ខេន ទិព្ពតីតិ អក្ខិកោ។ ឯវំ សាលាកិកោ, តិន្ទុកិកោ, អម្ពផលិកោ។ ចាបោ អស្ស អាវុធោតិ ចាបិកោ។ ឯវំ តោមរិកោ, មុគ្គរិកោ, មោសលិកោ។

វាតោ អស្ស អាពាធោតិ វាតិកោ។ ឯវំ សេម្ហិកោ, បិត្តិកោ។

ពុទ្ធេ បសន្នោ ពុទ្ធិកោ។ ឯវំ ធម្មិកោ, សង្ឃិកោ។ ពុទ្ធស្ស សន្តកោ ពុទ្ធិកោ។ ឯវំ ធម្មិកោ, សង្ឃិកោ វិហារោ, សង្ឃិកា ភូមិ, សង្ឃិកំ ចីវរំ, បុគ្គលិកំ។

កុម្ភោ អស្ស បរិមាណន្តិ កុម្ភិកំ។ ឯវំ ខារិកំ, ទោណិកំ។ កុម្ភស្ស រាសិ កុម្ភិកោ។ កុម្ភំ អរហតីតិ កុម្ភិកោ។ ឯវំ ទោណិកោ, អឌ្ឍមាសិកោ, កហាបណិកោ, អាសីតិកា គាថា, នាវុតិកា, សាតិកំ, សាហស្សិកំ។ សន្ទិដ្ឋមរហតីតិ សន្ទិដ្ឋិកោ, "ឯហិ បស្សា"តិ ឥមំ វិធឹ អរហតីតិ ឯហិបស្សិកោ។

សីលត្ថេ បំសុកូលធារណំ បំសុកូលំ, តំ សីលមស្សាតិ បំសុកូលិកោ។ ឯវំ តេចីវរិកោ, ឯកាសនេ ភោជនសីលោ ឯកាសនិកោ, រុក្ខមូលេ វសនសីលោ រុក្ខមូលិកោ, តថា អារញ្ញិកោ, សោសានិកោ។

ជាតត្ថេ អបាយេ ជាតោ អាបាយិកោ។ ឯវំ នេរយិកោ, សាមុទ្ទិកោ មច្ឆោ, វស្សេសុ ជាតោ វស្សិកោ, វស្សិកា, វស្សិកំ បុប្ផំ, សារទិកោ, ហេមន្តិកោ, វាសន្តិកោ, ចាតុទ្ទសិកោ, រាជគហេ ជាតោ, រាជគហេ វសតីតិ វា រាជគហិកោ ជនោ, មគធេសុ ជាតោ, វសតីតិ វា មាគធិកោ, មាគធិកា, មាគធិកំ, សាវត្ថិយំ ជាតោ, វសតីតិ វា សាវត្ថិកោ, កាបិលវត្ថិកោ, វេសាលិកោ។

លោកេ វិទិតោ លោកិកោ, លោកាយ សំវត្តតីតិបិ លោកិកោ។ តថា មាតិតោ អាគតំ មាតិកំ, បិតិតោ អាគតំ បេត្តិកំ នាមំ។

សម្ភូតត្ថេ មាតិតោ សម្ភូតំ មត្តិកំ។ ឯវំ បេត្តិកំ។ ឧបធិតស្ស បយោជនំ ឱបធិកំ។

សកត្ថេបិ អសង្ខារោយេវ អសង្ខារិកំ។ ឯវំ សសង្ខារិកំ, នាមមេវ នាមិកំ។ ឯវំ អាខ្យាតិកំ, ឱបសគ្គិកំ, នេបាតិកំ, ចតុមហារាជេ ភត្តិ ឯតេសន្តិ ចាតុមហារាជិកា។ ឯវំ អញ្ញត្ថេបិ យោជេតព្ពំ។

"កសាវេន រត្ត"ន្តិ វិគ្គហេ –

៣៧៦. ណ រាគា តេនរត្តំ តស្សេទមញ្ញត្ថេសុ ច។

រាគត្ថវាចកា លិង្គម្ហា "តេន រត្ត"មិច្ចេតស្មឹ អត្ថេ, "តស្សេ"តិ ឆដ្ឋិយន្តតោ "ឥទ"មិច្ចេតស្មឹ អត្ថេ ច អញ្ញត្ថេសុ ច **ណ**ប្បច្ចយោ ហោតិ វា។

កាសាវំ វត្ថំ។ ឯវំ កាសាយំ, កុសុម្ភេន រត្តំ កោសុម្ភំ, ហលិទ្ទិយា រត្តំ ហាលិទ្ទំ, បត្តង្គំ, មញ្ជិដ្ឋំ, កុង្កុមំ, នីលេន រត្តំ នីលំ។ ឯវំ បីតំ។

ឥទមត្ថេ មហឹសស្ស ឥទំ មាហឹសំ មំសំ, ទធិ សប្បិ ចម្មាទិកំ វា, សូករស្ស ឥទំ សូករំ, កច្ចាយនស្ស ឥទំ កច្ចាយនំ ព្យាករណំ។ ឯវំ សោគតំ សាសនំ។

“តសិស្ស តទ”ន្តិ អត្ថេ **ណ**ប្បច្ចយេ កតេ វុទ្ធិម្ហិ សម្បត្តេ –

“សណេ, យូនមាគមោ ឋានេ”តិ ច វត្តតេ។

៣៧៧. អាត្តញ្ច។

ត ឧតច្ចេតេសំ អាទិសរានំ **អា**ត្តញ្ច ហោតិ **សណ**ការប្បច្ចយេ បរេ, **ច**សទ្ទេន **វិ**ការាគមោ ច ឋានេតិ **ត** ការស្ស **អា**ត្តំ។

ឋានាធិការតោ អាត្តំ, តស្សុសភឧជាទិនំ;
តសិស្ស តុ វិការាគ-មោ ចាត្តានន្តរេ ភវេ។

អារិស្សំ, ឧសភស្ស តទំ អាសភំ ឋានំ, អាសភី វាចា។

អញ្ញត្ថគ្គហណេន បន អវិទូរភវោ, តត្រ ភវោ, តត្រ ជាតោ, តតោ អាគតោ, សោ អស្ស និវាសោ, តស្ស តស្សរោ, កត្តិកាទីហិ និយុត្តោ មាសោ, សាស្ស ទេវតា, តមវេច្ចាធីតេ, តស្ស វិសយោ ទេសោ, តស្មិំ ទេសេ អត្ថិ, តេន និព្ពត្តំ, តំ អរហតិ, តស្ស វិការោ, តមស្ស បរិមាណន្តិ តច្ចេវមាទីស្វត្ថេសុ ច **ណ**ប្បច្ចយោ។ យថា – វិទិសាយ អវិទូរេ ភវោ វេទិសោ គាមោ, ឧទុម្ពរស្ស អវិទូរេ ភវំ ឱទុម្ពរំ វិមានំ។

ភវត្ថេ មនសិ ភវំ មានសំ សុខំ, សាគមោ។ សរេ ភវោ សារសោ សកុណោ, សារសា សកុណី, សារសំ បុប្ផំ , ឧរសិ ភវោ ឱរសោ បុត្តោ, ឧរសិ សំវឌ្ឍិតត្តា, មិត្តេ ភវា មេត្តា, មេត្តី វា, បុរេ ភវា បោរី វាចា។

ជាតាទីសុ បាវុសេ ជាតោ បាវុសោ មេឃោ, បាវុសា រត្តិ, បាវុសំ អព្ភំ, សរទេ ជាតោ សារទោ មាសោ, សារទា រត្តិ, សារទំ បុប្ផំ។ ឯវំ សិសិរោ, ហេមន្តោ, វសន្តោ, វិម្ហោ, មថុរាយំ ជាតោ មាថុរោ ជនោ, មាថុរា គណិកា, មាថុរំ វត្ថំ។ មថុរាយ អាគតោ មាថុរោ, មថុរា អស្ស និវាសោតិ មាថុរោ, មថុរាយ តស្សរោ មាថុរោ រាជា។ “សព្ពតោ កោ”តិ ឯត្ថ បុន **សព្ពតោ**គ្គហណេន តទ្ធិតតោបិ ក្វចិ សសរ**ក**ការាគមោ, មាថុរកោ វា, រាជគហេ ជាតោ, រាជគហា អាគតោ, រាជគហោ អស្ស និវាសោតិ វា, រាជគហស្ស តស្សរោតិ វា រាជគហោ, រាជគហកោ វា។ ឯវំ សាគលោ, សាគលកោ វា, បាដលិបុត្តោ, បាដលិបុត្តកោ វា, វេសាលិយំ ជាតោតិអាទិអត្ថេ វេសាលោ, វេសាលកោ វា, កុសិនារេ ជាតោ កោសិនារោ, កោសិនារកោ វា។ ឯវំ សាកេតោ, សាកេតកោ វា, កោសម្ពោ, កោសម្ពកោ វា, តន្ទបត្តោ, តន្ទបត្តកោ វា, កបិល្លោ, កបិល្លកោ វា, ភារុកច្ឆោ, ភារុកច្ឆកោ វា, នគរេ ជាតោ, នគរា អាគតោ, នគរេ វសតីតិ វា នាគរោ, នាគរកោ វា។ ឯវំ ជានបទោ។

ជនបទនាមេសុ បន សព្ពត្ថ ពហុវចនមេវ ភវតិ។ យថា – អង្គេសុ ជាតោ, អង្គេហិ អាគតោ, អង្គា អស្ស និវាសោ, អង្គានំ តស្សរោ វា អង្គោ, អង្គកោ វា, មាគធោ, មាគធកោ វា, កោសលោ, កោសលកោ វា , វេទេហោ, វេទេហកោ វា, កម្ពោជោ, កម្ពោជកោ វា, គន្ធារោ, គន្ធារកោ វា, សោវីរោ, សោវីរកោ វា, សិន្ធវោ, សិន្ធវកោ វា, អស្សកោ, កាលិង្គោ, បញ្ចាលោ, សក្កោ, តថា សុរដ្ឋេ ជាតោ, សុរដ្ឋស្ស តស្សរោ វា សោរដ្ឋោ, សោរដ្ឋកោ វា។ ឯវំ មហារដ្ឋោ, មហារដ្ឋកោ វា តច្ចាទិ។

នក្ខត្តយោគេ កត្តិកាយ បុណ្ណចន្ទយុត្តាយ យុត្តោ មាសោ កត្តិកោ, មគសិរេន ចន្ទយុត្តេន នក្ខត្តេន យុត្តោ មាសោ មាគសិរោ។ ឯវំ ផុស្សេន យុត្តោ មាសោ ផុស្សោ, មឃាយ យុត្តោ មាសោ មាឃោ, ផគ្គុនិយា យុត្តោ មាសោ ផគ្គុនោ, ចិត្តាយ យុត្តោ មាសោ ចិត្តោ, វិសាខាយ យុត្តោ មាសោ វេសាខោ, ជេដ្ឋាយ យុត្តោ មាសោ ជេដ្ឋោ, ឧត្តរាសាឡ្ហាយ យុត្តោ មាសោ អាសាឡ្ហោ, អាសាឡ្ហី វា, សវណេន យុត្តោ មាសោ សាវណោ, សាវណី។ ភទ្ទេន យុត្តោ មាសោ ភទ្ទោ, អស្សយុជេន យុត្តោ មាសោ អស្សយុជោ, ពុទ្ធោ អស្ស ទេវតាតិ ពុទ្ធោ។ ឯវំ សោគតោ, មាហិន្ទោ, យាមោ, សោមោ។

ព្យាករណំ អវេច្ចាធីតេ វេយ្យាករណោ។ ឯវំ មោហុត្តោ, នេមិត្តោ, អង្គវិជ្ជោ, វត្ថុវិជ្ជោ។ វសាតីនំ វិសយោ ទេសោ វាសាតោ, ឧទុម្ពរា អស្មិំ បទេសេ សន្តីតិ ឱទុម្ពរោ ទេសោ។

សហស្សេន និព្ពត្តា សាហស្សី បរិខា, បយសា និព្ពត្តំ បាយាសំ, សហស្សំ អរហតីតិ សាហស្សី គាថា, អយសោ វិការោ អាយសោ។ ឯវំ សោវណ្ណោ, បុរិសោ បរិមាណមស្សាតិ បោរិសំ ឧទកំ។

ចគ្គហណេន តត្ថ ជាតោ, តត្ថ វសតិ, តស្ស ហិតំ, តំ អរហតីតិអាទីសុ **ណេយ្យ**ប្បច្ចយោ។ ពារាណសិយំ ជាតោ, វសតីតិ វា ពារាណសេយ្យកោ, បុរេ វិយ **ក**ការាគមោ។ ឯវំ ចម្បេយ្យកោ, សាគលេយ្យកោ, មិថិលេយ្យកោ ជនោ, គង្គេយ្យោ មច្ឆោ, សិលាយ ជាតំ សេលេយ្យកំ, កុលេ ជាតោ កោលេយ្យកោ សុនខោ, វនេ ជាតំ វានេយ្យំ បុប្ផំ។ ឯវំ បព្ពតេយ្យោ មានុសោ, បព្ពតេយ្យា នទី, បព្ពតេយ្យំ ឱសធំ, បថស្ស ហិតំ បាថេយ្យំ, សបតិស្ស ហិតំ សាបតេយ្យំ ធនំ, បទីបេយ្យំ តេលំ, មាតុ ហិតំ មត្តេយ្យំ។ ឯវំ បេត្តេយ្យំ។ ទក្ខិណមរហតីតិ ទក្ខិណេយ្យោ ឥច្ចាទិ។

៣៧៨. ជាតាទីនមិមិយា ច។

ជាតឥច្ចេវមាទីនំ សទ្ទានំ អត្ថេ **ឥម ឥយ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ វា។

បច្ឆា ជាតោ បច្ឆិមោ, បច្ឆិមា ជនតា, បច្ឆិមំ ចិត្តំ, អន្តេ ជាតោ អន្តិមោ, អន្តិមា, អន្តិមំ។ ឯវំ មជ្ឈិមោ, បុរិមោ, ឧបរិមោ, ហេដ្ឋិមោ, បច្ចន្តិមោ, គោប្ផិមោ, គន្ថិមោ។

តថា **ឥយ**ប្បច្ចយេ មនុស្សជាតិយា ជាតោ មនុស្សជាតិយោ, មនុស្សជាតិយា, មនុស្សជាតិយំ។ ឯវំ អស្សជាតិយោ, ហត្ថិជាតិយោ, ពោធិសត្តជាតិយោ, **ទព្ព**ជាតិយោ, សមានជាតិយោ, លោកិយោ ឥច្ចាទិ។

អាទិគ្គហណេន តត្ថ និយុត្តោ, តទស្ស អត្ថិ, តត្ថ ភវោតិអាទីស្វបិ **ឥម ឥយ**ប្បច្ចយា ហោន្តិ, **ច**សទ្ទេន **ឥក**ប្បច្ចយោ ច។ អន្តេ និយុត្តោ អន្តិមោ, អន្តិយោ, អន្តិកោ, បុត្តោ អស្ស អត្ថិ, តស្មិំ វា វិជ្ជតីតិ បុត្តិមោ, បុត្តិយោ, វុត្តិកោ, កប្បោ អស្ស អត្ថីតិ កប្បិយោ, ជដា អស្ស អត្ថីតិ ជដិយោ, ហានភាគោ អស្ស អត្ថីតិ ហានភាគិយោ។ ឯវំ ឋិតិភាគិយោ, ពោធិស្ស បក្ខេ ភវា ពោធិបក្ខិយា, បញ្ចវគ្គេ ភវា បញ្ចវគ្គិយា។ ឯវំ ឆព្ពគ្គិយា, ឧទរិយំ, អត្តនោ ឥទន្តិ អត្តនិយំ, នការាគមោ។

ចសទ្ទគ្គហណេន **កិយ យណ្យ**ប្បច្ចយា ច។ ជាតិយា និយុត្តោ ជាតិកិយោ។ ឯវំ អន្ធកិយោ, ជច្ចន្ធេ និយុត្តោ ជច្ចន្ធកិយោ។ សស្ស អយន្តិ សកិយោ។ ឯវំ បរកិយោ។

យប្បច្ចយោ **សាធុហិតភវជាតា**ទិអត្ថេសុ។ យថា – កម្មនិ សាធុ កម្មញ្ញំ។ សភាយំ សាធុ សព្ភំ, “យវតំ តលនា”ទិនា **ឧ**ការាទិ។ ឯវំ មេធាយ ហិតំ មេជ្ឈំ យជំ។ បាទានំ ហិតំ បជ្ជំ តេលំ, រថស្ស ហិតា រច្ឆា, គាមេ ភវោ គម្មោ , គវេ ភវំ គព្យំ, “ឱសរេ ចា”តិ សុត្តេ **ច**សទ្ទេន **យ**ប្បច្ចយេ បរេបិ **អវា**ទេសោ។ ករិម្ហិ ភវំ កព្យំ, ទិវិ ភវា ទិព្យា, **ថ**នតោ ជាតំ ថញ្ញំ, ធនាយ សំវត្តតីតិ ធញ្ញំ។

ណ្យប្បច្ចយោ បរិសាយំ សាធុ បារិសជ្ជោ, **ទ**ការាគមោ, សមណានំ ហិតា សាមញ្ញា ជនា, ព្រាហ្មណានំ ហិតា ព្រាហ្មញ្ញា, អរូបេ ភវា អារុប្បា ឥច្ចាទិ។

“រាជបុត្តានំ សមូហោ”តិ វិគ្គហេ –

៣៧៩. សមូហត្ថេ កណណា។

ឆដ្ឋិយន្តតោ “តេសំ សមូហោ”តិ អត្ថេ **កណណ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ។ រាជបុត្តកោ, រាជបុត្តកំ វា, រាជបុត្តោ។ ឯវំ មានុស្សកោ, មានុស្សោ, មាថុរកោ, មាថុរោ, បោរិសកោ, បោរិសោ, វុទ្ធានំ សមូហោ វុទ្ធកោ, វុទ្ធោ។ ឯវំ មាយូរកោ, មាយូរោ, កាបោតោ, កោកិលោ, មាហីសកោ, មាហីសោ, ឱដ្ឋកោ, ឱរព្ភកោ, អដ្ឋន្នំ សមូហោ អដ្ឋកោ, រាជានំ សមូហោ រាជកោ, ភិក្ខានំ សមូហោ ភិក្ខោ, សិក្ខានំ សមូហោ សិក្ខោ, ទ្វិន្នំ សមូហោ ទ្វយំ, “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា **ឥ**ការស្ស **អយា**ទេសោ។ ឯវំ តិណ្ណំ សមូហោ តយំ ឥច្ចាទិ។

“សមូហត្ថេ”តិ វត្តតេ។

៣៨០. គាមជនពន្ធុសហាយាទីហិ តា។

គាមជនពន្ធុសហាយឥច្ចេវមាទីហិ **តា**បច្ចយោ ហោតិ សមូហត្ថេ។ គាមានំ សមូហោ គាមតា។ ឯវំ ជនតា, ពន្ធុតា, សហាយតា, នាគរតា។ “តា”តិ យោគវិភាគេន **សកត្ថេបិ** ទេវោយេវ ទេវតា, **តា**បច្ចយន្តស្ស និច្ចមិត្ថិលិង្គតា។

៣៨១. តទស្ស ឋានមិយោ ច។

“តទស្ស ឋាន”មិច្ចេតស្មឹ អត្ថេ ឆដ្ឋីយន្តតោ **ឥយ**ប្បច្ចយោ ហោតិ។ មទនស្ស ឋានំ មទនិយោ, មទនិយា, មទនិយំ, ពន្ធនស្ស ឋានំ ពន្ធនិយំ។ ឯវំ មុច្ឆនិយំ។ រជនិយំ, គមនិយំ, ទស្សនិយំ, ឧបាទានិយំ, បសាទនិយំ។ **ច** សទ្ទេន **ហិតា**ទិអត្ថេបិ ឧបាទានានំ ហិតា ឧបាទានិយា ឥច្ចាទិ។

៣៨២. ឧបមត្ថាយិតត្តំ។

ឧបមត្ថេ ឧបមាវាចិលិង្គតោ **អាយិតត្ត**ប្បច្ចយោ ហោតិ។ ធូមោ វិយ ទិស្សតីតិ ធូមាយិតត្តំ។ ឯវំ តិមិរាយិតត្តំ។

“តទស្ស ឋាន”ន្តិ វត្តតេ។

៣៨៣. តន្និស្សិតត្ថេ លោ។

“តន្និស្សិត”ន្តិ អត្ថេ, “តទស្សឋាន”ន្តិ អត្ថេ ច **ល**ប្បច្ចយោ ហោតិ។ ទុដ្ឋុ និស្សិតំ, ទុដ្ឋុ ឋានំ វា ទុដ្ឋុល្លំ, ទុដ្ឋុល្លា វាចា, **ល**ស្ស ទ្វិភាវោ។ ឯវំ វេទល្លំ។

“អភិជ្ឈា អស្ស បកតិ, អភិជ្ឈា អស្ស ពហុលា”តិ វា វិគ្គហេ –

៣៨៤. អាលុ តព្ពហុលេ។

បឋមាវិភត្យន្តតោ **អាលុ**ប្បច្ចយោ ហោតិ “តទស្ស ពហុល”មិច្ចេតស្មឹ អត្ថេ។ អភិជ្ឈាលុ, អភិជ្ឈាលូ, អភិជ្ឈាលវោ។ ឯវំ សីតាលុ, ធជាលុ, ទយាលុ។ “សព្ពតោ កោ”តិ ឯត្ថ បុន **សព្ពតោ**គ្គហណេន **ក**ការាគមោ, អភិជ្ឈាលុកោ, អភិជ្ឈាលុកា, អភិជ្ឈាលុកំ។ ឯវំ សីតាលុកោ, ទយាលុកោ, តថា ហីនោវ ហីនកោ។ ឯវំ បោតកោ, កុមារកោ, មាណវកោ, មុទុកោ, ឧជុកោ, អប្បមត្តកំ, ឱរមត្តកំ, សីលមត្តកំ ឥច្ចាទិ។

“យទនុបបន្នា និបាតនា សិជ្ឈន្តី”តិ ឥមិនា បដិភាគកុច្ឆិតសញ្ញានុកម្បាទិអត្ថេសុ **ក**ប្បច្ចយោ។ **បដិភាគត្ថេ** ហត្ថិនោ ឥវ ហត្ថិកា។ ឯវំ អស្សកា។ **កុច្ឆិតត្ថេ** កុច្ឆិតោ សមណោ សមណកោ។ ឯវំ ព្រាហ្មណកោ, មុណ្ឌកោ, បណ្ឌិតកោ, វេយ្យាករណកោ។ **សញ្ញាយំ** កតកោ, ភដកោ។ **អនុកម្បាយំ** បុត្តកោ។

តថា **កីយតេត**តោ បរិមាណត្ថេ **ត្តកវន្តុ**ប្បច្ចយា។ កី បរិមាណមស្សាតិ កិត្តកំ។ ឯវំ យត្តកំ, តត្តកំ, ឯត្តកំ។ **វន្តុម្හි អា**ត្តញ្ច, យំ បរិមាណមស្សាតិ យាវា, យាវន្តោ , គុណវន្តុសមំ។ ឯវំ តាវា, តាវន្តោ។ ឯតាវា, ឯតាវន្តោ ឥច្ចាទិ។

“សុវណ្ណេន បកត”ន្តិ វិគ្គហេ –

៣៨៥. តប្បកតិវចនេ មយោ។

តប្បកតិវចនត្ថេ **មយ**ប្បច្ចយោ ហោតិ, បករីយតីតិ បកតិ, តេន បកតិ តប្បកតិ, តប្បកតិយា វចនំ កថនំ **តប្បកតិវចនំ**។ សុវណ្ណមយោ រថោ, សោវណ្ណមយោ វា, សុវណ្ណមយា ភាជនវិកតិ, សុវណ្ណមយំ ភាជនំ។ ឯវំ រូបិយមយំ, រជតមយំ, ជតុមយំ, ទារុមយំ, មត្តិកាមយំ, ឥទ្ធិយា និព្ពត្តំ ឥទ្ធិមយំ។

មនតោ និប្ផន្នា មនោមយា, អយសាបកតំ អយោមយំ។ ឯត្ថ ច “មនោគណាទីន”ន្តិ វត្តមានេ –

៣៨៦. ឯតេសមោ លោបេ។

ឯតេសំ មនោគណាទីនំ អន្តោ **ឱ**ត្តមាបជ្ជតេ វិភត្តិលោបេ កតេតិ **ឱ**ការោ។

គវេន បកតំ ករីសំ, គោតោ និព្ពត្តន្តិ វា គោមយំ។ “មយោ”តិយោគវិភាគេន **សកត្ថេបិ** ទានមេវ ទានមយំ, សីលមយំ ឥច្ចាទិ។

សំសង្ខាទិអនេកក្ខតទ្ធិតំ។

ភាវតទ្ធិត

“អលសស្ស ភាវោ”តិ វិគ្គហេ –

៣៨៧. ណ្យត្តតា ភាវេ តុ។

ឆដ្ឋីយន្តតោ **ណ្យត្តតា**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ “តស្ស ភាវោ” ឥច្ចេតស្មឹ អត្ថេ, **តុ**សទ្ទគ្គហណេន **ត្តនណេយ្យា**ទិប្បច្ចយា ច។ ភវន្តិ ឯតស្មា ពុទ្ធិសទ្ទា ឥតិ **ភាវោ**, សទ្ទប្បវត្តិនិមិត្តំ វុច្ចតិ, វុត្តញ្ច – “យស្ស គុណស្ស ហិ ភាវា ទព្ពេ សទ្ទនិវេសោ តទភិធានេណ្យត្តតាទយោ”តិ។ **ណ្យត្តត្តន**ន្តានំ និច្ចំ នបុំសកត្តំ, **តា**បច្ចយន្តស្ស សភាវតោ និច្ចមិត្ថិលិង្គតា។ **ណ្យ**ប្បច្ចយោយំ គុណវចនេ **ព្រាហ្មណា**ទីហិ, តត្ថ “អវណ្ណោ យេ លោបញ្ចា”តិ **អវណ្ណ**លោបោ, អាទិវុទ្ធិ។

អាលស្យំ។ ឯវំ អារោគ្យំ, ឧទគ្គស្ស ភាវោ ឱទគ្យំ, សខិនោ ភាវោ សខ្យំ, អណណស្ស ភាវោ អាណណ្យំ, វិធវាយ ភាវោ វេធព្យំ, ទុព្ពលស្ស ភាវោ ទុព្ពល្យំ, ចបលស្ស ភាវោ ចាបល្យំ។

វិយត្តស្ស ភាវោ វេយ្យត្តិយំ, មច្ឆរស្ស ភាវោ មច្ឆរិយំ។ ឯវំ ឥស្សរិយំ, អាលសិយំ, មុណ្ឌិយំ, មូឡ្ហិយំ។ ឯត្ថ “វេយ្យត្តិយ”ន្តិអាទីសុ “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា **យម្ហិ ឥ**ការាគមោ។

“បណ្ឌិតស្ស ភាវោ បណ្ឌិច្ចំ”ន្តិអាទីសុ “យវតំ តលនទការានំ ព្យញ្ជនានិ ចលញ្ជការត្តំ”ន្តិ **ត្យ**ការសំយោគាទីនំ **ចលញជ**ការាទេសា , ទ្វិត្តំ។ បណ្ឌិច្ចំ, ពហុស្សុតស្ស ភាវោ ពាហុស្សច្ចំ, “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា **ឧ**ការស្ស **អ**ការោ, ឯវំ បោរោហិច្ចំ, អធិបតិស្ស ភាវោ អាធិបច្ចំ, មុដ្ឋស្សតិស្ស ភាវោ មុដ្ឋស្សច្ចំ, **ឥវណ្ណ**លោបោ។ កុសលស្ស ភាវោ កោសល្លំ។ ឯវំ វេបុល្លំ, សមានានំ ភាវោ សាមញ្ញំ, គិលានស្ស ភាវោ គេលញ្ញំ, “ក្វចាទិមជ្ឈុត្តរា”ទិសុត្តេន សំយោគេ បរេ រស្សត្តំ។

សុហទស្ស ភាវោសោហជ្ជំ។ ឯវំ វេសារជ្ជំ, កុសីទស្សភាវោកោសជ្ជំ, “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា ឦការស្ស **អ**ការោ។ តថា “បុរិសស្ស ភាវោ បោរិសំ”ន្តិអាទីសុ “យវតំ តលនា”ទិសុត្តេ **ការ**គ្គហណេន យវតំ **ស**ការ**កចដប**វគ្គានំ **ស**ការ**កចដប**វគ្គាទេសា។ សុមនស្ស ភាវោ សោមនស្សំ។ ឯវំ ទោមនស្សំ, សោវចស្សំ, ទោវចស្សំ, ឯត្ថ **ស**ការាគមោ។ តថា និបកស្ស ភាវោ នេបក្កំ, ទ្វិត្តំ។ ឯវំ អាធិក្កំ, ទុភគស្ស ភាវោ ទោភគ្គំ, វាណិជស្ស ភាវោ វាណិជ្ជំ, រាជិនោ ភាវោ រជ្ជំ, “ក្វចា”ទិនា រស្សត្តំ។ សរូបស្ស ភាវោ សារុប្បំ។ ឯវំ ឱបម្មំ, សោខុម្មំ។

តថស្ស ភាវោ តច្ឆំ, ទុម្មេធស្ស ភាវោ ទុម្មេជ្ឈំ, សមណស្ស ភាវោ សាមញ្ញំ។ ឯវំ ព្រាហ្មញ្ញំ, និបុណស្ស ភាវោ នេបុញ្ញំ។ “តច្ឆ”ន្តិអាទីសុបិ **ការ**គ្គហណេនេវ យវតំ **ថធណ**ការានំ **ឆឈញ**ការាទេសា។

ត្តតាបច្ចយេសុ – បំសុកូលិកស្ស ភាវោ បំសុកូលិកត្តំ, បំសុកូលិកតា។ ឯវំ តេចីវរិកត្តំ, តេចីវរិកតា, ឱទរិកត្តំ, ឱទរិកតា, មនុស្សត្តំ, មនុស្សតា ជាតិ, នីលត្តំ, នីលតា គុណោ, យាចកត្តំ, យាចកតា ក្រិយា, ទណ្ឌិត្តំ, ទណ្ឌិតា ទព្ពំ, សច្ចវាទិតា, បារមិតា, កតញ្ញុតា, សព្ពញ្ញុតា, “ក្វចា”ទិនា **តា**បច្ចយេ រស្សត្តំ, អប្បិច្ឆតា, អសំសគ្គតា, ភស្សារាមតា, និទ្ទារាមតា, លហុតា ឥច្ចាទិ។

ត្តនបច្ចយេ – បុថុជ្ជនស្ស ភាវោ បុថុជ្ជនត្តនំ, វេទនត្តនំ, ជាយត្តនំ។

ណេយ្យេ – សុចិស្ស ភាវោ សោចេយ្យំ។ ឯវំ អាធិបតេយ្យំ, កវិស្ស ភាវោកាវេយ្យំ, ថេនស្ស ភាវោ ថេយ្យំ, មហាវុត្តិនា **ន**ការស្ស លោបោ។

“ណ្យត្តតា”តិ យោគវិភាគេន កម្មនិ, សកត្ថេ ច **ណ្យា**ទយោ, វីរានំ ភាវោ, កម្មំ វា វីរិយំ, បរិភជស្ស កម្មំ បារិភជ្យំ, បារិភជ្យស្ស ភាវោ បារិភជ្យតា។ ឯវំ សោវចស្សតា, ភិសគ្គស្ស កម្មំ ភេសជ្ជំ, ព្យាវដស្ស កម្មំ វេយ្យាវច្ចំ, សបស្ស ភាវោ, កម្មំ វា សាបេយ្យំ។

សកត្ថេ បន – យថាភូតមេវ យថាភុច្ចំ, ករុណាយេវ ការុញ្ញំ, បត្តកាលមេវ បត្តកល្លំ, អាកាសានន្តមេវ អាកាសានញ្ចំ, កាយបាគុញ្ញមេវ កាយបាគុញ្ញតា ឥច្ចាទិ។

“វិសមស្ស ភាវោ”តិ វិគ្គហេ –

“ត្តតា, ភាវេ”តិ ច វត្តតេ។

៣៨៨. ណ វិសមាទីហិ។

វិសមឥច្ចេវមាទីហិ ឆដ្ឋិយន្តេហិ **ណ**ប្បច្ចយោ ហោតិ, **ត្ត តា** ច “តស្ស ភាវោ” ឥច្ចេតស្មិំ អត្ថេ។ អាកតិគណោយំ។ វេសមំ, វិសមត្តំ, វិសមតា។ សុចិស្ស ភាវោ សោចំ, សុចិត្តំ, សុចិតា, គរុនោ ភាវោ គារវោ, អាទិវុទ្ធិ, “ឱ សរេ ចា”តិ សុត្តេ **ច**សទ្ទគ្គហណេន **ឧ**ការស្ស ច **អវា**ទេសោ។ បដុនោ ភាវោ បាដវំ, បដុត្តំ, បដុតា។

ឧជុនោ ភាវោ អជ្ជវំ, មុទុនោ ភាវោ មទ្ទវំ ឥច្ចត្រ “អាត្តញ្ចា”តិ **ណ**ម្ហិ **ឥ**ការុការានំ **អា**ត្តំ, **ទ្វិ**ភាវោ, សំយោគេ អាទិរស្សត្តញ្ច។ ឧជុតា, មុទុតា។ ឯវំ ឥសិស្ស ភាវោ អារិស្សំ, អាសភំ, កុមារស្ស ភាវោកោមារំ, យុវស្ស ភាវោ យោព្ពនំ, មហាវុត្តិនា **ន**ការាគមោ, បរមានំ ភាវោ, កម្មំ វា បារមី ទានាទិក្រិយា, “ណវណិកា”ទិសុត្តេន **ណ្ណ**បច្ចយោ, សមគ្គានំ ភាវោ សាមគ្គី។

៣៨៩. រមណីយាទិតោ កណ។

រមណីយឥច្ចេវមាទិតោ **កណ**បច្ចយោ ហោតិ, **ត្ត តា** ច ភាវត្ថេ។ រមណីយស្ស ភាវោ រាមណីយកំ, រមណីយត្តំ, រមណីយតា ។ ឯវំ មានុញ្ញកំ, មនុញ្ញត្តំ, មនុញ្ញតា, បិយរូបកំ, បិយរូបត្តំ, បិយរូបតា, កល្យាណកំ, កល្យាណត្តំ, កល្យាណតា, ចោរកំ, ចោរិកា វា, ចោរត្តំ, ចោរតា, អឌ្ឍកំ, អឌ្ឍត្តំ, អឌ្ឍតា ឥច្ចាទិ។

ភាវតទ្ធិតំ។

វិសេសតទ្ធិត

“សព្វេ ឥមេ បាបា អយមិមេសំ វិសេសេន បាបោ”តិ វិគ្គហេ –

៣៩០. វិសេសេ តរតមិសិកិយិដ្ឋា។

វិសេសត្ថេ **តរ តម ឥសិក ឥយ ឥដ្ឋ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ។ បាបតរោ, បាបតរា, បាបតរំ។ តតោបិ អធិកោ បាបតមោ, បាបតមា, បាបតមំ។ បាបិសិកោ, បាបិសិកា, បាបិសិកំ។ បាបិយោ, បាបិយា, បាបិយំ។ បាបិដ្ឋោ, បាបិដ្ឋា, បាបិដ្ឋំ។ អតិសយេន បាបិដ្ឋោ, បាបិដ្ឋតរោ។ ឯវំ បដុតរោ, បដុតមោ, បដិសិកោ, បដិយោ, បដិដ្ឋោ។ សព្វេសំ អតិសយេន វរោ វរតរោ, វរតមោ, វរិសិកោ, វរិយោ, វរិដ្ឋោ។ ឯវំ បណីតតរោ, បណីតតមោ។

“សព្វេ ឥមេ វុឌ្ឍា អយមិមេសំ វិសេសេន វុឌ្ឍោ”តិ អត្ថេ **ឥយឥដ្ឋ**ប្បច្ចយា ហោន្តិ។

៣៩១. វុឌ្ឍស្ស ជោ ឥយិដ្ឋេសុ។

សព្ពស្សេវ **វុឌ្ឍ**សទ្ទស្ស **ជោ** ហោតិ **ឥយ ឥដ្ឋ**ឥច្ចេតេសុ បច្ចយេសុ។ ជេយ្យោ, ជេដ្ឋោ, ឯត្ថ ច “សរលោបាទិ”សុត្តេ **តុ**គ្គហណេន លោបមកត្វា “សរា សរេ លោប”ន្តិ បុព្វសរេ លុត្តេ “ក្វចាសវណ្ណំ លុត្តេ”តិ **ឯ**ការោ។

“ឥយិដ្ឋេសូ”តិ អធិការោ, “ជោ”តិ ច វត្តតេ។

៣៩២. បសត្ថស្ស សោ ច។

សព្ពស្សេវ **បសត្ថ**សទ្ទស្ស **សា**ទេសោ ហោតិ, **ជោ** ច ឥយិដ្ឋេសុ។ អយញ្ច បសត្ថោ អយញ្ច បសត្ថោ សព្វេ ឥមេ បសត្ថា អយមិមេសំ វិសេសេន បសត្ថោតិ សេយ្យោ, សេដ្ឋោ, ជេយ្យោ, ជេដ្ឋោ។

៣៩៣. អន្តិកស្ស នេទោ។

សព្ពស្សេវ **អន្តិក**សទ្ទស្ស **នេទា**ទេសោ ហោតិ ឥយិដ្ឋេសុ។ វិសេសេន អន្តិកោតិ នេទិយោ, នេទិដ្ឋោ។

៣៩៤. ពាឡ្ហស្ស សាធោ។

សព្ពស្សេវ **ពាឡ្ហ**សទ្ទស្ស **សាធា**ទេសោ ហោតិ ឥយិដ្ឋេសុ។ វិសេសេន ពាឡ្ហោតិ សាធិយោ, សាធិដ្ឋោ។

៣៩៥. អប្បស្ស កណ។

សព្ពស្ស **អប្ប**សទ្ទស្ស **កណ** ហោតិ ឥយិដ្ឋេសុ។ វិសេសេន អប្បោតិ កណិយោ, កណិដ្ឋោ។

“វិសេសេន យុវា”តិ អត្ថេ “កណ”ឥតិ វត្តតេ។

៣៩៦. យុវានញ្ច ។

សព្ពស្ស **យុវ**សទ្ទស្ស **កណ** ហោតិ ឥយិដ្ឋេសុ។ “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា **ណ**ការស្ស **ន**ការោ។ កនិយោ, កនិដ្ឋោ។

៣៩៧. វន្តុ មន្តុ វីនញ្ច លោបោ។

វន្តុមន្តុវី ឥច្ចេតេសំ បច្ចយានំ លោបោ ហោតិ ឥយិដ្ឋេសុ។ សព្ពេ ឥមេ គុណវន្តោ អយមិមេសំ វិសេសេន គុណវាតិ គុណិយោ, គុណិដ្ឋោ, វិសេសេន សតិមាតិ សតិយោ, សតិដ្ឋោ, វិសេសេន មេធាវីតិ មេធិយោ, មេធិដ្ឋោ ឥច្ចាទិ។

វិសេសតទ្ធិតំ។

អស្សត្ថិតទ្ធិត

“មេធា យស្ស អត្ថិ, តស្មឹ វា វិជ្ជតី”តិ វិគ្គហេ –

៣៩៨. តទស្សត្ថីតិ វី ច។

បឋមាវិភត្យន្តា “តទស្ស អត្ថិ, តស្មឹ វា វិជ្ជតិ” ឥច្ចេតេស្វត្ថេសុ **វី**បច្ចយោ ហោតិ។ **មេធាមាយា** សទ្ទេហិ ចាយំ។ មេធាវី, មេធាវិនោ។ ឥត្ថិយំ **ណ្វា**ការន្តត្តា “បតិភិក្ខុរាជីការន្តេហិ ឥនី”តិ **ឥនី,** មេធាវិនី, មេធាវិនិយោ។ នបុំសកេ មេធាវិ កុលំ។ ឯវំ មាយាវី, មាយាវិនី, មាយាវិ ចិត្តំ។

ចគ្គហណេន **សោ ឥ លវ អាលា**ទិប្បច្ចយា ច។ យថា – សុមេធា យស្ស អត្ថិ, តស្មឹ វា វិជ្ជតីតិ សុមេធសោ, វស្សត្តំ។ ឯវំ លោមសោ។ បិច្ឆំ អស្ស អត្ថិ, តស្មឹ វា វិជ្ជតីតិ បិច្ឆិលោ។ ឯវំ ផេនិលោ, តុណ្ឌិលោ, ជដិលោ។ កេសា អស្ស អត្ថីតិ កេសវោ, វាចាលោ ឥច្ចាទិ។

“តបោ អស្ស អត្ថិ, តស្មឹ វា វិជ្ជតី”តិ វិគ្គហេ –

“តទស្សត្ថី”តិ អធិការោ។

៣៩៩. តបាទិតោ សី។

តបឥច្ចេវមាទិតោ **សី**បច្ចយោ ហោតិ “តទស្សត្ថិ” ឥច្ចេតស្មឹ អត្ថេ។ សស្ស ទ្វិភាវោ។ តបស្សី, តបស្សិនោ, តបស្សិនី, តបស្សិ។ ឯវំ តេជស្សី, យសស្សី, មនស្សី, បយស្សី។

“ទណ្ឌោ អស្ស អត្ថិ, តស្មឹ វា វិជ្ជតី”តិ វិគ្គហេ –

៤០០. ទណ្ឌាទិតោ ឥកឦ។

អាទិសទ្ទោយំ បការត្ថោ, **ទណ្ឌ**ឥច្ចេវមាទិតោ អវណ្ណន្តា **ឥក ឦ** ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ “តទស្សត្ថិ” ឥច្ចេតស្មឹ អត្ថេ។ ទណ្ឌិកោ, ទណ្ឌី, ទណ្ឌិនោ, ទណ្ឌិនី។ ឯវំ មាលិកោ, មាលី, មាលិនី, ឆត្តិកោ, ឆត្តី, រូបិកោ, រូបី, កេសិកោ, កេសី, សង្ខី, ញាណី, ហត្ថី ឥច្ចាទិ។

៤០១. មធ្វាទិតោ រោ។

មធុអាទិតោ **រ**ប្បច្ចយោ ហោតិ “តទស្សត្ថី”តិ អត្ថេ។ មធុ អស្ស អត្ថិ, តស្មឹ វា វិជ្ជតីតិ មធុរោ គុឡោ, មធុរា សក្ខរា, មធុរំ ខីរំ, កុញ្ជា ហនូ ឯតស្ស សន្តីតិ កុញ្ជរោ, សព្ពស្មឹ វត្តព្ពេ មុខមស្ស អត្ថីតិ មុខរោ, សុសិ អស្ស អត្ថីតិ សុសិរោ។ ឯវំ រុចិរោ, នគរោ។

“គុណោ អស្ស អត្ថិ, តស្មឹ វា វិជ្ជតី”តិ វិគ្គហេ –

៤០២. គុណាទិតោវន្តុ។

គុណឥច្ចេវមាទិតោ **វន្តុ**ប្បច្ចយោ ហោតិ “តទស្ស អត្ថី”តិ អត្ថេ។ វិភត្តិលោបេ, នាមព្យបទេសេ ច កតេ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ។ គុណវន្តុ **សិ**, “សវិភត្តិស្ស, ន្តុស្សា”តិ អធិកិច្ច “អា សិម្ហី”តិ **អា**ត្តំ, គុណវា បុរិសោ, សេសំ ញេយ្យំ។ ឯវំ គណវា, កុលវា ឥច្ចាទយោ។ ឥត្ថិយំ “ណវ ណិក ណេយ្យណន្តុហី”តិ ឦបច្ចយោ, “វា”តិ វត្តមានេ “ន្តុស្ស តមីការេ”តិ **ត**ការោ, គុណវតី, គុណវន្តី ឥច្ចាទិ។ នបុំសកេ “អំ នបុំសកេ”តិ សវិភត្តិស្ស ន្តុស្ស **អ**មាទេសោ, គុណវំ ឥច្ចាទិ។

“សតិ អស្ស អត្ថិ, តស្មឹ វា វិជ្ជតី”តិ វិគ្គហេ –

“តទស្សត្ថី”តិ វត្តតេ។

៤៩៣. សត្យាទីហិ មន្តុ។

សតិឥច្ចេវមាទីហិ អវណ្ណន្តរហិតេហិ បឋមាវិភត្យន្តេហិ លិង្គេហិ **មន្តុ**ប្បច្ចយោ ហោតិ “តទស្សត្ថី”តិ អត្ថេ។ សេសំ **គុណវ**ន្តុសមំ។ សតិមា, សតិមតី, សតិមន្តី, សតិមំ។ ឯវំ ធិតិមា, គតិមា ឥច្ចាទយោ។

តថា “អាយុ អស្ស អត្ថីតិ **អាយុ មន្តុ**”ឥច្ចត្រ –

៤០៤. អាយុស្សុការាសមន្តុម្ហិ ។

អាយុស្ស ឧការោ **អស** ហោតិ **មន្តុ**ម្ហីតិ អសាទេសោ។ អាយស្មា, សេសំ សមំ។ គាវោ អស្ស សន្តីតិ គោមា, គោមន្តោ, គោមតី, គោមន្តី, គោមំ កុលំ ឥច្ចាទិ។

“សទ្ធា អស្ស អត្ថី”តិ វិគ្គហេ –

៤០៥. សទ្ធាទិតោ ណ។

សទ្ធា បញ្ញាឥច្ចេវមាទិតោ **ណ**ប្បច្ចយោ ហោតិ “តទស្សត្ថិ”ឥច្ចេតស្មឹ អត្ថេ។ សទ្ធោ បុរិសោ, សទ្ធា កញ្ញា, សទ្ធំ កុលំ។ ឯវំ បញ្ញោ, អមច្ឆរោ, តថា ពុទ្ធំ, ពុទ្ធិ អស្ស អត្ថីតិ ពុទ្ធោ ឥច្ចាទិ។

អស្សត្ថិតទ្ធិតំ។

សង្ខ្យាតទ្ធិត

“បញ្ចន្នំ បូរណោ”តិ វិគ្គហេ –

៤០៦. សង្ខ្យាបូរណេ មោ។

បូរយតិ សង្ខ្យា អនេនាតិ បូរណោ, សង្ខ្យាយ បូរណោ **សង្ខ្យាបូរណោ,** តស្មិំ សង្ខ្យាបូរណត្ថេ ឆដ្ឋិយន្តតោ **ម**ប្បច្ចយោ ហោតិ។ បញ្ចមោ, បញ្ចន្នំ បូរណី បញ្ចមី, “នទាទិតោ វា ឦ”តិ ឦបច្ចយោ។ “ឥត្ថិយមតោ អាបច្ចយោ”តិ **អា**បច្ចយោ, បញ្ចមា វីរិយបារមី, បញ្ចមំ ឈានំ។ ឯវំ សត្តមោ, សត្តមី, សត្តមា, សត្តមំ, អដ្ឋមោ, អដ្ឋមី, អដ្ឋមា, អដ្ឋមំ, នវមោ , នវមី, នវមា, នវមំ, ទសមោ, ទសមី, ទសមា, ទសមំ ឥច្ចាទិ។

“សង្ខ្យាបូរណេ”តិ អធិការោ។

៤០៧. ចតុច្ឆេហិ ថឋា។

ចតុឆឥច្ចេតេហិ **ថឋ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ សង្ខ្យាបូរណត្ថេ។ ចតុន្នំ បូរណោ ចតុត្ថោ, ទុតិយំ, ចតុត្ថី, ចតុត្ថា, ចតុត្ថំ, ឆន្នំ បូរណោ ឆដ្ឋោ, ឆដ្ឋី, ឆដ្ឋា, ឆដ្ឋំ, ឆដ្ឋោ ឯវ ឆដ្ឋមោ។

ឆាហំ, ឆឡាយតនំ ឥច្ចត្រ –

៤០៨. ស ឆស្ស វា។

ឆស្ស **ស**ការាទេសោ ហោតិ វា សង្ខ្យានេ។ ឆាហមស្ស ជីវិតំ សាហំ, ឆាហំ វា, សឡាយតនំ។

“ទ្វិន្នំ បូរណោ”តិ វិគ្គហេ –

៤០៩. ទ្វិតីហិ តិយោ។

ទ្វិតិឥច្ចេតេហិ **តិយ**ប្បច្ចយោ ហោតិ សង្ខ្យាបូរណត្ថេ។ វិបរិណាមេន “ទ្វិ តិណ្ណ”ន្តិ វត្តមានេ –

៤១០. តិយេ ទុតាបិ ច។

ទ្វិតិឥច្ចេតេសំ **ទុត**ឥច្ចាទេសា ហោន្តិ **តិយ**ប្បច្ចយេ បរេ។ ទុតិយោ បុរិសោ, ទុតិយា, ទុតិយំ។ ឯវំ តិណ្ណំ បូរណោ តតិយោ, តតិយា, តតិយំ។ **អបិ**គ្គហណេន អញ្ញត្ថាបិ **ទ្វិ**សទ្ទស្ស **ទុ**អាទេសោ ហោតិ, **ច**សទ្ទេន **ទិ** ច។ ទ្វេ រត្តិយោ ទុរត្តំ, ទុវិធំ, ទុរង្គំ, ទិរត្តំ, ទិគុណំ, ទិគុ។

៤១១. តេសមឌ្ឍូបបទេន អឌ្ឍុឌ្ឍទិវឌ្ឍទិយឌ្ឍឌ្ឍតិយា។

តេសំ ចតុត្ថទុតិយតតិយានំ អឌ្ឍូបបទានំ អឌ្ឍូបបទេន សហ **អឌ្ឍុឌ្ឍទិវឌ្ឍទិយឌ្ឍអឌ្ឍតិយា**ទេសា ហោន្តិ។

ឯត្ថ ច –

អឌ្ឍូបបទបាទាន-សាមត្ថា អឌ្ឍបុព្ពកា;
តេសំសទ្ទេន គយ្ហន្តេ, ចតុត្ថទុតិយាទយោ។

អឌ្ឍេន ចតុត្ថោ អឌ្ឍុឌ្ឍោ, អឌ្ឍេន ទុតិយោ ទិវឌ្ឍោ, ទិយឌ្ឍោ, អឌ្ឍេន តតិយោ អឌ្ឍតិយោ។

“ឯកញ្ច ទស ចា”តិ អត្ថេ ទ្វន្ទសមាសេ, “ឯកេន អធិកា ទសា”តិ អត្ថេ តប្បុរិសសមាសេ វា កតេ “សង្ខ្យានេ”តិ វត្តមានេ “ទ្វេកដ្ឋានមាការោ វា”តិ **អា**ត្តំ។ វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ។

តេន ចេត្ថ –

ទ្វេកដ្ឋានំ ទសេ និច្ចំ, ទ្វិស្សា’នវុតិយា នវា;
ឥតរេស’មសន្តញ្ច, អាត្តំ ទីបេតិ **វា**សុតិ។

“ឯកាទិតោ ទសរ សង្ខ្យានេ”តិ រត្តំ។

វាទេសោ វណ្ណមត្តត្តា, វណ្ណមត្តប្បសង្គិបិ;
សិយា ទសស្ស ទស្សេវ, និមិត្តាសន្នភាវតោ។

តតោ ពហុវចនំ យោ, "បញ្ចាទីនមការោ"តិ សវិភត្តិស្ស អន្តស្ស **អ**ត្តំ។ ឯការស, ឯកាទស, លិង្គត្តយេបិ សមានំ។

"វា"តិ វត្តតេ។

៤១២. ឯកាទិតោ ទសស្សី។

ឯកាទិតោ បរស្ស **ទស**ស្ស អន្តេ ឦបច្ចយោ ហោតិ វា បូរណត្ថេ។

ទសស្ស បច្ចយាយោគា, លទ្ធមន្តេតិ អត្ថតោ;
តទន្តស្ស សភាវេន, ឥត្ថិយំយេវ សម្ភវោ។

ឯកាទសន្នំ បូរណី **ឯ**កាទសី, អញ្ញត្រ ឯកាទសមោ, ឯកាទសមំ។

ទ្វេ ច ទស ច, ទ្វីហិ វា អធិកា ទសាតិ "ទ្វិ ទស"ឥច្ចត្រ "វា"តិ វត្តតេ។

"វីសតិ ទសេសុ ពា ទ្វិស្ស តូ"តិ **ពា**ទេសោ, **ទ**ស្ស **រា**ទេសោ។ ពារស, អញ្ញត្រ **អា**ត្តំ, ទ្វាទស។ ទ្វាទសន្នំ បូរណោ ពារសមោ, ទ្វាទសមោ, ទ្វាទសី។

តយោ ច ទស ច, តីហិ វា អធិកា ទសាតិ តេរស, "តេសុ វុទ្ធិ លោបា"ទិនា **តិ**ស្ស **តេ**អាទេសោ អានវុតិយា, តេរសមោ, តេរសី។

ចត្តារោ ច ទស ច, ចតូហិ វា អធិកា ទសាតិ ចតុទ្ទស ឥច្ចត្រ "គណនេ ទសស្សា"តិ ច វត្តមានេ "ចតូបបទស្ស លោបោ តុត្តរបទាទិ ចស្ស ចុចោបិ នវា"តិ **តុ**លោបោ, **ចុចោ** ច។ ចុទ្ទស, ចោទ្ទស, ចតុទ្ទស។ ចុទ្ទសមោ, ចតុទ្ទសមោ, ចតុទ្ទសី, ចាតុទ្ទសី វា។

បញ្ច ច ទស ច, បញ្ចហិ វា អធិកា ទសាតិ បញ្ចទស, "តេសុ វុទ្ធិ លោបា"ទិនា បញ្ចសទ្ទស្ស ទស វីសេសុ **បន្នបណ្ណ**អាទេសាបិ, "អដ្ឋាទិតោ ចា"តិ រត្តំ។ បន្នរស, បញ្ចទស។ បន្នរសមោ, បញ្ចទសមោ, បន្នរសី, បញ្ចទសី។

"ឆ ច ទស ច, ឆហិ វា អធិកា ទសា"តិ សមាសេ កតេ "ឆស្សា"តិ វត្តមានេ "ទសេ សោ និច្ចញ្ចា"តិ **សោ,** "សង្ខ្យានំ, វា"តិ ច វត្តតេ, "ល ទរាន"ន្តិ លត្តំ, វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ។

ឡោ និច្ចំ សោឡសេ ទស្ស, ចត្តាលិសេ ច តេរសេ;
អញ្ញត្រ ន ច ហោតាយំ, វវត្ថិតវិភាសតោ។

លឡានមវិសេសោ ក្វចិ, សោឡស។ តេឡស, ចត្តាលីសំ, ចត្តារីសំ។ សោឡសមោ, សោឡសី។

"វា, ទសរ សង្ខ្យានេ"តិ អធិកិច្ច "អដ្ឋាទិតោ ចា"តិ រត្តំ។ អដ្ឋារស, អដ្ឋាទស, **អា**ត្តំ។ អដ្ឋារសន្នំ បូរណោ អដ្ឋារសមោ, អដ្ឋាទសមោ។ ឯវំ សត្តរស, សត្តទស។ សត្តរសមោ, សត្តទសមោ។

អដ្ឋាទិតោតិ កិមត្ថំ? ចតុទ្ទស។

ឯកេន ឩនា វីសតីតិ តប្បុរិសោ, ឯកូនវីសតិ។ ឯកូនវីសតាទយោ អានវុតិយា **ឯ**កវចនន្តា, ឥត្ថិលិង្គា ច ទដ្ឋព្ពា, តេ ច សង្ខ្យានេ, សង្ខ្យេយ្យេ ច វត្តន្តេ, យទា **សង្ខ្យានេ** វត្តន្តេ, តទា ភិក្ខូនមេកូនវីសតិ តិដ្ឋតិ, ភោតិ ភិក្ខូនមេកូនវីសតិ តិដ្ឋតុ, ភិក្ខូនមេកូនវីសតី បស្ស, ភិក្ខូនមេកូនវីសតិយា កតំ ឥច្ចាទិ។

សង្ខ្យេយ្យេ បន ឯកូនវីសតិ ភិក្ខវោ តិដ្ឋន្តិ, ភោន្តោ ឯកូនវីសតិ ភិក្ខវោ តិដ្ឋថ, ឯកូនវីសតី ភិក្ខូ បស្ស, ឯកូនវីសតិយា ភិក្ខូហិ កតំ ឥច្ចាទិ។ ឯវំ វីសតាទីសុបិ យោជេតព្ពំ, ឯកូនវីសតិយា បូរណោ ឯកូនវីសតិមោ។

ទស ច ទស ចាតិ អត្ថេ ទ្វន្ទសមាសំ កត្វា “ទសទសា”តិ ឋិតេ “សរូបានមេកសេសេ្វសកិ”ន្តិ ឯកសេសេ កតេ **ទស**សទ្ទតោ បឋមាពហុវចនំ **យោ**។ “ទស យោ”ឥតីធ –

៤១៣. គណនេ ទសស្ស ទ្វិតិ ចតុ បញ្ច ឆ សត្ត អដ្ឋនវកានំ វីតិ ចត្តារ បញ្ញា ឆ សត្តាស នវា យោសុ យោនញ្ចី សមាសំ បិរិ តីតុតិ។

គណនេ ទសស្ស សម្ពន្ធីនំ **ទ្វិក តិក ចតុក្ក បញ្ចក ឆក្កសត្តក អដ្ឋក នវកានំ** កតេកសេសានំ យថាក្កមំ **វីតិ ចត្តារ បញ្ញា ឆ សត្ត អស នវ** ឥច្ចាទេសា ហោន្តិ **យោ**សុ បរេសុ, យោនញ្ច **ឦសំ អាសំ បិ រិតិ ឦតិ ឧតិ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តីតិ ទ្វិទសក្ខវាចកស្ស **ទស**ស្ស **វី**អាទេសោ ហោតិ, **យោ**វចនស្ស **ឦស**ញ្ច, សរលោបាទិ។

“សង្ខ្យានំ, វា, អន្តេ”តិ ច វត្តតេ។

៤១៤. តិ ច។

តាសំ សង្ខ្យានមន្តេ **តិ**ការាគមោ ហោតិ វា។ វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ។

> វិភាសា វីស តីសាន-មន្តេ ហោតិ តិអាគមោ;
> អញ្ញត្ថ ន ច ហោតេវ, វវត្ថិតវិភាសតោ។

“ព្យញ្ជនេ ចា”តិ និគ្គហិតលោបោ, បុន តទ្ធិតត្តា នាមព្យបទេសេ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ។ ភិក្ខូនំ វីសតិ, វីសំ វា, វីសតិ ភិក្ខូ, វីសំ វា ឥច្ចាទិ។ វីសតិមោ។ តថា ឯកវីសតិ កុសលចិត្តានិ, ឯកវីសំ វា។ ឯកវីសតិមោ។ ពាវីសតិ, ពាវីសំ វា។ ពាវីសតិមោ។ ទ្វាវីសតិ, ទ្វាវីសំ វា។ ទ្វាវីសតិមោ។ តេវីសតិ, តេវីសំ វា។ តេវីសតិមោ។ ចតុវីសតិ, ចតុវីសំ វា។ ចតុវីសតិមោ។ បណ្ណវីសតិ, បណ្ណវីសំ វា។ បណ្ណវីសតិមោ។ បញ្ចវីសតិ, បញ្ចវីសំ វា។ បញ្ចវីសតិមោ។ ឆព្វីសតិ , ឆព្វីសំ វា។ ឆព្វីសតិមោ។ សត្តវីសតិ, សត្តវីសំ វា។ សត្តវីសតិមោ។ អដ្ឋវីសតិ, អដ្ឋវីសំ វា។ អដ្ឋវីសតិមោ។ ឯកូនតីសតិ, ឯកូនតីសំវា។ ឯកូនតីសតិមោ។

ទស ច ទស ច ទស ចាតិ “ទស ទស ទសា”តិ ឋិតេ ឯកសេសេ កតេ “គណនេ ទសស្សា”តិអាទិនា **តិឦស**មាទេសា, “ក្វចា”ទិនា រស្សត្តំ, និគ្គហិតាគមោ ច, សេសំ វីសតិសមំ។ តីសតិ, តីសំ, តីស វស្សានិ, និគ្គហិតលោបោ, តីសំ, តីសាយ ឥច្ចាទិ។ ឯកតីសតិ, ឯកតីសំ វា, ពាត្តឹសំ, ទ្វត្តឹសំ, តេត្តឹសំ ឥច្ចាទិ។

ចតុទសក្ខវាចកស្ស កតេកសេសស្ស **ទ**សស្ស **ចត្តារ, យោ**វចនស្ស **ឦសំ**, ចត្តាលីសំ, “ល ទរាន”ន្តិ រស្ស **ល**ត្តំ, តាលីសំ វា។ ចត្តាលីសតិមោ។ ឯកចត្តាលីសំ, ទ្វាចត្តាលីសំ, ទ្វិចត្តាលីសំ, តេចត្តាលីសំ, តិចត្តាលីសំ ឥច្ចាទិ។

បញ្ចទសក្ខវាចកស្ស **ទស**ស្ស **បញ្ញា, យោ**វចនស្ស **អាស**ញ្ច។ បញ្ញាសំ, “គេសុ វុទ្ធិ លោបា”ទិនា **បណ្ណ**ទេសោ, បណ្ណាសំ វា។ ឯកបញ្ញាសំ, ទ្វេបញ្ញាសំ, ទ្វិបញ្ញាសំ។

ឆទសក្ខវាចកស្ស **ទស**ស្ស **ឆ, យោ**វចនស្ស **បិ**អាទេសោ, “ស ឆស្ស វា”តិ **ស**ការាទេសោ, សដ្ឋិ, ទ្វាសដ្ឋិ, ទ្វេសដ្ឋិ, ទ្វិសដ្ឋិ, តេសដ្ឋិ, តិសដ្ឋិ។

សត្តទសក្ខវាចកស្ស **ទស**ស្ស **សត្ត, យោ**វចនស្ស រិ, **តិ** ច។ សត្តរិ, សត្តតិ, ទ្វាសត្តរិ, ទ្វាសត្តតិ, ទ្វិសត្តរិ, ទិសត្តតិ, តេសត្តតិ, តិសត្តតិ ឥច្ចាទិ។

អដ្ឋទសក្ខវាចកស្ស **ទស**ស្ស **អស, យោ**វចនស្ស **ឦតិ**អាទេសោ ច។ អសីតិ, ឯកាសីតិ, ទ្វេអសីតិ, តេអសីតិ, ចតុរាសីតិ, “ក្វចា”ទិនា ទីឃោ។

នវទសក្ខវាចកស្ស **ទស**ស្ស **នវ, យោ**វចនស្ស **ឧតិ** ច, នវុតិ, ទ្វានវុតិ, ទ្វេនវុតិ, ទ្វិនវុតិ, តេនវុតិ, តិនវុតិ, ចតុនវុតិ, ឆន្នវុតិយា, ឆន្នវុតីនំ បាសណ្ឌានំ។

“គណនេ, ទសស្សា”តិ ច វត្តតេ។

៤១៥. ទសទសកំ សតំ ទសកានំ សតំ សហស្សញ្ច យោម្ហិ។

គណនេ បរិយាបន្នស្ស ទសទសកត្ថវាចកស្ស **ទស**សទ្ទស្ស **សតំ** ហោតិ, សតទសកត្ថវាចកស្ស **ទស**ស្ស **សហស្សំ** ហោតិ **យោ**ម្ហិ។ តមិនា និបាតនេន **យោ**លោបោ, តទ្ធិតត្តា បុន នាមព្យបទេសេ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ, និគ្គហីតស្ស លោបោ, "សិ"ន្តិ **អ**មាទេសោ, យោជនានំ សតំ, សហស្សំ។ សតំ នបុំសកមេកវចនន្តញ្ច, តថា សហស្សំ, វគ្គភេទេ សព្ពត្ថ ពហុវចនម្បិ ភវតិ។ ទ្វេ វីសតិយោ។ ឯវំ តីសាទីសុបិ, ទ្វេ សតានិ, ពហូនិ សតានិ, ទ្វេ សហស្សានិ, ពហូនិ សហស្សានិ។

សតស្ស ទ្វិកន្តិ អត្ថេ ឆដ្ឋីតប្បុរិសំ កត្វា "សតំ ទ្វិក"ន្តិ វត្តព្ពេ "ទ្វិកាទីនំ តទុត្តរបទានញ្ច និបច្ចន្តេ"តិ វុត្តិយំ វចនតោ តមិនា និបាតនេន ឧត្តរបទស្ស បុព្ពនិបាតោ, **ក**ការលោបោ ច ហោតិ។ ទ្វិសតំ។ ឯវំ សតស្ស តិកំ តិសតំ, តថា ចតុសតំ, បញ្ចសតំ, ឆសតំ, សត្តសតំ, អដ្ឋសតំ, នវសតំ, ទសសតំ សហស្សំ ហោតិ។ អថ វា ទ្វេ សតានិ ទ្វិសតន្តិ ទិគុសមាសោ។ ឯវំ តិសតំ, ចតុសតំ ឥច្ចាទិ។

៤១៦. យាវ តទុត្តរិ ទសគុណិតញ្ច។

យាវ តាសំ សង្ខ្យានមុត្តរិ, តាវ ទសគុណិតញ្ច កាតព្ពំ, ឯត្ថ **ទ**ការោ សន្ធិជោ។ យថា – ទសស្ស គណនស្ស ទសគុណិតំ សតំ ហោតិ, សតស្ស ទសគុណិតំ សហស្សំ, សហស្សស្ស ទសគុណិតំ ទសសហស្សំ, ឥទំ **នហុត**ន្តិបិ វុច្ចតិ, ទសសហស្សស្ស ទសគុណិតំ សតសហស្សំ, តំ **លក្ខ**ន្តិបិ វុច្ចតិ, សតសហស្សស្ស ទសគុណិតំ ទសសតសហស្សំ។

"យទនុបបន្នា និបាតនា សិជ្ឈន្តី"តិ វត្តតេ។

៤១៧. សកនាមេហិ។

យាសំ បន សង្ខ្យានំ អនិទ្ទិដ្ឋនាមធេយ្យានំ យានិ រូបានិ, តានិ សកេហិ នាមេហិ និបច្ចន្តេ។ សតសហស្សានំ សតំ កោដិ, ឥត្ថិលិង្គោ, ឯកវចនន្តោ ច, វគ្គភេទេ ពហុវចនញ្ច ភវតិ, កោដិសតសហស្សានំ សតំ បកោដិ, បកោដិសតសហស្សានំ សតំ កោដិប្បកោដិ។ ឯវំ នហុតំ, និន្នហុតំ, អក្ខោភិនី, ពិន្ទុ, អព្ពុទំ, និរព្ពុទំ, អហហំ, អពពំ, អដដំ, សោគន្ធិកំ, ឧប្បលំ, កុមុទំ, បុណ្ឌរីកំ, បទុមំ, កថានំ, មហាកថានំ, អសង្ខ្យេយ្យន្តិ។

> ឥច្ចេវំ ឋានតោ ឋានំ, សតលក្ខគុណំ មតំ;
> កោដិប្បភុតិនំ វីស-សង្ខ្យានញ្ច យថាក្កមំ។

"ទ្វេ បរិមាណានិ ឯតស្សា"តិ វិគ្គហេ –

៤១៨. ទ្វាទិតោ កោនេកត្ថេ ច។

ទ្វិឥច្ចេវមាទិតោ គណនតោ **ក**ប្បច្ចយោ ហោតិ អនេកត្ថេ។ ទ្វិកោ រាសិ ទ្វិកំ។ ឯវំ តិកំ, ចតុក្កំ, បញ្ចកំ, ឆក្កំ, សត្តកំ, អដ្ឋកំ, នវកំ, ទសកំ, បណ្ណាសកំ, សតកំ, សហស្សកំ ឥច្ចាទិ។

សង្ខ្យាតទ្ធិតំ។

អព្យយតទ្ធិត

"ឯកស្មិំ វារេ ភុញ្ជតិ, ទ្វិវារេ ភុញ្ជតី"តិ វិគ្គហេ –

៤១៩. ឯកាទិតោ សកិស្ស ក្ខត្តុំ។

ឯកទ្វិតិឥច្ចេវមាទិតោ គណនតោ សកិស្ស ឋានេ វារត្ថេ **ក្ខត្តុំ**បច្ចយោ ហោតិ។ ឯកក្ខត្តុំ, ទ្វិក្ខត្តុំ ភុញ្ជតិ, "សព្ពាសមាវុសោ"តិអាទិនា **សិ**លោបោ។ ឯវំ តិក្ខត្តុំ, ចតុក្ខត្តុំ, បញ្ចក្ខត្តុំ, ឆក្ខត្តុំ, សត្តក្ខត្តុំ, អដ្ឋក្ខត្តុំ, នវក្ខត្តុំ, ទសក្ខត្តុំ, សតក្ខត្តុំ, សហស្សក្ខត្តុំ, ពហុក្ខត្តុំ, កតិក្ខត្តុំ។

“ឯកេន វិភាគេនា”តិ វិគ្គហេ –

មណ្ឌូកគតិយា **សង្ខ្យា**គ្គហណមនុវត្តតេ។

៤២០. វិភាគេ ធា ច។

វិភាគត្ថេ ឯកាទិសង្ខ្យាតោ **ធា**បច្ចយោ ហោតិ។ **ច**សទ្ទេន **ឯក**ទិតោ **ជ្ឈ** ច, **សុត្តា**ទិតោ **សោ** ច។ ឯកធា។ ទ្វីហិ វិភាគេហិ ទ្វិធា, ទុធា វា, ទ្វេធា។ តីហិ វិភាគេហិ តិធា, តេធា វា, “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា ឯការស្សេការោ។ ឯវំ ចតុធា, បញ្ចធា, ឆធា, សត្តធា, អដ្ឋធា, នវធា, ទសធា, សតធា, សហស្សធា, កតិធា, ពហុធា។

ជ្ឈប្បច្ចយេ ឯកធា ករោតីតិ ឯកជ្ឈំ។ ឯវំ ទ្វេជ្ឈំ។

សោបច្ចយេ សុត្តេន វិភាគេន សុត្តសោ។ ឯវំ ព្យញ្ជនសោ, បទសោ, អត្ថសោ, ពហុសោ, សព្ពាការេន សព្ពសោ , ឧបាយសោ, ហេតុសោ, ឋានសោ, យោនិសោ។

៤២១. សព្ពនាមេហិ បការវចនេ តុ ថា។

សព្ពនាមេហិ បការវចនត្ថេ **ថា**បច្ចយោ ហោតិ, **តុ**សទ្ទេន **ថត្តា**បច្ចយោ ច។ សាមញ្ញស្ស ភេទកោ វិសេសោ បការោ, តស្សាភិធានេតិ អត្ថោ, សោ បការោ តថា, តំ បការំ តថា, តេន បការេន តថា, យេន បការេន យថា។ ឯវំ សព្ពថា, អញ្ញថា, ឥតរថា, ឧភយថា, **ថត្តា**បច្ចយេ តេន បការេន តថត្តា។ ឯវំ យថត្តា, អញ្ញថត្តា។

កោ បការោតិ អត្ថេ –

៤២២. កិមិមេហិ ថំ។

កិំឥមឥច្ចេតេហិ **ថំ**បច្ចយោ ហោតិ បការវចនត្ថេ។ “កិស្ស ក វេ ចា”តិ ឯត្ថ **ច**សទ្ទេន **កិ**ស្ស **កា**ទេសោ។ កថំ, កំ បការំ កថំ, កេន បការេន កថំ, អយំ បការោ ឥត្ថំ, ឥមំ បការំ ឥត្ថំ។ អនេន បការេន ឥត្ថំ, “ឥមស្សិថំ ទានិហ តោ ធេសុ ចា”តិ **ឥម**សទ្ទស្ស **ឥ**ការោ, ទ្វិត្តំ។ ឯត្ថ ហិ **ក្ខត្តុំ** អាទិ**ថំ**បរិយោសានប្បច្ចយន្តានំ អព្យយតទ្ធិតត្តា នាមព្យបទេសំ កត្វា វិភត្តិម្ហិ កតេ “សព្ពាសមាវុសោ”តិអាទិនា វិភត្តិលោបោ, “ក្វចិ តោ បញ្ចម្យត្ថេ”តិអាទិនា វុត្ត**តោ**អាទិប្បច្ចយន្តា ច ឥធេវ **អ**ព្យយតទ្ធិតេ សង្គយ្ហន្តិ។

៤២៣. យទនុបបន្នា និបាតនា សិជ្ឈន្តិ។

យេ សទ្ទា លក្ខណេន អនុបបន្នា **អ**និទ្ទិដ្ឋលក្ខណា អក្ខរាទិតោ, នាមោបសគ្គនិបាតតោ វា សមាសតទ្ធិតាទិតោ វា, តេ និបាតនា សិជ្ឈន្តិ។

តទ្ធិតតោ តាវ –

> ឥមស្មា ជ្ជ សិយា កាលេ, សមានាបរតោ ជ្ជុ ច;
> ឥមសទ្ទស្ស’ការោ ច, សមានស្ស ច សោ សិយា។

ឥមស្មឹ កាលេ, ឥមស្មឹ ទិវសេ វា អជ្ជ, សមានេ កាលេ សជ្ជុ, អបរស្មឹទិវសេ អបរជ្ជុ។ និបាតេហិ **ភវត្ថេ តន**ប្បច្ចយោ។ អជ្ជ ភវំ អជ្ជតនំ, អជ្ជ ភវា អជ្ជតនី, ស្វេ ភវំ ស្វាតនំ។ ឯវំ បុរាតនំ, ហិយ្យោ ភវំ ហិយ្យត្តនំ, ហិយ្យោ ភវា ហិយ្យត្តនី ឥច្ចាទិ។

អព្យយតទ្ធិតំ។

> សាមញ្ញវុត្តិភាវត្ថា-ព្យយតោ តទ្ធិតំ តិធា;
> តត្រាទិ ចតុធាបច្ចា-នេកត្ថស្សត្ថិសង្ខ្យាតោ។

ឥតិ បទរូបសិទ្ធិយំ តទ្ធិតកណ្ឌោ

បញ្ញមោ។

៦. អាខ្យាតកណ្ឌ

ភូវាទិគណ

វិភត្តិវិធាន

អថ អាខ្យាតវិភត្តិយោ ក្រិយាវាចីហិ ធាតូហិ បរា វុច្ចន្តេ។

តត្ថ ក្រិយំ អាចិក្ខតីតិ **អាខ្យាតំ**, ក្រិយាបទំ។ វុត្តញ្ហិ “កាលការកបុរិសបរិទីបកំ ក្រិយាលក្ខណមាខ្យាតិក”ន្តិ។ តត្ថ **កាលោ**តិ អតីតាទយោ, **ការក**មិតិ កម្មកត្តុភាវា, **បុរិសា**តិ បឋមមជ្ឈិមុត្តមា, **ក្រិយា**តិ គមនបចនាទិកោ ធាត្វត្ថោ, ក្រិយាលក្ខណំ សញ្ញាណំ ឯតស្សាតិ **ក្រិយាលក្ខណំ**, អតិលិង្គញ្ច។

វុត្តម្បិ ចេតំ –

> “យំ តិកាលំ តិបុរិសំ, ក្រិយាវាចិ តិការកំ;
> អតិលិង្គំ ទ្វិវចនំ, តទាខ្យាតន្តិ វុច្ចតី”តិ។

កាលាទិវសេន ធាត្វត្ថំ វិភជន្តីតិ **វិភត្តិយោ**, ត្យាទយោ, តា បន វត្តមានា បញ្ចមី សត្តមី បរោក្ខាហិយ្យត្តនី អជ្ជតនី ភវិស្សន្តិ កាលាតិបត្តិ ចាតិ អដ្ឋវិធា ភវន្តិ។

ក្រិយំ ធារេន្តីតិ **ធាតវោ**, ភូវាទយោ, ខាទិធាតុប្បច្ចយន្តា ច, តេ បន អត្ថវសា ទ្វិធា ភវន្តិ សកម្មកា, អកម្មកា ចាតិ។ តត្រ **សកម្មកា** យេ ធាតវោកម្មាបេក្ខំ ក្រិយំ វទន្តិ, យថា – កដំ ករោតិ, គាមំ គច្ឆតិ, ឱទនំ បចតីតិអាទយោ, **អកម្មកា** យេ កម្មនិរបេក្ខំ ក្រិយំ វទន្តិ, យថា – អច្ឆតិ, សេតិ, តិដ្ឋតីតិអាទយោ។

តេ បន សត្តវិធា ភវន្តិ វិករណប្បច្ចយភេទេន, កថំ? **អ**វិករណា ភូវាទយោ។ និគ្គហីតបុព្ពក**អ**វិករណា រុធាទយោ, **យ**វិករណា ទិវាទយោ, ណុ**ណា ឧណា**វិករណា ស្វាទយោ, **នាប្បណ្ហា**វិករណា កិយាទយោ, **ឱយិរ**វិករណា តនាទយោ, សកត្ថេ **ណេ ណយ**ន្តា ចុរាទយោតិ។

តត្ថ បឋមំ **អ**វិករណេសុ ភូវាទីសុ ធាតូសុ បឋមភូតា អកម្មកា **ភូ**ឥច្ចេតស្មា ធាតុតោ **ត្យា**ទយោ បរា យោជីយន្តេ។

ភូសត្តាយំ, “ភូ”ឥច្ចយំ ធាតុ សត្តាយមត្ថេ វត្តតេ, ក្រិយាសាមញ្ញភូតេ ភវនេ វត្តតេតិ អត្ថោ។

“ភូ”ឥតិ ឋិតេ –

៤២៤. ភូវាទយោ ធាតវោ។

ភូឥច្ចេវមាទយោ យេ ក្រិយាវាចិនោ សទ្ទគណា, តេ **ធាតុ**សញ្ញា ហោន្តិ។ ភូ អាទិ យេសំ តេ **ភូវាទយោ**, អថ វា ភូវា អាទី បការា យេសំ តេ **ភូវាទយោ**។

> ភូវាទីសុ វការោយំ, ញេយ្យោ អាគមសន្ធិជោ;
> ភូវាប្បការា វា ធាតូ, សកម្មាកម្មកត្ថតោ។

“ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិតោ “ក្វចី”តិ វត្តតេ។

៤២៥. ធាតុស្សន្តោ លោបោនេកស្សរស្ស។

អនេកស្សរស្ស ធាតុស្ស អន្តោ ក្វចិ លោបោ ហោតិ។

ក្វចិគ្គហណំ “មហីយតិ សមថោ”តិអាទីសុ និវត្តនត្ថំ, ឥតិ អនេកស្សរត្តាភាវា ឥធ ធាត្វន្តលោបោ ន ហោតិ។

តតោ ធាត្វាធិការវិហិតានេកប្បច្ចយប្បសង្គេ “វត្តិច្ឆានុបុព្ពិកា សទ្ទប្បដិបត្តី”តិ កត្វា វត្តមានវចនិច្ឆាយំ –

៤២៦. វត្តមានា តិអន្តិ, សិថ, មិម, តេអន្តេ, សេវ្ហេ, ឯម្ហេ។

ត្យាទយោ ទ្វាទស វត្តមានាសញ្ញា ហោន្តីតិ **ត្យាទីនំ** វត្តមានត្ថវិសយត្តា **វត្តមានា**សញ្ញា។

៤២៧. កាលេ។

អយមធិការោ។

តតោ បរំ **ត្យា**ទិវិភត្តិវិធានេ សព្ពត្ថ វត្តតេ។

៤២៨. វត្តមានា បច្ចុប្បន្នេ។

បច្ចុប្បន្នេ កាលេ គម្យមានេ វត្តមានាវិភត្តិ ហោតិ, **កាលោ**តិ ចេត្ថ ក្រិយា, ករណំ ការោ, **រ**ការស្ស **ល**ការោ, កាលោ។

តស្មា –

ក្រិយាយ គម្យមានាយ, វិភត្តីនំ វិធានតោ;
ធាត្វហេវ ភវន្តីតិ, សិទ្ធំ ត្យាទិវិភត្តិយោ។

ឥធ បន កាលស្ស អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នាណត្តិបរិកប្បកាលាភិបត្តិវសេន ឆធា ភិន្នត្តា “បច្ចុប្បន្នេ”តិ វិសេសេតិ។ តំ តំ ការណំ បដិច្ច ឧប្បន្នោ **បច្ចុប្បន្នោ**, បដិលទ្ធសភាវោ, ន តាវ អតីតោតិ អត្ថោ។

បច្ចុប្បន្នសមីបេបិ, តព្ពោហារូបចារតោ;
វត្តមានា អតីតេបិ, តំកាលវចនិច្ឆយាតិ។

តស្មឹ បច្ចុប្បន្នេ វត្តមានាវិភត្តី កត្វា, តស្សា ឋាននិយមេ “ធាតុលិង្គេហិ បរា បច្ចយា”តិ បរិភាសតោ ធាតុតោ បរំ វត្តមានប្បច្ចយេ កត្វា, តេសមនិយមប្បសង្គេសតិ “វត្តិច្ឆានុបុព្ពិកា សទ្ទប្បដិបត្តី”តិ បរស្សបទវចនិច្ឆាយំ –

៤២៩. អថ បុព្ពានិ វិភត្តីនំ ឆ បរស្សបទានិ។

អថ តទ្ធិតានន្តរំ វុច្ចមានានំ សព្ពាសំ វត្តមានាទីនំ អដ្ឋវិធានំ វិភត្តីនំ យានិ យានិ បុព្ពកានិ **ឆ** បទានិ, តានិ តានិ អត្ថតោ អដ្ឋចត្តាលីសមត្តានិ **បរស្សបទ**សញ្ញានិ ហោន្តីតិអាទិម្ហិ ឆន្នំ បរស្សបទសញ្ញា, បរស្សត្ថានិ បទានិ **បរស្សបទានិ**, តព្ពាហុល្លតោ តព្ពោហារោ។

“ធាតូហិ ណេ ណយ”ឥច្ចាទិតោ “ធាតូហី”តិ វត្តមានេ –

៤៣០. កត្តរិ បរស្សបទំ។

កត្តរិការកេ អភិធេយ្យេ សព្ពធាតូហិ **បរស្សបទំ** ហោតីតិ បរស្សបទំ កត្វា, តស្សាប្យនិយមប្បសង្គេ វត្តិច្ឆាវសា –

វិបរិណាមេន “បរស្សបទានំ, អត្តនោបទាន”ន្តិ ច វត្តតេ។

៤៣១. ទ្វេ ទ្វេ បឋមមជ្ឈិមុត្តមបុរិសា។

តាសំ វិភត្តីនំ បរស្សបទាន’មត្តនោបទានញ្ច **ទ្វេ ទ្វេ** វចនានិ យថាក្កមំ **បឋមមជ្ឈិមុត្តមបុរិស**សញ្ញានិ ហោន្តិ។ តំ យថា? **តិ អន្តិ**ឥតិ បឋមបុរិសា, **សិ ថ**ឥតិ មជ្ឈិមបុរិសា, **មិ ម**ឥតិ ឧត្តមបុរិសា។ អត្តនោបទេសុបិ **តេ អន្តេ**ឥតិ បឋមបុរិសា, **សេ វ្ហេ**ឥតិ មជ្ឈិមបុរិសា, **ឯ ម្ហេ**ឥតិ ឧត្តមបុរិសា។ ឯវំ សេសាសុ សត្តសុ វិភត្តីសុបិ យោជេតព្ពន្តិ ។ ឯវំ អដ្ឋវិភត្តិវសេន ឆន្នវុតិវិធេ អាខ្យាតបទេ ទ្វត្តិំស ទ្វត្តិំស បឋមមជ្ឈិមឧត្តមបុរិសា ហោន្តីតិ វត្តមានបរស្សបទាទិម្ហិ ទ្វិន្នំ បឋមបុរិសសញ្ញា។

៤៣២. នាមម្ហិ បយុជ្ជមានេបិតុល្យាធិករណេ បឋមោ។

តុម្ហាម្ហសទ្ទវជ្ជិតេ តុល្យាធិករណភូតេ សាធកវាចកេ នាមម្ហិ បយុជ្ជមានេបិ អប្បយុជ្ជមានេបិ ធាតូហិ បឋមបុរិសោ ហោតីតិ បឋមបុរិសំ កត្វា, តស្សាប្បនិយមប្បសង្គេ ក្រិយាសាធកស្ស កត្តុនោ ឯកត្តេ វត្តុមិច្ឆិតេ “ឯកម្ហិ វត្តព្វេ ឯកវចន”ន្តិ វត្តមានបរស្សបទបឋមបុរិសេកវចនំ **តិ**។

“បរោ, បច្ចយោ, ធាតូ”តិ ច អធិការោ, “យថា កត្តរិ ចា”តិ ឥតោ “កត្តរី”តិ វិករណប្បច្ចយវិធានេ សព្ពត្ថ វត្តតេ។

៤៣៣. ភូវាទិតោ អ។

ភូឥច្ចេវមាទិតោ ធាតុគណតោ បរោ **អ**បច្ចយោ ហោតិ កត្តរិ វិហិតេសុ វិភត្តិប្បច្ចយេសុ បរេសុ។ សព្ព ធាតុកម្ហិយេវាយមិស្សតេ។

“អសំយោគន្តស្ស, វុទ្ធី”តិ ច វត្តតេ។

៤៣៤. អញ្ញេសុ ច។

ការិតតោ អញ្ញេសុ បច្ចយេសុ អសំយោគន្តានំ ធាតូនំ វុទ្ធិ ហោតិ។ **ច**គ្គហណេន **ណុ**ប្បច្ចយស្សាបិ វុទ្ធិ ហោតិ។ ឯត្ថ ច “យដាទីនំ វា”តិ ឥតោ **វា**សទ្ទោ អនុវត្តេតព្វោ, សោ ច វវត្ថិតវិភាសត្ថោ។ តេន –

ឥវណ្ណុវណ្ណន្តានញ្ច, លហូបន្តាន ធាតុនំ;
ឥវណ្ណុវណ្ណានមេវ, វុទ្ធិ ហោតិ បរស្ស ន។

យុវណ្ណានម្បិ យ ណុ ណា-នានិដ្ឋាទីសុ វុទ្ធិ ន;
តុទាទិស្សាវិករណេ, ន ឆេត្វាទីសុ វា សិយា។

តស្សាប្បនិយមប្បសង្គេ – “អយុវណ្ណានញ្ចាយោ វុទ្ធី”តិ បរិភាសតោ **ឩ**ការ**ស្សោ**ការោ វុទ្ធិ។

វិបរិណាមេន “ធាតូន”ន្តិ វត្តតេ។

៤៣៥. ឱ អវ សរេ។

ឱការស្ស ធាត្វន្តស្ស សរេ បរេ **អវា**ទេសោ ហោតិ។ “សរលោបោ មាទេស”ឥច្ចាទិនា សរលោបាទិម្ហិ កតេ “នយេ បរំ យុត្តេ”តិ បរនយនំ កាតព្ពំ។

សោ បុរិសោ សាធុ ភវតិ, សា កញ្ញា សាធុ ភវតិ, តំ ចិត្តំ សាធុ ភវតិ។

ឯត្ថ ហិ –

កត្តុនោភិហិតត្តាវ, អាខ្យាតេន ន កត្តរិ;
តតិយា បឋមា ហោតិ, លិង្គត្ថំ បនបេក្ខិយ។

សតិបិ ក្រិយាយេកត្តេ កត្តូនំ ពហុត្តា “ពហុម្ហិ វត្តព្ពេ ពហុវចន”ន្តិ វត្តមានបរស្សបទបឋមបុរិសពហុវចនំ **អន្តិ**, បុរេ វិយ អប្បច្ចយវុទ្ធិអវាទេសា, សរលោបាទិ។ តេ បុរិសា ភវន្តិ, អប្បយុជ្ជមានេបិ ភវតិ, ភវន្តិ។

“បយុជ្ជមានេបិ, តុល្យាធិករណេ”តិ ច វត្តតេ។

៤៣៦. តុម្ហេ មជ្ឈិមោ។

តុល្យាធិករណភូតេ **តុម្ហ**សទ្ទេ បយុជ្ជមានេបិ អប្បយុជ្ជមានេបិ ធាតូហិ **មជ្ឈិម**បុរិសោ ហោតីតិ វត្តមានបរស្សបទមជ្ឈិមបុរិសេកវចនំ**សិ**, សេសំ បុរិមសមំ។ ត្វំ ភវសិ, តុម្ហេ ភវថ, អប្បយុជ្ជមានេបិ ភវសិ, ភវថ។

តុល្យាធិករណេតិ កិមត្ថំ? តយា បច្ចតេ ឱទនោ។

តស្មិំយេវាធិការេ –

៤៣៧. អម្ហេ ឧត្តមោ។

តុល្យាធិករណភូតេ **អម្ហ**សទ្ទេ បយុជ្ជមានេបិ អប្បយុជ្ជមានេបិ ធាតូហិ **ឧត្តម**បុរិសោ ហោតីតិ វត្តមានបរស្សបទឧត្តមបុរិសេកវចនំ **មិ**, **អ**ប្បច្ចយវុទ្ធិ**អវា**ទេសា។

៤៣៨. អការោ ទីឃំ ហិមិមេសុ។

អការោ **ទីឃ**មាបជ្ជតេ **ហិមិម**តប្បច្ចេសុ វិភត្តីសុ។ អហំ ភវាមិ, មយំ ភវាម។ ភវាមិ, ភវាម។

“វិភត្តីនំ, ឆា”តិ ច វត្តតេ។

៤៣៩. បរាណ្យត្តនោបទានិ។

សព្ពាសំ វត្តមានាទីនំ អដ្ឋវិធានំ វិភត្តីនំ យានិ យានិ បរានិ ឆ បទានិ, តានិ តានិ **អត្តនោបទ**សញ្ញានិ ហោន្តីតិ **តេ**អាទីនំ អត្តនោបទសញ្ញា។

“ធាតូហិ, អត្តនោបទានី”តិ ច វត្តតេ។

៤៤០. កត្តរិ ច។

កត្តរិ ច ការកេ អភិធេយ្យេ ធាតូហិ អត្តនោបទានិ ហោន្តិ។ **ច**គ្គហណំ កត្តុចិ និវត្តនត្ថំ, សេសំ បរស្សបទេ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ពំ។ ភវតេ, ភវន្តេ, ភវសេ, ភវវ្ហេ, ភវេ, ភវាម្ហេ។

បច បាកេ, ធាតុសញ្ញាយំ ធាត្វន្តលោបោ, វុត្តនយេនេវ **ត្យា**ទ្យុប្បត្តិ, តវណ្ណវណ្ណានមភាវា វុទ្ធិអភាវោវេត្ថ វិសេសោ។ សោ ទេវទត្តោ ឱទនំ បចតិ, បចន្តិ, បចសិ , បចថ, បចាមិ, បចាម, សោ ឱទនំ បចតេ, តេ បចន្តេ, ត្វំ បចសេ, តុម្ហេ បចវ្ហេ, អហំ បចេ, មយំ បចាម្ហេ។

បឋមបុរិសាទីនមេកជ្ឈប្បវត្តិប្បសង្គេ បរិភាសមាហ –

៤៤១. សព្ពេសមេកាភិធានេ បរោ បុរិសោ។

សព្ពេសំ បឋមមជ្ឈិមានំ, បឋមុត្តមានំ, មជ្ឈិមុត្តមានំ តិណ្ណំ វា បុរិសានំ ឯកតោភិធានេ កាតព្ពេ បរោ បុរិសោ យោជេតព្ពោ។ ឯកកាលានមេវាភិធានេ ចាយំ។ សោ ច បចតិ, ត្វញ្ច បចសីតិ បរិយាយប្បសង្គេ **តុម្ហេ បចថា**តិ ភវតិ។ ឯវំ សោ ច បចតិ, អហញ្ច បចាមីតិ **មយំ បចាម**, តថា ត្វញ្ច បចសិ, អហញ្ច បចាមិ, **មយំ បចាម**, សោ ច បចតិ, ត្វញ្ច បចសិ, អហញ្ច បចាមិ, **មយំ បចាម**។ ឯវំ សព្ពត្ថ យោជេតព្ពំ។

ឯកាភិធានេតិ កិមត្ថំ? “សោ ច បចតិ, ត្វញ្ច បចិស្សសិ, អហំ បចី” ឯត្ថ ភិន្នកាលត្តា “មយំ បចិម្ហា”តិ ន ភវតិ។

គមុ សប្ប គតិម្ហិ, បុរេ វិយ ធាតុសញ្ញាយំ ធាត្វន្តលោបោ។

កត្តរិ **ត្យា**ទ្យុប្បត្តិ។

៤៤២. គមិស្សន្តោ ច្ឆោ វា សព្ពាសុ។

គមុឥច្ចេតស្ស ធាតុស្សន្តោ **ម**ការោ **ច្ឆោ** ហោតិ វា សព្ពាសុ វិភត្តីសុ, **សព្ព**គ្គហណេន **មានន្ត យ** ការិតប្បច្ចយេសុ ច។ វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ។ តេនាយំ –

> វិធិ និច្ចញ្ច វាសទ្ទោ, មាន’ន្តេសុ តុ កត្តរិ;
> ទីបេតានិច្ចមញ្ញត្ថ, បរោក្ខាយមសន្តកំ។

អប្បច្ចយបរនយនានិ , សោ បុរិសោ គាមំ គច្ឆតិ, តេ គច្ឆន្តិ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា គរុបុព្ពរស្សតោ បរស្ស បឋមបុរិសពហុវចនស្ស **រេ** វា ហោតិ, គច្ឆរេ។ ត្វំ គច្ឆសិ, តុម្ហេ គច្ឆថ។ អហំ គច្ឆាមិ, មយំ គច្ឆាម។

ច្ឆាទេសាភាវេ “លោបញ្ចេត្តមការោ”តិ **អ**ប្បច្ចយស្ស **ឯ**ការោ។ គមេតិ, គមេន្តិ, សរលោបោ។ គមេសិ, គមេថ។ គមេមិ, គមេម។

អត្តនោបទេបិ សោ គាមំ គច្ឆតេ, គច្ឆន្តេ, គច្ឆរេ។ គច្ឆសេ, គច្ឆវ្ហេ។ គច្ឆេ, គច្ឆាម្ហេ។

“កុតោ នុ ត្វំ អាគច្ឆសិ, រាជគហតោ អាគច្ឆាមី”តិអាទីសុ បន បច្ចុប្បន្នសមីបេ វត្តមានវចនំ។

“វា”តិ វត្តតេ។

៤៤៣. គមិស្ស ឃម្មំ។

គមុឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស សព្ពស្ស **ឃម្ម**ាទេសោ ហោតិ វា។ ឃម្មតិ, ឃម្មន្តិ ឥច្ចាទិ។

ភាវកម្មេសុ បន –

៤៤៤. អត្តនោបទានិ ភាវេ ច កម្មនិ។

ភាវេ ច **កម្មនិ** ច ការកេ អភិធេយ្យេ អត្តនោបទានិ ហោន្តិ, **ច**សទ្ទេន កម្មកត្តរិបិ។ ភវនំ **ភាវោ**, សោ ច ការកន្តរេន អសំសដ្ឋោ កេវលោ ភវនលវនាទិកោ ធាត្វត្ថោ។ ករីយតីតិ **កម្មំ**។ អកម្មកាបិ ធាតវោ សោបសគ្គា សកម្មកាបិ ភវន្តិ, តស្មា កម្មនិ អនុបុព្ពា ភូធាតុតោ វត្តមានត្តនោបទបឋមបុរិសេកវចនំ **តេ**។

“ធាតូហិ ណេ ណយ”ឥច្ចាទិតោ “ធាតូហី”តិ វត្តមានេ –

៤៤៥. ភាវកម្មេសុ យោ។

សព្ពធាតូហិ បរោ ភាវកម្មេសុ **យ**ប្បច្ចយោ ហោតិ។ អត្តនោបទវិសយេវាយមិស្សតេ, “អញ្ញេសុ ចា”តិ សុត្តេ អនុវត្តិត**វា**គ្គហណេន **យ**ប្បច្ចយេ វុទ្ធិ ន ភវតិ, អនុភូយតេ សុខំ ទេវទត្តេន។

> អាខ្យាតេន អវុត្តត្តា, តតិយា ហោតិ កត្តរិ;
> កម្មស្សាភិហិតត្តា ន, ទុតិយា បឋមាវិធ។

អនុភូយន្តេ សម្បត្តិយោ តយា។ អនុភូយសេ ត្វំ ទេវទត្តេន, អនុភូយវ្ហេ តុម្ហេ។ អហំ អនុភូយេ តយា, មយំ អនុភូយាម្ហេ។

“ភូចិ ធាតុ”ឥច្ចាទិតោ “ភូចី”តិ វត្តមានេ –

៤៤៦. អត្តនោបទានិ បរស្សបទត្តំ។

អត្តនោបទានិ ភូចិ បរស្សបទត្តមាបជ្ជន្តេ, អកត្តរិយេវេតំ។ **យ**ការស្ស ទ្វិត្តំ, អនុភុយ្យតិ មយា សុខំ, អនុភុយ្យតេ វា, អនុភុយ្យន្តិ។ អនុភុយ្យសិ, អនុភុយ្យថ។ អនុភុយ្យាមិ, អនុភុយ្យាម។ ទ្វិត្តាភាវេ – អនុភូយតិ, អនុភូយន្តិ។

ភូចីតិ កឹ? អនុភូយតេ។

ភាវេ អទព្ពវុត្តិនោ ភាវស្សេកត្តា **ឯក**វចនមេវ, តញ្ច បឋមបុរិសស្សេវ, ភូយតេ ទេវទត្តេន, ទេវទត្តេន សម្បតិ ភវនន្តិ អត្ថោ។

បចធាតុតោ កម្មនិ អត្តនោបទេ យប្បច្ចយេ ច កតេ –

វិបរិណាមេន “យស្សា”តិ វត្តមានេ –

៤៤៧. តស្ស ចវគ្គយការវការត្តំ សធាត្វន្តស្ស។

តស្ស ភាវកម្មវិសយស្ស **យ**ប្បច្ចយស្ស **ចវគ្គយ**ការ**វ**ការត្តំ ហោតិ ធាត្វន្តេន សហ យថាសម្ភវំ។ ឯត្ថ **ច** “ឥវណ្ណាគមោ វា”តិ ឥតោ សីហគតិយា **វា**សទ្ទោ អនុវត្តេតព្ពោ, សោ **ច** វវត្ថិតវិភាសត្ថោ។ តេន –

> ចវគ្គោ ច ត វគ្គានំ, ធាត្វន្តានំ យវត្តនំ;
> វានញ្ច សយប្បច្ច-យានំ ហោតិ យថាក្កមន្តិ។

ធាត្វន្តស្ស ចវគ្គាទិត្តា **ច**ការេ កតេ “បរទ្វេភាវោ ឋានេ”តិ **ច**ការស្ស ទ្វិត្តំ។ បច្ចតេ ឱទនោ ទេវទត្តេន, “ភូចិ ធាតូ”តិអាទិនា គរុបុព្ពរស្សតោ បរស្ស បឋមបុរិសពហុវចនស្ស ភូចិ **រេ** ហោតិ។ បច្ចរេ, បច្ចន្តេ។ បច្ចសេ, បច្ចវ្ហេ។ បច្ចេ, បច្ចាម្ហេ។

បរស្សបទាទេសេ បច្ចតិ, បច្ចន្តិ។ បច្ចសិ, បច្ចថ។ បច្ចាមិ, បច្ចាម។ តថា កម្មកត្តរិ បច្ចតេ ឱទនោ សយមេវ, បច្ចន្តេ។ បច្ចតិ, បច្ចន្តិ វា ឥច្ចាទិ។

គមិតោ កម្មនិ អត្តនោបទេ, **យ**ប្បច្ចយេ ច កតេ –

“ធាតូហិ, តស្មី, យេ”តិ ច វត្តតេ។

៤៤៨. ឥវណ្ណាគមោ វា។

សព្ពេហិ ធាតូហិ តស្មឹ ភាវកម្មវិសយេ **យ**ប្បច្ចយេ បរេ ឥវណ្ណាគមោ ហោតិ វាតិ ឦការាគមោ។ វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ។ **ច្ឆា**ទេសោ, គច្ឆីយតេ គាមោ ទេវទត្តេន , គច្ឆីយន្តេ។ គច្ឆីយសេ, គច្ឆីយវ្ហេ។ គច្ឆីយេ, គច្ឆីយាម្ហេ។

ច្ឆាទេសាភាវេ –

“ធាតូហិ, យោ, វា”តិ ច វត្តតេ។

៤៤៩. បុព្ពរូបញ្ច។

ហេដ្ឋានុត្តេហិ បរស្សេវេទំ, តេន **កដបវគ្គយ**ការ**លស**ន្តេហេវ ធាតូហិ បរោ **យ**ប្បច្ចយោ បុព្ពរូបមាបជ្ជតេ វាតិ **ម**ការា បរស្ស **យ**ការស្ស **ម**ការោ។ គម្មតេ, គមីយតេ, គម្មន្តេ, គមីយន្តេ។ គម្មសេ, គមីយសេ, គម្មវ្ហេ, គមីយវ្ហេ។ គម្មេ, គមីយេ, គម្មាម្ហេ, គមីយាម្ហេ។

បរស្សបទត្ថេ – គច្ឆីយ្យតិ, គច្ឆីយ្យន្តិ។ គច្ឆីយតិ, គច្ឆីយន្តិ វា។ គម្មតិ, គម្មន្តិ។ គមីយតិ, គមីយន្តិ។ **ឥ** ការាគមេ គមិយ្យតិ, គមិយ្យន្តិ។ តថា យម្មីយតិ, យម្មីយន្តិ ឥច្ចាទិ។

វត្តមានាវិភត្តិ។

៤៥០. បញ្ចមី តុ អន្តុ, ហិ ថ, មិ ម, តំ អន្តំ, ស្សុ វ្ហោ, ឯ អាមសេ។

ក្វាទយោ ទ្វាទស **បញ្ចមី**សញ្ញា ហោន្តិ។

៤៥១. អាណត្យាសិដ្ឋេនុត្តកាលេ បញ្ចមី។

អាណត្យត្ថេ ច អាសិសត្ថេ អនុត្តកាលេ **បញ្ចមី**វិភត្តិ ហោតិ។

សតិបិ កាលាធិការេ បុន **កាល**គ្គហណេន **វិធិនិមន្តនាជ្ឈេសនានុមតិបត្ថនាបត្តកាលា**ទីសុ ច បញ្ចមី។ អាណាបនមា**ណត្តិ,** អាសីសនមា**សិដ្ឋោ,** សោ ច ឥដ្ឋស្ស អសម្បត្តស្ស អត្ថស្ស បត្ថនំ, តស្មិំ **អាណត្យាសិដ្ឋេ**។ អនុ សមីបេ ឧត្តកាលោ **អនុត្តកាលោ,** បច្ចុប្បន្នកាលោតិ អត្ថោ, ន ឧត្តកាលោតិ វា អនុត្តកាលោ, តស្មិំ អនុត្តកាលេ, កាលមនាមសិត្វា ហោតីតិ អត្ថោ។

តត្ថ **អាសីសនត្ថេ** ភូធាតុតោ បញ្ចមីបរស្សបទបឋមបុរិសេកវចនំ **តុ, អ**ប្បច្ចយវុទ្ធិ**អវា**ទេសា។ សោ សុខី ភវតុ, តេ សុខិតា ភវន្តុ។

វិបរិណាមេន “អការតោ”តិ វត្តតេ។

៤៥២. ហិលោបំ វា។

អការតោ បរោ **ហិ**វិភត្តិ **លោប**មាបជ្ជតេ វា។ ត្វំ សុខី ភវ, ភវាហិ វា, ហិម្ហិ ទីឃោ។ តុម្ហេ សុខិតា ភវថ។ អហំ សុខី ភវាមិ, មយំ សុខិនោ ភវាម។

អត្តនោបទេ សោ សុខី ភវតំ, តេ សុខិតា ភវន្តំ។ ត្វំ សុខី ភវស្សុ, តុម្ហេ សុខិតា ភវវ្ហោ។ អហំ សុខី ភវេ, មយំ សុខិតា ភវាមសេ។

កម្មនិ អនុភូយតំ តយា, អនុភូយន្តំ។ អនុភូយស្សុ, អនុភូយវ្ហោ។ អនុភូយេ, អនុភូយាមសេ។ **បរស្សបទត្ថេ** អនុភូយ្យតុ, អនុភូយ្យន្តុ។ អនុភូយតុ, អនុភូយន្តុ វា, អនុភូយ្យាហិ ឥច្ចាទិ។ **ភាវេ** ភូយតំ។

អាណត្តិយំ កត្តរិ ទេវទត្តោ ទានិ ឱទនំ បចតុ, បចន្តុ។ បច, បចាហិ, បចថ។ បចាមិ, បចាម។ បចតំ, បចន្តំ។ បចស្សុ, បចវ្ហោ។ បចេ, បចាមសេ។

កម្មនិ យប្បច្ចយចវគ្គាទិ, បច្ចតំ ឱទនោ ទេវទត្តេន, បច្ចន្តំ។ បច្ចស្សុ, បច្ចវ្ហោ។ បច្ចេ, បច្ចាមសេ។ **បរស្សបទត្ថេ** បច្ចតុ, បច្ចន្តុ។ បច្ច, បច្ចាហិ, បច្ចថ។ បច្ចាមិ, បច្ចាម។

តថា សោ គាមំ គច្ឆតុ, គច្ឆន្តុ។ គច្ឆ, គច្ឆាហិ, គច្ឆថ។ គច្ឆាមិ, គច្ឆាម។ គមេតុ, គមេន្តុ។ គម, គមាហិ, គមេថ។ គមេមិ, គមេម។ គច្ឆតំ, គច្ឆន្តំ។ គច្ឆស្សុ, គច្ឆវ្ហោ។ គច្ឆេ, គច្ឆាមសេ។ **យម្មា**ទេសេ យម្មតុ, យម្មន្តុ ឥច្ចាទិ។

កម្មនិ គច្ឆីយតំ, គច្ឆីយតុ, គមីយតំ, គមីយតុ, គម្មតំ, គម្មតុ ឥច្ចាទិ។

វិធិម្ហិ ឥធ បព្ពតោ ហោតុ, អយំ បាសាទោ សុវណ្ណមយោ ហោតូតិអាទិ។

និមន្តនេ អធិវាសេតុ មេ ភន្តេ ភគវា ភោជនំ, ឥធ និសីទតុ ភវំ។

អជ្ឈេសនេ ទេសេតុ ភន្តេ ភគវា ធម្មំ។

អនុមតិយំ បុច្ឆតុ ភវំ បញ្ហំ, បវិសតុ ភវំ, ឯត្ថ និសីទតុ។

បត្ថនា យាចនា, ទទាហិ មេ គាមវរានិ បញ្ច, ឯកំ មេ នយនំ ទេហិ។

បត្តកាលេ សម្បត្តោ តេ កាលោ កដករណេ, កដំ ករោតុ ភវំ ឥច្ចាទិ។

បញ្ចមីវិភត្តិ។

៤៥៣. សត្តមី ឯយ្យ ឯយ្យុំ, ឯយ្យាសិ ឯយ្យាថ, ឯយ្យាមិឯយ្យាម, ឯថ ឯរំ, ឯថោ ឯយ្យាវ្ហោ, ឯយ្យំឯយ្យាម្ហេ។

ឯយ្យាទយោ ទ្វាទស **សត្តមី**សញ្ញា ហោន្តិ។

“អនុត្តកាលេ”តិ វត្តតេ។

៤៥៤. អនុមតិបរិកប្បត្ថេសុ សត្តមី។

អនុមត្យត្ថេ ច បរិកប្បត្ថេ ច អនុត្តកាលេ **សត្តមី**វិភត្តិ ហោតិ។

អត្ថគ្គហណេន **វិធិនិមន្តនា**ទីសុ ច សត្តមី។ កត្តុមិច្ឆតោ បរស្ស អនុជាននំ **អនុមតិ**, បរិកប្បនំ **បរិកប្បោ**, “យទិ នាម ភវេយ្យា”តិ សល្លក្ខណំ និរូបនំ, ហេតុក្រិយាយ សម្ភវេ ផលក្រិយាយ សម្ភវបរិកប្បោ ច។

តត្ថ **បរិកប្បេ** សត្តមីបរស្សបទបឋមបុរិសេកវចនំ **ឯយ្យ**, អប្បច្ចយវុទ្ធាទិ បុរិមសមំ, “ក្វចិ ធាតុ វិភត្តិ”តិអាទិនា ឯយ្យ ឯយ្យាសិ ឯយ្យាមិ ឯយ្យំឥច្ចេតេសំ វិកប្បេន ឯការាទេសោ។ សោ ទានិ កឹ នុ ខោ ភវេ, យទិ សោ បឋមវយេ បព្ពជេយ្យ, អរហា ភវេយ្យ, សចេ សង្ខារា និច្ចា ភវេយ្យុំ, ន និរុជ្ឈេយ្យុំ។ យទិ ត្វំ ភវេយ្យាសិ, តុម្ហេ ភវេយ្យាថ។ កថមហំ ទេវោ ភវេយ្យាមិ, កឹ នុ ខោ មយំ ភវេយ្យាម។ តថា ភវេថ, ភវេរំ។ ភវេថោ, ភវេយ្យាវ្ហោ។

បត្ថនេ តុ អហំ សុខី ភវេ, ពុទ្ធោ ភវេយ្យំ, ភវេយ្យាម្ហេ។

កម្មនិ សុខំ តយា អនុភូយេថ, អនុភូយេរំ។ អនុភូយេថោ, អនុភូយេយ្យាវ្ហោ។ អនុភូយេ, អនុភូយេយ្យំ, អនុភូយេយ្យាម្ហេ។ **បរស្សបទត្តេ** អនុភូយេយ្យ, អនុភូយេយ្យុំ។ អនុភូយេយ្យាសិ ឥច្ចាទិ។ **ភាវេ** ភូយេថ។

វិធិម្ហិ សោ ឱទនំ បចេ, បចេយ្យ, បចេយ្យុំ។ ត្វំ បចេ, បចេយ្យាសិ, តុម្ហេ បចេយ្យាថ។ អហំ បចេ, បចេយ្យាមិ, មយំ បចេយ្យាម។ បចេថ, បចេរំ។ បចេថោ, បចេយ្យាវ្ហោ។ បចេ, បចេយ្យំ, បចេយ្យាម្ហេ។

កម្មនិ បច្ចេថ, បច្ចេរំ។ បច្ចេថោ, បច្ចេយ្យាវ្ហោ។ បច្ចេ, បច្ចេយ្យំ, បច្ចេយ្យាម្ហេ។ **បរស្សបទត្តេ** បច្ចេ, បច្ចេយ្យ, បច្ចេយ្យុំ។ បច្ចេយ្យាសិ ឥច្ចាទិ។

អនុមតិយំ សោ គាមំ គច្ឆេ, គច្ឆេយ្យ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ឯយ្យ**ស្ស ឧំ វា, គច្ឆុំ, គច្ឆេយ្យុំ។ ត្វំ គច្ឆេ, គច្ឆេយ្យាសិ, គច្ឆេយ្យាថ។ គច្ឆេ, គច្ឆេយ្យាមិ, គច្ឆេយ្យាម។ គមេ, គមេយ្យ, គមុំ, គមេយ្យុំ។ គមេ, គមេយ្យាសិ, គមេយ្យាថ។ គមេ, គមេយ្យាមិ, គមេយ្យាម។ គច្ឆេថ, គច្ឆេរំ។ គច្ឆេថោ, គច្ឆេយ្យាវ្ហោ។ គច្ឆេ, គច្ឆេយ្យំ, គច្ឆេយ្យាម្ហេ។ គមេថ, គមេរំ ឥច្ចាទិ។

កម្មនិ គច្ឆីយេថ, គមីយេថ, គច្ឆីយេរំ, គមីយេរំ ឥច្ចាទិ។ **បរស្សបទត្តេ** គច្ឆីយេយ្យ, គមីយេយ្យ, គម្មេយ្យ, គម្មេយ្យុំ ឥច្ចាទិ។ តថា ឃម្មេ, ឃម្មេយ្យ, ឃម្មេយ្យុំ ឥច្ចាទិ។

សត្តមីវិភត្តិ។

បច្ចុប្បន្នាណត្តិបរិកប្បកាលិកវិភត្តិនយោ។

៤៥៥. ហិយ្យត្តនី អាឩ, ឱត្ថ, អំម្ហា, ត្ថត្ថុំ, សេវ្ហំ, ឥំម្ហសេ។

អាអាទយោ ទ្វាទស **ហិយ្យត្តនី**សញ្ញា ហោន្តិ។

"អប្បច្ចក្ខេ, អតីតេ"តិ ច វត្តតេ។

៤៥៦. ហិយ្យោបភុតិ បច្ចក្ខេ ហិយ្យត្តនី។

ហិយ្យោបភុតិ អតីតេ កាលេ បច្ចក្ខេ វា អប្បច្ចក្ខេ វា **ហិយ្យត្តនី**វិភត្តិ ហោតីតិ ហិយ្យត្តនីបរស្សបទបឋមបុរិសេកវចនំ **អា**។

"ក្វចិ ធាតុ"ឥច្ចាទិតោ "ក្វចិ, ធាតូន"ន្តិ ច វត្តតេ។

៤៥៧. អការាគមោ ហិយ្យត្តនី អជ្ជតនីកាលាតិបត្តីសុ។

ក្វចិ ធាតូនមាទិម្ហិ **អ**ការាគមោ ហោតិ **ហិយ្យត្តនីអជ្ជតនីកាលាតិបត្តិ**ឥច្ចេតាសុ តីសុ វិភត្តីសុ។ កថមយមការាគមោ ធាត្វាទិម្ហីតិ ចេ?

សតិស្សរេបិ ធាត្វន្តេ, បុនការាគមស្សិធ;
និវត្តត្ថា បយោគានុ រោធា ធាត្វាទិតោ អយំ។

អប្បច្ចយវុទ្ធិអវាទេសសរលោបាទិ វុត្តនយមេវ។

អភវា, អភវូ។ អភវោ, "ក្វចិ ធាតូ"តិអាទិនា **ឱ**ការស្ស **អ**អាទេសោ វា, អភវ, អភវត្ថ។ អភវំ, អភវម្ហា។ អភវត្ថ, អភវត្ថុំ។ អភវសេ, អភវវ្ហំ។ អភវឹ, អភវម្ហសេ។

កម្មនិ យប្បច្ចយោ, តយា សុខមន្វភូយត្ថ, **អ**ការាគមាភាវេ អនុភូយត្ថ, "ក្វចិ ធាតូ"តិអាទិនា **ត្ថ**ស្ស **ថា**ទេសោ, អន្វភូយថ, អនុភូយថ, អន្វភូយត្ថុំ, អនុភូយត្ថុំ។ អន្វភូយសេ, អនុភូយសេ, អន្វភូយវ្ហំ, អនុភូយវ្ហំ។ អន្វភូយឹ, អនុភូយឹ, អន្វភូយម្ហសេ, អនុភូយម្ហសេ។ **បរស្សបទត្តេ** អន្វភូយា, អនុភូយា ឥច្ចាទិ។ **ភាវេ** អន្វភូយត្ថ។

តថា សោ ឱទនំ អបចា, បចា, អបចូ, បចូ។ អបចោ, បចោ, អបចត្ថ, បចត្ថ។ អបចំ, បចំ, អបចម្ហា, បចម្ហា។ អបចត្ថ, បចត្ថ, អបចត្ថុំ, បចត្ថុំ។ អបចសេ, បចសេ, អបចវ្ហំ, បចវ្ហំ។ អបចឹ, បចឹ, អបចម្ហសេ, បចម្ហសេ។

កម្មនិ អបច្ចថ, អបច្ចត្ថ, អបច្ចត្ថុំ។ អបច្ចសេ, អបច្ចវ្ហំ។ អបច្ចឹ, អបច្ចម្ហសេ។ អបច្ចា, អបច្ចូ ឥច្ចាទិ។

តថា អគច្ឆា, អគច្ឆូ។ អគច្ឆោ, អគច្ឆ, អគច្ឆត្ថ។ អគច្ឆំ, អគច្ឆម្ហា។ អគច្ឆត្ថ, អគច្ឆត្ថុំ។ អគច្ឆសេ, អគច្ឆវ្ហំ។ អគច្ឆឹ, អគច្ឆម្ហសេ។ អគមា, អគមូ។ អគមោ, អគម, អគមត្ថ។ អគមំ, អគមម្ហា។ អគមត្ថ, អគមត្ថុំ។ អគមសេ, អគមវ្ហំ។ អគមឹ, អគមម្ហសេ។

កម្មនិ អគច្ឆីយត្ថ, គច្ឆីយត្ថ, អគមីយត្ថ, គមីយត្ថ, អគច្ឆីយត្ថុំ, គច្ឆីយត្ថុំ, អគមីយត្ថុំ, គមីយត្ថុំ ឥច្ចាទិ។ តថា អឃម្មា, អឃម្មូ ឥច្ចាទិ។

ហិយ្យត្តនីវិភត្តិ។

៤៥៨. ហិយ្យត្តនី សត្តមី បញ្ចមី វត្តមានា សព្ពធាតុកំ។

ហិយ្យត្តនាទយោ ចតស្សោ វិភត្តិយោ **សព្ពធាតុក**សញ្ញា ហោន្តីតិ ហិយ្យត្តនាទីនំ សព្ពធាតុកសញ្ញត្តា "ឥការាគមោ អសព្ពធាតុកម្ហី"តិ វុត្តោ **ឥ**ការាគមោ ន ភវតិ។

៤៥៩. បរោក្ខា អ ឧ, ឯ ត្ថ, អំ ម្ហ, ត្ថ រេ, ថោ ម្ហេ, តំ ម្ហេ។

អអាទយោ ទ្វាទស **បរោក្ខា**សញ្ញា ហោន្តិ។ អក្ខានំ ឥន្ទ្រិយានំ បរំ បរោក្ខា, តទ្ទីបកត្តា អយំ វិភត្តិ **បរោក្ខា**តិ វុច្ចតិ។

៤៦០. អបច្ចក្ខេ បរោក្ខាតីតេ។

អបច្ចក្ខេ វត្តនោ ឥន្ទ្រិយាវិសយភូតេ អតីតេ កាលេ **បរោក្ខា**វិភត្តិ ហោតិ។ អតិក្កម្ម ឥតោតិ **អតីតោ,** ហុត្វា អតិក្កន្តោតិ អត្ថោ។

ហេដ្ឋា វុត្តនយេន បរោក្ខាបរស្សបទបឋមបុរិសេកវចនំ **អ**។ “ភូ អ”ឥតីធ –

វិបរិណាមេន “ធាតុស្ស”ន្តិ វត្តតេ។

៤៦១. ក្វចាទិវណ្ណានមេកស្សរានំ ទ្វេភាវោ។

ធាតូនមាទិភូតានំ វណ្ណានមេកស្សរានំ ក្វចិ ទ្វេភាវោ ហោតិ។ វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **ក្វចិ**សទ្ទោ, តេន –

ខ ឆ សេសុ បរោក្ខាយំ, ទ្វេភាវោ សព្ពធាតុនំ;
អប្បច្ចយេ ជុហោត្យាទិ-ស្សបិ កិច្ចាទិកេ ក្វចិ។

“ភូ ភូ អ”ឥតីធ –

៤៦២. បុព្ពោព្ភាសោ។

ទ្វេភូតស្ស ធាតុស្ស យោ បុព្ពោ អវយវោ, សោ **អព្ភាស**សញ្ញោ ហោតីតិ អព្ភាសសញ្ញា។

អព្ភាសគ្គហណមនុវត្តតេ។

៤៦៣. អន្តស្សិវណ្ណាការោ វា។

អព្ភាសស្ស អន្តស្ស ឥវណ្ណោ ហោតិ វា, **អ**ការោ ច។ វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ។ តេន –

ខ ឆ សេសុ អវណ្ណស្ស,
ឥការោ សគុបុស្ស ណ្ណិ;
វាស្ស ភូស្ស បរោក្ខាយំ,
អការោ នាបរស្សិមេតិ។

ឩការស្ស **អ**ការោ។

៤៦៤. ទុតិយចតុត្ថានំ បឋមតតិយា។

អព្ភាសគតានំ ទុតិយចតុត្ថានំ វគ្គព្យញ្ជនានំ យថាក្កមំ បឋមតតិយា ហោន្តីតិ **ភ**ការស្ស **ព**ការោ។

៤៦៥. ព្រូភូនមាហភូវា បរោក្ខាយំ។

ព្រូភូឥច្ចេតេសំ ធាតូនំ **អាហភូវ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ បរោក្ខាវិភត្តិយន្តិ **ភូ**សទ្ទស្ស **ភូវ**អាទេសោ, “សរលោបោ មាទេសប្បច្ចយាទិម្ហិ”តិអាទិនា សរលោបាទិ, សោ កិរ រាជា ពភូវ, តេ កិរ ពភូវុ។ ត្វំ កិរ ពភូវេ។

“ធាតូហី”តិ វត្តតេ, សីហគតិយា **ក្វចិ**គ្គហណញ្ច។

៤៦៦. ឥការាគមោ អសព្ពធាតុកម្ហិ។

សព្ពស្មឹ អសព្ពធាតុកម្ហិ បរេ ក្វចិ ធាតូហិ បរោ **ឥ**ការាគមោ ហោតិ។

អសព្ពធាតុកេ ព្យញ្ជ-នាទិម្ហេ វាយមាគមោ;
ក្វចាធិការតោ ព្យញ្ជ-នាទោបិ ក្វចិ នោ សិយា។

ឯត្ថ ច “ន សព្ពធាតុកំ អសព្ពធាតុក”មិតិ កត្វា “ហិយ្យត្តនី សត្តមី បញ្ចមី វត្តមានា សព្ពធាតុក”ន្តិ ហិយ្យត្តនីអាទីនំ សព្ពធាតុកសញ្ញាយ វុត្តត្តា តទញ្ញា ចតស្សោ វិភត្តិយោ អសព្ពធាតុកន្តិ វុច្ចតិ។

តុម្ហេ កិរ ពភូវិត្ថ។ អហំ កិរ ពភូវ, មយំ កិរ ពភូវិម្ហ។ **អត្តនោបទេ** សោ ពភូវិត្ថ, ពភូវិរេ។ ពភូវិត្ថោ, ពភូវិវ្ហោ។ ពភូវិំ, ពភូវិម្ហេ។

កម្មនិ អត្តនោបទេ **ឦ**ការាគម**យ**ប្បច្ចយ**ិ**ការាគមា, អនុពភូវីយិត្ថ, **យ**ប្បច្ចយស្ស អសព្ពធាតុកម្ហិ “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា លោបេ កតេ ឥវណ្ណាគមោ ន ភវតិ, តយា កិរ អនុពភូវិត្ថ, អនុពភូវិរេ ឥច្ចាទិ។ **ភាវេ** ពភូវីយិត្ថ, ពភូវិត្ថ វា។

តថា បបច, បបច្ចូ។ បបចេ, បបចិត្ថ។ បបចំ, បបចិម្ហ។ បបចិត្ថ, បបចិរេ។ បបចិត្ថោ, បបចិវ្ហោ។ បបចឹ, បបចិម្ហេ។

កម្មនិ បបច្ចិត្ថ, បបច្ចិរេ ឥច្ចាទិ។ តថា អបច្ច, អបច្ចូ ឥច្ចាទិ។

គមិម្ហិ “ក្វចាទិវណ្ណាន”ន្តិអាទិនា ទ្វេភាវោ, “បុព្ពោព្ភាសោ”តិ អព្ភាសសញ្ញា។

“អព្ភាសេ”តិ វត្តតេ។

៤៦៧. កវគ្គស្ស ចវគ្គោ។

អព្ភាសេ វត្តមានស្ស **ក**វគ្គស្ស **ច**វគ្គោ ហោតីតិ **វ**ការស្ស **ជ**ការោ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា អនព្ភាសស្ស បឋមបុរិសេកវចនម្ហិ ទីឃោ។ សោ គាមំ ជគាម កិរ, ជគម វា, ជគមុ។ ជគមេ, ជគមិត្ថ។ ជគមំ, ជគមិម្ហ។ ជគមិត្ថ, ជគមិរេ។ ជគមិត្ថោ, ជគមិវ្ហោ។ ជគមឹ, ជគមិម្ហេ។

កម្មនិ ជគមីយិត្ថ, ជគមិត្ថ វា ឥច្ចាទិ។

បរោក្ខាវិភត្តិ។

៤៦៨. អជ្ជតនី ឦ ឧំ, **ឱ ត្ថ, ឥំ ម្ហា, អា ឩ, សេ វ្ហំ, អ** ម្ហេ។

ឦអាទយោ ទ្វាទស **អជ្ជតនី**សញ្ញា ហោន្តិ។ អជ្ជ ភវោ អជ្ជតនោ, តទ្ទីបកត្តា អយំ វិភត្តិ **អជ្ជតនី**តិ វុច្ចតិ។

“អបច្ចក្ខេ, អតីតេ, បច្ចក្ខេ”តិ ច វត្តតេ។

៤៦៩. សមីបេជ្ជតនី។

សមីបេ សមីបតោ បដ្ឋាយ អជ្ជប្បភុតិ អតីតេ កាលេ បច្ចក្ខេ ច អបច្ចក្ខេ ច **អជ្ជតនី**វិភត្តិ ហោតីតិ អជ្ជតនីបរស្សបទបឋមបុរិសេកវចនំ ឦ។

បុរេ វិយ **អ**ការាគមោ, វុទ្ធាទិ ច, “ក្វចិ ធាតុវិភត្តី”តិអាទិនា **ឦម្ហា**ទិវិភត្តីនំ ក្វចិ រស្សត្តំ, **ឱអាអ**វចនានំ **ឥត្ថអ**មាទេសា ច, សរលោបាទិ, សោ អភវិ, អភវី វា, **អ**ការាគមាភាវេ ភវិ។

មជ្ឈេកគតិយា “វា”តិ វត្តតេ។

៤៧០. សព្ពតោ ឱំ ឥំ សុ។

សព្ពេហិ ធាតូហិ ឱំវិភត្តិស្ស **ឥំស្វា**ទេសោ ហោតិ វា។

តេ អភវិំសុ, ភវិំសុ វា, អភវុំ, ភវុំ វា។ ត្វំ អភវិ, ភវិ វា, អភវោ, ភវោ វា, តុម្ហេ អភវិត្ថ, ភវិត្ថ វា, **ឥ**ការាគមោ។ អហំ អភវិំ, ភវិំ វា, មយំ អភវិម្ហ, ភវិម្ហ វា, អភវិម្ហា, ភវិម្ហា វា។ សោ អភវិត្ថ, ភវិត្ថ វា, អភវា, ភវា វា, អភវូ, ភវូ វា។ អភវិសេ, ភវិសេ វា, អភវិវ្ហំ, ភវិវ្ហំ វា។ អភវំ , ភវំ វា, អភវ, ភវ វា, អភវិម្ហេ, ភវិម្ហេ វា។

កម្មនិ យប្បច្ចយលោបេ វុទ្ធិអវាទេសាទិ, សុខំ តយា អនុភវិត្ថ, អន្វភូយិត្ថ, អនុភូយិត្ថ វា ឥច្ចាទិ។ **បរស្សបទត្តេ** តយា អន្វភូយិ, អនុភូយិ, អន្វភូយី, អនុភូយី វា, អន្វភូយីសុ, អនុភូយីសុ, អន្វភូយុំ, អនុភូយុំ។ ត្វំ អន្វភូយិ, អនុភូយិ, តុម្ហេ អន្វភូយិត្ថ, អនុភូយិត្ថ។ អហំ អន្វភូយី, អនុភូយី, មយំ អន្វភូយិម្ហ, អនុភូយិម្ហ, អន្វភូយិម្ហា, អនុភូយិម្ហា វា។ **ភាវេ** អភវិត្ថ, អភូយិត្ថ តយា។

សោ អបចិ, បចិ, អបចី, បចី វា, តេ អបចីសុ, បចីសុ, អបចុំ, បចុំ។ ត្វំ អបចិ, បចិ, អបចោ, បចោ វា, តុម្ហេ អបចិត្ថ, បចិត្ថ។ អហំ អបចី, បចី, មយំ អបចិម្ហ, បចិម្ហ, អបចិម្ហា, បចិម្ហា វា។ សោ អបចិត្ថ, បចិត្ថ, អបចា, បចា វា, អបចូ, បចូ។ អបចិសេ, អបចិវ្ហំ។ អបចំ, បចំ, អបច, បច វា, អបចិម្ហេ, បចិម្ហេ។

កម្មនិ អបច្ចិត្ថ, បច្ចិត្ថ ឥច្ចាទិ។ **បរស្សបទត្តេ** អបច្ចិ, បច្ចិ, អបច្ចី, បច្ចី វា, អបច្ចីសុ, បច្ចីសុ, អបច្ចុំ, បច្ចុំ។ អបច្ចិ, បច្ចិ, អបច្ចោ, បច្ចោ វា, អបច្ចិត្ថ, បច្ចិត្ថ។ អបច្ចី, បច្ចី, អបច្ចិម្ហ, បច្ចិម្ហ, អបច្ចិម្ហា, បច្ចិម្ហា វា។

សោ គាមំ អគច្ឆី, គច្ឆី, អគច្ឆិ, គច្ឆិ វា, តេ អគច្ឆីសុ, គច្ឆីសុ, អគច្ឆុំ, គច្ឆុំ។ ត្វំ អគច្ឆិ, គច្ឆិ, អគច្ឆោ, គច្ឆោ វា, តុម្ហេ អគច្ឆិត្ថ, គច្ឆិត្ថ។ អហំ អគច្ឆី, គច្ឆី, មយំ អគច្ឆិម្ហ, គច្ឆិម្ហ, អគច្ឆិម្ហា, គច្ឆិម្ហា វា។

“ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា អជ្ជតនិម្ហិ គមិស្ស **ច្ឆ**ស្ស ក្វចិ **ញ្ឆា**ទេសោ, អគញ្ឆិ, គញ្ឆិ, អគញ្ឆី, គញ្ឆី វា, តេ អគញ្ឆីសុ , គញ្ឆីសុ, អគញ្ឆុំ, គញ្ឆុំ។ ត្វំ អគញ្ឆិ, គញ្ឆិ, អគញ្ឆោ, គញ្ឆោ វា, តុម្ហេ អគញ្ឆិត្ថ, គញ្ឆិត្ថ។ អហំ អគញ្ឆី, គញ្ឆី, មយំ អគញ្ឆិម្ហ, គញ្ឆិម្ហ, អគញ្ឆិម្ហា, គញ្ឆិម្ហា វា។

ច្ឆាទេសាភាវេ សោ អគមិ, គមិ, អគមី, គមី វា, “ករស្ស កាសត្តមជ្ជតនិម្ហី”តិ ឯត្ថ **ភាវ**និទ្ទេសេន, “សត្តមជ្ជតនិម្ហី”តិ យោគវិភាគេន វា **សា**គមេ “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា ព្យញ្ជនតោ **អា**ការាគមោ, អគមាសិ, ឱំវចនស្ស ក្វចិ **អំស្វា**ទេសោ, **ឧ**ចាគមោ **ត្ថម្ហេ**សុ ក្វចិ, អគមីសុ, គមីសុ, អគមំសុ, គមំសុ, អគមុំ, គមុំ, ត្វំ អគមិ, គមិ, អគមោ, គមោ វា, អគមិត្ថ, គមិត្ថ, អគមុត្ថ, គមុត្ថ។ អហំ អគមី, គមី, អគមិម្ហ, គមិម្ហ, អគមុម្ហ, គមុម្ហ, អគមិម្ហា, គមិម្ហា វា។

“ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា គមិស្ស អជ្ជតនិម្ហិ **គា**ទេសោ ច, សោ អជ្ឈគា, បរលោបោ, តេ អជ្ឈគុំ។ ត្វំ អជ្ឈគោ, តុម្ហេ អជ្ឈគុត្ថ។ អហំ អជ្ឈគី, មយំ អជ្ឈគុម្ហ។

អត្តនោបទេ សោ អគច្ឆិត្ថ, គច្ឆិត្ថ, អគញ្ឆិត្ថ, គញ្ឆិត្ថ ឥច្ចាទិ។ **ច្ឆា**ទេសាភាវេ សោ អគមិត្ថ, គមិត្ថ, អគមា, គមា, តេ អគមូ, គមូ, អជ្ឈគូ, អគូ។ ត្វំ អគមិសេ, គមិសេ, អគមិវ្ហំ, គមិវ្ហំ។ អហំ អគមំ, គមំ, អគម, គម, អជ្ឈគំ វា, អគមិម្ហេ, គមិម្ហេ។

កម្មេ គាមោ អគច្ឆីយិត្ថ តេន, គច្ឆីយិត្ថ, អគញ្ឆីយិត្ថ, គញ្ឆីយិត្ថ, អគមីយិត្ថ, គមីយិត្ថ, អគមិត្ថ, គមិត្ថ ឥច្ចាទិ។ **បរស្សបទត្តេ** អគច្ឆីយិ, គច្ឆីយិ វា, អគមីយិ, គមីយិ វា, អគច្ឆីយុំ, អគមីយុំ វា។ តថា អឃម្មីយិ, អឃម្មីយីសុ ឥច្ចាទិ។

“ហិយ្យត្តនី, អជ្ជតនី”តិ ច វត្តតេ។

៤៧១. មាយោគេ សព្ពកាលេ ច។

យទា**មា**យោគោ, តទា **ហិយ្យត្តនជ្ជតនី**វិភត្តិយោ សព្ពកាលេបិ ហោន្តិ, **ចស**ទ្ទេន **បញ្ចមី** ច។ មា ភវតិ, មា ភវា, មា ភវិស្សតីតិ វា អត្ថេ ហិយ្យត្តនជ្ជតនីបញ្ចមី វិភត្តិយោ, សេសំ នេយ្យំ, សោ មា ភវា, មា ភវី, មា តេ ភវន្តន្តរាយា។ មា បចា, មា បចី, មា បចតុ។ មា គច្ឆា, មា គច្ឆី, មា គច្ឆតុ។ មា កញ្ចិ បាបមាគមា, មា អគមិ, មា គមា, មា គមី, មា គមេតុ។ ត្វំ មា គច្ឆោ, មា គច្ឆិ, មា គច្ឆាហិ ឥច្ចាទិ។

អតីតកាលិកវិភត្តិ។

៤៧២. ភវិស្សន្តី ស្សតិ ស្សន្តិ, ស្សសិ ស្សថ, ស្សាមិស្សាម, ស្សតេ ស្សន្តេ, ស្សសេ ស្សវ្ហេ, ស្សំស្សាម្ហេ។

ស្សត្យាទីនំ ទ្វាទសន្នំ វចនានំ **ភវិស្សន្តី**សញ្ញា ហោតិ។ ភវិស្សតីតិ ភវិស្សន្តោ, តំកាលទីបកត្តា អយំ វិភត្តិ **ភវិស្សន្តី**តិ វុច្ចតិ។

៤៧៣. អនាគតេ ភវិស្សន្តី។

អនាគតេ កាលេ **ភវិស្សន្តី**វិភត្តិ ហោតិ។

> អតីតេបិ ភវិស្សន្តី, តំកាលវចនិច្ចយា;
> “អនេកជាតិសំសារំ, សន្ធាវិស្ស”ន្តិអាទិសុ។

ន អាគតោ **អនាគតោ,** បច្ចយសាមគ្គិយំ សតិ អាយតឹ ឧប្បជ្ជនារហោតិ អត្ថោ, **ឥ**ការាគមោ, វុទ្ធិ**អវា**ទេសា, សរលោបាទិ ច។

ភវិស្សតិ, ភវិស្សន្តិ។ ភវិស្សសិ, ភវិស្សថ។ ភវិស្សាមិ, ភវិស្សាម។ ភវិស្សតេ, ភវិស្សន្តេ។ ភវិស្សសេ, ភវិស្សវ្ហេ។ ភវិស្សំ, ភវិស្សាម្ហេ។

កម្មេ យប្បច្ចយលោបោ, សុខំ តយា អនុភវិស្សតេ, អនុភវិស្សន្តេ។ អនុភវិស្សសេ, អនុភវិស្សវ្ហេ។ អនុភវិស្សំ, អនុភវិស្សាម្ហេ។ **បរស្សបទត្តេ** អនុភវិស្សតិ ទេវទត្តេន, អនុភវិស្សន្តិ ឥច្ចាទិ។ **ភាវេ** ភវិស្សតេ តេន, **យ**ប្បច្ចយលោបាភាវេ អនុភូយិស្សតេ, អនុភូយិស្សន្តេ ឥច្ចាទិ។ **ភាវេ** ភូយិស្សតេ។

តថា បចិស្សតិ, បចិស្សន្តិ។ បចិស្សសិ, បចិស្សថ។ បចិស្សាមិ, បចិស្សាម។ បចិស្សតេ, បចិស្សន្តេ។ បចិស្សសេ, បចិស្សវ្ហេ។ បចិស្សំ, បចិស្សាម្ហេ។

កម្មេ បច្ចិស្សតេ ឱទនោ ទេវទត្តេន, បច្ចិស្សន្តេ ឥច្ចាទិ។ **បរស្សបទត្តេ** បច្ចិស្សតិ, បច្ចិស្សន្តិ។ បច្ចិស្សសិ, បច្ចិស្សថ។ បច្ចិស្សាមិ, បច្ចិស្សាម។

គច្ឆិស្សតិ, គច្ឆិស្សន្តិ។ គច្ឆិស្សសិ, គច្ឆិស្សថ។ គច្ឆិស្សាមិ, គច្ឆិស្សាម។ គច្ឆិស្សតេ, គច្ឆិស្សន្តេ។ គច្ឆិស្សសេ, គច្ឆិស្សវ្ហេ។ គច្ឆិស្សំ, គច្ឆិស្សាម្ហេ។ សោ សត្ថុំ គមិស្សតិ, គមិស្សន្តិ។ គមិស្សសិ, គមិស្សថ។ គមិស្សាមិ, គមិស្សាម ឥច្ចាទិ។

កម្មេ គច្ឆីយិស្សតេ, គច្ឆីយិស្សន្តេ។ គច្ឆីយិស្សតិ, គច្ឆីយិស្សន្តិ វា, គមីយិស្សតេ, គមីយិស្សន្តេ។ គមីយិស្សតិ, គមីយិស្សន្តិ វា ឥច្ចាទិ។ **យ**ប្បច្ចយលោបេ គមិស្សតេ , គមិស្សន្តេ។ គមិស្សតិ, គមិស្សន្តិ វា។ តថា យម្មិស្សតិ, យម្មិស្សន្តិ ឥច្ចាទិ។

ភវិស្សន្តីវិភត្តិ។

៤៨៤. កាលាតិបត្តិ ស្សា ស្សំសុ, ស្សេ ស្សថ, ស្សំស្សាម្ហា, ស្សថ ស្សិំសុ, ស្សសេ ស្សវ្ហេ, ស្សិំស្សាម្ហសេ។

ស្សាទីនំ ទ្វាទសន្នំ **កាលាតិបត្តិ**សញ្ញា ហោតិ។ កាលស្ស អតិបតនំ កាលាតិបត្តិ, សា បន វិរុទ្ធបច្ចយូបនិបាតតោ, ការណវេកល្លតោ វា ក្រិយាយ អនភិនិព្ពត្តិ, តទ្ទីបកត្តា អយំ វិភត្តិ **កាលាតិបត្តី**តិ វុច្ចតិ។

៤៧៥. ក្រិយាតិបន្នេតីតេ កាលាតិបត្តិ។

ក្រិយាតិបន្នមត្ថេ អតីតេ កាលេ **កាលាតិបត្តិ**វិភត្តិ ហោតិ។ ក្រិយាយ អតិបតនំ **ក្រិយាតិបន្នំ**, តំ បន សាធកសត្តិវិរហេន ក្រិយាយ អច្ចន្តានុប្បត្តិ។ ឯត្ថ ច កិញ្ចាបិ ន ក្រិយា អតីតសទ្ទេន វោហរិតព្ពា, តថាបិ តក្កិរិយុប្បត្តិប្បដិពន្ធករក្រិយាយ កាលភេទេន អតីតវោហារោ លព្ភតេវាតិ ទដ្ឋព្ពំ។

កាលាតិបត្តិបរស្សបទបឋមបុរិសេកវចនំ **ស្សា**, **អ**ការិកាវាគមា, វុទ្ធិ**អវា**ទេសា ច, "ភូចិ ធាតូ"តិអាទិនា **ស្សា ស្សាម្ហា**វិភត្តីនំ ភូចិ រស្សត្តំ, **ស្សេ**វចនស្ស ច **អ**ត្តំ។

សោ ចេ បឋមវយេ បព្ពជ្ជំ អលភិស្ស, អរហា អភវិស្ស, ភវិស្ស, អភវិស្សា, ភវិស្សាវា, តេ ចេ តំ អលភិស្សំសុ, អរហន្តោ អភវិស្សំសុ, ភវិស្សំសុ។ ឯវំ ត្វំ អភវិស្ស, ភវិស្ស, អភវិស្សេ វា, តុម្ហេ អភវិស្សថ, ភវិស្សថ។ អហំ អភវិស្សំ, ភវិស្សំ, មយំ អភវិស្សម្ហ, ភវិស្សម្ហ, អភវិស្សាម្ហា, ភវិស្សាម្ហា វា។ សោ អភវិស្សថ, អភវិស្សិសុ។ អភវិស្សសេ, អភវិស្សវ្ហេ។ អភវិស្សឹ, អភវិស្សាម្ហសេ។

កម្មេ អន្វភវិស្សថ, អន្វភវិស្សិសុ។ អន្វភូយិស្សថ វា ឥច្ចាទិ។ **បរស្សបទត្តេ** អន្វភវិស្ស, អន្វភវិស្សំសុ។ អន្វភូយិស្ស វា ឥច្ចាទិ។ **ភាវេ** អភវិស្សថ ទេវទត្តេន, អភូយិស្សថ។

តថា សោ ចេ តំ ធនំ អលភិស្ស, ឱទនំ អបចិស្ស, បចិស្ស, អបចិស្សា, បចិស្សា វា, អបចិស្សំសុ, បចិស្សំសុ។ អបចិស្ស, បចិស្ស, អបចិស្សេ, បចិស្សេ វា, អបចិស្សថ, បចិស្សថ។ អបចិស្សំ, បចិស្សំ, អបចិស្សម្ហ, បចិស្សម្ហ, អបចិស្សាម្ហា, បចិស្សាម្ហា វា។ អបចិស្សថ, បចិស្សថ, អបចិស្សិសុ, បចិស្សិសុ។ អបចិស្សសេ, បចិស្សសេ, អបចិស្សវ្ហេ, បចិស្សវ្ហេ។ អបចិស្សឹ, បចិស្សឹ, អបចិស្សាម្ហសេ, បចិស្សាម្ហសេ។

កម្មេ អបចិស្សថ ឱទនោ ទេវទត្តេន, អបចិស្សិសុ។ **យ**ប្បច្ចយលោបាភាវេ អបចីយិស្សថ ឥច្ចាទិ។ **បរស្សបទត្តេ** អបច្ចិស្ស តេន, បច្ចិស្ស, អបច្ចិស្សា, បច្ចិស្សា វា, អបច្ចិស្សំសុ, បច្ចិស្សំសុ ឥច្ចាទិ។

សោ អគច្ឆិស្ស, គច្ឆិស្ស, អគច្ឆិស្សា, គច្ឆិស្សាវា, អគច្ឆិស្សំសុ, គច្ឆិស្សំសុ។ ត្វំ អគច្ឆិស្ស, គច្ឆិស្ស, អគច្ឆិស្សេ, គច្ឆិស្សេ វា, អគច្ឆិស្សថ, គច្ឆិស្សថ។ អគច្ឆិស្សំ, គច្ឆិស្សំ, អគច្ឆិស្សម្ហ, គច្ឆិស្សម្ហ, អគច្ឆិស្សាម្ហា, គច្ឆិស្សាម្ហា វា។ អគមិស្ស, គមិស្ស, អគមិស្សា, គមិស្សា វា, អគមិស្សំសុ, គមិស្សំសុ។ អគមិស្ស, គមិស្ស, អគមិស្សេ វា, អគមិស្សថ, គមិស្សថ។ អគមិស្សំ , គមិស្សំ, អគមិស្សម្ហ, គមិស្សម្ហ, អគមិស្សាម្ហា, គមិស្សាម្ហា វា។ អគច្ឆិស្សថ, គច្ឆិស្សថ វា ឥច្ចាទិ។

កម្មេ អគច្ឆីយិស្សថ, អគមីយិស្សថ, អគច្ឆីយិស្ស, អគមីយិស្សឥច្ចាទិ។ តថា អយម្ហិស្សា, អយម្ហិស្សំសុ ឥច្ចាទិ។

កាលាតិបត្តិវិភត្តិ។

បញ្ចមី សត្តមី វត្ត-មានា សម្បតិនាគតេ;
ភវិស្សន្តី បរោក្ខាទី, ចតស្សោតីតកាលិកា។

ឆកាលិកវិភត្តិវិធានំ។

វិករណវិធាន

ឥសុ ឥច្ឆាកន្តីសុ, បុរេ វិយ ធាត្វន្តលោបោ, **ត្យា**ទ្យុប្បត្តិ, **អ**ប្បច្ចយោ ច។

"ធាតូន"ន្តិ វត្តមានេ –

៤៧៦. ឥសុយមូនមន្តោ ច្ឆោ វា។

ឥសុយមុឥច្ចេតេសំ ធាតូនំ អន្តោ **ច្ឆោ** ហោតិ វា។ វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ, "អន្តោ ច្ឆោ វា"តិ យោគ វិភាគេន **អាស**ស្សាបិ។ សោ សត្ថំ ឥច្ឆតិ, ឥច្ឆន្តិ។ ឥច្ឆសិ, ឥច្ឆថ។ ឥច្ឆាមិ, ឥច្ឆាម។ **ច្ឆា**ទេសាភាវេ អ សំយោគន្តត្តា "អញ្ញេសុ ចា"តិ វុទ្ធិ, ឯសតិ, ឯសន្តិ ឥច្ចាទិ។

កម្មេ អត្តនោបទស្ស យេក្យយេន បរស្សបទត្តមេវ បយោជីយតិ, តេន ចេត្ថ អត្តនោបទេ រូបានិ សង្ខិបិស្សាម។ សោ ឥច្ឆីយតិ, ឯសីយតិ, ឥស្សតេ, ឥស្សតិ, **យ**ការស្ស បុព្វរូបត្តំ។ តថា ឥច្ឆតុ, ឯសតុ។ ឥច្ឆេយ្យ, ឯសេយ្យ។ បរោក្ខាហិយ្យត្តនីសុ បន រូបានិ សព្ពត្ថ បយោគមនុគម្ម បយោជេតព្ពានិ, ឥច្ឆិ, ឯសិ។ ឥច្ឆិស្សតិ, ឯសិស្សតិ។ ឥច្ឆិស្សា, ឯសិស្សា ឥច្ចាទិ។

យមុ ឧបរមេ, **និ**បុព្វោ, **ច្ឆា**ទេសោ ច។ និយច្ឆតិ, និយច្ឆន្តិ។ និយមតិ, និយមន្តិ។ **សំ**បុព្វោ "សយេ ចា"តិ **ញ**ត្តំ, ទ្វិត្តញ្ច។ សញ្ញមតិ, សញ្ញមន្តិ។

កម្មេ និយច្ឆីយតិ, និយមីយតិ, និយម្មតិ, សញ្ញមីយតិ វា។ តថា និយច្ឆតុ, សញ្ញមតុ។ និយច្ឆេយ្យ, សញ្ញមេយ្យ។ និយច្ឆិ, សញ្ញមិ។ និយច្ឆិស្សតិ, សញ្ញមិស្សតិ។ និយច្ឆិស្ស, សញ្ញមិស្ស ឥច្ចាទិ។

អាស ឧបវេសនេ, យោគវិភាគេន **ច្ឆា**ទេសោ, រស្សត្តំ។ អច្ឆតិ, អច្ឆន្តិ។ អច្ឆសិ, អច្ឆថ។ អច្ឆាមិ, អច្ឆាម។ អញ្ញត្រ **ឧប**បុព្វោ ឧបាសតិ, ឧបាសន្តិ។ អច្ឆីយតិ, ឧបាសីយតិ។ អច្ឆតុ, ឧបាសតុ។ អច្ឆេយ្យ, ឧបាសេយ្យ។ អច្ឆិ, ឧបាសិ។ អច្ឆិស្សតិ, ឧបាសិស្សតិ។ អច្ឆិស្ស, ឧបាសិស្ស ឥច្ចាទិ។

លភ លាភេ, លភតិ, លភន្តិ។ លភសិ, លភថ។ លភាមិ, លភាម។ លភតេ, លភន្តេ។ លភសេ, លភវ្ហេ។ លភេ, លភាម្ហេ។

កម្មេ យការស្ស បុព្វរូបត្តេ កតេ "ក្វចិ ធាតូ"តិអាទិនា បុរិម**ភ**ការស្ស **ព**ការោ, លព្ភតេ, លព្ភន្តេ។ លព្ភតិ, លព្ភន្តិ។ លព្ភតំ, លព្ភតុ។ លព្ភេ, លព្ភេយ្យ។

អជ្ជតនិម្ហិ "វា, អន្តលោបោ"តិ ច វត្តមានេ –

៤៧៧. លភស្មា ឦ ឥំនំ ត្ថត្ថំ។

លភឥច្ចេតស្មា ធាតុតោ បរេសំ ឦឥំនំ វិភត្តីនំ **ត្ថ ត្ថំ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ វា, ធាត្វន្តស្ស លោបោ ច។ អលត្ថ, អលភិ, លភិ, អលភឹសុ, លភឹសុ។ អលភោ, លភោ, អលភិ, លភិ, អលភិត្ថ, លភិត្ថ។ អលត្ថំ, អលភឹ, លភឹ, អលភិម្ហ, លភិម្ហ ឥច្ចាទិ។

ភវិស្សន្តិម្ហិ "ករស្ស សប្បច្ចយស្ស កាហោ"តិ ឯត្ថ **សប្បច្ចយ**គ្គហណេន **វច មុច ភុជា**ទិតោ **ស្សស្សខា**ទេសោ, **វស ឆិទ លភា**ទិតោ **ឆា**ទេសោ ច វា ហោតីតិ **ស្សស្ស ឆា**ទេសោ, "ព្យញ្ជនន្តស្ស ចោ ឆប្បច្ចយេសុ ចា"តិ ធាត្វន្តស្ស **ច**ការោ, លច្ឆតិ, លច្ឆន្តិ។ លច្ឆសិ, លច្ឆថ។ លច្ឆាមិ, លច្ឆាម។ **ឆា**ទេសាភាវេ លភិស្សតិ, លភិស្សន្តិ។ លភិស្សសិ, លភិស្សថ។ លភិស្សាមិ, លភិស្សាម ឥច្ចាទិ។ អលភិស្ស, អលភិស្សំសុ ឥច្ចាទិ។

វច វិយត្តិយំ វាចាយំ, វចតិ, វចន្តិ។ វចសិ, វចថ។ វចាមិ, វចាម។

កម្មេ អត្តនោបទេ, **យ**ប្បច្ចយេ ច កតេ –

៤៧៨. វច វស វហាទីនមុការោ វស្ស យេ។

វច វស វហឥច្ចេវមាទីនំ ធាតូនំ **វ**ការស្ស **ឧ**ការោ ហោតិ **យ**ប្បច្ចយេ បរេ, **អាទិ**សទ្ទេន **វឡ្ហ**ស្ស ច។ "វស្ស អវ"ឥតិ សមាសេន ទុតិយញ្ចេត្ថ **វ**គ្គហណំ ឥច្ឆិតព្វំ, តេន **អ**ការស្សបិ **ឧ**ការោ ហោតិ, បុរិមបក្ខេ បរលោបោ។ "តស្ស ចវគ្គ"ឥច្ចាទិនា សធាត្វន្តស្ស **យ**ការស្ស **ច**ការោ, ទ្វិត្តំ។ ឧច្ចតេ, ឧច្ចន្តេ។ វុច្ចតេ, វុច្ចន្តេ។ វុច្ចតិ, វុច្ចន្តិ វា ឥច្ចាទិ។ តថា វចតុ, វុច្ចតុ។ វចេយ្យ, វុច្ចេយ្យ។ អវចា, អវច្ចា, អវចូ, អវច្ចូ។ អវច, អវចោ, អវចុត្ថ។ អវចំ, អវចំ, អវចម្ហា។ អវចុត្ថ ឥច្ចាទិ។

៤៧៩. វចស្សជ្ជតនិម្ហិ មការោ ឱ។

វចឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស **អ**ការោ **ឱ**ត្តមាបជ្ជតេ អជ្ជតនិម្ហិ វិភត្តិម្ហិ។ អវោចិ, អវោចុំ។ អវោចោ, អវោចុត្ថ។ អវោចឹ, អវោចុម្ហ, **ឧ**ការាគមោ។ អវោច, វស្សត្តំ, អវោចុ ឥច្ចាទិ។ អវុច្ចិត្ថ។

ភវិស្សន្តិម្ហិ **សប្បច្ចយ**គ្គហណេន **ស្សស្ស ខា**ទេសោ, “ព្យញ្ជនន្តស្សា”តិ វត្តមានេ “កោ ខេ ចា”តិ ធាត្វន្តស្ស **កា**ទេសោ, វក្ខតិ, វក្ខន្តិ។ វក្ខសិ, វក្ខថ។ វក្ខាមិ, វក្ខាម ឥច្ចាទិ។

វស និវាសេ, វសតិ, វសន្តិ។

កម្មេ ឧត្តំ, បុព្ពរូបត្តញ្ច វុស្សតិ, វុស្សន្តិ ឥច្ចាទិ។ វសតុ។ វសេយ្យ។ អវសិ, វសិ។

ភវិស្សន្តិយំ **ស្សស្ស ឆា**ទេសោ, ធាត្វន្តស្ស **ច**ការោ ច, វច្ឆតិ, វច្ឆន្តិ។ វច្ឆសិ, វច្ឆថ។ វច្ឆាមិ, វច្ឆាម។ វសិស្សតិ, វសិស្សន្តិ។ អវសិស្ស, អវសិស្សំសុ។

តថា **វុទ** អស្សុវិមោចនេ, រោទតិ, រុច្ឆតិ។ រោទិស្សតិ ឥច្ចាទិ។

កុស អក្កោសេ, **អា**បុព្ពោ ទ្វិត្តរស្សត្តានិ, **អ**ប្បច្ចយវុទ្ធិយោ ច។ អក្កោសតិ។ អក្កោសតុ។ អក្កោសេយ្យ។

“អន្តលោបោ”តិ វត្តតេ, មណ្ឌូកគតិយា “វា”តិ ច។

៤៨០. កុសស្មា ទី ច្ឆិ។

កុស ឥច្ចេតស្មា ធាតុតោ ព្លវិភត្តិស្ស **ច្ឆិ**អាទេសោ ហោតិ, ធាត្វន្តស្ស លោបោ ច។ អក្កោច្ឆិ មំ, អក្កោសិ វា។ អក្កោសិស្សតិ។ អក្កោសិស្ស ឥច្ចាទិ។

វហ បាបុណនេ, វហតិ, វហន្តិ។

កម្មេ អត្តនោបទេ, **យ**ប្បច្ចយេ ច កតេ –

“យេ”តិ វត្តតេ។

៤៨១. ហ វិបរិយយោ លោ វា។

ហការស្ស វិបរិយយោ ហោតិ **យ**ប្បច្ចយេ បរេ, **យ**ប្បច្ចយស្ស ច **ល**ការោ ហោតិ វា។ ववត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ, តេន “គយ្ហតី”តិអាទីសុ **ល**ត្តំ ន ហោតិ, និមិត្តភូតស្ស **យ**ការស្សេវេតំ **ល**ត្តំ, “វចវស”ឥច្ចាទិនា ឧត្តំ។ វុយ្ហតិ, វុល្ហតិ, វុយ្ហន្តិ។ វហតុ, វុយ្ហតុ។ វហេយ្យ, វុយ្ហេយ្យ។ អវហី, អវុយ្ហិត្ថ, អវហិត្ថ។ អវហិស្សតិ, វុយ្ហិស្សតិ។ អវហិស្ស, អវុយ្ហិស្ស ឥច្ចាទិ។

ជរ វយោហានិម្ហិ។

៤៨២. ជរមរានំ ជីរជីយ្យមីយ្យា វា។

ជរមរ ឥច្ចេតេសំ ធាតូនំ **ជីរជីយ្យមីយ្យា**ទេសា ហោន្តិ វា, សរលោបាទិ។ ជីរតិ, ជីរន្តិ។ ជីយ្យតិ, ជីយ្យន្តិ។ “ក្វចា”ទិសុត្តេន ឯកយការស្ស ក្វចិ លោបោ ហោតិ។ ជីយតិ, ជីយន្តិ។

កម្មេ ជីរិយតិ, ជីរិយន្តិ។ ជីយិយ្យតិ, ជីយិយ្យន្តិ។ ជីរតុ, ជីយ្យតុ។ ជីរេយ្យ, ជីយ្យេយ្យ។ អជីរី, ជីរី, ជីយ្យី។ ជីរិស្សតិ, ជីយ្យិស្សតិ។ អជីរិស្ស, អជីយ្យិស្ស។

មរ បាណចាគេ, **មីយ្យា**ទេសោ, មីយ្យតិ, មីយ្យន្តិ។ មីយតិ, មីយន្តិ វា។ មរតិ, មរន្តិ ឥច្ចាទិ។

ទិស បេក្ខណេ។

៤៨៣. ទិសស្ស បស្ស ទិស្ស ទក្ខា វា។

ទិសឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស **បស្ស ទិស្ស ទក្ខ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ វា។ វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ, តេន **ទិស្សា**ទេសោ កម្មនិ សព្ពធាតុកេ ឯវ។ បស្សតិ, បស្សន្តិ។ ទក្ខតិ, ទក្ខន្តិ។

កម្មនិ យការលោបោ, ទិស្សតេ, ទិស្សន្តេ។ ទិស្សតិ, ទិស្សន្តិ។ វិបស្សីយតិ, ទក្ខីយតិ។ បស្សតុ, ទក្ខតុ, ទិស្សតុ។ បស្សេយ្យ, ទក្ខេយ្យ, ទិស្សេយ្យ។

ហិយ្យត្តនិយំ "ក្វចិ ធាតូ"តិអាទិនា ធាតុឥការស្ស **អ**ត្តំ, អទ្ទសា, អទ្ទស។ **កម្មនិ** អទិស្ស។

តថា អបស្សិ, បស្សិ, អបស្សីសុ, បស្សីសុ។ អបស្សិ, បស្សិ, អបស្សិត្ថ, បស្សិត្ថ។ អបស្សឹ, បស្សឹ, អបស្សិម្ហ, បស្សិម្ហ។ អទ្ទសិ, ទសិ, អទ្ទសំសុ, ទសំសុ។ **កម្មនិ** អទិស្សំសុ។ អទ្ទក្ខិ, អទ្ទក្ខីសុ។

បស្សិស្សតិ, បស្សិស្សន្តិ។ "ភវិស្សន្តិម្ហិ ស្សស្ស ចា"តិ យោគវិភាគេន **ស្ស**ស្ស លោបោ, **ឥ**ការាគមោ ច, ទក្ខិតិ, ទក្ខិន្តិ។ លោបាភាវេ ទក្ខិស្សតិ, ទក្ខិស្សន្តិ។ អបស្សិស្ស, អទក្ខិស្ស ឥច្ចាទិ។

សទ វិសរណគត្យាវសាទនេសុ។

"សព្ពត្ថា"តិ វត្តតេ, មណ្ឌូកគតិយា "ក្វចី"តិ ច។

៤៨៤. សទស្ស សីទត្តំ។

សទឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស **សីទា**ទេសោ ហោតិ សព្ពត្ថ វិភត្តិប្បច្ចយេសុ ក្វចិ។ សេសំ នេយ្យំ។ និសីទតិ, និសីទន្តិ។ **ភាវេ** និសជ្ជតេ, ឥធ ក្វចាធិការេន **សីទា**-ទេសោ ន ភវតិ។ និសីទតុ។ និសីទេ។ និសីទិ។ និសីទិស្សតិ។ និសីទិស្ស ឥច្ចាទិ។

យជ ទេវបូជាសង្គតិករណទានេសុ។ យជតិ, យជន្តិ។

កម្មនិ "យម្ហី"តិ វត្តតេ។

៤៨៥. យជស្សាទិស្សិ។

យជឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស អាទិស្ស **យ**ការស្ស **ឥ**ការាទេសោ ហោតិ **យ**ប្បច្ចយេ បរេ, សរលោបោ។ ឥជ្ជតេ មយា ពុទ្ធោ។ តថា យជតុ, ឥជ្ជតំ។ យជេ, ឥជ្ជេថ។ យជិ, ឥជ្ជិត្ថ។ យជិស្សតិ, ឥជ្ជិស្សតេ។ យជិស្ស, ឥជ្ជិស្សថ ឥច្ចាទិ។

វទ វិយត្តិយំ វាចាយំ, **ត្យា**ទ្យុប្បត្តិ, **អ**ប្បច្ចយោ ច។

"វា"តិ វត្តតេ។

៤៨៦. វទស្ស វជ្ជំ។

វទឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស សព្ពស្ស **វជ្ជា**ទេសោ ហោតិ វា សព្ពាសុ វិភត្តីសុ។ វិភត្យាធិការត្តា ចេត្ថ សព្ពាសូតិ អត្ថោ សិទ្ធំ។

"វា"តិ វត្តតេ។

៤៨៧. លោបញ្ចេត្តមការោ។

ភូវាទិតោ បរោ **អ**ប្បច្ចយោ **ឯត្ត**មាបជ្ជតេ, លោបញ្ច វា។ វិករណការិយវិធិប្បករណតោ ចេត្ថ **អ**ការោតិ **អ**ប្បច្ចយោ គយ្ហតិ។

ភូវាទិតោ ជុហោត្យាទិ-តោ ច **អ**ប្បច្ចយោ បរោ;

លោបមាបដ្ឋេតេ នាញ្ញោ, វវត្ថិតវិភាសតោតិ។

អប្បច្ចយស្ស **ឯ**ការោ, សរលោបាទិ, វជ្ជេតិ, វទេតិ, វទតិ, **អន្តិ**ម្ហិ –

៤៨៨. ក្វចិ ធាតុវិភត្តិប្បច្ចយានំ ទីឃវិបរីតាទេសលោបាគមា ច។

ឥធ ធាត្វាធិការេ អាខ្យាតេ, កិតកេ ច អវិហិតលក្ខណេសុ បយោគេសុ ក្វចិ ធាតូនំ, ត្យាទិវិភត្តីនំ, ធាតុវិហិតប្បច្ចយានញ្ច ទីឃតព្ពិបរីតអាទេសលោបាគមឥច្ចេតានិ ការិយានិ ជិនវចនានុរូបតោ ភវន្តិ។ តត្ថ –

នាម្ហិ រស្សោ កិយាទីនំ, សំយោគេ ចញ្ចធាតុនំ;
អាយូនំ វា វិភត្តីនំ, ម្ហា, ស្មាន្តស្ស ច រស្សតា។

គមិតោ ច្ឆស្ស ញ្ឆោ វាស្ស, គមិស្សដ្ឋតនិម្ហិ គា;
ឧចាគមោ វា ត្ថម្ហេសុ, ធាតូនំ យម្ហិ ទីឃតា។

ឯយ្យេយ្យាសេយ្យាមេត្តញ្ច, វា ស្សេស្សេត្តញ្ច បាបុណេ;
ឱការា អត្តមិត្តញ្ច, អាត្ថា បប្បោន្តិ វា ត្ថថេ។

តថា ព្រូតោតិ អន្តីនំ, អឌ វាហ ច ធាតុយា;
បរោក្ខាយ វិភត្តិម្ហិ, អនព្ភាសស្ស ទីឃតា។

សំយោគន្តោ អការេត្ថ, វិភត្តិប្បច្ចយាទិ តុ;
លោប មាបដ្ឋេតេ និច្ច-មេការោការតោ បរោតិ។

ឯការតោ បរស្ស **អន្តិអ**ការស្ស លោបោ, វជ្ជេន្តិ, វទេន្តិ, វទន្តិ។ វជ្ជេសិ, វទេសិ, វទសិ, វជ្ជេថ, វទេថ, វទថ។ វជ្ជេមិ, វជ្ជាមិ, វទេមិ, វទាមិ, វជ្ជេម, វទេម, វជ្ជាម, វទាម។

កម្មនិ វជ្ជីយតិ, វជ្ជីយន្តិ។ វជ្ជតិ, វជ្ជន្តិ។ វទីយតិ វា។ វជ្ជេតុ, វទេតុ, វទតុ។ វជ្ជេ, វជ្ជេយ្យ, វទេ, វទេយ្យ, វជ្ជេយ្យុំ, វទេយ្យុំ។ វជ្ជេយ្យាសិ, វជ្ជេសិ, វទេយ្យាសិ។ អវទិ, វទិ, វទីសុ។ វទិស្សតិ, វទិស្សន្តិ។ អវទិស្ស ឥច្ចាទិ។

កមុ បទវិក្ខេបេ, **អ**ប្បច្ចយេ កតេ "ក្វចាទិវណ្ណានមេកស្សរានំ ទ្វេភាវោ"តិ ទ្វិត្តំ, **ក**វគ្គស្ស **ច**វគ្គោ។

អព្ភាសគ្គហណមន្តគ្គហណំ, **វា**គ្គហណញ្ច វត្តតេ។

៤៨៩. និគ្គហីតញ្ច។

អព្ភាសន្តេ **និគ្គហីត**ញ្ចាគមោ ហោតិ វា។ វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ, តេន **កមា**ទីនមេវេតំ។ ចង្កមតិ, ចង្កមន្តិ ឥច្ចាទិ។ កមតិ, កមន្តិ ឥច្ចាទិ។

ចល កម្បនេ, ចញ្ចលតិ, ចលតិ។

ចល ទលនេ, ទទ្ទល្លតិ។

ឈេចិន្តាយំ, **អ**ប្បច្ចយេ "ឱ, សរេ, ឯ"តិ ច អធិកិច្ច "តេ អាវាយា"តិ យោគវិភាគេន អការិតេបិ **ឯ** ការស្ស **អាយា**ទេសោ, ឈាយតិ, ឈាយន្តិ ឥច្ចាទិ, វិសេសវិធានំ។

អវុទ្ធិកភូវាទិនយោ។

តុទ ព្យថនេ, **ត្យា**ទ្យុប្បត្តិ **អ**ប្បច្ចយោ, "អញ្ញេសុ ចា"តិ **ឯ**ត្ថានុវត្តិត **វា**គ្គហណេន **តុទា**ទីនំ វុទ្ធិអភាវោ វិសេសោ, តុទតិ, តុទន្តិ។ តុទសិ, តុទថ។ តុទាមិ, តុទាម។

កម្មេ “តស្ស ចវគ្គេ”តច្ចាទិនា សទការស្ស **យ**ប្បច្ចយស្ស **ជ**ការោ ទ្វិត្តំ, តុជ្ជតេ, តុជ្ជន្តេ។ តុជ្ជតិ, តុជ្ជន្តិ, តុជ្ជរេ វា។ តថា តុទតុ, តុទន្តុ។ តុទេ, តុទេយ្យ, តុទេយ្យុំ។ អតុទិ, តុទីសុ។ អតុទិ, អតុទិត្ថ។ អតុទី, អតុទិម្ហ។ អតុជ្ជិត្ថ, អតុជ្ជិ។ តុទិស្សតិ។ អតុទិស្ស ឥច្ចាទិ។

វិស បវេសនេ **ប**បុព្វោ, សោ គាមំ បវិសតិ, បវិសន្តិ។ បវិសសិ, បវិសថ។ បវិសាមិ, បវិសាម។

កម្មេ បវិសិយ្យតេ, បវិសិយ្យន្តេ។ បវិសិយ្យតិ, បវិសិយ្យន្តិ។ បវិស្សតេ វា។ តថា បវិសតុ, បវិសន្តុ។ បវិសេយ្យ។ បាវិសិ, បវិសិ, បាវេក្ខិ បឋវឹ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា អជ្ជតនិម្ហិ **វិស**ស្ស វេក្ខាទេសោ ច។ បាវិសីសុ, បវិសីសុ។

កម្មេ បាវិសីយិត្ថ, បវិសីយិត្ថ, បាវិសីយិ, បវិសីយិ។ បវិសិស្សតិ, បវិសិស្សន្តិ។ បវិសីយិស្សតេ, បវិសិស្សតេ។ បាវិសិស្ស។ បាវិសីយិស្ស ឥច្ចាទិ។

នុទ ខេបេ, នុទតិ, នុទន្តិ។

ទិស អតិសជ្ជនេ, ឧទ្ទិសតិ, ឧទ្ទិសន្តិ។

លិខ លេខនេ, លិខតិ, លិខន្តិ។

ផុស សម្ផស្សេ, ផុសតិ, ផុសន្តិ ឥច្ចាទិ។

តុទាទិនយោ។

ហូ, ភូ សត្តាយំ, **ត្យា**ទ្យុប្បត្តិ “ភូវាទិតោ អ”ឥតិ **អ**ប្បច្ចយោ, “វា”តិ អធិកិច្ច “លោបញ្ចេត្តមការោ”តិ ភូវាទិតោ បរស្ស អប្បច្ចយស្ស លោបោ, “អញ្ញេសុ ចា”តិ វុទ្ធិ។ សោ ហោតិ, តេ ហោន្តិ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា បរសរស្ស លោបោ។ ហោសិ, ហោថ។ ហោមិ, ហោម។ **ភាវេ** ហូយតេ។

តថា ហោតុ, ហោន្តុ។ ហោហិ, អនការបរត្តា **ហិ**លោបោ ន ភវតិ, ហោថ។ ហោមិ, ហោម។ **ភាវេ** ហូយតំ។

សត្តមិយំ សរលោបាទិ, ហេយ្យ, ហេយ្យុំ។ ហេយ្យាសិ, ហេយ្យាថ។ ហេយ្យាមិ, ហេយ្យាម។ ហេយ្យំ វា។ **ភាវេ** ហូយេថ។

ហិយ្យត្តនិយំ អប្បច្ចយលោបេ “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ហូ**ធាតុស្ស **ឩ**ការស្ស **ឧវា**ទេសោ។ អហុវា, អហុវុ, អហុវូ។ អហុវ, អហុវោ, អហុវត្ថ។ អហុវំ, អហុវម្ហ។ អហុវត្ថ, អហុវត្ថុំ។ អហុវសេ, អហុវវ្ហំ។ អហុវឹ, អហុវម្ហសេ។ **ភាវេ** អហូយត្ថ។

អជ្ជតនិម្ហិ “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ហូ**តោ ឦវិភត្តិស្ស លោបោ រស្សត្តំ, សោ អហុ, លោបាភាវេ “ករស្ស កា សត្តមជ្ជតនិម្ហី”តិ ឯត្ថ “សត្តមជ្ជតនិម្ហី”តិ យោគវិភាគេន **សា**គមោ, វុទ្ធិ, អហោសិ, អហេសុំ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ឱ**ការ**ស្សេ**ការោ។ អហរុំ វា។ អហោសិ, អហោសិត្ថ។ អហោសឹ, អហុំ, បរសរស្ស លោបោ, រស្សត្តញ្ច, អហោសិម្ហ, អហុម្ហ, រស្សត្តំ។ **ភាវេ** អហូយិត្ថ។

“ហិ លោបំ វា”តិ ឥតោ “លោបោ, វា”តិ ច វត្តតេ។

៤៨០. ហោតិស្សរេ’ហោហេ ភវិស្សន្តិម្ហិ ស្សស្ស ច។

ហូឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស សរោ **ឯហ ឱហ ឯត្ត**មាបជ្ជតេ ភវិស្សន្តិម្ហិ វិភត្តិម្ហិ, **ស្ស**ស្ស ច លោបោ ហោតិ វា។ **ឥ**ការាគមោ, សរលោបាទិ។

ហេហិតិ, ហេហិន្តិ។ ហេហិសិ, ហេហិថ។ ហេហាមិ, ហេហាម។ លោបាភាវេ – ហេហិស្សតិ, ហេហិស្សន្តិ។ ហេហិស្សសិ, ហេហិស្សថ។ ហេហិស្សាមិ, ហេហិស្សាម។ **ឱហាទេសេ** – ហោហិតិ, ហោហិន្តិ។ ហោហិសិ, ហោហិថ។ ហោហាមិ, ហោហាម។ តថា ហោហិស្សតិ, ហោហិស្សន្តិ។ ហោហិស្សសិ, ហោហិស្សថ។

ហោហិស្សាមិ, ហោហិស្សាម។ **ឯការាទេសេ** – ហេតិ, ហេន្តិ។ ហេសិ, ហេថ។ ហេមិ , ហេម។ ហេស្សតិ, ហេស្សន្តិ។ ហេស្សសិ, ហេស្សថ។ ហេស្សាមិ, ហេស្សាម។ **ភាវេ** ហូយិស្សតេ។

កាលាតិបត្តិយំ អហរិស្ស, អហរិស្សំសុ។ អហុយិស្សថ ឥច្ចាទិ។

ហូ, ភូ សត្តាយំ, ភូ ឥតីធ **អនុ**បុព្ពោ, **ត្យា**ទ្យុប្បត្តិ **អ**ប្បច្ចយស្ស លោបវុទ្ធិយោ, អនុភោតិ, អនុភោន្តិ។ អនុភោសិ, អនុភោថ។ អនុភោមិ, អនុភោម។

កម្មេ អនុភូយតិ, អនុភូយន្តិ។ តថា អនុភោតុ, អនុភោន្តុ។ អនុភោហិ, អនុភោថ។ អនុភោមិ, អនុភោម។ អនុភូយតុ, អនុភូយន្តុ។ អនុភវេ, អនុភវេយ្យ។ អនុភូយេយ្យ។ អនុភោសិ, អនុភវិ។ អនុភោស្សតិ, អនុភោស្សន្តិ។ អនុភោស្សសិ, អនុភោស្សថ។ អនុភោស្សាមិ, អនុភោស្សាម។ អនុភវិស្សតិ វា។ អនុភោស្ស, អនុភវិស្ស វា ឥច្ចាទិ។

សី សយេ **អ**ប្បច្ចយលោបោ, វុទ្ធិ ច, សេតិ, សេន្តិ។ សេសិ, សេថ។ សេមិ, សេម។ សេតេ, សេន្តេ ឥច្ចាទិ។

អប្បច្ចយលោបាភាវេ –

“សរេ”តិ វត្តតេ, **ធាតុ**គ្គហណញ្ច។

៤៩១. ឯ អយ។

ឯការស្ស ធាត្វន្តស្ស សរេ បរេ **អយា**ទេសោ ហោតិ, សរលោបាទិ។ សយតិ, សយន្តិ។ សយសិ, សយថ។ សយាមិ, សយាម។

កម្មេ អតិបុព្ពោ, “ក្វចិ ធាតូ”ទិនា យម្ហិ រស្សសរស្ស ធាត្វន្តស្ស ទីឃោ, អតិសីយតេ, អតិសីយន្តេ។ អតិសីយតិ, អតិសីយន្តិ។ **ភាវេ** សីយតេ។

តថា សេតុ, សេន្តុ។ សេហិ, សេថ។ សេមិ, សេម។ សយតុ, សយន្តុ។ សយ, សយាហិ, សយថ។ សយាមិ, សយាម។ សយតំ, សយន្តំ។ សយស្សុ, សយវ្ហោ។ សយេ, សយាមសេ។ អតិសីយតំ, អតិសីយន្តំ។ អតិសីយតុ, អតិសីយន្តុ។ **ភាវេ** សីយតំ។

សយេ, សយេយ្យ, សយេយ្យុំ។ អតិសីយេយ្យ។ **ភាវេ** សីយេថ។

អសយិ, សយិ, អសយឹសុ, សយឹសុ, អសយុំ។ សាគមេ អតិសេសិ, អតិសេសុំ។ **កម្មេ** អច្ចសីយិត្ថ, អច្ចសីយិ, អតិសីយិ។ **ភាវេ** សីយិត្ថ។

សយិស្សតិ, សយិស្សន្តិ។ **ឥ**ការាគមាភាវេ សេស្សតិ, សេស្សន្តិ។ **កម្មេ** អតិសីយិស្សថ, អតិសីយិស្សតិ។ **ភាវេ** សីយិស្សតេ។

អសយិស្សា, អសយិស្សំសុ។ **កម្មេ** អច្ចសីយិស្សថ ឥច្ចាទិ។

នី បាបុណនេ, **ទ្វិកម្មកោ**យំ, អជំ គាមំ នេតិ, នេន្តិ។ នេសិ, នេថ។ នេមិ, នេម។ លោបាភាវេ នយតិ, នយន្តិ ឥច្ចាទិ។ **កម្មេ** នីយតេ គាមំ អជោ ទេវទត្តេន, នីយរេ, នីយន្តេ។ នីយតិ, នីយន្តិ។

តថា នេតុ, នយតុ។ នីយតំ, នីយន្តំ។ នយេ, នយេយ្យ។ នីយេថ, នីយេយ្យ។ អនយិ, នយិ, អនយឹសុ, នយឹសុ។ វិនេសិ, វិនេសុំ។ អនីយិត្ថ, នីយិត្ថ។ នយិស្សតិ , នេស្សតិ។ នយិស្សតេ, នីយិស្សតេ, នីយិស្សតិ។ អនយិស្ស, អនីយិស្ស ឥច្ចាទិ។

ឋា គតិនិវត្តិម្ហិ, “វា”តិ វត្តតេ។

៤៩២. ឋា តិដ្ឋោ។

ឞាឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស **តិដ្ឋា**ទេសោ ហោតិ វា។ វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ, **អ**ប្បច្ចយលោបោ។ តិដ្ឋតិ, តិដ្ឋន្តិ។ ឋាតិ, ឋន្តិ។ លោបាភាវេ "ក្វចិ ធាតូ"តិអាទិនា **ឋា**តោ **ហ**ការាគមោ ច រស្សត្តំ, **សំ**បុព្ពោ សណ្ឋហតិ, សណ្ឋហន្តិ។ **ឯ**ត្តេ អធិដ្ឋេតិ, អធិដ្ឋេន្តិ។

កម្មេ –

៤៨៣. យម្ហិ ទាធា មា ឋា ហា បា មហ មថាទីនមី។

ភាវកម្មវិសយេ **យ**ម្ហិ បច្ចយេ បរេ **ទា ធា មា ឋា ហាបា មហ មថ** ឥច្ចេវមាទីនំ ធាតូនំ អន្តោ ឦការមាបជ្ជតេ, និច្ចត្ថោយមារម្ភោ។ ឧបទ្ធីយតិ, ឧបទ្ធីយន្តិ។ **ហ**ការាគមេ រស្សត្តំ, ឦការាគមោ ច, បតិដ្ឋហីយតិ, បតិដ្ឋហីយន្តិ។ **ភាវេ** ឋីយតេ។

តថា តិដ្ឋតុ, តិដ្ឋន្តុ។ ឋាតុ, ឋន្តុ។ សណ្ឋហតុ, សណ្ឋហន្តុ។ តិដ្ឋេ, តិដ្ឋេយ្យ។ សណ្ឋេ, សណ្ឋេយ្យ, សណ្ឋេយ្យុំ។ សណ្ឋហេ, សណ្ឋហេយ្យុំ។ អដ្ឋាសិ, អដ្ឋំសុ។ សណ្ឋហិ, សណ្ឋហិំសុ។ បតិដ្ឋិស្សតិ, បតិដ្ឋិស្សន្តិ។ ឋស្សតិ, ឋស្សន្តិ។ បតិដ្ឋហិស្សតិ, បតិដ្ឋហិស្សន្តិ។ បតិដ្ឋិស្ស, បតិដ្ឋិស្សំសុ។ បតិដ្ឋហិស្ស, បតិដ្ឋហិស្សំសុ ឥច្ចាទិ។

បា បានេ, "វា"តិ វត្តតេ។

៤៨៤. បា បិពោ។

បាឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស **បិពា**ទេសោ ហោតិ វា។ វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ។

បិពតិ។ បិពតុ។ បិពេយ្យ។ "ក្វចិ ធាតូ"ទិនា **ព**ការស្ស **វ**ការោ, បិវតិ, បិវន្តិ។ បាតិ, បាន្តិ, បន្តិ វា។ បីយតេ, បីយន្តេ។ បីយតិ, បីយន្តិ។ បិវតុ។ បិវេយ្យ។ អបាយិ, បិវិ។ បិវិស្សតិ។ អបិវិស្ស ឥច្ចាទិ។

អស ភុវិ, វិភត្តុប្បត្តិ, **អ**ប្បច្ចយលោបោ, អស ឥតីធ –

"អសស្មា, អន្តលោបោ"តិ ច វត្តតេ។

៤៨៥. តិស្ស ត្ថិត្តំ។

អសឥច្ចេតស្មា ធាតុម្ហា បរស្ស **តិ**ស្ស វិភត្តិស្ស **ត្ថិ**ត្តំ ហោតិ, ធាត្វន្តស្ស លោបោ ច។ អត្ថិ។

"វា"តិ វត្តតេ។

៤៨៦. សព្ពត្ថាសស្សាទិ លោបោ ច។

សព្ពត្ថ វិភត្តិប្បច្ចយេសុ ច **អស**ឥច្ចេតាយ ធាតុយា អាទិស្ស លោបោ ហោតិ វា, វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ។ សន្តិ។

"អសស្មា, អន្តលោបោ"តិ ច អធិការោ។

៤៨៧. សិម្ហិ ច។

អសធាតុស្ស អន្តលោបោ ហោតិ **សិម្ហិ** វិភត្តិម្ហិ ច។ ត្វំ អសិ។

៤៨៨. ថស្ស ត្ថត្តំ។

អសឥច្ចេតាយ ធាតុយា បរស្ស **ថ**ស្ស វិភត្តិស្ស **ត្ថ**ត្តំ ហោតិ, ធាត្វន្តស្ស លោបោ ច។ តុម្ហេ អត្ថ។

“វា”តិ វត្តតេ។

៤៩៩. អសស្មា មិមានំ ម្ហិម្ហាន្តលោបោ ច។

អសឥច្ចេតាយ ធាតុយា បរាសំ **មិ ម**ឥច្ចេតាសំ វិភត្តីនំ **ម្ហិម្ហ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ វា, ធាត្វន្តស្ស លោបោ ច។ អម្ហិ, អម្ហ។ អស្មិ, អស្ម។

៥០០. ត្ថុស្ស ត្ថុត្តំ។

អសឥច្ចេតាយ ធាតុយា បរស្ស **ត្ថុ**ស្ស វិភត្តិស្ស **ត្ថុ**ត្តំ ហោតិ, ធាត្វន្តស្ស លោបោ ច។ អត្ថុ។ **អស**ស្សាទិលោបោ ច, សន្តុ។ អាហិ, អត្ថ។ អស្មិ, អស្ម។

សត្តមិយំ អសស្សាទិលោបោ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **អស**តោ **ឯយ្យឯយ្យុំ** វិភត្តីនំ **ឥយាឥយុ**ញ្ច ហោន្តិ។ សិយា, សិយុំ។

លោបាភាវេ “ក្វចិ ធាត្វា”ទិនា **អស**តោ **ឯយ្យា**ទីនំ សធាត្វន្តានំ **ស្ស ស្សុ ស្ស ស្សថ ស្សំ ស្សាម**អាទេសា ហោន្តិ។

ឯវមេស្ស វចនីយោ, អស្សុ។ អស្ស, អស្សថ។ អស្សំ, អស្សាម។

អជ្ជតនិយំ អការាគមោ, ទីឃោ ច, អាសិ, អាសឹសុ, អាសុំ។ អាសិ, អាសិត្ថ។ អាសឹ, អាសិម្ហ។

“វា , អសស្សា”តិ ច វត្តតេ។

៥០១. អសព្ពធាតុកេ ភូ។

អសស្សេវ ធាតុស្ស **ភូ**អាទេសោ ហោតិ វា អសព្ពធាតុកេ។ ភវិស្សតិ, ភវិស្សន្តិ។ អភវិស្ស, អភវិស្សំសុ។

វាតិ កិមត្ថំ? អាសុំ។

ព្រូ វិយត្តិយំ វាចាយំ, **ត្យា**ទ្យុប្បត្តិ, **អ**ប្បច្ចយលោបោ ច។

“ក្វចី”តិ វត្តតេ។

៥០២. ព្រូតោ ឦ តិម្ហិ។

ព្រូឥច្ចេតាយ ធាតុយា បរោ **ឦ**ការាគមោ ហោតិ **តិ**ម្ហិ វិភត្តិម្ហិ ក្វចិ, វុទ្ធិ**អវា**ទេសា, សរលោបាទិ។ ព្រវីតិ, ព្រូតិ, “អញ្ញេសុ ចា”តិ សុត្តានុវត្តិតវាគ្គហណេន **ព្រូ**ធាតុស្ស ព្យញ្ជនេ វុទ្ធិ ន ហោតិ, **ពហុវចនេ** “ឃលានមិយុវា សរេ វា”តិ ឧការស្ស សរេ **ឧវា**ទេសោ, ព្រុវន្តិ។ “ក្វចិ ធាត្វា”ទិនា **ព្រូ**តោ **តិអន្តីនំ** វា **អ ឧ** អាទេសា **ព្រូ**ស្ស **អាហា**ទេសោ ច។

> អាហ, អាហុ។ ព្រូសិ, ព្រូថ។ ព្រូមិ, ព្រូម។ ព្រូតេ, ព្រុវន្តេ។ ព្រូសេ, ព្រុវវ្ហេ។ ព្រុវេ, ព្រូម្ហេ។ ព្រូតុ, ព្រុវន្តុ។ ព្រូហិ, ព្រូថ។ ព្រូមិ, ព្រូម។ ព្រូតំ, ព្រុវន្តំ។ ព្រុវេ, ព្រុវេយ្យ, ព្រុវេយ្យុំ។ ព្រុវេយ្យាសិ, ព្រុវេយ្យាថ។ ព្រុវេយ្យាមិ, ព្រុវេយ្យាម។ ព្រុវេថ, ព្រុវេរំ។ អព្រុវា, អព្រវូ។

បរោក្ខាយំ “ព្រូភូនមាហភូវា បរោក្ខាយ”ន្តិ **ព្រូ**ធាតុស្ស **អាហ**អាទេសោ, សរលោបាទិ, សុបិនេ កិរ មាហ, តេនាហុ បោរាណា, អាហំសុ វា ឥច្ចាទិ។

អជ្ជតនិយំ អព្រវិ, អព្រុវិ, អព្រវុំ។ ព្រវិស្សតិ។ អព្រវិស្ស ឥច្ចាទិ។

ហន ហឹសាគតីសុ, **តិ**ម្ហិ ក្វចិ **អ**ប្បច្ចយលោបោ, ហន្តិ, ហនតិ, ហនន្តិ។ ហនសិ, ហនថ។ ហនាមិ, ហនាម។

កម្មេ “តស្ស ចវគ្គ”ឥច្ចាទិនា **៣**ត្តំ, ទ្វិត្តញ្ច, ហញ្ញតេ, ហញ្ញន្តេ, ហញ្ញរេ។ ហញ្ញតិ, ហញ្ញន្តិ។ ហនតុ, ហនន្តុ។ ហនេយ្យ។

“ហនស្សា”តិ វត្តតេ។

៥០៣. វធោ វា សព្ពត្ថ។

ហនឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស **វធា**ទេសោ ហោតិ វា សព្ពត្ថ វិភត្តិប្បច្ចយេសុ, វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ។ វធេតិ។ វធីយតិ។ វធេតុ។ វធីយតុ។ វធេយ្យ។ អវធិ, អវធីសុ។ អហនិ, អហនីសុ។ វធិស្សតិ, ហនិស្សតិ។ **ខា**ទេសេ បដិហង្ខាមិ, បដិហនិស្សាមិ។ អវធិស្ស, អហនិស្ស ឥច្ចាទិ។

ហូវាទិនយោ។

ហុ ទានាទនហព្យប្បទានេសុ, **ត្យា**ទ្យុប្បត្តិ, **អ**ប្បច្ចយោ ច, “ក្វចាទិវណ្ណានមេកស្សរានំ ទ្វេភាវោ”តិ ទ្វិត្តំ, “បុព្ពោព្ភាសោ”តិ អព្ភាសសញ្ញា។

“អព្ភាសេ”តិ វត្តតេ។

៥០៤. ហស្ស ជោ។

ហការស្ស អព្ភាសេ វត្តមានស្ស **ជោ** ហោតិ។ “លោបញ្ចេត្ត មការោ”តិ **អ**ប្បច្ចយលោបោ, វុទ្ធិ។ ជុហោតិ។

លោបាភាវេ “ឈលានំ, សរេ”តិ ច វត្តមានេ –

៥០៥. យវការា ច។

ឈលសញ្ញានំ ឥវណ្ណុវណ្ណានំ **យ**ការវការាទេសា ហោន្តិ សរេ បរេតិ អបទន្តស្ស **ឧ**ការស្ស **វ**ការោ។

ជុហ្វតិ, ជុហោតិ, ជុហ្វន្តិ, ជុហោន្តិ។ ជុហ្វសិ, ជុហោសិ, ជុហ្វថ, ជុហោថ។ ជុហ្វាមិ, ជុហោមិ, ជុហ្វាម, ជុហោម។

កម្មេ “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា ទីឃោ, ហូយតេ, ហូយន្តេ។ ហូយតិ, ហូយន្តិ។

តថា ជុហោតុ, ជុហោន្តុ, ជុហ្វន្តុ វា។ ជុហេ, ជុហេយ្យ, ជុហេយ្យុំ។ អជុហវិ, អជុហវុំ។ អជុហោសិ, អជុហោសុំ។ អហូយិត្ថ អគ្គិ។ ជុហិស្សតិ, ជុហិស្សន្តិ។ ជុហោស្សតិ, ជុហោស្សន្តិ វា។ អជុហិស្ស, អជុហិស្សំសុ ឥច្ចាទិ។

ហា ចាគេ, បុរេ វិយ **ទ្វេ**ភាវ**ជា**ទេស **អ**ប្បច្ចយលោបា។

“អព្ភាសេ”តិ វត្តតេ។

៥០៦. រស្សោ។

អព្ភាសេ វត្តមានស្ស សរស្ស រស្សោ ហោតិ។

ជហាតិ, ជហន្តិ។ ជហាសិ, ជហាថ។ ជហាមិ, ជហាម។

កម្មេ “យម្ហិ ទាធាមាឋាហាបាមហមថាទីនមី”តិ ធាត្វន្តស្ស **ឦ**ការោ។ ហីយតេ, ហីយន្តេ, ហីយរេ។ ហីយតិ, ហីយន្តិ។

គថា ជហាតុ, ជហន្តុ។ ជហេ, ជហេយ្យ, ជហេយ្យុំ។ ហីយេថ, ហីយេយ្យ។ អជហាសិ, អជហឹសុ, អជហាសុំ។ បជហិ, បជហឹសុ, បជហំសុ, បជហុំ។ **កម្មេ** បជហីយិត្ថ, បជហីយិ។ បជហិស្សតិ, បជហិស្សន្តិ។ ហីយិស្សតិ, ហីយិស្សន្តិ។ បជហិស្ស, បជហិស្សំសុ ឥច្ចាទិ។

ទា ទានេ, **ត្យា**ទ្យុប្បត្តិ, ទ្វេភាវរស្សត្តានិ, **អ**ប្បច្ចយស្ស លោបោ, ទទាតិ, ទទន្តិ។ ទទាសិ, ទទាថ។ ទទាមិ, ទទាម។

ទ្វិត្តាភាវេ មណ្ឌូកគតិយា “វា”តិ វត្តតេ។

៥០៧. ទាធាតុស្ស ទជ្ជំ។

ទាឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស សព្វស្ស **ទជ្ជា**ទេសោ ហោតិ វា, វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ, **អ**ប្បច្ចយលោបោ។ ទជ្ជតិ, ទជ្ជន្តិ។ ទជ្ជសិ, ទជ្ជថ។ ទជ្ជាមិ, ទជ្ជាម។ **ទជ្ជា**ទេសាភាវេ “លោបញ្ចេត្តមការោ”តិ **អ**ប្បច្ចយស្ស **ឯ**ការោ, ទានំ ទេតិ, ទេន្តិ។ ទេសិ, ទេថ។

“វា”តិ វត្តតេ។

៥០៨. ទាទន្តស្សំ មិមេសុ។

ទាឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស អន្តស្ស **អំ** ហោតិ វា **មិម**ឥច្ចេតេសុ បរេសុ, និគ្គហីតស្ស វគ្គន្តត្តំ។ ទម្មិ, ទម្ម។ ទេមិ, ទេម។

កម្មេ “យម្ហិ ទាធា”ឥច្ចាទិនា **ឦ**ការោ, ទីយតេ, ទីយន្តេ។ ទីយតិ, ទីយន្តិ។ ទីយ្យតេ, ទីយ្យន្តេ។ ទីយ្យតិ, ទីយ្យន្តិ វា ឥច្ចាទិ។

ទទាតុ , ទទន្តុ។ ទទាហិ, ទទាថ។ ទទាមិ, ទទាម។ ទទតំ, ទទន្តំ។ ទទស្សុ, ទទវ្ហោ។ ទទេ, ទទាមសេ។ ទជ្ជតុ, ទជ្ជន្តុ ឥច្ចាទិ។ ទេតុ, ទេន្តុ។ ទេហិ, ទេថ។ ទេមិ, ទេម។ **កម្មេ** ទីយតំ, ទីយន្តំ។ ទីយតុ, ទីយន្តុ។

សត្តមិយំ ទទេ, ទទេយ្យ, ទទេយ្យុំ។ ទទេយ្យាសិ, ទទេយ្យាថ។ ទទេយ្យាមិ, ទទេយ្យាម។ ទទេថ, ទទេរំ។ ទទេថោ, ទទេយ្យាវ្ហោ។ ទទេយ្យំ, ទទេយ្យាម្ហេ។ ទជ្ជេ, ទជ្ជេយ្យ។

“ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា ឯយ្យស្សាត្តញ្ច, ទជ្ជា, ទជ្ជុំ, ទជ្ជេយ្យុំ។ ទជ្ជេយ្យាសិ, ទជ្ជេយ្យាថ។ ទជ្ជុំ, ឯយ្យាមិស្ស អមាទេសោ ច, ទជ្ជេយ្យាមិ, ទជ្ជេយ្យាម។ ទ្វិត្តាភាវេ ទេយ្យ, ទេយ្យុំ។ ទេយ្យាសិ, ទេយ្យាថ។ ទីយេថ, ទីយេយ្យ។

ហិយ្យត្តនិយំ អទទា, អទទូ។ អទទោ, អទទត្ថ។ អទទំ, អទទម្ហ។ អទទត្ថ, អទទម្ហសេ។ **កម្មេ** អទីយិត្ថ។

អជ្ជតនិម្ហិ អទទិ, អទទឹសុ, អទទុំ។ អទជ្ជិ, អទជ្ជឹសុ។ អទាសិ, អទំសុ។ អទាសិ, អទោ, អទិត្ថ។ អទាសឹ, អទាសិម្ហ, អទម្ហ។ អទាទានំ បុរិន្ទទោ។ **កម្មេ** អទីយិត្ថ, អទីយ្យិ។

ភវិស្សន្តិយំ ឥការាគមោ, សរលោបាទិ, ទទិស្សតិ, ទទិស្សន្តិ។ ទជ្ជិស្សតិ, ទជ្ជិស្សន្តិ។ រស្សត្តំ, ទស្សតិ, ទស្សន្តិ។ ទស្សសិ, ទស្សថ។ ទស្សាមិ, ទស្សាម។ ទស្សតេ។ ទីយិស្សតេ, ទីយិស្សតិ។

កាលាតិបត្តិយំ អទទិស្ស, អទជ្ជិស្ស, អទជ្ជិស្សា, អទស្ស, អទស្សា, អទស្សំសុ។ អទីយិស្សថ, អទីយិស្ស ឥច្ចាទិ។

ធា ធារណេ, បុរេ វិយ វិភត្តុប្បត្តិ, ទ្វិត្តរស្សត្តានិ, អប្បច្ចយលោបោ ច, “ទុតិយចតុត្ថានំ បឋមតតិយា”តិ **ធ**ការស្ស **ទ**ការោ, ទធាតិ, ទធន្តិ។ អបិបុព្វោ តស្ស “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា អការលោបោ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ធ**ការស្ស **ហ**ការោ, រស្សត្តញ្ច, ទ្វារំ បិទហតិ, បិទហន្តិ។ ទ្វេភាវាភាវេ និធី និធេតិ, និធេន្តិ។

កម្មេ ធីយតេ, ធីយតិ, បិធីយតេ, បិធីយតិ។

តថា ទធាតុ, បិទហតុ, និធេតុ, និធេន្តុ។ ទធេ, ទធេយ្យ, បិទហេ, បិទហេយ្យ, និធេ, និធេយ្យ។ ទធាសិ, បិទហិ។ ធស្សតិ, បិទហិស្សតិ, បរិទហេស្សតិ។ អធស្ស, បិទហិស្ស ឥច្ចាទិ។

ជុហោត្យាទិនយោ។

អវុទ្ធិកា តុទាទី ច, ហូវាទិ ច តថាបរោ;
ជុហោត្យាទិ ចតុទ្ធេវំ, ញេយ្យា ភូវាទយោ ឥធ។

ភូវាទិគណោ។

រុធាទិគណ

រុធ អាវរណេ, បុរេ វិយ ធាតុសញ្ញាទិម្ហិ កតេ វិភត្តុប្បត្តិ។

“អ”ឥតិ វត្តតេ។

៥០៩. រុធាទិតោ និគ្គហីតបុព្ពញ្ច។

ចតុប្បទមិទំ។ **រុធ**ឥច្ចេវមាទិតោ ធាតុគណតោ **អ**ប្បច្ចយោ ហោតិ កត្តរិ វិភត្តិប្បច្ចយេសុ, និគ្គហីតញ្ច តតោ បុព្ពំ ហុត្វា អាគមោ ហោតិ, តញ្ច និគ្គហីតំ បកតិយា សរានុគតត្តា ធាតុស្សរតោ បរំ ហោតិ។ **ច**សទ្ទេន **ឥណ្ណឯឱ**បច្ចយា ច, និគ្គហីតស្ស វគ្គន្តត្តំ។ ឥធ សំយោគន្តត្តា ន វុទ្ធិ ហោតិ, តទាគមស្ស តគ្គហណេន គហណតោ។

សោ មគ្គំ រុន្ធតិ, រុន្ធន្តិ។ រុន្ធសិ, រុន្ធថ។ រុន្ធាមិ, រុន្ធាម។ រុន្ធតេ, រុន្ធន្តេ ឥច្ចាទិ, **ឥ**ការាទិប្បច្ចយេសុ បន រុន្ធិតិ, រុន្ធីតិ, រុន្ធេតិ, រុន្ធោតីតិបិ ហោតិ។

កម្មេ និបុព្ពោ យប្បច្ចយស្ស “តស្ស ចវគ្គ”ឥច្ចាទិនា សធាត្វន្តស្ស ឈការេ កតេ “វគ្គេ ឃោសា”តិអាទិនា ទ្វិត្តំ, មគ្គោ និរុជ្ឈតេ តេន, និរុជ្ឈន្តេ។ **បរស្សបទត្តេ** និរុជ្ឈតិ, និរុជ្ឈន្តិ។ និរុជ្ឈសិ, និរុជ្ឈថ។ និរុជ្ឈាមិ, និរុជ្ឈាម។

រុន្ធតុ, រុន្ធន្តុ។ រុន្ធាហិ, រុន្ធថ។ រុន្ធាមិ, រុន្ធាម។ រុន្ធតំ, រុន្ធន្តំ។ រុន្ធស្សុ, រុន្ធវ្ហោ។ រុន្ធេ, រុន្ធាមសេ។ និរុជ្ឈតំ, និរុជ្ឈន្តំ។ និរុជ្ឈតុ, និរុជ្ឈន្តុ។ រុន្ធេ, រុន្ធេយ្យ, រុន្ធេយ្យុំ។ រុន្ធេថ, រុន្ធេរំ។ និរុជ្ឈេថ, និរុជ្ឈេយ្យ ឥច្ចាទិ។ រុន្ធិ, រុន្ធិំសុ។ អរុន្ធិ, និរុជ្ឈិត្ថ។ និរុជ្ឈិ, និរុជ្ឈិំសុ។ រុន្ធិស្សតិ, រុន្ធិស្សន្តិ។ និរុជ្ឈិស្សតេ, និរុជ្ឈិស្សន្តេ។ និរុជ្ឈិស្សតិ, និរុជ្ឈិស្សន្តិ។ អរុន្ធិស្ស, អរុន្ធិស្សំសុ។ និរុជ្ឈិស្សថ, និរុជ្ឈិស្ស ឥច្ចាទិ។

ឆិទិ ទ្វិធាករណេ, ឆិន្ទតិ, ឆិន្ទន្តិ។ **កម្មេ** ឆិជ្ជតេ, ឆិជ្ជន្តេ។ ឆិជ្ជតិ, ឆិជ្ជន្តិ។ តថា ឆិន្ទតុ, ឆិន្ទន្តុ។ ឆិជ្ជតុ, ឆិជ្ជន្តុ។ ឆិន្ទេ, ឆិន្ទេយ្យ។ ឆិជ្ជេយ្យ។ អឆិន្ទិ, ឆិន្ទិ, ឆិន្ទិំសុ។ អឆិជ្ជិត្ថ, ឆិជ្ជិ។ ឆិន្ទិស្សតិ, ឆិន្ទិស្សន្តិ។ ស្សស្ស ឆាទេសេ – ឆេច្ឆតិ, ឆេច្ឆន្តិ។ ឆេច្ឆិតិ វា។ **កម្មេ** ឆិជ្ជិស្សតេ, ឆិជ្ជិស្សន្តេ។ ឆិជ្ជិស្សតិ, ឆិជ្ជិស្សន្តិ។ អឆិន្ទិស្ស។ អឆិជ្ជិស្ស ឥច្ចាទិ។

ភិទិ វិទារណេ, ភិន្ទតិ, ភិន្ទន្តិ ឥច្ចាទិ។

យុជ យោគេ, យុញ្ជតិ, យុញ្ជន្តិ។ យុជ្ជតេ, យុជ្ជន្តេ។ យុជ្ជតិ, យុជ្ជន្តិ។ យុញ្ជតុ។ យុជ្ជតំ។ យុញ្ជេ។ យុជ្ជេថ។ អយុញ្ជិ, អយុញ្ជិំសុ។ អយុជ្ជិត្ថ, អយុជ្ជិ។ យុញ្ជិស្សតិ, យុញ្ជិស្សន្តិ។ យុជ្ជិស្សតេ, យុជ្ជិស្សន្តេ។ យុជ្ជិស្សតិ, យុជ្ជិស្សន្តិ។ អយុញ្ជិស្ស។ អយុជ្ជិស្សថ, អយុជ្ជិស្ស ឥច្ចាទិ។

ភុជ បាលនព្យវហរណេសុ, ភុញ្ជតិ, ភុញ្ជន្តិ ឥច្ចាទិ។

ភវិស្សន្តិយំ “ករស្ស សប្បច្ចយស្ស កាហោ”តិ សុត្តេ **សប្បច្ចយ**គ្គហណេន ភុជតោ ស្សស្ស ខាទេសោ, “កោ ខេ ចា”តិ ធាត្វន្តស្ស កការោ, វុទ្ធិ, ភោក្ខតិ, ភោក្ខន្តិ។ ភោក្ខសិ, ភោក្ខថ។ ភោក្ខាមិ, ភោក្ខាម។ ខាទេសាភាវេ ភុញ្ជិស្សតិ, ភុញ្ជិស្សន្តិ ឥច្ចាទិ។

មុច មោចនេ, មុញ្ចតិ, មុញ្ចន្តិ។ មុច្ចតេ, មុច្ចន្តេ។ មុញ្ចតុ, មុញ្ចន្តុ។ មុច្ចតំ, មុច្ចន្តំ។ មុញ្ចេ, មុញ្ចេយ្យ, មុញ្ចេយ្យុំ។ មុច្ចេថ, មុច្ចេរំ។ អមុញ្ចិ, អមុញ្ចិំសុ។ អមុច្ចិត្ថ។ មោក្ខតិ, មោក្ខន្តិ។ មុញ្ចិស្សតិ, មុញ្ចិស្សន្តិ។ មុច្ចិស្សតេ, មុច្ចិស្សន្តេ។ អមុញ្ចិស្ស, អមុច្ចិស្សថ ឥច្ចាទិ។

រុធាទិគណោ។

ទិវាទិគណ

ទិវុ កីឡាវិជិគីសាព្យវហារជុតិថុតិកន្តិគតីសុ។ បុរេ វិយ ធាត្វន្តលោបវិភត្តុប្បត្តិយោ។

៥១០. ទិវាទិតោ យោ។

ទិវាទិតោ ធាតុគណតោ **យ**ប្បច្ចយោ ហោតិ កត្តរិ វិហិតេសុ វិភត្តិប្បច្ចយេសុ។

“**យ**គ្គហណំ, ចវគ្គ យការ វការត្តំ សធាត្វន្តស្ស, បុព្ពរូប”ន្តិ ច វត្តតេ។

៥១១. តថា កត្តរិ ច។

យថា ភាវកម្មេសុ យប្បច្ចយស្សាទេសោ ហោតិ, តថា កត្តរិបិ **យ**ប្បច្ចយស្ស សធាត្វន្តស្ស **ចវគ្គ យការវការា**ទេសោ, បុព្ពរូបញ្ច កាតព្ពានីតិ ធាត្វន្តស្ស **វ**ការត្តា សហ តេន **យ**ការស្ស **វ**ការេ កតេ ទ្វិភាវោ, “ទោ ធស្ស ចា”តិ ឯត្ថ **ច**គ្គហណេន “ពោ វស្សា”តិ វុត្តត្តា **វ**ការទ្វយស្ស **ព**ការទ្វយំ, ទិព្វតិ, ទិព្វន្តិ។ ទិព្វសិ, ទិព្វថ។ ទិព្វាមិ, ទិព្វាម។

កម្មេ ទិព្វតេ, ទិព្វន្តេ។ ទិព្វតិ, ទិព្វន្តិ។ ទិព្វតុ។ ទិព្វតំ។ ទិព្វេ។ ទិព្វេថ។ អទិព្វិ។ អទិព្វិត្ថ។ ទិព្វិស្សតិ។ ទិព្វិស្សតេ។ អទិព្វិស្ស ឥច្ចាទិ។

សិវុ តន្តសន្តានេ, សិព្វតិ, សិព្វន្តិ។ សិព្វតុ។ សិព្វេយ្យ។ អសិព្វិ, សិព្វិ។ សិព្វិស្សតិ។ អសិព្វិស្ស ឥច្ចាទិ។

បទ គតិម្ហិ, **ឧ**បុព្ពោ ទ្វិត្តំ, “តថា កត្តរិ ចា”តិ សធាត្វន្តស្ស **យ**ការស្ស **ជ**ការោ, ទ្វិត្តញ្ច។

ឧប្បជ្ជតិ, ឧប្បជ្ជន្តិ។ ឧប្បជ្ជតេ, ឧប្បជ្ជន្តេ, ឧប្បជ្ជរេ។

កម្មេ បដិបជ្ជតេ, បដិបជ្ជន្តេ។ បដិបជ្ជតិ, បដិបជ្ជន្តិ។ **ភាវេ** ឧប្បជ្ជតេ តយា។

តថា ឧប្បជ្ជតុ។ ឧប្បជ្ជេយ្យ។ ឧទបជ្ជា។ ឧទបជ្ជថ។ ឧទបាទិ, ឧប្បជ្ជិ។ ឧប្បជ្ជិត្ថ។ ឧប្បជ្ជិស្សតិ។ ឧប្បជ្ជិស្ស, ឧប្បជ្ជិស្សា ឥច្ចាទិ។

ពុធ អវគមនេ, យប្បច្ចយបរត្តា ន វុទ្ធិ, ឈការាទេសោវ វិសេសោ, ធម្មំ ពុជ្ឈតិ, ពុជ្ឈន្តិ។ ពុជ្ឈតេ, ពុជ្ឈន្តេ, ពុជ្ឈរេ វា។

កម្មេ ពុជ្ឈតេ មយា ធម្មោ, ពុជ្ឈន្តេ។ ពុជ្ឈតិ, ពុជ្ឈន្តិ។ ពុជ្ឈតុ។ ពុជ្ឈេយ្យ។ អពុជ្ឈិ។ អពុជ្ឈិត្ថ។ ពុជ្ឈិស្សតិ។ អពុជ្ឈិស្ស។

យុធ សម្បហារេ, យុជ្ឈតិ, យុជ្ឈន្តិ។

កុធ កោបេ, កុជ្ឈតិ, កុជ្ឈន្តិ។

វិធ តាឡនេ, វិជ្ឈតិ, វិជ្ឈន្តិ ឥច្ចាទិ។

នហ ពន្ធនេ, “ហ វិបរិយយោ”តិ យោគវិភាគេន វិបរិយយោ។ សន្នយ្ហតិ, សន្នយ្ហន្តិ ឥច្ចាទិ។

មន ញាណេ, ញាទេសោវ វិសេសោ, មញ្ញតិ, មញ្ញន្តិ ឥច្ចាទិ។

ទា អាទានេ, **សំអា**បុព្ពោ “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **យ**ម្ហិ ធាត្វន្តស្ស **ឥ**ការោ, សីលំ សមាទិយតិ, សមាទិយន្តិ ឥច្ចាទិ។

តុស បីតិម្ហិ, យប្បច្ចយស្ស បុព្ពរូបត្តំ, តុស្សតិ, តុស្សន្តិ ឥច្ចាទិ។

តថា **សមុ** ឧបសមេ, សម្មតិ, សម្មន្តិ។

កុប កោបេ, កុប្បតិ, កុប្បន្តិ។

ជនជននេ, “ជនាទីនមា តិម្ហិ ចា”តិ ឯត្ថ “ជនាទីនមា”តិ យោគវិភាគេន **យ**ម្ហិ ធាត្វន្តស្ស **អា**ការោ។ ជាយតិ, ជាយន្តិ។ ជាយតេ, ជាយន្តេ។

កម្មេ ជនីយតិ, ជនីយន្តិ។ ជាយតុ។ ជាយេយ្យ។ អជាយិ, អជនិ។ ជាយិស្សតិ, ជនិស្សតិ។ អជាយិស្ស, អជនិស្ស ឥច្ចាទិ។

ទិវាទិគណោ។

ស្វាទិគណ

សុ សវណេ, បុរេ វិយ វិភត្តុប្បត្តិ។

៥១២. ស្វាទិតោ ណុណាឧណា ច។

សុឥច្ចេវមាទិតោ ធាតុគណតោ **ណុ ណាឧណា**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ កត្តរិ វិហិតេសុ វិភត្តិប្បច្ចយេសុ។ “អញ្ញេសុ ចា”តិ ឯត្ថ **ច**គ្គហណេន **ណុ**ប្បច្ចយស្ស វុទ្ធិ។ តត្ថេវានុវត្តិត**វា**គ្គហណេន ស្វាទីនំ ណុណាទីសុ ន វុទ្ធិ។

ធម្មំ សុណោតិ, សរលោបាទិ, សុណន្តិ។ សុណោសិ, សុណោថ។ សុណោមិ, សុណោម។ **ណា**បច្ចយេ សុណាតិ, សុណន្តិ។ សុណាសិ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា រស្សត្តំ, សុណសិ, សុណាថ, សុណថ។ សុណាមិ, សុណាម។

កម្មេ យប្បច្ចយេ “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា ទីឃោ, សូយតេ, សូយន្តេ។ សូយតិ, សូយន្តិ។ ទ្វិត្តេ រស្សត្តំ, សុយ្យតិ, សុយ្យន្តិ។ សូយ្យតិ, សូយ្យន្តិ វា។

សុណោតុ, សុណន្តុ។ សុណោហិ, សុណោថ។ សុណោមិ, សុណោម។ សុណាតុ, សុណន្តុ។ សុណ, សុណាហិ, សុណាថ។ សុណាមិ, សុណាម។ សុណតំ, សុណន្តំ ។ សុណស្សុ, សុណវ្ហោ។ សុណេ, សុណាមសេ។ **កម្មេ** សូយតំ, សូយន្តំ។ សូយតុ, សូយន្តុ។

សុណេ, សុណេយ្យ, សុណេយ្យុំ។ សុណេយ្យាសិ, សុណេយ្យាថ។ សុណេយ្យាមិ, សុណេយ្យាម។ សុណេថ, សុណេរំ។ សុណេថោ, សុណេយ្យាវ្ហោ។ សុណេយ្យំ, សុណេយ្យាម្ហេ។ សូយេថ, សូយេយ្យ។

អសុណិ, សុណិ, អសុណីសុ, សុណីសុ។ អសុណិ, អសុណិត្ថ។ អសុណឹ, សុណឹ, អសុណិម្ហ, សុណិម្ហ។ អសុណិត្ថ, សុណិត្ថ។ ណាបច្ចយលោបោ, វុទ្ធិ, សស្ស ទ្វិភាវោ, សាគមោ, អស្សោសិ, អស្សោសីសុ, បច្ចស្សោសុំ។ អស្សោសិ, អស្សោសិត្ថ។ អស្សោសឹ, អស្សោសិម្ហ, អស្សោសិម្ហា វា, អស្សោសិត្ថ។ អស្សូយិត្ថ, អស្សូយិ។

សរលោបាទិ, សុណិស្សតិ, សុណិស្សន្តិ។ សុណិស្សសិ, សុណិស្សថ។ សុណិស្សាមិ, សុណិស្សាម។ សុណិស្សតេ, សុណិស្សន្តេ។ សុណិស្សសេ, សុណិស្សវ្ហេ។ សុណិស្សំ, សុណិស្សាម្ហេ។ ណាបច្ចយលោបោ, វុទ្ធិ, សោស្សតិ,

សោស្សន្តិ។ សោស្សសិ, សោស្សថ។ សោស្សាមិ, សោស្សាម។ សោស្សតេ។ សូយិស្សតេ, សូយិស្សតិ។ អសុណិស្ស។ អសូយិស្ស ឥច្ចាទិ។

ហិ គតិម្ហិ, **ប**បុព្ពោ ណាបច្ចយោ, បហិណាតិ, បហិណតិ វា, បហិណន្តិ។ បហិណាតុ, បហិណន្តុ។ បហិណេយ្យ។ បហិណិ, ទូតំ បាហេសិ។ បហិណិស្សតិ។ បហិណិស្ស ឥច្ចាទិ។

វុ សំវរណេ, អាវុណាតិ, អាវុណន្តិ ឥច្ចាទិ។

មិ បក្ខេបេ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ណ**ស្ស **ន**ត្តំ, មិនោតិ, មិនន្តិ ឥច្ចាទិ។

អប បាបុណនេ, **ប**បុព្ពោ សរលោបេ “ទីឃ”ន្តិ ទីឃោ, ឧណាបច្ចយោ, សម្បត្តី បាបុណាតិ, បាបុណន្តិ។ បាបុណាសិ, បាបុណាថ។ បាបុណាមិ, បាបុណាម។

កម្មេ បាបីយតិ, បាបីយន្តិ។ តថា បាបុណាតុ។ បាបីយតុ។ បាបុណេ, បាបុណេយ្យ។ បាបីយេយ្យ។ បាបុណិ, បាបុណិំសុ។ បាបីយិ។ បាបុណិស្សតិ។ បាបីយិស្សតិ។ បាបុណិស្ស។ បាបីយិស្ស ឥច្ចាទិ។

សក សត្តិម្ហិ, ទ្វិភាវោ, សក្កុណាតិ, សក្កុណន្តិ។ **ភាវេ** “បុព្ពរូបញ្ចា”តិ បុព្ពរូបត្តំ, សក្កតេ តយា, សក្កតិ វា, សក្កុណាតុ។ សក្កុណេយ្យ។ “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា សកន្តស្ស ខាទេសោ អជ្ជតនាទិម្ហិ, អសក្ខិ, សក្ខិ, អសក្ខីសុ, សក្ខីសុ។ សក្ខិស្សតិ, សក្ខិស្សន្តិ។ អសក្ខិស្ស, អសក្ខិស្សំសុ ឥច្ចាទិ។

ស្វាទិគណោ។

កិយាទិគណ

កី ទព្ពវិនិមយេ, **វិ**បុព្ពោ ទ្វិត្តំ, បុរេ វិយ វិកត្តប្បត្តិ។

៥១៣. កិយាទិតោ នា។

កីឥច្ចេវ មាទិតោ ធាតុគណតោ **នា**បច្ចយោ ហោតិ កត្តរិ។ **នា**បរត្តា ន វុទ្ធិ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា កិយាទីនំ **នា**ម្ហិ រស្សត្តំ, កីតោ **នា**បច្ចយ**ន**ការស្ស **ណ**ត្តញ្ច។

ភណ្ឌំ វិក្កិណាតិ, វិក្កិណន្តិ។ វិក្កីយតិ, វិក្កីយន្តិ។ វិក្កិណាតុ, វិក្កិណន្តុ។ វិក្កីយតុ, វិក្កីយន្តុ។ វិក្កិណេ, វិក្កិណេយ្យ ។ វិក្កីយេយ្យ, វិក្កីយេយ្យុំ។ អវិក្កិណិ, វិក្កិណិ។ វិក្កីយិត្ថ, វិក្កីយិ។ វិក្កិណិស្សតិ, វិក្កិណិស្សន្តិ។ វិក្កីយិស្សតិ, វិក្កីយិស្សន្តិ។ អវិក្កិណិស្ស, អវិក្កិណិស្សំសុ។ វិក្កីយិស្ស, វិក្កីយិស្សំសុ ឥច្ចាទិ។

ជិ ជយេ, កិលេសេ ជិនាតិ, ជិនន្តិ។ ជីយតិ, ជីយន្តិ។ ឯវំ ជិនាតុ។ ជីយតុ។ ជិនេយ្យ។ ជីយេយ្យ។ អជិនិ, ជិនិ, អជិនីសុ, ជិនីសុ។ អជេសិ, អជេសុំ។ អជិនិត្ថ។ អជីយិត្ថ, អជីយិ។ ជិនិស្សតិ, ជិនិស្សន្តិ។ វិជេស្សតិ, វិជេស្សន្តិ។ ជីយិស្សតិ, ជីយិស្សន្តិ។ អជិនិស្ស។ អជីយិស្ស ឥច្ចាទិ។

តថា **ចិ** ចយេ, ចិនាតិ, ចិនន្តិ ឥច្ចាទិ។

ញា អវពោធនេ នាបច្ចយោ។

“វា”តិ វត្តតេ។

៥១៤. ញាស្ស ជា ជំ នា។

ញាឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស ជា ជំ នាឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ វា។

ជាទេសោ នាម្ហិ ជំ ញាម្ហិ, នាភាវោ តិម្ហិ ឯវិធ;
វវត្ថិតវិភាសត្ថ-វាសទ្ទស្សានុវត្តនា;

ធម្មំ វិជានាតិ, វិនាយតិ វា, វិជានន្តិ។

កម្មេ វិញ្ញាយតិ, វិញ្ញាយន្តិ។ ឥវណ្ណាគមេ បុព្ពលោបោ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា ឯការោ, ទ្វិត្តញ្ច, ញេយ្យតិ, ញេយ្យន្តិ។ វិជានាតុ, វិជានន្តុ, រស្សត្តំ។ វិជាន, វិជានាហិ, វិជានាថ។ វិជានាមិ, វិជានាម។ វិជានតំ, វិជានន្តំ។ វិជានស្សុ។ វិញ្ញាយតុ, វិញ្ញាយន្តុ។

៥១៥. ឯយ្យស្ស ញាតោ ឥយា ញា វា។

ឯយ្យស្ស វិភត្តិស្ស **ញា**ឥច្ចេតាយ ធាតុយា បរស្ស **ឥយា ញា**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ វា, សរលោបាទិ។ វិជានិយា។

ញាទេសេ **ញា**ស្ស **ជំ**អាទេសោ។

“ញាតោ, វា”តិ ច វត្តតេ។

៥១៦. នាស្ស លោបោ យការត្តំ។

ញាឥច្ចេតាយ ធាតុយា បរស្ស **នា**បច្ចយស្ស លោបោ ហោតិ វា, **យ**ការត្តញ្ច, វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ។ តេន –

ញាម្ហិ និច្ចញ្ច នាលោបោ,
វិភាសាជ្ជតនាទិសុ;
អញ្ញត្ថ ន ច ហោតាយំ,
នាតោ តិម្ហិ យការតា។

និគ្គហីតស្ស វគ្គន្តត្តំ, វិជញ្ញា, វិជានេយ្យ, វិជានេយ្យុំ។ វិជានេយ្យាសិ, វិជានេយ្យាថ។ វិជានេយ្យាមិ, វិជានេយ្យាម, វិជានេមុ វា។ វិជានេថ។ វិញ្ញាយេយ្យ, វិញ្ញាយេយ្យុំ។

សមជានិ, សញ្ជានិ, សញ្ជានីសុ។ **នា**លោបេ អញ្ញាសិ, អញ្ញាសុំ។ វិជានិត្ថ។ វិញ្ញាយិត្ថ។ បញ្ញាយិ, បញ្ញាយីសុ។ វិជានិស្សតិ, វិជានិស្សន្តិ។ ញស្សតិ, ញស្សន្តិ។ វិញ្ញាយិស្សតេ, វិញ្ញាយិស្សន្តេ។ បញ្ញាយិស្សតិ, បញ្ញាយិស្សន្តិ។ “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ស្ស**ស្ស **ហិ** ច, បញ្ញាយិហិតិ, បញ្ញាយិហិន្តិ។ អជានិស្ស។ អជានិស្សថ។ អញ្ញាយិស្សថ, អញ្ញាយិស្ស ឥច្ចាទិ។

មា មានេ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **មា**ន្តស្ស **ឥ**ការោ, មិនាតិ, មិនន្តិ។ **កម្មេ** មីយតិ, មីយន្តិ ឥច្ចាទិ។

លូ ឆេទនេ, នាម្ហិ រស្សត្តំ, លុនាតិ, លុនន្តិ។ លូយតិ, លូយន្តិ ឥច្ចាទិ។

ធូ កម្បនេ, ធុនាតិ, ធុនន្តិ។ ធូយតិ, ធូយន្តិ ឥច្ចាទិ។

គហ ឧបាទានេ, **នា**ម្ហិ សម្បត្តេ –

៥១៧. គហាទិតោប្បណ្ហា។

គហឥច្ចេវមាទិតោ ធាតុតោ **ប្ប ណ្ហា**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ កត្តរិ។ **អាទិ**សទ្ទោយំ បការោ។

“គហស្សា”តិ វត្តតេ។

៥១៨. ហលោបោ ណ្ហាម្ហិ។

គហឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស **ហ**ការស្ស លោបោ ហោតិ **ណ្ហា**ម្ហិ បច្ចយេ បរេ។ សីលំ គណ្ហាតិ, រស្សត្តេ គណ្ហតិ វា, គណ្ហន្តិ។ គណ្ហាសិ, គណ្ហាថ។ គណ្ហាមិ, គណ្ហាម។

កម្មេ “យេ”តិ វត្តមានេ “ហវិបរិយយោ លោ វា”តិ **ហ**ការស្ស **យ**ការេន វិបរិយយោ ហោតិ។ គយ្ហតិ, គយ្ហន្តិ។

គណ្ហាតុ, គណ្ហន្តុ។ គណ្ហ, គណ្ហាហិ, គណ្ហាថ។ គណ្ហាមិ, គណ្ហាម។ គណ្ហតំ, គណ្ហន្តំ។ គយ្ហតំ, គយ្ហន្តំ។ គយ្ហតុ, គយ្ហន្តុ។ គណ្ហេ, គណ្ហេយ្យ, គណ្ហេយ្យុំ។ គយ្ហេយ្យ, គយ្ហេយ្យុំ។ អគ្គណ្ហិ, គណ្ហិ, អគ្គណ្ហឹសុ, គណ្ហឹសុ។

យទា “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា អសព្ពធាតុកេ វិករណបច្ចយស្ស លោបោ, ឥការាគមស្ស ឯការោ ច, តទា សាគមោ។

អគ្គហេសិ, អគ្គហេសុំ។ អគ្គហិ, អគ្គហឹសុ, អគ្គហុំ។ អគ្គយ្ហិត្ថ, អគ្គយ្ហិ។ គណ្ហិស្សតិ, គណ្ហិស្សន្តិ។ គហេស្សតិ, គហេស្សន្តិ។ គហីយិស្សតេ, គហីយិស្សន្តេ។ គយ្ហិស្សតិ, គយ្ហិស្សន្តិ។ អគ្គណ្ហិស្ស, អគ្គហិស្ស។ អគ្គណ្ហិស្សថ, អគ្គហិស្សថ។ អគ្គយ្ហិស្សថ, អគ្គយ្ហិស្ស ឥច្ចាទិ។

ប្បប្បច្ចយេ –

៥១៩. គហស្ស ឃេ ប្បេ។

គហឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស សព្ពស្ស **ឃេ**អាទេសោ ហោតិ **ប្ប**ប្បច្ចយេ បរេ។ ឃេប្បតិ ឥច្ចាទិ។

កិយាទិគណោ។

តនាទិគណ

តនុ វិត្ថារេ, បុរេ វិយ ធាត្វន្តលោបវិភត្តុប្បត្តិយោ។

៥២០. តនាទិតោ ឱយិរា។

តនុឥច្ចេវមាទិតោ ធាតុគណតោ **ឱយិរ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ កត្តរិ។ ករតោវាយំ **យិរ**ប្បច្ចយោ។

ឋម្ហំ តនោតិ, តនោន្តិ។ តនោសិ, តនោថ។ តនោមិ, តនោម។

“វា”តិ វត្តតេ។

៥២១. ឧត្តមោការោ ។

តនាទិតោ **ឱ**ការប្បច្ចយោ **ឧ**ត្តមាបជ្ជតេ វា។ វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ។ ឯត្ថ ច វិករណការិយវិធិប្បករណតោ “ឱការោ”តិ **ឱ**វិករណំ គយ្ហតិ។ តនុតេ, ពហុវចនេ “យវការា ចា”តិ **វ**ត្តំ, តន្វន្តេ។ តនុសេ, តនុវ្ហេ។ តន្វេ, តនុម្ហេ។

កម្មេ “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **តនុ**ធាត្វន្តស្ស **យ**ម្ហិ **អា**ការោ, បតាយតេ, បតាយន្តេ។ បតាយតិ, បតាយន្តិ។ អាការាភាវេ បតញ្ញតិ, បតញ្ញន្តិ។ តនោតុ, តនោន្តុ។ តនេយ្យ, តនេយ្យុំ។ អតនិ, អតនីសុ។ អតាយិត្ថ, បតាយិ។ តនិស្សតិ, តនិស្សន្តិ។ បតាយិស្សតិ, បតាយិស្សន្តិ។ អតនិស្ស។ បតាយិស្ស ឥច្ចាទិ។

ករ ករណេ, បុញ្ញំ ករោតិ។

ពហុវចនេ “វា”តិ វត្តមានេ, “ឧត្តមោការោ”តិ ឧត្តេ កតេ –

“វា, ឧត្ត”ន្តិ ច វត្តតេ។

៥២២. ករស្សាការោ ច។

ករឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស **អ**ការោ **ឧ**ត្តមាបជ្ជតេ វា។ វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ, “យវការា ចា”តិ អប ទន្តស្ស បរ**ឧ**ការស្ស **វ**ការោ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា ធាតុ**រ**ការស្ស **វ**ការស្មិំ លោបោ, **វ**ការស្ស **ទ្វិ**ត្តេ តស្ស “ព្ពោ វ្ស្សា”តិ **ព**ការទ្វយំ, កុព្ពន្តិ, ករោន្តិ។ ករោសិ, ករោថ។ ករោមិ, ករោម។ តថា កុរុតេ, កុព្ពន្តេ។ កុរុសេ, កុរុវ្ហេ។ កុព្ពេ, កុរុម្ហេ។ **យិរ**ប្បច្ចយេ **រ**ការលោបោ, កយិរតិ, កយិរន្តិ ឥច្ចាទិ។

កម្មេ យប្បច្ចយេ “ឥវណ្ណាគមោ វា”តិ **ឦ**ការាគមោ, **យ**ការស្ស ទ្វិត្តំ, ករីយ្យតេ កដោ តេន, ករីយ្យតិ, ករីយ្យន្តិ។ ករីយតិ, ករីយន្តិ វា។ **ឦ**ការាភាវេ “តស្ស ចវគ្គ”ឥច្ចាទិនា សធាត្វន្តស្ស **យ**ការត្តំ, ទ្វិត្តញ្ច។ កយ្យតិ, កយ្យន្តិ។ **ឥ**ការាគមេ “ក្វចិ ធាតុ”ឥច្ចាទិសុត្តេ **ច**គ្គហណេន **រយានំ** វិបរិយយោ, កយិរតិ កដោ តេន, កយិរន្តិ ឥច្ចាទិ។

តថា កុសលំ ករោតុ, កុរុតុ វា, កុព្ពន្តុ, ករោន្តុ។ ករោហិ, ករោថ។ ករោមិ, ករោម។ កុរុតំ, កុព្ពន្តំ។ កុរុស្សុ, កុរស្សុ វា, កុរុវ្ហោ។ កុព្វេ, កុព្វាមសេ។

កម្មេ ករីយតុ, ករីយន្តុ, កយ្យតំ, កយិរតំ, កយិរតុ។

សត្តមិយំ ករេ, ករេយ្យ, ករេយ្យុំ។ ករេយ្យាសិ, ករេយ្យាថ។ ករេយ្យាមិ, ករេយ្យាម។ **ឧ**ត្តេ កុព្ពេ, កុព្ពេយ្យ។

យិរប្បច្ចយេ –

យិរតោ អាត្តមេយ្យស្ស, ឯថាទិស្សេយ្យុមាទិសុ;
ឯយ្យសទ្ទស្ស លោបោ ច, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា។

សរលោបាទិ, កយិរា, កយិរុំ។ កយិរាសិ, កយិរាថ។ កយិរាមិ, កយិរាម។ **អត្តនោបទេ** កយិរាថ ធីរោ, កុព្ពេថ, ករេថ វា, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា កុស្ស ក្រុ ច, ក្រុព្ពេថ, ក្រុព្ពេរំ។ ក្រុព្ពេថោ, ក្រុព្ពេយ្យាវ្ហោ។ ក្រុព្ពេយ្យំ, ក្រុព្ពេយ្យាម្ហេ។ **កម្មេ** ករីយេយ្យ, ករីយេយ្យុំ។

ហិយ្យត្តនិយំ “ករស្ស កា”តិ យោគវិភាគេន **កា** ហោតិ, សរលោបាទិ។

អកា, អករា, អករូ។ អករោ, អកត្ថ, អករោត្ថ។ អកំ, អករំ, អកម្ហ, អករម្ហ។ អកត្ថ។ អករិំ, អករម្ហសេ។

“វា”តិ វត្តតេ។

៥២៣. ករស្ស កាសត្តមជ្ជតនិម្ហិ។

ករ ឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស សព្ពស្សេវ **កាស**ត្តំ ហោតិ វា អជ្ជតនិម្ហិ វិភត្តិម្ហិ បរេ។ “កាសត្ត”មិតិ ភាវនិទ្ទេសេន អញ្ញស្មាបិ ធាតុតោ **សា**គមោ។ អថ វា យទា **ករ**ស្ស **កា** ហោតិ, **ស**ត្តញ្ចាគមោ អជ្ជតនិម្ហិ វាតិ អត្ថោ, តទា “សត្ត មជ្ជតនិម្ហី”តិ យោគវិភាគេន អញ្ញស្មាបិ ធាតុតោ **សា**គមោបិ សិជ្ឈតិ, “យោគវិភាគតោ ឥដ្ឋប្បសិទ្ធី”តិ យេភុយ្យេន ទីឃតោវ ហោតិ, “ករស្ស កា”តិ យោគវិភាគេន **កា**ភាវោ ច ហិយ្យត្តនិយំ សិទ្ធោ ហោតិ។

អកាសិ, អកាសុំ។ អកាសិ, អកាសិត្ថ។ អកាសី, អកាសិម្ហ។ អកាសិត្ថ។ **កាស**ត្តាភាវេ អករិ, ករិ, អករិំសុ, ករិំសុ, អកំសុ, អករុំ។ អករិ, អករិត្ថ។ អករិំ, ករិំ, អករិម្ហ, ករិម្ហ។ អករិត្ថ។ អករីយិត្ថ, អករីយិវា។

“វា, លោបោ, ភវិស្សន្តិម្ហិ ស្សស្ស ចា”តិ ច វត្តតេ។

៥២៤. ករស្ស សប្បច្ចយស្ស កាហោ។

ករឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស សប្បច្ចយស្ស **កាហា**ទេសោ ហោតិ វា ភវិស្សន្តិម្ហិ, ស្សស្ស ច លោបោ ហោតិ។ អធិកភូត**សប្បច្ចយ**គ្គហណេន **វចមុចភុជា**ទិតោ **ស្ស**ស្ស **ខា**ទេសោ, **វស ឆិទិ លភា**ទិតោ **ឆា**ទេសោ ច ហោតិ។

កាហតិ, កាហន្តិ។ កាហសិ, កាហថ។ កាហាមិ, កាហាម។ ឥការាគមេ កាហិតិ, កាហិន្តិ ឥច្ចាទិ។ **កាហា**ភាវេ ករិស្សតិ, ករិស្សន្តិ។ ករិស្សសិ, ករិស្សថ។ ករិស្សាមិ, ករិស្សាម។ ករិស្សតេ, ករិស្សន្តេ។ ករិស្សសេ, ករិស្សវ្හេ។ ករិស្សំ, ករិស្សាម្හេ។ ករិយិស្សតិ, ករិយិស្សន្តិ។ អករិស្ស។ អករិយិស្សា ឥច្ចាទិ។

យទា **សំ**បុព្ពោ, តទា “បុរសមុបបរីហិ ករោតិស្ស ខ ខរា វា”តិ យោគវិភាគេន ត្យាទិវិភត្តីសុបិ **សំ**បុព្ព**ករោតិ**ស្ស **ខរា**ទេសោ។

អភិសង្ខរោតិ, អភិសង្ខរោន្តិ។ អភិសង្ខរីយតិ, អភិសង្ខរីយន្តិ។ អភិសង្ខរោតុ។ អភិសង្ខរេយ្យ។ អភិសង្ខរិ, **ខា**ទេសេ អភិសង្ខាសិ វា។ អភិសង្ខរិស្សតិ។ អភិសង្ខរិស្ស ឥច្ចាទិ។

សក សត្តិម្හិ, **ឱ**បច្ចយោ, សក្កោតិ, សក្កោន្តិ។ សក្កោសិ, សក្កោថ។ សក្កោមិ, សក្កោម ឥច្ចាទិ។

អប បាបុណនេ, **ប**បុព្ពោ, បប្បោតិ, បប្បោន្តិ។ បប្បោសិ, បប្បោថ។ បប្បោមិ, បប្បោម។ បប្បោតុ, បប្បោន្តុ ឥច្ចាទិ។

តនាទិគណោ។

ចុរាទិគណ

ចុរ ថេយ្យេ, បុរេ វិយ ធាត្វន្តលោបោ, វិភត្តុប្បត្តិ។

“តថា កត្តរិ ចា”តិ ឥតោ “កត្តរី”តិ ច សីហវិលោកនេន **ភាវកម្ម**គ្គហណានិ ច វត្តន្តេ, មណ្ឌូកគតិយា **ការិត**គ្គហណញ្ច។

៥២៥. ចុរាទិតោ ណេណយា។

ចុរឥច្ចេវមាទិតោ ធាតុគណតោ **ណេ ណយ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ កត្តរិ, ភាវេ ច កម្មនិ, វិភត្តិប្បច្ចយេសុ។ “ការិតំ វិយ ណានុពន្ធោ”តិ **ណេ ណយានំ** ការិតព្យបទេសោ។

៥២៦. ការិតានំ ណោ លោបំ។

ការិតប្បច្ចយានំ **ណ**ការោ លោបមាបជ្ជតេ។

៥២៧. អសំយោគន្តស្ស វុទ្ធិ ការិតេ។

អសំយោគន្តស្ស ធាតុស្ស ការិតេ បរេ វុទ្ធិ ហោតីតិ ឧការស្សោការោ វុទ្ធិ។

ធនំ ចោរេតិ, ចោរេន្តិ។ ចោរេសិ, ចោរេថ។ ចោរេមិ, ចោរេម។ **ណយ**ប្បច្ចយេ – ចោរយតិ, ចោរយន្តិ។ ចោរយសិ, ចោរយថ។ ចោរយាមិ, ចោរយាម។ ចោរយតេ, ចោរយន្តេ។ ចោរយសេ, ចោរយវ្හេ។ ចោរយេ, ចោរយាម្හេ។

កម្មេ យប្បច្ចយេ **ឦ**ការាគមោ, សរលោបាទិ ច, ចោរីយតេ ទេវទត្តេន, ចោរីយតិ, ចោរីយន្តិ ឥច្ចាទិ។

ចោរេតុ , ចោរេន្តុ។ ចោរេហិ។ ចោរយតុ, ចោរយន្តុ។ ចោរយ, ចោរយាហិ។

ចោរេយ្យ, ចោរេយ្យុំ។ ចោរយេ, ចោរយេយ្យុំ។ អចោរេសិ, ចោរេសិ, អចោរេសុំ, ចោរេសុំ។ អចោរយិ, ចោរយិ, អចោរយីសុ, ចោរយីសុ, អចោរយុំ, ចោរយុំ។ អចោរេសិ, អចោរេសិត្ថ។ ត្វំ អចោរយិ, អចោរយិត្ថ។ អចោរេសឹ, អចោរេសិម្හ។ អចោរយឹ, អចោរយិម្හ។ អចោរយិត្ថ។ អចោរីយិត្ថ, អចោរីយិ។

ចោរិស្សតិ, ចោរិស្សន្តិ។ ចោរយិស្សតិ, ចោរយិស្សន្តិ។ ចោរីយិស្សតេ, ចោរីយិស្សន្តេ។ ចោរីយិស្សតិ, ចោរីយិស្សន្តិ។ អចោរិស្ស, អចោរយិស្ស។ អចោរីយិស្សថ, អចោរីយិស្ស ឥច្ចាទិ។

តថា **ចិន្ត** ចិន្តាយំ, សំយោគន្តត្តា វុទ្ធិអភាវោវ វិសេសោ។

ចិន្តេតិ, ចិន្តយតិ, ចិន្តេន្តិ, ចិន្តយន្តិ។ ចិន្តេតុ, ចិន្តយតុ។ ចិន្តេយ្យ, ចិន្តយេយ្យ។ អចិន្តេសិ, ចិន្តេសិ, អចិន្តយិ, ចិន្តយិ។ ចិន្តេស្សតិ, ចិន្តយិស្សតិ។ អចិន្តិស្ស, អចិន្តយិស្ស ឥច្ចាទិ។

មន្ត គុត្តភាសនេ, មន្តេតិ, មន្តយតិ **ឥ**ច្ចាទិ បុរិមសមំ។

បាល រក្ខណេ, ធម្មំ បាលេតិ, បាលយតិ។ បាលីយតិ។ បាលេតុ, បាលយតុ ឥច្ចាទិ។

យដ យដនេ, យាដេតិ, យាដយតិ, យដេតិ, យដយតិ, យដាទិត្តា វិកប្បេន វុទ្ធិ។

វិទ ញាណេ, វេទេតិ, វេទយតិ។

គណ សង្ខ្យានេ, “យដាទីនំ វា”តិ ន វុទ្ធិ, គណេតិ, គណយតិ ឥច្ចាទិ, សព្ពត្ថ សុពោធំ។

ចុរាទិគណោ។

ភូវាទី ច រុធាទី ច, ទិវាទី ស្វាទយោ គណា;
កិយាទី ច តនាទី ច, ចុរាទី ចិធ សត្តធា។

វិករណវិធានំ សមត្តំ។

ធាតុប្បច្ចយន្តនយ

អថ ធាតុប្បច្ចយន្តា វុច្ចន្តេ។

តត្ថ ធាត្វត្ថេ និទ្ទិដ្ឋា **ខាទិការិត**ន្តា បច្ចយា **ធាតុប្បច្ចយា** នាម។

តិជ និសាន ពន្ធនខមាសុ, ធាតុសញ្ញាទិ។

“ធាតុលិង្គេហិ បរា បច្ចយា”តិ ឥតោ **ធាតុ**គ្គហណំ អនុវត្តតេ, “បរា, បច្ចយា”តិ ច អធិការោ។

៥២៨. តិជ គុប កិត មានេហិ ខ ឆ សា វា។

តិជ គុប កិត មាន ឥច្ចេតេហិ ធាតូហិ **ខ ឆ ស** ឥច្ចេតេ បច្ចយា បរា ហោន្តិ វា។

តិជតោ ខន្តិយំ ខោវ, និន្ទាយំ គុបតោ តុ ឆោ;
កិតា ឆោ សោវ មានម្ហា, វវត្ថិតវិភាសតោ។

“ក្វចាទិវណ្ណានមេកស្សរានំ ទ្វេភាវោ”តិ ធាត្វាទិស្ស ទ្វិភាវោ។

“ព្យញ្ជនន្តស្សា”តិ វត្តមានេ –

៥២៩. កោ ខេ ច។

ធាត្វន្តស្ស ព្យញ្ជនស្ស **ក**ការាទេសោ ហោតិ **ខ**ប្បច្ចយេ បរេ។

តិតិក្ខ ឥតិ ឋិតេ –

ធាតុវិហិតានំ **ត្យា**ទិវិភត្តីនំ អធាតុតោ អប្បវត្តិយមាហ។

៥៣០. ធាតុប្បច្ចយេហិ វិភត្តិយោ។

ធាត្វត្ថេ និទ្ទិដ្ឋេហិ **ខាទិការិត**ន្តេហិ បច្ចយេហិ **ត្យា**ទយោ វិភត្តិយោ ហោន្តីតិ បុរេ វិយ វត្តមានាទយោ យោជេតព្ពា។

អតិវាក្យំ តិតិក្ខតិ, តិតិក្ខន្តិ។ **កម្មេ** តិតិក្ខីយតិ។ តថា តិតិក្ខតុ, តិតិក្ខន្តុ។ តិតិក្ខេយ្យ, តិតិក្ខេយ្យុំ។ អតិតិក្ខិ, អតិតិក្ខីសុ។ តិតិក្ខិស្សតិ។ អតិតិក្ខិស្ស ឥច្ចាទិ។

ខប្បច្ចយាភាវេ **អ**ប្បច្ចយស្ស **ឯ**ការោ, តេជេតិ, តេជតិ វា, តេជន្តិ ឥច្ចាទិ។

គុប គោបនេ, **ឆ**ប្បច្ចយេ ទ្វិភាវោ, “បុព្ពោព្ភាសោ”តិ អព្ភាសសញ្ញា, “អព្ភាសស្សា”តិ វត្តមានេ “អន្តស្សិវណ្ណាការោ វា”តិ អព្ភាសន្តស្សិការោ, “កវគ្គស្ស ចវគ្គោ”តិ អព្ភាស**គ**ការស្ស **ជ**ការោ ច។

៥៣១. ព្យញ្ជនន្តស្ស ចោ ឆប្បច្ចយេសុ ច។

ធាត្វន្តស្ស ព្យញ្ជនស្ស **ច**ការាទេសោ ហោតិ **ឆ**ប្បច្ចយេសុ បរេសុ។ តតោ វិភត្តិយោ, កាយំ ជិគុច្ឆតិ, ជិគុច្ឆន្តិ។ សេសំ បុរិមសមំ។ **ឆា**ភាវេ គោបេតិ, គោបេន្តិ ឥច្ចាទិ។

កិត រោគាបនយនេ, ឆប្បច្ចយោ, ទ្វិត្តញ្ច។

អព្ភាសគ្គហណមនុវត្តតេ ។

៥៣២. មានកិតានំ វតត្តំ វា។

អព្ភាសគតានំ **មាន កិត**ឥច្ចេតេសំ ធាតូនំ **វ**ការ**ត**ការត្តំ ហោតិ វា យថាក្កមន្តិ **ត**ការោ, ធាត្វន្តស្ស **ច**ការោ, សេសំ សមំ។ រោគំ តិកិច្ឆតិ, តិកិច្ឆន្តិ ឥច្ចាទិ។ **ត**ការាភាវេ “កវគ្គស្ស ចវគ្គោ”តិ **ច**ការោ, វិចិកិច្ឆតិ, វិចិកិច្ឆន្តិ ឥច្ចាទិ។

មាន វីមំសបូជាសុ, សប្បច្ចយទ្វិភាវ**វ្ណ**ការវការា។

៥៣៣. តតោ បាមានានំ វា មំ សេសុ។

តតោ អព្ភាសតោ បរាសំ **បាមានានំ** ធាតូនំ **វាមំឥច្ចេតេ** អាទេសា ហោន្តិ យថាក្កមំ **ស**ប្បច្ចយេ បរេ។ **សេសូ**តិ ពហុវចននិទ្ទេសោ បយោគេបិ វចនវិបល្លាសញាបនត្ថំ។ អត្ថំ វីមំសតិ, វីមំសន្តិ ឥច្ចាទិ។

អញ្ញត្ថ “លោបញ្ចេត្តមការោ”តិ **អ**ប្បច្ចយ**ស្សេ**ការោ, មានេតិ, មានេន្តិ។

ភុជ បាលនព្យវហរណេសុ, ភោត្តុមិច្ឆតីតិ អត្ថេ –

“ខ ឆ សា, វា”តិ ច វត្តតេ។

៥៣៤. ភុជ ឃស ហរ សុ បាទីហិ តុមិច្ឆត្ថេសុ។

ភុជ ឃស ហរ សុ បា ឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ **តុ**មិច្ឆត្ថេសុ ច **ខ ឆ ស**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ វា។ តុមិច្ឆានំ, តុមន្តយុត្តឥច្ឆាយ វា អត្ថា **តុមិច្ឆត្ថា,** តេន តុមន្តរហិតេសុ “ភោជនមិច្ឆតី”តិអាទីសុ ន ហោន្តិ, “វុត្តត្ថានមប្បយោគោ”តិ វាក្យស្ស អប្បយោគោ, ធាត្វាទិស្ស ទ្វេភាវេ កតេ “ទុតិយចតុត្ថានំ បឋមតតិយា”តិ អព្ភាស**ភ**ការស្ស **ព**ការោ, ធាត្វន្តស្ស “កោ ខេ ចា”តិ **ក**ការោ, ពុភុក្ខតិ, ពុភុក្ខន្តិ ឥច្ចាទិ។

វាតិ កិមត្ថំ? ភោត្តុមិច្ឆតិ, **ឥច្ឆត្ថេសូ**តិ កិមត្ថំ? ភោត្តុំ គច្ឆតិ។

ឃស អទនេ, ឃសិតុមិច្ឆតីតិ អត្ថេ ឆប្បច្ចយោ, ទ្វិត្តំ, តតិយ **ចវគ្គ** ឥការ **ច**ការាទេសា, ជិឃច្ឆតិ, ជិឃច្ឆន្តិ។

ហរ ហរណេ, ហរិតុមិច្ឆតីតិ អត្ថេ **ស**ប្បច្ចយោ។

៥៣៥. ហរស្ស គី សេ។

ហរឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស សព្ពស្ស **គី** ហោតិ **សេ** បច្ចយេ បរេ។ “គីសេ”តិ យោគវិភាគេន ជិស្សបិ, ឋានូបចារេនាទេសស្សាបិ ធាតុវោហារត្តា ទ្វិត្តំ, ភិក្ខំ ជិគីសតិ, ជិគីសន្តិ។

សុ សវណេ, សោតុមិច្ឆតិ សុស្សូសតិ, សុស្សូសន្តិ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា ទីឃោ។

បា បានេ, បាតុមិច្ឆតីតិ អត្ថេ **ស**ប្បច្ចយទ្វិត្តរស្សត្តឥការាទេសា, “តតោ បាមានានំ វាមំ សេសូ”តិ **វា** ទេសោ, បិវាសតិ, បិវាសន្តិ ឥច្ចាទិ។

ជិ ជយេ, វិជេតុមិច្ឆតិ វិជិគីសតិ ឥច្ចាទិ។

សង្ឃោ បព្ពតមិវ អត្តានមាចរតិ, បព្ពតោ ឥវ អាចរតីតិ វា អត្ថេ –

៥៣៦. អាយ នាមតោ កត្តុបមានាទាចារេ។

អាចរណក្រិយាយ កត្តុនោ ឧបមានភូតម្ហា នាមតោ **អាយ**ប្បច្ចយោ ហោតិ អាចារត្ថេ។ ឧបមីយតិ ឯតេនាតិ ឧបមានំ, កត្តុនោ ឧបមានំ **កត្តុបមានំ,** “វុត្តត្ថានមប្បយោគោ”តិ **ឥវ**សទ្ទនិវត្តិ, ធាតុប្បច្ចយន្តត្តា “តេសំ វិភត្តិយោ លោបា ចា”តិ សុត្តេ **តេសំ**គហណេន វិភត្តិលោបោ, “បកតិ ចស្ស សរន្តស្សា”តិ បកតិភាវោ, សរលោបាទិ, “ធាតុប្បច្ចយេហិ វិភត្តិយោ”តិ វិភត្តុប្បត្តិ, បព្ពតាយតិ សង្ឃោ, ឯវំ សមុទ្ទមិវ អត្តានមាចរតិ សមុទ្ទាយតិ, ចិច្ចិដមិវ អត្តានមាចរតិ ចិច្ចិដាយតិ សទ្ទោ។ ឯវំ ធូមាយតិ។

“នាមតោ, អាចារេ”តិ ច វត្តតេ។

៥៣៧. ឦយូបមានា ច។

ឧបមានភូតា នាមតោ **ឦយ**ប្បច្ចយោ ហោតិ អាចារត្ថេ។ បុន **ឧបមាន**គ្គហណំ **កត្តុ**គ្គហណនិវត្តនត្ថំ, តេន កម្មតោបិ សិជ្ឈតិ, សេសំ សមំ។ អឆត្តំ ឆត្តមិវាចរតិ ឆត្តីយតិ, អបុត្តំ បុត្តមិវាចរតិ បុត្តីយតិ សិស្សមាចរិយោ។

ឧបមានាតិ កឹ? ធម្មមាចរតិ, **អាចារេ**តិ កឹ? អឆត្តំ ឆត្តមិវ រក្ខតិ។

“ឦយោ”តិ វត្តតេ។

៥៣៨. នាមម្ហាត្តិច្ឆត្ថេ។

នាមម្ហា អត្តនោ ឥច្ឆត្ថេ **ឦយ**ប្បច្ចយោ ហោតិ។ អត្តនោ បត្តមិច្ឆតិ បត្តីយតិ, ឯវំ វត្ថីយតិ, បរិក្ខារីយតិ, ចីវរីយតិ, បដីយតិ, ធនីយតិ, បុត្តីយតិ។

អត្តិច្ឆត្ថេតិ កិមត្ថំ? អញ្ញស្ស បត្តមិច្ឆតិ។

ទឡ្ហំ ករោតិ វីរិយន្តិ អត្ថេ –

ការិតគ្គហណមនុវត្តតេ។

៥៣៩. ធាតុរូបេ នាមស្មា ណយោច។

ធាតុយា រូបេ និប្ផាទេតព្ពេ, “តំ ករោតិ, តេន អតិក្កមតិ”ឥច្ចាទិកេ បយុជ្ជិតព្ពេ វា សតិ នាមម្ហា **ណយ**ប្បច្ចយោ ហោតិ, ការិតសញ្ញា ច។ ណលោបេ, វិភត្តិលោបសរលោបាទីសុ កតេសុ វិភត្ត្យុប្បត្តិ, ទឡ្ហយតិ វីរិយំ, ឯវំ បមាណយតិ, អមិស្សយតិ, តថា ហត្ថិនា អតិក្កមតិ អតិហត្ថយតិ, វីណាយ ឧបគាយតិ ឧបវីណយតិ, វិសុទ្ធា ហោតិ រត្តិ វិសុទ្ធយតិ, កុសលំ បុច្ឆតិ កុសលយតិ ឥច្ចាទិ។

៥៤០. ធាតូហិ ណេ ណយ ណាបេ ណាបយា ការិតានិ ហេត្វត្ថេ។

សព្ពេហិ ធាតូហិ ហេត្វត្ថេ អភិធេយ្យេ **ណេ ណយណាបេ ណាបយ** ឥច្ចេតេ បច្ចយា បរា ហោន្តិ, តេ ការិតសញ្ញា ច ហោន្តិ។ ហេតុយេវ អត្ថោ **ហេត្វត្ថោ,** សោ ច “យោ ការេតិ ស ហេតូ”តិ លទ្ធហេតុសញ្ញោ សុទ្ធកត្តុនោ បយោជកោ ហេតុកត្តា, អត្ថតោ បេសនជ្ឈេសនាទិកោ បយោជកព្យាបារោ ឥធ ហេតុ នាម។

ឯត្ថ ច –

ណេ ណយាវ ឧវណ្ណន្តា, អាតោ ទ្វេ បច្ឆិមា សិយុំ;
សេសតោ ចតុរោ ទ្វេ វា, វាសទ្ទស្សានុវត្តិតោ។

អកម្មា ធាតវោ ហោន្តិ, ការិតេ តុ សកម្មកា;
សកម្មកា ទ្វិកម្មាស្សុ, ទ្វិកម្មា តុ តិកម្មកា។

តស្មា កត្តរិ កម្មេ ច, ការិតាខ្យាតសម្ភវោ;
ន ភាវេ សុទ្ធកត្តា ច, ការិតេ កម្មសញ្ញិតោ។

និយាទីនំ បធានញ្ច, អប្បធានំ ទុហាទិនំ;
ការិតេ សុទ្ធកត្តា ច, កម្មមាខ្យាតគោចរន្តិ។

តត្ថ យោ កោចិ ភវតិ, តមញ្ញោ “ភវាហិ ភវាហិ” ឥច្ចេវំ ព្រវីតិ, អថ វា ភវន្តំ ភវិតុំ សមត្ថំ បយោជយតិ, ភវិតុំ បយោជេតីតិ វា អត្ថេ ឥមិនា **ណេណយ**ប្បច្ចយា, ការិតសញ្ញា ច, “វុត្តត្ថានមប្បយោគោ”តិ វាក្យស្ស អប្បយោគោ, “ការិតានំ ណោ លោប”ន្តិ **ណ**លោបោ, “អសំយោគន្តស្ស វុទ្ធិ ការិតេ”តិ **ឧ**ការស្សោ**ការោ** វុទ្ធិ។

“ឱ, ឯ”តិ ច វត្តតេ, **ធាតុ**គ្គហណញ្ច។

៥៤១. តេ អាវាយា ការិតេ។

តេ ធាត្វន្តភូតា **ឱ**កា**រេ**ការា **អាវអាយា**ទេសេ បាបុណន្តិ ការិតេ បរេ។ “តេ អាវាយា”តិ យោគវិភាគេន **ឈេ**អាទីនំ អការិតេបិ ហោន្តីតិ **ឱ**ការស្ស **អាវា**ទេសោ, សរលោបាទិ, “ធាតុប្បច្ចយេហិ វិភត្តិយោ”តិ **ត្យា**ទយោ។

សោ សមាធី ភាវេតិ, ភាវយតិ, ភាវេន្តិ, ភាវយន្តិ។ ភាវេសិ, ភាវយសិ, ភាវេថ, ភាវយថ។ ភាវេមិ, ភាវយាមិ, ភាវេម, ភាវយាម។ ភាវយតេ, ភាវយន្តេ។

កម្មេ អត្តនោបទយប្បច្ចយព្ពិការាគមា, សរលោបាទិ ច, តេន ភាវីយតេ សមាធិ, ភាវីយន្តេ។ ភាវីយតិ, ភាវីយន្តិ។

តថា ភាវេតុ, ភាវយតុ, ភាវេន្តុ, ភាវយន្តុ។ ភាវេហិ, ភាវយ, ភាវយាហិ, ភាវេថ, ភាវយថ ។ ភាវេមិ, ភាវយាមិ, ភាវេម, ភាវយាម។ ភាវយតំ, ភាវយន្តំ។

កម្មេ ភាវីយតំ, ភាវីយតុ, ភាវីយន្តុ។

ភាវេយ្យ, ភាវយេ, ភាវយេយ្យ, ភាវេយ្យុំ, ភាវយេយ្យុំ។ ភាវេយ្យាសិ, ភាវយេយ្យាសិ, ភាវេយ្យាថ, ភាវយេយ្យាថ។ ភាវេយ្យាមិ, ភាវយេយ្យាមិ, ភាវេយ្យាម, ភាវយេយ្យាម។ ភាវេថ, ភាវយេថ, ភាវេរំ, ភាវយេរំ។

កម្មេ ភារីយេយ្យ, ភារីយេយ្យុំ។

អជ្ជតនិយំ “សត្តមជ្ជតនិម្ហី”តិ យោគវិភាគេន ការិតន្តាបិ ទីឃតោ សការាគមោ។

អភាវេសិ, ភាវេសិ, អភាវយិ, ភាវយិ, អភាវេសុំ, ភាវេសុំ, អភាវយីសុ, ភាវយីសុ, អភាវយុំ, ភាវយុំ។ អភាវេសិ, អភាវយសិ, អភាវិត្ថ, អភាវយិត្ថ។ អភាវេសឹ, ភាវេសឹ, អភាវយឹ, ភាវយឹ, អភាវិម្ហ, អភាវយិម្ហ។

កម្មេ អភាវីយិត្ថ, អភាវីយិ។

ភាវេស្សតិ, ភាវយិស្សតិ, ភាវេស្សន្តិ, ភាវយិស្សន្តិ។ ភាវេស្សសិ, ភាវយិស្សសិ, ភាវិស្សថ, ភាវយិស្សថ។ ភាវេស្សាមិ, ភាវយិស្សាមិ, ភាវេស្សាម, ភាវយិស្សាម។

កម្មេ ភាវីយិស្សតេ, ភាវីយិស្សន្តេ។ ភាវីយិស្សតិ, ភាវីយិស្សន្តិ។

អភាវិស្ស, អភាវយិស្ស, អភាវិស្សំសុ, អភាវយិស្សំសុ។ **កម្មេ** អភាវីយិស្សថ, អភាវីយិស្ស ឥច្ចាទិ។

តថា យោ កោចិ បចតិ, តមញ្ញោ “បចាហិ បចាហិ” ឥច្ចេវំ ព្រវីតិ, អថ វា បចន្តំ បយោជេតិ, បចិតុំ វា បយោជេតីតិ អត្ថេ វុត្តនយេន **ណេ ណយា**ទយោ, **អ**ការ**ស្សា**ការោ វុទ្ធិ, សេសំ នេយ្យំ។

សោ ទេវទត្តំ ឱទនំ បាចេតិ, បាចេន្តិ។ បាចេសិ, បាចេថ។ បាចេមិ, បាចេម។ បាចយតិ, បាចយន្តិ។ បាចយសិ, បាចយថ។ បាចយាមិ, បាចយាម។ **ណាបេណាបយេសុ** បន សោ បុរិសោ តំ បុរិសំ ឱទនំ បាចាបេតិ, បាចាបេន្តិ។ បាចាបយតិ, បាចាបយន្តិ។

កម្មេ សោ ឱទនំ បាចីយតិ តេន, បាចយីយតិ, បាចាបីយតិ, បាចាបយីយតិ។

តថា បាចេតុ, បាចយតុ, បាចាបេតុ, បាចាបយតុ។ បាចីយតំ, បាចីយតុ, បាចយីយតំ, បាចយីយតុ, បាចាបីយតំ, បាចាបីយតុ, បាចាបយីយតំ, បាចាបយីយតុ។ បាចេយ្យ, បាចយេយ្យ, បាចាបេយ្យ, បាចាបយេយ្យ។ បាចីយេយ្យ, បាចីយេយ្យុំ។ អបាចេសិ, អបាចយិ, អបាចាបេសិ, អបាចាបយិ។ បាចេស្សតិ, បាចយិស្សតិ, បាចាបេស្សតិ, បាចាបយិស្សតិ។ អបាចិស្ស, អបាចយិស្ស, អបាចាបិស្ស, អបាចាបយិស្ស ឥច្ចាទិ។

គច្ឆន្តំ, គន្តុំ វា បយោជេតីតិ អត្ថេ **ណេ ណយា**ទយោ, វុទ្ធិយំ សម្បត្តាយំ –

“អសំយោគន្តស្ស វុទ្ធិ ការិតេ”តិ វត្តតេ។

៥៤២. ឃដាទីនំ វា។

ឃដាទីនំ ធាតូនំ អសំយោគន្តានំ វុទ្ធិ ហោតិ វា ការិតេតិ ឯត្ថ **វា**គ្គហណេន វុទ្ធិ ន ហោតិ, វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ។

សោ តំ បុរិសំ គាមំ គមេតិ, គមយតិ, គច្ឆាបេតិ, គច្ឆាបយតិ។ សោ គាមំ គមីយតិ តេន, គមយីយតិ, គច្ឆាបីយតិ, គច្ឆាបយីយតិ ឥច្ចាទិ។ សព្ពត្ថ យោជេតព្ពំ។ ឯវំ ឧបរិបិ។

ឃដ ឦហាយំ, ឃដន្តំ បយោជយតិ, ឃដេតិ, ឃដាទីនំ វាតិ ន វុទ្ធិ, ឃដយតិ, ឃដាបេតិ, ឃដាបយតិ។

“ការិតេ”តិ វត្តតេ។

៥៤៣. គុហ ទុសានំ ទីឃំ។

គុហទុសឥច្ចេតេសំ ធាតូនំ សរោ **ទីឃ**មាបជ្ជតេ ការិតេ បរេ, វុទ្ធាបវាទោយំ។

គុហ សំវរណេ, គុហិតុំ បយោជយតិ គូហយតិ, គូហយន្តិ។ **ទុស** អប្បីតិម្ហិ, ទុស្សន្តំ បយោជយតិ ទូសយតិ, ទូសយន្តិ ឥច្ចាទិ។

គថា ឥច្ឆន្តំ បយោជយតិ ឥច្ឆាបេតិ, ឥច្ឆាបយតិ, ឯសេតិ, ឯសយតិ។ និយច្ឆន្តំ បយោជយតិ និយាមេតិ, និយាមយតិ។ អាសន្តំ បយោជយតិ អាសេតិ, អាសយតិ, អច្ឆាបេតិ, អច្ឆាបយតិ។ លភន្តំ បយោជយតិ លាភេតិ, លាភយតិ។ វចន្តំ បយោជយតិ វាចេតិ, វាចយតិ, វាចាបេតិ, វាចាបយតិ។ ឯវំ វាសេតិ, វាសយតិ, វាសាបេតិ, វាសាបយតិ។ វាហេតិ, វាហយតិ, វាហាបេតិ, វាហាបយតិ។ ជីរេតិ, ជីរយតិ, ជីរាបេតិ, ជីរាបយតិ។ មារេតិ, មារយតិ, មារាបេតិ, មារាបយតិ។ ទស្សេតិ, ទស្សយតិ ឥច្ចាទិ។

គថា តុទន្តំ បយោជយតិ តោទេតិ, តោទយតិ, តោទាបេតិ, តោទាបយតិ។ បវិសន្តំ បយោជយតិ, បវិសិតុំ វា បវេសេតិ, បវេសយតិ, បវេសាបេតិ , បវេសាបយតិ។ ឧទ្ទិសន្តំ បយោជយតិ ឧទ្ទិសាបេតិ, ឧទ្ទិសាបយតិ។ បហោន្តំ បយោជយតិ បហារេតិ, បហារយតិ។ សយន្តំ បយោជយតិ សាយេតិ, សាយយតិ, សាយាបេតិ, សាយាបយតិ។ ឯត្ថ **ឯ**ការស្ស **អាយា**ទេសោ, សយាបេតិ, សយាបយតិ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា ណាបេណាបយេសុ **អាយា**ទេសស្ស រស្សត្តំ។ នយន្តំ បយោជយតិ នយាបេតិ, នយាបយតិ។ បតិដ្ឋន្តំ បយោជយតិ បតិដ្ឋាបេតិ, បតិដ្ឋាបយតិ, បតិដ្ឋបេតិ វា។

ហនន្តំ បយោជយតីតិ អត្ថេ **ណេណយា**ទយោ។

“ណម្ហី”តិ វត្តតេ។

៥៤៤. ហនស្ស ឃាតោ។

ហនឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស **ឃាតា**ទេសោ ហោតិ **ណ**ការវតិ ការិតប្បច្ចយេ បរេ។ ឃាតេតិ, ឃាតយតិ, ឃាតាបេតិ, ឃាតាបយតិ, “វធោ វា សព្ពត្ថា”តិ **វធា**ទេសេ វធេតិ, វធាបេតិ។

ជុហោន្តំ បយោជយតិ ជុហាវេតិ, ជុហាវយតិ។ ជហន្តំ បយោជយតិ ជហាបេតិ, ជហាបយតិ, ហាបេតិ, ហាបយតិ។ ទទន្តំ បយោជយតិ ទាបេតិ, ទាបយតិ។ បិទហន្តំ បយោជយតិ បិធាបេតិ, បិធាបយតិ, បិទហាបេតិ, បិទហាបយតិ។

រុន្ធន្តំ បយោជយតិ រោធេតិ, រោធយតិ, រោធាបេតិ, រោធាបយតិ។ ឆិន្ទន្តំ បយោជយតិ ឆេទេតិ, ឆេទយតិ, ឆេទាបេតិ, ឆេទាបយតិ។ យុញ្ជន្តំ បយោជយតិ យោជេតិ, យោជយតិ, យោជាបេតិ, យោជាបយតិ។ ភុញ្ជន្តំ បយោជយតិ ភោជេតិ, ភោជយតិ, ភោជាបេតិ, ភោជាបយតិ។ មុញ្ចន្តំ បយោជយតិ មោចេតិ, មោចយតិ, មោចាបេតិ, មោចាបយតិ។

ទិព្ពន្តំ បយោជយតិ ទេវេតិ, ទេវយតិ។ ឧប្បជ្ជន្តំ បយោជយតិ ឧប្បាទេតិ, ឧប្បាទយតិ។ ពុជ្ឈន្តំ បយោជយតិ ពោធេតិ, ពោធយតិ។ “ទាធាន្តតោ យោ ក្វចី”តិ **យ**ការាគមោ, ពុជ្ឈាបេតិ, ពុជ្ឈាបយតិ។ តុស្សន្តំ បយោជយតិ តោសេតិ, តោសយតិ, តោសាបេតិ, តោសាបយតិ។ សម្មន្តំ បយោជយតិ សមេតិ, សមយតិ, យដាទិត្តា ន វុទ្ធិ។ កុប្បន្តំ បយោជយតិ កោបេតិ, កោបយតិ។ ជាយន្តំ បយោជយតិ ជនេតិ, ជនយតិ, យដាទិត្តា ន វុទ្ធិ។

សុណន្តំ បយោជយតិ ធម្មំ សាវេតិ, សាវយតិ។ បាបុណន្តំ បយោជយតិ បាបេតិ, បាបយតិ។

វិក្កិណន្តំ បយោជយតិ វិក្កាយាបេតិ, វិក្កាយាបយតិ។ ជិនន្តំ បយោជយតិ ជយាបេតិ, ជយាបយតិ។ ជានន្តំ បយោជយតិ ញាបេតិ, ញាបយតិ។ គណ្ហន្តំ បយោជយតិ គាហេតិ, គាហយតិ, គាហាបេតិ, គាហាបយតិ, គណ្ហាបេតិ, គណ្ហាបយតិ។

វិតនន្តំ បយោជយតិ វិតានេតិ, វិតានយតិ។ យោ កោចិ ករោតិ, តមញ្ញោ “ករោហិ ករោហិ”ឥច្ចេវំ ព្រវីតិ, ករោន្តំ បយោជយតិ, កាតុំ វា ការេតិ, ការយតិ, ការាបេតិ, ការាបយតិ ឥច្ចាទិ។

ចោរេន្តំ បយោជយតិ ចោរាបេតិ, ចោរាបយតិ។ ចិន្តេន្តំ បយោជយតិ ចិន្តាបេតិ, ចិន្តាបយតិ , បូជេន្តំ បយោជយតិ បូជាបេតិ, បូជាបយតិ ឥច្ចាទិ។ សព្ពត្ថ សុពោធំ។

ធាតុប្បច្ចយតោ ចាបិ, ការិតប្បច្ចយា សិយុំ;
សការិតេហិ យុណ្ណនំ, ទស្សនញ្ចេត្ថ ញាបកំ។

តេន តិតិក្ខន្តំ បយោជយតិ តិតិក្ខេតិ, តិតិក្ខាបេតិ។ តិកិច្ឆន្តំ បយោជយតិ តិកិច្ឆេតិ, តិកិច្ឆយតិ, តិកិច្ឆាបេតិ, តិកិច្ឆាបយតិ។ ឯវំ ពុភុក្ខេតិ, ពុភុក្ខយតិ, ពុភុក្ខាបេតិ, ពុភុក្ខាបយតិ, បព្ពតាយន្តំ បយោជយតិ បព្ពតាយយតិ។ បុត្តីយយតិ ឥច្ចាទិបិ សិទ្ធំ ភវតិ។

ធាតុប្បច្ចយន្តនយោ។

សាសនត្ថំ សមុទ្ទិដ្ឋំ, អាខ្យាតំ សកពុទ្ធិយា;
ពាហុសច្ចពលេនីទំ, ចិន្តយន្តុ វិចក្ខណា។

ភវតិ តិដ្ឋតិ សេតិ, អហោសិ ឯវមាទយោ;
អកម្មកាតិ វិញ្ញេយ្យា, កម្មលក្ខណវិញ្ញុនា។

អកម្មកាបិ ហេត្វត្ថ-ប្បច្ចយន្តា សកម្មកា;
តំ យថា ភិក្ខុ ភាវេតិ, មគ្គំ រាគាទិទូសកន្តិ។

ឥតិ បទរូបសិទ្ធិយំ អាខ្យាតកណ្ឌោ

ឆដ្ឋោ។

៧. កិព្ពិធានកណ្ឌ

តេកាលិក

កិច្ចប្បច្ចយន្តនយ

អថ ធាតូហិយេវ ភាវកម្មកត្តុករណាទិសាធនសហិតំ កិព្ពិធានមារភីយតេ។

តត្ថ កិច្ចកិតកវសេន ទុវិធា ហិ បច្ចយា, តេសុ កិច្ចសញ្ញាយ បឋមំ វុត្តត្តា, កិច្ចានមប្បកត្តា ច កិច្ចប្បច្ចយា តាវ វុច្ចន្តេ។

ភូ សត្តាយំ, “ភូយតេ, អភវិត្ថ, ភវិស្សតេ វា ទេវទត្តេនា”តិ វិគ្គហេ –

“ធាតុយា កម្មាទិម្ហិ ណោ”តិ ឥតោ “ធាតុយា”តិ សព្ពត្ថ បច្ចយាទិវិធានេ វត្តតេ, “បរា, បច្ចយា”តិ ច អធិការោ។

៥៤៥. ភាវកម្មេសុ តព្ពានីយា។

ភាវកម្មឥច្ចេតេស្វត្ថេសុ សព្ពធាតូហិ **តព្ព អនីយ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា បរា ហោន្តិ។ យោគវិភាគេន អញ្ញត្ថាបិ។

តត្ថ –

> អកម្មកេហិ ធាតូហិ, ភាវេ កិច្ចា ភវន្តិ តេ;
> សកម្មកេហិ កម្មត្ថេ, អរហសក្កត្ថទីបកា។

តេ ច –

៥៤៦. ណាទយោ តេកាលិកា។

តិកាលេ និយុត្តា **តេកាលិកា**, យេ ឥធ តតិយេ ធាត្វាធិការេ វិហិតា អនិទ្ទិដ្ឋកាលា **ណា**ទយោ បច្ចយា, តេ តេកាលិកា ហោន្តីតិ បរិភាសតោ កាលត្តយេបិ ហោន្តិ។

សីហគតិយា “ក្វចី”តិ វត្តតេ។

៥៤៧. យថាគមមិការោ។

យថាគមំ យថាបយោគំ ជិនវចនានុបរោធេន ធាតូហិ បរោ **ឥ**ការាគមោ ហោតិ ក្វចិ ព្យញ្ជនាទិកេសុ **កិច្ចកិតក**ប្បច្ចយេសុ, “អញ្ញេសុ ចា”តិ វុទ្ធិ, “ឱ អវ សរេ”តិ អវាទេសោ, “នយេ បរំ យុត្តេ”តិ បរំ នេតព្ពំ។

៥៤៨. តេ កិច្ចា។

យេ ឥធ វុត្តា **តព្ពានីយណ្យ តេយ្យ រិច្ច**ប្បច្ចយា, តេ **កិច្ច**សញ្ញា ហោន្តីតិ វេទិតព្ពា។ តតោ “អញ្ញេ កិតិ”តិ វចនតោ កិច្ចប្បច្ចយានមកិតកត្តា នាមព្យបទេសេ អសម្បត្តេ “តទ្ធិតសមាសកិតកា នាមំវាតវេតុនាទីសុ ចា”តិ ឯត្ថ **ច**គ្គហណេន នាមព្យបទេសោ, តតោ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ។ **ភាវេ** ភាវស្សេកត្តា ឯកវចនមេវ, “សិ”ន្តិ អមាទេសោ។ ភវិតព្ពំ ភវតា បញ្ញេន, ភវនីយំ។

ឥធ ព្យញ្ជនាទិត្តាភាវា អនុវត្តិត**ក្វចិ**គ្គហណេន ឥការាគមាភាវោ។ **ភាវេ** កិច្ចប្បច្ចយន្តា នបុំសកា។ **កម្មេ** តិលិង្គា។

កម្មនិ អភិបុព្ពោ, អភិភូយតេ, អភិភូយិត្ថ, អភិភូយិស្សតេតិ អភិភវិតព្ពោ កោធោ បណ្ឌិតេន, អភិភវិតព្ពា តណ្ហា, អភិភវិតព្ពំ ទុក្ខំ, ឯវំ អភិភវនីយោ, អភិភវនីយា, អភិភវនីយំ, **បុរិស កញ្ញា ចិត្ត** សទ្ទនយេន នេតព្ពំ, ឯវំ សព្ពត្ថ។

ឯត្ថ ហិ –

តព្ពាទីហេវ កម្មស្ស, វុត្តត្តាវ បុនត្តនា;
វត្តព្ពស្ស អភាវា ន, ទុតិយា បឋមា តតោ។

អាស ឧបវេសនេ, អាសីយិត្ថ, អាសីយតេ, អាសីយិស្សតេតិ អាសិតព្ពំ តយា, អាសនីយំ។ **កម្មេ** ឧបាសិតព្ពោ គរុ, ឧបាសនីយោ។

សី សយេ, អសីយិត្ថ, សីយតេ, សីយិស្សតេតិ សយិតព្ពំ ភវតា, សយនីយំ, **“ឯ** អយា”តិ **អយា**ទេសោ, អតិសយិតព្ពោ បរោ, អតិសយនីយោ។

បទ គតិម្ហិ, ឧប្បជ្ជិត្ថ, ឧប្បជ្ជតេ, ឧប្បជ្ជិស្សតេតិ ឧប្បជ្ជិតព្ពំ តេន, ឧប្បជ្ជនីយំ, ឯត្ថ ច “កត្តរិ”តិ អធិការំ វិនា “ទិវាទិតោ យោ”តិ វិនាធិការយោគវិភាគេន **យ**ប្បច្ចយោ, “តស្ស ចវគ្គយការ”ឥច្ចាទិនា **ចវគ្គោ**, “បរទ្វេភាវោ ឋានេ”តិ ទ្វិភាវោ, បដិបជ្ជិតព្ពោ មគ្គោ, បដិបជ្ជនីយោ។

ពុធ អវគមនេ, អពុជ្ឈិត្ថ, ពុជ្ឈតេ, ពុជ្ឈិស្សតេតិ ពុជ្ឈិតព្ពោ ធម្មោ, ពុជ្ឈនីយោ។

សុ សវណេ, អសូយិត្ថ, សូយតេ, សូយិស្សតេតិ សោតព្ពោ ធម្មោ, ឥធ **យថាគម**គ្គហណេន **ឥ**ការាគមាភាវោ, សុណិតព្ពោ, “ស្វាទិតោ ណុ ណា ឧណា ចា”តិ វិនាធិការយោគវិភាគេន **ណា**បច្ចយោ, សវណីយោ។

ករ ករណេ, ករីយិត្ថ, ករីយតិ, ករីយិស្សតីតិ អត្ថេ **តព្ពា’នីយា**។

“អន្តស្ស, ករស្ស, ច, តត្ត”ន្តិ ច វត្តតេ។

៥៤៩. តុំ តុ ន តព្ពេសុ វា។

ករឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស អន្តភូតស្ស **រ**ការស្ស **ត**ការត្តំ ហោតិ វា តុំ **តុ ន តព្ព**ឥច្ចេតេសុ បច្ចយេសុ បរេសុ។ កត្តព្ពោ ភវតា ធម្មោ, កត្តព្ពា បូជា, កត្តព្ពំ កុសលំ, **ត**ត្តាភាវេ “ករោតិស្សា”តិ វត្តមានេ “តវេតុនាទីសុ កា”តិ ឯត្ថ **អាទិ**សទ្ទេន **តព្ពេ**បិ **កា**ទេសោ, កាតព្ពំ ហិតំ។

៥៥០. រហាទិតោ ណ។

រការ **ហ**ហារាទ្យន្តេហិ ធាតូហិ បរស្ស **អនានីយា**ទិនការស្ស **ណ**ការោ ហោតិ។ **អាទិ**សទ្ទេន **រម្មុ អបញ្ញតា**ទិតោបិ។

រហាទិតោ បរស្សេត្ថ, នការស្ស អសម្ភវា;
អនានីយាទិនស្សេវ, សាមត្ថ្យាយំ ណការតា។

ករណីយោ ធម្មោ, ករណារហោតិ អត្ថោ, ករណីយា, ករណីយំ។

ភរ ភរណេ, ភរីយតីតិ ភរិតព្ពោ, ភរណីយោ។

គហ ឧបាទានេ, អគយ្ហិត្ថ, គយ្ហតិ, គយ្ហិស្សតីតិ គហេតព្ពោ, “គេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា **ឥ**ការ**ស្សេ**ការោ, សង្គណ្ហិតព្ពោ, “គហាទិតោ ប្បណ្ហា”តិ វិនាធិការយោគវិភាគេន **ណ្ហា**បច្ចយោ, **ហ**លោបសរលោបាទិ, សង្គណ្ហណីយោ, គហណីយោ។

អាទិគ្គហណេន **រមុ** កីឡាយំ, រមីយិត្ថ, រមីយតិ, រមីយិស្សតីតិ រមិតព្ពោ, រមណីយោ វិហារោ។

អប បាបុណនេ, **ឧណា**បច្ចយោ, បាបីយតីតិ បាបុណិតព្ពោ, “គុបាទីនញ្ចា”តិ ធាត្វន្តស្ស លោបោ, ទ្វិត្តញ្ច, បត្តព្ពោ, បត្តេយ្យោ, បាបុណណីយោ, បាបណីយោ។

“អន្តស្ស, វា”តិ ច វត្តតេ។

៥៥១. គម ខន ហនាទីនំ តុំតព្ពាទីសុ ន។

គម ខន ហនឥច្ចេវមាទីនំ **ម**ការ **ន**ការន្តានំ ធាតូនមន្តស្ស **ន**ការោ ហោតិ វា **តុំ តព្ព តវេ តុន ត្វាន ត្វា**ឥច្ចេវមាទីសុ **ត**ការាទិប្បច្ចយេសុ បរេសុ។ អគច្ឆីយិត្ថ, គច្ឆីយតិ, គច្ឆីយិស្សតីតិ គន្តព្ពោ មគ្គោ, គមិតព្ពំ, គមនីយំ។

ខនុ អវទារណេ, អខញ្ញិត្ថ, ខញ្ញតិ, ខញ្ញិស្សតីតិ ខន្តព្ពំ អាវាដំ, ខនិតព្ពំ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ខន**ន្តស្ស **ណ**ត្តញ្ច, ខណិតព្ពំ, ខណណីយំ, ខននីយំ វា។

ហន ហឹសា គតីសុ, អហញ្ញិត្ថ, ហញ្ញតេ, ហញ្ញិស្សតេតិ ហន្តព្ពំ, ហនិតព្ពំ, ហននីយំ។

មន ញាណេ, អមញ្ញិត្ថ, មញ្ញតេ, មញ្ញិស្សតេតិ មន្តព្ពោ, មនិតព្ពោ, **យ**ប្បច្ចយេ **ច**វគ្គាទិ, មញ្ញិតព្ពំ, មញ្ញនីយំ។

បូជ បូជាយំ, អបូជីយិត្ថ, បូជីយតិ, បូជីយិស្សតីតិ អត្ថេ **តព្ពានីយា**។ “ចុរាទិតោ ណេ ណយា”តិ អកត្តរិបិ **ណេណយា, ឥ**ការាគមា**នីយេ**សុ “សរលោបោ”តិអាទិនា ការិតសរស្ស លោបោ, បូជេតព្ពោ, បូជយិតព្ពោ, បូជនីយោ ភគវា។

“តព្ពានីយា”តិ យោគវិភាគេន កត្តុករណេសុបិ, **យា** បាបុណនេ, និយ្យាតីតិ និយ្យានីកោ មគ្គោ។ គច្ឆន្តីតិ គមនីយា ភោគា។ **នហ** សោចេ, នហាយតិ ឯតេនាតិ នហានីយំ ចុណ្ណំ។

“ភាវកម្មេសូ”តិ អធិការោ។

៥៥២. ណ្យោ ច។

ភាវកម្មេសុ សព្ពធាតូហិ **ណ្យ**ប្បច្ចយោ ហោតិ, **ច**គ្គហណេន “ញាតេយ្យ”ន្តិអាទីសុ **តេយ្យ**ប្បច្ចយោ ច។

៥៥៣. ការិតំ វិយ ណានុពន្ធោ។

អនុពន្ធោ អប្បយោគី, **ណ**ការានុពន្ធោ បច្ចយោ ការិតំ វិយ ទដ្ឋព្ពោតិ ការិតព្យបទេសោ, “ការិតានំ ណោ លោប”ន្តិ **ណ**លោបោ, “អសំយោគន្តស្ស វុទ្ធិ ការិតេ”តិ វុទ្ធិ, **ឥ**ការាគមោ, កត្តព្ពំ ការិយំ។

ហរ ហរណេ, អហរីយិត្ថ, ហរីយតិ, ហរីយិស្សតីតិ វា ហរិតព្ពំ ហារិយំ។

ភរ ភរណេ, ភរិតព្ពំ ភារិយំ។

លភ លាភេ, លភិតព្ពំ លព្ភំ, “យវតំ តលន”ឥច្ចាទិសុត្តេ **ការ**គ្គហណេន **យ**វតោ **ភ**ការស្ស **ភ**ការោ, ទ្វិត្តំ។

សាស អនុសិដ្ឋិម្ហិ, សាសិតព្ពោ សិស្សោ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **អា**ការស្សិការោ។

វច វិយត្តិយំ វាចាយំ, **ណ្យ**ប្បច្ចយាទិម្ហិ កតេ “អន្តានំ, ណានុពន្ធេ”តិ ច វត្តតេ។

៥៥៤. កគា ចជានំ។

ចជឥច្ចេតេសំ ធាតូនំ **ក**ការ **គ**ការាទេសា ហោន្តិ **ណ**ការានុពន្ធេ បច្ចយេ បរេតិ **ចស្ស កា**ទេសោ។ វចនីយំ វាក្យំ។

ភជ សេវាយំ, ភជនីយំ ភាគ្យំ, **ជស្ស គា**ទេសោ។

ចិ ចយេ, អចិយិត្ថ, ចីយតិ, ចិយិស្សតីតិ ចេតព្ពំ ចេយ្យំ, **ឥ**ការ**ស្សេ**ការោ វុទ្ធិ, **យ**ការស្ស ទ្វិត្តំ, **វិនិ**បុព្ពោ “ទោ ធស្ស ចា”តិ សុត្តេ **ច**គ្គហណេន **ច**ការស្ស **ឆ**ការោ, វិនិច្ឆេយ្យំ, វិនិច្ឆិតព្ពំ, វិនិច្ឆនីយំ។ “កិយាទិតោ នា”តិ វិនាធិការយោគវិភាគេន **តព្ពានីយ តុំ តុនា** ទីសុ ច **នា**បច្ចយោ, វិនិច្ឆិនិតព្ពំ, វិនិច្ឆិននីយំ។

នី បាបុណនេ, អនីយិត្ថ, នីយតិ, នីយិស្សតីតិ នេយ្យោ, នេយ្យា, នេយ្យំ។ នេតព្ពំ។

ណ្យគ្គហណំ ឆន្ទីយន្តវសេនានុវត្តតេ, មណ្ឌូកគតិយា **អន្ត**គ្គហណញ្ច គតិយន្តវសេន។

៥៥៥. ភូតោព្ព។

ភូ ឥច្ចេតស្មា បរស្ស **ណ្យ**ប្បច្ចយស្ស សហ ធាតុន្តេន **អព្ព**ាទេសោ ហោតិ។ ភវិតព្ពោ ភព្ពោ, ភព្ពា, ភព្ពំ។

“ណ្យស្ស, អន្តេនា”តិ ច វត្តតេ។

៥៥៦. វទ មទ គមុ យុជ គរហាការាទីហិ ជ្ជម្មគ្គយ្ហេយ្យាគារោ វា។

វទ មទ គមុ យុជ គរហឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ, **អា**ការន្តេហិ ច បរស្ស **ណ្យ**ប្បច្ចយស្ស ធាតុន្តេន សហ យថាក្កមំ **ជ្ជ ម្ម គ្គ យ្ហ ឯ យ្យ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ វា, **គរ**ស្ស ច **គារា**ទេសោ, **គរហ**ស្ស **គរ**ស្សេវាយំ **គារោ**។ វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ។

វទ វិយត្តិយំ វាចាយំ, អវជ្ជិត្ថ, វជ្ជតិ, វជ្ជិស្សតីតិ វា វជ្ជំ វទនីយំ, វស្សត្ថំ។ វជ្ជំ ទោសោ។

មទ ឧម្មាទេ, អមជ្ជិត្ថ, មជ្ជតេ, មជ្ជិស្សតិ ឯតេនាតិ មជ្ជំ មទនីយំ។ **មទ**គ្គហណេន ករណេបិ **ណ្យ**ប្បច្ចយោ។ **គមុ សប្បុ** គតិម្ហិ, គន្តព្ពំ គម្មំ។

យុជ យោគេ, អយុជ្ជិត្ថ, យុជ្ជតេ, យុជ្ជិស្សតីតិ យោគ្គំ, និយោជ្ជោ វា។

គរហ និន្ទាយំ, អគរយ្ហិត្ថ, គរហីយតិ, គរហីយិស្សតីតិ អត្ថេ **ណ្យ**ប្បច្ចយោ, តស្មិំមិនា ធាតុន្តេន សហ **យ្ហា**ទេសោ, **គរ**ស្ស **គារា**ទេសោ ច, គារយ្ហោ, គារយ្ហា, គារយ្ហំ, គរហណីយំ។

អាទិសទ្ទេន អញ្ញេបិ **ទមជហ**ន្តា គយ្ហន្តេ។ **គទ** វិយត្តិយំ វាចាយំ, គជ្ជតេ, គទនីយំ វា គជ្ជំ។ **បទ** គតិម្ហិ, បជ្ជនីយំ បជ្ជំ គាថា។ **ខាទ** ភក្ខណេ, ខជ្ជតេតិ ខជ្ជំ ខាទនីយំ។ **ទមុ** ទមនេ, អទម្មិត្ថ, ទម្មតេ, ទមីយិស្សតីតិ ទម្មោ ទមនីយោ។ **ភុជ** បាលនព្យវហរណេសុ, អភុជ្ជិត្ថ, ភុជ្ជតិ, ភុជ្ជិស្សតីតិ ភោគ្គំ, ភោជ្ជំ វា, **ការ**គ្គហណេន **យ**ស្ស **ជ**ការោ។ គហេតព្ពំ គយ្ហមិច្ចាទិ។

អាការន្តតោ បន ទា ទានេ, អទីយិត្ថ, ទីយតិ, ទីយិស្សតីតិ អត្ថេ **ណ្យ**ប្បច្ចយោ, តស្មិំមិនា ធាតុន្តេន **អា**ការេន សហ **ឯយ្យា**ទេសោ, ទេយ្យំ, ទាតព្ពំ។ **អនីយេ** “សរលោបោ”តិអាទិនា បុព្ពសរស្ស លោបេ សម្បត្តេ តត្ថេវ **តុ**គ្គហណេន និសេធេត្វា “សរា សរេ លោប”ន្តិ **អា**ការេ លុត្តេ បរសរស្ស **ទីឃោ**, ទានីយំ។

បា បានេ, អបីយិត្ថ, បីយតិ, បីយិស្សតីតិ បេយ្យំ, បាតព្ពំ, បានីយំ។ **ហា** ចាគេ, អហីយិត្ថ, ហីយតិ, ហីយិស្សតីតិ ហេយ្យំ, ហាតព្ពំ, ហានីយំ។ **មា** មានេ, អមីយិត្ថ, មីយតិ, មីយិស្សតីតិ មេយ្យំ, មាតព្ពំ, មិនិតព្ពំ, មេតព្ពំ វា។ **ញា** អវពោធនេ, អញ្ញាយិត្ថ, ញាយតិ, ញាយិស្សតីតិ ញេយ្យំ, ញាតព្ពំ, ញាតេយ្យំ។ “ញាស្ស ជា ជំ នា”តិ **ជា**ទេសេ “កិយាទិតោ នា”តិ វិនាធិការយោគវិភាគេន **នា**បច្ចយោ, ឥការាគមោ ច, ជានិតព្ពំ, វិជាននីយំ។ **ខ្យា**បកថនេ, សង្ខាតព្ពំ, សង្ខេយ្យំ ឥច្ចាទិ។

៥៥៧. ករម្ហា រិច្ច។

ករធាតុតោ **រិច្ច**ប្បច្ចយោ ហោតិ ភាវកម្មេសុ។

៥៥៨. រម្ហិ រន្តោ រាទិ នោ។

រការានុពន្ធេ បច្ចយេ បរេ សន្តោ ធាតុន្តោ **រាទិ** បច្ចយរការមរិយាទោ **នោ** ហោតិ, លោបមាបជ្ជតេតិ អត្ថោ។ **រន្តោ**តិ ឯត្ថ **រ**ការោ សន្ធិជោ, កត្តព្ពំ កិច្ចំ។ “រិច្ចា”តិ យោគវិភាគេន ភរាទិតោបិ **រិច្ច**ប្បច្ចយោ, យថា, ភរិយតីតិ ភច្ចោ, សរលោបោ។ ឥ គតិម្ហិ, បតិ ឯតព្ពោ បដិច្ចោ។

៥៥៩. បេសាតិសគ្គបត្តកាលេសុ កិច្ចា។

បេស អតិសគ្គ បត្តកាលឥច្ចេតេស្វត្ថេសុ **កិច្ច**ប្បច្ចយា ហោន្តិ។ **បេសនំ នាម** “កត្តព្ពមិទំ ភវតា”តិ អាណាបនំ, អជ្ឈេសនញ្ច។ **អតិសគ្គោនាម** “កិមិទំ មយា កត្តព្ព”ន្តិ បុដ្ឋស្ស វា “បាណោ ន ហន្តព្ពោ”តិអាទិនា បដិបត្តិទស្សនមុខេន វា កត្តព្ពស្ស អនុញ្ញា។ **បត្តកាលោ នាម** សម្បត្តសមយោ យោ **អត្ត**នោ កិច្ចករណសមយមនុបបរិក្ខិត្វា ន ករោតិ, តស្ស សមយារោចនំ, ន តត្ថ អជ្ឈេសនមត្ថីតិ។ តេ ច “ភាវកម្មេសុ កិច្ចត្តក្ខត្ថា”តិ វុត្តត្តា ភាវកម្មេស្វេវ ភវន្តិ។

បេសនេ តាវ – ករិយតុ ភវតា កម្មន្តិ អត្ថេ ឥមិនា **តព្ពានីយា**, សេសំ វុត្តនយមេវ, កត្តព្ពំ កម្មំ ភវតា, ករណីយំ កិច្ចំ ភវតា។

អតិសគ្គេ ភុជ្ជតុ ភវតាតិ អត្ថេ **តព្ពា**ទិ, “អញ្ញេសុ ចា”តិ វុទ្ធិ។

“តស្សា”តិ វត្តតេ។

៥៦០. ភុជាទីនមន្តោ នោ ទ្វិ ច។

ភុជឥច្ចេវមាទីនំ **ជ**ការាទិអន្តានំ ធាតូនមន្តោ **នោ** ហោតិ, បរស្ស កិច្ចកិតកប្បច្ចយ**ត**ការស្ស ច **ទ្វេ**ភាវោ ហោតិ។ ភោត្តព្ពំ ភោជនំ ភវតា, ភោជនីយំ ភោជ្ជំ ភវតា។

តការាគមយុត្ត**ត**ការេ បន – “នមករានមន្តានំ និយុត្តតម្ហិ”តិ ឯត្ថ “អន្តានំ និយុត្តតម្ហិ”តិ យោគវិភាគេន ធាតុន្តលោបាទិនិសេធោ, “រុជាទិគោ និគ្គហិតបុព្ព”ន្តិ វិនាធិការយោគវិភាគេន, “និគ្គហិតញ្ច”តិ វា និគ្គហិតាគមោ, ភុញ្ជិតព្ពំ តយា, យុញ្ជិតព្ពំ។

សមយារោចនេ បន – **ឥ** អជ្ឈយនេ **អធិ**បុព្ពោ, អធីយតំ ភវតាតិ អត្ថេ **តព្ពានីយា**ទិ, **ឥ**ការាគមវុទ្ធិ**អយា**ទេស**អជ្ឈា**ទេសា ច, **ណ្យ**ប្បច្ចយេ តុ វុទ្ធិ, **យ**ការស្ស ទ្វិត្តញ្ច, អជ្ឈយិតព្ពំ, អជ្ឈេយ្យំ ភវតា, អជ្ឈយនីយំ ភវតា, អវស្សំ កត្តព្ពន្តិ វាក្យេ បន “កិច្ចា”តិ អធិកិច្ច “អវស្សកាធមិណេសុ ណី ចា”តិ អវស្សកាធមិណត្ថេ ច **តព្ពា**ទយោ, កត្តព្ពំ មេ ភវតា គេហំ, ករណីយំ, ការិយំ។ ឯវំ ទាតព្ពំ មេ ភវតា សតំ, ទានីយំ, ទេយ្យំ។

ធរ ធារណេ, ចុរាទិត្តា **ណេណយា**, វុទ្ធិ, ឥការាគមោ ច, ធារេតព្ពំ, ធារយិតព្ពំ ឥច្ចាទិ។

“នុទាទីហិ យុណ្វូនមនាននាកាននកា សការិតេហិ ចា”តិ សការិតេហិបិ **យុណ្វូ**នមាទេសវិធានតោយេវ ធាតុប្បច្ចយន្តតោបិ កិច្ចកិតកប្បច្ចយា ភវន្តីតិ ទដ្ឋព្ពោ។ តេន តិតិក្ខាបីយតីតិ តិតិក្ខាបេតព្ពោ។ ឯវំ តិកិច្ឆាបេតព្ពោ តិកិច្ឆាបនីយោ។ **អ**ភាវីយិត្ថ, ភាវីយតិ, ភាវីយិស្សតីតិ ភាវេតព្ពោ មគ្គោ។ ភាវយិតព្ពោ, ភាវនីយោ, ភាវនីយំ, ភាវនីយា, អការីយិត្ថ, ការីយតិ, ការីយិស្សតីតិ ការេតព្ពំ, ការយិតព្ពំ, ការាបេតព្ពំ, ការាបយិតព្ពំ, ការាបនី**យ**មិច្ចាទិ **ច** សិទ្ធំ ភវតិ។

កត្តព្ពំ ករណីយញ្ច, ការិយំ កិច្ចមិច្ចបិ;
ការេតព្ពំ តថា ការា-បេតព្ពំ កិច្ចសង្គហោ។

កិច្ចប្បច្ចយន្ត**ន**យោ។

តេកាលិក

កិតកប្បច្ចយន្តនយ

ឥទានិ កិតកប្បច្ចយា វុច្ចន្តេ។

ករ ករណេ, បុរេ វិយ ធាតុសញ្ញាទិ។

កុម្ភឥច្ចុបបទំ, តតោ ទុតិយា។

“កុម្ភំ ករោតិ, អកាសិ, ករិស្សតី”តិ វា វិគ្គហេ –

“បរា, បច្ចយា”តិ ច វត្តតេ។

៥៦១. ធាតុយា កម្មាទិម្ហិ ណោ។

កម្មស្មឹ អាទិម្ហិ សតិ ធាតុយា បរោ **ណ**ប្បច្ចយោ ហោតិ។

សោ ច –

៥៦២. អញ្ញេ កិត។

តតិយេ ធាត្វាធិការេ វិហិតា កិច្ចេហិ អញ្ញេ បច្ចយា កិតិច្ចេវ សញ្ញា ហោន្តីតិ **កិត**សញ្ញា កតា។

៥៦៣. កត្តរិ កិត។

កត្តរិ ការកេ **កិត**បច្ចយោ ហោតីតិ និយមតោ កត្តរិ ភវតិ, សោ ច “ណាទយោ តេកាលិកា”តិ វុត្តត្តា កាលត្តយេ ច ហោតិ។ បុរេ វិយ ការិតព្យបទេស**ណ**លោបវុទ្ធិយោ, បច្ចយន្តស្សាលិង្គត្តា **ស្យា**ទិម្ហិ អសម្បត្តេ “តទ្ធិតសមាសកិតកា នាមំវាតវេតុនាទីសុ ចា”តិ កិតកន្តត្តា នាមំវ កតេ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ, តតោ កុម្ភំ ករោតីតិ អត្ថេ “អមាទយោ បរបទេភី”តិ ទុតិយាតប្បុរិសសមាសោ, “នាមាន”ន្តិអាទិនា សមាសសញ្ញា, “តេសំ វិភត្តិយោ លោបា ចា”តិ វិភត្តិលោបោ, “បកតិ ចស្ស សរន្តស្សា”តិ បកតិភាវោ, បុន សមាសត្តា នាមមិវ កតេ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ។

សោ កុម្ភការោ, តេ កុម្ភការា ឥច្ចាទិ។ **ឥត្ថិយំ** កុម្ភការី, កុម្ភការិយោ ឥច្ចាទិ, តថា កម្មំ ករោតីតិ កម្មការោ។ ឯវំ មាលាការោ, កដ្ឋការោ, រថការោ, សុវណ្ណការោ, សុត្តការោ, វុត្តិការោ, ដីកាការោ។

គហ ឧបាទានេ, បត្តំ អគណ្ហិ, គណ្ហាតិ, គណ្ហិស្សតីតិ វា បត្តគ្គាហោ។ ឯវំ រស្មិគ្គាហោ, រដ្ឋគ្គាហោ។

វេ តន្តសន្តានេ, តន្តំ អវាយិ, វាយតិ, វាយិស្សតីតិ វា តន្តវាយោ, “តេ អាវាយា ការិតេ”តិ **អាយា**ទេសោ, វាក្យេ បនេត្ថ “តេ អាវាយា”តិ យោគវិភាគេន **អាយា**ទេសោ។ ឯវំ តុន្នវាយោ។

មា បរិមាណេ, ធញ្ញំ អមិនិ, មិនាតិ, មិនិស្សតីតិ វា អត្ថេ **ណ**ប្បច្ចយេ កតេ –

“ណម្ហី”តិ វត្តតេ។

៥៦៤. អាការន្តានមាយោ។

អាការន្តានំ ធាតូនំ អន្តស្ស **អាយា**ទេសោ ហោតិ **ណ**ការានុពន្ធេ បច្ចយេ បរេ, សរលោបាទិ។ ធញ្ញមាយោ។ ឯវំ ទានំ ទទាតីតិ ទានទាយោ។

កមុ កន្តិម្ហិ, ធម្មំ អកាមយិ, កាមយតិ, កាមយិស្សតីតិ វា ធម្មកាមោ បុរិសោ, ធម្មកាមា កញ្ញា, ធម្មកាមំ ចិត្តំ។ ឯវំ អត្ថកាមោ, ហិតកាមោ, សុខកាមោ, ធម្មំ បាលេតីតិ ធម្មបាលោ ឥច្ចាទិ។

ទមុ ទមនេ, “អវិ អទមិ, ទមេតិ, ទមិស្សតី”តិ វិគ្គហេ “ធាតុយា”តិ អធិការោ, “កម្មាទិម្ហី”តិ ច វត្តតេ។

៥៦៥. សញ្ញាយមនុ។

កម្មូបបទេ អាទិម្ហិ សតិ សញ្ញាយំ គម្យមានាយំ ធាតុយា **អ**ប្បច្ចយោ ហោតិ, ឧបបទន្តេ **នុ**ការាគមោ ច។ ឯត្ថ ច “នុ និគ្គហីតំ បទន្តេ”តិ សុត្តេ “បទន្តេ”តិ វចនតោ ឧបបទន្តេយេវ **នុ**ការាគមោ ហោតីតិ ទដ្ឋព្ពំ។ “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា **ឧ**ការលោបោ។ អយំ បន **ន្វា**គមោ សមាសំ កត្វា ឧបបទវិភត្តិលោបេ កតេយេវ ហោតីតិ វេទិតព្ពំ។

៥៦៦. នុ និគ្គហីតំ បទន្តេ។

ឧបបទភូតនាមបទន្តេ វត្តមានោ **នុ**ការាគមោ **និគ្គហីត**មាបជ្ជតេ, និគ្គហីតស្ស វគ្គន្តត្តំ, សេសំ សមំ, វុទ្ធាភាវោវ វិសេសោ, អរិន្ទមោ រាជា។

តថា **តរ** តរណេ, វេស្សំ តរតីតិ វេស្សន្តរោ, តណ្ហំ ករោតិ ហីសតីតិ តណ្ហង្ករោ ភគវា។ ឯវំ មេធង្ករោ, សរណង្ករោ, ទីបង្ករោ។

“អាទិម្ហិ, អ”ឥតិ ច វត្តតេ។

៥៦៧. បុរេ ទទា ច ឥំ។

បុរសទ្ទេ អាទិម្ហិ សតិ “**ទទ** ទានេ”ឥច្ចេតាយ ធាតុយា **អ**ប្បច្ចយោ ហោតិ, **បុរ**សទ្ទេ **អ**ការស្ស **ឥ**ញ្ច ហោតិ។ ឯត្ថ ច “គទទនុបរោធេនា”តិ បរិភាសតោ **បុរ**សទ្ទន្តស្សេវ **ឥំ** ហោតីតិ ទដ្ឋព្ពំ។ **ណា**ទីនំ តេកាលិកត្តេបិ ឧបបទត្ថវិសេសេន អតីតេយេវាយមប្បច្ចយោ ហោតីតិ ទដ្ឋព្ពំ។ បុរេ ទានំ អទទីតិ បុរិន្ទទោ សក្កោ។ ឥធាបិ វិភត្តិលោបេ កតេយេវ **ឥំ**អាទេសោ។

“កម្មាទិម្ហិ, អ”ឥតិ ច វត្តតេ។

៥៦៨. សព្ពតោ ណ្វុ ត្វាវី វា។

សព្ពតោ ធាតុតោ កម្មាទិម្ហិ វា អកម្មាទិម្ហិ វា សតិ **អ ណ្វុ តុ អាវី** ឥច្ចេតេ ចត្តារោ បច្ចយា ហោន្តិ។ **វា**គ្គហណំ “អកម្មាទិម្ហិ វា”តិ វិកប្បនត្ថំ។

អប្បច្ចយេ តាវ – **ធរ** ធារណេ, ធម្មំ អធរិ, ធរតិ, ធរិស្សតីតិ វា ធម្មធរោ។ ឯវំ វិនយធរោ។ តថា តំ ករោតីតិ តក្ករោ, ទ្វិត្តំ។ ឯវំ ហិតករោ, ទិវសករោ, ទិនករោ, ទិវាករោ, និសាករោ, ធនុំ គណ្ហាតីតិ ធនុគ្គហោ។ ឯវំ កដគ្គហោ, សព្ពកាមំ ទទាតីតិ សព្ពកាមទទោ, សព្ពទទោ។

អាតោ បន – អន្នំ អទាសិ, ទទាតិ, ទទិស្សតីតិ អន្នទោ។ ឯវំ ធនទោ, សច្ចំ សន្ធហតីតិ សច្ចសន្ធោ។ **បា** បានេ, មជ្ជំ បិវតីតិ មជ្ជបោ។ **តា** បាលនេ, គាវំ សទ្ទំ តាយតីតិ គោត្តំ។ ឯវំ កត្តវិ។

អកម្មាទិម្ហិ បន “យស្មា ទបេតី”តិ សុត្តេ **ភយ**គ្គហណេន សេសសាធនេបិ **អ**ប្បច្ចយោ។

នី បាបុណនេ **វិ**បុព្ពោ, វិនេសិ, វិនេតិ, វិនេស្សតិ ឯតេន, ឯត្ថាតិ វា វិនយោ, “អញ្ញេសុ ចា”តិ វុទ្ធិ, **អយា**ទេសោ ច, នយនំ នយោ។ **សិ** សេវាយំ **និ**បុព្ពោ, និស្សីយិត្ថ, និស្សីយតិ, និស្សីយិស្សតីតិ វា និស្សយោ។ **សិ** សយេ, អនុសយិ, អនុសេតិ, អនុសេស្សតីតិ វា អនុសយោ។

ឥ គតិម្ហិ **បតិ**បុព្ពោ, បដិច្ច ឯកស្មា ផលមេតីតិ បច្ចយោ, សមុទយោ។ **ចិ** ចយេ, វិនិច្ឆីយតេ អនេន, វិនិច្ឆយនំ វា វិនិច្ឆយោ, ឧច្ចយនំ ឧច្ចយោ, សញ្ចយោ, ធម្មំ វិចិនាតីតិ ធម្មវិចយោ។ **ខី** ខយេ, ខយនំ ខយោ។ **ជិ** ជយេ, វិជយនំ វិជយោ, ជយោ។ **កី** ទព្ពវិនិមយេ, វិក្កយនំ វិក្កយោ, កយោ។ **លី** សិលេសនេ, អល្លីយតិ ឯត្ថាតិ អាលយោ, លយោ។ ឯវំ **ឥវណ្ណ**ន្តតោ។

អាសុណន្តីតិ អស្សវា, អវាទេសោ, បដិស្សវនំ បដិស្សវោ។ **សុ** គតិម្ហិ, អាភវគ្គា សវន្តីតិ អាសវា។ **រុ** សទ្ទេ, រវតីតិ រវោ។ ភវតីតិ ភវោ។ បភវតិ ឯតស្មាតិ បភវោ។ **លូ** ឆេទនេ, លវនំ លវោ។ ឯវំ **ឧវណ្ណ**ន្តតោ។

និគ្គណ្ហាតិ, និគ្គហណំ វា និគ្គហោ, បគ្គហោ, សង្គណ្ហាតិ តេន, សង្គហណំ វា សង្គហោ។ **វរ** វរណេ, សំវរណំ សំវរោ។ **ទរ** អាទរេ, អាទរណំ អាទរោ។ អាគច្ឆតិ, អាគមនន្តិ វា អាគមោ, អាគមិយន្តិ ឯត្ថ, ឯតេន វា អត្ថាតិ អាគមោ បរិយត្តិ។ សប្បតីតិ សប្បោ។ ទិព្ពតីតិ ទេវោ។ **កមុ** បទវិក្ខេបេ, បក្កមនំ, បក្កមតីតិ វា បក្កមោ។ ឯវំ វិក្កមោ។

ចរ ចរណេ, វនេ ចរតីតិ វនចរោ, កាមោ អវចរតិ ឯត្ថាតិ កាមាវចរោ លោកោ, កាមាវចរា សញ្ញា, កាមាវចរំ ចិត្តំ។ គាវោ ចរន្តិ ឯត្ថាតិ គោចរោ, ឆដ្ឋីតប្បុរិសោ។

បាទេន បិវតីតិ បាទបោ។ ឯវំ កច្ឆបោ, តតិយាតប្បុរិសោ។

រុហ ជននេ, សិរស្មឹ រុហតីតិ សិរោរុហោ, គុហាយំ សយតីតិ គុហាសយំ ចិត្តំ។ ឯវំ កុច្ឆិសយា វាតា។ **ឋា** គតិនិវត្តិម្ហិ, បព្ពតេ អដ្ឋាសិ, តិដ្ឋតិ, ឋស្សតីតិ វា បព្ពតដ្ឋោ បុរិសោ, បព្ពតដ្ឋា នទី, ប**ព្ព**តដ្ឋំ ឱសធំ។ ឯវំ ថលដ្ឋំ, ជលដ្ឋំ, សត្តមីតប្បុរិសោ។

៥៦៩. គហស្សុបធស្សេ វា។

គហឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស **ឧបធស្ស ឯ**ត្តំ ហោតិ វា, **ឧបធា**តិ អន្តក្ខរតោ បុព្ពក្ខរស្ស បរសមញ្ញា, គយ្ហតីតិ គេហំ, គហំ វា។

ណ្វុប្បច្ចយេ រថំ ករោតីតិ អត្ថេ ណ្វុប្បច្ចយោ, សោ ច “អញ្ញេ កិត”តិ **កិត**សញ្ញត្តា “កត្តរិ កិត”តិ កត្តរិយេវ ភវតិ, តតោការិតព្យបទេស **ណ**លោបវុទ្ធិយោ។

៥៧០. អនកា យុណ្វូនំ។

យុណ្វុឥច្ចេតេសំ បច្ចយានំ **អន អក**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តីតិ **អកា**ទេសោ។ សេសំ កុម្ភការសទ្ទសមំ, រថការកោ។ តថា អន្នំ ទទាតីតិ អន្នទាយកោ, “អាការន្តានមាយោ”តិ **អាយា**ទេសោ, “ឥត្ថិយមតោ អាបច្ចយោ”តិ **អា**បច្ចយោ, “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា **អ**ការស្ស **ឥ**ការោ, អន្នទាយិកា កញ្ញា, អន្នទាយកំ កុលំ។ លោកំ នេតីតិ លោកនាយកោ, វិនេតិ សត្តេតិ វិនាយកោ, “តេ អាវាយា ការិតេ”តិ **អាយា**ទេសោ។

អកម្មូបបទេ ករោតីតិ ការកោ, ការិកា, ការកំ។ ទទាតីតិ ទាយកោ, ទាយិកា, ទាយកំ។ នេតីតិ នាយកោ, នាយិកា, នាយកំ។ ភគវតោ ឱវាទានុសាសនី អសុណិ, សុណាតិ, សុណិស្សតីតិ វា សាវកោ, សាវិកា, **អាវា**ទេសោ។ លុនាតីតិ លាវកោ។ **បុ** បវនេ, បុនាតីតិ បាវកោ, ភវតីតិ ភាវកោ, ឧបាសតីតិ ឧបាសកោ, ឧបាសិកា។ គណ្ហាតីតិ គាហកោ។

បចតីតិ បាចកោ។ អយជិ, យជតិ, យជិស្សតីតិ វា យាជកោ។ ឯត្ថ ហិ “កគា ចជាន”ន្តិ **ចជានំ កគត្តេ** សម្បត្តេ –

៥៧១. ន កគត្តំ ចជា ណ្វុម្ហិ។

ធាត្វន្តភូតា **ច**ការ**ជ**ការា **ក**ការ **គ**ការត្តំ នាបជ្ជន្តេ **ណ្វុ**ប្បច្ចយេ បរេតិ បដិសិទ្ធត្តា ន ភវតិ។

ជន ជននេ, ជនេតីតិ ជនកោ, ជនិកា, “ឃដាទីនំ វា”តិ ឯត្ថ **វា**គ្គហណេន វុទ្ធិ ន ហោតិ។ ឯវំ ខនតីតិ ខនកោ, សមេតីតិ សមកោ, គមេតីតិ គមកោ, ទមេតីតិ ទមកោ, អហនិ, ហន្តិ, ហនិស្សតីតិ វា វធកោ, “វធោ វា សព្ពត្ថា”តិ **ហន**ស្ស **វធា**ទេសោ, ហន្តីតិ ឃាតកោ, “ហនស្ស ឃាតោ”តិ **ណ្វុ**ម្ហិ **ឃាតា**ទេសោ, គាវោ ហនតីតិ គោឃាតកោ, រុន្ធតីតិ រុន្ធកោ, និគ្គហីតាគមោ, សំយោគន្តត្តា ន វុទ្ធិ ហោតិ។ ឯវំ ភុញ្ជតីតិ ភុញ្ជកោ, កិណាតីតិ កាយកោ, បាលេតីតិ បាលកោ, បូជេតីតិ បូជកោ។

៥៧២. នុទាទីហិ យុណ្វូនមនាននាកាននកា សការិតេហិ ច។

នុទាទីហិ ធាតូហិ, សការិតេហិ ច ធាតូហិ បរេសំ **យុណ្ណុ**ប្បច្ចយានំ យថាក្កមំ **អន អានន អក អានក**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ។

ឯត្ថ ហិ –

សការិតេហិ យុណ្ណូនំ, ការិយស្ស វិធានតោ;
កិច្ចកិត្តម្ភវោ ធាតុ-ប្បច្ចយេហិបិ វេទិយោ។

នុទ ខេបេ **ប**បុព្វោ, បនុទិ, បនុទតិ, បនុទិស្សតីតិ វា អត្ថេ **ណ្វុ**ប្បច្ចយោ, តស្សិមិនា **អកា**ទេសោ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា នុទិស្ស ទីឃោ, បនូទកោ។

សូទ បគ្ឃរណេ, សូទតីតិ សូទកោ។ **ញា** អវពោធនេ, អញ្ញាសិ, ជានាតិ, ជានិស្សតីតិ វា អត្ថេ **ណ្វុ**ប្បច្ចយោ, តស្សានេន **អានកា**ទេសោ, “ញាស្ស ជាជំនា”តិ **ជា**ទេសោ, សរលោបាទិ, ជាននកោ។

សការិតេហិ បន **អាណ** បេសនេ, អាណាបេសិ, អាណាបេតិ, អាណាបេស្សតីតិ វា អត្ថេ “សព្វតោ ណ្វុត្វាវី វា”តិ **ណ្វុ**ប្បច្ចយោ, តស្សិមិនា **អកា**ទេសោ, សរលោបាទិ, អាណាបកោ, សញ្ញាបេតីតិ សញ្ញាបកោ, សញ្ញាននកោ, ឯត្ថ **អាននកា**ទេសោ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា ការិតលោបោ។ តថា ទាបេតីតិ ទាបកោ, “អនកា យុណ្វូន”ន្តិ **អកា**ទេសោ, បតិដ្ឋាបេតីតិ បតិដ្ឋាបកោ, និព្ពានំ សម្បាបេតីតិ និព្ពានសម្បាបកោ, ការាបេតីតិ ការាបកោ, ការាបិកា ឥច្ចាទិ។

តុប្បច្ចយេ អកាសិ, ករោតិ, ករិស្សតីតិ វា អត្ថេ “សព្វតោ ណ្វុត្វាវី វា”តិ **តុ**ប្បច្ចយោ, សោ ច **កិត**សញ្ញត្តា ណ្វុប្បច្ចយោ វិយ សព្វត្ថ កត្តរិយេវ ភវតិ។

“អន្តស្សា”តិ វត្តតេ។

៥៧៣. ករស្ស ច តត្តំ តុស្មិំ។

ករឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស អន្តស្ស **រ**ការស្ស **ត**ការត្តំ ហោតិ **តុ**ប្បច្ចយេ បរេ។ **ច**សទ្ទេន ភរាទីនញ្ច, តតោ នាមមិវ កតេ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ, “សត្ថុបិតាទីនមា សិស្មិំ សិលោបោ ចា”តិ **អា**ត្តំ, **សិ**លោបោ, តស្ស កត្តា តក្កត្តា, ឆដ្ឋីសមាសោ។ តថា ភរតីតិ ភត្តា។

ហរ ហរណេ, ហរតីតិ ហត្តា, ភិន្ទតីតិ ភេត្តា, ភេទិតា វា, ឆិន្ទតីតិ ឆេត្តា, ទទាតីតិ ទាតា, ភោជនស្ស ទាតា ភោជនទាតា, សន្ទហតីតិ សន្ធាតា, អវចិ, វចតិ , វក្ខតីតិ វា វត្តា, “ភុជាទីនមន្តោ នោ ទ្វិ ចា”តិ ធាត្វន្តលោបោ, ទ្វិត្តញ្ច, ភុញ្ជតីតិ ភោត្តា, អពុជ្ឈិ, ពុជ្ឈតិ, ពុជ្ឈិស្សតីតិ វា ពុជ្ឈិតា, **យ**ការិ**វិ**ការាគមា, ជានាតីតិ ញាតា, ជិនាតីតិ ជេតា, សុណាតីតិ សោតា, គណ្ហាតីតិ គហេតា, ភវតីតិ ភវិតា, សរតីតិ សរិតា, គច្ឆតីតិ គន្តា។ “គម ខន ហនាទីនំ តុំ តព្វាទីសុ ន”ឥតិ ធាត្វន្តស្ស នត្តំ។ ឯវំ ខនតីតិ ខន្តា, ហនតីតិ ហន្តា, មញ្ញតីតិ មន្តា, បាលេតីតិ បាលេតា, បាលយិតា។

ការិតេ ភាវេតីតិ ភាវេតា, ភាវយិតា។ ឯវំ សារេតា, សារយិតា, ទាបេតា, ទាបយិតា, ហាបេតា, ហាបយិតា, និរោធេតា, និរោធយិតា, ពោធេតា, ពោធយិតា, ញាបេតា, ញាបយិតា, សាវេតា, សាវយិតា, គាហេតា, គាហយិតា, ការេតា, ការយិតា, ការាបេតា, ការាបយិតា ឥច្ចាទិ។

អាវីបច្ចយេ **ទិស** បេក្ខនេ, ភយំ អបស្សិ, បស្សតិ, បស្សិស្សតីតិ វា អត្ថេ **អាវី**បច្ចយោ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ទិស**ស្ស **ទស្សា**ទេសោ, ភយទស្សាវី, ភយទស្សាវិនោ ឥច្ចាទិ ទណ្ឌីវ នេយ្យំ។ **ឥត្ថិយំ** ភយទស្សាវិនី។ **នបុំសកេ** ភយទស្សាវិ ចិត្តំ។

សាស អនុសិដ្ឋិម្ហិ, សទេវកំ លោកំ ទិដ្ឋធម្មិកាទិវសេន សាសតីតិ អត្ថេ –

៥៧៤. សាសាទីហិ រត្ថុ។

សាសឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ **រត្ថុ**ប្បច្ចយោ ហោតិ។

“រម្ហិ រន្តោ រាទិ នោ”តិ **រា**ទិលោបោ, សរលោបាទិ, នាមព្យបទេសោ, **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ, **អា**ត្តំ, **សិ**លោបោ។ សត្ថា, សត្ថារោ។

បា រក្ខណេ, បុត្តំ បាតីតិ អត្ថេ –

៥៧៥. បាទិតោ រិតុ។

បាឥច្ចេវមាទិតោ ធាតុគ្គណតោ **រិតុ**ប្បច្ចយោ ហោតិ, **រា**ទិលោបោ សរលោបាទិ។ បិតា។ **ធរ** ធារណេ, មាតាបិតូហិ ធរិយតីតិ ធីតា, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ឥ**ការស្ស ទីឃោ។

មាន បូជាយំ, ធម្មេន បុត្តំ មានេតីតិ អត្ថេ –

៥៧៦. មានាទីហិ រាតុ។

មាន ភាសឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ **រាតុ**ប្បច្ចយោ ហោតិ, **រា**ទិលោបោ, មាតា។ **ភាស** វិយត្តិយំ វាចាយំ, បុព្ពេ ភាសតីតិ ភាតា ឥច្ចាទិ។

វិស បវេសនេ **ប**បុព្ពោ, បាវិសិ, បវិសតិ, បវិសិស្សតីតិ វា អត្ថេ –

៥៧៧. វិស រុជ បទាទិតោ ណ។

វិស រុជ បទឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ បរោ **ណ**ប្បច្ចយោ ហោតីតិ **ណ**ប្បច្ចយោ។ សោ ច **កិត**សញ្ញត្តា កត្តរិ ភវតិ, ការិតព្យបទេស**ណ**លោប វុទ្ធិយោ, បវេសោ។

តថា **រុជ** រោគេ, អរុជិ, រុជតិ, រុជិស្សតីតិ វា រោគោ, “កគាចជាន”ន្តិ **ជ**ការស្ស **គ**ការោ, ឧប្បជ្ជតីតិ ឧប្បាទោ។ **ផុស** ផុសនេ, អផុសិ, ផុសតិ, ផុសិស្សតិ, ផុសន្តិ វា តេន សម្បយុត្តាតិ ផស្សោ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ផុស**ស្ស **ផស្សោ**, សំយោគន្តត្តា ន វុទ្ធិ។ ភវតីតិ ភាវោ។ **ឧច** សមវាយេ, ឧចតីតិ ឱកោ, **ច**ការស្ស **ក**ការោ។ **អយ** គតិម្ហិ, អយិ, អយតិ, អយិស្សតិ, អយតិ វា ឥតោតិ អាយោ។ **ពុធ** អវគមនេ, សម្មា ពុជ្ឈតីតិ សម្ពោធោ, អាហរតីតិ អាហារោ, ឧបហនតីតិ ឧបឃាតោ, “ហនស្ស ឃាតោ”តិ **ឃាតា**ទេសោ។

រន្ជ រាគេ, រន្ជតីតិ អត្ថេ **ណ**ប្បច្ចយោ។

៥៧៨. និគ្គហីត សំយោគាទិ នោ។

សំយោគស្មឹ អាទិភូតោ **ន**ការោ និគ្គហីតមាបជ្ជតេ។ និគ្គហីតស្ស វគ្គន្តត្តំ, **ជ**ការស្ស គត្តំ, រង្គោ។

៥៧៩. ណម្ហិ រន្ជស្ស ជោ ភាវករណេសុ។

រន្ជឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស អន្តភូតស្ស ន្ជស្ស **ជ**ការាទេសោ ហោតិ ភាវករណឥច្ចេតេស្វត្ថេសុ វិហិតេ **ណ** ការវតិប្បច្ចយេ បរេ។

ឯត្ថ ហិ –

> ណម្ហិ រន្ជស្ស ករណេ, ជាទេសស្ស វិធានតោ;
> អកត្តរិបិ វិញ្ញេយ្យោ, ការកេ ណស្ស សម្ភវោតិ។

រន្ជន្តិ អនេនាតិ រាគោ, រញ្ជីយតិ អនេនាតិ វា រាគោ, សយំ រញ្ជតីតិបិ រាគោ។ “ណម្ហិ រន្ជស្ស ជោ”តិ យោគ វិភាគេន **ជ**ការោ។ បជ្ជតេ អនេនាតិ បាទោ, បតុជ្ជតេ អនេនាតិ បតោទោ, ជវិយតិ អនេនាតិ ជារោ។ ឯវំ ទារោ។ តថា **កម្មាទីសុ**, ភុជ្ជតីតិ ភោគោ។ ឯវំ ភាគោ, ភារោ, លព្ភតីតិ លាភោ, វោហរិយតីតិ វោហារោ, ទីយតីតិ ទាយោ, វិហញ្ញតិ ឯតស្មាតិ វិឃាតោ, វិហរន្តិ ឯត្ថាតិ វិហារោ, អារមន្តិ ឯតស្មិន្តិ អារាមោ។ ឯវំ បបាតោ ឥច្ចាទិ។

“ណ”ឥតិ វត្តតេ។

៥៨០. ភាវេ ច។

ភាវត្ថេ ភាវាភិធេយ្យេ ធាតូហិ **ណ**ប្បច្ចយោ ហោតិ។ ភូយតេ, ភវនំ វា ភាវោ, បច្ចតេ, បចនំ វា បាកោ, “កគា ចជាន”ន្តិ **កា**ទេសោ។

សិច បគ្ឃរណេ, សេចនំ សេកោ។ **សុច** សោកេ, សោចនំ សោកោ។ **ចជ** ហានិម្ហិ, អចជ្ជិត្ថ, ចជ្ជតេ, ចជ្ជិស្សតេ, ចជនំ វា ចាគោ។ **យជ** ទេវបូជាសង្គតិករណទានេសុ, ឥជ្ជិត្ថ, ឥជ្ជតេ, ឥជ្ជិស្សតេ, យជនំ វា យាគោ, យុញ្ជនំ យោគោ។ **ភជ** សេវាយំ, អភជ្ជិត្ថ, ភជ្ជតេ, ភជ្ជិស្សតេ, ភជនំ វា ភាគោ, អរជ្ជិត្ថ, រជ្ជតេ, រជ្ជិស្សតេ, រជនំ វា រាគោ, **ជ**ស្ស **គ**ការោ។

ទហ ភស្មីករណេ, បរិឌយ្ហិត្ថ, បរិឌយ្ហតិ, បរិឌយ្ហិស្សតិ, បរិឌយ្ហនំ វាតិ អត្ថេ **ណ**ប្បច្ចយោ។

“ណម្ហិ, វា”តិ ច វត្តតេ។

៥៨១. ទហស្ស ទោ លំ។

ទហឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស **ទ**ការោ **ល**ត្តមាបជ្ជតេ **ណ**ប្បច្ចយេ បរេ វា។ បរិឡាហោ, បរិទាហោ។ **ភន្ជ** អវមទ្ទនេ, ភញ្ជនំ ភង្គោ។ **សន្ជ** សង្គេ, សញ្ជនំ សង្គោ, នស្ស និគ្គហីតំ។

បច្ចយេហិ សង្គម្ម ករីយតិ, សង្ខរីយតិ តេន វាតិ អត្ថេ **វិសរុជបទា**ទិនា, សង្ខរណន្តិ អត្ថេ “ភាវេ ចា”តិ វា **ណ**ប្បច្ចយោ។

“ណម្ហី”តិ វត្តតេ។

៥៨២. បុរសមុបបរីហិ ករោតិស្ស ខខរា វា តប្បច្ចយេសុ ច។

បុរ សំ ឧប បរិឥច្ចេតេហិ បរស្ស **ករោតិ**ស្ស ធាតុស្ស **ខ ខរ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ វា **ត**ប្បច្ចយេ, **ណ**ប្បច្ចយេ ច បរេ។ “តប្បច្ចយេសូ”តិ ពហុវចននិទ្ទេសេន **តុំ ត្វា**ទីសុបិ។ ធាត្វាទេសស្សាបិ ឋានោបចារេន ធាតុវោហារតោ “អសំយោគន្តស្ស វុទ្ធិ ការិតេ”តិ វុទ្ធិ, សង្ខារោ។ ឯវំ បរិក្ខារោ, បុរេក្ខារោ។

វាតិ កឹ? ឧបការោ។

លុភ គិទ្ធិម្ហិ, លុព្ភន្តិ តេន, សយំ វា លុព្ភតិ, លុព្ភនមត្តមេវ វា តន្តិ លោភោ។ **ទុស** អប្បីតិម្ហិ, ទុស្សន្តិ តេន, សយំ វា ទុស្សតិ, ទុស្សនមត្តមេវ វា តន្តិ ទោសោ។ **មុហ** វេចិត្តេ, មុយ្ហន្តិ តេន, សយំ វា មុយ្ហតិ, មុយ្ហនមត្តមេវ វា តន្តិ មោហោ ឥច្ចាទិ កត្តុករណភាវេសុ យថារហំ យោជេតព្ពំ។

គហ ឧបាទានេ, គយ្ហតីតិ អត្ថេ **វិសរុជបទា**ទិនា កម្មនិ **ណ**ប្បច្ចយោ។

៥៨៣. គហស្ស ឃរ ណេ វា។

គហឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស **ឃរា**ទេសោ ហោតិ វា **ណ**ប្បច្ចយេ បរេ, សរលោបាទិ, ឃរំ, ឃរានិ។

វាតិ កឹ? គណ្ហាតិ, គហណំ វា គាហោ។

សម្ភវតីតិ អត្ថេ –

៥៨៤. ក្វិ ច។

សព្ពធាតូហិ ក្វិបច្ចយោ ហោតិ, សោ ច **កិត**សញ្ញត្តា កត្តរិ ភវតិ។

៥៨៥. ក្វិលោបោ ច។

ក្វិនោ សព្ពស្ស លោបោ ហោតិ។ កិតន្តត្តា នាមមិវ កត្វា **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ, **សិ**លោបោ, សម្ភូ។ ឯវំ វិភវតីតិ វិភូ, អភិភូ, សយម្ភូ។

តថា **ធូ** កម្បនេ, សន្ធុនាតីតិ សន្ធូ។ **ភា** ទិត្តិម្ហិ, វិភាតីតិ វិភា, បភាតីតិ បភា, សហ, សង្គម្ម វា ភន្តិ, ភាសន្តិ វា ឯត្ថាតិ សភា, **សហ**ស្ស **សា**ទេសោ, និគ្គហីតលោបោ ច។

ភុជេន គច្ឆតីតិ អត្ថេ **ក្វិ**ប្បច្ចយោ។

៥៨៦. ធាត្វន្តស្ស លោបោ ក្វិម្ហិ។

ធាត្វន្តស្ស ព្យញ្ជនស្ស លោបោ ហោតិ **ក្វិ**ប្បច្ចយេ បរេ។ ក្វិលោបោ, ភុជគោ។ ឯវំ ឧរសា គច្ឆតីតិ ឧរគោ, តុរំ សីឃំ តុរិតតុរិតោ គច្ឆតីតិ តុរគោ, ខេ គច្ឆតីតិ ខគោ, វិហាយសេ គច្ឆតីតិ វិហគោ, វិហាទេសោ, ន គច្ឆតីតិ អគោ, នគោ។

ខនុ អវធារណេ **សំ**បុព្ពោ, សង្ខនិ, សង្ខនតិ, សង្ខនិស្សតីតិ វា សង្ខោ។ **រមុ** កីឡាយំ, កុញ្ជេ រមតីតិ កុញ្ជរោ។ **ជន** ជននេ, កម្មតោ ជាតោតិ អត្ថេ **ក្វិ**ប្បច្ចយោ, ធាត្វន្តស្ស លោបាទិ បុរិមសមំ, បញ្ចមីតប្បុរិសោវ វិសេសោ។ កម្មជោ វិបាកោ, កម្មជា បដិសន្ធិ, កម្មជំ រូបំ ។ ឯវំ ចិត្តជំ, ឧតុជំ, អាហារជំ, អត្តជោ បុត្តោ។ វារិម្ហិ ជាតោ វារិជោ។ ឯវំ ថលជោ, បង្កជំ, ជលជំ, អណ្ឌជំ, សិរជំ, សត្តមីសមាសោ។ ទ្វិក្ខត្តុំ ជាតោ ទ្វិជោ, បច្ឆា ជាតោ អនុជោ ឥច្ចាទិ។

វិទ ញាណេ, លោកំ អវេទីតិ អត្ថេ **ក្វិ**ប្បច្ចយោ។

“ក្វិម្ហី”តិ វត្តតេ។

៥៨៧. វិទន្តេ ឩ។

វិទធាតុនោ អន្តេ **ឩ**ការាគមោ ហោតិ **ក្វិ**ម្ហិ, ក្វិលោបោ។ លោកវិទូ។

ទិស បេក្ខណេ, ឥមមិវ នំ អបស្សិ, បស្សតិ, បស្សិស្សតីតិ, អយមិវ ទិស្សតីតិ វា អត្ថេ **ក្វិ**ប្បច្ចយោ។

“ធាត្វន្តស្ស លោបោ ក្វិម្ហី”តិ ធាត្វន្តលោបេ សម្បត្តេ –

៥៨៨. ឥយតមកិឯសានមន្តស្សរោ ទីឃំ ក្វចិ ទិសស្ស គុណំ ទោ រំ សក្ខី ច។

ឥម យ ត អម្ហ កិំ ឯត សមានឥច្ចេតេសំ សព្ពនាមានំ ឧបមានុបបទភាវេន **ទិស**ស្ស ធាតុស្ស គុណភូតានំ អន្តោ សរោ **ទីឃ**មាបជ្ជតេ, **ទិស**ឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស អន្តស្ស **ស ក្ខ ឦ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ច ហោន្តិ។ **ទិស**ស្ស **ទ**ការោ **រ**ការមាបជ្ជតេតិ ក្វិម្ហិ ធាត្វន្តស្ស **ស**សទ្ទាទេសំ កត្វា ក្វិលោបាទិម្ហិ ច កតេ **ឥ**ឥតិ និបាតនេន **ឥម**សទ្ទស្ស**ឦ**ការេ, តស្សិមិនា ទីឃេ ច កតេ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ។

ឦទិសោ បុរិសោ, ឦទិសា កញ្ញា, ឦទិសី វា, ឦទិសំ ចិត្តំ។ តថា យមិវ នំ បស្សតិ, យោ វិយ ទិស្សតីតិ វា យាទិសោ, យាទិសា, យាទិសី, យាទិសំ។ តមិវ នំ បស្សតិ, សោ វិយ ទិស្សតីតិ វា តាទិសោ, តាទិសា, តាទិសី, តាទិសំ។ មមិវ នំ បស្សតិ, អហំ វិយ សោ ទិស្សតីតិ វា មាទិសោ, មាទិសា, មាទិសី, មាទិសំ, **ម**ឥតិ និបាតនេន **អម្ហ**សទ្ទស្ស **ម**សទ្ទាទេសោ។ កិមិវ នំ បស្សតិ, កោ វិយ ទិស្សតីតិ វា កីទិសោ, កីទិសា, កីទិសី, កីទិសំ។ ឯតមិវ នំ បស្សតិ, ឯសោ វិយ ទិស្សតីតិ វា ឯទិសោ, ឯតាទិសោ វា, ឯទិសា, ឯទិសី, ឯទិសំ, **ឯ**ឥតិ និបាតនេន **ឯត**សទ្ទស្ស **ឯ**ការោ។ សមានំ កត្វា នំ បស្សតិ, សមានោ វិយ ទិស្សតីតិ សាទិសោ, សទិសោ, **ស**ឥតិ និបាតនេន **សមាន**ស្ស **សា**ទេសោ, តទន្តស្ស វា ទីឃោ, សាទិសា, សាទិសី, សទិសា, សទិសី, សាទិសំ, សទិសំ។

ទការស្ស **រ**ការាទេសេ បន ឦរិសោ, យារិសោ, តារិសោ, មារិសោ, កីរិសោ, ឯរិសោ, សារិសោ, សរិសោ។ **ក្ខា**ទេសេ ឦទិក្ខោ, យាទិក្ខោ, តាទិក្ខោ, មាទិក្ខោ, កីទិក្ខោ, ឯទិក្ខោ, សាទិក្ខោ, សទិក្ខោ។ **រ**ការាទេសេ សារិក្ខោ,

សរិក្ខោ, ឰការាទេសេ ឰទី, យាទី, តាទី, មាទី, កីទី, ឯទី, សាទី។

ចសទ្ទេន **តុម្ហា**ទិឧបបទេបិ តុម្ហេ វិយ ទិស្សតីតិ តុម្ហាទិសោ, តុម្ហាទិសី, ខន្ធា វិយ ទិស្សន្តីតិ ខន្ធាទិសា ឥច្ចាទិ។

ធរ ធារណេ, អបាយេសូបតមានេ អធិគតមគ្គាទិកេ សត្តេ ធារេតិ, ធរន្តិ តេនាតិ វា, សលក្ខណំ ធារេតិ វា, បច្ចយេហិ ធរិយតិ វាតិ អត្ថេ –

៥៨៩. ធរាទីហិ រម្មោ។

ធរឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ **រម្ម**ប្បច្ចយោ ហោតិ។

សោ ច –

> កម្មក្គហណភោ ភាវ- កម្មេសូតេត្ថ វេទិយោ;
> អកត្តរិបិ ហោតីតិ, ការកេ រម្មប្បច្ចយោ។

រាទិលោបោ, ធម្មោ, ឯវំ ករិយតីតិ កម្មំ។ **វរ** វរណេ, វម្មំ។

សំស បសំសនេ **ប**បុព្ពោ, បិយឥច្ចុបបទំ, បិយំ បសំសិតុំ សីលំ យស្សាតិ វា បិយំ បសំសនសីលោ, បិយំ បសំសនធម្មោ, បិយំ បសំសនេ សាធុការីតិ វា អត្ថេ –

៥៩០. តស្សីលាទីសុ ណីត្វាវី ច។

សីលំ បកតិ, តស្សីល តទ្ធម្ម តស្សាធុការីស្វត្ថេសុ គម្យមានេសុ សព្ពធាតូហិ **ណី តុ អាវី**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តីតិ កត្តរិ **ណី**បច្ចយោ, សំយោគន្តត្តាន វុទ្ធិ។ សេសំ នេយ្យំ។

បិយបសំសី រាជា។ អថ វា បិយំ បសំសិ, បសំសតិ, បសំសិស្សតិ វា សីលេន វា ធម្មេន វា សាធុ វាតិ បិយបសំសី, បិយបសំសិនី, បិយបសំសិ កុលំ។ ព្រហ្មំ ចរិតុំ សីលំ យស្សាតិ វា ព្រហ្មំ ចរតិ សីលេន, ធម្មេន, សាធុ វាតិ ព្រហ្មចារី, ព្រហ្មចារិនី, ព្រហ្មចារិ។ ឯវំ សច្ចវាទី, ធម្មវាទី, សីឃយាយី, បាបការី, មាលាការី ឥច្ចាទិ។

ចសទ្ទេន អត្ថមានេបិ **ណី**, បណ្ឌិតំ អត្តានំ មញ្ញតីតិ បណ្ឌិតមានី ពាលោ, ពហុស្សុតមានី ឥច្ចាទិ។

វតុ វត្តនេ **ប**បុព្ពោ, បសយ្ហ បវត្តិតុំ សីលំ យស្សាតិ អត្ថេ ឥមិនា **តុ**ប្បច្ចយោ, បសយ្ហបវត្តា។ អថ វា **វច** វិយត្តិយំ វាចាយំ, បសយ្ហ បវត្តិតុំ សីលមស្សាតិ បសយ្ហបវត្តា, បសយ្ហបវត្តារោ, ភុជាទិត្តា ធាត្វន្តលោបទ្វិត្តានិ, សេសំ កត្តុសមំ។

ភយំ បស្សិតុំ សីលំ យស្សាតិ វា ភយំ ទស្សនសីលោ, ភយំ ទស្សនធម្មោ, ភយំ ទស្សនេ សាធុការីតិ វា ភយទស្សាវី, ភយទស្សាវិនី, ភយទស្សាវិ ចិត្តំ។ ឯវំ អាទីនវទស្សាវី។

“តស្សីលាទីសូ”តិ អធិការោ។

៥៩១. សទ្ទ កុ ធ ច ល ម ណ្ឌ ត្ថ រុចាទីហិ យុ។

សទ្ទ កុ ធ ច ល មណ្ឌត្ថេហិ ធាតូហិ, **រុចា**ទីហិ ច **យុ**ប្បច្ចយោ ហោតិ តស្សីលាទីស្វត្ថេសុ។

ឃុស សទ្ទេ, ឃោសិតុំ សីលំ អស្សាតិ វា ឃោសនសីលោតិ វា អឃោសយិ, ឃោសយតិ, ឃោសយិស្សតិ សីលេន, ធម្មេន, សាធុ វាតិ អត្ថេ ឥមិនា **យុ**ប្បច្ចយោ, តស្ស “អនកា យុណ្វូន”ន្តិ **អនា**ទេសោ, “អញ្ញេសុ ចា”តិ វុទ្ធិ, សោ ឃោសនោ, សា ឃោសនា។ **ភាស** វិយត្តិយំ វាចាយំ, ភាសិតុំ សីលមស្សាតិ វា ភាសនសីលោ, ភាសនធម្មោ, ភាសនេ សាធុការីតិ វា ភាសនោ។

កុធ កោបេ, កុជ្ឈិតុំ សីលមស្សាតិ វា កុជ្ឈនសីលោតិ វា កោធនោ, កោធនា, កោធនំ។

រុស រោសេ, រោសិតុំ សីលមស្សាតិ វា រោសនសីលោតិ វា រោសនោ។

ចល កម្បនេ, ចលិតុំ សីលំ យស្សាតិ វា ចលតិ សីលេនាតិ វា ចលនោ។ **កបិ**ចលនេ, កម្បិតុំ សីលំ យស្សាតិ វា អកម្បិ, កម្បតិ, កម្បិស្សតិ សីលេនាតិ វា កម្បនោ, **ឥ**ការានុពន្ធិធាតុស្សរតោ “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា, “និគ្គហីតញ្ច”តិ វា និគ្គហីតាគមោ។ **ផទិ** កិញ្ចិចលនេ, ផន្ទិតុំ សីលំ យស្សាតិ វា ផន្ទតិ សីលេនាតិ វា ផន្ទនោ។

មឌិ ភូសាយំ, មណ្ឌយិតុំ សីលំ យស្សាតិ វា មណ្ឌយតិ សីលេនាតិ វា មណ្ឌនោ។ **ភូស** អលង្ការេ, ភូសនសីលោតិ វា អភូសយិ, ភូសយតិ, ភូយយិស្សតិ សីលេនាតិ វា ភូសនោ, ភូសនា, ភូសនំ។

រុច ទិត្តិម្ហិ, អរុច្ចិ, រុច្ចតិ, រុច្ចិស្សតិ សីលេនាតិ វា រោចនោ។ **ជុត** ទិត្តិម្ហិ, អជោតិ, ជោតតិ, ជោតិស្សតិ សីលេនាតិ វា ជោតនោ។ **វឌ្ឍ** វឌ្ឍនេ, វឌ្ឍិតុំ សីលមស្សាតិ វឌ្ឍនោ ឥច្ចាទិ។

៥៩២. បារាទិគមិម្ហា រូ។

បារាទិឧបបទេហិ បរស្មា **គមិ**ឥច្ចេតស្មា ធាតុម្ហា បរោ **រូ**បច្ចយោ ហោតិ តស្សីលាទីស្វត្ថេសុ កត្តរិយេវ។ បារោ អាទិ យេសំ តេ បារាទយោ, បារាទីហិ គមិ **បារាទិគមិ**។ **វា**ទិលោបោ, ភវបារំ គន្តុំ សីលំ យស្សាតិ វា ភវបារំ គមនសីលោ, ភវបារំ គមនធម្មោ, ភវបារំ គមនេ សាធុការីតិ វា ភវបារគូ, ភវបារគុនោ។ អន្តំ គមនសីលោ អន្តគូ។ ឯវំ វេទគូ, អទ្ធគូ។

“រូ”តិ វត្តតេ។

៥៩៣. ភិក្ខាទិតោ ច។

ភិក្ខឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ **រូ**បច្ចយោ ហោតិ តស្សីលាទីស្វត្ថេសុ។ **ភិក្ខ** យាចនេ, ភិក្ខិតុំ សីលំ យស្សាតិ វា អភិក្ខិ, ភិក្ខតិ, ភិក្ខិស្សតិ សីលេនាតិ វា ភិក្ខនធម្មោតិ វា ភិក្ខនេ សាធុការីតិ វា ភិក្ខុ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា រស្សត្តំ។ **ឥក្ខ** ទស្សនង្កេសុ, សំសារេ ភយំ ឥក្ខតីតិបិ ភិក្ខុ, វិជានិតុំ សីលំ យស្ស, វិជាននសីលោតិ វា វិញ្ញូ, សព្ពំ ជានាតីតិ សព្ពញ្ញូ។ ឯវំ មត្តញ្ញូ, ធម្មញ្ញូ, អត្ថញ្ញូ, កាលញ្ញូ, កតញ្ញូ ឥច្ចាទយោ។

៥៩៤. ហនត្យាទីនំ ណុកោ។

ហនត្យាទីនំ ធាតូនមន្តេ **ណុក**ប្បច្ចយោ ហោតិ តស្សីលាទីស្វត្ថេសុ កត្តរិ, អន្តាបេក្ខាយំ ឆដ្ឋី, **ណ**ការោ វុទ្ធត្ថោ។ អាហននសីលោ អាឃាតុកោ, ឃាតាទេសោ, សរលោបាទិ, ករណសីលោការុកោ សិប្បិ។ **ភី** ភយេ, ភាយនសីលោ ភីរុកោ, **រ**ការាគមោ។ **អវ** រក្ខណេ, អាវុកោ បិតា។

៥៩៥. សំហនញ្ញាយ វា រោ ឃោ។

សំបុព្ពាយ **ហន**ឥច្ចេតាយ ធាតុយា, អញ្ញាយ ច ធាតុយា បរោ **រ**ប្បច្ចយោ ហោតិ, **ហន**ស្ស **ឃោ** ច។ **វា**គ្គហណំ សម្បិណ្ឌនត្ថំ, វិកប្បនត្ថំ វា, តេន សង្ឃាតោតិបិ សិទ្ធំ ហោតិ។

ហនស្សេវាយំ ឃោ ហោតិ, អភិធានានុរូបតោ;
អសំបុព្ពា ច រោ តេន, បដិឃោតិបិ សិជ្ឈតិ។

ហន ហឹសាគតីសុ **សំ** បុព្ពោ, សំហនតិ សមគ្គំ កម្មំ សមុបគច្ឆតិ, សម្មទេវ កិលេសទរថេ ហនតីតិ វា សង្ឃោ, **វា**ទិលោបោ , សមន្តតោ នគរស្ស ពាហិរេ ខញ្ញតីតិ បរិខា, ឥត្ថិយំ **អា**បច្ចយោ, អន្តំ ករោតីតិ អន្តកោ មច្ចុ។

“ភាវកម្មេសូ”តិ វត្តតេ។

៥៩៦. នន្ទាទីហិ យុ។

នន្ទឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ បរោ **យុ**ប្បច្ចយោ ហោតិ ភាវកម្មេសុ។ “អនកា យុណ្វូន”ន្តិ **យុ**ប្បច្ចយស្ស **អនា**ទេសោ, **នន្ទ** សមិទ្ធិម្ហិ, **នន្ទ** នន្ទនេ វា។ **ភាវេ** – នន្ទីយតេ នន្ទនំ។ **កម្មេ** – អនន្ទីយិត្ថ, នន្ទីយតិ, នន្ទីយិស្សតិ, នន្ទិតព្ពន្តិ វា នន្ទនំ វនំ, គយ្ហតិ, គហណីយំ វា គហណំ, គណ្ហនំ វា, ចរិតព្ពំ ចរណំ, ភូយតេ ភវនំ, ហូយតេ ហវនំ។ រុន្ធិតព្ពំ រុន្ធនំ, រោធនំ វា, ភុញ្ជិតព្ពំ ភុញ្ជនំ, ភោជនំ វា។ ពុជ្ឈិតព្ពំ ពុជ្ឈនំ, ពោធនំ វា។ សូយតិ, សុតិ វា សវណំ, បាបីយតីតិ បាបុណនំ, បាបនំ វា, បាលីយតីតិ បាលនំ ឥច្ចាទិ។

“យូ”តិ វត្តតេ។

៥៩៧. កត្តុករណបទេសេសុ ច។

កត្តុករណបទេសឥច្ចេតេស្វត្ថេសុ ច សព្ពធាតូហិ **យុ**ប្បច្ចយោ ហោតិ។ ឯត្ថ ច **បទេសោ**តិ អធិករណការកំ វុច្ចតិ។ **កត្តរិ** តាវ – រជំ ហរតីតិ រជោហរណំ តោយំ។ អារមណំ វិជានាតីតិ វិញ្ញាណំ, វិជាននំ វា, **អាននជា**ទេសា។ **ឃា** គន្ធោបាទានេ, ឃាយតីតិ ឃានំ, **ឈេ** ចិន្តាយំ, ឈាយតីតិ ឈានំ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **អា**ត្តំ។

ករណេ – ករ ករណេ, ករោតិ តេនាតិ ករណំ, យថាសរូបំ សទ្ទា ព្យាករីយន្តិ ឯតេនាតិ ព្យាករណំ។ **បូរ** បូរណេ, បូរយតិ តេនាតិ បូរណំ។ ទីយតិ អនេនាតិ ទានំ, បមីយតិ អនេនាតិ បមានំ, វុច្ចតិ អនេនាតិ វចនំ, បនុទតិ, បនុជ្ជតេ អនេនាតិ វា បនូទនោ។ **សូទ** បគ្ឃរណេ, សូទតិ, សុជ្ជតេ អនេនាតិ វា សូទនោ, សុណាតិ, សូយតិ ឯតេនាតិ វា សវណំ។ **លូ** ឆេទនេ, លុនាតិ, លូយតិ អនេនាតិ វា លវនំ, លវណំ, លោណំ វា។ នយតិ, នីយតិ ឯតេនាតិ វា នយនំ។ **បូ** បវនេ, បុនាតិ, បូយតេ អនេនាតិ វា បវនោ, សមេតិ, សមីយតិ វា បាបំ អនេនាតិ សមណោ, សមណំ វា។ តថា ភាវេតិ, ភាវីយតិ ឯកាយាតិ វា ភាវនា។ ឯវំ បាចនំ, បាចាបនំ ឥច្ចាទិ។

អធិករណេ – ឋា គតិនិវត្តិម្ហិ, តិដ្ឋតិ តស្មិន្តិ ឋានំ។ ឯវំ សយនំ, សេនំ វា, អាសនំ, អធិករីយតិ ឯត្ថាតិ អធិករណំ។

ចសទ្ទេន **សម្បទានាបាទានេ**សុបិ – សម្មា បការេន ទទាតិ អស្សាតិ សម្បទានំ, អបេច្ច ឯតស្មា អាទទាតីតិ អបាទានំ។

៥៩៨. សញ្ញាយំ ទាធាតោ ឥ។

សញ្ញាយំ គម្យមានាយំ **ទាធា**ឥច្ចេតេហិ ធាតូហិ **ឥ**ប្បច្ចយោ ហោតិ, ភាវកម្មាទិអធិការេវាយំ, សរលោបាទិ។ **ទា** ទានេ **អា**បុព្ពោ, អាទីយតីតិអាទិ។ ឯវំ ឧបាទិ។ **ធា** ធារណេ , ឧទកំ ទធាតីតិ ឧទធិ, **តេសុ វុទ្ធិលោបា**ទិនា សញ្ញាយំ **ឧទក**ស្ស **ឧទា**ទេសោ។ ជលំ ធីយតេ អស្មិន្តិ ជលធិ, វាលានិ ទធាតិ តស្មិន្តិ វាលធិ, សន្ធីយតិ, សន្ទធាតីតិ វា សន្ធិ, និធីយតីតិ និធិ។ ឯវំ វិធីយតិ, វិទធាតិ, វិធានំ វា វិធិ, សម្មា, សមំ វា ចិត្តំ អាទធាតីតិ សមាធិ។

៥៩៩. ឥត្ថិយមតិយវោ វា។

ឥត្ថិយំ អភិធេយ្យាយំ សព្ពធាតូហិ **អ**ការ**តិយុ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ វា ភាវកម្មាទីសុ។ **អ**ប្បច្ចយេ តាវ **ជរ** វយោហានិម្ហិ, ជីរតិ, ជីរណន្តិ វា ជរា, “ឥត្ថិយមតោ អាបច្ចយោ”តិ **អា**បច្ចយោ, បដិសម្ភិជ្ជតីតិ បដិសម្ភិទា។ បដិបជ្ជតិ ឯតាយាតិ បដិបទា។ ឯវំ សម្បទា, អាបទា។ ឧបាទីយតីតិ ឧបាទា។ សញ្ជានាតីតិ សញ្ញា, បជានាតីតិ បញ្ញា។ ឧបេក្ខតីតិ ឧបេក្ខា។ ចិន្តនំ ចិន្តា។ បតិដ្ឋានំ បតិដ្ឋា។ **សិក្ខ** វិជ្ជោបាទានេ, សិក្ខនំ, សិក្ខីយតីតិ វា សិក្ខា។ ឯវំ ភិក្ខា។ **ឈេ** ចិន្តាយំ, បរសម្បត្តឹ អភិមុខំ ឈាយតីតិ អភិជ្ឈា, ហិតេសិតំ ឧបដ្ឋបេត្វា ឈាយតីតិ ឧបជ្ឈា, ឧបជ្ឈាយោ, សម្មា ឈាយតិ ឯត្ថាតិ សជ្ឈា។

ឥសុ ឥច្ឆាយំ, ឯសនន្តិ អត្ថេ **អ**ប្បច្ចយោ, “ឥសុ យមូនមន្តោ ច្ឆោ វា”តិ **ច្ឆា**ទេសោ, ឥច្ឆា។ **បុច្ឆ** បុច្ឆនេ, បុច្ឆនំ បុច្ឆា, តិកិច្ឆនំ តិកិច្ឆា, ឃសិតុមិច្ឆា ជិឃច្ឆា, តិតិក្ខា, ពុភុក្ខា, បាតុមិច្ឆា បិបាសា, មណ្ឌូកគតិយា **វា**ធិការតោ **វា**ទេសាភាវោ។ ព្យាបិតុមិច្ឆា វិច្ឆា ឥច្ចាទិ។

តិប្បច្ចយេ សម្ភវនំ សម្ភូតិ។ **វា**ធិការតោ **តិ**ប្បច្ចយម្ហិ ន វុទ្ធិ, សវណំ សុតិ, នយនំ, នីយតិ **ឯ**តាយាតិ វា នីតិ។ **មន** ញាណេ, មញ្ញតីតិ មតិ។

“តេ, នោ, តិម្ហិ”តិ ច វត្តតេ។

៦០០. គមខនហនរមាទីនមន្តោ។

គម ខន ហន រមឥច្ចេវមាទីនំ **ម**ការ**ន**ការន្តានំ ធាតូនំ អន្តោ ព្យញ្ជនោ **នោ** ហោតិ **ត**ប្បច្ចយេ, **តិម្ហិ** ចាតិ ធាត្វន្តលោបោ។ គមនំ, គន្តព្ពាតិ វា គតិ, ឧបហននំ ឧបហតិ, រមន្តិ តាយ, រមណំ វា រតិ។ **តនុ** វិត្ថារេ, តននំ តតិ។ **យមុ** ឧបរមេ, និយមនំ និយតិ។ “រមតោ, រមតី”តិអាទីសុ បន អការព្យវហិតត្តា ន ធាត្វន្តលោបោ, ភុញ្ជនំ ភុត្តិ, យុញ្ជនំ យុត្តិ, “ភុជាទីនមន្តោ នោ ទ្វិ ចា”តិ ធាត្វន្តលោបោ, ទ្វិត្តញ្ច។ សមាបជ្ជនំ, សមាបជ្ជតេតិ វា សមាបត្តិ, សម្បត្តិ, “គុបាទីនញ្ចា”តិ ធាត្វន្តលោបទ្វិត្តានិ។ “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ហា**ទិតោ **តិ**ស្ស **និ** ហោតិ។ ហានិ, ជានិ ឥច្ចាទិ។

យុប្បច្ចយេ **ចិត** សញ្ចេតនេ, ចេតយតីតិ អត្ថេ **យុ**ប្បច្ចយោ, **អនា**ទេសវុទ្ធី, **អា**បច្ចយោ, ចេតនា។ **វិទ** អនុភវនេ , វេទយតីតិ វេទនា។ **ទិសី** ឧច្ចារណេ, ទេសីយតីតិ ទេសនា, ភាវីយតីតិ ភាវនា ឥច្ចាទិ។

“ឥត្ថិយំ, វា”តិ ច វត្តតេ។

៦០១. ករតោ រិរិយ។

ករធាតុតោ ឥត្ថិយមនិត្ថិយំ វា អភិធេយ្យាយំ **រិរិយ**ប្បច្ចយោ ហោតិ, **រា**ទិលោបោ។ កត្តព្ពា កិរិយា។ ករណីយំ កិរិយំ។

“កត្តរិ”តិ វត្តតេ។

៦០២. ជិតោ ឥន សព្ពត្ថ។

ជិឥច្ចេតាយ ធាតុយា បរោ **ឥន**ប្បច្ចយោ ហោតិ សព្ពកាលេ កត្តរិ។ **ជិ** ជយេ, បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ អជិនិ, ជិនាតិ, ជិនិស្សតីតិ វា ជិនោ។

“ឥនា”តិ វត្តតេ។

៦០៣. សុបតោ ច។

សុបឥច្ចេតាយ ធាតុយា ច បរោ **ឥន**ប្បច្ចយោ ហោតិ។ **សុប** សយេ, សុបតិ, សុបន្តិ វា សុបិនោ, សុបិនំ។

សី សយេ, “ឦសំ”ឥតិ ឧបបទំ, ឦសំ សីយតិ ភវតាតិ អត្ថេ –

៦០៤. ឦសំទុសូហិ ខ។

ឦសំទុសុឥច្ចេតេហិ ឧបបទេហិ បរេហិ ធាតូហិ **ខ**ប្បច្ចយោ ហោតិ។

សោ ច –

៦០៥. *ភាវកម្មេសុ* កិច្ចក្តក្ខត្ថា។

ភាវកម្មឥច្ចេតេស្វត្ថេសុ **កិច្ចក្តក្ខត្ថ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តីតិ និយមតោ ភាវកម្មេស្វេវ ហោតិ។ “ក្វចិ ធាតូ”តិ **ក្ខ**ការានុពន្ធស្ស លោបោ, វុទ្ធិ, **អយា**ទេសទ្វិត្តានិ, ឦសស្សយោ ភវតា, ទុក្ខេន សីយតិ ទុស្សយោ, សុខេន សីយតិ សុស្សយោ។

កម្មេ – ឦសំ ករីយតីតិ ឦសក្ករំ កម្មំ ភវតា។ ឯវំ ទុក្ខេន ករីយតីតិ ទុក្ករំ ហិតំ ភវតា, សុករំ បាបំ ពាលេន, ទុក្ខេន ភរីយតីតិ ទុព្ភរោ មហិច្ឆោ។ សុខេន ភរីយតីតិ សុភរោ អប្បិច្ឆោ។ ទុក្ខេន រក្ខិតព្ពន្តិ ទុរក្ខំ ចិត្តំ។ ទុក្ខេន

បស្សិតព្ពោតិ ទុទ្ទសោ ធម្មោ។ សុខេន បស្សិតព្ពន្តិ សុទស្សំ បរវជ្ជំ។ ទុក្ខេន អនុពុជ្ឈិតព្ពោតិ ទុរនុពោធោ ធម្មោ។ សុខេន ពុជ្ឈិតព្ពន្តិ សុពោធមិច្ចាទិ។

ពុធ អវគមនេ, សព្ពេ សង្ខតាសង្ខតសម្មុតិភេទេ ធម្មេ អពុជ្ឈិ, ពុជ្ឈតិ, ពុជ្ឈិស្សតីតិ វា អត្ថេ –

“ត”ឥតិ វត្តតេ។

៦០៦. ពុធគមាទិត្ថេ កត្តរិ។

ពុធគមុឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ តទត្ថេ គម្យមានេ កត្តរិ **ត**ប្បច្ចយោ ហោតិ សព្ពកាលេ។

“តស្សា”តិ វត្តតេ។

៦០៧. ធឍភហេហិ ធ ឍា ច។

ធឍន្ត **ភហ**ន្តេហិ ធាតូហិ បរស្ស បច្ចយ**ត**ការស្ស យថាក្កមំ **ធ**ការ**ឍ**ការាទេសា ហោន្តីតិ **ធភ**តោ **ត** ការស្ស **ធ**ការោ, “ហចតុត្ថាន”ន្តិ ឯត្ថ **ហ**ការគ្គហណតោ **ហ**ការតោបិ ក្វចិ **ធ**ត្តំ, អព្យវធានេ ចាយំ, តេន “រុទ្ធតិ, អារាធិតោ, វឌ្ឍិតោ, លភិត្វា, គហិតោ”តិអាទីសុ បច្ចយាគមព្យវហិតត្តា **ន** ភវតិ។

៦០៨. ហចតុត្ថានមន្តានំ ទោ ធេ។

ហការវគ្គចតុត្ថានំ ធាត្វន្តភូតានំ **ទ**ការាទេសោ ហោតិ **ធ**ការេ បរេ។ ពុទ្ធោ ភគវា។ សរណំ អគច្ឆិ, គច្ឆតិ, គច្ឆិស្សតីតិ វា សរណង្គតោ ឧបាសកោ, “គមខនហនរមាទីនមន្តោ”តិ ធាត្វន្តលោបោ។ ឯវំ ជានាតីតិ ញាតោ។ **ឥ** គតិម្ហិ, ឧបេតីតិ ឧបេតោ។ **ចិន្ត** ចិន្តាយំ, ចិន្តេតីតិ ចិត្តំ, “កុបាទីនញ្ហា”តិ ធាត្វន្តលោបទ្វិត្តានិ។ **សន្ជ** សង្គេ, រូបាទីសុ អសជ្ជិ, សជ្ជតិ, សជ្ជិស្សតីតិ វា សត្តោ, “ភុជាទីនមន្តោ នោ ទ្វិ ចា”តិ ធាត្វន្តលោបោ, ទ្វិត្តញ្ច។

“សញ្ញាយ”មិតិ វត្តតេ។

៦០៩. តិកិច្ចាសិដ្ឋេ។

សញ្ញាយមភិធេយ្យាយំ អាសិដ្ឋេ គម្យមានេ ធាតូហិ **តិ**ប្បច្ចយោ ហោតិ, **កិត**បច្ចយោ ច។ ជិនោ ឯនំ ពុជ្ឈតូតិ ជិនពុទ្ធិ, **ធ**ការ**ទ**ការាទេសា, ធនមស្ស ភវតូតិ ធនភូតិ។

កិតបច្ចយេ ភវតូតិ ភូតោ, ធម្មោ ឯនំ ទទាតូតិ ធម្មទិន្នោ, “ភិទាទិតោ ឥន្ន អន្ន ឦណា វា”តិ **ត**ប្បច្ចយស្ស **ឥន្នា**ទេសោ។ វឌ្ឍតូតិ វឌ្ឍមានោ, “ភូវាទិតោ អ”ឥតិ **មានន្តេសុ អ**ប្បច្ចយោ, នន្ទតូតិ នន្ទកោ, ជីវតូតិ ជីវកោ ឥច្ចាទិ។

៦១០. អាគមា តុកោ។

អាបុព្ពា **គមិ**តោ **តុក**ប្បច្ចយោ ហោតិ, កិតកត្តា កត្តរិ។ អាគច្ឆតីតិ អាគន្តុកោ។

“គមា”តិ វត្តតេ។

៦១១. ភព្ពេ ឥក។

គមិតោ **ឥក**ប្បច្ចយោ ហោតិ ភព្ពត្ថេ។ គន្តុំ ភព្ពោតិ គមិកោ ភិក្ខុ។

តេកាលិកប្បច្ចយន្តនយោ។

អតីតប្បច្ចយន្តនយ

៦១២. អតីតេ ត តវន្តុ តាវី។

អតីតេ កាលេ សព្ពេហិ ធាតូហិ **ត តវន្តុ តាវី** ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ។ ឯតេ ឯវ បរសមញ្ញាយ **និដ្ឋ**សញ្ញកាបិ, តេ ច **កិត**សញ្ញត្តា កត្តរិ ភវន្តិ។ អភវីតិ ភូតោ, ភូតា, ភូតំ, “អញ្ញេសុ ចា”តិ ឯត្ថានុវត្តិត**វា**គ្គហណេន **ត តវន្តុតាវី**សុ វុទ្ធិ ន ហោតិ។ **ហុ** ទានាទនហព្យប្បទានេសុ, អហវីតិ ហុតោ អគ្គិ។

តវន្តុប្បច្ចយេ – “អា សិម្ហី”តិ **អា**ការោ, អគ្គិ ហុតវា, ហុតវន្តោ ឥច្ចាទិ គុណវន្តុសមំ។ **តាវីម្ហិ** – អគ្គិ ហុតាវី, អគ្គី ហុតាវិនោ ឥច្ចាទិ ទណ្ឌីសមំ។ ឥត្ថិយំ **ឥនី**បច្ចយោ – ហុតាវិនី, នបុំសកេ – រស្សត្តំ ហុតាវិ។

វស និវាសេ, វស្សំ អវសីតិ អត្ថេ **ត**ប្បច្ចយោ, **ស**ការន្តត្តា “សាទិសន្ត”ឥច្ចាទិនា **ឋា**ទេសេ សម្បត្តេ –

“តស្សា”តិ អធិការោ, “សាទី”តិ ច។

៦១៣. វសតោ ឧត្ថ។

វសឥច្ចេតស្មា ធាតុម្ហា បរស្ស **ត**ការស្ស សហាទិព្យញ្ជនេន **ឧត្ថា**ទេសោ ហោតិ, សរលោបាទិ។ វស្សំ វុត្ថោ, វុត្ថា សា, “សរលោបោ”តិអាទិសុត្តេ **តុ**គ្គហណតោ បុព្ពលោបាភាវេ “អធិវុត្ថា ទេវតា, វត្ថព្ព”ន្តិអាទីសុ បរលោបោ។

“វសស្សា”តិ វិបរិណាមេន វត្តតេ។

៦១៤. វស្ស វា វុ។

វសឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស **វ**ការស្ស **ត**ការេ បរេ **ឧ**ការោ ហោតិ, តត្ថ **វ**ការាគមោ ច វា ហោតិ។ និដ្ឋ**ត**ការេ ឯវាយំ។ អថ វា “វូ”តិ ឯត្ថ **វ**ការោ សន្ធិជោ, តន្តញាយេន ទុតិយញ្ចេត្ថ **វា**គ្គហណមិច្ឆិតព្ពំ, តេន **អ**ការស្សបិ **ឧ**ការោ សិទ្ធោ ភវតិ, ឧសិតោ ព្រហ្មចរិយំ, វុសិតោ, តថា វុសិតវា, វុសិតាវី, **ឥ**ការាគមេន ព្យវហិតត្តា ឧត្ថាទេសោ ន ភវតិ។

ភុជ បាលនព្យវហរណេសុ, ឱទនំ អភុញ្ជីតិ អត្ថេ **តតវន្តុតាវី**, “ភុជាទីនមន្តោ នោ ទ្វិ ចា”តិ ធាត្វន្តលោបោ, **ត**ការស្ស ទ្វិត្តញ្ច, ភុត្តោ, ភុត្តវា, ភុត្តាវី។ តថា **រន្ជ** រាគេ, អរញ្ជីតិ រត្តោ, រត្តា, រត្តំ។ **យុជ** យោគេ, អយុញ្ជីតិ យុត្តោ, យុត្តា, យុត្តំ។ **វិច** វិវេចនេ **វិ**បុព្ពោ, វិវិច្ចីតិ វិវិត្តោ, វិវិត្តា, វិវិត្តំ។ **មុច** មោចនេ, អមុច្ចីតិ ពន្ធនា មុត្តោ។ តថា **តិ**ប្បច្ចយេបិ ឥមិនា ធាត្វន្តលោបទ្វិត្តានិ, អាសជ្ជនំ អាសត្តិ, វិមុច្ចនំ, វិមុច្ចតិ ឯតាយាតិ វា វិមុត្តិ។

កុធ កោបេ, អកុជ្ឈីតិ អត្ថេ **ត**ប្បច្ចយោ, តស្ស “ធឍភហេហិ ធឍា ចា”តិ **ធ**ត្តំ, “ហចតុត្ថានមន្តានំ ទោធេ”តិ **ធ**ការស្ស **ទ**ការោ, កុទ្ធោ។ **យុធ** សម្បហារេ, អយុជ្ឈីតិ យុទ្ធោ, យុទ្ធំ។ **សិធ** សំសិទ្ធិម្ហិ, អសិជ្ឈីតិ សិទ្ធោ។ **អា**បុព្ពោ **រភ** រាភស្សេ, អារភីតិ អារទ្ធោ គន្តុំ។ **នហ** ពន្ធនេ **សំ**បុព្ពោ, សន្នយ្ហីតិ សន្នទ្ធោ, “ធឍភហេហិ ធឍា ចា”តិ **នហា**ទិតោ **ត**ការស្ស **ធ**ការោ។

វឌ្ឍ វឌ្ឍនេ, អវឌ្ឍីតិ អត្ថេ **ត**ប្បច្ចយោ, **ត**ស្ស ឍត្តំ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា ធាត្វាការស្សុត្តំ, ឌលោបោ ច។

“ហចតុត្ថានមន្តាន”ន្តិ វត្តតេ។

៦១៥. ឌោ ឍការេ។

ហចតុត្ថានំ ធាត្វន្តានំ ឌការាទេសោ ហោតិ **ឍ**ការេ បរេ។ វុឌ្ឍោ, វុឌ្ឍា, “ពោ វស្សា”តិ ពត្តេ ពុឌ្ឍោ។ **តិ**ប្បច្ចយេ – ពុជ្ឈនំ, ពុជ្ឈតិ វា ឯតាយាតិ ពុទ្ធិ។ ឯវំ សិទ្ធិ, វឌ្ឍិ។ **តព្ព**ប្បច្ចយេ – ពោទ្ធព្ពមិច្ចាទិ។

“អន្តោ, នោ”តិ ច អធិការោ។

៦១៦. គរាទីហិ ឥណ្ណោ។

តរឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ បរស្ស **តប្បច្ចយស្ស ឥណ្ណា**ទេសោ ហោតិ, ធាត្វន្តោ ច **នោ** ហោតិ, សរលោបាទិ។ **តរ** តរណេ, សំសារណ្ណវំ អតរីតិ តិណ្ណោ តារយេយ្យំ។ ឯវំ ឧត្តិណ្ណោ, តិណ្ណំ វា។ **បូរ** បូរណេ, សំបូរីតិ សំបុណ្ណោ, “សរលោបោ”តិអាទិសុត្តេ **តុ**គ្គហណតោ បុព្ពលោបាភាវេ **ឧ**វណ្ណតោ បរស្ស “វា បរោ អសរូបា”តិ លោបោ, សំយោគេ រស្សត្តំ។ **តុរ** វេគេ, អតុរីតិ តុណ្ណំ , តុរិតំ វា។ **ជរ** វយោហានិម្ហិ, បរិជីរីតិ បរិជិណ្ណោ។ **កិរ** វិកិរណេ, អាកិរីតិ អាកិណ្ណោ ឥច្ចាទិ។

៦១៧. សុស បច សកតោ ក្ខក្កា ច។

សុស បច សកឥច្ចេតេហិ ធាតូហិ បរស្ស **តប្បច្ចយស្ស ក្ខក្កា**ទេសា ហោន្តិ, អន្តោ ច ព្យញ្ជនោ **នោ** ហោតិ។ **ច**សទ្ទេន **មុចា**ទិតោ **ក្កា**ទេសោ។ **សុស** សោសនេ, អសុស្សីតិ សុក្ខោ រុក្ខោ។ អបច្ចីតិ បក្កំ ផលំ។ **សក** សាមត្ថេ, អសក្ខីតិ សក្កោ អស្ស, ឱមុច្ចីតិ ឱមុក្កា ឧបាហនា។ “បចិតំ, បចិតព្ព”ន្តិអាទីសុ បន ន ភវតិ, ឥការេន ព្យវហិតត្តា។ ឯវំ សព្ពត្ថ ព្យវធានេ ន ភវតិ។

សីហគតិយា **តិ**គ្គហណមនុវត្តតេ។

៦១៨. បក្កមាទីហិ ន្តោ ច។

បក្កមឥច្ចេវមាទីហិ **ម**ការន្តេហិ ធាតូហិ បរស្ស **តប្បច្ចយស្ស ន្តា**ទេសោ ហោតិ, ធាត្វន្តោ ច **នោ** ហោតិ។ **ច**សទ្ទេន **តិ**ប្បច្ចយស្ស **ន្តិ** ច ហោតិ។ **កមុ** បទវិក្ខេបេ, បក្កមីតិ បក្កន្តោ។ ឯវំ សង្កន្តោ, និក្ខន្តោ, “ទោ ធស្ស ចា”តិ សុត្តេ **ច**គ្គហណេន **ក**ស្ស **ខ**ត្តំ។ **ភមុ** អនវដ្ឋានេ, វិព្ភមីតិ វិព្ភន្តោ, ភន្តោ។ **ខមុ** សហនេ, អក្ខមីតិ ខន្តោ។ **សមុ** ឧបសមេ, អសមីតិ សន្តោ។ **ទមុ** ទមនេ, អទមីតិ ទន្តោ។

តិម្ហិ – សង្កមនំ សង្កន្តិ។ ឯវំ ឱក្កន្តិ, វិព្ភន្តិ, ខន្តិ, សន្តិ ទន្តិ ឥច្ចាទិ។

៦១៩. ជនាទីនមា តិម្ហិ ច។

ជនឥច្ចេវមាទីនំ ធាតូនមន្តស្ស ព្យញ្ជនស្ស **អា**ត្តំ ហោតិ **ត**ប្បច្ចយេ, **តិ**ម្ហិ ច។ យោគវិភាគេន អញ្ញត្ថាបិ។ **ជន** ជននេ, អជនីតិ ជាតោ, វិជាយីតិ បុត្តំ វិជាតា, ជននំ ជាតិ។ **ត**ប្បច្ចយេ សតិបិ **ត**ការេ បុន **តិ**គ្គហណករណំ បច្ចយន្តរតការេ **អា**ត្តនិវត្តនត្ថំ, យថា – ជន្តុ។ “ជនិត្វា, ជនិតុ”ន្តិអាទីសុ បន **ឥ**ការេន ព្យវហិតត្តា ន ភវតិ។

“អា, តិម្ហិ, ចា”តិ ច វត្តតេ។

៦២០. ឋាបានមិឦ ច។

ឋា បាឥច្ចេតេសំ ធាតូនំ អន្តស្ស **អា**ការស្ស យថាក្កមំ **ឥ**ការ**ឦ**ការាទេសា ហោន្តិ **ត**ប្បច្ចយេ, **តិ**ម្ហិ ច។ **ច**សទ្ទេន អញ្ញត្រាបិ ក្វចិ។ **ឋា** គតិនិវត្តិម្ហិ, អដ្ឋាសីតិ ឋិតោ, ឧបដ្ឋិតោ គរុំ, ឋិតវា, អធិដ្ឋិត្វា, ឋានំ ឋិតិ។ **បា** បានេ, អបាយីតិ បីតា, យាគុំ បីតវា, បានំ បីតិ, បីត្វា។

៦២១. ហន្តេហិ ហោ ហស្ស ឡោ វា អទហនហានំ។

ហការន្តេហិ ធាតូហិ បរស្ស **ត**ប្បច្ចយស្ស, **តិ**ស្ស ច **ហ**ការាទេសោ ហោតិ, **ហ**ស្ស ច ធាត្វន្តស្ស **ឡ**ការោ ហោតិ វា **ទហនហេ** វជ្ជេត្វា, **ឈ**ត្តាបវាទោយំ។ **រុហ** ជននេ, អរុហីតិ អារុឡ្ហោ រុក្ខំ។ **លឡា**នមវិសេសោ, អារុល្ហោ វា, រុហនំ រុឡ្ហិ។ **គាហុ** វិលោឡនេ, អគាហីតិ គាឡ្ហោ, អជ្ឈោគាឡ្ហោ មហណ្ណវំ។ **ពហ** វុទ្ធិម្ហិ, អពហីតិ ពាឡ្ហោ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា ទីឃោ។ **មុហ** វេចិត្តេ, អមុយ្ហីតិ មូឡ្ហោ។ **គុហ** សំវរណេ, អគុហីតិ គូឡ្ហំ។ **វហ** បាបុណនេ , ឧបវហីតិ ឧបវុឡ្ហោ, “វច វស វហាទីនមុការោ វស្សា”តិ យោគវិភាគេន **ឧ**ត្តំ។

អទហនហានន្តិ កិមត្ថំ? ទឌ្ឍោ, សន្នទ្ធោ។ **វា**តិ កឹ? ទុទ្ធោ, សិនិទ្ធោ។ “គហិតំ, មហិត”ន្តិអាទីសុ បន **ឥ** ការាគមេន ព្យវហិតត្តា ន ភវតិ។

ធាតុប្បច្ចយន្តតោបិ “អតីតេ ត តវន្តុតាវី”តិ **ត**ប្បច្ចយោ, អពុភុក្ខីតិ ពុភុក្ខិតោ។ ឯវំ ជិឃច្ឆិតោ, បិបាសិតោ ឥច្ចាទិ។

ឯវំ កត្តរិ និដ្ឋនយោ។

“អតីតេ”តិ វត្តតេ។

៦២២. ភាវកម្មេសុ ត។

អតីតេ កាលេ គម្យមានេ សព្ពធាតូហិ **ត**ប្បច្ចយោ ហោតិ **ភាវកម្ម**ឥច្ចេតេស្វត្ថេសុ។

ភាវេ តាវ –

គេ សទ្ទេ, គាយនំ, អគាយិត្ថាតិ វា អត្ថេ **ត**ប្បច្ចយោ។

៦២៣. សព្ពត្ថ គេ គី។

គេឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស **គី**អាទេសោ ហោតិ សព្ពត្ថ, **ត**ប្បច្ចយ**តិ**បច្ចយេស្វេវាយំ។ គស្ស គីតំ, គាយនំ, គាយិតព្ពាតិ វា គីតិ។

ភាវេ – **ត**ប្បច្ចយន្តា នបុំសកា។ **កម្មនិ** – តិលិង្គា។

នត គត្តវិនាមេ, នច្ចនំ, អនច្ចិត្ថាតិ វា អត្ថេ **ត**ប្បច្ចយោ។

៦២៤. បច្ចយា ទនិដ្ឋា និបាតនា សិជ្ឈន្តិ។

យេ ឥធ សប្បច្ចយា សទ្ទា បច្ចយេហិ ន និដ្ឋំ គតា, តេ និបាតនតោ សិជ្ឈន្តីតិ ធាត្វន្តេន សហ **តប្បច្ច**យស្ស **ច្ច ដ្ដា**ទេសា។ នច្ចំ, នដ្ដំ។ **ហស** ហសនេ, ហសនំ ហសិតំ, **ឥ**ការាគមោ។ គមនំ គតំ។ ឯវំ ឋិតំ, សយិតំ, **វា**ធិការស្ស វវត្ថិតវិភាសត្ថា វុទ្ធិ។ **រុទ** អស្សុវិមោចនេ, អរុជ្ជិត្ថាតិ រោទិតំ, រុណ្ណំ វា ឥច្ចាទិ។

កម្មនិ –

អភិភូយិត្ថាតិ អភិភូតោ កោធោ ភវតា, អភិភូតា, អភិភូតំ។ **ភាស** ព្យត្តិយំ វាចាយំ, អភាសិត្ថ តេនាតិ ភាសិតោ ធម្មោ, ភាសិតា គាថា, ភាសិតំ សុត្តំ។ **ទិសី** ឧច្ចារណេ, ចុរាទិត្តា **ណេ**។ អទេសីយិត្ថាតិ ទេសិតោ ធម្មោ ភគវតា, **ឥ**ការាគមេ ការិតសរលោបោ។ **ជិ** ជយេ, អជីយិត្ថាតិ ជិតោ មារោ។ **នី** បាបុណនេ, អនីយីសូតិ នីតា គាមមជា, សុតោ តយា ធម្មោ, ញាតោ។

សាស អនុសិដ្ឋិម្ហិ, អនុសាសីយិត្ថាតិ អត្ថេ **ត**ប្បច្ចយោ។

៦២៥. សាសទិសតោ តស្ស រិដ្ឋោ ច។

សាសទិសឥច្ចេតេហិ ធាតូហិ បរស្ស **ត**ប្បច្ចយស្ស **រិដ្ឋា**ទេសោ ហោតិ, **ច**សទ្ទេន **តិ**ស្ស **រិដ្ឋិ** ច, **ទិស**តោ កិច្ច**ត**ការ**តុំត្វា**ទីនញ្ច **រដ្ឋ រដ្ឋុំ រដ្ឋា**ទេសា ច ហោន្តិ, **រា**ទិលោបោ, អនុសិដ្ឋោ សោ មយា, អនុសិដ្ឋា សា, អនុសិដ្ឋំ។ **ទិស** បេក្ខណេ, អទិស្សិត្ថាតិ ទិដ្ឋំ មេ រូបំ។

តិម្ហិ – អនុសាសនំ អនុសិដ្ឋិ, ទស្សនំ ទិដ្ឋិ។

កិច្ចាទីសុ – ទស្សនីយំ ទដ្ឋព្ពំ, ទដ្ឋេយ្យំ, បស្សិតុន្តិ ទដ្ឋុំ គច្ឆតិ, បស្សិត្វាតិ នេក្ខមំ ទដ្ឋុំ, ទដ្ឋា, **ឥ**ការាគមេន អន្តរិកស្ស ន ភវតិ, យថា – អនុសាសិតំ, អនុសាសិតព្ពំ, អនុសាសិតុំ, អនុសាសិត្វា, ទស្សិតំ ឥច្ចាទិ។

តុស បីតិម្ហិ, អតុស្សីតិ អត្ថេ កត្តរិ **ត**ប្បច្ចយោ។

“គស្សា”តិ អធិការោ។

៦២៦. សាទិ, សន្ទបុច្ឆភញ្ជហន្សាទីហិ ដ្ឋោ។

អាទិនា សហ វត្តតីតិ **សាទិ។ ស**ការន្តេហិ, **បុច្ឆ ភញ្ជហន្ស**ឥច្ចេវមាទីហិ ច ធាតូហិ បរស្ស អនន្តរិកស្ស **ត** ការស្ស សហាទិព្យញ្ជនេន ធាតុន្តេនដ្ឋាទេសោ ហោតិ។ **ហន្ស**ស្ស សតិបិ សន្តត្តេ **បុ**នគ្គហណំ ក្វចិ **ដ្ឋា**ទេសស្ស អនិច្ចតាទីបនត្ថំ, តេន “វិទ្ធស្តោ ឧត្រស្តោ”តិអាទីសុ ន ហោតិ។ តុដ្ឋោ, សន្តុសិតោ។ **ភស** ភស្សនេ, អភស្សីតិ ភដ្ឋោ, ភស្សិតោ។ **នស** អទស្សនេ, នស្សីតិ នដ្ឋោ។ **ទំស** ទំសនេ, អទំសីយិត្ថាតិ ទដ្ឋោ សប្បេន, ឌំសិតោ វា, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ទ**ស្ស ឌត្តំ។ **ផុស** ផស្សនេ, អផុសីយិត្ថាតិ ផុដ្ឋោ រោគេន, ផុស្សិតោ វា។ **ឥសុ** ឥច្ឆាយំ, ឯសីយិត្ថាតិ ឥដ្ឋោ, ឥច្ឆិតោ, ឯសិតោ។ **មស** អាមសនេ, អាមសីយិត្ថាតិ អាមដ្ឋោ។ **វស**សេចនេ, អវស្សីតិ វុដ្ឋោ ទេវោ, បរិវេសីយិត្ថាតិ បរិវិដ្ឋោ, ឧទ្ទិសីយិត្ថាតិ ឧទ្ទិដ្ឋោ។ **បុច្ឆ** បុច្ឆនេ, អបុច្ឆីយិត្ថាតិ បុដ្ឋោ បញ្ហំ, បុច្ឆិតោ។ **ភញ្ជ** អវមទ្ទនេ, អភញ្ជីយិត្ថាតិ ភដ្ឋំ ធញ្ញំ។ **ហន្ស** បីតិម្ហិ, អហំសីតិ ហដ្ឋោ, បហដ្ឋោ, បហំសិតោ។

អាទិសទ្ទេន **យជ** ទេវបូជាសង្គតិករណទានេសុ, ឥជ្ជិត្ថាតិ អត្ថេ **ត**ប្បច្ចយោ, **ត**ស្ស **ដ្ឋា**ទេសោ។

៦២៧. យជស្ស សរស្សិ ដ្ឋេ។

យជឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស សរស្ស **ឥ**ការាទេសោ ហោតិ **ដ្ឋេ** បរេ។ យិដ្ឋោ មយា ជិនោ។ **សជ** វិស្សគ្គេ **សំ**បុព្វោ, សំសជ្ជិត្ថាតិ សំសដ្ឋោ តេន, វិស្សដ្ឋោ។ **មជ** សុទ្ធិម្ហិ, អមជ្ជីតិ មដ្ឋោ ឥច្ចាទិ។

កិច្ច**ត**ការាទីសុ តុស្សិតព្ពំ តោដ្ឋព្ពំ, ផុសិតព្ពំ ផោដ្ឋព្ពំ, បុច្ឆិតុំ បុដ្ឋុំ, យជិតុំ យិដ្ឋុំ, អភិហរិតុំ អភិហដ្ឋុំ, តោសនំ តុដ្ឋិ, ឯសនំ ឯដ្ឋិ, វស្សនំ វុដ្ឋិ, វិស្សជ្ជនំ វិស្សដ្ឋិ ឥច្ចាទិ។

“គស្ស, សាទី”តិ ច វត្តតេ។

៦២៨. ភញ្ជតោ គ្គោ ច។

ភញ្ជតោ ធាតុម្ហា **ត**ប្បច្ចយស្ស សហាទិព្យញ្ជនេន **គ្គោ** អាទេសោ ហោតិ។ ភគ្គោ រាគោ អនេន។ **វស**និវាសេ, បរិវសីយិត្ថាតិ បរិវុដ្ឋោ បរិវាសោ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, **ឧដ្ឋ ឧ**អាទេសោ។ **វស** អច្ឆាទនេ, និវសីយិត្ថាតិ និវត្ថំ វត្ថំ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ស្ត**ការសំយោគស្ស **ត្ថ**ត្តំ, ឯវំ និវត្ថព្ពំ។ **សំស** បសំសនេ, បសំសីយិត្ថាតិ បសត្ថោ បសំសិតោ, បសំសនំ បសត្ថិ។ **ពធ** ពន្ធនេ, អពជ្ឈិត្ថាតិ ពទ្ធោ រញ្ញា, អលភីយិត្ថាតិ លទ្ធំ មេ ធនំ, **ធត្ត**ទ**ត្តា**និ។ **រភ** រាភស្សេ, អារភីយិត្ថាតិ អារទ្ធំ វីរិយំ។ **ទហ** ភស្មីករណេ , អទយ្ហិត្ថាតិ ទឌ្ឍំ វនំ, អភុជ្ជិត្ថាតិ ភុត្តោ ឱទនោ, ភុជាទិត្តា ធាត្វន្តលោបោ, ទ្វិត្តញ្ច។ **ចជ** ហានិម្ហិ, បរិច្ចជីយិត្ថាតិ បរិច្ចត្តំ ធនំ, អមុច្ចិត្ថាតិ មុត្តោ សរោ។

វច វិយត្តិយំ វាចាយំ, អវចីយិត្ថាតិ អត្ថេ **ត**ប្បច្ចយោ។

“អន្តោ, នោ, ទ្វិ, ចា”តិ ច អធិការោ។

៦២៩. វច វា វុ។

ចតុប្បទមិទំ។ **វច**ឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស **វ**ការស្ស **ឧ**ការាទេសោ ហោតិ វា, ធាត្វន្តោ ច **ច**ការោ នោ ហោតិ, **ត**ប្បច្ចយស្ស ច ទ្វិភាវោ ហោតិ។ **វា**គ្គហណមវធារណត្ថំ, ធាត្វាទិម្ហិ **វ**ការាគមោ។ វុត្តមិទំ ភគវតា, ឧត្តំ វា។

៦៣០. គុបាទីនញ្ច។

គុបឥច្ចេវមាទីនំ ធាតូនមន្តោ ច ព្យញ្ជនោ នោ ហោតិ, បរស្ស **ត**ការស្ស ច ទ្វិភាវោ ហោតិ។ **គុប** គោបនេ, សុគោបីយិត្ថាតិ សុគុត្តោ, សុគោបិតោ, **ត**ការេន ព្យវហិតត្តា ន ធាត្វន្តលោបោ, “អញ្ញេសុ ចា”តិ សុត្តេ **វា**ធិការស្ស វវត្ថិតវិភាសត្តា និដ្ឋ**ត**ការេបិ ក្វចិ វុទ្ធិ។ គោបនំ គុត្តិ។

លិប លិម្បនេ, អលិម្បីយិត្ថាតិ លិត្តោ សុគន្ធេន។ **តប** សន្តាបេ, សន្តបីយិត្ថាតិ សន្តត្តោ តេជេន។ **ទីប** ទិត្តិម្ហិ, អាទីបីយិត្ថាតិអាទិត្តោ អគ្គិនា, រស្សត្តំ, ទីបនំ ទិត្តិ។ **អប** បាបុណនេ, បាបីយិត្ថាតិ បត្តោ គាមោ,

បាបុណាតិ បត្តោ សុខំ, បាបុណនំ បត្តិ, បត្តព្ពំ។ **មទ** ឧម្មាទេ, បមជ្ជតិ បមត្តោ។ **សុប** សយនេ, អសុបិតិ សុត្តោ ឥច្ចាទិ។

ចរ ចរណេ, អចរីយិត្ថាតិ ចិណ្ណោ ធម្មោ, **ឥណ្ណា**ទេសោ, ចរិតោ វា។ ឯវំ បុណ្ណោ, បូរិតោ។

នុទ ខេបេ, បនុជ្ជិត្ថាតិ បណុន្នោ, **ន**ស្ស **ណ**ត្តំ, បនុទិតោ។ **ទា** ទានេ, អាទីយិត្ថាតិអាទិន្នោ, អត្តោ វា, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ទា**សទ្ទស្ស **ឥ**ការោ, រស្សត្តំ។

៦៣១. *ភិទាទិតោ ឥន្នអន្នឦណា វា*។

ភិទឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ បរស្ស **ត**ប្បច្ចយស្ស ***ឥន្ន អន្នឦណ***ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ វា, អន្តោ ច នោ ហោតិ។ វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ ***វា***សទ្ទោ, សរលោបាទិ។

ភិទិ វិទារណេ, អភិជ្ជិត្ថាតិ ភិន្នោ ឃដោ ភវតា, ភិជ្ជតិ វា ភិន្នោ ទេវទត្តោ។ ***ឆិទិ*** ទ្វិធាករណេ, អឆិជ្ជិត្ថាតិ ឆិន្នោ រុក្ខោ, អច្ឆិន្ទំ ចីវរំ, ឧច្ឆិជ្ជតិ ឧច្ឆិន្នោ។ អទីយិត្ថាភិ ទិន្នោ សុង្កោ។ **សទ** វិសរណគត្យាវសានេសុ, និសីទីតិ និសិន្នោ។ **ខិទ** ឧត្តាសនេ, **ខិទ** ទីនភាវេ វា, អខិជ្ជតិ ខិន្នោ។

អន្នាទេសេ **ឆទ** អបវារណេ, អច្ឆាទីយិត្ថាតិ ឆន្នោ, បដិច្ឆន្នំ គេហំ, បសីទីតិ បសន្នោ។ **បទ** គតិម្ហិ, ឧប្បជ្ជតិ ឧប្បន្នោ, ឈានំ សមាបន្នោ។ **រុទិ** អស្សុវិមោចនេ, រុណ្ណោ, បរលោបោ។

ខី ខយេ **ឦណា**ទេសោ, អខីយីតិ ខីណោ ទោសោ, ខីណា ជាតិ, ខីណំ ធនំ។ **ហា** ចាគេ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ហា**ទិតោ **ឦណា**ទេសេ **ណ**ការស្ស **ន**ត្តំ, បហីយិត្ថាតិ បហីនោ កិលេសោ, បរិហាយីតិ បរិហីនោ។ **អាស** ឧបវេសនេ , អច្ឆីតិ អាសីនោ។ **លី** សិលេសនេ, លីយីតិ លីនោ, និលីនោ។ **ជិ** ជយេ, ជិយីតិ ជីនោ វិត្តមនុសោចតិ, ជិតោ វា។ **ទី** ខយេ, ទីនោ។ **បី** តប្បនេ, បីនោ។ **លូ** ឆេទនេ, លូយិត្ថាតិ លូនោ ឥច្ចាទិ។

វមុ ឧគ្គិរណេ, វមីយិត្ថាតិ វន្តំ, វមិតំ, “បក្កមាទីហិ ន្តោ”តិ **ន្តា**ទេសោ។ អគច្ឆីយិត្ថាតិ គតោ គាមោ តយា, គាមំ គតោ វា, “គមខនហនរមាទីនមន្តោ”តិ ធាត្វន្តលោបោ។ អខញ្ញិត្ថាតិ ខតោ កូបោ, ឧបហញ្ញិត្ថាតិ ឧបហតំ ចិត្តំ, អរមីតិ រតោ, អភិរតោ។ **មន** ញាណេ, អមញ្ញិត្ថាតិ មតោ, សម្មតោ។ **តនុ** វិត្ថារេ, អតនិត្ថាតិ តតំ, វិតតំ។ **យមុ** ឧបរមេ, និយច្ឆីតិ និយតោ។

“នោ, តម្ហិ, តិម្ហី”តិ ច វត្តតេ។

៦៣២. *រការោ ច*។

រការោ ច ធាតូនមន្តភូតោ នោ ហោតិ **ត**ប្បច្ចយេ, **តិ**ប្បច្ចយេ ច បរេ។ បករីយិត្ថាតិ បកតោ កដោ ភវតា, កតា មេ រក្ខា, កតំ មេ បុញ្ញំ។ “ទោ ធស្ស ចា”តិ ឯត្ត **ច**សទ្ទេន **ដោ** តស្ស, យថា – សុកដំ, ទុក្កដំ, បុរេ អករីយិត្ថាតិ បុរក្ខតោ, “បុរសមុបបរីហិ ករោតិស្ស ខខរា វា តប្បច្ចយេសុ ចា”តិ **ខ**ការោ, បច្ចយេហិ សង្គម្ម ករីយិត្ថាតិ សង្ខតោ, អភិសង្ខតោ, ឧបករីយិត្ថាតិ ឧបក្ខតោ, ឧបក្ខដោ, បរិករីយិត្ថាតិ បរិក្ខតោ។

តិប្បច្ចយេ បករណ បកតិ។ **សរ** គតិចិន្តាយំ, អសរីតិ សតោ, វិសរីតិ វិសដោ, សរណំ, សរតិ ឯតាយាតិ វា សតិ, នីហរីយិត្ថាតិ នីហដោ។ **ធរ** ធារណេ, ឧទ្ធរីយិត្ថាតិ ឧទ្ធដោ, អភរីយិត្ថាតិ ភតោ, ភរណំ, ភរតិ ឯតាយាតិ វា ភតិ។

ឥការាគមយុត្តេសុ “គមិតោ”តិអាទីសុ ធាត្វន្តលោបេ សម្បត្តេ –

“លោបោ”តិ វត្តតេ។

៦៣៣. នមករានមន្តានំ និយុត្តតម្ហិ។

នការ **ម**ការ **ក**ការ **រ**ការានំ ធាត្វន្តានំ លោបោ ន ហោតិ **ឥ**ការាគមយុត្តេ **ត**ការេ បរេតិ លោបាភាវោ។ អគច្ឆី, គមីយិត្ថាតិ វា គមិតោ, រមិត្ថាតិ រមិតោ។ ឯវំ វមិតោ, នមិតោ។ **សក** សង្កាយំ, សង្កិតោ, សរិតោ,

ភរិតោ។ តថា ខនិតព្ពំ, ហនិតព្ពំ, គមិតព្ពំ, រមិតព្ពំ ឥច្ចាទិ។

និធីយិត្ថាតិ និហិតោ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ធិស្ស ហិ ត**ប្បច្ចយេ។ ឯវំ វិហិតោ។

ការិតេ អភារីយិត្ថាតិ អត្ថេ “ភាវកម្មេសុ ត”ឥតិ **ត**ប្បច្ចយោ, “យថាគមមិការោ”តិ **ឥ**ការាគមោ, សរលោបាទិ, ភារិតោ មគ្គោ តេន, ភារយិតោ, អបាចីយិត្ថាតិ បាចិតោ ឱទនំ យញ្ញទត្តោ ទេវទត្តេន, បាចយិតោ, បាចាបិតោ, បាចាបយិតោ, កម្មំ ការីយិត្ថាតិ ការិតោ, ការយិតោ, ការាបិតោ, ការាបយិតោ ឥច្ចាទិ។

“ភាវកម្មេសុ ត”ឥតិ ឯត្ថ “ត”ឥតិ យោគវិភាគេន **អចលន គតិ ភោជន**ត្ថាទីហិ អធិករណេបិ **ត**ប្បច្ចយោ, យថា – **អាស** ឧបវេសនេ, **អធិករណេ** អច្ឆីសុ ឯត្ថ តេតិ ឥទំ តេសំ អាសិតំ ឋានំ។ **ភាវេ** ឥធ តេហិ អាសិតំ។ **កម្មនិ** អយំ តេហិ អជ្ឈាសិតោ គាមោ។ **កត្តរិ** ឥធ តេ អាសិតា។ តថា អដ្ឋំសុ ឯត្ថាតិ ឥទំ តេសំ ឋិតំ ឋានំ, ឥធ តេហិ ឋិតំ, អយំ តេហិ អធិដ្ឋិតោ ឱកាសោ, ឥធ តេ ឋិតា។ និសីទីសុ ឯត្ថាតិ ឥទំ តេសំ និសិន្នំ ឋានំ, អយំ តេសំ និសិន្នកាលោ, តេ ឥធ និសិន្នា។ និបជ្ជីសុ ឯត្ថាតិ ឥទំ តេសំ និបន្នំ ឋានំ, ឥធ តេ និបន្នា។

យា គតិបាបុណនេ។ អយាសុំ តេ ឯត្ថាតិ អយំ តេសំ យាតោ មគ្គោ, ឥធ តេហិ យាតំ, អយំ តេហិ យាតោ, មគ្គោ, ឥធ តេ យាតា។ តថា ឥទំ តេសំ គតដ្ឋានំ, អយំ តេសំ គតកាលោ, ឥធ តេហិ គតំ, អយំ តេហិ គតោ គាមោ, ឥធ តេ គតា។

ភុញ្ជីសុ ឯតស្មិន្តិ ឥទំ តេសំ ភុត្តដ្ឋានំ, អយំ តេសំ ភុត្តកាលោ, ឥធ តេហិ ភុត្តោ ឱទនោ, ឥធ តេ ភុត្តា។ បិវឹសុ តេ **ឯ**ត្ថាតិ ឥទំ តេសំ បីតំ ឋានំ, ឥធ តេហិ បីតា យាគុ, ឥធ តេ បីតា។ ទិស្សន្តិ ឯត្ថាតិ ឥទំ តេសំ ទិដ្ឋដ្ឋានំ ឥច្ចាទិ។

“កត្តរិ កិតិ”តិ ឥតោ មណ្ឌូកគតិយា “កត្តរី”តិ វត្តតេ។

៦៣៤. កម្មនិ ទុតិយាយំ ក្តោ។

កម្មត្ថេ ទុតិយាយំ វិភត្តិយំ វិជ្ជមានាយំ ធាតូហិ កត្តរិ **ក្ត**ប្បច្ចយោ ហោតិ។ ឥទមេវ វចនំ ញាបកំ អភិហិតេ កម្មាទិម្ហិ ទុតិយាទីនមភាវស្ស។ ទានំ អទាសីតិ អត្ថេ **ក្ត**ប្បច្ចយោ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា បច្ចយ**ក**ការស្ស លោបោ, **ត**ស្ស **ឥន្នា**ទេសោ, ទានំ ទិន្នោ ទេវទត្តោ។ **រក្ខ** បាលនេ, សីលំ អរក្ខីតិ សីលំ រក្ខិតោ, ភត្តំ អភុញ្ជីតិ ភត្តំ ភុត្តោ, គរុំ ឧបាសីតិ គរុមុបាសិតោ ឥច្ចាទិ។

៦៣៥. ភ្យាទីហិ មតិពុធិបូជាទីហិ ច ក្តោ។

ភីឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ, **មតិ ពុធិ បូជា**ទីហិ ច **ក្ត**ប្បច្ចយោ ហោតិ។ សោ ច “ភាវកម្មេសុ កិច្ចត្តក្ខត្ថា”តិ វុត្តត្តា ភាវកម្មេស្វេវ ភវតិ។

ភី ភយេ, អភាយិត្ថាតិ ភីតំ ភវតា។ **សុប** សយេ, អសុបីយិត្ថាតិ សុត្តំ ភវតា។ ឯវំ សយិតំ ភវតា។ **អស** ភោជនេ, អសិតំ ភវតា, បចិតោ ឱទនោ ភវតា។

ឥធ **មត្យា**ទយោ ឥច្ឆត្ថា, **ពុធិ**អាទយោ ញាណត្ថា។

មន ញាណេ **សំ**បុព្ពោ, “ពុធគមាទិត្ថេ កត្តរី”តិ **ត**ប្បច្ចយេ សម្បត្តេ ឥមិនា កម្មនិ **ក្ត**ប្បច្ចយោ, “គមខនា”តិអាទិនា ធាត្វន្តលោបោ, រញ្ញោ សម្មតោ។ **កប្ប** តក្កនេ, សង្កប្បិតោ។ **ធរ** ធារណេ, ចុរាទិត្តា ណេ, វុទ្ធិ, ឥការាគមោ, សរលោបាទិ, អវធារិតោ។

ពុធ អវគមនេ, អវពុជ្ឈិត្ថាតិ ពុទ្ធោ ភគវា មហេសក្ខេហិ ទេវមនុស្សេហិ។ **ឥ** អជ្ឈយនេ, អធីយិត្ថាតិ អធីតោ។

ឥ គតិម្ហិ, អភិសមិតោ។ **វិទ** ញាណេ, អវេទីយិត្ថាតិ វិទិតោ។ **ញា** អវពោធនេ, អញ្ញាយិត្ថាតិ ញាតោ។ **វិធ** វេធនេ, បដិវិជ្ឈិត្ថាតិ បដិវិទ្ធោ ធម្មោ។ **តក្ក** វិតក្កេ, តក្កិតោ។

បូជនត្ថេសុ –

បូជ បូជាយំ, អបូជីយិត្ថាតិ បូជិតោ ភគវា។ **ចាយ** សន្តានបូជនេសុ **អប**បុព្ពោ, អបចាយិតោ។ **មាន** បូជាយំ, មានិតោ។ **ចិ** ចយេ, អបចិតោ។ **វន្ទ** អភិវន្ទនេ, វន្ទិតោ។ **ករ** ករណេ, សក្កតោ។ **សក្ការ** បូជាយំ, សក្ការិតោ ឥច្ចាទិ។

ហុតោ ហុតាវី ហុតវា, វុដ្ឋោ វុសិត ជិណ្ណកោ;
បក្កំ បក្កន្តកោ ជាតោ, ឋិតោ រុឡ្ហោ ពុភុក្ខិតោ។

គីតំ នច្ចំ ជិតោ ទិដ្ឋោ, តុដ្ឋោ យិដ្ឋោ ច ភគ្គវា;
វុត្តញ្ច គុត្តោ អច្ឆិន្នោ, បហីនោ គមិតោ គតោ។

កតោភិសង្ខតោ ភុត្តំ, ឋានំ គរុមុបាសិតោ;
ភីតញ្ច សម្មតោ ពុទ្ធោ, បូជិតោតីតកាលិកា។

អតីតប្បច្ចយន្តនយោ។

តវេតុនាទិប្បច្ចយន្តនយ

“បុញ្ញានិ កាតុមិច្ឆិ, ឥច្ឆតិ, ឥច្ឆិស្សតិ វា”តិ វិគ្គហេ –

៦៣៦. ឥច្ឆត្ថេសុ សមាន កត្តុ កេសុ ត វេ តុំ វា។

ឥច្ឆា អត្ថោ យេសំ តេ **ឥច្ឆត្ថា**, តេសុ ឥច្ឆត្ថេសុ ធាតូសុ សមានកត្តុកេសុ សន្តេសុ សព្ពធាតូហិ **តវេតុំ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ វា, “តវេតុំ វា”តិ យោគវិភាគេន តទត្ថក្រិយាយញ្ច, តេ ច កិតកត្តា កត្តរិ ហោន្តិ។

“ករោតិស្ស, វា”តិ ច វត្តតេ។

៦៣៧. តវេតុនាទីសុ កា។

តវេតុនឥច្ចេវមាទីសុ បច្ចយេសុ បរេសុ ករោតិស្ស ធាតុស្ស **កា**ទេសោ ហោតិ វា, **អាទិ**សទ្ទេន **តុំត្វាន ត្វា តព្ព**េសុ ច។

“តទ្ធិតសមាសកិតកា នាមំវាតវេតុនាទីសុ ចា”តិ ឯត្ថ “អតវេ តុនាទីសូ”តិ នាមព្យបទេសស្ស និសេធនតោ តទន្តានំ និបាតត្តំ សិទ្ធំ ភវតិ, តតោ និបាតត្តា **តវេតុន**មន្តតោ “សព្ពាសមាវុសោ”តិអាទិនា វិភត្តិលោបោ។ សោ បុញ្ញានិ កាតវេ ឥច្ឆតិ, កាតុមិច្ឆតិ។

កាទេសាភាវេ “តុំតុនតព្ពេសុ វា”តិ **រ**ការស្ស **ត**ត្តំ។ កត្តុំ កាមេតីតិ កត្តុកាមោ, អភិសង្ខរិតុមាកង្ខតិ។ តថា សទ្ធម្មំ សោតវេ, សោតុំ, សុណិតុំ វា បត្ថេតិ។ ឯវំ អនុភវិតុំ, បចិតុំ, គន្តុំ, គមិតុំ, ខន្តុំ, ខនិតុំ, ហន្តុំ, ហនិតុំ, មន្តុំ, មនិតុំ, ហរិតុំ, អនុស្សរិតុមិច្ឆតិ, ឯត្ថ **ឥ**ការយុត្ត**ត**ម្ហិ “នមករាន”មិច្ចាទិនា បដិសិទ្ធត្តា ន ធាត្វន្តលោបោ។

តថា **តុ**ទព្យថនេ, តុទិតុំ, បវិសិតុំ, ឧទ្ទិសិតុំ, ហោតុំ, សយិតុំ, នេតុំ, ជុហោតុំ, បជហិតុំ, បហាតុំ, ទាតុំ។ រោទ្ធុំ, រុន្ធិតុំ, **តុំតុនា**ទីសុបិ យោគវិភាគេន កត្តរិ វិករណប្បច្ចយា, សរលោបាទិ ច។ ភោត្តុំ, ភុញ្ជិតុំ, ឆេត្តុំ, ឆិន្ទិតុំ។ សិព្វិតុំ, ពោទ្ធុំ, ពុជ្ឈិតុំ។ ជាយិតុំ, ជនិតុំ។ បត្តុំ, បាបុណិតុំ។ ជេតុំ, ជិនិតុំ, កេតុំ, កិណិតុំ, វិនិច្ឆេតុំ, វិនិច្ឆិនិតុំ, ញាតុំ, ជានិតុំ, គហេតុំ, គណ្ហិតុំ។ ចោរេតុំ, ចោរយិតុំ, បាលេតុំ, បាលយិតុំ។

ការិតេ ភាវេតុំ, ភាវយិតុំ, ការេតុំ, ការយិតុំ, ការាបេតុំ, ការាបយិតុមិច្ឆតិ ឥច្ចាទិ។

“តវេតុំ វា”តិ យោគវិភាគេន ក្រិយត្ថក្រិយាយញ្ច គម្យមានាយំ **តុំ**បច្ចយោ។ យថា – សុពុទ្ធំ វក្ខាមិ, ភោត្តុំ វជតិ, ភោជនាយ វជតីតិ អត្ថោ។ ឯវំ ទដ្ឋុំ គច្ឆតិ, គន្តុមារភតិ, គន្តុំ បយោជយតិ, ទស្សេតុមាហ ឥច្ចាទិ។

“តុ”មិតិ វត្តតេ។

៦៣៨. អរហសក្កាទីសុ ច។

អរហសក្កភព្ពានុច្ឆវិកានុរូបឥច្ចេវមាទីស្វត្ថេសុ បយុជ្ជមានេសុ សព្ពធាតូហិ **តុំ**បច្ចយោ ហោតិ, **ច**សទ្ទេន **កាលសមយវេលា**ទីសុបិ។ **និន្ទ** គរហាយំ, កោ តំ និន្ទិតុមរហតិ , រាជា អរហសិ ភវិតុំ, អរហោ ភវំ វត្តុំ។ សក្កា ជេតុំ ធនេន វា, សក្កា លទ្ធុំ, កាតុំ សក្ខិស្សតិ។ ភព្ពោ និយាមំ ឱក្កមិតុំ, អភព្ពោ កាតុំ។ អនុច្ឆវិកោ ភវំ ទានំ បដិគ្គហេតុំ។ ឥទំ កាតុំ អនុរូបំ។ ទានំ ទាតុំ យុត្តំ, ទាតុំ វត្តុញ្ច លភតិ, ឯវំ វដ្ដតិ ភាសិតុំ, ឆិន្ទិតុំ ន ច កប្បតិ ឥច្ចាទិ។ តថា កាលោ ភុញ្ជិតុំ, សមយោ ភុញ្ជិតុំ, វេលា ភុញ្ជិតុំ។

“តុ”មិតិ វត្តតេ។

៦៣៩. បត្តវចនេ អលមត្ថេសុ ច។

អលមត្ថេសុ បត្តវចនេ សតិ សព្ពធាតូហិ **តុំ**បច្ចយោ ហោតិ, អលំសទ្ទស្ស អត្ថោ **អលមត្ថោ** ភូសនបរិយត្តិនិវារណា, តេសុ អលមត្ថេសុ។ បត្តស្ស វចនំ **បត្តវចនំ,** អលមេវ ទានានិ ទាតុំ, អលមេវ បុញ្ញានិ កាតុំ, សម្បត្តមេវ បរិយត្តមេវាតិ អត្ថោ។

កត្វា កម្មំ អគច្ឆិ, គច្ឆតិ, គច្ឆិស្សតីតិ វា អត្ថេ –

៦៤០. បុព្ពកាលេកកត្តុកានំ តុន ត្វាន ត្វា វា។

បុព្ពកាលោតិ បុព្ពក្រិយា, ឯកោ កត្តា យេសំ តេ **ឯកកត្តុកា,** តេសំ ឯកកត្តុកានំ សមានកត្តុកានំ ធាតូនមន្តរេ បុព្ពកាលេ វត្តមានធាតុម្ហា **តុន ត្វាន ត្វា**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ វា។

វាសទ្ទស្ស វវត្ថិតវិភាសត្តា **តុន**ប្បច្ចយោ កត្ថចិយេវ ភវតិ។ តេ ច **កិត**សញ្ញត្តា, “ឯកកត្តុកាន”ន្តិ វុត្តត្តា ច កត្តរិយេវ ភវន្តិ។ **តុនេ** “តវេតុនាទីសុ កា”តិ **កា**ទេសោ, និបាតត្តា សិលោបោ។ សោ កាតុន កម្មំ គច្ឆតិ, អកាតុន បុញ្ញំ កិលមិស្សន្តិ សត្តា។

ត្វានត្វាសុ “រការោ ចា”តិ ធាត្វន្តលោបោ, កម្មំ កត្វាន ភទ្ទកំ, ទានាទីនិ បុញ្ញានិ កត្វា សគ្គំ គច្ឆតិ, អភិសង្ខរិត្វា, ករិត្វា។ តថា សិព្ពិត្វា, ជាយិត្វា, ជនិត្វា, ធម្មំ សុត្វា, សុត្វាន ធម្មំ មោទតិ, សុណិត្វា, បត្វា, បាបុណិត្វា។ កិណិត្វា, ជេត្វា, ជិនិត្វា, ជិត្វា។ ចោរេត្វា, ចោរយិត្វា, បូជេត្វា, បូជយិត្វា។ តថា មេត្តំ ភាវេត្វា, ភាវយិត្វា, វិហារំ ការេត្វា, ការយិត្វា, ការាបេត្វា, ការាបយិត្វា សគ្គំ គមិស្សន្តិ ឥច្ចាទិ។

បុព្ពកាលេតិ កិមត្ថំ? បបតិ, បចតិ។ **ឯកកត្តុកាន**ន្តិ កឹ? ភុត្តេ ទេវទត្តេ យញ្ញទត្តោ វជតិ។

“អបត្វាន នទី បព្ពតោ, អតិក្កម្ម បព្ពតំ នទី”តិអាទីសុ បន សព្ពត្ថ “ភវតី”តិ សម្ពន្ធតោ **ឯ**កកត្តុកតា, បុព្ពកាលតា ច គម្យតេ។

“វា”តិ វត្តតេ។

៦៤១. សព្ពេហិ តុនាទីនំ យោ។

សព្ពេហិ សោបសគ្គានុបសគ្គេហិ ធាតូហិ បរេសំ **តុនា**ទីនំ បច្ចយានំ **យ**សទ្ទាទេសោ ហោតិ វា។ **វន្ទ** អភិវន្ទនេ **អភិ**បុព្ពោ, **ត្វា**បច្ចយស្ស **យោ,** ឥការាគមោ ច, អភិវន្ទិយ ភាសិស្សំ, អភិវន្ទិត្វា, វន្ទិយ, វន្ទិត្វា។ តថា អភិកុយ្យ, ទ្វិត្តវស្សត្តានិ, អភិភវិត្វា, អភិភោត្វា។

សិ សេវាយំ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ឥ**ការស្ស **អា**ត្តំ, និស្សាយ, និស្សិត្វា។

ភជ សេវាយំ, “គថា កត្តរិ ចា”តិ បុព្ពរូបត្តំ, វិភជ្ជ, វិភជិយ, វិភជិត្វា។

ទិស អតិសជ្ជនេ, ឧទ្ទិស្ស, ឧទ្ទិសិយ, ឧទ្ទិសិត្វា។ បរិស្ស, បរិសិយ, បរិសិត្វា។

នី បាបុណនេ, ឧបនីយ, ឧបនេត្វា។ អតិសេយ្យ, អតិសយិត្វា។ ឱហាយ, ឱហិត្វា, ជហិត្វា, ហិត្វា។ អាទាយ, អាទិយិត្វា, “ទិវាទិតោ យោ”តិ **យ**ប្បច្ចយោ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា ធាត្វន្តស្ស**ឞ្យ**ការោ ច, ទត្វា, ទត្វាន។ បិធាយ, បិទហិត្វា។ កុញ្ចិយ, កុញ្ចិត្វា, ភោត្វា។ វិចេយ្យ, វិចិនិត្វា។ វិញ្ញាយ, វិជានិត្វា, ញត្វា។

“យថាគមំ, តុនាទីស្វ”តិ ច វត្តតេ។

៦៤២. ទធន្តតោ យោ ក្វចិ។

ទការ**ធ**ការន្តេហិ ធាតូហិ យថាគមំ **យ**ការាគមោ ហោតិ ក្វចិ **តុនា**ទីសុ បច្ចយេសុ។ **យ**វតោ **ទ**ការស្ស **ជ** ការោ, សមាបជ្ជិត្វា, ឧប្បជ្ជិត្វា, ភិជ្ជិត្វា, ឆិជ្ជិត្វា គតោ។ **ពុធ** អវគមនេ, “គថា កត្តរិ ចា”តិ សខាត្វន្តស្ស **យ** ការស្ស **ធ**វគ្គោ, ពុជ្ឈិយ, ពុជ្ឈិត្វា។ វិរុជ្ឈិយ, វិរុជ្ឈិត្វា។ រុន្ធិយ, រុន្ធិត្វា។

“តុនាទីន”ន្តិ អធិការោ, “វា”តិ ច។

៦៤៣. ចនន្តេហិ រច្ចំ។

ចការ**ន**ការន្តេហិ ធាតូហិ បរេសំ **តុនា**ទីនំ បច្ចយានំ **រច្ចា**ទេសោ ហោតិ វា, “រច្ច”ន្តិ យោគវិភាគេន អញ្ញស្មាបិ, វវត្ថិតវិភាសត្ថោយំ **វា**សទ្ទោ, **រា**ទិលោបោ។ **វិច** វិវេចនេ **វិ**បុព្ពោ, វិវិច្ច, វិវិច្ចិត្វា, “យោ ក្វចី”តិ យោគវិភាគេន **យ**ការាគមោ។

បវ បាកេ, បច្ច, បច្ចិយ, បច្ចិត្វា។ វិមុច្ច, វិមុច្ចិត្វា។

ហន ហឹសាគតីសុ, អាហច្ច, ឧបហច្ច, អាហន្ត្វា, ឧបហន្ត្វា។

វាតិ កឹ? អវមញ្ញ, អវមញ្ញិត្វា, មន្ត្វា, **ន្យ**ស្ស**ញ**ការោ។

ឥ គតិម្ហិ, យោគវិភាគេន **រច្ចា**ទេសោ, បដិច្ច, អវេច្ច, ឧបេច្ច ឧបេត្វា។ **ករ** ករណេ, សក្កច្ច, អធិកិច្ច, **ឥ** ការាគមោ, ករិយ។

ទិស បេក្ខណេ –

៦៤៤. ទិសា ស្វានស្វាន្តលោបោ ច។

ទិសឥច្ចេតាយ ធាតុយា បរេសំ **តុនា**ទីនំ បច្ចយានំ **ស្វាន ស្វា**ឥច្ចាទេសា ហោន្តិ វា, ធាត្វន្តស្ស លោបោ ច។ ទិស្វានស្ស ឯតទហោសិ, ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា។

វាតិ កឹ? នេក្ខម្មំ ទដ្ឋុំ, ទដ្ឋា។ បស្សិយ, បស្សិតុន, បស្សិត្វា។

អន្តគ្គហណំ **អន្តលោប**គ្គហណញ្ញានុវត្តតេ។

៦៤៥. ម ហ ទ ភេហិ ម្ម យ្ហ ជ្ជ ព្ភ ទ្ធា ច។

ម ហ ទ ភឥច្ចេវមន្តេហិ ធាតូហិ បរេសំ **តុនា**ទីនំ បច្ចយានំ យថាក្កមំ **ម្ម យ្ហ ជ្ជ ព្ភ ទ្ធា**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ វា, ធាត្វន្តលោបោ ច។ **ម**ការន្តេហិ តាវ អាគម្ម, អាគន្ត្វា។ **កមុ** បទវិក្ខេបេ, ឱក្កម្ម, ឱក្កមិត្វា, និក្ខម្ម, និក្ខមិត្វា, អភិរម្ម, អភិរមិត្វា។

ហការន្តេហិ បគ្គយ្ហ, បគ្គណ្ហិត្វា, បគ្គហេត្វា។ **មុហ** វេចិត្តេ, សម្មុយ្ហ, សម្មុយ្ហិត្វា, **យ**ការាគមោ, អារុយ្ហ, អារុហិត្វា, ឱគយ្ហ, ឱគហេត្វា។

ទការន្តេហិ ឧប្បជ្ជ, ឧប្បជ្ជិត្វា, បមជ្ជ, បមជ្ជិត្វា, ឧបសម្បជ្ជ, ឧបសម្បជ្ជិត្វា។ **ឆិទិ** ទ្វិធាករណេ, អច្ឆិជ្ជ, ឆិជ្ជ, ឆិជ្ជិត្វា, ឆិន្ទិយ, ឆិន្ទិត្វា, ឆេត្វា។

ភការន្តេហិ **រភ** រាភស្សេ, អារព្ភ កថេសិ, អារទ្ធា, អារភិត្វា។ **លភ** លាភេ, ឧបលព្ភ, ឧបលទ្ធា, សទ្ធំ បដិលភិត្វា បុញ្ញានិ ករោន្តិ ឥច្ចាទិ។

តវេតុនាទិប្បច្ចយន្តនយោ។

វត្តមានកាលិកមានន្តប្បច្ចយន្តនយ

៦៤៦. វត្តមានេ មានន្តា។

អារទ្ធោ អបរិសមត្តោ អត្ថោ **វត្តមានោ,** តស្មឹ វត្តមានេ កាលេ គម្យមានេ សព្ពធាតូហិ **មានអន្ត**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ។ តេ ច **កិត**សញ្ញត្តា “កត្តរិ កិត”តិ កត្តរិ ភវន្តិ។

អន្តមានប្បច្ចយានញ្ចេត្ថ “បរសមញ្ញាបយោគេ”តិ បរសមញ្ញាវសេន បរស្សបទត្តនោបទសញ្ញត្តា **ត្យា**ទីសុ វិយ **អន្តមានេ**សុ ច វិករណប្បច្ចយា ភវន្តិ។

តេនេវ **មាន**ប្បច្ចយោ “អត្តនោបទានិ ភាវេ ច កម្មនី”តិ ភាវកម្មេសុបិ ហោតិ, តស្ស ច “អត្តនោបទានិ បរស្សបទត្ត”ន្តិ ក្វចិ **អន្ត**ប្បច្ចយាទេសោ ច។

គមុ, សប្បេ គតិម្ហិ, គច្ឆតីតិ អត្ថេ **អន្ត**ប្បច្ចយោ, “ភូវាទិតោ អ”ឥតិ **អ**ប្បច្ចយោ, “គមិស្សន្តោ ច្ឆោ វា សព្ពាសូ”តិ ធាត្វន្តស្ស **ច្ឆ**ាទេសោ, សរលោបាទិ, នាមព្យបទេសេ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ។ គច្ឆន្ត សិ ឥតីធ “វា”តិ វត្តមានេ “សិម្ហិ គច្ឆន្តាទីនំ ន្តសទ្ទោ អំ” ឥតិ **ន្ត**ស្ស **អ**មាទេសោ។

វាសទ្ទស្ស វវត្ថិតវិភាសត្តា **ឯ**កា**រោ**ការបរស្ស ន ភវតិ, សរលោបាទិ, សោ បុរិសោ គច្ឆំ, គច្ឆន្តោ គណ្ហាតិ, សេសំ គុណវន្តុសមំ។

ឥត្ថិយំ “នទាទិតោ វា ឦ”តិ **ឦ**បច្ចយោ, “សេសេសុ ន្តុវា”តិ **ន្ត**ព្យបទេសេ “វា”តិ អធិកិច្ច “ន្តស្ស ត មីការេ”តិ **ត**ការេ សរលោបសិលោបា, សា កញ្ញា គច្ឆតី, គច្ឆន្តី ឥច្ចាទិ ឥត្ថិសមំ។

នបុំសកេ បុរេ វិយ **ន្ត**ស្ស **អ**មាទេសោ, តំ ចិត្តំ គច្ឆំ, គច្ឆន្តំ, គច្ឆន្តានិ ឥច្ចាទិ បុល្លិង្គសមំ។

តថា គច្ឆតីតិ អត្ថេ **មាន**ប្បច្ចយោ, **ច្ឆា**ទេសាទិ ច, សោ គច្ឆមានោ គណ្ហាតិ, តេ គច្ឆមានា ឥច្ចាទិ **បុរិស**សទ្ទសមំ។ សា គច្ឆមានា, តា គច្ឆមានាយោ ឥច្ចាទិ **កញ្ញា**សទ្ទសមំ។ តំ គច្ឆមានំ, តានិ គច្ឆមានានិ ឥច្ចាទិ **ចិត្ត**សទ្ទសមំ។

គច្ឆីយតីតិ អត្ថេ “អត្តនោបទានិ ភាវេ ច កម្មនី”តិ កម្មនិ **មាន**ប្បច្ចយោ, “ភាវកម្មេសុ យោ”តិ **យ**ប្បច្ចយោ, “ឥវណ្ណាគមោ វា”តិ **ឥ**ការាគមោ, **ច្ឆា**ទេសោ, សោ តេន គច្ឆិយមានោ, សា គច្ឆិយមានា, តំ គច្ឆិយមានំ។

ច្ឆាទេសាភាវេ “បុព្ពរូបញ្ចា”តិ **យ**ការស្ស **ម**ការោ, ធម្មោ អធិគម្មមានោ ហិតាយ ភវតិ, អធិគម្មមានា, អធិគម្មមានំ។

តថា **មហ** បូជាយំ, មហតីតិ មហំ, មហន្តោ, មហតី, មហន្តី, មហំ, មហន្តំ, មហមានោ, មហមានា, មហមានំ។ **កម្មនិ** “យម្ហិ ទាធាមាឋាហាបា មហ មថាទីនមី”ឥតិ ធាត្វន្តស្ស **អ**ការស្ស **ឦ**ការោ, មហីយមានោ, មហីយមានា, មហីយមានំ។

ឯវំ ចរតីតិ ចរំ, ចរតី, ចរន្តិ, ចរន្តំ, ចរមានោ, ចរិយមានោ, បចតីតិ បចំ, បចតី, បចន្តិ, បចន្តំ, បចមានោ, បច្ចមានោ, “តស្ស ចវគ្គ”ឥច្ចាទិនា **ចវគ្គ**ត្តំ, ទ្វិត្តញ្ច។

ភូ សត្តាយំ, ភវតីតិ អត្ថេ **អន្ត**ប្បច្ចយោ, **អ**ប្បច្ចយវុទ្ធិអវាទេសាទិ, សោ ភវំ, ភវន្តោ។ **ឥត្ថិយំ** ឦបច្ចយោ, “ភវតោ ភោតោ”តិ **ភោតា**ទេសោ, ភោតី, ភោតី, ភោតិយោ។ **នបុំសកេ** ភវំ, ភវន្តំ, ភវន្តានិ, អភិភវមានោ។ **ភាវេ** ភូយមានំ។ **កម្មនិ** អភិភូយមានោ។

ជរ វយោហានិម្ហិ, “ជរ មរាន”ន្តិអាទិនា **ជីរ ជីយ្យា**ទេសា, ជីរតីតិ ជីរំ, ជីរន្តិ, ជីរន្តំ, ជីរមានោ, ជីរិយមានោ, ជីយំ, ជីយន្តិ, ជីយន្តំ, ជីយមានោ, ជីយ្យមានោ។

មរ បាណចាគេ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា ឯកស្ស **យ**ការស្ស លោបោ, មរតីតិ មីយំ, មីយន្តិ, មីយន្តំ, មីយមានោ, មីយ្យមានោ, មរំ, មរន្តិ, មរន្តំ, មរមានោ, មរិយមានោ។ លភំ, លភន្តិ, លភន្តំ, លភមានោ, លព្ភមានោ។ វហំ, វហន្តិ, វហន្តំ, វហមានោ, វុយ្ហមានោ។ “ឥសុយមូនមន្តោ ច្ឆោ វា”តិ **ច្ឆា**ទេសោ, ឥច្ឆតីតិ ឥច្ឆំ, ឥច្ឆន្តិ, ឥច្ឆន្តំ, ឥច្ឆមានោ, ឥច្ឆីយមានោ, ឥស្សមានោ។

“ទិសស្ស បស្សទិស្សទក្ខា វា”តិ **បស្ស ទិស្ស ទក្ខា**ទេសា, បស្សតីតិ បស្សំ, បស្សន្តិ, បស្សន្តំ, បស្សមានោ, វិបស្សីយមានោ, ទិស្សមានោ, ទិស្សន្តោ, **មាន**ស្ស **អន្តា**ទេសោ, ទិស្សំ, ទិស្សន្តិ, ទិស្សន្តំ, ទក្ខំ, ទក្ខន្តិ, ទក្ខន្តំ, ទក្ខមានោ ទក្ខីយមានោ ឥច្ចាទិ។

គុទ ព្យថនេ, គុទតីតិ គុទំ, គុទន្តិ, គុទន្តំ, គុទមានោ, គុជ្ជមានោ។ បរិសតីតិ បរិសំ, បរិសន្តិ, បរិសន្តំ, បរិសមានោ, បរិសីយមានោ ឥច្ចាទិ។

ហូ, ភូ សត្តាយំ, **អ**ប្បច្ចយលោបោ, បហោតីតិ បហោន្តោ, បហោន្តិ, បហោន្តំ, បហូយមានំ តេន។ សេតីតិ សេន្តោ, សេន្តិ, សេន្តំ, សេមានោ, សយំ, សយន្តិ, សយន្តំ, សយមានោ, សយានោ វា, **មាន**ស្ស **អានា**ទេសោ, អតិសីយមានោ។

អស សព្ភាវេ, “សព្ពត្ថាសស្សាទិលោបោ ច”តិ **អ**ការស្ស លោបោ, អត្ថីតិ សំ, សន្តោ, សតី, សន្តិ, សន្តំ, សមានោ, សមានា, សមានំ។

ឋា គតិនិវត្តិម្ហិ, “វា”តិ វត្តមានេ “ឋា តិដ្ឋោ”តិ **តិដ្ឋា**ទេសោ, តិដ្ឋំ, តិដ្ឋន្តិ, តិដ្ឋន្តំ, តិដ្ឋមានោ។ **តិដ្ឋា**ភាវេ “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ឋា**តោ **ហ**ការាគមោ, រស្សត្តញ្ច, ឧបដ្ឋហំ, ឧបដ្ឋហន្តិ, ឧបដ្ឋហន្តំ, ឧបដ្ឋហមានោ។ ឋីយមានំ តេន, ឧបដ្ឋីយមានោ, ឧបដ្ឋហីយមានោ។

បា បានេ, “បា បិពោ”តិ **បិពា**ទេសោ, បិពតីតិ បិពំ, បិពន្តិ, បិពន្តំ, បិពមានោ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ព**ការស្ស **វ**ត្តំ, បិវំ, បិវន្តិ, បិវន្តំ, បិវមានោ, បីយមានោ, បីយមានា, បីយមានំ ឥច្ចាទិ។

ហុ ទានាទនហព្យប្បទានេសុ, **អ**ប្បច្ចយេ បុរេ វិយ ទ្វិភាវាទិ, ជុហោតីតិ ជុហំ, ជុហន្តិ, ជុហន្តំ, ជុហមានោ, ហូយមានោ។ ឯវំ ជហំ, ជហន្តិ, ជហន្តំ, ជហមានោ, ជហីយមានោ។ ទទាតីតិ ទទំ, ទទន្តិ, ទទន្តំ, ទទមានោ, **ទ្វិត្តា**ភាវេ ទានំ ទេន្តោ, ទេន្តិ, ទេន្តំ, ទីយមានោ។

រុធិ អាវរណេ, “រុធាទិតោ និគ្គហិតបុព្ពញ្ច”តិ **អ**ប្បច្ចយនិគ្គហិតាគមា, រុន្ធតីតិ រុន្ធំ, រុន្ធន្តិ, រុន្ធន្តំ, រុន្ធមានោ, រុជ្ឈមានោ។ ភុញ្ជតីតិ ភុញ្ជំ, ភុញ្ជន្តិ, ភុញ្ជន្តំ, ភុញ្ជមានោ, ភុជ្ជមានោ ឥច្ចាទិ។

ទិវុ កីឡាយំ, “ទិវាទិតោ យោ”តិ **យ**ប្បច្ចយោ, “តថា កត្តរិ ច”តិ បុព្ពរូបត្តំ, **ព**ត្តញ្ច, ទិព្ពតីតិ ទិព្ពំ, ទិព្ពន្តិ, ទិព្ពន្តំ, ទិព្ពមានោ។ ឯវំ ពុជ្ឈតីតិ ពុជ្ឈំ, ពុជ្ឈន្តោ, ពុជ្ឈមានោ, **ចវគ្គា**ទេសោ។ **ជនី** បាតុភាវេ, “ជនាទីនមា”តិ យោគវិភាគេន **អា**ត្តំ, ជាយតីតិ ជាយំ, ជាយមានោ, ជញ្ញមានោ។

សុ សវណេ, “ស្វាទិតោ”តិអាទិនា **ណុ ណា ឧណា** ច, សុណាតីតិ សុណំ, សុណន្តោ, សុណមានោ, សូយមានោ, សុយ្យមានោ។ បាបុណាតីតិ បាបុណំ, បាបុណមានោ, បាបីយមានោ។

“កិយាទិតោ នា”តិ **នា**, រស្សត្តំ, កិណាតីតិ កិណំ, កីណមានោ, កីយមានោ។ វិនិច្ឆិនាតីតិ វិនិច្ឆិនំ, វិនិច្ឆិនមានោ, វិនិច្ឆីយមានោ, ចិនំ, ចីយមានោ។ ជានាតីតិ ជានំ, ជានមានោ, **ជា**ទេសោ, ញាយមានោ។ គណ្ហាតីតិ គណ្ហំ, គណ្ហមានោ, គយ្ហមានោ។

ករ ករណេ, ករោតីតិ អត្ថេ “វត្តមានេ មានន្តា”តិ **អន្ត**ប្បច្ចយោ, “តនាទិតោ ឱយិរា”តិ **ឱ,** “តស្ស វា”តិ អធិកិច្ច “ឧត្តមោកាកោ”តិ **ឧ**ត្តំ, “ករស្សាការោ ចា”តិ **អ**ការ**ស្ស**ការោ។ “យវការា ចា”តិ សរេ **ឧ**ការស្ស **វ**ត្តំ, ទ្វិត្តំ, “ពោ វស្សា”តិ **ព**ការទ្វយញ្ច, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **វ**លោបោ, សោ កុព្ពំ, កុព្ពន្តោ, កុព្ពតី, កុព្ពន្តី, កុព្ពន្តំ។ **ឧ**ត្តាភាវេ – កម្មំ ករោន្តោ, ករោន្តី, ករោន្តំ។ **មានេ – ឧ**ត្តទ្វយំ, កុរុមានោ, កុរុមានា, កុរុមានំ, កុព្ពានោ វា។ **កម្មនិ** កយិរមានោ, ករីយមានោ វា ឥច្ចាទិ។

ចុរ ថេយ្យេ, “ចុរាទិតោ”តិអាទិនា **ណេ ណយា,** ចោរេតីតិ ចោរេន្តោ, ចោរេន្តី, ចោរេន្តំ, ចោរយំ, ចោរយតី, ចោរយន្តំ, ចោរយមានោ, ចោរីយមានោ។ បាលេតីតិ បាលេន្តោ, បាលេន្តី, បាលេន្តំ, បាលយំ, បាលយន្តី, បាលយន្តំ, បាលយមានោ, បាលីយមានោ ឥច្ចាទិ។

ការិតេ ភាវេតីតិ ភាវេន្តោ, ភាវេន្តី, ភាវេន្តំ, ភាវយំ, ភាវយន្តី, ភាវយន្តំ, ភាវយមានោ, ភាវីយមានោ។ ការេតីតិ ការេន្តោ, ការេន្តី, ការេន្តំ, ការយំ, ការយន្តី, ការយន្តំ, ការយមានោ, ការីយមានោ, ការាបេន្តោ, ការាបេន្តី, ការាបេន្តំ, ការាបយំ, ការាបយន្តី, ការាបយន្តំ, ការាបយមានោ, ការាបីយមានោ ឥច្ចាទិ។

វត្តមានកាលិកមានន្តប្បច្ចយន្តនយោ។

អនាគតកាលិកប្បច្ចយន្តនយ

“កាលេ”តិ អធិការោ។

៦៤៧. *ភវិស្សតិ គមាទីហិ ណី ឃិណ*។

ភវិស្សតិ កាលេ គម្មមានេ **គមា**ទីហិ ធាតូហិ **ណី ឃិណ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ។ **ណ**ការា វុទ្ធត្ថា។ អាយតិ គមនំ សីលមស្សាតិ អត្ថេ **ណី,** វុទ្ធិ**ណ**លោបា។ គាមី, គាមិនោ, អាគាមី កាលោ។ **ឃិណ**បច្ចយេ – “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ឃ**លោបោ, គាមំ គាមិ, គាមី, គាមយោ។

ភជ សេវាយំ, អាយតិ ភជិតុំ សីលមស្សាតិ ភាជី, ភាជិ, “ន កគត្តំ ចជា”តិ យោគវិភាគេន និសេធនតោ “សចជានំ កគា ណានុពន្ធេ”តិ **គ**ត្តំ ន ភវតិ។

សុ គតិម្ហិ, ការិតេ វុទ្ធិ**អាវា**ទេសា ច, អាយតិ បស្សវិតុំ សីលមស្សាតិ បស្សាវី, បស្សាវិ។ អាយតិ បដ្ឋានំ សីលមស្សាតិ បដ្ឋាយី, បដ្ឋាយិ, “អាការន្តានមាយោ”តិ **អាយ**ាទេសោ។

“ភវិស្សតី”តិ អធិការោ។

៦៤៨. *កិរិយាយំ ណ្វុតវោ*។

កិរិយាយំ កិរិយត្ថាយំ គម្មមានាយំ ធាតូហិ **ណ្វុតុ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ ភវិស្សតិ កាលេ។ **ណ្វុ**ម្ហិ – **ណ**លោបវុទ្ធិ**អកា**ទេសា, ករិស្សំ វជតីតិ ការកោ វជតិ។

តុម្ហិ – “ករស្ស ច តត្តំ តុស្មិ”ន្តិ **ត**ការោ, សេសំ កត្តុសមំ, កត្តា វជតិ, កត្តុំ វជតីតិ អត្ថោ។ ឯវំ បចិស្សំ វជតីតិ បាចកោ វជតិ, បចិតា វជតិ។ ភុញ្ជិស្សំ វជតីតិ ភុញ្ជកោ វជតិ, ភោត្តា វជតិ ឥច្ចាទិ។

៦៤៩. *កម្មនិ ណោ*។

កម្មស្មឹ ឧបបទេ ធាតូហិ **ណ**ប្បច្ចយោ ហោតិ ភវិស្សតិ កាលេ **ណ**លោបវុទ្ធី។ នគរំ ករិស្សតីតិ នគរការោ វជតិ។ **លូ** ឆេទនេ, សាលី លវិស្សតីតិ សាលិលាវោ វជតិ។ **វប** ពីជសន្តានេ, ធញ្ញំ វបិស្សតីតិ ធញ្ញវាបោ វជតិ។ ភោគំ ទទិស្សតីតិ ភោគទាយោ វជតិ, សិន្ធុំ បិវិស្សតីតិ សិន្ធុបាយោ វជតិ ឥច្ចាទិ។

“កម្មនិ”តិ វត្តតេ។

៦៥០. សេសេ ស្សំ ន្ត មានានា។

កម្មស្មិំ ឧបបទេ **សេសេ** អបរិសមត្តត្ថេ ធាតូហិ **ស្សំន្ត មាន អាន**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ ភវិស្សតិ កាលេ កម្មមានេ, តេ ច កិតកត្តា កត្តរិ ភវន្តិ។ កម្មំ ករិស្សតីតិ អត្ថេ **ស្សំ**បច្ចយោ, **ឥ**ការាគមោ, **សិ**លោបោ, កម្មំ ករិស្សំ វជតិ, សាបេក្ខត្តា ន សមាសោ។ **ន្ត**បច្ចយេ “តនាទិតោ ឱយិរា”តិ **ឱ**, “សិម្ហិ វា”តិ ន្ត’ន្តស្ស **អត្តំ**, កម្មំ ករិស្សតីតិ កម្មំ ករោន្តោ វជតិ ឥច្ចាទិ **គុណវន្តុ**សមំ។

អថ វា “ភវិស្សតិ គមាទីហិ ណី ឃិណ”តិ ឯត្ថ “ភវិស្សតី”តិ វចនតោ “ស្សន្ត”ឥតិ ឯកោវ បច្ចយោ ទដ្ឋព្ពោ, តតោ “សិម្ហិ វា”តិ **អត្តំ**, “ន្តសទ្ទោ អ”មិតិយោគវិភាគេន **អ**មាទេសោ, សិលោបោ, ករិស្សំ ករិស្សន្តោ, ករិស្សន្តា, ករិស្សន្តំ, ករិស្សន្តេ, ករិស្សតា ករិស្សន្តេន, ករិស្សន្តេហិ, ករិស្សតោ ករិស្សន្តស្ស, ករិស្សតំ ករិស្សន្តានំ, ករិស្សតា, ករិស្សន្តេហិ, ករិស្សតោ ករិស្សន្តស្ស, ករិស្សតំ ករិស្សន្តានំ, ករិស្សតិ ករិស្សន្តេ, ករិស្សន្តេសូតិអាទិ **គុណវន្តុ** សទិសំ នេយ្យំ។

មានម្ហិ – **ឱ**ការ**វា**ការានំ **ឧ**ត្តំ, កម្មំ ករិស្សតីតិ កម្មំ កុរុមានោ, កម្មំ ករានោ វជតិ។ ឯវំ ភោជនំ ភុញ្ជិស្សំ វជតិ, ភោជនំ ភុញ្ជន្តោ, ភុញ្ជមានោ, ភុញ្ជានោ វជតិ។

សព្ពត្ថ កត្តរិ **ន្តមានេ**សុ សកសករិករណប្បច្ចយោ កាតព្ពោ។

ខាទនំ ខាទិស្សតីតិ ខាទនំ ខាទិស្សំ វជតិ, ខាទនំ ខាទន្តោ, ខាទនំ ខាទមានោ, ខាទនំ ខាទានោ វជតិ។ មគ្គំ ចរិស្សតីតិ មគ្គំ ចរិស្សំ, មគ្គំ ចរន្តោ, មគ្គំ ចរមានោ, មគ្គំ ចរានោ វជតិ។ **ភិក្ខ** អាយាចនេ, ភិក្ខំ ភិក្ខិស្សតីតិ ភិក្ខំ ភិក្ខិស្សំ ចរតិ, ភិក្ខំ ភិក្ខន្តោ, ភិក្ខំ ភិក្ខមានោ, ភិក្ខំ ភិក្ខានោ ចរតិ ឥច្ចាទិ។

អនាគតកាលិកប្បច្ចយន្តនយោ។

ឧណាទិប្បច្ចយន្តនយ

អថ **ឧណា**ទយោ វុច្ចន្តេ។

“ធាតុយា”តិ អធិការោ។

៦៥១. កាលេ វត្តមានាតីតេ ណ្វាទយោ។

អតីតេ កាលេ, វត្តមានេ ច គម្មមានេ ធាតូហិ ណុប្បច្ចយោ ហោតិ។ **អាទិ**សទ្ទេន **យុ ក្ត មិ**ឥច្ចាទយោ ច ហោន្តិ។

ករ ករណេ, អកាសិ, ករោតីតិ វា អត្ថេ ណុប្បច្ចយោ, **ណ**លោបោ, វុទ្ធិ, ការុ សិប្បី, ការូ ការវោ។ **វា** គតិគន្ធនេសុ, អវាយិ, វាយតីតិ វា វាយុ, **អាយា**ទេសោ។ **សទ** អស្សាទនេ, អស្សាទីយតីតិ សាទុ។ **រាធ, សាធ** សំសិទ្ធិម្ហិ, សាធីយតិ អនេន ហិតន្តិ សាធុ។ **ពន្ធ** ពន្ធនេ, អត្តនិ បរំ ពន្ធតីតិ ពន្ធុ។ **ចក្ខ** វិយត្តិយំ វាចាយំ, ចក្ខតីតិ ចក្ខុ។ **ឥ** គតិម្ហិ, ឯន្តិ គច្ឆន្តិ បវត្តន្តិ សត្តា ឯតេនាតិ អាយុ។ **ទរ** វិទារណេ, ទរីយតីតិ ទារុ កដ្ឋំ។ **សនុ** ទានេ។ សនោតីតិ សានុ បព្ពតេកទេសោ។ ជនីយតីតិ ជានុ ជង្ឃាសន្ធិ។ ចរីយតីតិ ចារុ ទស្សនីយោ។ **រហ** ចាគេ, រហីយតីតិ រាហុ អសុរិន្ទោ។ **តរ** តរណេ, តាលុ, **លោ រ**ស្ស។

មរាទីនំ បនេត្ថ **ណុ**ម្ហិ “ឃដាទីនំ វា”តិ ឯត្ថ **វា**សទ្ទេន ន វុទ្ធិ, មរុ, តរុ, តនុ, ធនុ, ហនុ, មនុ, អសុ, វសុ, វធុ, គរុ ឥច្ចាទិ។

ចទិ ហិលាទនេ, **យុ**ប្បច្ចយោ, “នុទាទីហិ យុណ្វូនមនាននាកាននកា សការិតេហិ ចា”តិ **អនា**ទេសោ, និគ្គហីតាគមោ ច, ចន្ទនំ។ ភវតិ ឯត្ថាតិ ភុវនំ, “ឈលានមិយុវាសរេ វា”តិ **ឧវា**ទេសោ។ **កិរ** វិក្ខេបេ, កិរណោ។ វិចក្ខណោ, កម្បនំ ករោតីតិ ករុណា, **អ**ការ**ស្សុ**ត្តំ។

ក្តប្បច្ចយេ – **ក**លោបោ, អកវិ, ភវតីតិ វា ភូតំ យក្ខាទិ, ភូតានិ។ វាយតីតិ វាតោ, តាយតីតិ តាតោ។ **មិម្ហិ** – ភវន្តិ ឯត្ថាតិ ភូមិ, នេតីតិ នេមិ ឥច្ចាទិ។

៦៥២. ខ្យាទីហិ មន ម ច តោ វា។

ខី ភី សុ រុ ហុ វា ធូ ហិ លូបី អទឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ **មន**បច្ចយោ ហោតិ, **ម**ស្ស ច **តោ** ហោតិ វា។

> អទធាតុបរស្សេវ, មការស្ស តការតា;
> តទញ្ញតោ ន ហោតាយំ, វវត្ថិតវិភាសតោ។

ខី ខយេ, ខីយន្តិ **ឯត្ថ** ឧបទ្ទវុបសគ្គាទយោតិ អត្ថេ **មន**បច្ចយោ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ន**លោបោ, “អញ្ញេសុ ចា”តិ វុទ្ធិ, ខេមោ។ តថា **ភី** ភយេ, ភាយន្តិ ឯតស្មាតិ ភីមោ, **វា**ធិការតោ ន វុទ្ធិ។ **សុ** អភិសវេ, សវតីតិ សោមោ។ **រុ** គតិម្ហិ, រោមោ។ **ហុ** ទានាទនហព្យប្បទានេសុ, ហូយតីតិ ហោមោ។ **វា** គតិគន្ធនេសុ, វាមោ។ **ធូ** កម្បនេ, ធុនាតីតិ ធូមោ។ **ហិ** គតិម្ហិ, ហិនោតីតិ ហេមោ។ **លូ** ឆេទនេ, លូយតីតិ លោមោ។ **បី** តប្បនេ, បីណនំ បេមោ។ **អទ** ភក្ខណេ, អទតីតិ អត្ថេ **មន, ម**ស្ស ច វា **ត**ការោ, “តោ ទស្សា”តិ **ត**ការោ, អត្តា, អាតុមា, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **អទ**ស្ស ទីឃោ, **ឧ**ការាគមោ ច។ **យា** បាបណេ, យាមោ។

“វា”តិ វត្តមានេ –

៦៥៣. សមាទិហិ ថមា។

សមទមទរ រហ លប វស យុ ទុ ហិ សិ ទា សា ឋា ភស ពហឧសុឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ **ថ ម**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ វា។

សម ឧបសមេ, **ក្វចិ**គ្គហណាធិការា ន ធាត្វន្តលោបោ, កិលេសេ សមេតីតិ សមថោ សមាធិ។ ឯវំ ទមនំ ទមថោ។ **ទរ** ទាហេ, ទរណំ ទរថោ បរិទាហោ។ **រហ** ឧបាទានេ, រហីយតីតិ រថោ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ហ**លោបោ។ **សប** អក្កោសេ, សបនំ សបថោ។ **វស** និវាសេ, អាវសន្តិ ឯតស្មិន្តិ អាវសថោ។ **យុ** មិស្សនេ, យូថោ, ទីឃោ។ **ទុ** គតិវុទ្ធិម្ហិ, ទវតិ វឌ្ឍតីតិ ទុមោ។ ហិនោតីតិ ហិមោ ឧស្សាវោ។ **សិ** ពន្ធនេ, សីយតីតិ សីមា, ទីឃោ។ **ទា** អវខណ្ឌនេ, ទាមោ។ **សា** សាមត្ថេ, សាមោ។ **ឋា** គតិនិវត្តិម្ហិ, ថាមោ, **ឋ**ស្ស **ថ**ត្តំ។ **ភស** ភស្មីករណេ, ភស្មា, **ព្រហ្មា**ទិត្តា “ស្មា ចា”តិ **អា**ត្តំ។ **ពហ** វុទ្ធិម្ហិ, ព្រហ្មា, និបាតនតោ **ព្រោ ព**ស្ស។ **ឧសុ** ទាហេ, ឧស្មា ឥច្ចាទិ។

៦៥៤. មសុស្ស សុស្ស ច្ឆរ ច្ឆេរា។

មសុឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស **សុស្ស ច្ឆរច្ឆេរ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ។ **មសុ** មច្ឆេរេ, **ក្វិ**ប្បច្ចយោ, **ច្ឆរច្ឆេរា**ទេសា, មច្ឆរោ, មច្ឆេរោ។

“ច្ឆរ ច្ឆេរា”តិ វត្តតេ។

៦៥៥. អាបុព្ពចរស្ស ច។

អាបុព្ពស្ស **ចរ**ឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស **ច្ឆរច្ឆេរា**ទេសា ហោន្តិ, **ច**សទ្ទេន **ច្ឆរិយា**ទេសោ ច។ ភុសោ ចរណន្តិ អត្ថេ **ក្វិ**ប្បច្ចយោ, **ច្ឆរិយា**ទិអាទេសោ, រស្សត្តញ្ច។ អច្ឆរិយំ , អច្ឆរំ, អច្ឆេរំ។ អច្ឆរំ បហរិតុំ យុត្តន្តិបិ អច្ឆរិយំ។

៦៥៦. អល កល សលេហិ លយា។

អល កល សល ឥច្ចេតេហិ ធាតូហិ **ល យ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ។ **អល** បរិសមត្តិម្ហិ, អល្លំ, អល្យំ។ **កល** សង្ខ្យានេ, កល្លំ, កល្យំ។ **សល, ហុល, បទ** គតិម្ហិ, សល្លំ, សល្យំ។

“កល សលេហី”តិ វត្តតេ។

៦៥៧. យាណ លាណា។

តេហិ **កល សល**ឥច្ចេតេហិ ធាតូហិ **យាណ លាណ**ប្បច្ចយា ហោន្តិ។ កល្យាណំ, បដិសល្យាណំ, កល្លាណោ, បដិសល្លាណោ។ យទា បន **លី** សិលេសនេតិ ធាតុ, តទា “បដិសល្លយនំ, បដិសល្លាណ”ន្តិ **យុ**ប្បច្ចយេន សិទ្ធំ, ឧបសគ្គន្តស្ស និគ្គហីតស្ស **ល**ត្តំ, **វហា**ទិបរត្តា **ន**ស្ស **ណ**ត្តំ, **ឯ**ការស្ស “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **អ**ត្តញ្ច។

៦៥៨. មថិស្ស ថស្ស លោ ច។

មថឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស **ថ**ស្ស **លា**ទេសោ ហោតិ, **ច**សទ្ទេន **ល**ប្បច្ចយោ, **មថ** វិលោឡនេ, មល្លោ, សោ ឯវ មល្លកោ, យថា ហីនកោ។

“កិច្ចា”តិ វត្តតេ។

៦៥៩. អវស្សកាធមិណេសុ ណី ច។

អវស្សក អធមិណឥច្ចេតេស្វត្ថេសុ, **ណី**បច្ចយោ ហោតិ, កិច្ចា ចាតិ **ណី**បច្ចយោ, **ណ**លោប វុទ្ធិ**សិ**លោបា, អវស្សំ មេ កម្មំ កាតុំ យុត្តោសីតិ ការីសិ មេ កម្មំ អវស្សំ, ការិនោ មេ កម្មំ អវស្សំ, ហារីសិ មេ ភារំ អវស្សំ។

អធមិណោ – សតំ មេ ឥណំ ទាតុំ យុត្តោសីតិ ទាយីសិ មេ សតំ ឥណំ, ធារីសិ មេ សហស្សំ ឥណំ ឥច្ចាទិ, **កិច្ច**ប្បច្ចយា បន ហេដ្ឋាយេវ ទស្សិតា។

៦៦០. វជាទីហិ បព្ពជ្ជាទយោ និបច្ចន្តេ។

អាកតិគណោយំ។ **វជ**ឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ បច្ចយាទេសលោបាគមនិសេធលិង្គាទិវិធិនា យថាភិធានំ **បព្ពជ្ជា**ទយោ សទ្ទា និបច្ចន្តេ។

វជ គតិម្ហិ **ប**បុព្ពោ, បឋមមេវ វជិតព្ពន្តិ អត្ថេ “ភាវកម្មេសូ”តិ អធិកិច្ច “ណ្យោចា”តិ **ណ្យ**ប្បច្ចយោ, **ណ**លោបាទិ។ “បវ្ជ្យ”ន្តិ រូបេ សម្បត្តេ ឥមិនា **ជ្ឈ**ស្ស **ជ្ជា**ទេសោ, **វ**ការទ្វយស្ស **ព**ការទ្វយំ, វុទ្ធិនិសេធោ, ឥត្ថិលិង្គត្តញ្ច និបច្ចន្តេ, បព្ពជ្ជា។

តថា **ឥញ្ជ** កម្បនេ, ឥញ្ជនំ ឥជ្ជា។ **យជ** ទេវបូជាយំ, យជនំ ឥជ្ជា, “យជស្សាទិស្សី”តិ **ឥ**ត្តំ។ **អញ្ជ** ព្យត្តិគតីសុ **សំ**បុព្ពោ, សមញ្ជនំ សមជ្ជា, ញ្ជស្ស **ជ្ជា**ទេសោ។ **សទ** វិសរណគត្យាវសានេសុ, និសីទនំ និសជ្ជា។ **វិទ** ញាណេ, វិជាននំ, វិទតីតិ វា វិជ្ជា។ **សជ** វិស្សគ្គេ, វិស្សជ្ជនំ វិស្សជ្ជា។ **បទ** គតិម្ហិ, និបជ្ជនំ និបជ្ជា។

ហន ហឹសាគតីសុ, ហន្តព្ពន្តិ អត្ថេ **ណ្យ**ម្ហិ កតេ “វធោ វា សព្ពត្ថា”តិ **ហន**ស្ស **វធា**ទេសោ, **ឈ**ស្សិមិនា **ជ្ឈា**ទេសោ ច, សោ វជ្ឈោ, សា វជ្ឈា។ **សី** សយេ, សយនំ, សយន្តិ ឯត្ថាតិ វា សេយ្យា, វុទ្ធិ, **យ**ការស្ស ទ្វិត្តញ្ច ។ **ធា** ធារណេ **សំ**បុព្ពោ, សម្មា ចិត្តំ និធេតិ ឯតាយ, សយំ វា សទ្ទហតីតិ អត្ថេ “ឥត្ថិយមតិយវោ វា”តិ **អ**ប្បច្ចយោ, “សន្ធា”តិ រូបេ សម្បត្តេ ឥមិនា **ន**ការស្ស **ទ**ការោ, សទ្ធា។ **ចរ** ចរណេ, ចរណន្តិ អត្ថេ ណ្យប្បច្ចយេ, **ឥ**ការាគមេ ច កតេ ឥមិនា វុទ្ធិនិសេធោ, ចរិយា។

រុជ រោគេ, រុជនន្តិ អត្ថេ ឥមិនា ឆប្បច្ចយោ, “ព្យញ្ជនន្តស្ស ចោ ឆប្បច្ចយេសុ ចា”តិ ធាត្វន្តស្ស **ច**ការោ, រុច្ឆា, រុជាតិ **អ**ប្បច្ចយេន សិទ្ធំ។ តថា **កុច** សង្កោចនេ, **ឆ**ប្បច្ចយោ, កោចនំ កុច្ឆា។ **លភ** លាភេ, **ឆ**ម្ហិ **ចា**ទេសោ, លច្ឆា។ **រទ** វិលេខនេ, រច្ឆា។ **មុហ** វេចិត្តេ, មុយ្ហនំ មុច្ឆា, មុច្ឆនំ វា មុច្ឆា។ **វស** និវាសេ, វច្ឆា។ **កច** ទិត្តិម្ហិ, កច្ឆា។ **កថ** កថនេ **សំ**បុព្ពោ, សទ្ទី កថនន្តិ អត្ថេ **ណ្យ**ប្បច្ចយោ, ឥមិនា **ថ្យ**ស្ស **ច្ឆា**ទេសោ, **សំ**សទ្ទស្ស **សា**ទេសោ ច, សាកច្ឆា។ **តុទ** ព្យថនេ, តុច្ឆា។ **បទ** គតិម្ហិ, ព្យាបជ្ជនន្តិ អត្ថេ **ណ្យ**ម្ហិ កតេ “ព្យាបាទ្យ”តិ រូបេ សម្បត្តេ ឥមិនា និបាតនេន **ទ្យ**ស្ស **ជ្ជា**ទេសោ, រស្សត្តញ្ច, ព្យាបជ្ជា។

មរ បាណចាគេ, មរតិ មរណន្តិ ច អត្ថេ ឥមិនា ត្យត្យប្បច្ចយា, ធាត្វន្តលោបោច, តតោ “យវត”មិច្ចាទិនា **ច**ការោ, មច្ចោ, មច្ចុ។ **សត** សាតច្ចេ, ឥមិនា **យ**ប្បច្ចយោ, ត្យស្ស **ច**ការោ, សច្ចំ។ តថា **នត** គត្តវិនាមេ, នច្ចំ។ **និតិ** និច្ចេ, និច្ចំ។ **មា** មានេ, មាយា។ **ជន** ជននេ, ជាយា, **កន** ទិត្តិកន្តីសុ, ន្យស្ស **ញ**ត្តំ, ទ្វិត្តញ្ច, កញ្ញា។ **ធន** ធញ្ញេ, ធញ្ញំ។ បុនាតីតិ បុញ្ញំ, **ន**ការាគមោ ឥច្ចាទិ។

៦៦១. វេ បុ សី ទវវ មុ កុ ទា ភូហ្វាទីហិ ថុត្តិម ណិមា និព្ពត្តេ។

វេបុសិទវវមុឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ, **កុ ទា ភូ**អាទិតោ, **ហ្វា**ទិតោ ច យថាក្កមំ **ថុត្តិមណិម**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ និព្ពត្តត្ថេ។ **វេបុ** កម្បនេ, **ថុ**ប្បច្ចយោ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **អ**ការាគមោ, អថ វា “អថុ”តិ វត្តព្ពេ សរលោបំ កត្វា “ថុ”តិ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ពំ, វេបេន និព្ពត្តោ វេបថុ។ **សី** សយេ, សយនេន និព្ពត្តោ សយថុ។ **ទវ** ទវនេ, ទវេន និព្ពត្តោ ទវថុ។ **វមុ** ឧគ្គិរណេ, វមេន និព្ពត្តោ វមថុ។

កុត្តិ ករណំ, តេន និព្ពត្តំ កុត្តិមំ, “**កុ**”ឥតិ និបាតនតោ **ករ**ស្ស **កុ**ត្តំ។ **ទា** ទានេ, ទាតិ ទានំ, តេន និព្ពត្តំ ទត្តិមំ, រស្សត្តំ។ ភូតិ ភវនំ, តេន និព្ពត្តំ ភោត្តិមំ។ អវហុតិ អវហនំ, តេន និព្ពត្តំ ឱហារិមំ, **ណ**លោបវុទ្ធិ**អាវា**ទេសា។

៦៦២. អក្កោសេ នម្ហានិ។

អក្កោសេ គម្យមានេ **នម្ហិ** និបាតេ ឧបបទេ សតិ ធាតុតោ **អានិ**ប្បច្ចយោ ហោតិ។ ន គមិតព្ពោ តេ ជម្ម ទេសោតិ អត្ថេ **អានិ**ប្បច្ចយោ, កិតកត្តា នាមមិវ កត្វា **សិ**ម្ហិ កតេ ន គមានីតិ អត្ថេ កម្មធារយសមាសោ, **ន**ស្ស **អ**ត្តំ, បុន សមាសត្តា នាមមិវ កតេ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ, អគមានិ តេ ជម្ម ទេសោ។ ន កត្តព្ពំ តេ ជម្ម កម្មន្តិ អករានិ តេ ជម្ម កម្មំ។

នម្ហីតិ កឹ? វិបត្តិ តេ។ **អក្កោសេ**តិ កឹ? អគតិ តេ។

៦៦៣. សុនស្សូនស្សោណវានុវានុនុនខុណានា ។

សុនឥច្ចេតស្ស បាដិបទិកស្ស សម្ពន្ធិនោ **ឧន**សទ្ទស្ស **ឱណ វាន ឧវាន ឧន ឧនខ ឧណ អា អាន**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ។ **សុនស្សូន**ស្ស **ឱណា**ទិអាទេសេ, បរនយនេ ច កតេ **ស្យា**ទ្យុប្បត្តិ, សោណោ, សោណា, ស្វានោ, ស្វានា, សុវានោ, សុវានា, សុនោ, សុនា, សុនខោ, សុនខា, សុណោ, សុណា, សា សានោ, សានា ឥច្ចាទិ។

៦៦៤. តរុណស្ស សុសុ ច។

តរុណឥច្ចេតស្ស សទ្ទស្ស **សុសុ**ឥច្ចាទេសោ ហោតិ។ **ច**សទ្ទោ អនិយមត្ថោ, សុសុ, តរុណោ វា។

៦៦៥. យុវស្សុវស្សុវុវានុនូនា។

យុវឥច្ចេតស្ស បាដិបទិកស្ស **ឧវ**សទ្ទស្ស **ឧវឧវានឧនឩន**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ។ យុវា តិដ្ឋតិ, យុវានោ តិដ្ឋតិ, យុនោ តិដ្ឋតិ, យូនោ តិដ្ឋតិ។

៦៦៦. ឆទាទីហិ តត្រណ។

ឆទឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ **តត្រណ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ។ **ឆទ** អបវារណេ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា ធាត្វន្តស្ស **ត**ការោ។ អាតបំ ឆាទេតីតិ ឆត្តំ, ឆត្រំ, ព្យញ្ជនក្ខយេ សរូបានមេកស្ស លោបោ។

ចិន្ត ចិន្តាយំ, ចិន្តេតីតិ ចិត្តំ, **ន**ការស្ស សំយោគាទិត្តា និគ្គហីតំ, តស្ស “ព្យញ្ជនេ ចា”តិ លោបោ, ចិត្រំ, “យដាទីនំ វា”តិ ន វុទ្ធិ។

សុ អភិសវេ, “បរទ្វេភាវោ ឋានេ”តិ **ត**ស្ស ទ្វិត្តំ, អត្ថេ អភិសវេតីតិ សុត្តំ, សុត្រំ។

សូទ បគ្ឃរណេ, អត្ថេ សូទេតីតិ សុត្តំ, រស្សត្តំ, ភុជាទិត្តា **ទ**លោបោ, ទ្វិត្តញ្ច។ **សុ** សវនេ, សុណាតីតិ សោតំ, សោត្រំ, វុទ្ធិ។

និ បាបណេ, នេតីតិ នេត្តំ, នេត្រំ។ **វិទ** មង្គល្លេ, **តោ ទ**ស្ស, បវិត្តំ, បវិត្រំ។ **បូ** បវនេ, បុនាតីតិ បវិត្តំ, បវិត្រំ, **ឥ**ការាគមោ, វុទ្ធិ**អវា**ទេសា ច។

បត គតិម្ហិ, បតតីតិ បត្តំ, បត្រំ, បតតោ តាយតីតិ បត្តោ, បត្រោ។ **តន្ត** វិត្ថារេ, តញ្ញតីតិ តន្តំ, តន្ត្រំ។ **យត** យតនេ, យត្តំ, យត្រំ។ **យា** បាបណេ, យាបនា យត្រោ។ **យមុ** ឧបរមេ, យន្តំ, យន្ត្រំ។ **អទ** ភក្ខណេ, អទតីតិ

អត្តុំ, **អ**ត្រុំ។ **យុជ** យោគេ, យុជ្ជតីតិ យោត្តុំ, យោត្រុំ, ភុជាទិត្តា ធាត្វន្តលោបទ្វិត្តានិ។

វតុ វត្តនេ, វត្តុំ, វត្រុំ។ **មិទ** សិនេហនេ, មិជ្ជតីតិ មិត្តុំ, មិត្រុំ។ **មា** បរិមាណេ, មត្តា បរិមាណំ, ទ្វិត្តរស្សត្តានិ។ ឯវំ បុនាតីតិ បុត្តោ, បុត្រោ។ **កល** សង្ខ្យានេ, កលត្តុំ, កលត្រុំ ភរិយា។ **វរ** សំវរណេ, វរត្តុំ, វរត្រុំ ចម្មមយយោត្តុំ។ **វេបុ** កម្បនេ, វេបតីតិ វេត្តុំ, វេត្រុំ។

គុប សំវរណេ, គោត្តុំ, គោត្រុំ, “គុបាទីនញ្ចា”តិ ធាត្វន្តលោបោ, ទ្វិត្តញ្ច, គត្តុំ វា, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា **ឧ**ការស្ស **អ**ការោ។ **ទា** អវខណ្ឌនេ, ទាត្តុំ, ទាត្រុំ។ **ហុ** ហវនេ, អគ្គិហុត្តុំ។ **វហ** បាបណេ, វហិត្តុំ, វហិត្រុំ។ **ចរ** ចរណេ, ចរិត្តុំ, ចរិត្រុំ។ **មុច** មោចនេ, មុត្តុំ បស្សាវោ។ **ភាស** ទិត្តិម្ហិ, ភស្ត្រា ឥច្ចាទិ។

៦៦៧. វទាទីហិ ណិត្តោ គណេ។

វទ ចរ វរឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ **ណិត្ត**ប្បច្ចយោ ហោតិ គណេ គម្មមានេ។ **វទ** វិយត្តិយំ វាចាយំ, វទិតានំ គណោ វាទិត្តំ។ **ចរ** ចរណេ, ចរិតានំ គណោ ចារិត្តំ។ **វរ** វរណេ, វរិតានំ គណោ វារិត្តំ។ អថ វា ចរន្តិ តស្មឹ បរិបូរការិតាយាតិ ចារិត្តំ។ វារិតំ តាយន្តិ ឯត្ថ, ឯតេនាតិ វា វារិត្តំ។

៦៦៨. មិទាទីហិ ត្តិតិយោ។

មិទ បទ រន្ជ តនុ ធាឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ យថាភិធានំ **ត្តិ តិ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ។ មិជ្ជតិ សិនិយ្ហតីតិ មេត្តិ, ធាត្វន្តលោបោ។ បជ្ជតីតិ បត្តិ។ **រន្ជ** រាគេ, រន្ជតិ ឯត្ថាតិ រត្តិ។ វិត្ថារិយតីតិ តន្តិ។ ធារេតីតិ ធាតិ។ **បា** រក្ខណេ, បាតិ។ **វស** និវាសេ, វសតិ។

៦៦៩. ឧសុរន្ជទំសានំ ទំសស្ស ទឌ្ឍោ ឍ ឋា ច។

ឧសុ រន្ជ ទំសឥច្ចេតេសំ ធាតូនំ អន្តរេ **ទំស**ស្ស **ទឌ្ឍា**ទេសោ ហោតិ, សេសេហិ ធាតូហិ **ឍ ឋ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ។ **ឧសុ** ទាហេ, **រន្ជ** រាគេ, **ឍ ឋ**ប្បច្ចយា, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា ធាត្វន្តលោបោ, ទ្វិត្តំ, ឧឌ្ឍោ, រដ្ឋំ។ **ទំស** ទំសនេ, **ក្វិ**ប្បច្ចយោ, **ក្វិ**លោបោ, **ទំស**ស្ស **ទឌ្ឍា**ទេសោ ច, ទឌ្ឍំ។

៦៧០. សូវុសានមូវុសានមតោ ថោ ច។

សូ វុ អសឥច្ចេតេសំ ធាតូនំ **ឩ ឧ អសានំ អត**ឥច្ចាទេសោ ហោតិ, អន្តេ **ថ**ប្បច្ចយោ ច។

សូ ហឹសាយំ, សត្ថុំ។ **វុ** សំវរណេ, វត្ថុំ។ **អស** ភុវិ, អត្ថោ។ យទា បន **សសុ** ហឹសាយំ, **វស** អច្ឆាទនេ, **អរ** គតិម្ហីតិ ច ធាតុ, តទា “សមាទីហិ ថ មា”តិ **ថ**ប្បច្ចយោ, “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា ធាត្វន្តលោបោ, “វគ្គេ ឃោសា”តិអាទិនា ទ្វិត្តំ, សសតីតិ សត្ថុំ, វសីយតីតិ វត្ថុំ, អរីយតីតិ អត្ថោ។

៦៧១. រន្ជុទាទីហិ ធទិទ្ទកិរា ក្វចិ ជ ទ លោបោ ច។

រន្ជ ឧទិឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ **ធ ទ ឥទ្ទ ក ឥរ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ ក្វចិ, ធាត្វន្តានំ **ជទានំ** លោបោ ច ហោតិ។

រន្ជ រាគេ, **ធ**ប្បច្ចយោ, ជលោបោ ច, រន្ធំ។ **ឧទិ** បសវនក្លេទនេសុ **សំ**បុព្វោ, **ទ**ប្បច្ចយោ, សមុទ្ទោ, ឧទ្ទោ។ **ខុទ** បិបាសាយំ, ខុទ្ទោ។ **ឆិទិ** ទ្វិធាករណេ, ឆិទ្ទោ។ **រុទិ** ហឹសាយំ, រុទ្ទោ, លុទ្ទោ, **លោ រ**ស្ស។ **ភទិ** កល្យាណេ, ភទ្ទោ។ **និទិ** កុច្ឆាយំ, និទ្ទា។ **មុទ** ហាសេ, មុទ្ទា។ **ទល** ទុគ្គតិម្ហិ, **ឥទ្ទ**ប្បច្ចយោ, ទលិទ្ទោ។

សុស សោសនេ, **សុច** សោកេ វា, **ក**ប្បច្ចយោ, ធាត្វន្តស្ស **ក**ការោ, សុក្កំ។ **វច** វិយត្តិយំ វាចាយំ, **វក** អាទានេ វា, វក្កំ។ **សក** សត្តិម្ហិ, សក្កោ។ **ឧសុ** ទាហេ, ឧក្កា។

វជ គតិម្ហិ, **ឥរ**ប្បច្ចយោ, អប្បដិហតំ វជតីតិ វជិរំ។ **មទ** ឧម្មាទេ, មទិរា។ ឯវំ មន្ទិរំ, រុធិរំ, រុហិរំ, រុចិរំ។ **ពធ** ពន្ធនេ, ពធិរោ, ពធិរា, ពធិរំ, តិមិរោ, តិមិរំ, សិរោ។ **សរ** ហឹសាយំ, សរីរំ។ “កលិលំ, សលិល”ន្តិអាទីសុ **លោ រ**ស្ស។ កុដិលោ, កោកិលោ ឥច្ចាទយោ។

៦៧២. បដិតោ ហិស្ស ហេរណ ហីរណ។

បដិតោ បរស្ស **ហិ**ឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស **ហេរណ ហីរណ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ។ **ហិ** គតិម្ហិ **បដិ**បុព្ពោ, បដិបក្ខេ មទ្ទិត្វា គច្ឆតីតិ អត្ថេ “ក្វិ ចា”តិ **ក្វិ**ប្បច្ចយោ, **ក្វិ**លោបោ, ឥមិនា **ហេរណ ហីរណ**អាទេសា, **ណ**លោបោ, “តេសុ វុទ្ធី”តិអាទិនា បដិសទ្ទាទិស្ស វុទ្ធិ, បាដិហេរំ, បាដិហីរំ, យទា បន **ហរ** ហរណេតិ ធាតុ, តទា បដិបក្ខេ ហរតីតិ “បាដិហារិយ”មិតិ **ណ្យេ**នបិ សិទ្ធំ។

៦៧៣. កឌ្យាទីហិ កោ។

កឌិឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ **ក**ប្បច្ចយោ ហោតិ។

កឌិ ឆេទនេ, **ក**ប្បច្ចយេ កតេ “ក្វចិ ធាតូ”តិអាទិនា, “និគ្គហីតញ្ចា”តិ វា **ឥ**ការានុពន្ធស្ស ធាតុស្ស និគ្គហីតាគមោ, **ក**លោបោ ច, និគ្គហីតស្ស វគ្គន្តត្តំ, កណ្ឌោ ឧសុ, បរិមាណញ្ច។ ឯវំ **ឃដិ** ឃដ្ដនេ, ឃណ្ដោ, ឃណ្ដា វា។ **វដិ** អាវត្តនេ, **វដិ** ធារណពន្ធនសង្ខាតេសុ វា, វណ្ដោ។ **ករឌិ** ភាជនត្ថេ, ករណ្ឌោ។ **មឌិ** មណ្ឌនត្ថេ, មណ្ឌោ។ **សឌិ** គុម្ពត្ថេ, សណ្ឌោ។ **ភឌិ** ភណ្ឌត្ថេ, ភណ្ឌំ។ **បឌិ** លិង្គវេកល្លត្ថេ, បណ្ឌោ, សោ ឯវ បណ្ឌកោ។ **ទឌិ** អាណាយំ, ទណ្ឌោ។ **រឌិ** ហឹ សាយំ, រណ្ឌោ។ **តឌិ** ចលនត្ថេ, វិតណ្ឌោ។ **ចឌិ** ចណ្ឌត្ថេ, ចណ្ឌោ។ **គឌិ** សន្និច្ចយេ, គណ្ឌោ។ **អឌិ** អណ្ឌត្ថេ, អណ្ឌោ។ **លឌិ** ជិគុច្ឆាយំ, លណ្ឌំ។ **មេឌិ** កុដិលត្ថេ, មេណ្ឌោ, មេណ្ឌកោ វា។ **ឯរឌិ** ហឹសាយំ, ឯរណ្ឌោ។ **ខឌិ** ឆេទនត្ថេ, ខណ្ឌោ។ **មទិ** ហាសេ, មន្ទោ។ **ឥទិ** បរមិស្សរិយេ, ឥន្ទោ។ **ចទិ** ឥច្ឆាកន្តីសុ, ចន្ទោ។ **ខុរ** ឆេទនេ, ខុរោ ឥច្ចាទិ។

“កោ”តិ វត្តតេ។

៦៧៤. ខាទាមគមានំ ខន្ធន្ធគន្ធា។

ខាទ អម គមុឥច្ចេតេសំ ធាតូនំ **ខន្ធ អន្ធ គន្ធ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ, **ក**ប្បច្ចយោ ច ហោតិ។ **ខាទ** ភក្ខនេ, ជាតិជរាមរណាទីហិ សំសារទុក្ខេហិ ខជ្ជតីតិ ខន្ធោ។ **អម** រោគេ, អន្ធោ។ **គមុ, សប្បុ** គតិម្ហិ, គន្ធោ។ **ក្វចិ**គ្គហណេន **ក**លោបាភាវេ ខន្ធកោ, អន្ធកោ, គន្ធកោ។ អថ វា រាសដ្ឋេន ខន្ធោ។ **គន្ធ** សូចនេ, អត្តនោ និស្សយស្ស គន្ធនតោ សូចនតោ គន្ធោ។

៦៧៥. បដាទីហ្យលំ។

បដឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ, បាដិបទិកេហិ ច **អល**ប្បច្ចយោ ហោតិ។ **អដ, បដ** គតិម្ហិ, បដេ អលំ សមត្ថន្តិ អត្ថេ ឥមិនា **អល**ប្បច្ចយោ, “សិ”ន្តិ **អ**មាទេសោ, បដលំ, បដលានិ។ តថា **កល** កលលេ, កលលំ។ **កុស** ឆេទនភូត ទាន សញ្ចយេសុ, កុសលំ, យទា បន **សល លូ លា**ឥតិ ធាតុ, តទា កុច្ឆិតានំ សលនតោ, កុសានំ លវនតោ, កុសោ វិយ លវនតោ វា កុសេន លាតព្ពត្តា កុសលន្តិ **អ**ប្បច្ចយេន **ក**ប្បច្ចយេន វា រូបសិទ្ធិ វេទិតព្ពា។

កទ មទេ, កទលំ។ **ភគន្ទ** សេចនេ, ភគន្ទលំ។ **មេខ** កដិវិចិត្តេ, មេខលំ, មេខលា វា។ **វក្ក** រុក្ខតចេ, វក្កលំ។ **តក្ក** រុក្ខសិលេសេ, តក្កលំ។ **បល្ល** និន្នដ្ឋានេ, បល្លលំ។ **សទ្ទ** ហរិតេ, សទ្ទលំ, បរលោបោ។ **មូល** បតិដ្ឋាយំ, មុលាលំ, រស្សត្តំ។ **ពិល** និស្សយេ, ពិលាលំ។ **វិទ** សត្តាយំ, វិទាលំ។ **ចឌិ** ចណ្ឌិក្កេ, ចណ្ឌាលោ, ទីឃត្តំ។ **វាា** គតិគន្ធនេសុ, វាលំ។ **វស** អច្ឆាទនេ, វសលោ។ **បចិ** វិត្ថារេ, បចលោ, បញ្ចាលោ , បញ្ចន្នំ រាជូនំ អលន្តិបិ បញ្ចាលោ។ **មច** ចោរេ, មចលោ។ **មុស** ថេយ្យេ, មុសលោ។

គោត្ថុ វំសេ, គោត្ថុលោ។ **បុថុ** វិត្ថារេ, បុថុលោ។ **ពហុ** សង្ខ្យានេ, ពហុលំ, បរលោបោ។ យទា បន **លា** អាទានេ ឥតិ ធាតុ, តទា គោត្ថុំ លាតីតិ គោត្ថុលោ។ ឯវំ បុថុលោ, ពហុលំ។

មង្គ មង្គល្យេ, មង្គលំ។ **ពាហ** វុទ្ធិម្ហិ, ពហលំ។ **កម្ព** សញ្ចលនេ, កម្ពលំ។ **សពិ** មណ្ឌលេ, សម្ពលំ, និគ្គហីតាគមោ, សពលោ វា។ **អគ្គ** គតិកោដិល្លេ, អគ្គលំ។ **មឌិ** ភូសាយំ, មណ្ឌលំ។ **កុឌិ** ទាហេ, កុណ្ឌលំ ឥច្ចាទិ។

៦៧៦. បុថស្ស បុថុបថាមោ វា។

បុថឥច្ចេតស្ស ធាតុស្ស **បុថុ បថ**ឥច្ចេតេ អាទេសា ហោន្តិ, **អម**ប្បច្ចយោ ច ហោតិ វា, ក្វចគ្គហណេន **វា**សទ្ទោ។ **បុថ** វិត្ថារេ, បត្ថុជាតិ អត្ថេ **ក្វិ**ប្បច្ចយោ, ឥមិនា **បុថស្ស បុថុបថា**ទេសា, **ក្វិ**លោបោ។ **ឥត្ថិយំ ឦ**បច្ចយោ, "**ឱ** សរេ ចា"តិ សុត្តេ **ចស**ទ្ទេន **អវា**ទេសោ, បុថវី, បថវី, បធវី, **ថស្ស វត្តំ**, **អម**ប្បច្ចយេ **បថា**ទេសោ, បថមោ។

៦៧៧. សស្វាទីហិ តុទវោ។

សសុឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ **តុ ទុ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ។ **សសុ** ហឹសាគតីសុ, **តុ**ប្បច្ចយោ, "ក្វចិ ធាតូ"តិអាទិនា ធាត្វន្តស្ស **ត**ការោ, សត្តុ។ **ជន** ជននេ, ជន្តុ។ **ទទ** ទានេ, ទទ្ទុ កុដ្ឋវិសេសោ។ **អទ** ភក្ខណេ, អទ្ទុ។ **មទ**ឧម្មាទេ, មទ្ទុ ឥច្ចាទិ។

៦៧៨. ឈាទីហិ ឦវរោ។

ចិបាធាឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ **ឦវរ**ប្បច្ចយោ ហោតិ។ ចិ ចយេ, ចីយតីតិ ចីវរំ។ **បា** បានេ, បាតីតិ បីវរោ បីនោ។ **ធា** ធារណេ, ធីវរោ កេវដ្ដោ។

៦៧៩. មុនាទីហិ ចិ។

មុនាទីហិ ធាតូហិ **ឥ**ប្បច្ចយោ ហោតិ, **ច**សទ្ទេន បាដិបទិកេហិ ច។ **មុន** ញាណេ, មុនាតីតិ មុនិ, **វា**ធិការេន វុទ្ធិ។ **យត** យតនេ, យតតីតិ យតិ។ **អគ្គ** គតិកោដិល្លេ, អគ្គិ។ **បត** គតិម្ហិ, បតិ។ **សុច** សោចកម្មនិ, សុចិ។ **រុច** ទិត្តិម្ហិ, រុចិ។ **ឥស** បរិយេសនេ, សីលាទិគុណេ ឯសតីតិ ឥសិ។ **កុ** សទ្ទេ, កវិ, វុទ្ធិ, **អវា**ទេសោ ច។ **រុ** សទ្ទេ, រវិ, ទធិ, កុដិ។ **អសុ** ខេបនេ, អសិ។ **រាជ** ទិត្តិម្ហិ, រាជិ។ **គបុ, សប្ប គ**តិម្ហិ, សប្បិ។ **អច្ច** បូជាយំ, អច្ចិ។ **ជុត** ទិត្តិម្ហិ, ជោតិ, នន្ទិ, ទីបិ, កិមិ, **អ**ការស្ស **ឥ**ត្តំ។ **តមុ** កង្ខាយំ, តិមិ។ **ពុធ** ពោធនេ, ពុជ្ឈតីតិ ពោធិ។ **កស** វិលេខនេ, កសិ។ **កបិ** ចលនេ, កបិ, កលិ, ពលិ, មសិ, ធនិ, ហរិ, អរិ, គិរិ ឥច្ចាទយោ។

បាដិបទិកតោ បន មហាលិ, ភទ្ទាលិ, មណិ, អរណិ, តរណិ, ធរណិ, សរណិ, ធមណិ, អវនិ, អសនិ, វសនិ ឥច្ចាទិ។

៦៨០. វិទាទីហ្យូរោ។

វិទឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ **ឩរ**ប្បច្ចយោ ហោតិ។ **វិទ** លាភេ, វន្ទិតុំ អលំ អនាសន្នត្តាតិ អត្ថេ **ឩរ**ប្បច្ចយោ។ វិទូរោ, វិដ្ឋូរោ វា, វិទូរេ ជាតោ វេទូរោ មណិ។ **វល, វល្ល** សាធារណពន្ធនេសុ, វល្លូរោ។ **មស** អាមសនេ, មសូរោ។ **សិទ** សិង្គារេ, សិន្ទូរោ, និគ្គហីតាគមោ។ **ទុ គតិ**ម្ហិ, ទូរោ។ **កុ** សទ្ទេ, កូរោ។ **កបុ** ហឹសាតក្កលគន្ធេសុ, កប្បូរោ, ទ្វិត្តំ។ **មយ** គតិម្ហិ, មយូរោ, មហិយំ រវតីតិ វា មយូរោតិ។

"វណ្ណាគមោ វណ្ណវិបរិយយោ ច,
ទ្វេ ចាបរេ វណ្ណវិការនាសា;
ធាតុស្ស ចត្ថាតិសយេន យោគោ,
តទុច្ចតេ បញ្ចវិធំ និរុត្ត"ន្តិ –

វុត្តនិរុត្តិលក្ខណានុសារេន "តេសុ វុទ្ធី"តិអាទិនា, "ក្វចិ ធាតូ"តិអាទិនា ច រូបសិទ្ធិ វេទិតព្ពា។

ឧទិ បសវនក្លេទនេសុ, ឧន្ទិតុមលំ សមត្ថោតិ ឧន្ទូរោ។ **ខជ្ជ** ភក្ខណេ, ខាទិតុំ អលន្តិ ខជ្ជូរោ។ **កុរ** អក្កោសេ, អក្កោសិតុមលន្តិ កុរូរោ។ **សុ** ហឹសាយំ, សូរោ។

៦៨១. ហនាទីហិ ណុនុតវោ។

ហនឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ **ណុ នុ តុ**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ។ **ណុ**ប្បច្ចយេ **ហន** ហឹសាគតីសុ, ហនតីតិ ហណុ។ **ជន** ជននេ, ជាយតីតិ ជាណុ, ធាត្វន្តលោបោ, ទីឃោ។ **ភា** ទិត្តិម្ហិ, ភាតីតិ ភាណុ។ **រិ** សន្តានេ, រយតីតិ រេណុ រជោ។ **ខនុ** អវទារណេ, ខន្តិ, ខញ្ញតីតិ វា ខាណុ។ **អម** គត្យាទីសុ, អមតីតិ អណុ, ធាត្វន្តលោបោ។

នុប្បច្ចយេ – **វេ** តន្តសន្តានេ, វាយតីតិ វេនុ, វេណុ វា។ **ធេ** បានេ, ធាយតិ វច្ឆំ បាយេតីតិ ធេនុ, ភាតីតិ ភានុ។

តុប្បច្ចយេ – **ធា** ធារណេ, ក្រិយំ, លក្ខណំ វា ធារេតីតិ ធាតុ។ **សិ** ពន្ធនេ, សីយតិ ពន្ធីយតីតិ សេតុ។ **កី** ធនវិយោគេ, **កិ** ឧន្ទតិម្ហិ, ឧទ្ទំ គច្ឆតីតិ កេតុ។ **ហិ** គតិម្ហិ, ហិនោតីតិ ហេតុ។ **ជន** ជននេ, ជាយតីតិ ជន្តុ។ **តនុ** វិត្ថារេ, តនោតីតិ តន្តុ។ **វស** និវាសេ, វសតិ ឯត្ថ ផលំ តទាយត្តវុត្តិតាយាតិ វត្ថុ, "ក្វចិ ធាតូ"តិអាទិនា ស**ត**ការសំយោគស្ស **ត្ថា**ទេសោ។

៦៨២. កុដាទីហិ ឋោ។

កុដាទីហិ ធាតូហិ **ឋ**ប្បច្ចយោ ហោតិ។ **កុដ** ឆេទនេ, កុដតិ ឆិន្ទតីតិ កុដ្ឋោ ព្យាធិ។ **កុស** ឆេទនបូរណគន្ធេសុ, កុសតីតិ កោដ្ឋោ ឧទរំ, ធាត្វន្តលោបទ្វិត្តានិ។ **កដ**មទ្ទនេ, កដតិ មទ្ទតីតិ កដ្ឋំ។ **កណ** និមីលនេ, កណ្ឋោ។

៦៨៣. មនុបូរសុណាទីហិ ឧស្សនុសិសា។

មនុ បូរ សុណឥច្ចេវមាទីហិ ធាតូហិ, បាដិបទិកេហិ ច **ឧស្សនុសឥស**ឥច្ចេតេ បច្ចយា ហោន្តិ។

មនុ ពោធនេ, ឧស្ស នុសា, មនតេ ជានាតីតិ មនុស្សោ, មានុសោ វា, ធាត្វន្តស្ស **អា**ត្តំ។

បូរ ទានបូរណេសុ, បូរតីតិ បុរិសោ, រស្សត្តំ, បោសោ, **រ**ការ**វិ**ការានំ លោបោ, វុទ្ធិ ច, បុរេ ឧច្ចេ ឋានេ សេតីតិ បុរិសោ។

សុណ ហឹសាកុលសន្ទានេសុ, សុណតិ កុលំ សន្ទហតីតិ សុណិសា។ **កុ** កុច្ឆិតេ, ករីយតីតិ ករិសំ មលំ, **កុ**ស្ស **ករ**ត្តំ, ទីឃោ ច។ **សុ** ហឹសាយំ, អន្ធការវិធមនេន សត្តានំ ភយំ ហឹសតីតិ សូរិយោ, **រ**ការាគមោ, **ស**ការស្ស **យ**ត្តញ្ច។ **មហ** បូជាយំ, មហតីតិ មហិសោ, មហិយំ សេតីតិបិ មហិសោ។ **សិ** ពន្ធនេ, សីយតិ ពន្ធីយតីតិ សីសំ ឥច្ចាទិ។

៦៨៤. អក្ខរេហិ ការ។

អក្ខរេហិ អក្ខរវាចកេហិ វណ្ណេហិ **ការ**ប្បច្ចយោ ហោតិ។ **តទ្ធិតា**ទិសុត្តេ **ច**គ្គហណេន នាមព្យបទេសេ**ស្សា**ទុប្បត្តិ, អការោ, អការំ, អការេន ឥច្ចាទិ, អាការោ, ឱការោ, កការោ, យការោ, ហការោ, ឡការោ។ ឯវការាទីសុ បន ករីយតិ ឧច្ចារីយតីតិ ការោ សទ្ទោ, ឯវ ច សោ ការោ ចាតិ ឯវការោ។ ឯវំ ធិការោ, ហុំការោ, សាធុការោ។

ឥការោ ធាតុនិទ្ទេសេ, វិករណន្ទិតោតិ ច;
ភវន្តេត្ថ គមិស្សាទិ, ហនត្យាទីតិ ញាបកា។

ឧណាទិប្បច្ចយន្តនយោ។

តព្ពាទី ណាទយោ និដ្ឋា, តវេ តុនាទយោ តថា;
មានន្តាទិ ឧណាទីតិ, ឆទ្ធា កិតកសង្គហោ។

ឥតិ បទរូបសិទ្ធិយំ កិព្វិធានកណ្ឌោ

សត្តមោ។

និគមន

សន្ធិ នាមំ ការកញ្ច, សមាសោ តទ្ធិតំ តថា;
អាខ្យាតំ កិតកំ កណ្ឌា, សត្តិមេ **រូបសិទ្ធិយំ**។

តេធា សន្ធី ចតុទ្ធា បទមបិ ចតុធា បញ្ចធា នាមិកញ្ច,
ញាសា ឆក្ការកំ ឆស្សមសនមបិ ឆព្ភេទតោ តទ្ធិតញ្ច;
អាខ្យាតំ អដ្ឋធា ឆព្ពិធមបិ កិតកំ បច្ចយានំ បភេទា,
ទីបេន្តី រូបសិទ្ធី ចិរមិធ ជនតាពុទ្ធិវុឌ្ឍី ករោតុ។

វិខ្យាតា**នន្ទថេរ**វ្ហយវរគុរុនំ តម្ពបណ្ណិទ្ធជានំ,
សិស្សោ **ទីបង្ករា**ខ្យទ្ទមិឡវសុមតី ទីបលទ្ធប្បកាសោ;
ពាលាទិច្ចាទិវាសទ្វិតយមធិវសំ សាសនំ ជោតយី យោ,
សោយំ **ពុទ្ធប្បិយ**វ្ហោ យតិ ឥមមុជុកំ **រូបសិទ្ធី អ**កាសិ។

ឥតិ បទរូបសិទ្ធិបករណំ និដ្ឋិតំ។